XXV
C
5

Digitized by Google

XXV
G
5.

MALLEI
MALEFICARVM
TRACTATVS ALIQVOT,
NOVI AC VETERES.

Opus nunc primùm è variis auctoribus in vnum corpus coaceruatum.

In quo prauaricatoris naturæ peruicax, nocendi auida poteſtas, prodigioſa religionis ſpecies, præſtigioſa transformatio, fictitia Strigimagarum tranſuectio, delicioſa ludorum illecebra, & infinita propemodum hæreſes cum exterminatio pœniſque earum recenſentur.

TOMI II. PARS II.

Cum ſummariis, notulis marginalibus, & Indicibus auctorum, rerúmque ac verborum neceſſariis.

Non inueniatur in te qui ariolos ſciſcitetur, & obſeruet ſomnia, atque auguria: nec ſit maleficus, nec incantator, qui Pythones conſulat, nec diuinos, & quærat à mortuis veritatem: omnia enim hæc abominatur Dominus & propter iſtiuſmodi ſcelera delebit eos in introitu tuo. Deuteronom. 18. cap.

LVGDVNI,

Sumptibus Claudij Landry.

M. DC. XX.

CVM PRIVILEGIO.

Digitized by Google

Procemium Operis.

TANTA eſt hiſce temporibus hominum nocendi cupiditas, vt nihil ſit à ſummo deorſum vſque, cui effrænata cuiuſque libido detrahere non conetur. Hoc certè communi omnium malo, vbi nullus ferè hominum annos ſuos in amaritudine animæ ſuæ recogitat. Atque vtinam mentem & animam ad hoc miſerabile ſæculum tantiſper referremus, meritò non ingemiſcere, & à gemitu cordis rugire non poſſemus. Vix enim ſcio, cui bono diuina prouidentia tam truculentos humani generis hoſtes viuere ac nobis conuerſari patiatur: abſit tamen altiùs ea myſteria perſcrutari. Nullum quippe eſt tam turpe, tam execrandum, tamq; abominabile ſcelus, quod impia peſtiferáque Sortilegorum atque Strigimagarum ſecta non leni quidem aut negligenti animo facere ſint aggreſſi, ſed tanquam rabidi canes per fas & nefas in dies ſingulos omnia tentarunt, adeo vt quod mente conceperint ſcelus, id opere, necnon præſtigioſis facturis, quaſi venenum veneno addentes, exequantur & perpetrent. Quod autem tam anxiè optauerunt, Deo permittente, & Dæmone eorum patre & magiſtro improbè ſollicitante, magna ex parte, proh do-

lor! aſſequuturos ſe ſibi pollicentur. Ac tam virulentum eorum dogma, quod Paulo teſte, vt cancer ſerpit, tam ſæuè atque potenter graſſatum eſt, vt vix vlla ſit iam Chriſtiani orbis atque vniuerſi prouincia, cuius pars aliqua non ſit hac peſte infecta. Nec igitur eſt quod quis ignoret non paucos reperiri, qui peruerſa cupidine & malitia ducti, abiecto proprij baptiſmatis ſacramento, ac Dei præpotentis vero cultu penitùs derelicto, diabolicam profeſſionem ſectantur, & pro mundi huius vanitatibus diaboli ſuffragia quæritant, eidémque tanquam ſuo proprio principi obedientiam cum iuramento præſtare non erubeſcunt, eiúſque mandatis poſtergatis diuinis parere, & quæcunque noxia fidelibus Chriſtianis infligere non ceſſant, ac omnia quæcunque, quæ in læſionem Diuinæ Maieſtatis, ſacræq́ legis corruptionem ac ſanctæ matris Eccleſiæ tendunt opprobrium, promptè ſuſcipiunt, & pro viribus adimplere ſtudent, quibus Dæmonis illuſionibus & prauitate diuerſa maleficia in humanis ſeu brutorum corporibus inferre contendunt, vitáſque inſontium labefactare non dubitant, futuráque prædicere & occulta penitùs cognoſcere hac diabolica obſeruantia profitentur: quorum opera quidam appellãt ſortilegia, quidam facturas, alij verò incantationes, alij maleficia. Quæ omnia arte quadam malefica & pleruque deluſoria nõ ſine dæmonis miniſterio fiunt, & quaſi ſemper in alterius detrimentum vertuntur: vltimus eorum effectus ſemper tendit in peccatum. Hi verò, qui fraudibus ipſorum fidem præſtant, & eorum cultui addicuntur,

dicuntur, non minimam animæ faciunt iacturam. Inde tot tantorúmque malorum fōs & origo: inde ſeditiones, adulteria, ſtupra, inceſtus, ſacrilegia, veneficia, homicidia, membrorum debilitationes & mutilationes, fœtuū abortiones; ac tum demum diuerſæ hominum & brutorum ægritudines; in fructibus pluuia, grandines, tempeſtates & procellæ; arborum ac terræ naſcentium quandoque ſterilitates: iumentorum gregúmque aborſus innumeri, & quamplura infinitáque propemodum enormia ſcelera, turpia atque nefanda facinora perpetrantur. Vt verò his tam truculentis & mortis auidis hoſtibus occurreretur, multi viri Catholici & docti ex orbe Chriſtiano ſe his oppoſuerunt pro muro Eccleſiæ, qui verbo & ſcripto contra peſtiferas eorum ſuperſtitiones acerrimè pugnarunt. Scripſerunt aliqua Ioan. Laurent. Anania, Bernardus Comenſis, Ambroſ. de Vignate cū Franciſco Peña, Ioan. Gerſonius, Io. Franciſ. Leo, Iacobus Simancas, Alphonſus à Caſtro, & Paulus Grillandus: plura ſcripſerunt alij, quorum memoria aliquando recoletur. Verùm & ſi ab his omnibus alijſque doctiſſimis viris tam dextrè pugnatum ſit, vt planè & apertè de his humanis hoſtibus triumphauerint, nunquam tamen reſipuerunt, aut inſanire deſierunt. Tanta quidem eſt illorum obſtinata malitia & impudens obſtinatio, vt quamuis apertè conuicti, nunquam tamen errori cedere voluerint, immò potiùs duriores effecti, & in ſuis facturis pertinaciores rabiem ſuam in dies auxerunt, tam nouas, támque diuerſas & nobis ignotas quotidie indu-

cendo ſuperſtitiones, vt nihil aliud eo penſitare & excogitare meritò credamus, quàm quomodo eorum quilibet plus poſſit Chriſti fidelibus nocere. Iſti ſint necne ſerpentes illi, quos Deus per Hieremiam Prophetam minitatus eſt ſe nobis immiſſurum, quibus (vt ille ait) non eſt incantatio, videris. Nam furor iſtis ſecundùm ſimilitudinem ſerpentis, ſicut aſpidis ſurdæ obturantis aures ſuas, quæ non exaudiet vocem incantantis, & venefici incantantis ſapientem. Ea propter non tantùm Sortilegorum ex varijs auctoribus facturas, ſed horrendos etiã concubitus & congreſſus, qui ſæpius dæmonis ope & tentatione procedunt: pocula item venefica & amatoria, & pœnas ijs impoſitas ex vtroque iure clericis & laïcis, huic opuſculo ſubnectere viſum eſt. Cùm itaque & reipublicæ Chriſtianæ & totius vniuerſalis Eccleſiæ plurimùm interſit hanc impiam ſectam, cùm animas tum corpora Chriſti fidelium ſæpiſſimè vulnerantem, prout iuſtitia ſuadet corripere, & ab omni ciuitate propulſare & eliminare, non iniuria certè ipſa vtriuſque inſtrumenti ſacræ paginæ, ſancta ſummorum Pontificum & Oecumenicorum Conciliorum decreta, antiqua ſanctorum Patrum teſtimonia, ſacræ Imperatorum, Regum & Principum leges & conſtitutiones, ipſa denique ſanctæ inquiſitionis inſtitutio, hanc nefariam peſtem non tantùm euitare, ſed & à nobis auerruncare, exterminare, & mortis pœna damnare vt naturæ humanæ peregrinos & communis ſalutis hoſtes ſunctionibus edixêre delendos. Iam igitur ſatis ſupérque compertum

eſt nihil

eſt nihil ciuſmodi facinoroſis blanda prodeſſe tormenta: quapropter acerbioribus vtendum eſſe medicaminibus, vt non ampliùs verbis aut ſcriptis, ſed fuſtibus & flagellis, gladijs & flammis contra illos agatur, vt & pœna illos efficiat ſapientiores, qui benignitate abutentes in ſua hactenus perſiſtant nequitia, & reliquis ſupplicium capitis det intellectum, quem nimia manſuetudo præſtare nonpotuit. His igitur motus rationibus pœnas, quibus meritò teneantur iſti Sortilegi, aliquot huiuſce opuſculi locis & præcitatis doctoribus, explicare viſum eſt: vt ſanctæ inquiſitionis cenſores de Strigimagarum ſupplicio bene perſuaſi nullam earũ pœnarum, quas ius vtrũque contra tam impia & diabolica dogmata decernit, prætermitti patiantur, quin illas pertinacibus & obſtinatis animis infligere iubeant, & pœnarum meta alij coërceantur, ne ſimiles ſuperſtitiones præſtigioſóſque ritus & ſpurcitias effutire audeant, & ſic tandem à ſuis erroribus reſipiſcant. Ac ſi fortè illi (quod Deus pro ſua clementia dignetur auertere) Pharaonem imitantes (tanquam malleatoris incus) indurati fuerint: alij tamen, vt credere par eſt alieno periculo ſapientiores erũt: Sed iſtis iam ſuperſedeo, vt ad materiam & ad inſtitutum redeam. Breuiter ergo & deciſiuè per quæſtiones & capitula, diuino fauente ſuffragio, habita notitia criminum diſtinctè ſingulorum pœna, in vtroque foro conſtituta, tranſcurrentur. Præſens itaque opuſculum è varijs coadunatũ ſcriptoribus ſub diuerſis titulis multiplices itidem Sortilegorum & faſcinariorum hæreſes

Ibi naturam, virtutem, & potentiam Dæmonis in homines, verſutias eiuſdem, nociuam cupidinem & libidinem, illuſionem & præſtigias aduerteris, quibus homines, & vt plurimũ mulierculas & vetulas fragiliores & faciliores, ad vanas quaſdã ſuperſtitiones ſpecie mendaciũ quarũdã pollicitationum, voluptatum deliciarumq; fictitio apparatu, miraculorum etiam velamine, futurorum omnium vt præſentium & præteritorum reſponſis, varia apparitione, transformatione non tantùm ſua ſed & Strigimagarum eius miniſterio diuerſa, & equitatione & tranſuectione ad ludos nocturnos bona (vt aiũt) cõgregationis, allicit & ſeducit. Ipſa verè ac realiter illis cõtingat in corpore, An ſolùm illudantur in ſpiritu, factura & præſtigiæ, quæ arte malefica Dæmonis ope fabricantur, ſatis commonſtrant. Quorum peſtiferas hæreſes vt retorqueamus, retundamus ac conteramus, pœnis eiuſmodi facinoroſis conſtitutis de iure diuino & humano, ciuili & canonico, in foro conſcientia & contentioſo, clericis vt & laïcis, vtriuſque ſexus hominibus totum opus abſoluitur. Omnia tãdem vt expediam veluti poſt terga metentis ſpiculas colligens huius operis aceruo reconduntur, vt in noſtri Ananiæ libros de natura Dæmonum commentarij vices ſubeant, & quod ipſe vel non attigit vel omiſit, reliqui ſaltem ſubſequentes ipſum explicent & defectui ſuppleant. Atque ſic extricata præſens & propoſita quæſtio de diabolica ſecta & diſciplina, in tam peſtiferæ luis exterminium, malorum tamen conuerſionem, & ſpem bonorum ab oculo Dei noſtri vindice prodeat.

ELENCHVS AVTHORVM HVIVSCE SECVNDÆ PARTIS SECVNDI TOMI.

I. IO. AN. Laurentij Ananiæ Tabernatis. Theologi libri 4. de natura Dæmonum.

II. R.P.F. Bernardi Comenſis Ordinis Prædicatorum Tractatus de Strigibus, cum notis Franc. Peñæ ſacræ Theologiæ & I. V. Doctoris.

III. Ambroſij de Vignate Laudenſis I. V. D. famoſiſſimi elegans ac vtilis quæſtio de Lamiis ſeu Strigibus & earum delictis, cum comment. eiuſdem Franc. Peñæ ſacræ Theolog. & I. V. D.

IV. V. M. Ioan. Gerſonij Doct. & Cancell. Pariſienſ. Tractatus de erroribus circa artem Magicam & articulis reprobatis.

V. Ioan. Franc. Leonis Ipporegienſis I. V. D. Epiſcopi Theleſini libellus de Sortilegiis.

VI. Iacobi Simancæ Pacenſis Epiſcopi Titulus vnicus de Lamiis.

VII. Alphonſi à Caſtro Zamorenſis, Ordinis Minorum, regularis Obſeruantiæ, prouinciæ ſancti Iacobi, de impia Sortilegarum, Maleficarum & Lamiarum hæreſi, earumque punitione, opuſculum.

VIII. Clariſſ. V. I. Doct. D. Pauli Grillandi Caſtillionæi Florent. dioe. Aretin. criminal. cauſar. Auditoris, R.P.D. Andr. Iacobatij S.D.N. PP. Almæque Vrbis Vicarij Generalis vtiliſſimus Tractatus de Sortilegiis, eorúmque pœnis.

BENEVOLO LECTORI Typographus,

OMNIA debemus virtuti, cui tamen omnes non omnia reddimus. Ipſi quod ſumus id totum debemus: quod verò poſſumus id eidem reddimus. Si autem quantum vellem, tantum & poſſem, facilè efficerem vt virtus me mali doli creditorem eſſe non quereretur. Verùm cùm virtus neque tam muliebriter importuna ſit vt ſoleat; neque tam ſtultè futilis vt velit, exigere à bonæ fidei creditore quod non habet, ſatis me putabo feciſſe officio, ſatis & fidei, ſi viros litteratos inuitem litteris, prouocemque precibus, vt quod virtuti debent virtuti & reddant. Opuſculum tibi offero imbuendum; oblatum ſi recipias imbuendum, iam tũ reddidimus virtuti quod debemus: ego offerendo, tu recipiendo, ſed tamen vt oblatum maiori cum ſuauitate recipias, per eam neceſsitudinem, quæ nobis cum litteris interceſsit arctiſsima, deprecabor, vt puſillum hoc opuſculum à te recipiatur in fidem. Omnia enim & ſingula in te, qui nuſpiam hominem noſti, conſpirant, vt niſi vernulam hunc in clientelam tuam recipias, quod virtuti debes, virtuti reddidiſſe non videberis. Quod ne fiat, paucis exorabo, quod vellem & deberem infinitis, ſi non cognoſcerem naturæ facilitatem verbis nõ tam multis expugnari, quàm

Chari

Charitum neceſsitudine demulceri, ſub auſpiciis litterariæ neceſsitudinis & facilitatis hæc ἀλεξίκακα & ſpicilegia prodeāt. Illic præſtigioſa prodigia, illic Strigimagicæ illecebræ, illic etiam præſtigiarum profeſſores examinantur. Præſtigioſa itaque tibi commenta dantur examinanda, quæ tuorum aciem oculorum præſtringant vix ſcio: quippe antidota ſunt præſtigiarum, ſed antidota Strigimagiæ non mendoſa chalchographia: aliquot enim mendæ inter typos volente me ac nolente irrepſerunt, quas minimè probaueris ac toleraueris mihi etiam non eſt dubium. Mendoſa eſt nimium (fateor) hæc editio ac nimium indigeſta, implicita nimium & ſine tanta rerum ſerie compilata, cui tamen ſi facilitatis & ſuauitatis tantillum indulgebis, accuratiorem alteram & ampliorem ſperabis. Hanc interim æqui conſules ſi tibi mihiq́ conſultum velis; deſiderio ſatiſfacies ſi alteram editionem deſideres. Ea re manſuetum manſuetus amabis, bene meritus merendum demereberis, & virtuti quod debetur ipſi vtrinque reddetur.

Vale & fruere. Lugduni Kalendis Martiis Anno ſalutis humanæ, 1620.

DE NATVRA DÆMONVM

IO. LAVRENTII Ananiæ Tabernatis Theologi.

LIBER PRIMVS.

PRAEFATIO.

DÆMONVM naturam, eorúmque vim noſſe, rem ſummè arduam ac difficilem ſemper extitiſſe, cùm apud Philoſophos, qui de his nonnulla verè aliquantùm ſcripta reliquerunt, tum ipſos etiam Theologos, quibus horum facultatem, nonnihil altiùs ſcrutari cœlitùs datum eſt, neminem eſſe vel in literis mediocriter tinctum, qui ignoret, pro comperto habeo. Proinde, nec mirum cuiquam videri debet, ſi de eorum poteſtate, operandíque modo, ne dicam ſimplici natura, nec dum hodie, vlla ſciētia ſuis numeris abſoluta, ac vndique perfecta, haberi potuit: cùm & de Aſtrologia, quā ante alias omnes ingenuas artes, ac ſcientias, mortales & colere & profiteri cœperunt, cuius materia tamen oculorum obtutui patet, adhuc exacta cognitio haberi, minimè creditur: licèt hanc non pauci, vel ante ipſum etiam diluuium, cognouerint, poſteríſque temporibus ipſi Chaldæi, Hebręi, & Aegyptij, paſſim obſeruauerint, quos ſimili ſtudio exinde Græci, Latini, demum Arabes, Perſæ, Indi, & Seres ſubſecuti ſunt. Huius etenim rei cauſa fuit, eorum natura adeò abſtruſa, & à noſtro intellectu magis remota, immò, cùm ſenſibilis haud ſit, penitùs occulta: de quorum tamen ſpirituum ſubſtantia ac facultate, gentium ſacerdotes, cùm nō pauca olfecerint, multa ſcriptis prodiderunt, & ſiminus veriora, vt noſtri, cū

Dæmones vix in notitiam hominum veniunt.

Aſtrologiæ cognitio non exacta.

Aſtrologiæ periti, qui prioribus temporibus.

Spirituum facultatem & ſubſtantiam norant gentiū ſacerdotes.

Syri & Græci, tum Latini Theologi ſcripſerint:de quibus profectò Spiritibus,haud cum eo (vt res ipſa poſtulare videbatur atque in cæteris cõtingit ſcientiis)dicendi lumine, aut ordine,hiſce omnibus pertractatũ fuit. Videre enim eſt, cunctos gentium peritos, etſi de his eleganter admodum diſſeruerint,nihilominus tamen,ob eorum (qua ſunt)difficiliorẽ cognitu naturam,deluſos forſitan,vel à propria eorundem ſpirituũ aſtutia,plurimum à rei veritate declinaſſe: noſtri verò Catholici ſapientes,licèt magis vera ſcripſerint, nullo tamen Latinitatis ſtylo, nec elegantiæ alicuius ſplendore,ob temporum illorum iniuriam, vſi ſunt. Hinc factum, vt non omnino abs re, operæque pretium fore exiſtimarim,ſi quæ magis conſona,atque ſparſim hinc inde,de natura & poteſtate illorum ſcripta reperi,cùm à Platonicis, aliſque gentium ſcriptoribus, tum etiam à noſtris Theologis,ea,pro virili noſtra, ex ordine, ſingula ſuo loco, in vnam collata,piis animis,ob oculos legenda proponam. In quorum equidem variis atque diuerſis, variorum multorúmq; auctorum,quos præ manibus habere potui,colligendis opinionibus,ita elaboraui,vt diu multúmq; inſudauerim ſimul, & alſerim:apum ipſarum naturalem ſagacitatem & ſolertiam inſecutus,quæ, etſi diuerſos peruolitant floſculos, ex iis tamen duntaxat ſuccos excerpunt,quos ſuis in ſtipãdis fauis,naturæ inſtinctu,vtiles eſſe,cognoſcunt deprehendúntque. Cunctæ enim Platonicorum ſententiæ, quæ ab Ægyptiis & Chaldæis,de dæmonibus,relatæ, hiſque acceptæ fuerunt,ſi veritati nullo pacto, mihi conſentire poſſe, viderentur,eas,vt erroneas,reieci, & exploſi. At vbi quid veri ſub cortice continere,apparerent,eas, cõcordes(quo ad eius fieri potuit)noſtris cum Theologis reddendas curaui: ea verò,quæ noſtri omnes, vel abſurda vocabulorum barbarie, vel abditis verborum ambagibus, ob Latinæ Phraſis penuriam temporúmque iniuriam inuoluerunt, nullóque diſpoſitionis ordine collocarunt;hac (inquam) puriori Latini ſermonis phraſi efferre, ſuiſque ſingula locis diſponere ſic enodatè,quantum licuit,ſtudui. Tuum itaque erit,(benigne lector)hunc noſtrum laborem, eo, quo nos in publicum damus,animo,bono nimirum & candido, accipere,hilarique & alacri fronte legendum aggredi:in ſpe ſum enim non dubia,quicquid in hiſce perlegendis, temporis otiique

Spirituum deluſio & aſtutia.

poſueris

poſueris eius te, (inſtar agri non ita ſterilis) inde fructum vberrimum abundè relaturum.

Dæmones ſintne in rerum natura: quid & ad quid ſint: variæ philoſophorum opiniones, & fidei noſtræ teſtimonia.

C A P. I.

Dæmones qui ex Philoſophis.

DÆmones ergo, iam diu certatum eſt inter Philoſophos, alióſque antiquorum peritos, ſintne, quos Deus in rerum natura fecit, an quos ſolummodo hominum intellectus atque ingeniũ ſibi effinxit, nec vlla inter eos concordia eſſe potuit: quoniam, etſi horũ ſectæ plures fuerint, nihilominus hi omnes, hac in re, tantùm in duas diuiſi ſententias, maior horum pars, Epicureorũ ac Peripateticorum opinionibus, inhæſere: qui quidem nihil, quod non validis argumentis demõſtrationibúſq; cõſequi valuerunt, approbãdo, hos in rerũ vniuerſitate Spiritus ceu ſuperfluos, ac ſuperuacaneos, à natura prorſus exterminarunt: eóſq; duntaxat Poëtarum figmentis, vetularum fabulis, ac prudentum legibus, effictos eſſe, aſſeuerando, vt & inferorũ pœnis, quò mortales, à malo perpetrãdo horũ terrore abſtinerẽt, ac iuſtè humanéq; viuere, cõſueſcerent: idcircò hos Spiritus in hominũ opinionibus nomine tantùm vagari, re ipſa autẽ nihil omnino eſſe, autumarũt. Quibus omnibus obnixè refragando Stoici, qui Socrati, hos eſſe, acceptũ retulerũt, ac etiã Platonici, qui, variis proborũ ſapiẽtúmq; narrationibus freti, atque antiquis oraculis, pleriſq; hiſtoriis, quæ cũcta, hos apertè oſtenderent, innixi ferè omnes, Dæmones in rerum natura, & exiſtere, & multarum rerum cauſam eſſe procul-dubio, aſſerere non dubitarunt. Itaque Peripateticis, & aliis quibuſcunque, multi (vt dixi,) fuerunt, diuerſum hac in re ſentientes, aqua (vt aiunt) & igni quaſi profanis, ac religioni, quæ nobis natura, vt exiſtat comparatum eſt, penitùs aduerſariis, atque ab eo non conſuetudine remittentibus, optimo iure interdicere: in quorum ſanè opinionem ac ſententiã, quod noſtris cũ Theologis hac in re, pedibus iuerũt, his enim, fidei afflatis lumine, vera de eis, vt dictũ eſt, ſuper-

Stoicorum opinio, de dæmonibus.

Peripateticorum & noſtrorum Theologorum opinio.

ne conceſſum manifeſtare fuit, ſanæ doctrinæ neminem vnquam diſcrepaſſe, in confeſſo eſt. Ea itaque de cauſa hi, tanquam omnino à veritate aberrantes, immò prorſus eam reſpuentes, omnes poſthabendi, in minimíſque ponendi ſunt, qui, cunctis, hac in re Epicureis, Peripateticis, ac nonnullis etiam ſuffragãtur hæreticis, qui vno cum ipſis ore, impudenti tamen, vel animæ immortalitatem, ne dicam corporis (cum Saducæis) reſurrectionem omnino abnuunt & abiiciunt: nobis enim ſatis eſt, horum naturam ac facultatem, Stoicorum, atque Platonicorum opinione probari, nullámque eſſe legem, in qua horum ſubſtantia ac poteſtas, verè abnegetur: verùm etiam Arabibus, eorum ſecta, & Hebræis, Moyſis lege, nobíſque fide, omni demonſtratione longè melior, firmiter credi & amplecti. Quod nimirùm patet, tum ex veteri teſtamento, *Gen.* ſub metaphoris, ac Serpentis, Euam alloquentis, forma, & ſine velamine. In eodem, *penès Iob* cùm etiam ex nouo, *apud Matth.* vbi legitur: *Diſcedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus eſt diabolo, & angelis eius*, idémque alibi ſæpius: ex quo fit, vt Dæmones in naturæ ſtatu exiſtere, lippis (vti parœmia fert) & tonſoribus liqueat.

Dæmones ſunt ex ſtoicis, Platonicis & ex fidei noſtræ teſtimoniis.

De Spirituum nomine & Græcis & Latinis; ſubſtantiáq; eorumdem ac facultate: diuerſæ hac in re Theologorum opiniones producuntur.

CAP. II.

DE quibus profectò Spiritibus, quoniam, & nomine, & ſubſtantia, adde etiam facultate, haud parum à Platonicis, noſtri diſcrepant Theologi, quæ horum ſit differentia, dicere, nunc animus eſt. Aiunt námque Philoſophi, hoc nomine, Dæmon, cùm ſciens Græcis ſonet, & bonos & malos angelos, vbi id vtróſque non dedeceat, crebrò innui: vnde & οἱ δαίμονες καὶ κακοδαίμονες, frequens apud eos mentio reperitur: ex quorum ſententia noſtri Theologi, quibus hæc ſemper nomenclatura infenſa ac odioſa habita eſt, omnes valdè diſſentiunt; inquiunt enim, hoc vocabulum, licet eorum creationis principio, his, & Angelis cunctis ſimul, ob communem inditam propriæ naturæ ſcientiam, conuenerit; nunquam

Dæmonis nomen quibus ſpiritibus conuenit.

nunquam tamen hos beatos Spiritus, nec apud Hebræos, nec penes noſtros Theologos, demonſtraſſe: etenim hac voce, non quod eis natura dedit, ſed quod ſibi, & ob propriam eorum malitiam, ob prætenſámque noſtros in protoparentes calumniam, obuenit, qua etiam & Diaboli nuncupantur, vtique nec iniuria, *vt inferiùs manifeſtabitur*, omnes noſtri periti intellexere. Quapropter nuſpiam non malum hoc nomen piis auribus reſonuiſſe inuentũ eſt. neque mira res: cùm ſcientiam & iniquos, & prauos conſecutos reperiri, nihil obſtat: vnum enim ex his donum eſt, quod haud quicquam, quo mereat, perficit habentem, neque hoc duntaxat nomine, hi nequam Spiritus nuncupati ſunt: ac diuerſas, aut varias in nos ſtruxere calumnias, appellationes ſortiti fuere. Omnia tamen hæc, vel propriora ei, vel metaphorica ſint, eos, vt & opera eorum auerſantur nos, prauos, iniquos, impios, ac crudeles nobis oſtẽdere altius euenit. Hinc fit, vt, vel exorciſmo conſtricti, eorũ ſic nomina ſpernant, ſic aufugiant: de quibus ſingulis, ſuis in locis, dicendum reſtat.

Dæmones dicti diaboli ob calumniam.

Verùm de Dæmonibus, quod ad eorũ naturam ſpectat, haud modò, omnibus in rebus, vbi à noſtris antiqui gentilium Theologi diſſenſerunt, cunctorum referam errores, cùm hos obiter omnes, opportuniùs referendi, ſeſe offeret occaſio. At ſolùm (inquam) quidnam maior noſtrorum de his ſcribentium pars, opinata ſit, quibus, tũ ex eorũ operatione, tum etiam ex fide, circa multa de his, omnis penè veritas illuxit: quorum quidem opinio, neotericorum præſertim, non enim omnes ſic vnà concordant, vt ſecum nihil diſcrepent, hæc eſt. Dæmones ſcilicet ſpiritus eſſe, ſubſtantia bonos, quippe à Deo. Opt. Max creatos, intellectu præpollẽtes, incorporeos omnes, & immortales, ſua voluntate malos: quibus furor, rationis expers, ineſt, demens concupiſcẽtia, cogitatio præceps, atque proterua. Qua in re, quantùm errauerit Plato, eiuſq; imitator Porphyrius, ex hoc cernere licet: cùm alter apertè, hos ſpiritus aëreo, prætenuique ac veti aſtra, rotundo corpore, alter verò, inter eius aſſeclas doctrinæ haud vulgaris, eoſdem dicit genus eſſe, naturâ fallax vniforme, Deos ſimulans: quandoquidem, quod Plato ſentit, falſum demonſtratur, vel ex eorum actione, quæ (vt Philoſophis placet) formam ſequitur: nihil enim ipſi, licet appareãt, quod ſenſus habet, veriùs operantur. Cæterùm, quidquid faciunt,

Dæmones qui ex Theologis.

Platonis & Porphyrij error de ſpiritibus.

ſolùm ab intellectu, vt ſuo in loco clarius apparebit, totum procedit, ac proficiſcitur: atque quod alter, maximum eſſe errorem, vel ob id oſtenditur: cùm hi ſpiritus è tenebris, vt ſibi nonnulli hæretici finxerunt, mali non exurrexerint, quoniam nullum in mũdo principium malum eſſe quiuit, ne duo cuncti potentes, (quod abſurdum eſt) dari cogantur: quando certè omnia, quæ videntur: aut, quæ oculorum acie comprehendi non poſſunt, ex vno tantùm bono emanant initio. Cunctarum etenim rerum vna eſt cauſa, à qua, cùm ſit ſummè bona, nihil vitij proficiſci valet. Quamobrẽ, haut vllum datur, vt autumauit Manes, ſummum in rerum natura malum: *Vidit enim Deus cuncta quæ fecerat, & erant valdè bona.* Reliquum eſt igitur, vt Dæmon alius ſit, quàm natura malus, voluntate ſcilicet, cuius quidem firmam ac ſtabilem poſt ſuum ipſius errorem malitiam atque perfidiam, Ægyptij, qui hieroglyphicis quibuſdam pleraque arcana abſconderunt, Scaleno imperfectum quid continente, pingebant.

Hæreticorum error de creatione Dæmonum.

Cauſa vna omnium, & ſumma bona.

Ex his habes (candide, piéque lector) Dæmonum naturam ſpiritalem eſſe initio perfectam à Deo creatam, de hinc hos omnes in eorum cogitatione, vt ſatis in ſequentibus patebit, corruptos, lapſóſque quò tempus nos admonet, ne ordinem, cunctis in rebus, apprimè neceſſarium, vel hilum quidem tranſgrediamur, vt de eorum creatione, quid noſtri exiſtimarint Theologi, quàm exactiſſimè referamus.

De creatione Dæmonum ex Theologis Cabaliſtis, Arabibus, Thalmuditis, Philoſophis, Græcis & Latinis: Quo etiam die creati ſint, & ad quid creati.

CAP. III.

Hanc igitur, etſi per ſimplicem emanationem, abſque vlla temporis intercapedine, motuſue interſtitio, extitiſſe volunt: Deo tamen haud coæternam, quòd ab æterna Dei ſubſtantia, quaſi à ſole radij effluxerint, vt arbitratur de mundi productione Philoſophus, cogitare, tantùm abeſt, dicere fas eſt: cùm vt ii extiterint, quia opera ſunt

Creatio quæ ſit Dæmonum.

propria

propria extra Dei ſubſtantiam, ſola diuina voluntas in cauſa fuit, quâ eos, vt & Angelos, vbi ſibi placuit, omnes vnà produxit ac effinxit: non enim vnus alterum genuit, quemadmodum Cabaliſtę nonnulli ſibi ſomniarunt: quorum opinioni ſatis Auicenna, haud profectò poſtremæ inter Arabes eruditionis, tractans de intelligentiis, firmiùs adhæſiſſe videtur. Creatio namque ipſa, cùm infinitam ſibi potèſtatem exigit, creaturæ certè finitæ nullo pacto impartiri valuit: ſic enim & propria eius naturâ deſtrueretur, & Deum, quem eſſe neceſſe eſt, aliis cunctipotentia impertita, exiſtere poſſibile eſſet: quod, vt abſurdiſſimum, eſſe minimè poteſt. Nec creati ex ſiniſtro maſſæ latere, vt Thalmudiſtæ ſibi fingunt, quodammodo mali, quaſi ranæ ac muſcæ, ex ſubiecto putri: intellectiles enim ſunt; omniſque (*vt oſtendetur*) materiæ expertes: hinc ne mori quidē vnquàm eos contingit, quemadmodum falſo nonnulli Philoſophi ac etiā Arabes, (*vt dicetur inferiùs*) ab ipſis ſpiritibus deluſi crediderant: nec etiam malorum animæ vt Plotinus ſenſit philoſophus, exiſtūt, cùius opinioni Tertullianus adhærere videtur: cuncti enim ſimul, ex nihilo, Dei præpotentis imperio producti ſunt, quando (*vt ex ſuperioribus videre eſt*), ſibi placitum fuit, ab animis quæ corpora vt informent opus habent ſatis diuerſi: at non ante hanc mundi conſtitutionem, vt plerique ex Græcis opinati ſunt, qui ſpiritalem hāc naturam, multis iam ſeculis corpoream, quō ſeipſos Deūmq; ſupernè, vt ſui contemplaretūr principium, præſtitiſſe aſſerunt: cùm veriſimile id nō eſt; quandoquidem Deus, cuius perfecta ſunt opera, ſi ſeorſum à corporea Angelicam creaſſet naturam: cùm hæc pars mundi exiſtat hanc mundi ſubſtantiam imperfectè feciſſet: quod vel opinari, nedum dicere, ſatis abſurdum eſt, atque profanum. Sed creatos (inquam, vt quàmplurimi Latini ſaniores aſſeuerant) ſub cœli nomine, prima die: quod quidem verius eſſe, ipſa Scriptura ſacra teſtis eſt locupletiſſimus, vbi dixiſſe legitur: *Quando facta ſunt ſydera, laudauerunt me Angeli mei.* Quis enim eſſe poteſt, in lectione ſacrarum literarum vel mediocriter verſatus, qui adeò excutiat, vt quarta die, ſydera creata fuiſſe, penitùs non videat? An ergo, ſi tunc ſydera facta ſunt, & Angelos ipſos, tum ſimul factos fuiſſe, non oportuit? At oportuit profectò: alioquin quomodò (cùm ij

Cabaliſtarum & Arabum de creatione Dæmonum opinio.

Malorum animæ non exiſtunt.

Dei perfecta ſunt opera.

forent quidem) Deum ipſi laudauiſſent. Nec dicere ſatis eſt eos ſecunda, aut tertia die creatos fuiſſe, cùm horum mentio hiſce diebus, ſacra in pagina, nulla omnino repetiatur. Reſtat ergò, cõſequitúrque ex dictis ſuperiùs, vt prima die ſub Cæli nomine facti ſint, maximè cùm & Propheta dicat: *Fecit cælos in intellectu*; quod quidem de intelligentiis multi non vulgares exponunt, quas initio cum cœlis, vt eos mouerent, ac virtutes influerent, creari neceſſe fuit. Ex his itaque ſatis intelligi, breuiſſimè quidem, non dubito, quidnam de creationis eorum æuo, plerique ferè Latinorum Theologorum cætus meditati ſunt; quinimò, & ipſa Eccleſia, æterna veritate confirmata, aſſerere videtur.

Quonam pacto creati fuerint Dæmones. Quæ item & quanta ſit inter eos differentia.

CAP. IV.

Dæmones vt Angeli boni & perfecti omnes creati ſunt, ſed diſpari modo.

NVnc verò reliquum eſt, ordine rerum attento, vt pote in rebus enarrandis maximè neceſſario, vt, quonam pacto creati fuerint apertiùs, quo ad fieri poteſt, à nobis explicetur. Facti ſunt ergo, vt & cæteri Angeli boni, ac perfecti omnes; at illi, non ex æquo, hanc ſuſceperunt perfectionem: licèt hac de re, nihil inter eos, inuidiæ ortum fuerit; verùm cuncti, pro naturæ eorum captu, cõtenti fuerunt: quam quidem naturam, inter ſe differentem his omnibus à materia Hebræi, ac Platonici obueniſſe aſſerunt: nec enim abnegant, hos Spiritus omni prorſus materiâ carere; tametſi, qua eos donent, haud ſit, ſicuti noſtra, diuerſarum formarum, ob contrarias ſcilicet, quas habet, qualitates, auidiſſima: verùm continuæ corruptioni minimè, vt cæleſtis obnoxia. Quod cùm procul à rei veritate remotum, repertum ſit, tum ex eorum ſubſtantia, atque operatione, quorum altera omni corpore caret, altera tantùm intellectilis exiſtit (*vt inferius copiosè demonſtrabitur*) tum etiam ex Dionyſij auctoritate, omnem ab eis materiam amouentis: mirum non eſt ſi multi, haut quidem ſpernendi Theologi, hos, qui ſecùs aſſeuerant, & ſentiunt, ceù prorſus ignaros ab eorum claſſe omnes eiiciunt, expellúntque: nec tamen eſt, quin & ipſi ſecum haut diſſentiãt, ac diſceptent; quãdo-

Dionyſii & Theologorum opinio.

quidem

quidē in duas diuerſas ſeparati animi ſententias, qui à D. Thoma ſunt, eos tantūmodò formâ inter ſe differre dicūt à quorū profectò opinione, iterū atque iterū diſcrepant, quicunque Scotum ſectantur: ſectantur enim cum multi iique minimè contemnendi Theologi, qui haudquaquàm temerè ſibi ſentire videntur, aſſerentes nimirum, nihilominùs inconcinnum ac abſurdum eſſe, horum Spirituum plurimos ſub vna forma exiſtentes, propria, qua ſunt, indiuidua natura mutuò differre: vbi, & animæ vnius formæ omnes, abſque tanta formarum varietate, ſpecierúmue multiplicatione, in primo (vt inquiunt) naturæ inſtanti, quibuſdam internis propriæ eſſentiæ gradibus inuicem inter ſe diſtent, ac differant. Cui quidem rei, quò opinio eorum reddatur probabilior, libenti addunt annectúntque animo præter talentorum, quæ initio ipſis data ſunt, varietatem, ſatis naturæ ordinem de decore, tot Angelorum ſpecies, intellectili ac glorioſo in mundo, Dæmones cùm æternùm apud Tartara damnentur, deeſſe: quando ſi vna quidem ſpecies deſiiſſet, hoc ne corporeo, ne ſenſibili orbe, quem illius inſtar ad ſimilitudinem creatum, aiunt, imperfectus meritò dici poſſet; eóque magis, quòd, omnibus ex nationibus, linguis, ac artibus, quàm plurimi apud homines, ab æterno cruciatu, Dei tamen ope adiuti, incolumes reddantur. Qui profectò dæmones, quamuis creati fuerint omnes, quòd Spiritus, quòd indiſſolubiles, quódque immortales, æquales, vt Angeli ac ſimiles cuncti: non tamen eſt, cùm ex omnibus ceciderint, (*vt infra oſtendetur*) Angelorum ordinibus, vbi complurium formarum exiſtit varietas, qui mutuò ſibi, & ſpecie nonnulli, & poteſtate quàm plurimi diſtant, differúntque. Quorum quidem differentia, quæ, & quanta inter eos ſit, Deum ſolummodò, qui cuncta numero, pondere, ac menſura fecit, & ſtellas, vnamque illarum, ſuo nomine vocans, minimè latere poteſt: nobis verò, hoc tantùm diuina reuelatione patefactum eſt, quòd licet tres eſſent Angelorum claſſes, nihilò tamen ſeciùs, nec excellentioris naturæ vigor, quin hi ſpiritus ſtarent, nullam infirmitatem adduxit, nec minor ſapientiæ virtus, ne intelligerent, vllam ignorantiam ingeſſit, nec etiam inferior libertas arbitrio aliquam, vt caderent neceſſitatem impoſuit: Quinimò ex hac eorum varietate, quæ in mundo intelle-

Thomiſtæ.

Scotiſtæ.

Orbis vniuerſi commendatio.

Varietas ſenſibilium tranſit in mundo intellectuali ornamentum.

ctili

ctili facta ſunt admirabile ac ſtupendum, vt in hoc præſenti, ob rerum ſenſibilium diuerſitatem, decorum, ornamentúmque emanauit: Nec ex tanta horum variatione, quicquàm eis imperfectius euenit, quò de ſuo creatore iuſtè cōqueri poſſent: quamquàm natura, quantò quis ſuperior eſſet, tantò ſe inferiore, per pauciores rerum ſpecies, intelligit, & ampliori virtute valet. Cunctorum ſiquidem propria cuiuſque virtus tanta fuit, vt eis nihil aliud perfectionis, quod naturâ capere poſſent, abſque propriarum vniuſcuiuſque formarum mutatione, vnquam addi potuiſſet: quod ob eius propriam deſtructionem, vnuſquiſque renuit, ac recuſat. Hoc ergo modo producti fuerunt dæmones omnes, vt reliqui Angeli, quoquo pacto, vt eis par erat, natura felices.

De lapſu Dæmonum: quænam & quot ſint lapſus eorum cauſæ: probatur multis Theologorum rationibus & ſententiis.

CAP. V.

Tanta námque eis naturæ indita fuit perfectio, in qua ſic omnino perdurare ac conſiſtere poterant, ſi quidem ipſi vellent (vt quamquam flexibilem, tum quo animo ducerent, arbitrij libertatem ſortiti eſſent) nullo, ſi id intenderent, pacto cadere poſſent. Suo igitur ipſorum crimine, culpáque cecidere omnes, cùm ipſi proprio, quod facere noluerunt Marte ſtare valebant: ex quo tādem tali ac tandem tali ac tanta deſuper ſi modò conſtitiſſent, omnes gratiâ obumbrati, donatíque fuiſſent, vt hanc vltimam felicitatem, quæ haud naturæ, ſed eiuſdem finis eſt, conſecuti inſtar Angelorum diuina ſemper eſſentia, cōſpectúque fruentes, eſſent: & ſi non ex æquo, ob præſtantiorem eorum naturæ gradum, diuerſámque quam habuiſſent, gratiam, vti nec Angeli, nacti forent. At illorum, qua fuerant, animi inſtabilitate, vt prælium in ipſo cælo inter eos magnum exortum ſit, effectum eſt quoniam Lucifer (ita, à præſtantiore, qua donatus erat, natura nuncupatus) quem reliqui eius complices, proteruiæ ſuæ conſentientes, vltrò hunc, in tā funeſtiſſimum errorem, duci adhæſerunt, tanta inflatus ſuperbia, venenata proſsùs rabie ac veſania tumēs freménsque

Lucifer vnde eius cōplices.

que dum ſuam pro ſe, eo quòd Angelus, in qualibet rerum ſpecie intuenda naturam, quam ea de re continenter intuebatur, aliorum omnium ſubſtantia, pulchriorem atque excellentiorem cõſpicatus: vt corrupto ſibi animi intellectu, non vlla quidem perturbatione ſenſibili, cùm nulla ei talis ineſſe potuerit, ſed iniqua ſua ipſius volũtate, dicere nõ erubuerit: *Ponã ſedem meam in Aquilonẽ, & ero ſimilis Altiſſimo.* Quod quidẽ omnium grauiſſimum peccatum, maximéque omnium execrandum ſcelus, nefas, horribiliſque blaſphemiæ nulla vnquàm ratione, (*vt falsò Origenes cenſuit*) expiãdũ, alio enim nullo ſuggerente, ab ipſomet ſpõte patratum fuit: quod non verè extiterit, mirum in modum Theologi certant, & adhuc ſub iudice (vt fertur vulgò) lis eſt. Quãdoquidẽ nõnulli fuiſſe aiunt, quòd dæmon naturã contentus, quâ donatus erat, vltimã, ad quã duntaxat, gratiã cõſequẽdam procreatus fuerat, diu felicitatẽ reſpuit. Aliqui volunt fuiſſe, quòd fortitudinẽ ſuã, non ab ipſo Deo, à quo cuncta bona, tanquam fonte perenni, promanãt, ſed à ſe ipſo proficiſci ſibi perſuaſit, pro certóq. habuit: hinc factum eſſe (inquiunt) vt cùm mutabilis foret natura, immutabilis culpa, malo tamen liberè ſemper adhærẽdo, vtiq; efficeretur. Quidã verò exiſtimãt, quòd, vel omittẽs, vel propriis viribus innixus, id quod gratis cõſecutũ eſſet, vltrò tẽtaſſet. Nec etiam deſunt, qui hoc peccatũ fuiſſe dicãt, quod ſibi Meſſiæ locũ vẽdicare ſtatuiſſet: proptereà quòd, cùm ſe videret cæteris omnibus (vt latũ eſt) naturã præſtantiorẽ, ſatis dúque, optauit, vt eius causâ reliqui omnes ſuâ ipſius, quò penes Deũ conſequerẽtur gloriã, operâ vterentur. Verùm alij, hãc tanti piaculi anſam fuiſſe, affirmant, variiſque argumentis corroborant: quòd Dei ſplendorem, quem altiſſimi voluntate, diuini quadam luminis reuelatione, incarnandum præuiderat, (veniret enim hic ſanctiſſimus Dei character, niſi, nos vt redimeret, cùm opus tũ non eſſet, vt ſua humanitate, maiori gloria nos afficeret) adorare, vt cæteri Angeli, ob ſuæ naturæ ſuperbiã, iterũ atque iterũ detractauit ac renuit. Solùm, qui Scotũ ſectantur, à litera minus recedũt. id enim peccatũ fuiſſe aſſerunt quòd Dei verè æqualitatẽ ac omnipotentiã, (quòd literæ ſonat) quæ tamen nullo vnquã pacto vlli creaturæ communicabilis eſt, perturbato peruerſóque appetiit animo, quod profectò haud aliunde, quàm à ſua ipſius

perner

Origenis opinio.

Filium Dei incarnandum prauidens, adorare cum ſuis recuſauit.

peruerſa prouenit voluntate: cùm, ob eſſentiæ præſtantiam, potiùs Deum proſequi amore debuiſſet, cæteris omnibus ſubmiſſiùs ſe gerendo, Deóque gratias immortales habendo, id quod hîc in terra apud nos, dum illius propriũ cultum tantopere expetit, apertè præ ſe ferre videtur. Quorum quidem opinioni, vtpote veritati ipſi haud parum cõſentaneæ, multi ex Theologis faciliùs adhærent.

Diſſidij Angelorum inter ſe cauſa à diſpari voluntate.

De Diſſidio Angelorum, cauſis eius & armis quibus cencertarunt.

CAP. VI.

QVa de cauſa, hoc ſcelus eriménque nefandum & abominabile, haud exiguos belli apparatus inter eos, ob diſparem nimirum eorum ab Angelis voluntatem, excitaſſe credere par eſt: Vbi Michaël bonorum dux tanta fortitudine Draconi pugnanti reſtitit, (hoc enim nomine Luciferum, malorum principem nuncupari, ob lethiferum in cæteros effuſum virus) vt magno eis vltrò citróque prœlio certatum ſit, non corporeis quidem armis, cùm ipſi ſpiritus ſint, omníſque corporeæ molis (*vt ſuo docebitur loco*) expertes, nec cæli ob eorum naturam ſcindi queunt, at ſola animi voluntate, quæ omnium actuum ſibi clarior reddita, non ſecùs ac ſolis radii varia pertranſeuntes ſpecula, Draconis, vt peruersâ atque impiâ: ſic ingratis ſuperbíſque hanc intus eis ſimul ortam, ac deforis oſtenſam, omnibus approbantibus, ita renuitur, ac incuſatur cunctis bonis, vtrinque obnixè certantibus, poſtremò, ipſius factio, propriis freta viribus, adeò debilitata eſt, ob gratiam Angelis viua fide deſuper infuſam, quam in Meſſiam forſan (vt aliquibus placet) futurum, aut magnam verámque ſummi Dei bonitatem habuere, vt vel à bonorum minimo quoque de cælis omnes deturbari ac deiici potuerunt, vſque adeò natura ſuperatur à gratia.

Michaël Angelorum dux.

De loco

De loco & tempore, quo commiſſum eſt prælium ab Angelis, cum varijs in eam rem Thomiſtarum & Scotiſtarum ſententijs.

CAP. VII.

VEruntamen, vbinam cœlorum id certamen peractum, & quandiu huius certaminis acies durauerit, magna inter Theologos, cùm diuerſa plerique hac in re ſentiant, controuerſia etiamnum eſt. Thomiſtæ námque cum multis aliis Ezechielis auctoritate moti, qui *Diabolum in Dei delicijs fuiſſe*, inquit, atque ob ſimilitudinem terreſtris Adæ peccantis in Paradiſo perſuaſi, tradunt hoc prælium commiſſum in cælo Empyreo, vbi beatorum ſpirituum, ac deliciarum locus eſt. Alij, quorum primus Diuus Auguſtinus non exigui momenti fuiſſe videtur, apertè aiunt, hanc Angelorum pugnam in ſuprema aëris extitiſſe regione, quàm cœlum interdum nominari conſuetum eſt. Ego verò, ſi hoc mihi dicere fas eſt, neutrobique hoc prælium factum apertiùs referre auſus fuerim: quandoquidem, niſi prorſus conniuentibus (vt fertur) oculis prætercam, vbi hanc rem vt Aquila in ſuos pullos firmiùs Solem inſpicere nititur, perſpicuè mihi videor videre: nullo Angelis pacto, quâ ſunt incorruptibili naturâ, hunc aëris tractum, ob eius corruptibilitatem ac mutationem, initio conueniſſe, qui poſteà eis nonnulliſque pœnarum generi, ac ignobili exercitationi datus ac conceſſus eſt: nec etiam cælum Empyreum, gloriæ, ac naturæ locum, ob ſupernaturalem ſupérque eminentem eius excellentiam. Neque illud Ezechielis dictum nobis quicquam aduerſatur, cùm id verbum non loci qualitatem innuere videatur, ſicut nec noſtri etiam Saluatoris, in cruce pendentis, ad latronem facta promiſſio: *Hodie mecum eris in Paradiſo*: at eius conditionem, ac ſtatus qualitatem, qua Lucifer altiùs aliquantò, quàm cæteræ tum omnes creaturæ, Deum vt totius naturæ auctorem & principium, magna cum eius delectatione, ob propriæ eſſentiæ præſtantiam cum alijs contemplari potuit. Quodquidem veroſimiliùs eſſe, haud parum ad hanc noſtram ſententiam facit, quòd Diabolus inflatus & elatus ſuperbiâ dixit: *In cælum aſcen-*

D. Auguſt. in ſuprema aëris regione.

Aëris ſuprema regio non locus prælij Angelor.

dam, & ſuper aſtra ponam ſolium meum. Nam ſi in cælo Empyreo hæc pugna facta, quorſum hæc verba? cùm locus, hoc, nullus ſuperior: an allegoricè tantùm interpretandum? haud certè, cùm ex litera ſenſus, vbi id fieri poteſt, eiiciendus ſit: non ergo is locus hoc certamen, at firmamentum ſuſtinuit. quod Ioannis auctoritate innixus, conuenienter dici poſſe mihi videor, qui *in Apocalypſi ſua* Draconem, noſtrum antiquum hoſtem, tertiam ſecum ſtellarum partem traxiſſe ait: quòd eos, vt propria eorum mobilis, ac incorrupta natura oſtenderetur, nihil magis decuit, quàm hoc cælum, quod mouendo, abſque ſui mouetur corruptione. quò peractum eſt, vt alibi, de more Angelorum, triumphus fieret, & alibi, quàm vbi diſceptando obtenta eſt victoria, dæmonum atrociſsima pœna æternúmque ſine fine ſupplicium: atque vt Angeli, vel loco Paradiſum, ita dæmones inferna eodem tempore, non iniuria ſenſerint.

Angelis Paradiſus eſt deſtinatus. Dæmonibus Inferna.

Quanto tempore ſteterint Angeli in cælo à creatione ad ruinam: quandiu concertauerint, & quot dentur inſtantiæ ex Thomiſtis & Scotiſtis.

CAP. VIII.

VEtùmtamen, quanto hi Spiritus tempore in cælo ab hac eorum ruina ſteterunt, ac quandiu cum Angelis mutuò concertauere, nondum apud Theologos decretum eſt. Nam, qui D. Thomæ (qui non minus apud Theologos, quàm ipſos etiam Philoſophos, tanquàm alter Ariſtoteles celebratur) ſic addicti ſunt, vt ne vnquam ab eius opinione vel ſententia, tranſuerſum etiam (vt aiunt) vnguem recedãt: duo tantùm inſtantia ab eorum creatione ad ruinam vſque interceſsiſſe tradunt, vnum ſcilicet, quo puris naturæ dotibus duntaxat omnes extitere: alterum, quo peccato obnoxij à cœlo Angelorum miniſterio, qui gratia confirmati ſunt, excluſi & expulſi fuerunt: At eorum, qui non ita in verba ſui magiſtri iurarunt, quaſi, vt ſeſe ſui animi omni iudicio ac opinione priuent, non omnes eiuſdem omnino ſunt ſentẽtiæ: ſed bifariam inter ſe diuiſi aliqui, qui Scotũ ſuum ducẽ agnoſcunt, (qui & non ſine cauſa, Subtilis, nomen meruit,)

tuit;) ij quatuor ab eorum productione ad caſum vſque moras interueniſſe aſſerunt, nonnulli verò multis argumentis tres tantùm affirmare conantur: Et primã quidem, qua cunctos naturæ muneribus contẽtos fuiſſe aſſeuerãt: ſecundã, quæ tantùm naturæ Angelicę valuit quantùm nobis totius, quo viuimus, temporis interuallum: quã quidẽ ſecundã morã, ſic eos à veritate declinaſſe, nõnulli affirmant, vt primo ab ipſis cõmiſſo crimine, etſi nimia inflati fuerint Philautia, poterant tamẽ, modò vellẽt, cùm adhuc eſſent in via, ſatis pœnitere, ac facilè miſericordiam veniámq. à Deo, quâ vtitur in opus ſuum clementiâ, ac longanimitate propenſus, conſequerentur. Quamuis huic contradicant pleríque Theologorum, qui omnibus viribus contendunt, nullum omnino in hoc innocentię ſtatu errorẽ, venia vlla dignũ, eſſe potuiſſe. adhuc enim nulla creatura corrupta erat: ex qua quidem corruptione peccatũ, tanquàm ex Epimethei pyxide, cumulatim in mundũ inuolauit, quod haud negari poteſt: At ſic, quod nihil tũ venia dignũ fuerit, cùm vel propter liberam Angelorũ voluntatem, ita fuiſſe certè decuit, quod vſque ad vltimam ipſorum damnationis moram duraſſe nõ pauci perhibuere Theologi, ne ſcilicet adeò nobilis ſpiritalis creatura, vel exiguo temporis momento, erroréque modico obſtinationis inquam ratione, cui obnoxius ſtetit, prę-ſertim cùm mutabilis ſuomet principio omnis creatura extiterit, tam repentè æternis cruciatibus, paulo poſtquàm eſſet producta, manciparetur, eò maximè, quòd in ſuis, *vt ſcriptura inquit*, Angelis reperit mutationem. Verumtamen Dæmones (libet enim incœptum ordinem proſequi) plus iuſto & æquo diutius à volũtate ſui Creatoris ſeſe abſtrahẽtes, vſque adeò omnes, ſui ipſorũ amore immoderati, ſtulti, ebrij, in hac ſecunda mora proceſſere, vt tandẽ iuſtiſſimo Dei iudicio, honorem ſuum alteri non dantis, in ea præfracta ceruice in odium Dei obſtinati perſeuerantes, ad vnũ omnes in tertia dãnarentur mora, nulla prorſus iuſtã excuſatione ipſos reuelante: ſiquidem hoc iudicio & ſententia, non præcipitatione quadam, ſed potiùs æquiſſima Dei longanimitate, iuſtitiáq. nẽpe ipſa miſericordia temperata cõtra ipſos proceſſum eſt. Adde, quòd non vnius (vt nonnulli autumantur) tantùm criminis rei peracti fuerint, ſed & diuerſorum, quibus omnes ſimul, ſua tamen quiſque peculiari

Tres moras tantum alij ponunt.

Peccatum ex corruptione.

malitia ineffabili cum cupidine agitabatur. Hi enim variis flagitiis & ſceleribus implicati à minoribus ad maiora & atrociora, ſemper adeò progreſſi ſunt, vt, etſi non ex æquo cuncti, ſuæ naturæ præſtantia; at voluntatis certè imperio, frenum ſceleratiſſimis cupiditatibus laxando, in infinitum peccauerint, adeò vt in Dei extremum contemptum & odium (horribile dictu) ſic prolapſi & demerſi ſunt, quo inde pedem referre retrocedereque tandem ipſis integrum minimè fuerit. Hinc factum, vt hac tandem ſua poſtrema & funeſta mora, ipſi dæmones è Cœlo, non ſecùs ac plumbum in aquam, Angelorum, *vt dictum eſt*, miniſterio, eiecti præcipitatique fuerint, non ſine ſumma extremáque ſuorum ignominia, ſic interni vermis, nunquàm morientis arroſionis dolore, & ad inferna plerumque relegati: eorum enim plurimi adhuc, (Diuo Iacobo innuente) huic caliginoſo frigidóque aëri inhærent: quem quidem ipſe Deus, pro ſua miranda & infinita prouidentia, vt nos incautos exerceant, & ad timorem Dei ſomnolentos exuſcitent, vſque ad diem magnam Domini, ne & ipſi penitùs ſine cauſa ibi relicti viderentur, ipſis ita conceſsit permiſitque: quibus etiam interdum in executione ſuæ diuinæ iuſtitiæ in nos homines vtitur. *vt ſuo loco dicetur.* Atque hos omnes, qui huic incluſi ſunt aëri, inferiores fuiſſe tradunt: magnates enim ob eorum nobilitatem, propriæque voluntatis à Deo ſe auertentis furorem & impetum atrociùs aliis in creatorem ſuum peccando, iuſtiſſima Dei trutina rem examinantes, ad infima Tartara detruſi ſunt vnà cum eorum principe Dracone. Hic enim cùm ſuæ ipſius ſtolidæ ſuperbiæ veneno plus cæteris inflatus, nobilioris ſuæ eſſentiæ à Deo conceſſis donis ad id elatus, reliquíque tam turpiſſimæ, æternisque doloribus expiandæ apoſtaſiæ, anſam præbuiſſet: haut iniuriâ qui amiſit menſuram, qua ſummo torquetur opere, & Dei iure optimo pœnas delictis commenſurantis, acerbiores quoque luit, ſuſtinét-que.

Dæmones è cælo vt plũbum in aquã, præcipitati, & ad inferna relegati.

InferioresDæmones incluſi ſunt aëri.

Quot

Quot Angeli ceciderint, & è quibus ordinibus detruſi ſint ad Inferos.

CAP. IX.

CÆterùm, quanta pars lapſu illo ceciderit, & an ij omnes vnius, vel diuerſorum ordinum fuerint: non minima inter Theologos, ea de re diſſenſio eſt. Quidam enim conſiderantes, multò maiorem hominum turbam, ad inferos, cum diabolis ibi cruciandam detrudi, quàm ad cœleſtia gaudia cum Angelis perfruenda, eueh: huius quidam inſtar ac ſimile in ipſis etiam Angelis vſu veniſſe opinati ſunt: qua de re, maiori e . s etiam numero ad inferos detruſos, hinc colligunt. Al:j verò, ſanioris aliquantò hac in re (vt mea fert opinio) iudicij, oculis defixis in bonum illud, quod ſpiritibus, vt intellectus purioris capacibus, inerat, ideò minorem eorum partem hoc lapſu corruiſſe, voluerunt; quorum quidem opinio, vt vero magis conſentanea, ita magis amplectenda mihi videtur. Quotus tamen quiſque eorum ſic præcipitatus è Cœlis fuerit, à diuerſis in diuerſas opiniones itum eſt. Nam quidam, partem decimam, huius flagitij ream peractam fuiſſe, referunt: alij verò, nonam his æternis pœnis deſtinatam, nec pauciores reperire eſt numero, qui tertium duntaxat Angelorum agmen damnatum aſſerunt: quorum ſententiæ aut opinioni, vt putà D. Ioannis ſuffultæ auctoritate, ex ipſa veritate hæc verba depromentis *Draconem, ſua ipſius cauda, tertiam partem ſtellarum ſecum traxiſſe*, plerique tutiùs inhærendum prædicant. Verùm à quotis, quibúſne ordinibus, pars hæc deiecta fuerit, quod non ſecundùm gloriæ ſtatum intelligendum, cùm nec etiam in meriti, *vt multi volunt*, conditiones vnquam ſteterunt: at, vt in puris fuerint naturæ dotibus, inferioribus, nempe an ſuperioribus, ordinibus, an mixtum ex omnibus, ſatis ſuperque inter Græcos ac Latinos Theologos contenditur. Illi enim ſpirituum pronitatem, vt materiæ magis appropinquantium, ſolummodò conſiderandò retulerant: vna cum nonnullis Platonicis, qui Cacodæmones, vt Ioui rebellarẽt, ma-

1. opinio Theol.

2. opinio verior.

Minor pars Angelorum corruit.

Angeli ſtellæ dicti.

E quibus ordinibus deiecti Angeli.

teriam in cauſa fuiſſe produnt, vel omnes, cum eorum principe Diabolo, quem Ophincum veritati alludendo, vocant, de inferiori ſede deturbatos. Noſtri autem, cùm nihil eis materiæ adſcribant, de cunctis eiectos fuiſſe ordinibus meditati ſunt: licèt propter horum minùs nobilem, minúſque quàm ſuperiorum præſtantem naturam, plures ex inferioribus deturbatos fuiſſe aſſerant: negando prorſus, Diabolum cum aliquibus, qui excellentioris eſſentiæ fuerunt, de inferiori claſſe extitiſſe: quem profectò longè omnium peſſimum, non temerè, cunctorum ſupremum, haud pauci Theologi aſſeuerant: præſertim, cùm nihil, quod nõnulli obiiciunt, de Ezechielis dicto obſtare inquiunt: *In Cherub extentus, & protegens, poſuite in monte Sancto Dei*: vbi multi Theologorum ſunt qui apertè confitentur, ſic Draconem à Sancto Propheta nuncupari, ob præſtantiorem eius ſcientiam, qua propriam, quam habuit, ob naturam, reliquos omnes facilè ſuperauit: cæterùm qui alio nomine, quod ei immenſus Dei ardor indidiſſet, ni propriâ ipſiuſmet peruerſa voluntate, Deo reluctando, perdidiſſet, vtique appellandus foret: etenim capitali charitatem peccato, quòd ipſi omninò aduerſa, & ex diametro contraria ſit, nec perſiſtere, nec exhiberi in confeſſo eſt. quo agitur, vt eius nobilẽ eſſentiæ gradum exprobrando, alio nomine vocari non potuerit. Nec quicquàm impedimento eſt, quòd hanc firmam eorum ſententiam, Draconem ſcilicet, bonis omnibus, ab initio aduerſãtem, æternámque oppugnantem veritatem de Seraphico ordine, apertè expreſséque in ſacris literis non reperiant: cùm id ſatis elici per eos poſſit, qui non oſcitanter ſacram Scripturam ſcrutantur, vel eodem etiam Propheta, haud perperam intellecto, qui eius ruinam enarrans ait: *Quomodo enim manè oriebaris Lucifer*, & reliqua. ex quibus profectò verbis, ſi ſaniori iudicio examinantur penſantúrque, clarè admodum liquet, peſſimum hoc caput, ad aliud quicquam, quàm ſupremum omnium ordinem, in quo primum Dei voluntate conditus eſt referri minimè poſſe: tum ex ſtellæ magnitudine, ac perlucido eius fulgore; tum ex diei potiori ac nobiliori parte, cuius tanti criminis nunquàm eum, ſicut nec cæteros dæmones immenſa, & infanda malitia

Draco dictus Diabolus.

Draco è Seraphico ordine.

malitia, perfidia, & obſtinatione prohibente, vel minima etiam ex parte pœnituit: quamuis ob tam execrandum facinus, ex cœlo ipſo, partim in hanc (*vt ſuprà dictum eſt*) tenebroſi algidique aëris regionem, partim ad infima tartara, extrema cum eorum pernicie, ſumma omnium turpitudine, æternis deníque cruciatibus afficiẽdi, deturbati ſunt. in qua tamen humanum omnem captum excedente ſummè miſerrima conditione & ſtatu, longè nihilominùs quotidiè eis miſeriora metuenda, formidanda, expectandáque ſunt: denique adeo peccato ſeſe manciparunt, eóque, vt ſus luto, delectantur, occalluerúntque vt non niſi malum, & velint & agant: id, quod non hinc ſolùm euenit, quòd Dæmones omnia intellectu percipiunt, quo per prima, vt & nos, principia mouentur. Verùm inde multò magis, quòd hoc modo diuinæ iuſtitiæ ordini placitum eſt confirmari, horrendæ nempe à Deo confectionis crimine non aliter promerente, ita vt nulla dehinc ampliùs veniâ gratiáque quâ rurſus ſubleuentur, digni videantur: immò potiùs in omne æternum grauioribus indies magis magíſque pœnis meritò miſeri ſubiiciantur.

Dæmones non niſi malum & volunt & agunt.

DE NATVRA DÆMONVM

IO. LAVRENTII Ananiæ Tabernatis Theologi.

LIBER SECVNDVS.

De impia Dæmonum contra Deum, & genus humanum cogitatione, & vafritie.

CAPVT. I.

Dæmones qui in aëre manſere.

EX his itaque, quàm breuiſſimè id potuit fieri, præmiſſis, cùm de nomine ac natura, tùm etiam miſerrimo dæmonum lapſu, eiúſque cauſis, vnicuique facilè rem conſtare poſſe, arbitror. Ex quo autem, ſæpius dicto modo, pars eorum ad infimos tartarorum abyſſos præcipitati, pars verò altera eáque potior huic nos circundanti obſcuro ac gelido aëri inhæſere, variam quoque tentandi voluntatem atque poteſtatem nacti, pro varijs ab ipſis commiſſis criminibus, quorum quidem causâ ne vel minimâ ducuntur pœnitentiâ: immò, quòd in ipſo cœlo ſeſe aſſequi potuiſſe deſperatunt, id hîc in terris omnibus neruis velis remíſque (quod dicitur) freti ſuâ aſtutiâ perficere contenderunt. Hinc & factũ, vt cùm primùm Adamum iam factum formatúmque conſpicarentur

Dæmones quod in cœlo perficere non potuerunt, id in terra tentarunt.

rentur, nihil omnino intentatum certè reliquêre, Acheronta etiam ipſum mouendo, donec, cæterorum conſpiratione factâ, ipſe Lucifer, ceu Vertumnus in varia rerũ miracula ſeſe animo transformans, tum autem ſpeciem ſerpentis ſimulans, ipſius ſociâ venenatâ ſuâ aſtutiâ circumueniens ſocium ſuæ à Deo, creationis auctore, defectionis (proh dolor) faceret. Dracopeta enim Græcè ſerpens eſt, qui Euæ cauſa ſeductionis fuit: nullũ enim aliud animal, quã ipſum anguẽ ita horribilem aſpectu, ei vt ſubiret permiſſum fuit, nec alio vllo ſigno, quàm vt loquendo ſuæ voluntatis ſenſum clarè exprimeret, conceſſum: ea maximè de cauſa, quò noſtri primi parentes id conſpicati, quaſi præmoniti, tam ſibi, quàm ſuis poſteris eò cautiùs proſpicerẽt, malũq. id omniũ maximũ declinarẽt, id quod & ipſe Dominus, ſi ex cõtumacia ſui obliuiſcerentur præcepti, ſibi euenturum prædixerat. Ipſi porrò Dæmones hanc eorum non tam duram, quàm magis miſeram & horrendam prouinciam, non ſolùm vt Deo aduerſarentur, ſed etiam ob eam, quâ laborant, inuidiam ſuſceperunt, cùm hoſce in præſenti ſtatu innocentiæ creatos viderent, ac in futuræ gloriæ, ſi ſtabiles permanſiſſent perſtitiſſentque, conditione, quam gratiâ dehinc confirmati auctique conſequerentur, quâ ipſi Dæmones ab hominibus verâ & perpetuâ felicitate honoréque ſuperarentur æterno: verùm & hoc inſuper metuentes, & veritati, ne & homines in eorum ſedibus, ex quibus ſumma & perpetua cum ignominia gementes & fremebundos deturbatos ſe minimè obliti eſſent, ſumma vice verſâ & perpetua cum gloria & honore coronandi, collocarent, ſubſtituerentùrque.

Acheronta mouere.

Vertũni transformatio varia.

Inuidet Adamo Diabolus.

De præuaricatione Adami & poſterorum, perpetuo Diaboli cum hominibus bello, & Dei pietate ac miſericordia in ſuam creaturam.

CAP. II.

CVius quidem rei cogitatio quantum dolorem æmulationẽmque in eis concitarit, dictu haud facilè eſt. in ijs præſertim Spiritibus; quibus nihil vnquam ſtolida

ſuperbia magis elatum, & , vſque dum rumperentur, inflatum auditum eſt. Inde tãtum in odium, tantúmque furorem & rabiem contra Deum, eiuſque denuò formatum opus acti, ex propriis ſecundæ moræ actibus conceptâ inſaniâ inflammati ardent horrendum in modum, vt omnia, nunc eorum conſilia, acta & facta ſceleſtiſſima, in eum ſolum ſcopum, quaſi colliment, tédántq;, vt, ſi, vllo pacto, foret poſſibile, Deum honore ſuo diuino exuere & ſpoliare, eundémq; ſibi falsò vẽdicare omnibus neruis contendant. Cúmq; id virulentum odiũ in ipſum Deum ſine vllo ſucceſſu, & fruſtra quidẽ ſe euomiturum Lucifer videret: at in eius creaturam hoc facere tentandum duxit, cùm in terreſtri Paradiſo ad Euam primam noſtram matrem, vtpote figmentum imbecillius, phaleratis verbis, mirâ aſtutiâ, viam affectauit, porrigendo & ad guſtandum inuitando pomum illud, vt aſpectu pulcherrimum, ita guſtatum ac comeſtum omnium in mũdo rerum infeliciſſimum: cauſam nempe primam, ac præcipuam omnium, quorum terra & mare plenum eſt, malorum, mortis denique vniuerſæ carnis ſempiternæ & perpetuæ. Veruntamen, etſi hinc potiſſimum appareat, ipſum Diabolũ hac ſua prima ſeductione, & in poſterum quoque perpetuũ, & ἀσπονδον bellũ toti hominum generi indixiſſe, adeò vt omnibus piis perpetuò, magíſque quàm aliis cũ eo decertandũ ſit: ſimul tamen nihilominus, Dei omnipotentis in ſuum figmentum hinc inſignis & paterna elucet pietas, & prouidentia non adeò Diabolo laxantis frenum, vt ſua quam animo conceperat, ſibíque certò promiſerat, perfectâ poriretur victoriâ: ſiquidem ipſum Adamum, (etſi poſteà nõ minùs peccantem) aggredi primum dubitauit, quod tamen in Eua, vtpote imbecilliori creatura Dei, ipſi magis (proh dolor) ſucceſſit. Adam enim nobilioris naturæ, totius generis humani principium, magnum mundi miraculum, non primùm à ſerpẽte, ſed perſuaſu potiùs mulieris ſuæ, deluſus legitur: vnius tamẽ & eiuſdem pœnæ ſocius iuſtiſſimo Dei iudicio factus, miſericordia tamẽ Dei ineffabili, quâ quodãmodo ſe ipſo maior eſt, ſẽpérq; iuſtitia diuina tẽperata, hoc tãtum inflictum malum aliis æterna morte piãdum, remedio & antidoto longè efficaciori ipſo morbo, haud multò

Conſilia cogitatióque Dæmonum contra Dei honorem irrita.

Lucifer tentat Euam in Paradiſo.

Dei pietas in hominem.

multò poſt (prolatis primis promiſſionibus ex ſinu æterni Patris,) oſtenſo, verus Samaritanus ſanare non deſtitit: adeò vt nemo vnquàm hoc malo, niſi pueri Dei viſione in Lymbo orbati, ſuaque ipſius quiſque culpâ ad Tartara cum iis affligendus detrudi, æternúmque perire neceſſe habeat. Neque hoc tam ſceleſtiſſimum facinus ipſe Dæmon cum ſuis complicibus tulit inultum, cùm, longè atrociſſimis pœnis in omnem æternitatem affiiciendus, dehinc à Deo condemnatus ſit: dictúmque ſerpenti ſemen ipſius mulieris contriturum caput eius. Quod & ſigno diuino vnicæ pellis myſterio obumbratum eſt, qua parentes noſtri, ſeſe exteriùs nudos cooperire tegeréque iuſſi: interiùs animo crimen vulnúſque tandem tegendum, ſanandúmque fore, non ſine maxima animorum lætitia perceperunt. Vel tum etiam, cùm deſtituti omni ſpe, præ dolore animi infando, in æternam deſperationem præcipites fuiſſent acti, peculiaris Angeli illuminatione ſubleuati, quem, ſecretiores Theologi, Raziel fuiſſe aſſerunt, pelle illa ouinâ verum & immaculatum agnum ipſis præfigurâte. Hinc, cùm, & quod hac via aggreſſus erat, non ſibi ex animi ſententia ſuccedere videret Dæmon, non potuit non maiorem in modum triſtari ac dolere; cùm tamen ob noſtram prçuaricationem, ab ipſo tanquam auctore profectam, nonnullam neque eam minimam in nos poteſtatem ſibi acceſſiſſe, haud ignoraret; eam in nos exercendi, occaſionem nullam prætermittit, diuerſis technis retia tendens, nunc noſtris corporibus, nunc verò bonis, vtinam non inſuper pelle tectis, & ſanguine agni conſperſis multorum animabus: hinc & Satanas, quòd perpetuò nobis aduerſetur, alio nomine dicitur, vnum ad hoc, alterum ad aliud flagitium perpetrandum, in quod ſcilicet cuiuſlibet naturam pronam per ſe eſſe videt, incitando.

Dei miſericordia in genus humanum.

Raziel Angelus Rabbiniſtis, quis ſit.

Satanas Diabolus vnde dictus.

De varia Dæmonum voluntate nocendi: poteſtate eorum à Deo limitata: de malis Genijs: qui ſint. victoria noſtra aduerſus Dæmonem vnde petenda.

CAP. III.

VAria autem atque diuerſa Dæmonum nocendi facultas, non tam à præſtantiori horum (vt aliquibus placet) forma, vnde omnis noſtra operatio, quàm (vt alijs & fortaſſe rectiùs) ex vltimo eorum vario nixu, magnóque conatu procedit, quo cùm adhuc in cœlo exiſterent, magis proclines ad hæc, quàm illa flagitia criminaque vltrò in diuinam ad peccandum rapiebantur iuſtitiam, quod nempe æquo etiam Dei euenit arbitrio, vt quantò vehementiori propriæ voluntatis cupiditate in facinus aliquod aduerſus Deum ferebantur, tantò ardentiùs eiſdem nos oppugnare delictis pertentando, pluſquam ingrati in eorum creatorem, atrociori ſupplicio, æternóque cruciatu ad tartara detruſi; mille tormentorum pœnarúmque generibus afficiendi. Verùm & hæc dæmonum in nos quæſita poteſtas, nóſque ſine fine ſeducendi ſtudium, ſuis etiam finibus & carceribus à Deo & miſericordie & iuſto incluſum eſt. Ipſe enim, qui nullum ſibi fidelem dictóque audientem vltra vires tentare permittit, Angelos ſingulos ſingulis, ſeu plures omnibus, pro varia eorum diuerſáque dignitate attribuit: quibus etſi ante lapſum, non abſimiles erant: tamen nunc, vt viliſſima mancipia, (maxima certè capitis diminutione minuti) velint nolint ſubiecti ſunt diaboli. Quamquam autem, veteris ſuæ ſuperbiæ fermento indies magis magíſque inflati, nón ſecùs ac ſimia hominum facta, ita dæmones Angelorum, imitari ſtudent, in eo tamen, vtpote re impoſſibili, ſeſe anteà plùs ſatis turpes, turpiſſimos tamen magis dant, quod vel ex Pharaonis magorum tertio ſigno ipſa meridianâ luce clarius oſtenditur. At quænam hæ res ſint propriæ, & quando eueniant, humani ingenij imbecillitatem fugit: id nobis ſufficiat ſcire ſæpenumerò dæmones, cùm anteà maiora feciſſent, minora tamen multò facere, fuiſſe prohibitos.

Dæmonum nos ſeducendi poteſtas à Deo limitata.

Dæmo

Dæmones ipſi à prima ſtatim hora atque in lucem ſumus editi, immò in ipſo vtero materno, nobis ſummè aduerſantur. hinc & malos Genios, nuncupauêre Latini Poëtæ, quòd eos falsò nobiſcum naſci cenſerent. ob peccatum enim originis, variam ſibi nobis nocendi anſam datam arbitrantur, minori aut maiori malitiâ præpollētibus, quibus ſæpenumerò, Angelorum non adiuti præſidio, dubio procul ſuccumberemus. Si quam autem victoriam inde reportamus, (quam quidem frequentiſſimam ſanctos Dei reportaſſe ſcimus) id diuinæ gratiæ auxilio, caſtorúmque Angelorum præſidio, non immeritò adſcribendum eſt. Nobis certè, qui nec aſtu, nec per nos ipſos armis pares vnquàm eſſe poſſumus hoſti antiquo Draconi ſemper ſuccumbendum eſſet diuino auxilio deſtituris. etſi ex vltimo & infimo Angelorum ordine defecerint Spiritus hi nequam: exceptô eo, qui primos parentes in terreſtri Paradiſo & in deſerto Chriſtum tentationibus aggreſſus eſt, quem quidem ſupremum certè, reſpectu præſtantiæ ſubiecti quod tentauit, eſſe oportuit. Duo enim principia, ſtatus innoxij, vnum gratiæ alterum, quorum neutri ſeruitus inerat, vbi alter ſic in gratia conſtitutus fuit, vt poſſet, quamquam deliquit, non delinquere, alter autem eiuſmodi naturæ, vt in eum nullum omnino peccatum cadere potuerit.

Mali Genij Latinis poëtis qui.

Tētator Chriſti & primorū paretum è ſupremo ordine.

De diuerſa nos ſeducendi poteſtate Dæmonum, & ætate, qua nos adoriri incipiant: ſtratagematis etiam eorum in conſideratione humana.

CAP. IV.

NEc mirum, quòd hi ſpiritus ſæpenumerò vnius ſint formæ, tentatum accedentes: minimè tamen habeant inter ſe tentandi æquam poteſtatem: cùm, & inter cunctas animas vnius formæ magna tamen reperiatur varietas, ex internis propriæ eſſentiæ gradibus promanās, ex quibus etiam gradibus varia ſpiritibus in peccādo conatuum obuenit magnitudo, ac diuerſitas. Quod eò magis affirmandum videtur, quòd, præterquàm quòd nihil prorſus inde abſurdi procedere poteſt, rerum etiam.

Spiritus nequitiæ etſi vnius formæ, non tamen habent equā tentandi poteſtatem.

ordo id expoſcere ac requirere apparet; quò ſcilicet, vti, qui maiori gloriæ prædeſtinantur, vt plerique beati ac ſancti fuere. angeli etiam ipſi virtute præpollentes, licèt haud diuerſæ formæ, niſi ob officium ſuſcipiant: ſic & qui grauiori miſeriæ præſciuntur. vt plurimi fuere, ac in dies ſunt apoſtatę, hæreſiarchę, pedicones cæterique hoc genus flagitiis nobilitati, Dęmones quoque eiuſdem ſpeciei, impensè malos ſibi accerſant: cùm contrariorum, *vt alibi docetur*, eadem ſit ratio & doctrina. Hinc euenit, vt qui officij præſtantiorem, præter cuſtodem angelum, ſortiti ſunt: iidem & Dæmonem aliquo vitio eorum, in quod natura propenſior fertur, qui plus defatigentur, elatum ac ſuperbum, quò armis æqualibus contendere, queant, accipiant: qui quidem impuri ſpiritus haud inuiti, quâ ſunt aſtutiâ ſeſe aſſociant, vt eò faciliùs voti ſui compotes fieri poſſint, iam à primo noſtro ortu ſtatim (vt multis placet) corporibus, ni prohibeantur, nocituri; animæ verò non antè, quàm liberi arbitrij volũtate nos regi, contingit, quod vt plurimùm ſeptimo ætatis anno fieri aſſolet, nec etiam ſine conſilio, vtpotè ſpiritus maxima calliditate præditi & vaferrimi, temerè nobiſcum congrediuntur, ſed qui victoriam quaſi certam iam antè ſibi promittant, conſcij noſtræ imbecillitatis. & quàm in peccata, propter vitium originis, proni ruamus. Eo ſtratagemate vſi, quòd noſtrorum omnium animi qualitates ac paſſiones, tum ex parentum conſtitutione, noſtrâque conſuetudine, tum etiam ex propria cuiuſque geneſi, perſpectiſſimas habere ſolent; facillimo quippe negocio, hos fore Saturninos, hos verò maligno & crudeli Marris influxui obnoxios. Illos, Venerem aſpexiſſe retrogradam; nec Lunam, neque Solem, in eorũ horoſcopo benignè fauiſſe. Omnium enim hominum Aſtrologicatum aliarúmque rerum longè ſunt peritiſſimi, perſpicuitate ingenij diuturnóque tot mille annorum vſu, qui ſolus facit artifices, maximè edocti. Quã de re fit, vt & quæ natura eueniant, immò quò ſuã cuique inclinatio feratur, vſque adeò exactè calleant, vt ſolùm ij religione, quò quiſque ducitur, decipi videantur.

Contrariorum ead. m ratio.

Homines qua ætate vexentur à Diabolo.

Stratagemata Dæmonum in conſideratione corporis humani.

De

De variis artibus, quibus ſæpenumerò, vt nos circumueniant Dæmones vtuntur: & variis eorum denominationibus.

CAP. V.

PRoinde, quò minore negotio nos circumueniant, laqueiſque ſuis irretiant, eò maiori aſtutia ordinis, nobis imponunt. Quos enim naturâ magis in furorem itámque præcipites ferri intelligunt, iis æetherei ſpiritus, huic rei magis perſiciendæ accōmodati, negociū faceſſunt. Sic enim quidā nominantur, non ob id, quòd eum elemētis habeant cognitionē, quid enim Spiritui, cū materia elementari? nihil certè, alioquin, corpus in Spiritū, idémque in alterū, naturâ ageret, quo nihil abſurdius, cū in nullo, quo naturâ mutuò pati poſſint, cōueniant. non itaq; ob elementorū analogiā dicti ſunt hic hi ſpiritus, vt multi ſibi ex philoſophis perſuaſerunt, ſed potiùs à locis elementorum quæ inhabitant, hoc ipſis nomē obuenit; nec tamē ita caliginoſo huic alligati ſunt aëri, vt omnis quoque locorum obambulādis eis præcluſa ſit poteſtas, cùm ſæpenumerò diuerſiſſima Elementorum interſtitia peruolitent, nec vllus reperiatur locus, in quo non mille ſuis nocēdi artibus occaſionē captent, ac inſtar Harpyarum infernalium ferali ſuo cōtactu (vt Poëtæ verbis vtār) omnia fœdēt ac polluāt. Quos verò ambitionis vitio naturâ præ cæteris laborare perſpectum habent, hos pituitâ aërei aggrediuntur diuexántque. Oſcitantia torpentes ac libidine inſtigatos aquei ſanguine ſatis exercent. Auaritia diráque habendi cupidine infectos atra bili terrei defatigant, qui quidem inter cæteros principatū obtinere dicūtur; qui & aliàs vt à ſerpentibus nomē ſortiti, ob diuerſū quo circumaguntur ſitum ac poſitum. Ex quo fit, vt qui nos ad omnimodā à Deo creatore noſtro defectionem apoſtaſiámque ſolicitent, ab Aquilone, qui ſemper pro malo & ominoſo Cabaliſtis habitus eſt, denominationem acquiſierint; non tamen ab illo cœleſti, quò quidem Lucifer princeps eorū propriā ſtoliditate aſcendere præſūpſerat, ſed à terreſtri potiùs, ad quem

Spiritus ætherei furiſoſos ſollicitant.

Tentandi ratio, quæ ſeruetur à Dæmone.

Apoſtatas aggrediuntur ſpiritus Aquilonei.

Aquilo ominoſus Cabaliſtis.

quem merita ſuorum ſcelerum præmia referens, cum aliis ſuæ farinæ principibus repentino ictu, fulguris inſtar, cœlos excluſus corruit. Atque hos, Hebræorū Mechubales, præcipuè poteſtatis inſigniſque nequitiæ, eſſe affirmant. A meridie verò ij dicuntur, qui nobis blanditiis ſuis imponunt, quo ad optatis contra nos potiantur: genus & hoc dæmonum nō minùs quàm terreſtre, peſſimum, quóq; in eo, quod perficere intendit nullum non mouens lapidem, ſolet eſſe potentiſſimum, Dauidis exēplo docemur, qui Deum aſſiduis votis & compellare & exorare iubet, vt ab huius aſtu & inſidiis vmbrâ alarum ſuarum nos protegat: inquit enim: *A dæmone meridiano, &c.* Qui verò diuinationibus, quarum humanas mentes naturâ curioſas auidiſſimáq; vti & ipſius Adami haud ignorant, nos adorari tentant: quos, cùm Dei magis proprium ſit ſcire futura, omnes his curioſitatibus frenum laxantes, peccatum incurriſſe palàm eſt, ij Eoï nominantur, cæteris plus vafriciâ, iactantiâ ac mille dolis, præcellentes. At qui nos ſæpenumerò in mæſtitiam inducunt, animíque deſperationibus ſuccumbere moliuntur, rationi rectæ mendaciorum tenebras obtendentes, Occidui vocantur. his omnibus, mirando Dei nobiſque occulto iudicio quotidie, vel ſingulis etiam horis, nos vt infeſtent, poteſtas data eſt, non tamen ex æquo vnumquemque.

Meridiani Dæmones potentiſſimi.

De ſumma Dei in nos affectione: perpetua Angelorum cuſtodia contra Diaboli fraudes: déque titulis quos diuerſimode ſortitus eſt Dæmon.

CAP. VI.

IN quibus quidem continuis tentationum pugnis quid mirum ſi vel decies, indies victi, ab hoſte calidiſſimo proſterneremur, ni diuina ope ſuffulti erigeremur. Paternâ enim ſuâ in nos affectione ſic rem moderatus eſt, ne ſpiritus hi ſemper propriâ eſſentiâ, ac pro voluntatis maligno libitu, animi noſtri affectibus incommodare poſſint, vt vt omnibus conatibus nihil intentatum relinquentes & extrinſecus & internè ibi ſedulò operam

Dei paterna in nos affectio.

operã dent: hæc enim via peccato nos contaminatos, ijs aggredi poteſtas à Deo facta eſt. quò fit, vt crebrò in nobis, varias animorũ perturbationes cõcitent, imaginationes corrumpant, phantaſiáſque ad eorum peruerſum libitum accõmodent, diuerſo quod faciont phantaſmatũ motu interioríue concupiſcentiæ accenſu, nihil tamẽ vel parũ, iis omnibus adhibitis machinis promouent, ſi modò nobiſmet ipſis deeſſe nolimus, noſtro appetitui deprauato indulgendo: ſed potiùs gratiâ omnipotentis ſanctorúmque Angelorum pro nobis perpetuò excubias agentium, auxilio adiuti, militis Chriſtiani ab Apoſtolo luculenter depicti modo *fortiter illi reſiſtamus.* Neminem enim his præſidiis munitum reluctantem violenter trahere ſed ſpontè peccatis indulgentem, ipſóſq; ſequentem ducere poſſunt. Quòd verò nõ ſemper ex æquo vnis iiſdémque peccatis nos ſolicitent, *vt paulò ante dictum eſt*, hinc factum, quòd (phyſicè tamen in hoc loquendo) ipſius cœli magis propitiam in noſtra corpora ſentientes virtutem ex parte impediantur: adde non poſtremo, ſed priori loco, quòd ſanctorũ Angelorum excubiis arceantur, præſertim cùm nos gratiâ diuinâ corroboratos ſentiunt, quod vel ex Balaã ariolo nõ obſcurè deprehẽdere eſt, qui, vt populo Dei omnia infauſta diráque precaretur propriæ Iſraëlis intelligentię oppoſitum influxum, quo, quę imprecaturus erat, vt reperiret ſolicitè quæſiuit. quod apparet vel hinc, dum per montes varios aſcenderet, nunc hæc, nunc illa expectans tempora, & hinc vſu venit, vt magis hoc, quàm illo loco, frequentiúſque nocte, quàm interdiu nos infeſtent, maximè vero ante intempeſtam, quando more Hebræorum mane diei incipit, & *din* דין vt ipſi aiunt, viget, durum dixeris iudicium. Nec ita mirum cuiquam videri poteſt, quòd eo potiùs quàm alio tempore maior dæmonum ſit poteſtas facta: qui enim non niſi in ipſis tenebris, Spiritus tenebrarum, tanquam in ſuo regno potentiores? à quibus & ſuos ſortiti ſunt titulos (vt vocant) vt nempe, poteſtates tenebrarum in ſacris literis vocitentur. Iis autem ob eorum peculiarem ab aliiſque diſtinctam perfidiam & nequitiam nõ ſemper ex æquo, pro eorum, *vt dictum eſt*, rabie, vno tentationum genere nos aggredi datum eſt: cùm

Angeli hominum cuſtodes.

Balaam ariolus.

Tituli Dæmonum.

Tentationum eodem genere non ſemper tentamur.

cùm magis hoc, quàm illo tempore, ac die (quod & de ſuperioribus dictum) hac vel illâ vigiliâ, horâ, & momento, viribus præualeant: tum ob diuerſam Angelorum mutationem. mutuis enim viciſſitudinibus, pro ratione temporum ac vigiliarum, non ſecùs ac milites excubitores in ſpecula collocati, ſibi ſuccedunt. Hanc autem rem ſic ſeſe habere patet vel ex eo ad oculum: quòd Angelus cũ Iacob Patriarcha, noctu multum diúque luctatus, ob has diuerſas vigilias inſtanter ab eo, vt dimitteretur quæſiuit. Porrò & propter diuerſum cœli influxum variúmque ſitum, ſub vno magis, quàm alio poſſunt ac præualent. hi enim ſitum ſuis inſtitutis malignis nacti idoneum, loci mutatione, (*vt poſt dicetur*) maximè in ſuis rationibus turbantur, eámque nobis magni eſſe momenti, ad præcauēda auertendáque mala nobis ab illis imminentia, vel ex Angelis patet, qui diuinum iuſſum exequuturi, déque Sodomæis ſupplicium ſumpturi eſſent, pium Deóque dilectum Loth, vt inde fugâ ſibi conſuleret, locúmque mutaret fideliter monuerunt.

Lucta Angeli cum Iacob.

De precibus in Eccleſia Catholica inſtitutis: vſu item in ea campanarum ac luminum: & ad quem finem.

CAP. VII.

Preces Eccleſiæ qua ratione inſtitutæ.

TEmporis etiam diuerſi diuerſa ratio ipſis, vel ſecunda, vel magis aduerſa, accidere ſolet. hinc non ſine cauſa ſancta Eccleſia Catholica, ritum populi Iſraëlitici piè æmulans, conſueuit vt ſepties in die, ſtatis tamen horis, ad Deum Optimum Maximum preces effundantur, forſan, quòd his ipſis aſtutiſſimus ille hoſtis, in nullas nō occaſiones intentiſſimus, maiores inſidias animabus noſtris ſtruat, etſi alioquin, ne vel exiguo temporis momento (inæqualiter tamen) in nobis oppugnandis ferietur. Circuit enim, haud ſecùs ac Leo rugiens, quærens ſemper quē deuoret. Hoc autem cōuenientiſſimo epitheto diabolus à Spiritu Sācto depingitur, cùm aperto Marte quaſi nos aggreſſurus eſt, quod aſſiduè facit. Quòd autem in tenebris magis quàm in luce, potentiúſque vires ſuas contra nos exerat: hinc Saluator noſter, æterna veri-

tas

tas æterni patris, nos dũ lucẽ habemus, operari iubet, paternĩſq. monitionibus hortari, non deſtitit. ex quo & mos ille introductus eſt, vt morituris, (his enim crebrò rũ tẽporis omnibus dæmon conſpiciendũ ſeſe exhibere ſolet, maximíſq. tẽtationibus eos concutit) candelæ accẽdantur, verã lucẽ, *de qua Simeon canit*, lumen de lumine nobis præfigurantes. Ipſæ quoque Romanorum leges tenebras non immeritò tã ſuſpectas infensáſq. habẽt, vt nullã ſententiã legitimã noctu, niſi tribus quatuórve accẽſis luminibus, proferri ſinant. Quare vt preſentiâ huius luminis fallaces dæmonũ inſidiæ, quas nobis ſtruunt, retunduntur retardanturque: ita eius abſentia maiores vires in nos ſumere, omnium ferè antiquorũ Thalmudiſtarũ doctrinis traditũ legimus: quod tamen non ita accipiendum, quòd hoc elementari lumine haud ſecùs, ægrotum oculi radiis ſolaribus offendantur, & à ſuo cœpto repellãtur: Spiritus enim ſunt, & ſic ab omnibus corporis tactúſque affectionibus immunes. nam ſi ab hac luce pœna aliqua eis reformidanda foret (vt nonnulli Hebræorum Mechubales ſomniarunt, quod & Arabes hac earum falſa religione imbuti ſequuntur, hoc abſurdum inde eueníre neceſſum eſſet, Dæmones, quocunque locorum ſeſe recipiant, inferorũ pœnas minimè ſemper ſubſequi, quin potiùs caliginoſi aëris ſubterfugio, ac ſpecuum causâ cùm hanc lucẽ omnem ſiue à Sole, cæteris aſtris ipſoque igne profectam declinare vitaréque poſſint. neque tamen hinc affirmandũ, dęmones nihil prorſus angoris & cruciatus ab his Solaribus reliquorũq; Planetarũ radiis sẽtire, aut etiã ignis elemẽtari ſplẽdore affici cũ id fieri poſſit, nõ tamẽ quòd ſenſu aut aliquo virtutis cõtactu, ſed potiùs intellectui ſibi aduerſari, intelligãt, vt eis accidit ad cãpanarũ ſonitũ, facéſq. accẽſas, ad quas quidẽ ſacerdotũ Chriſtianorũ cęterorúmq. religioſorũ ipſo Purificationis feſto, preces fieri cõſueuere: aut ob ſanctorũ, qui de his triũphũ reportarũt, reliquias aliáq. id genus ſimilia. ex quibus quidẽ omnibus infinitã illius ſupernæ lucis virtutẽ, cuius latiſſimo aſpectu & vitã & motũ accipimus, ſatis agnoſcũt ac percipiũt: Chriſtũ nẽpe ipſum, lapidẽ angularẽ, ipſorũ ſtolidâ ſuperbiâ reprobatũ & contemptum, non ſine extrema æternâ morte luenda pernicie. Quocirca, non abs re fa-

Tenebræ Romanis ſuſpectæ.

Præſentia lucis inſidiæ Dæmonum retunduntur.

Campanarũ & luminum vſus in Eccleſia.

Luminum vſus ex primitiua Eccleſia.

ctum: vt ſancta Apoſtolica & Catholica Eccleſia, à primitiua quaſi per manus tradito & accepto more, hunc luminum vſum in hunc vſque diem retineat, non quòd omnes omnium generum dæmones (plures enim ſunt) hac luce Elementari, prorſus in fugam acti, à nocendo deſiſtant. Aliqui enim (cùm ſex à Platonicis numerentur genera) non ita magnopere hanc lucem, occultâ eorum proprietate, odio habent: ſubterranei vtpote, qui eius præſentiam vel inuiti fugere cogantur; quin ad candelas ab Eccleſia benedictas, aut quæ ſanctorum reliquias tetigere (ne dicam de aliis luminibus) ita immoti perſiſtũt vt, ſupremi luminis virtutem magis expaueſcant, ſuperiorúmque à perpetrandis malis vix deſiſtant: frequenter enim id vſu veniſſe legimus.

De occaſione, quam nobis nocendi nacti ſunt Dæmones: de noſtra illorum conatui reſiſtendi neceſſitate: déque doloſis contra moribundos præſertim machinationibus.

CAP. VIII.

Dæmones vnde anſam nobis nocendi ſumunt.

VErùm cùm ipſis dæmonibus in nos graſſandi animus eſt, multò frequentiùs anſam arripiunt ex noſtris prauis cogitationibus, ocioſis & obſcœnis dictis & factis, cœleſti influxui contrariis, Angelicorúmque præſidiorum expultricibus: ſiquidem puriſſimi diuini numinis virtus, non niſi caſtiſſima pectora inhabitare gaudet. Cúmque nos propria eorum eſſentia tentatum venientes adoriuntur, tanta ſubitò ſpirituum compreſſio, animi anguſtia, repentinúſque mœror nos inuadit occupátque, vt ſæpenumero ſic quaſi obſeſſos vel propriæ vitæ nos tædium capiat ab ipſis nempè dæmonibus, quibus nihil magis horrendum triſtiúſque, noſtris ſpiritibus adeò conturbatis: quæ quidem animi ſubitanea quaſi exſtaſi abrepta deſperatio, vt plurimùm ab occulta cauſa proueniens (longè melius vt ſentiũt puro iudicio Cabaliſtæ) dæmonum acceſſui aſcribitur, quam Aſtrologi ſolis aſtris eam acceptam referunt. Siquidem, ſi hoc deſperationis genus, duntaxat à cœlo cauſaretur, nequaquam

Occupatio Dæmonum.

Deſperationis origo.

quam tam repente & e veſtigio quaſi, nec etiam ſine inſigni aliqua corporis animi, ac valetudinis mutatione aut diſpendio (vt ſæpè fit) contingeret. Nec tamen negandum, cùm dæmones gladiatorio animo ad nos adſectãt viam, eos nobis aduerſorum ſyderum aſpectuũ occaſiones negligere, haud ignari malis corpora ſcilicet noſtra, peccato originis ipſorum culpa infecta, aſtris affici; magis tamen numinis imminutionem curantes, quæ vt ſuccedat, nõ tàm ſydera, quàm ipſa flagitia in cauſa ſunt. Ex quo fit, vt nullo non tempore, cùm etiam iuſtus ſepties in die cadat, in nobis tentandis oppugnandiſq; ſtrenuam nauent operam, pro eo, quo nos fallere ac circumuenire dolosè flagrant, aut potiùs toti æſtuant deſiderio huius, quo compotes fiant, omnia poſtponunt reliqua, etiam ipſam quam ſibi imaginantur habere lætitiam hãc temporaneam, cùm verum aut ſolidum gaudium nullo pacto in eos cadere poſſit, ob perpetuum ignem, vermem nunquàm moriturum, æternos denique inferorum cruciatus, quibus mancipati ſunt & dolore præſentium, & timore futurorum. Hoc autem omnem humanum captum excedens, triſtiſſimumque, & acerbiſſimum tormentum non hinc eos afficit, quo ad pœnam coëxiſtentem, quæ in Deo, vt beatitudinis obiecto, nunquàm videndo conſiſtit, quò diris flammis hi nequam Spiritus, vel etiamnum vrantur: ſed à ſupplicio ex accidenti, quod apud Theologos nomen obtinuit, quod tum à loco deteriori, tum ex hoc tenebroſo vbi crebriùs obſeruantur aëre, omnes ad inferna, omni ſpe inde redeundi penitùs præcisâ, intrudendi ſunt, maiori cum anguſtia ob mala, ad quæ induxere damnatos: tum etiam à ſenſibili igne tamquàm Diuinæ iuſtitiæ inſtrumento ſinguli caſtigãdi ſatis ſupérque ſunt. cui perfectò igni in omne æuum deſtinati, tãtò vehementiùs ardebunt, quantò magis peccarũt, ac in hos grauius ſcelus machinati fuerint, ter & ampliùs ſine fine omniũ miſerrimi: Nec tamen propterea aliquid de ſuo in nos, quo ſunt, animo doloſo & peſſimo remittunt: itaque continuo viuæ fidei Clypeo munitis aduerſus eos nobis prælio decertandum eſt, à Deo ſuppetias & petentibus, & ſpe non dubiâ expectantibus, iuxta Principis Apoſtolorum Diui Petri præceptum, cum

Numinis imminutio non tam ex ſyderibus quàm ex flagitiis.

Oppugnatio Dæmonum continua.

Hominis neceſſitas reſiſtendi Diabolo.

fide fortiter eis reſiſtēdū. *venit enim Diabolus à Deo, vt tentet, quò interiorē inſpiciat hominē*; vbi haud vnquā noſtrā nō machinatur ruinā, minimè ſic à Deo miſſus. at qua eſt animo in nos maleuolo, ac in Deum inſolēti haud immeritò permiſſus. Diuina autē miſericordia sēper tēperata Iuſtitia, etſi nos ſæpenumerò, non ob noſtri perditionē, ſed potiùs æternā ſaluationem, his tētationibus exerceri permittat; nunquā tamē, modò nobis ipſi nō deſimus, in iis nos ſubmergere ſuccūbereque cōcedit, quātacúmque etiā nequā horū Spirituū ſit poteſtas, immò fides noſtra ne ſopore torpeſcere aſſueſcat, ac haud ſecùs ac ferrū non ex rubigine obducatur ab iis egregiè cōtinuò exercetur; mirabilíſque Dei gloria & potētia, ex tētationibus veluti ex inferorū abyſſis nos forti ſua manu vel ex inſperato eripiētis, velut inſignis gēma hinc non obſcurè relucet.

Ex diuina miſericordia tentationibus Dæmonum exercemur & non ſubmergimur.

Porrò, etſi nunquā non Diabolus (*vt & ſuprà adductū*) tētationib. omnis generis aggrediatur hominē: maximè tamen omnibus ſuis adhibitis doloſis machinis animā iā agentes oppugnare nō deſiſtit. quod nō ſine ſūmo myſterio, ex poſtremis verbis Saluatoris noſtri in crucem acti patri æterno Spiritum ſuū ardenti pectore viuidáq. voce cōmendantis, ſatis ſupérque videre eſt.

Morientes tentantur à Diabolo.

Inter alias autem tentationes hæc etiā non minima, ſed grauiſſima certè exiſtit, quod poſtquā peccatū mundum inuaſit æternâ Dei iuſtitiâ id poſtulante hominem internè tentationibus ſuis aggredi poteſtas Diabolo facta eſt: qua quidem primùm ſtatim à cōdito mundo, ex duobus illis fratribus, Caini's animū, horrendū in modū perculit & cōcuſſit: (quod ſcilicet nomen tale ex reipſa, more primi ſæculi, ipſi Caini obuenit) tantā enim, tā(que dirā inuidiā erga germanū fratrem Abelem innocētiſſimū Deóq. dilectū internè in eo excitauit ſomítq. ſtimulauit, & luctuosâ morte omni fraternæ charitatis vinculo rupto, ipsū tādē perimere nō dubitarit. ea vnica de cauſa (ſi modo cauſa dicenda) quòd ſecundùm Hebræorū placitum, fumum ex ſacrificio fratris rectiùs cælum petere videret. Sic & Lamech carnis illecebris libidiniſque flāmâ incendit, poſtquàm ab Aemos primùm nomen Dei *Sadai* שדי vocari audierat, vt priùs duas coniuges appeteret, ſicque filij Dei in filias hominum irruerent.

Lamech libidine ſollicitatur.

Da

De diluuij cauſa, & quis ab eo ſaluus remanſerit. de imprecatione Noë in Cainum & nepotes: deque gigantibus & eorum ſuperbo molimine.

CAP. IX.

QVo factum, libidinum flammis ſemper creſcentibus, vt ferè omnes pauciſſimis exceptis à recto deuiarent tramite, timore Dei à terra prorſus exploſo, poſthabitóque nefariâ, tandem Dæmonum artibus paſſim Gigantes illi producerentur: quorum vaſtam humanæque naturæ parum decentem & inconditam molem, tempore vniuerſæ carnis reſurrectionis, ab his duntaxat auferet qui diuinâ gratiâ, ab inferorum vinculis exoluti ſunt. Hi nempe Gigantes, quâ erant ſuperbiâ ſibi filiorũ Dei nomen aſſumentes, cæteros præ ſe cõtemptos, hominum filios, appellauere: tãdem vltionem diuinam ſibi & toti mundo accelerarunt, vt omnia diluuio ſubmerſa perirent, excepto Noë (quæ vox quietem Domini denotat) propter quòd cæteris iuſtior eſſet, & ſemen aliquod generis humani ſeruaretur: Quod quidem diluuium, ab Angelo (quem Pelion fuiſſe Cabaliſtæ volunt) inſtructus Noë (hoc enim modo, multa præſciuiſſe antiquitùs Patriarchas, cùm de rerum euentibus, tum de humana ſalute, iidem aſſerunt) Déique ad hoc excitatus ſpiritu, totis annis centum antè populo prædixerat, ad reſipiſcentiam cõcionibus ſuis fideliter exhortando, ſed omni ſine fructu, fruſtra & incaſſum laborando. Intereà temporis, arcam ſibi, diuinitùs id edoctus, extruxit: in quam, cum vxore ſua, tribus filiis, totidémque nuribus, adde & nonnullis, de cunctis cœli & terræ animantium generibus, ſeruandus, ſeſe reciperet, cæteris omnibus Cataclyſmi aquis ſubmerſis & perditis, Poſthæc, haud longâ temporis morâ, & antequam adauctum adhuc eſſet nouum genus humanum, Diaboli antiquam obtinentes filium Noë, Cham dictum, induxere eò, vt patrem denudatum dormientem, cæteris fratribus deridendum propinaret ac monſtraret, quem tamen anteà faſcino quodã ligaſſe, ne gigneret, quò id ſemen impediretur, Beroſus antiquiſſimus Chaldæorũ hiſtoricus teſtis eſt, qui hinc

Gigantes diluuij cauſa.

Noë, quies Domini.

Angelus præmonuit Noë futuri Diluuij.

Cham patrem Noë fratribus deridendum propinat.

hinc expergefactus Noe tantùm piaculum in ſe patrem commiſſum ſentiens, à Dæmonum inſidiis filiíque malitia profectum, Cain eius nepoti imprecatus eſt; cùm, quibus Deus benedixerat, ipſi maledicere non integrum eſſet. ex quo tempore Cainum primum nigro à reliquis diſtinctum eſſe cœptũ non leuis ſuſpicio eſt, cũ vel extrinſecus, tũ Dei vindicta appareret. id quod magis aliqui aſſeuerare videtur, cũ ex ipſo Æthiopes, Ægyptij, cæteríque Nigritę orti propagatíque ſint. Verùm enimuerò an

Caini poſteri Aethiopes, Aegyptij, Nigritæ.

non etiã egerunt variis iterum per vniuerſum terrarum orbem nationibus hinc inde diſperſis, cùm per plurima ſigna & ſacrificia antiquos Patres à propriis intelligẽtiis, quibus familiares erãt, vt eorum fidem in id futurũ ſemẽ clariùs teſtatam facerent, inſtructos viderẽt, quo & ipſi, varias regiones, & loca peruolando, omnis generis vitiis Mundum inquinarent, tentarentque; vt huius benedicti promiſſi germinis omnem memoriam, (ſi foret poſſibile) penitùs obliterarent, totóque exterminarent Mundo. Diuino itáque permiſſu, hominum peccatis id merentibus, factum, vt, quemadmodum pij ſenſim incrementa ſumũt indies, in ſciẽtia & timore Dei illuminati: ita rurſus impij contemptores nominis diuini magis magíſque ignorãtiæ tenebris inuoluantur. Quapropter ſub id tẽ-

Zoroaſter, aliàs Nẽbrothus impia doctrina magiæ primus inuentor.

pus Zoroaſter, ſic dictus Aſtronomus, quidam Nẽbroth fuiſſe autumãt, Dæmonũ aſtutiâ hunc riſiſſe ferunt, tam variis præſtigiis hominum, cælorũ ſiue potiùs Dæmonũ ope adiutus, oculos perſtrinxit, vt ſupra omnes humanas vires inde ſuperbia elatus dicatur. Eotũdẽ porro Dæmonum furiis & excitatus, & agitatus, ille Gigantum peſſimus, proles hominũ miſerrima, felicitatem hic in terra, à cœlo ſibi contingere, omnibúſque aliis, aſſerere non erubuit, ex quo cõſequutũ, vt homines mirũ in modũ ſuperbiâ efferrẽtur, ſuperbiſſimęque turris illius extructionẽ molirentur, à qua tamen, immiſſâ in eos diuinitùs, linguarũ diuerſitate ac tãta cõfuſione inextricabili, vtpotè operis nefarij cœpto, ſtatim deſiſtere coacti ſũt. Hoc itaq; pacto & lingua illa, quâ Adã cũctis rebus vnicuiq; & propriæ ſubſtãtię virtute nomina indiderat, omnibus in hoc cõſentientibus, erepta eſt; ſi Heberũ, cui Hebræi ſuã originem acceptam referunt, illi operi minimè conſentienti,

ſentienti,exceperis.Eodem etiam tempore, idem Nembroth, dum paſſim ignem obſeruari præciperet, quò prius Aretia, Nohæ vxor, ex arca egreſſa, gratias Deo agens, quod minimè totum genus humanum ſubmerſum voluerit,Deum adorauit.is in cauſa fuit, vt Chaldęi primi Aſſyrijq́ Reges hunc coram ſe præferrent ac colerent,anſámque præbuit non exiguam,quòd Abraham, primus Dei martyr,ſeu confeſſor haberetur.Nam is apud Hur,Chaldæorum exiſtens, Deum cæli verè adorauit: Elementū verò idololatricum, vt potè ab imperfectiori inſtitutum ſexu, diuinis honoribus vt afficeret adduci nullo pacto potuit, qua de cauſa & tyranni iuſſu in fornacem ardentem coniectus, in teſtimonium ſuæ fidelis conſtantiæ,cedentibus nihilque lædentibus flammis,ſaluus (vt Franciſcus Georgius Venetus aſſerit) ac incolumis euaſit.

Aretia al. Tyrea Noë vxor.

Abraham primus Dei martyr.

Abraham è fornace ſaluus euaſit.

De origine cultus idolorum ſuperſtitioſi perfugio delinquentium: circumciſionis præcepto: & transformatione toties à poëtis laudata.

CAP. X.

SVb id porrò idem tempus, eorundem diabolorum inſtinctu,Ninus Aſſyriorum rex, primus in mundo, & autor hominibus, & inuentor æris ſignati, (quo quidem nonnulli in priori mundo Chriſtum eſſe venditum putant) idola colendi occaſionem præbuit, erigendo in honorem patris ſui Beli, ſtatuam,aſylum,cunctis ad eam confugientibus delinquentibus,haud abominandam impietatem,poſtea Cedax longiùs in vulgus ſparſit,quibus imaginibus è limo,ceu alter Prometheus fictis,quā profectò Deus miro ſuæ prouidentiæ ordine priùs irrepere propter mundi recentem creationē prohibuit ac vetuit: malum certè,quo non aliud magis abominabile ac deteſtandum cùm homo eò inſaniæ à diabolis ſeductus peruenit vt neglecto & obliuione dira prætérito ſuo Creatore, Creaturam aliquam ſordidam & interdum ſe longè ignobiliorem,diuinis affeceri honoribus, crimen ſcilicet omnium criminum grauiſſimum, ratione obiecti, læſæ nempe Maieſtatis non humanæ, ſed diuinæ. Quod vel hinc clarè patuit quidnam ſydera etiam ipſa ob eiuſ-

Quòd vel hinc clarè patuit quid nam ſydera etiam ipſa, ob eiuſmodi piacula cõmiſſa, in noſtra corpora poſſint,

Gen. 11. cap.

cùm Aram ante patrē morte rebus humanis exemptus ſit: nec id ſine cauſa, cùm ſæpenumerò in magna delinquentiũ turba, etiam ſi qui reperiũtur innocentes, vnà rapiãtur ad ſupplicium, nec tamē in hoc etiam Deus alicuius iniuſtitiæ incuſandus, cùm ex hoc malo pœnę bonos premio afficiat potiùs, ornatioréſq. reddat, cũ ipſos malos meritò pœna maneat & interitus excipiat. Ex hoc autē idololatrico creaturarũ cultus initio, res paulatim eò deducta eſt, Dæmonum miris technis & fraudibus, vt Chaldæi priùs, dehinc ſacerdotes Aegyptij, vtpotè maximè præ cæteris ſuperſtitioni huic Diabolicæ irretiti, eò tandem dementiæ proceſſerint, vt firmiter penitúſq. illi per ignes, hi verò per ſtatuas magica fabricatas arte,

Dæmoni omnia ſua referentes.

Dæmoni vel propriã ſalutē, omniáq. ſua bona & cõmoda, accepta referentes, ab vniuerſo eorum ordine, vt à Deo animas in corpora naturâ immitti ſõniarint potiùs, quàm crediderint. Quã ab cauſã proceſſu temporis hac venenatiſſima animarũ peſte maximã partē hominũ inficiente, à Deo ipſo Abrahæ mãdatũ eſt, vt hãc quamuis

Abrahæ mãdatum à Deo.

ſibi cognatam infectã tamen hoc veneno præſentiſſimo gentē, penitùs fugeret, mutando ſolum etſi patrium, vel Deo (vt aſſolet) Angeli miniſterio, quē, *Zadchiel*, Cabaliſtæ fuiſſe volunt, adhoc vtente, ne & ipſe ex eorum conuerſatione corrumperetur, cùm iuxta commune verbũ, *Cum peruerſis peruertemur* vt plurimùm. Ne autē diuinæ

Geneſ. 6. cap.

promiſſiones, ſuo tandem tempore complendæ, intereà prorſus penitúſq; ex omniũ fideliũ etiã animis, Diabolicis dolis extirparentur: inire Deo cũ Abrahã eiúſq. po-

Pactum Dei cũ Abraham.

ſteris perpetuũ fœdus placuit, externo præputij circũciſionis ſigno poſt octauũ, ex quo maſculi naſcerentur, diē faciundo, quaſi adũbrato. Hoc nimirum ſigno, cùm Dæmones prohibitarum libidinum flãmas ſummoperè debilitari animaduerterent, ne hîc quidem pro more ſuo, aliquid intentatum relinquerent, quò huius ſeminis memoriam omnem abolerent, gentes reliquas acriter in-

Hebræorum gens.

ſtigãdo, vt hoc, quò Hebræi à cæteris ſecernebantur gētibus, quaſi dedecoris & infamiæ loco exprobrarent eóſque homines ceulerios Apellas ac Verres nuncuparent: deniq; pro gente impia ac ſuperſtitionibus dedita, paſ-

ſim diuulgarent. Iis itaque gentibus omnem gratiam, à vero Deo profectam, quaſi pedibus conculcantibus, inciderunt tandem iuſtâ Dei vindictâ in ſenſum prorſus reprobum, naturæ etiam lumine ipſos deſtituente, pluſquam brutorum naturam induêtes, adeò vt eorum multi ipſis brutis miſcerentur, mas in marem, fœmina in fœminam, in proprium denique hominem (horreſco referẽs) coïre non erubuerint. Hoc belluino ac nefando ſcelere, quo non aliud Deo magis exoſum, res eò deducta eſt, vt tandem omnes meritas luerent pœnas: tres in meridie non ſine myſterio Angeli apparuere, ex quibus duo tantùm veſperi Sodomam ingreſſi, hinc ſine mora cœlum vndiq; ſulphur & ignem pluere viſum eſt, quo quinque illæ antiquæ inſigneſque vrbes, hoc nefando crimine pollutæ, penitus deletæ, ac etiam hodie ità ſubuerſæ, in perpetuum diuinę iræ teſtimonium, cernuntur, in lacu, quo contra reliquorum naturam vitâ abſorptis mortuis non ſubmerguntur animantia, tanto fœtore exhalante, vt cuncti ſuprà volantibus alitibus lethalis ſit; adeò vt Cabaliſtę, ibi locorum inferorum portas eſſe, rati ſint, de loco enim ſubterraneo, nobiſcum alioqui concordant. Ipſius quoque Loth coniux, quæ non ſine maximo ſecreto anonyma in ſcriptura reperitur, ex tráſgreſſione mandati, quò egrediens ne retrò circumſpiceret iuſſa, in ſalis ſtatuam vel in hodiernum diem, non ſine horrore, conſpicuam, transformata ſcribitur. Hæc, & ſimilia, diuina oracula, quòd dæmones eluderẽt, quadam cacozelia, ſtultáque imitatione, haud ſecùs ac ſimia humana facta imitari tentat, autores fuere, vt tot, tantæque metamorphoſeon fabulæ, ab antiquis Poëtis, fingerentur, quibus gentiles iam anteà ſtultos, prorſus (vt ille ait) inſanos redderent. Ad inſtar enim huius ſtatuæ, Battum in ſaxum, in montẽ Rhodopen apud poetas primũ tranſlatos legimus, Phyllidẽ in Amygdalum, in florem Narciſſum, in fontem Arethuſam, in auem Picum, atque adeò in ſtellam Arctophylacem, milléque alias eorum fabuloſas transmutationes, vbique gentium apud eos videre eſt. hinc etiam factum volût, vt diluuij memoria, quam Noë Hetruſcos edocuit, dum iam ad alta, iam ad ima tenderent, ærumnoſæ tunc vitæ memores, Pani Ly-

Coïtus contra naturam.

Transformatio apud poetas.

ceo poſt Euandri acceſſum, dæmonum aſtutiâ, falsò aſcripta ſit.

De ſacrificiis hominum: quinam ea inſtituerint: qui verò abrogarint.

CAP. XI.

Sacrificium filij Deus præcipit Abrahæ.

Montes loco templorum.

Amor parentum in crudelitatem verſus.

Sacrificarunt varij populi.

CÆterùm, cùm & intellexiſſent Deum, ob præſignandum verum illud, multis ſæculis poſt futurum ſacrificium tentaſſe Abraham, præcipiendo vt filium ſibi vnicum, vnicéque dilectum in monte Moria, mactaret, (montibus enim antiqui Patriarchæ, loco templorum vſi ſunt) haud mora idē genus ſacrificij ſibi expoſtularūt, hinc in reliquiarū ad ſacrificandum deſtinatarū penuria, Phœnices primū apud Tyrum, impulit: Deinde & alios pleroſque vicinarum gentium, vt humana ſacrificia ſibi cederent, immò tandem parentes, vt propriis liberis minimè parcendum duxerint, ad eam dementiam adegit. Huius rei, vel ſacra ſcriptura teſtis eſſe poteſt, quæ tradit, regem Moab primogenitum ſuū, regni ſucceſſorē, in obſeſſæ vrbis mœnibus, hoſtibus videntibus, quò de Hebræis victoriam reportaret, idolo Molocho, iugulaſſe: quam ex voto etiam obtinuit, minimè tamen ob tantum ſcelus commiſſum, omnibus potiùs flagris digniſſimum: ſed quòd Hebræi diuinitus, ob multifaria cōmiſſa crimina, ipſo quaſi medio punirentur. Hæc tam exeranda parentū in liberos laniena, vnde nam aliò, quàm ab ipſo Diabolo, homicida & mēdace ab initio profectū, dixeris? innatam parentum in liberos στοργὴν, in crudeliſſimam carnificinam conuertente: ſuperbiſſimus omnium ſpiritus iſte nequam, qui excellentiſſimam & ad ipſius Dei imaginem formatam creaturam, ſibi litari expoſcere nō veretur, quod tamen iis, qui Tyriorum coloniam Carthaginem inhabitarunt perſuaſit, Saturno ſic litantibus, dein in Taurica Cherſoneſo, Arabia Ægyptóque idem factitatum, quod tandem Amaſis Ægyptiorum rex magis cordat⁹ vir, ſubſtitutâ imagine cereâ abrogauit. Inuaſit & & hæc dira peſtis tandem Germaniam, qui Theutati, ſuo idolo, multo tempore eiuſmodi ſacrificia neſaria offerebant. perrepſit poſteà & in Sueciam prope Vpſaliā. quin nec ipſa Italia rerum olim domina, deluſa à Græca voce φῶς, ab hac immunis remanſit immò tam diu ea afflicta eſt,

eſt, donec Hercules orbem terrarum peragrans, tot eum monſtris purgando, veriorum reddiderit interpretationem: eam ſcilicet, vt hoc ſacrificium potius lumine, id quod vox ſonat facerent edocuit. Nec ipſa Roma, quòd veriora reportaret reſponſa, humano ſanguini parcendum rata. Exinde in Galliam, Britanniam, ac Nouergiam apud Druidas, ſerpere cœpit. Quis itaque hæc omnia à à dæmonibus orta eſſe non videt? Tempore tamen (vt antea Prophetarum prædictum erat vaticiniis,) aduentus Chriſti in carnem, hæc diabolica laniena in vſu eſſe deſiit in imperio Romano, quod Adriani Imperatoris miniſterio, diuino aurem inſtinctu, factum eſt. Maiorem etiam in modum hæc peſtis graſſata reperitur in nouo illo orbe ſuperiori ſeculo, Hiſpanica nauigatione à Chriſtophoro Columbo Ligure primùm reperto, vbi non rarò vſu venit, vt quotannis ad ſeptem millia hominum variis gemmis ſacrificaretur, ſic enim ipſorum Idola vocabantur, tum à Sucatanenſibus hîc ſolùm ignotâ tamen de cauſa Apellis: cùm etiã à Mexicanis, qui tum ibi rerũ potiebantur: Quod tamen execrandũ facinus noſtro tempore à magno illo Ferdinando Corteſio, Iberorum duce, ſub auſpiciis Caroli quinti nũquam ſatis laudati, vel ex hoc ſolo, ipſorum quoque finibus exturbatum eſt, haut ſecùs ac altero Hercule. Præterea, horum etiam ſpiri tuum fraude factum peractùmque eſt, vt Ioſephus innocens à fratribus ſuis, Ægyptiis venderetur. Ab iis etiam Pharao Moyſi famulo Dei credere diſſuaſus eſt, qui quidem primus prophetarum miracula edidit, hinc bicornem per ceruam Cabaliſtæ prophetaſſe tradunt: immò ex eo Hebræos arctiùs premere cœpit: quò autem miraculorum diuinorum auctoritatem imminuerent, è veſtigio per ſuos magos ſimilia, præſtigiis tamen hominum oculos faſcinando, facere tentarunt: quibus præſtigiis adeò non tam oculos, quàm ipſa corda gentium occuparunt, vt non modo cœlũ, ſtellâſque, ſed & omne ferè brutorum genus, piſces, allia, cæpas, aliáque olera, gemmas, & ipſa Elementa, hominum gratiâ tamen producta à Deo, quæque cuiuſque ingenium ſibi idola finxerat, pro diis ſuis colere nihil addubitarint.

Druidæ non pepercerunt humano ſanguini in ſacrificiis.

Ioſephus à fratribus venditus Ægyptiis.

Idola plurima pro Diis coluntur.

De legibus gentilium; qui imitatione Moſaïca Diis ſuis omnia referebant accepta: quo item idiomate ferrentur: de libris ſacris, & pauca de Sibyllinis.

CAP. XII.

Præcepta Dei tabulis duabus lapideis inſculpta.

CVm poſtmodum autem, verus & vnicus Deus verum quoque & vnicum cultum, quò ſe affici vellet, miſertus generis humani multis modis à vero aberrantis inſcriptum binis tabulis lapideis (legẽ illam omnium legem, duarum nempe tabularum) populo ſuo per Moyſen in monte Synai inter fulgura & tonitrua promulgaret, & inter cætera Sabbatum obſeruare præciperet, mendaces hi Spiritus & tum in contrarium nixi ſub diuerſis fabulis feſta celebranda eſſe ementiti ſunt, quò magis ſuam ſuperſtitionem ſtabilirent, ipſos Hebræos feſta vera, vero Deo ritè celebrantes imitati, Ioui, Apollini, Dionyſio infiinitiſq; aliis ſuis laruis & heroibus, vbique gentium peculiaria feſta ſacrificiáque inſtitui procurarunt, agni etiam paſchalis comeſtionem æmulati variis libaminibus agentibus immolatum eſt, quibus & diuinationem, quo vſu increbeſceret, mirâ addiderunt aſtutiâ: nec defuere, qui, in ferendis legibus ſuis gẽtibus, Moyſi cedere voluerunt. hinc Ægyptiis Hermes, & Apis: Perſis Oromaſis; Bactris Zatriaſtes: Cretenſibus Minos, & Epimenides. Thracibus Zamolxis; Scythis Anacharſis: Lacedæmonibus Lycurgus; Triptolemus, Phoroneus, Draco & Solon Athenienſibus, legumlatores fuere, ſicut apud Macedones Cabiris, apud Romanos Romulus ac Numa Pompilius: atque multis ſæculis poſt, apud Indos Senáſque Sonogorbonus, qui exercitiorũ idololatricorum (vt & hodie adhuc Orientalibus moris eſt) cauſa fuit præcipua. perinde vt Viracoces, in orbe nuper reperto, apud Peruanos, & Zuazatlus penes Mexicanos: apud Iaponios Amidas & Xaca, & tandem Mahumectus ſic enim aliqui ſcriptum reliquêre, quem ex eius ortu, nomine, ne dicam dictis ac factis, ipſummet Antichriſtum, orbis beſtiam, ferum aprum blaſphemiæ denique & iniquitatis filium, noſſe licet. Qui quidem Pſeudopropheta legem ab Archangelo acceptam

Mahumecti aduentus.

aſſeclis ac miſeris mancipiis ſuis tuliſſe mentitus eſt, prout & alia omnia, ab aliis ſimiliter ferè factum vniuerſis: qui, quò maiorem auctoritatem ſibi conciliarent, Moyſen imitati, ſuis etiam Diis leges acceptas referebãt, hinc Zatriaſtes legem à bono numine ſe accepiſſe gloriatus eſt. Minos à Ioue: ab Apolline Lycurgus: atque à Veſta Zamolxis: & Numa ab Ægeria Nympha. Haud multum abſimili dolo & fraude caruerunt vt tot eorum leges aliâ quàm vernaculâ linguâ ſcriberentur, quò minùs eorum cultus paſſim ſcribẽdo vileſceret: inſtar eius, quòd veram viuentis Dei religionem, ob maiorem obſeruantiam, non aliâ niſi Hebraicâ (omnibus vocabulis Aegyptiis inde exterminatis, quò citiùs eorum ſuperſtitionum obliuio induceretur) ſcriptam cernerent. Proinde antiquiores Græci Puniceis literis ſuas leges exaratas obſeruauerunt: Romani lingua Hetrusca, ab Aramea non ita diſſimili fulguritorum ac auguriorum artem cuſtodiuere, quam pueros eorum edoceri ſedulò dederunt operam. Sic veteres Germani & Galli Græcis elementis quæ de religione ſentirent, ſcripſere. Vniuerſi verò Orientales Syriacis characteribus ſuas ſuperſtitiones conſignant. Nunc etiam temporis adhuc diabolorum fit inſtinctu, vt pleræque gentes barbaræ, nos, Græcos, Aethiopes, nonnullóſque. Indos, omnes tamen Chriſtianos, apud quos alius à vernaculo ſermone in religione exercenda, vſurpatur, in ſuis quoque ſuperſtitionibus æmulentur, vt hodie faciunt *Sinæ*, etiãnum idololatræ, Iaponij & Peruani, cũ nouæ Bæthicæ incolis: qui omnes diuerſa ab ea quâ loquũtur lingua vtebãtur: immò & adhuc licèt cl'ãculum vtuntur. Horũ etiã ſpirituum opera peragitur, vt Turcæ, Aſſyrij, Mauri, Arabes, Nigritæ, Aegyptij, Perſæ, Medij, Parthi, Arachoſij, Sogdiani, ac nonnulli ex Indis, eíſque Tmaũ, Tartari, nec non Sacæ, diuerſa orbis climata inhabitantes, alio quàm vernaculo ſermone ſuã legẽ, Arabico nẽpe ſcriptã habeãt: ad hæc nõne, dũ Hebræos ſuilla carne lege vetãte abſtinere viderẽt, & ipſi, vt à bob[9] Aegyptij ſibi tẽperarẽt, effecere? quod & adhuc obſeruatur ab Indis, ſic & à piſcibus Syri. Illa itaq; diuinę legis obſeruatione, res eò deducta eſt, vt hoc benedictũ ſemẽ, nõ modò apud Iudęos in dies magis magíſq. radices ageret, vetũ & gẽtib[9] Sybil-

Leges Dijs acceptas referentes.

Romanorum leges qua lingua ſeruata.

Sibyllinis innoteſceret oraculis quarum decem celebrantur (etſi nonnulli vnam tantùm fuiſſe velint) diuerſis dictam nominibus) quæ omnes, diuino afflatæ numine, vaticinatæ ſunt: etſi ipſæmet ſuorum vaticiniorum ignaræ miſeræ. Haud enim exiſtimandum, cùm veræ fidei eſſent expertes, eas, inſtar noſtrorum Prophetarum, fuiſſe illuminatas, verùm vaticinia illa ex diuino influxu in earum animis, quaſi imagines in ſpeculo, relucebant, non ad illarum proprium, ſed potiùs gentium, ne quicquam cauſare poſſent, commodum, perinde vt Balaam ariolo, ac Caiphę ſacerdoti immittebantur. Quorum porrò molitionibus factum, Hebræos imitando, qui Salomonis Cantica, Ezechielis prophetiam, allegoricámque ſcripturæ interpretationem, non niſi viris dignis manifeſtari volebant, harum libros, atque Hidaſpim legi, præterquàm quod à quindecim viris capitis cunctis ſupplicium præſcriptum erat.

Libri ſacri nō omnibus manifeſtati.

De Poëtarum miris figmentis: eorum doctrina fabuloſa à Dæmonibus inſtigata: reſponſis etiam Dæmonum oraculiſque diuerſimodè redditis imitatione ſacrorum Prophetarum.

CAP. XIII.

PRæter hæc, an non iidem nequam & fallaces ſpiritus excitarūt, vbi hoc beatiſſimum ſemen apud Hebręos naſci debere, eíſque propriâ malitiâ crucifigi ac expelli, gentibus verè Dei filium prædicandum perceperint, quo vllo ſi modo poſſent impedirent, aut ſaltem ni poſſent retardarent tot Poëtas, ad tot tantaſque fabellas effingendas vbique gentium de Iouis liberis, qui nonnulla ex parte huius ſanctiſſimi ſeminis virtutes, ac Theoſaudrica geſta, non ſecùs ac ſimia humana, ęmulari viderentur. Quid enim aliud ſibi voluere antiquorum vates per Perſeum è virgine natum, niſi vt hac fabula, Apoſtolos hoc diuinum germen à virgine prodiiſſe docentes, quaſi nihil inauditum, admiratione aliqua dignum afferentes, præ ſe cōtemnerent? quid per Mercurium, Deorum hominúmque internuncium, niſi, cùm hoc ſemen verè hoc officio fun-

Poëta quæ à Diabolo edocti.

Perſeus è virgine natus.

ſanctorum audirent, leuiùs eo afficerentur? quid per Herculem, natum è Ioue, orbem terrarum à tot monſtris vindicantem intelligi voluerunt, in cuius beneficij memoriam tot tantíſque malis erepti, propria mortales ſedendo libarent ſacrificia, eique decimas inſtituerent? quid per Sameticum regem, inferos petentem, atque cum exuuiis redeuntem? quid per tot plures alios, niſi vt cùm hoc diuinum germen ineffabili quodam modo humanam ſuæ diuinæ indiſſolubili vinculo copulaſſe naturam audirent quò homines ex inferorum poteſtate, è lacu illo, in quo non erat aqua, liberaret: hæc (inquam) omnia non maioris ac ſuas facerent fabulas, vnúmque alteri quaſi ſimilia conferrent? quid aliud per Aeſculapium, morbis hominum variis medentem, niſi vbi hoc ſanctitatis germen verè noſtros languores ſanaſſe intelligerent, flocci omninò penderent? Quæ porrò effinxere de Ariſteo Proconeſio mortuo, & denuò tandem viuo apparente, Cleomede in arca incluſo nec ampliùs reperto, Adonidi quem ſpargerent planctu, Abari ac Hyperboreo per aëra volante, niſi vt nos, huius ſeminis memoriam requieſcentis in ſepulchro quotannis celebrantes, derideant: quaſi, perinde, ac cùm eum, propria virtute à mortuis reſurrexiſſe, ad cœlum in conſpectu multorum ex fratribus conſcendiſſe, gratâ mente & ore recolimus, vt rem nullâ admiratione tantâ dignam, ſtupentes ludibrio habent. Quid de Mithræ ſacrificio, pane ac potu, Mercurij aqua, quâ commiſſa ſcelera expiare miſeri ſomniabant, denique de tot innumeris hoc genus fabulis ab eis confictis? an ob vllã aliam id factum putaueris quàm vt huius clariſſimæ lucis ad reuelationem gentium cœlitùs demiſſæ, ſplendorem ſuarum fabularum caligine tenebríſque retunderet, ac inuoluerent, cùm penitùs illud extingvendi, poteſtatem omnem ſibi præciſam viderent? Haud abſimili modo & conſilio diuinos Prophetas, populum ad veri Dei cognitionem crebris concionibus prodigiíſque inuitantes, diuináſque reuelationes propalantes, ſuis & ipſi falſis ariolis æmulati ſunt, quorum inſigniores celebrãrũt, Muſæus Atticus, huiúſque ciuis, Lycus, Bachides Boëtius & ipſe Tireſias, Eucleus, Epimenides, ac Mopſus, omnes quidem, at diuerſis futuris prædicendis olim occupati, vt à diuerſis

Deſcenſus ad inferos.

Reſurrectio & aſcenſio Chriſti.

Poëtæ diuinos Prophetas æmulantes.

diuerſis dæmonibus ipſorum abriperentur ſacrificia, vel etiam ieiuniis, lotionibus variiſque cantibus, choreiſque præmiſſis: vix enim dici poteſt, quàm hi immundiſſimi ſpiritus diuinorum tamen honorum ſint auidiſsimi, adeò miſerandum in modum diuinos honores ſibi expoſcentes miſeris hominibus diu multúmque impoſuere. Hinc neque Branchis, virgo vaticidica, ni virgam manu teneret, triduò ante ieiunans, pedes limbuſue fontem tangerent, reſponſa dare poterat. Ita nec Colophone reſponſa proferebat, non guſtatâ anteà aquâ illâ, quâ omniũ conſpectui ſubtrahebatur. quid? quod ipſum Delphicũ nihil promebat, ni ſacerdos in antri adytis tripodi inſidens diras illas potiùs, quàm diuinas exhalationes exciperet. Adde de tot aliorum oraculorũ reſponſis, quæ iiſdem dæmonibus ducibus & auctoribus primùm in Iouis Dodonęi tẽplo ex quercu reddi cœpta ſunt: poſt vbi veri Dei vocẽ ex arca reſonantem, & ſacerdotibus vt populi futuras pœnas canerent iubentẽ, primùm perciperent. Quid porrò cum illis fatidicis ſermonibus tótq. Deorum ſymulacris, quæ omnia vſque ad tempora Pyrrhi Epyrotarum regis carmine reſponderunt aliud ſibi voluere, niſi vt Iob verſus Dauidiſque Pſalmos imitarẽtur? mirâ certè aſtutiâ breuiloquentiã introducẽtes, vt ambiguitate veridici haberentur, cùm tamẽ reipſa, nil niſi hominum exitia spectãtes fallaciſſimi mendaceſque in ipſo euentu rei, ſemper cõperti ſint. Reſponſa itaque ſua mendacia, ſtrictioribus numeris incluſa, ſonora magis, ſenſuíque gratiora reddere volebãt, quò & eorum laudes, ſuauitate quadam veri Dei laudes hymnis decantari ſolitas, exuperarent: progreſſu tamen temporis, cùm non ampliùs ligatâ, ſed proſâ potius ſuâ reddere cogerentur, minus certa tum prędicere potuiſſe deprehenſi ſunt, quod non cœleſtis alicuius influxus defectu factum putandum: quaſi verò Pythones ac ventres eorum nõ tanto vt anteà, terræ halitu explerentur, quod nõn illis per ſõ. ium in mentẽ veniſſe videmus, cùm oraculo paſſioni omnis expertia, nec à rerum natura, nec loco certo afficiantur, concludantúrq. verùm lõgè potentiori cauſæ id factum meritò adſcribendum, vtpote ab altiori intellectu profectum. Neq. enim, quod Aniel Zachiel præfecturam ceſſit (his enim intelligẽtiis mundi

Branchis vates.

Oracula ex quercu reddita.

Imitatio Pſalmorum Dauidis.

Reſponſa Dæmonum quæ

mundi commitri regimina fernnt,) quorum causâ varios inferioribus influxus contingere ſecreteriores aſſerunt ſapientes, cùm quæ in voluntate, vt ipſa quidem reſponſa conſiſtunt, longè antè quàm eueniant, vnico intuitu in ſuæ eſſentiæ ſpeculo, proſpiciat.

De aduentu Christi: an ei ſilentium reſponſorum Dæmonum tribuendum ſit: de illorum in operibus diuinis æmulatione: déque aduentus Chriſti teſtibus: de fuga denique dæmonum & ſubuerſione idolorum Sole illo iuſtitiæ temporis exoriente.

CAP. XIV.

NEc inde etiam factum, quòd eorum ſacerdotes, auaritiæ vitio laborantes, pecuniâ corrumperentur, cùm enthuſiaſmo extra ſe quodámmodò rapti, vti his fieri conſueuerat, inquirentibus ipſimet quidnam eſſet quod reſponderent ignorarent: multò minùs ipſorum Dæmonum aliquo ætatis vitio morbóue factum exiſtimãdum, cùm ijs minimè ſint obnoxij, more hominum non ſeneſcentes: hinc verò potiùs (*vt Comici verbis dicam*) illæ lachrymæ, & in hoc cardo totius huius rei vertitur, quòd tempus venerat, quo ſeſe Sol Iuſtitiæ, ſplendore gloriæ paternæ totum mundum illuminante iamiam exoriebatur ex altò, ad cuius lucis recens prodeuntis auroram cõſpectam, omnia illa diabolica tenebris mundum obducentem, oraculorum reſponſa victa ac fugata terga dedere, penitúſque conticuere: haud ſecùs, quam & nocturna eorum ſpectra, ſub tempus Solis emergentis in fugam acta, hominibus moleſta eſſe deſinunt. cuius etiam gratiâ Græci, quos qui alios erudirent, ſapientes habuerunt, & Romani rerum domini, qui iis ferrent, iureconſultos obtinuere: Dæmones prætereà ijdem videntes Hebræos in deſerto, iuſtâ Dei vindictâ à ſerpentibus venenatis morſos, aſpectu ſolo eius iuſſu à Moyſe erecti ænei ſerpentis, incolumes euadere, ſimias & in hoc agere more ſuo nõ neglexere: hinc eiuſdẽ imaginis dæmõ à Nicagora Sicyonibus allatus eſt eumdẽ in vſum, vt à Romanis, ad ſe-

Silentium oraculorũ unde.

Serpẽs æneus ſanat morſum ſerpentis venenati.

ad ſedandam peſtem vectus eſt Aeſculapius. Extructo porrò à Salomone ſummo veróque Deo Sabaoth, quaſi in medio orbis terrarum, templo omnium pulcherrimo ac magnificentiſſimo, ipſo etiam Dei Spiritu artificibus ad id opus vndique conquiſitis coactíſque, vt in eo omnes Hebræi Deum ſuum adorarent, nonnè hi ſpiritus hinc inde æmula quaſi fana ſua ædificari ſatagere? quòd vel illo Delphico, in medio quaſi habitati orbis vmbilico, Apollini erecto fano cernere eſt. Aegyptus quoque Alexandriæ Serapidi, totáque Aſia, Epheſi Dianæ, & Schādia Thoroni Vpſaliæ, magnificis omninò ſumptibus ædificauere templa. Denique iam à tot ſeculis promiſſo mundo exhibito in carne hoc ſanctiſſimo germine, quidnam intentatum hi impuri ſpiritus reliquère, quo id mortalibus inuidentes, ſtatim viciſſim è medio tollerēt? nil profectò. Nonne Herodem, vt nec ſuo ſanguini parceret nefariis animis inſtruxere: vt & Auguſtus, ſe malle Herodis porcum, quàm filium eſſe dixerit? cúmque tandem volens, licèt innocentiſſimus hic agnus λύτρον pro nobis exoluturus in manus peccatorū ſeſe traderet, nullis non tormentorum generibus, vſi inſtrumento ad hoc Iudæi ipſi, eum intentatum reliquère: quodque tunc à capite exorſi erant poſteris temporibus in membris etiam: ſanctis nempè martyribus Chriſti, ſtrenuè proſecuti ſunt: quorum omnium memoriam recolendo, etſi quotidie quinque millium immò complurium numerus coniungeretur, annus tamē integer, minimè ſufficeret: quorúmque oſſa tanta copia Romæ, ac ſi eſſent tædæ paleæque paſsim per compita viarum, ardere viſa ſunt. An non omnibus omnium gentium ſcriptoribus hanc rem geſtā literis poſteritati conſecrare, vtpote Senatui Imperatoribuſque maximè infeſtam, interdictum eſt: quorum opera? dæmonum ipſorum: nixi tamen incaſſum. ipſe enim Auguſtus, licèt neſcius de ortu eius, (quem tanto ardore extirpatum vellent, eiúſque memoriam deletam funditùs) de vita Lentulus, de morte Tacitus, de eius in Iudæa aduentu Suetonius, de ipſius autem miraculis ac reſurrectione Ioſephus, ex ſolis præthereà præternaturali deliquio, Areopagita fit teſtis, Phlegræ ſtupendum ac priùs nunquàm auditum terræ motum refert Plinius. Cuius

Templum Salomonis vero Deo extructū.

Templa Dæmoni extructa.

Aduentus Chriſti teſtes.

Cuius etiam, niſi ipſorum Dæmonum impulſu effectum, vt huius ſanctiſſimę doctrinæ ſectatoribus à tyrannis interdicerentur literarum ſtudia, quo tandem ignorantia irretiti cœleſtis ſtudij doctrinam abiicere ac deſerere cogerentur? Verùm nec quod hac viâ aggreſſi erant eis ſucceſſit, cùm innumeri hinc ferè doctrinâ inſigni conſpicui prodierint ſapientes, diuerſis linguis inſtructi, hoc ſemen ſanctum laudibus celebrantes, ſuáque morte, veram fidem confirmantes. Ab iiſdem itidem profectum, vt Ὀνόχηλον, in ſanctitatis germen pictores effingerent, quo homines ab eius cultu alienarent. Et quid, per Celſum, Porphyrium, Iulianum, alióſque Sophiſtas, tantis fallaciis falsáque tot hæreticorum doctrina, non incæptum eſt? itidem tamen ſine ſucceſſu; quos enim radicitùs extirpatos vellent, eos potiùs quotidie magis creſcere, vireſque ſumere contigit; hinc tanta martyrum corona, qui vel vltrò veritati, huius ſanctiſſimi ſeminis teſtimonium præbentes, mortem ſubierint; nec propterea quod literis interdicebatur, multi egregiè docti defuere, ad quorum exempla, & nos noſtram vitam inſtituere, ſi ita vſu veniret, æquum foret, protecti viuificâ vmbrâ ſanctiſſimi huius ſeminis. Et vt ad ea, de quibus ſuperiùs digreſſi ſumus, redeamus. In tantum hi ſcelerati ſpiritus, ad exortum huius lucis diuinæ, eiúſque verbi per Apoſtolos prædicationem, in fugam verſi vbique locorum exterminati ſunt, vt & ob ſolum nomen etiam à malis prolatum obmuteſcant penitùs, eorúmque idola ſubuertantur; cuius rei vnum ex aliis multis exemplum extare inquiunt, à Diuo Bartholomæo aduerſus Aſtharothum, inſignis magnitudinis Albaniæ Dæmonis ſimulachrum, ac Sancto Thoma coram Meideo deſignatum.

Literarum ſtudia interdicta.

Chriſtus à pictoribus fictus.

Fuga Dæmonum in Aduentu Chriſti.

D

De cæcitate Hebræorum, qui literarum punctis occupati, ſcripturis genuinum ſenſum diſtrahunt: Meſſiam adhuc venturum expectant: ſine rege, ſine ſacerdotio viuunt errantes ſecretáque Dei ignorantes: cuius nomen licet apud diuerſas nationes proferatur, tamen apud eaſdem quatuor tantùm literis enuntiatur, non ſine myſterio.

CAP. XV.

QVid aliud porrò illius miſeræ Hebræorum plebeculæ ac fecis veriùs, oculos & animos, vſque adeò obcæcat & dementat, vt alium adhuc venturum Meſſiam expectent ſtolidi? Dæmonum certe opus, quorum operâ redditi omnium miſerrimi, mendacia veritate neglecta amplectentes. occupati in ſcripturarum punctis literiſque ſenſum ipſum corrumpunt, quò vſque eis nihil veritatis reliquum maneat, vmbram relicto corpore ſectantes. O ter quatérque infelices, tot ſæculis iam à patria ſua excluſi, exules facti, cuius recuperandi ſtudio, ter quotidie Deum precibus compellant, cùm eâ tanto tempore non caruerint vnquam, ob tot commiſſas idololatrias, neces Prophetarum omniſque generis alia flagitia, ita vt nunc carent, cùm & ſine Rege, ſacerdotio, abſque ephod, prophetis, quibus tantopere gloriabantur, vbique gentium & locorum ſummè exoſi, vagentur miſeri odio (vt ferunt) Vatiniano, alioqui pietate digni, laborantes ipſi ſoli, hanc cæcitatem (qua talpis ſunt cæciores) ſponte accerſentes, in ſumma luce non ſecùs ac veſpertiliones ad Solis lumen cæcutiunt, præſertim cùm & Rabini eorum huius ſeminis miracula nequaquam ſilentio prætereant, propriam Iſraëlis ruinam & interitum iniuſtæ huius germinis morti abſcribentes, prout à Rabbi Moſe Æypio, ſummæ apud eos auctoritatis viro, factum eſt. Cuius profectò ſeminis nomen, cùm ſit nouum, ac ſupra omnem modum & nomen inſcrutabile non *Ieſuah* ישוע. Hebraicè, vt nunc iidem perperam ac de induſtria agunt, cùm hoc nomine plures nuncupatos fuiſſe, modóque

Hebræi literarum punctis occupati.
Hebræi errantes.
Hebræorum cæcitas.

modoq́ue adhuc apud ipſos vocari reperiatur. at Ieſu יהשוה proferri potiùs iuſtum eſſet prout & in antiquiſſimo quodam numiſmate Hebraicis literis ſcriptum reperi ſicut etiam pronunciatur Arabibus ac Chaldæis, vel exiguum in loquendo ab eorum idiomate differentibus, quod per artem Cabaliſticam doctis ex his dictionibus ſatis patet, ו ול שׁל י, *iauo ſelo velo*. cuius quidem nominis myſterium, verè ἄρρητον, lubens prætereo, quidnam de eo nonnulli Cabaliſtæ ſcripſerint, cùm ſub hoc nouo ac ineffabili Iudæis cunctiſque aliis infidelibus miro arcano Diuinitatem ac humanitatem, in vno ſuppoſito, vnde noſtra dependet ſalus, oculi ac abſcondi innuant, apertè nobis cœlitùs oſtenditur, non modò ex eius anomala à reliquis omnibus propriis nominibus inflexione, vti Iupiter apud Latinos, & Græcos, Ζεύς; ſecretum certè animum aduertenti, adeò mirabile ſtupendúmque vt nullum aliud nomen nobis exhiberi poſſet, cuius virtute & auxilio, à poteſtate Satanæ, cui culpâ primorum parentum ſubiecti eramus, liberaremur, quàm hoc ipſo omnis ſanctitatis fonte, noſtrarum miſeriarum refugio, verùm etiam clarius (vt ferunt) ſole, ex eius vocabuli ſcriptura; ſiquidem quatuor apud Hebræos literis ſcribitur, quo apud omnes nationes non ſine maximo arcano, Dei nomen profertur, vti videre licet apud eoſdem exaratum nomen magnum *Ieouah*, יהוה tetragrammaton: Quod quidem Alexander ille magnus in ſummi Pontificis Cidari aureis notatum literis dum conſpicaretur, ſuſpiciens illud ſtatim ex equo deſiliens pronus, percuſſo pectore manu, adorauit: totidemque elementis profertur nomen Dei: Alla, apud Arabes: Teut, apud Ægyptios: apud Magos, Orſi, Græcos, θεός, Perſas, Sire, Latinos, Deus: antiquos Thuſcos, Eſar: apud Germanos etiam Gott: Sarmatas Bouh: & Iſtu, apud Peones: ac Tartaros, Itga: ex cuius admirabili ſecreto, quàm facilè Prophyrius, qui Deorum vanitati præ cæteris indulſit, noſſe potuiſſet, ni ipſemet diuinum à ſe auertiſſet lumen, cuius ſplendore ſic expulſæ Dæmonum fuerunt tenebræ, vt nihil, quod petitum ab idolis eſſet, impetrari potuerit, poſteaquàm

Ieſus quomodo ab Hebrais Arabibus, Chaldæis & Cabaliſtis dicatur.

Deus & homo in vno ſuppoſito quomodo ſignificetur.

Alexander Magnus nomen Dei adorauit.

adorari hoc feliciſſimum nomen inciperet, tantopere lamentatur: cuius rei etiam cauſa, non ſine magnis clamoribus Pana quendam ex eis, quos decepta gentilitas ſibi Deos finxerat, extinctum fuiſſe, Plutarchus auctor eſt, non quidem, vt nos, atque hoc magis, quòd omnis horum operatio ab intellectu quem nullo pacto corrumpi, vti nec noſtrum etiam cùm deforis adueniat, neque vt intelligat, vllo aliquo indiget ſenſus inſtrumento, immò nec hinc, quaſi dæmones gratiâ diuinâ priuati (quæ veriſſima mors eſt) fuerint, cùm iam antè crimine priori ea longè ſatis exciderint. Verùm multò magis ob tyrannici ſui imperij amiſſionem, tanto tempore diuino permiſſu in homines obtenti, donec tandem in hoc Dei germē, in quod nihil habebant iuris, cùm naturâ impeccabile foret, manus iniecerūt mortē inferēdo, quā quod per Adam amiſeramus non iniuriâ maiori cum fœnore recuperatum eſt: vbi enim abundauit peccatum, ſuperabundauit & gratia.

Gratia priuatio mors animæ.

De inſolenti Dæmonum cupiditate, ſibi diuinos honores vindicare valentium; ſibique vrbium ſalutem tribuentium.

CAP. XVI.

AD propoſitum ergò noſtrum nunc redeundo, pleraque & alia præter hæc machinatos eſſe ipſos Dæmones videmus, quò omnino quantùm fieri poterat, diuinos honores ſuos facerent, nihil non imitari auſi: arbores enim quædam voces humanas edere auditæ ſunt: cùm apud Dodonæam ſyluam pòſt vbi Dominum ex Arca reſpondiſſe perceptum eſt: tum etiam apud Perſidem, vbi ex arboribus reddebantur oracula; & ex earum, quæ Soli conſecratæ erant crebriori fructuum vſu homines ſibi vitam prætendere credebant, vt Arteſius magus. Simile quid & prope lacum Nymphæum accidit; ibi etſi non voce, ſignis tamen certis reſponſa quaſi ſua prodebant, in hoc etiam Deum imitari ſtudentes, per ſigna etiam ſæpenumerò veritatem inuenientem; perinde vt Moyſi per rubum igne non conſumptum, ita per

Voces humanæ ex arboribus auditæ.

Reſponſa non tantùm voce ſed etiam ſignis prodita.

per humidum vellus, in arida humo, ac viceuerſa, Gedeoni Hebræorum iudici.aliis ſignis quoque aliis in locis indicatis. Qui enim ſucceſſum rerum ſuarum euentúmque oculis quaſi inſpicere deſiderarent; ex thure igni iniecto præſcire poterant. Si enim cœpta ſua ex ſententia ſucceſſura erant, nulla interiecta mora in terram proiectum flammis abſumebatur; ſin minus, ignis quaſi id refugere conſpectus eſt. vt & ſæpenumerò apud Gnetiam contingit, vbi oblatum (ſi quidem placebat) ſacrificium flammis cœlitùs demiſſis ſtatim corripiebatur, ad inſtar ſacerdotum Bahali, dæmonibus id procurantibus iuxta Hebræorum Thalmudiſtarum ſententiam, antequàm cum Helia de vera religione contenderent ſuccumberéntque, à conſuetis ſignis defecerunt. Quæ porrò in Tyaneo fonte, fluuióque Scamandro ab ipſis cœpta ſunt, (ad ſimilitudinem aquæ maledictionis, quæ adulteras prodebat) vbi virgines vno iurando, altero verò lauando, an Dianæ caſtum ſeruaſſent hymenæum, explorabantur. Adhæc, graſſantibus delictis aliquibus publicis, ad tempus interdum à reſponſis ſuis ceſſabant, imitaturi & in hoc verum Deum, qui vocem ſuam in arca cohibuit, peccantibus filiis Heli. Regna etiam vrbéſque vergentes ad interitum ſua opera conſeruari mentiti ſunt, vt in Ilij deſtructione ſub Iunonis & Veneris imaginibus depingitur: ſanctorum Angelorum, pro piis excubias perpetuas agentium, munus æmulantes. Multa præterea & alia huius generis ab iis factitata ſunt, ex quibus tamen vel hæc adduxiſſe, nobis ſatis ſufficiat.

Aqua maledictionis adulteras prodens.

Graſſantibus delictis reſponſa ceſſabant.

Vrbium ſalutem ſibi Dæmones tribuerunt.

DE NATVRA DÆMONVM IO. LAVRENTII Ananiæ Tabernatis Theologi.

LIBER TERTIVS.

De reſponſis oraculorum: cur dubia & obſcura reddantur: de prædictionibus vaticinijſque probentur necne: & qua ratione permittatur vſus.

CAPVT. I.

Reſponſa Dæmonum cur dubia aut obſcura.

VERVM ad reſponſa dæmonum, quod attinet, ſemper hoc proprium habebãt, quod aut dubia, aut perobſcura erant quò homines inextricabiliter perplexitatibus inuoluerent; vt vel hinc patet: *Ibis, redibis, non morieris in bello, & non Apulus Carolus vincet.* Neque hoc naturæ oculorum, quaſi aliter reddi non poſſent adſcribendum (vt multi ex antiquis, falsò ſibi perſuaſerant) ſed dæmonum partim fraudi, partim verò inſcitiæ: etſi enim plurimarum rerum cognitione ingeniiſq; acumine prędi ti ſunt, & ob proprias rerum ideas, quæ in ipſorum eſſentiæ fonte inſunt, quiſque, eos nunquàm in poteſtate eſſe Theologi aſſerunt: non tamen propterea, rerum contingentium determinatam: certámque veritatem aſſequi poſſunt, aut quòd Angelis (vt Scotus inquit)

Perplexitas oraculorum cui ſit aſcribenda.

prohibe

prohibeantur. ait namque ſatis dedecere, cùm ſenſile nihil ſit, quòd intellectu comprehendi nequeat quicquàm reperiant: quod verè (vt Thomas aſſerit) nequeant: nec ad rem facit, quòd ſæpenumerò ipſorum prædictiones ab euentu præcisè comprobatæ ſunt, vt videre eſt in Martio vate qui multis annis antè Canenſẽ pugnã prædixerat vt nõ tam futura, quàm iam facta referre, videretur, ſic & ab Hidaſpe antiquiſſimo vate Lydiæ rege, qui ſimul cum Romani Imperij excidio vniuerſalem mundi etiam præcinuit ruinam iudiciúmque futurum. nam cùm hæc prædicerent, non quaſi ea, quæ à ſe ſcita forent, at quæ certa ab Angelorum (*vt inferius demonſtrabitur*) audirent reuelatione vaticinabantur, etenim his formis tantùm id, quod à naturæ principiis pendet, ſimplici nihilominùs, vt & Angeli, intuitu, percipiunt, quamuis ratiocinandi virtutem habere, ſi vellent modò ipſorum natura ex parte non repugnaret, vtique poſſe Scotus non denegat, non tamen vt rebus ordinantur diuinis, cùm his quaſi noctuæ cæcutiant. Qua quidem naturali ſcientia nequaquam ob commiſſum crimen (*vt dictum eſt*) priuati fuere, licèt nonnihil obſcurati, cùm eã (vt dixi) non ad Dei gloriam, vti faciunt Angeli, ſed ignominiam potiùs vtantur. Proinde, hæc eorum ſcientia potiùs nocturna, quàm veſpertina, quæ propria eſt Angelorum, à propriis ſcilicet eorum naturæ emanans principiis, nuncupanda eſt. qua quidèm omnium rerum virtutes ita percipiunt, vt vnico tantùm actu, ad cognoſcendam quamlibet ſui formam, cum omnibus indiuiduis conuertantur, etſi non ad diuerſas rerum ſpecies, vti nec intelligentiæ, propria virtute conuerti queunt. ex quarum quidem ſingularum perfecta cognitione, ſi haberi vllo ab homine poſſet, multò certè maior, quàm ex totius mũdi perſpectione, oriretur voluptas & delectatio. qua quidem Dæmones ob commiſſum in Deum ſcelus deſtituti (etſi ſcientiã non careant) nihilominùs hac, quantacunque eis reliqua ſit, haud tamen aſſequuntur ea, quæ à Dei, tum etiàm noſtra dependent voluntate, vel iam exiſtentia, tantùm abeſt futura.

Prædictiones interdum comprobatæ.

Perfectam rerum cognitionem nullus conſequi poteſt.

De legibus gentilium; qui imitatione Moſaïca Diis ſuis omnia referebant accepta: quo item idiomate ferrentur: de libris ſacris, & pauca de Sibyllinis.

CAP. XII.

Præcepta Dei tabulis duabus lapideis inſculpta.

CVm poſtmodum autem, verus & vnicus Deus verum quoque & vnicum cultum, quò ſe affici vellet, miſertus generis humani multis modis à vero aberrantis inſcriptum binis tabulis lapideis (legẽ illam omnium legem, duarum nempe tabularum) populo ſuo per Moyſen in monte Synai inter fulgura & tonitrua promulgaret, & inter cætera Sabbatum obſeruare præciperet, mendaces hi Spiritus & tum in contrarium nixi ſub diuerſis fabulis feſta celebranda eſſe ementiti ſunt, quò magis ſuam ſuperſtitionem ſtabilirent, ipſos Hebræos feſta vera, vero Deo ritè celebrantes imitati, Ioui, Apollini, Dionyſio infinitiſq; aliis ſuis laruis & heroibus, vbique gentium peculiaria feſta ſacrificiáque inſtitui procurarunt, agni etiam paſchalis comeſtionem æmulati varijs libaminibus agentibus immolatum eſt, quibus & diuinationem, quo vſu increbeſceret, mirâ addiderunt aſtutiâ: nec defuere, qui, in ferendis legibus ſuis gẽtibus, Moyſi cedere voluerunt. hinc Ægyptiis Hermes, & Apis, Perſis Oromaſis; Bactris Zatriaſtes: Cretenſibus Minos, & Epimenides. Thracibus Zamolxis; Scythis Anacharſis: Lacedæmonibus Lycurgus; Triptolemus, Phoroneus, Draco & Solon Athenienſibus, legumlatores fuere, ſicut apud Macedones Cabiris, apud Romanos Romulus ac Numa Pompilius: atque multis ſæculis poſt, apud Indos Senáſque So nogorbonus, qui exercitiorũ idololatricorum (vt & hodie adhuc Orientalibus moris eſt) cauſa fuit præcipua, perinde vt Viracoces, in orbe nuper reperto, apud Peruanos, & Zuazatlus penes Mexicanos: apud Iaponios Amidas & Xaca, & tandem Mahumectus ſic enim aliqui ſcriptum reliquêre, quem ex eius ortu, nomine, ne ſlicam dictis ac factis, ipſummet Antichriſtum, orbis beſtiam, ferum aprum blaſphemiæ denique & iniquitatis filium, noſſe licet. Qui quidem Pſeudopropheta legem ab Archangelo acceptam

Mahumecti aduentus.

aſſeclis

aſſeclis ac miſeris mancipiis ſuis tuliſſe mentitus eſt, prout & alia omnia, ab aliis ſimiliter ferè factum vniuerſis: qui, quò maiorem auctoritatem ſibi conciliarent, Moyſen imitati, ſuis etiam Diis leges acceptas referebāt, hinc Zatriaſtes legem à bono numine ſe accepiſſe gloriatus eſt. Minos à Ioue: ab Apolline Lycurgus: atque à Veſta Zamolxis: & Numa ab Ægeria Nympha. Haud multum abſimili dolo & fraude caruerunt vt tot eorum leges aliâ quàm vernaculâ linguâ ſcriberentur, quò minus eorum cultus paſſim ſcribēdo vileſceret: inſtar eius, quòd veram viuentis Dei religionem, ob maiorem obſeruantiam, non aliâ niſi Hebraicâ (omnibus vocabulis Aegyptiis inde exterminatis, quò citiùs eorum ſuperſtitionum obliuio induceretur) ſcriptam cernerent. Proinde antiquiores Græci Puniceis literis ſuas leges exaratas obſeruauerunt: Romani lingua Hetruſca, ab Armenia non ita diſſimili fulguritorum ac auguriorum artem cuſtodiuere, quam pueros eorum edoceri ſedulò dederunt operam. Sic veteres Germani & Galli Græcis elementis quæ de religione ſentirent, ſcripſere. Vniuerſi verò Orientales Syriacis characteribus ſuas ſuperſtitiones conſignant. Nunc etiam temporis adhuc diabolorum fit inſtinctu, vt pleræque gentes barbaræ, nos, Græcos, Aethiopes, nonnullóſque Indos, omnes tamen Chriſtianos, apud quos alius à vernaculo ſermone in religione exercenda, vſurpatur, in ſuis quoque ſuperſtitionibus æmulentur, vt hodie faciunt Sinæ, etiānum idololatræ, Iaponij, & Peruani, cū nouæ Bæthicæ incolis: qui omnes diuerſa ab ea quâ loquūtur lingua vtebātur: immò & adhuc licèt oraculum vtuntur. Horū etiā ſpirituum opera peragitur, vt Turcæ, Aſſyrij, Mauri, Arabes, Nigritæ, Aegyptij, Perſæ, Medij, Parthi, Arachoſij, Sogdiani, ac nonnulli ex Indis, ciſque Tmaū, Tartari, nec non Sacæ, diuerſa orbis climata inhabitantes, alio quàm vernaculo ſermone ſuā legē, Arabico nēpe ſcriptā habeāt: ad hæc nōne, dū Hebræos ſuilla carne lege vetāte abſtinere viderēt, & ipſi, vt à bob' Aegyptij ſibi tēperarēt, effecere: quod & adhuc obſeruatur ab Indis, ſic & à piſcibus Syri. Illa itaq; diuinę legis obſeruatione, res eò deducta eſt, vt hoc benedictū ſemē, nō modò apud Iudęos in dies magis magiſq. radices ageret, verū & gētib' Sybil-

Leges Dijs acceptas referentes.

Romanorum leges qua lingua ſeruata.

Sibyllinis innoteſceret oraculis, quarum decem celebrantur (etſi nonnulli vnam tantùm fuiſſe velint) diuerſis dictam nominibus) quæ omnes, diuino afflatæ numine, vaticinatæ ſunt: etſi ipſæmet ſuorum vaticiniorum ignaræ miſeræ. Haud enim exiſtimandum, cùm veræ fidei eſſent expertes, eas, inſtar noſtrorum Prophetarum, fuiſſe illuminatas, verùm vaticinia illa ex diuino influxu in earum animis, quaſi imagines in ſpeculo, relucebant: non ad illarum proprium, ſed potiùs gentium, ne quicquam cauſare poſſent, commodum, perinde vt Balaam ariolo, ac Caiphę ſacerdoti immittebantur. Quorum porrò molitionibus factum, Hebræos imitando, qui Salomonis Cantica, Ezechielis prophetiam, allegoricámque ſcripturæ interpretationem, non niſi viris dignis manifeſtari volebant, harum libros, atque Hidaſpim legi, prӕterquàm quod à quindecim viris capitis cunctis ſupplicium præſcriptum erat.

Libri ſacri nō omnibus manifeſtati.

De Poëtarum miris figmentis: eorum doctrina fabuloſa à Dæmonibus inſtigata: reſponſis etiam Dæmonum oraculiſque diuerſimodè redditis imitatione ſacrorum Prophetarum.

CAP. XIII.

PRæter hæc, an non ijdem nequam & fallaces ſpiritus excitarūt, vbi hoc beatiſſimum ſemen apud Hebręos naſci debere, eiſque propriâ malitiâ crucifigi ac expelli, gentibus verè Dei filium prædicandum perceperint, quo vllo ſi modo poſſent impedirent, aut ſaltem ni poſſent retardarent tot Poëtas, ad tot tantaſque fabellas effingendas vbique gentium de Iouis liberis, qui nonnulla ex parte huius ſanctiſſimi ſeminis virtutes, ac Theoſandrica geſta, non ſecùs ac ſimia humana, ęmulari viderentur. Quid enim aliud ſibi voluere antiquorum vates per Perſeum è virgine natum, niſi vt hac fabula, Apoſtolos hoc diuinum germen à virgine prodiiſſe docentes, quaſi nihil inauditum, admiratione aliqua dignum afferentes, præ ſe cōtemnerent? quid per Mercurium, Deorum hominúmque internuncium, niſi, cùm hoc ſemen verè hoc officio fun-

Poëta quæ à Diabolo edocti.

Perſeus è virgine natus.

ſanctorum audirent, leuiùs eo afficerentur? quid per Herculem, natum è Ioue, orbem terrarum à tot monſtris vindicantem intelligi voluerunt, in cuius beneficij memoriam tot tantiſque malis erepti, propria mortales ſedendo libarent ſacrificia, eique decimas inſtituerent? quid per Sameticum regem, inferos petentem, atque cum exuuiis redeuntem? quid per tot plures alios, niſi vt cùm hoc diuinum germen ineffabili quodam modo humanam ſuæ diuinæ indiſſolubili vinculo copulaſſe naturam audirent quò homines ex inferorum poteſtate, è lacu illo, in quo non erat aqua, liberaret: hæc (inquam) omnia non maioris ac ſuas facerent fabulas, vnúmque alteri quaſi ſimilia conferrent? quid aliud per Aeſculapium, morbis hominum variis medentem, niſi vbi hoc ſanctitatis germen verè noſtros languores ſanaſſe intelligerent, flocci omninò penderent? Quæ porrò effinxere de Ariſteo Proconeſio mortuo, & denuò tandem viuo apparente, Cleomede in arca incluſo nec ampliùs repetto, Adonidi quem ſpargerent planctu, Abari ac Hyperboreo per aëra volante, niſi vt nos, huius ſeminis memoriam requieſcentis in ſepulchro quotannis celebrantes, derideant: quaſi, perinde, ac cùm eum, propria virtute à mortuis ſurrexiſſe, ad cœlum in conſpectu multorum ex fratribus conſcendiſſe, gratâ mente & ore recolimus, vt rem nullâ admiratione tantâ dignam, ſtupentes ludibrio habent. Quid de Mithrę ſacrificio, pane ac potu, Mercurij aqua, quâ commiſſa ſcelera expiare miſeri ſomniabant, denique de tot innumeris hoc genus fabulis ab eis confictis? an ob vllâ aliam id factum putaueris quàm vt huius clariſſimæ lucis ad reuelationem gentium cœlitùs demiſſæ, ſplendorem ſuarum fabularum caligine tenebríſque retunderet, ac inuoluerent, cùm penitùs illud extinguendi, poteſtatem omnem ſibi præciſam viderent? Haud abſimili modo & conſilio diuinos Prophetas, populum ad veri Dei cognitionem crebris concionibus prodigiíſque inuitantes, diuináſque reuelationes propalantes, ſuis & ipſi falſis aridis æmulati ſunt, quorum inſigniores celebrãtur, Muſæus Atticus, huiúſque ciuis, Lycus, Bachides Bœtius & ipſe Tireſias, Eucleus, Epimenides, ac Mopſus, omnes quidem, at diuerſis futuris prædicendis olim occupati, vt à diuerſis

Deſcenſus ad Inferos.

Reſurrectio & aſcenſio Chriſti.

Poëta diuinos Prophetas æmulantes.

diuerſis dæmonibus ipſorum abriperentur, ſacrificia, vel etiam ieiuniis, lotionibus, variiſque cantibus, choreiſque præmiſſis: vix enim dici poteſt, quàm hi immundiſſimi ſpiritus diuinorum tamen honorum ſint auidiſsimi, adeò miſerandum in modum diuinos honores ſibi expoſcentes miſeris hominibus diu multúmque impoſuere. Hinc

Branchis vates.

neque Branchis, virgo vatidica, ni virgam manu teneret, triduò ante ieiunans, pedes limbuſue fontem tangerent, reſponſa dare poterat. Ita nec Colophone reſponſa proferebat, non guſtatâ anteà aquâ illâ, quâ omniũ conſpectui ſubtrahebatur. quid? quod ipſum Delphicũ nihil promebat, ni ſacerdos in antri adytis tripodi inſidens diras illas potiùs, quàm diuinas exhalationes exciperet. Adde de tot aliorum oraculorũ reſponſis, quæ iiſdem dæmonibus ducibus & auctoribus primùm in Iouis Dodonæi té-

Oracula ex quercu reddita.

plo ex quercu reddi cæpta ſunt: poſt vbi veri Dei vocẽ ex arca reſonantem, & ſacerdotibus vt populi futuras pœnas canerent iubentẽ, primùm perciperent. Quid porrò, cum illis fatidicis ſermonibus rótq. Deorum ſymulacris, quæ omnia vſque ad tempora Pyrrhi Epyrotarum regis carmine reſponderunt aliud ſibi voluere, niſi vt Iob verſus

Imitatio Pſalmorum Dauidis.

Dauidiſque Pſalmos imitarẽtur? mirâ certè aſtutiâ breuiloquentiã introducẽtes, vt ambiguitate veridici haberentur, cùm tamẽ reipsa, nil niſi hominum exitia ſpectãtes fallaciſſimi mendacéſque in ipſo euentu rei, ſemper

Reſponſa Dæmonum quæ.

cõperti ſint. Responsa itaque ſua mendacia, ſtrictioribus numeris incluſa, ſonora magis, ſenſuíque gratiora reddere volebãt quò & eorum laudes, ſuauitate quadam veri Dei laudes hymnis decantari ſolitas, exuperarent: progreſſu tamen temporis, cùm non ampliùs ligatâ, ſed proſâ potius ſuâ reddere cogerentur, minus certa tum prędicere potuiſſe deprehenſi ſunt, quod non cœleſtis alicuius influxus defectu factum putandum: quaſi verò Pythones ac ventres eorum nõ tanto vt anteà, certæ halitu explerentur, quod nõn illis per ſõmnum in mentẽ veniſſe videmus, cùm oraculo paſſioni omnis expertia, nec à rerum natura, nec loco certo afficiantur, concludantúrq. verùm lõgè potentiori cauſæ id factum meritò adſcribendum, vtpote ab altiori intellectu profectum. Neq. enim, quod Aniel Zachieli præfecturam cedit (his enim intelligẽtijs

mundi

mundi committi regimina ferunt,) quorum cauſâ varios inferioribus influxus contingere ſecretiores aſſerunt ſapientes, cùm quæ in voluntate, vt ipſa quidem reſponſa conſiſtunt, longè antè quàm eueniant, vnico intuitu in ſuæ eſſentiæ ſpeculo, proſpiciat.

De aduentu Christi: an ei ſilentium reſponſorum Dæmonum tribuendum ſit: de illorum in operibus diuinis æmulatione: déque aduentus Christi teſtibus. de fuga denique dæmonum & ſubuerſione idolorum Sole illo iuſtitiæ temporis exoriente.

CAP. XIV.

NEc indè etiam factum, quòd eorum ſacerdotes, auaritiæ vitio laborantes, pecuniâ corrumperentur, cùm enthuſiaſmo extra ſe quodámmodò rapti, vti his fieri conſueuerat, inquirentibus ipſimet quidnam eſſet quod reſponderent ignorarent: multò minùs ipſorum Dæmonum aliquo ætatis vitio morbóue factùm exiſtimādum, cùm ijs minimè ſint obnoxij, more hominum non ſeneſcentes: hinc verò potiùs (*vt Comici verbis dicam*) illæ lachrymæ, & in hoc cardo totius huius rei vertitur, quòd tempus venerat, quo ſeſe Sol Iuſtitiæ, ſplendore gloriæ paternæ totum mundum illuminante iamiam exoriebatur ex alto, ad cuius lucis recens prodeuntis auroram cōſpectam, omnia illa diabolica tenebris mundum obducentem, oraculorum reſponſa victa ac fugata terga dedere, penitùſque conticuere: haud ſecùs, quam & nocturna eorum ſpectra, ſub tempus Solis emergentis in fugam acta, hominibus moleſta eſſe deſinunt. cuius etiam gratiâ Græci, quos qui alios erudirent, ſapientes habuerunt, & Romani rerum domini, qui ius ferrent, iureconſultos obtinuere: Dæmones prætereà ijdem videntes Hebræos in deſerto, iuſtâ Dei vindictâ à ſerpentibus venenatis morſos, aſpectu ſolo eius iuſſu à Moyſe erecti ænei ſerpentis, incolumes euadere, ſimias & in hoc agere more ſuo nō neglexere: hinc eiuſdē imaginis demō à Nicagora Sicyonibus allatus eſt eadē in vsū, vt à Romanis, ad ſe-

Silētium oraculorū vnde.

Serpēs æneus ſanat morſum ſerpentis venenati.

ad ſedandam peſtem vectus eſt Aeſculapius. Extructo porrò à Salomone ſummo veróque Deo Sabaoth, quaſi in medio orbis terrarum, templo omnium pulcherrimo ac magnificentiſſimo, ipſo etiam Dei Spiritu artificibus ad id opus vndique conquiſitis coactíſque, vt in eo omnes Hebræi Deum ſuum adorarent, nonnè hi ſpiritus hinc inde æmula quaſi fana ſua ædificari ſatagere? quòd vel illo Delphico, in medio quaſi habitati orbis vmbilico, Apollini erecto fano cernere eſt. Aegyptus quoque Alexandriæ Serapidi, totáque Aſia, Epheſi Dianę, & Schādia Thoroni Vpſaliæ, magnificis omninò ſumptibus ædificauere templa. Denique iam à tot ſeculis promiſſo mundo exhibito in carne hoc ſanctiſſimo germine, quidnam intentatum hi impuri ſpiritus reliquêre, quo id mortalibus inuidentes, ſtatim viciſſim è medio tollerēt? nil profectò. Nonne Herodem, vt nec ſuo ſanguini parceret nefariis animis inſtruxere: vt & Auguſtus, ſe malle Herodis porcum, quàm filium eſſe dixerit? cúmque tandem volens, licèt innocentiſſimus hic agnus λυτρὸν pro nobis exoluturus in manus peccatorū ſeſe traderet, nullis non tormentorum generibus, vſi inſtrumento ad hoc Iudæi ipſi, eum intentatum reliquêre: quodque tunc à capite exorſi erant poſteris temporibus in membris etiam: ſanctis nempè martyribus Chriſti, ſtrenuè proſecuti ſunt: quorum omnium memoriam recolendo, etſi quotidie quinque millium immò complurium numerus coniungeretur, annus tamē integer, minimè ſufficeret: quorúmque oſſa tanta copia Romæ, ac ſi eſſent tædæ paleæque paſsim per compita viarum, ardere viſa ſunt. An non omnibus omnium gentium ſcriptoribus hanc rem geſtā literis poſteritati conſecrare, vtpote Senatui Imperatoribuſque maximè infeſtam, interdictum eſt: quorum opera? dæmonum ipſorum: nixi tamen incaſſum. ipſe enim Auguſtus, licèt neſcius de ortu eius, (quem tanto ardore extirpatum vellent, eiúſque memoriam deletam funditùs) de vita Lentulus, de morte Tacitus, de eius in Iudæa aduentu Suetonius, de ipſius autem miraculis ac reſurrectione Ioſephus, ex ſolis prætereà præternaturali deliquio, Areopagita fit teſtis, Phlegræ ſtupendum ac priùs nunquàm auditum terræ motum refert Plinius.

Templum Salomonis vero Deo extructū.

Templa Dæmoni extructa.

Aduentus Chriſti teſtes.

Cuius

Cuius etiam, niſi ipſorum Dæmonum impulſu effectum, vt huius ſanctiſſimę doctrinæ ſectatoribus à tyrannis interdicerentur literarum ſtudia, quo tandem ignorantia irretiti cœleſtis ſtudij doctrinam abiicere ac deſerere cogerentur? Verùm nec quod hac viâ aggreſſi erant eis ſucceſſit, cùm innumeri hinc ferè doctrinâ inſigni conſpicui prodierint ſapientes, diuerſis linguis inſtructi, hoc ſemen ſanctum laudibus celebrantes, ſuáque morte, veram fidem confirmantes. Ab iiſdem itidem profectum, vt Ὀνόχοιον, in ſanctitatis germen pictores effingerent, quo homines ab eius cultu alienarent. Et quid, per Celſum, Porphyrium, Iulianum, alióſque Sophiſtas, tantis fallaciis falsáque tot hæreticorum doctrina, non inceptum eſt? itidem tamen ſine ſucceſſu; quos enim radicitùs extirpatos vellent, eos potiùs quotidie magis creſcere, vireſque ſumere contigit; hinc tanta martyrum corona, qui vel vltrò veritati, huius ſanctiſſimi ſeminis teſtimonium præbentes, mortem ſubierint; nec propterea quod literis interdicebatur, multi egregiè docti defuere, ad quorum exempla, & nos noſtram vitam inſtituere, ſi ita vſu veniret, æquum foret, protecti viuificâ vmbrâ ſanctiſſimi huius ſeminis. Et vt ad ea, de quibus ſuperiùs digreſſi ſumus, redeamus. In tantum hi ſcelerati ſpiritus, ad exortum huius lucis diuinæ, eiúſque verbi per Apoſtolos prædicationem, in fugam vbique locorum exterminati ſunt, vt & ob ſolum nomen etiam à malis prolatum obmuteſcant penitùs, eorúmque idola ſubuerrantur; cuius rei vnum ex aliis multis exemplum extare inquiunt, à Diuo Bartholomæo aduerſus Aſtharothum, inſignis magnitudinis Albaniæ Dæmonis ſimulachrum, ac Sancto Thoma coram Meideo deſignatum.

Literarum ſtudia interdicta.

Chriſtus à pictoribus fictus.

Fuga Dæmonum in Aduentu Chriſti.

D

De cæcitate Hebræorum, qui literarum punctis occupati, ſcripturis genuinum ſenſum diſtrahunt: Meſſiam adhuc venturum expectant: ſine rege, ſine ſacerdotio viuunt errantes ſecret àque Dei ignorantes: cuius nomen licet apud diuerſas nationes proferatur, tamen apud eaſdem quatuor tantùm literis enuntiatur, non ſine myſterio.

CAP. XV.

Qvid aliud porrò illius miſeræ Hebræorum plebeculæ ac fecis veriùs oculos & animos, vſque adeò obcæcat & dementat, vt alium adhuc venturum Meſſiam expectent ſtolidi? Dæmonum certe opus. quorum operâ redditi omnium miſerrimi, mendacia veritate neglecta amplectentes. occupati in ſcripturarum punctis literiſque ſenſum ipſum corrumpunt, quò vſque eis nihil veritatis reliquum maneat, vmbram relicto corpore ſectantes. O ter quatérque infelices, tot ſæculis iam à patria ſua excluſi, exules facti, cuius recuperandi ſtudio, ter quotidie Deum precibus compellant, cùm eâ tanto tempore non caruerint vnquam, ob tot commiſſas idololatrias, neces Prophetarum omniſque generis alia flagitia, ita vt nunc carent, cùm & ſine Rege, ſacerdotio, abſque ephod, prophetis, quibus tantopere gloriabantur, vbique gentium & locorum ſummè exoſi, vagentur miſeri odio (vt ferunt) Vatiniano, alioqui pietate digni, laborantes ipſi ſoli, hanc cæcitatem (qua talpis ſunt cæciores.) ſponte accerſentes, in ſumma luce non ſecùs ac veſpertiliones ad Solis lumen cæcutiunt, præſertim cùm & Rabini eorum huius ſeminis miracula nequaquam ſilentio prætereant, propriam Iſraëlis ruinam & interitum iniuſtæ huius germinis morti abſcribentes, prout à Rabbi Moſe Æyptio, ſummæ apud eos auctoritatis viro, factum eſt. Cuius profectò ſeminis nomen, cùm ſit nouum, ac ſupra omnem modum & nomen inſcrutabile non *Ieſuah* ישוע, Hebraicè, vt nunc iidem perperam ac de induſtria agunt, cùm hoc nomine plures nuncupetos fuiſſe, modóque

Hebræi literarum punctis occupati.
Hebræi errantes.
Hebræorum cæcitas.

modoq́ue adhuc apud ipſos vocari reperiatur. at Ieſu יהשוה proferri potiùs iuſtum eſſet prout & in antiquiſſimo quodam numiſmate Hebraicis literis ſcriptum reperi ſicut etiam pronunciatur Arabibus ac Chaldæis, vel exiguum in loquendo ab eorum idiomate differentibus, quod per artem Cabaliſticam doctis ex his dictionibus ſatis patet, ו של ול, *iauo ſelo velo*. cuius quidem nominis myſterium, verè ἄρρητον, lubens prætereo, quidnam de eo nonnulli Cabaliſtæ ſcripſerint, cùm ſub hoc nouo ac ineffabili Iudæis cunctiſque aliis infidelibus miro arcano Diuinitatem ac humanitatem, in vno ſuppoſito, vnde noſtra dependet ſalus, oculi ac abſcondi innuant, apertè nobis cœlitùs oſtenditur, non modò ex eius anomala à reliquis omnibus propriis nominibus inflexione, vti Iupiter apud Latinos, & Græcos; Ζεύς; ſecretum certè animum aduertenti, adcò mirabile ſtupendúmque vt nullum aliud nomen nobis exhiberi poſſet; cuius virtute & auxilio, à poteſtate Satanæ, cui culpâ primorum parentum ſubiecti eramus, liberaremur, quàm hoc ipſo omnis ſanctitatis fonte, noſtrarum miſeriarum refugio, verùm etiam clarius (vt ferunt) ſole. ex eius vocabuli ſcriptura; ſiquidem quatuor apud Hebræos literis ſcribitur, quo apud omnes nationes non ſine maximo arcano, Dei nomen profertur, vti videre licet apud eóſdem exaratum nomen magnum *Ieouah*, יהוה tetragrammaton: Quod quidem Alexander ille magnus in lal ſummi Pontificis Cidari aureis notatum literis dum conſpicaretur, ſuſpiciens illud ſtatim ex equo deſiliens pronus, percuſſo pectore manu, adorauit: totidemque elementis profertur nomen Dei: Alla, apud Arabes: Teut, apud Ægyptios: apud Magos, Orſi, Græcos, Θεός, Perſas, Sire, Latinos, Deus: antiquos Thuſcos, Eſar: apud Germanos etiam Gott: Sarmatas Bouh: & Iſtu, apud Peones: ac Tartatos, Itga: ex cuius admirabili ſecreto, quàm facilè Prophyrius, qui Deorum vanitati præ cæteris indulſit, noſſe potuiſſet, ni ipſemet diuinum à ſe auertiſſet lumen, cuius ſplendore ſic expulſæ Dæmonum fuerunt tenebræ, vt nihil, quod petitum ab idolis eſſet, impetrari potuerit, poſteaquàm

Ieſus quomodo ab Hebrais Arabibus, Chaldæis & Cabaliſtis dicatur.

Deus & homo in vno ſuppoſito quomodo ſignificetur.

Alexander Magnus nomen Dei adorauit.

per humidum vellus, in arida humo, ac viceuerſa, Gedeoni Hebræorum iudici, aliis ſignis quoque aliis in locis indicatis. Qui enim ſucceſſum rerum ſuarum euentúmque oculis quaſi inſpicere deſiderarent, ex thure igni iniecto præſcire poterant. Si enim cœpta ſua ex ſententia ſucceſſura erant, nulla interiecta mora in terram proiectum flammis abſumebatur; ſin minus, ignis quaſi id refugere conſpectus eſt. vt & ſæpenumerò apud Gnetiam contingit, vbi oblatum (ſi quidem placebat) ſacrificium flammis cœlitùs demiſſis ſtatim corripiebatur, ad inſtar ſacerdotum Bahali, dæmonibus id procurantibus iuxta Hebræorum Thalmudiſtarum ſententiam, antequàm cum Helia de vera religione contenderent ſuccumberéntque, à conſuetis ſignis defecerunt. Quæ porrò in Tyaneo fonte, fluuióque Scamandro ab ipſis cœpta ſunt, (ad ſimilitudinem aquæ maledictionis, quæ adulteras prodebat) vbi virgines vno iurando, altero verò lauando, an Dianæ caſtum ſeruaſſent hymenæum, explorabantur. Adhæc, graſſantibus delictis aliquibus publicis, ad tempus interdum à reſponſis ſuis ceſſabant, imitaturi & in hoc verum Deum, qui vocem ſuam in arca cohibuit, peccantibus filiis Heli. Regna etiam vrbéſque vergentes ad interitum ſua opera conſeruari mentiti ſunt, vt in Ilij deſtructione ſub Iunonis & Veneris imaginibus depingitur: ſanctorum Angelorum, pro piis excubias perpetuas agentium, munus æmulantes. Multa præterea & alia huius generis ab iis factitata ſunt, ex quibus tamen vel hæc adduxiſſe, nobis ſatis ſufficiat.

Aqua maledictionis adulteras prodens.

Graſſantibus delictis reſponſa ceſſabant.

Vrbium ſalutem ſibi Dæmones tribuerunt.

DE NATVRA DÆMONVM IO. LAVRENTII Ananiæ Tabernatis Theologi.

LIBER TERTIVS.

De reſponſis oraculorum: cur dubia & obſcura reddantur: de prædictionibus vaticinijſque probentur necne: & qua ratione permittatur vſus.

CAPVT. I.

Reſponſa Dæmonum cur dubia aut obſcura.

VERVM ad reſponſa dæmonum, quod attinet, ſemper hoc proprium habebāt, quod aut dubia, aut perobſcura erant quò homines inextricabiliter perplexitatibus inuoluerent; vt vel hinc patet: *Ibis, redibis, non morieris in bello, & non Apulus Carolus vincet.* Neque hoc naturæ oculorum, quaſi aliter reddi non poſſent adſcribendum (vt multi ex antiquis, falsò ſibi perſuaſerant) ſed dæmonum partim fraudi, partim verò inſcitiæ: etſi enim plurimarum rerum cognitione ingeniiſq; acumine pręditi ſunt, & ob proprias rerum ideas, quæ in ipſorum eſſentiæ fonte inſunt, quiſque, eos nunquàm in poteſtate eſſe Theologi aſſerunt: non tamen propterea, rerum contingentium determinatam: certámque veritatem aſſequi poſſunt, aut quòd Angelis (vt Scotus inquit) prohibe

Perplexitas oraculorum cui ſit aſcribenda.

prohibeantur. ait namque ſatis dedecere, cùm ſenſile nihil ſit, quòd intellectu comprehendi nequeat quicquàm reperiant: quod verè (vt Thomas aſſerit) nequeant: nec ad rem facit, quòd ſæpenumerò ipſorum prædictiones ab euentu præcisè comprobatæ ſunt, vt videre eſt in Martio vate qui multis annis antè Canensē pugnā prædixerat vt nō tam futura, quàm iam facta referre, videretur, ſic & ab Hidaſpe antiquiſſimo vate Lydiæ rege, qui ſimul cum Romani Imperij excidio vniuerſalem mundi etiam præcinuit ruinam iudiciúmque futurum. nam cùm hæc prædicerent, non quaſi ea, quæ à ſe ſcita forent, at quæ certa ab Angelorum (*vt inferius demonſtrabitur*) audirent reuelatione vaticinabantur, etenim his formis tantùm id, quod à naturæ principiis pendet, ſimplici nihilominùs, vt & Angeli, intuitu, percipiunt, quamuis ratiocinandi virtutem habere, ſi vellent modò ipſorum natura ex parte non repugnaret, vtique poſſe Scotus non denegat, non tamen vt rebus ordinantur diuinis, cùm his quaſi noctuæ cæcutiant. Qua quidem naturali ſcientia nequaquam ob commiſſum crimen (*vt dictum eſt*) priuati fuere, licèt nonnihil obſcurati, cùm eā (vt dixi) non ad Dei gloriam, vti faciunt Angeli, ſed ignominiam potiùs vtantur. Proinde, hæc eorum ſcientia potiùs nocturna, quàm veſpertina, quæ propria eſt Angelorum, à propriis ſcilicet eorum naturæ emanans principiis, nuncupanda eſt. qua quidèm omnium rerum virtutes ita percipiunt, vt vnico tantùm actu, ad cognoſcendam quamlibet ſui formam, cum omnibus indiuiduis conuertantur, etſi non ad diuerſas rerum ſpecies, vti nec intelligentiæ, propria virtute conuerti queunt. ex quarum quidem ſingularum perfecta cognitione, ſi haberi vllo ab homine poſſet, multò certè maior, quàm ex totius mūdi perſpectione, oriretur voluptas & delectatio. qua quidem Dæmones ob commiſſum in Deum ſcelus deſtituti (etſi ſcientiā non careant) nihilominùs hac, quantacunque eis reliqua ſit, haud tamen aſſequuntur ea, quæ à Dei, tum etiam noſtra dependent voluntate, vel iam exiſtentia, tantùm abeſt futura.

Prædictiones interdum comprobatæ.

Perfectam rerum cognitionem nullus conſequi poteſt.

De futurorum prædictione: an ſit & qua ratione conceſſa: de colloquio Dæmonum cum Angelis & ad quem finem: déque huius preſcientiæ cupiditate: an certa haberi poſſit, & cui aſcribenda: Sortilegæ demum artes vnde cœperint.

CAP. II.

Futurorum prædictio vt conceſſa.

EX quo conſequitur, ſi quando futurorum euentus aliqui prædixiſſe reperti ſunt, id eos ex ſuperiorum nutu ac reuelatione, miro Dei ordine ac prouidentia, primùm omnium accepiſſe, vt homines, qui præ cæteris omnibus creaturis imaginem diuinam expreſsiùs quid referunt, ſponte tamen ſpreto ſummo infinitóque bono, ſceleribus ſeſe contaminantes, magis præcipites in pœnas exitiúmque ruant. Nec cuiquam mirum videri debet, Angelos interdum dæmonibus colloqui, cùm non ſint animi ita diſſimillimi, naturæque ſic repugnantes, vt omnem amorem prorſus exuiſſe videantur, etſi Dei dilectionem abiecerunt, quâ Angeli vel hac altiore minimè vacant: & propterea operam dantes, vt fides eò magis exerceatur, incrementúmque ſumat: mutuum verò inter ipſos bellum, ratione diuerſarum voluntatum, excitatur, cùm hi Dei honorem omnibus modis auctum, illi verò diminutum velint, procuréntque. Nec tamen dæmones ex hac cum Angelis conuerſatione, quaſi ad aliquem amorem erga Deum, commouentur, cùm ſumma obſtinatione atque militiâ opere (ob quod charitate deſtituuntur) ab Angelis diſcrepent, futuri ſolummodò alicuius cognoſcendi cauſa, hæc colloquia potiſſimùm expetentes in hunc etiam modum, Satanam cum ipſo Deo collocutum, *apud Iob* clarè patet, ex quo factum, vt gentes olim per oracula deluſæ ſint, adhuc quoq; nonnullæ deludantur. Hac futurorum prædictione, humanis mentibus iam naturâ rerum eiuſmodi cognitionum plus ſatis cupidis ac curioſis per totũ ferè mundum olim diabolus aſtutè inſinuauit vbiq; locorum, &, quod mirũ, idem cultus antiquitùs, Druidũ in Gallia, & gymnoſophiſtarũ

Auſpiciis omnia fiebant.

in

ia In lia deprehenſus eſt. atque etiam per naturalia, quibus, cùm diuinum nomen laudandum eſſet, ſiquidem cũcta in hominum gratiam vſúmque creata ſunt, propter eorum abuſum vituperari, ac blaſphemijs affici cœpit: cùm ipſorum dæmonum dolis fraudibúſque, ſortilegæ ac ſuperſtitioſæ artes, quæ originem ex Elementis, cæteriſque creaturis traxêre, hominum animis obtruſæ ſunt, erepto inde vero honore Deo debito, pietatéque ipſa, hinc infinitus ille gentilium deorum numerus excogitatus, vt tandem nec vaca res, vel naturâ vel arte producta ſuperfuerit, quam diuinis honoribus non affecerint. *Ignem adorã-tes.*

De cultu variarum gentium diuerſo: multis idololatriæ generibus: reſponſis ex idolis petitis: exterminatione idolorum: & ſyderum obſeruatione.

CAP. III.

Hinc vt & præmiſſum anteà, Chaldæi igni, quo priùs Aretia Deum coluit, genua flexerunt, cui & Acham, furore diabolico agitatus, proprios liberos initiare non addubitauit. cui & hodie nonnullæ veneficæ crebrò alienos vel etiam ſuos infantes conſecrant, multi prætereà in Scythię extremis, penitioribúſq. Aethiopiæ tractibus, cernui ſeſe ei inclinãt, ab inſenſibili hoc Elemento auxiliũ, aquam è pumice ſæpe, poſcentes. Perſæ quoque antiqui Lunam, cùm in nouilunio Hebræos caput aperire cernerent, de noua rerũ prole Deũ laudantes adorauere, ipſúmque Solẽ, Mirim ipſis dictũ, diuinis honoribus proſecuti ſunt, ad cuius exortum, vel equorum hinnitu, interdũ futura pręſcire ſibi polliciti fuere. Inde etiam à diuerſis idolis, vt & Aegyptij, Græcíque, & aliæ gentes ſua habuerũt reſponſa, nec adhuc in hunc diem ſimilia idola prorſus penitúſque ex mundo extirpata ſunt, quantumuis id ſibi perſuaſerit, hallucinatus tamen in hoc, Bernardinus Mandelius, innixus textui Zachariæ ac Eſaiæ Prophetarum, minimè tamen ſatis ei intellecto, præcinenti, ſub Meſſiæ aduentum, cuncta idola abolita iri, (vir hic alioqui acutiſſimus, vt qui ætatem ferè in philoſophia ac logices ar- *Lunæ Soliſq. cultus.*

arguciis conſumpſit,cui equidem non pauca debeo)cùm tantùm exploſa ſint à Romanò Imperio; cuius appellatione.cùm toti tum cognito ferè orbi imperaret, totum regi mundum dicebant: quem dicendi morem etiam in nouo teſtamento ſecuti ſunt ſpiritus Dei illuminati Euangeliſtæ,vt:miſit Cæſar quo deſcriberetur totius orbis & hìc tatummodo Romanū Imperium deſignetur. Quæ itaque idola adhuc ſuperſunt in mundo, ſenſim & paulatim quoque expellentur, donec tandem ab omnibus, hoc increato lumine clariùs perſpecto vnum fiat ouile.& vnus paſtor. in Europa enim, apud Gruntlandenſes;in Aſia, apud Obolorianos: ac alios multos in Aphrica, nonnullos Nigritas, & in nouo Orbe penes diuerſos populos,etiamnum idola reſponſa dant ex certis ſymulachris.Verùm,ad inſtitutum redeundo, cæteráque,quæ de hic idololatrarū generibus, adduci huc poſſent.prætereundo, Quoniam.tot tantáque fuere apud Æthiopes,Arabes.Mauros,Hiſpanos,Gallos, & Germanos.Sarmatas denique, Scythas, Romanos, Pœnóſque idololatriarū genera, vt ad trecenta, eóque ampliùs excreuerunt,auctore Themiſtio, ex quibus Thuſci, tonitrua,fulgura,fulmina, decidua ſydera, cæteróſque aëreos ignes & Cometas coluere: à quibus non raro(cùm ſepenumerò ſint ſigna, non ita fallacia, vt potè ab ipſa natura prodeuntia)edoceri poſſent futura, quæ contingunt,ignari rebus aſcripſere, quorum diligentia eò proceſſit, vt aſſiduè dierum numerum prædixerint,diuerſóſque deos his præeſſe ſtatuerint, artémque fulguritorum eorum aſtutiâ edocti, literis ſcripſerit Hetruſcis, Thages,& Begoe Nympha.Hac dæmonum ſuperſtitioſa arte Pythonicáque, Porſena Larthes induſtria, Vulſenam vrbem, diu fruſtra obſeſſam, horrendo fulmine ictam ſuccendit, funditúſque igne vaſtauit: qua etiam Tullus,Romanorum Rex, nondum perfectè ſatis inſtructus, periculum huius aliquod faciens, ſuæ ipſius mortis occaſionem præbuit,fulmine ictus periens.

Totus orbis quomodo deſignetur.

Cultus variarum gentium.

Idololatriæ genere.

Thuſcorum cultus qui.

Ars fulguritoria.

CAP.

De auſpicijs & augurijs: eorum obſeruatione: an licitum ſit antiquitus quid aggredi ſine Auſpicijs: referuntur tum demum quædam animalia quæ nos futura videntur edocere.

CAP. IV.

TAceo nunc, auſpicia & auguria, quæ ex vario præpetum volatu, oſcinum cantu, aliarúmque auium, cibi ac potus obſeruatione, captari ſolita ſunt, quibus quidem artibus, primùm à dæmonibus, illuſum eſt Palæſtinis, dehinc ad Piſidas, Græcos, Hetruſcos, Romanos, cæteráſque ferè omnes gentes, propagatæ ſunt. Hæc ars apud antiquos tanti tandem ponderis eſſe cœpit, vt ſine ea, haud quicquàm, nec publicè, nec priuatim inciperêt; neque mirum, cùm multa, non abſque diuino arcano, ijs ſcire, datum ſit ipſorum etiam dæmonum excedentia poteſtatem, vt gentium hiſtorias conſideranti occurrit ex Nauio, fama multorum celebrato augure, qui in alterius corde abſtruſas, ac quaſi ſepultas cogitationes, cognitas perfectáſque habere potuit: hinc & quod naturâ videbatur impoſſibile, curioſiùs rem indaganti, poſſibile eſſe apparet, nouaculâ ſcilicet cotem ſcindi, hæc auguria non minùs ex aduentu exoticarum auium inconſueto obſeruata ſunt, quæ dæmonum aliunde adductæ aſtutiâ, ſæpe ſuâ præſentiâ haud exiguam ſuperſtitionibus illorum fidem fecere, adde, vt, & per repêtinum incognitorum animalium acceſſum, qui paucis abhinc annis in Peruana Prouincia, euenit, vbi murium, nunquam anteà viſorum, tam portentoſa magnáque copia, longè latéque agros eorum vaſtans, fructus abſumendo, non exiguum leuéque fecit incolis indicium ſubſecutarum calamitatum, ob ciuilia bella inter Hiſpanos propria eorum auaritia exorta, attractáque. Horum animantium complura genera, iam olim in vſu eſſe deſiiſſe, à veteribus conqueſtum eſt, vt in Hetruſca videri poteſt diſciplina, minimè tamen (vt aliquibus placuit) ex noua aliqua cœleſti ſuperueniente configuratione factum: verùm ob diuini potiùs

Auſpicijs omnia ſiebant.

Mures Peruanis calamitates prænotarunt.

tiùs

tiùs illius luminis exortum, has etiam dæmonum tenebras diſſipantis.

De prodigioſis omnibus, eorúmque diuerſis captandorum modis: hydromantiæ, geomantiæq́; generibus.

CAP. V.

Prodigiorum captandorum modi diuerſi.

PEr animalium porrò repentinas figuras, varias hominum voces, diuerſóſque mulierum partus, omina ſua etiam captabant, vt ex nonnullis, quæ in aëre fiebant, prodigijs, in quo ab illis ipſis dæmonibus, ibi quaſi regnum poſſidentibus, variæ flammarum igniúmque figuræ & ſplendores, accenſi ſunt, ex quorum luce ac motu, nunc hoc, nunc illo, futuros euentús conijcere conſueuere. Ad hæc, & per diuerſa, quæ in ipſa terra apparebant, oſtenta, quorum ſuperioribus annis hoc maximè portentoſum conſpectum eſt in regione Popiana, homo ſcilicet, ſtaturâ giganteâ ſciſſo ventre, exiíſque exenteratis, binos infantes quaſi filios brachijs amplectens, horrida malâ, poſtea ſubſecuta etiam minatus, nonniſi maximum ijs gentibus incuſſum timorem relinquens, tandem euanuit. Sic, & per amnium inundationes, varióſque aquarum fluxus & fragores aſſiduè contingentes, ventura prædicebant: vt olim apud Germanos, Velledam, primam nominis, ſuæ ætatis, auguratricem factitaſſe legimus: ex diuerſis itidem terræ hiatibus, ſtridoribúſque concitatis, ac reliquis eius generis ſimilibus multis, omnia tamen non niſi dæmonum operâ ſtudióque ſollicito confecta, ſicut & hodie adhuc apud aliquos Barbaros, eidem operam dare minimè deſiſtere, tantopere diuino honori inhiantes, humanúmque exitium, pro ſua virili, procurantes.

Hydromantiæ genus.

Quonam

Quonam pacto Dæmones ſibi cultum diuinum vindicare appetant, vſurpatio verborum ſacrorum in faſcinationibus frequens: nominatim aliquot Dæmonum ſuperſtitioſa & ſuppoſititia, quæ lingua enuntientur, & vnde depromantur, explicantur.

CAP. VI.

VErum, cùm hunc diuinum honorem cultúmque duplici pacto quaſi (noſtris delictis id commerentibus) ſibi vendicare ſatagant, clàm ſcilicet, ac palàm; de vtroque etiam illo modo nobis hîc, loco non ita alieno, qua tamen fieri poterit breuiter, lector admonendus non ab re videtur. Vnus eſt, cùm nos rebus nonnullis vanis futilibúſq; quidem, ſecundū vim virtutémq; nobis incognitam, vtimur tamen, quò rebus vehementer deſideratis conſecutis, animum expleamus; cuilibet itaque enitendum, vt mente præcognitum habeat, veluti cùm quibuſdam vtimur contra faſcinum variis crepundiis; vt nonnullis ſpeculis, Meletæ coriis, pleriſque hoc genus aliis rebus, aut cùm ſacra miſcemus verba dictis rebus inanibus futilibúſque, quò optatis frui liceat, veluti, ſi rei alicuius deſideratæ reperiendi cauſâ, orationes ſanctorum, pſalmos ac Euangelia recitauerimus; cùm hæc non ad res quaſuis viles & abiectas, ſed potiùs pretioſiſſimas omnium, æternas nempè nobis comparandas, cœlitùs conceſſa ſint. Iis autem rebus adeò vanis futilibúſque haud vlla, ſiue à Deo, ſiue natura, indita dicatur, virtus ineſſe poteſt: at dæmonē præſtigiis potiùs ipſis quaſi ſuppoſititia & emētita: hincque fit, vt cuncta nomina incognita dæmonibus adſcribantur, quibus vulgus furtim pro amuletis vtitur, atque etiam ante diluuium ſibi ſomniant: quorum tamen nulla in ſacra ſcriptura, nec mentio nec ſignificatio reperitur, vt ſunt Gob, Giber, Gabir, Cadebru, ac ſexcenta alia eóque magis, quòd hæc in manibus ſuperſtitionibus addictorum rarò non deprehendantur, quæ quidem eorundem dæmonum fraude dolóque iam tum inuenta aiunt, cùm primum in neceſſitatibus

Verba diuina contra & ad faſcinum recitata.

Nomina falſa dæmonum.

catibus diuinum nomen inuocari cœptum eſt, ירוש ſcilicet, quo Enoch primus omnium in lege naturæ, cœleſte implorãs auxilium, vſus ſcribitur, cui, vtpote tertio ab Adamo, plus etiam cæteris gratiæ conceſſum eſt: ac etiam *Iouah* Moiſi diuinitùs oſtenſum, quo eum Hebræi, tot miraculis clarum, celebrant, Deúmque factum Pharaonis, indubitanter aſſeuerant. Multa ex iis, à dæmonibus occultis, excogitatis hominibus, mihi videndi poteſtas aliquando facta eſt, in annulis quibuſdam argenteis, Hiſpanorum velitum, quos ignari haud pauci, quò tamen tutiores ab aliquibus periculis redderentur, non ſine deuotione gerebant, à me tãdem rei ipſius tam impiæ edocti, animo promptiſſimo omnes perfregerunt. Neque exiſtimandum hæc fortè nomina, ex illa, qua dæmones inter ſe propria vtuntur, lingua aliqua deprompta, cùm nullo, vbi ſpiritus ſint, ſenſili inter ipſos indigent idiomate, quandoquidem cuncta intellectu, non ſenſu (crebrò vt repetitum eſt) percipiunt, proprios ſcilicet vt Angeli ſibi inuicem conceptus per propinquam, vel longam diſtantiam manifeſtando: at magis cenſendum equidem exiſtimarim, barbaram aliquam inter ipſos in vſu eſſe cùm peritiores, quorum ſententiæ & ego haud inuitus ſubſcribo, antequam Aegyptiam, ſuſpicentur, vel ex eo, quòd dæmones, ea compellati, libentiùs pareant, præſertim cùm Aegyptij omnium primi, maximum cum illis habuere ſemper commercium, eorum cultum amplectentes.

Moyſes miraculis clarus.

De ſuperſtitioſis quibuſdam, ſuperſtitionúmque varijs ſpeciebus: ſcripturis item Dæmonum, an ſcriptis quid poſſint nobis denotare & relinquere.

CAP. VII.

Superſtitionũ ſpecies.

Ea itaque nomina, dum peculiari quadam emphaſi, ob id, quod incognita in his ſuperſtitionibus exprimerentur, in tantam admirationem animos iam ante in id pronos, continuò rapiebant, vt certam fidem barbara cæcáque gentilitas his adhibere non adhubitarit, atque ſi di-

ſi diuinitus verè prolata eſſent, quibus libentiùs nonnullos ſuperſtitioſos adirent, præſertim ſi certas quaſdam barbaras antiquaſque figuras immiſcerent interlinearas, pentaculis, ſigilliſque, propriis eorum inſtrumentis, ad quæ alliciuntur, non perinde vt animalia ad cibos, ſed vt ſpiritus ad occulta ſigna. neque ex ſigillis iſtis ſatis cõijcere poſſumus, dæmones aliquibus peculiaribus inter ſe vti literis, vt aliqui arbitrati ſunt, cuius quidem opinionis fuiſſe, quendam Theſeum Ambroſium, *ex libello eius, de varijs alphabetis, edito*, videre eſt, in quo, Spiritũ quendam, aliam atque diuerſam, ab omnibus, quæ haberi poſſunt, literarum peculiarem quandam configurationem, ſcripſiſſe aſſerit: cum tamen vſu literarum nullo indigeant, ſicuti nec aliquo ſenſu, in propria eorum operatione: tum, quod rerum, ſemel tantùm perceptarum nulla vnquàm eos capiat obliuio. Cuius quidem rei, non ita pridem factum fuiſſe periculum in Aemilia à mago quodam Felſinate, ac Mediolani ab altero tradunt, qui ſuauiſſima eorum muſica delectatus: nonnullis enim, quæ præ manibus tum erant, inſtrumentis ſonuerant, mutuò de anima, ampliùs duabus horis peracutè diſſeruere, cũq; magum Auerrhois opinionibus addictum perciperent, ſic & ipſi eiſdem inhærere cœperunt, vt non modò dicti auctoris nondum nobis repertos libros citauerint, ſed ſæpenumero vel ipſiſſima auctoris verba, ne dicam ſententias, protulerint: hinc illi miſero accidit, vt, & ſuæ ipſius firmiter inſiſteret ſententiæ, & dæmones vel in rebus naturalibus opinione potiùs quàm re exiſtere, in quo vtroque anteà ceſpitãs decipiebatur, ex eo ſine hæſitatione crederet: quod tamen minimè mirum videri debet, dæmones altiori imperio rarò, vel numquàm falſa ob id, quo conſtricti ſunt, reſpondere conſuetos, tum coactos, hoc finxiſſe: nobis námque obeſſe ſemper, quoquo poſſint modo operã nauant. Cæterùm, vt ad id, vnde digreſſa eſt, noſtra reuertatur oratio, Dæmones certas etiam ſcriſ ſiſſe notas, cõperti ſunt, non quòd ijs ipſimet opus habeãt tãtopere, ſed eorũ, quibus cum ipſis eſt commerciũ, potius causâ: ſolemnes enim certas quaſdam literarum obligationes, ceu dominus à vaſallo ſuo fidelitatis, perfidiæ potiùs nefandæ, iuramenti præſtitiã ſuis illis omniũ miſer-

Figura ſuperſtitioſa.

Libri Auerrois.

Scriptura Dæmonum ad quid.

miſerrimis mancipiis extorquere ſolent, ad quam rem conficiendam, literis vti interdum conſueuere. Per varias quoque ſortes, alio longè à malis, quàm bonis viris vſurpatas, diuinos honores ſibi quærere ſtuduere, dum ſcilicet in rebus nihili, aſpectibus cœli, in futuris denotandis, plus iuſto, maior virtus attribuitur: cùm eiuſmodi ſuperſtitioſa Aegyptiaca, diei horarúmque obſeruatio, vti impia, prohibita ſit. Eadem prorſus moliri, introducendo hydromantiam, quam Numam Pompilium Romanorum regem, exercuiſſe, perhibent, vbi, varijs conſociendas ſeſe exhibētibus ſpectris, imaginibúſque in pelui quadam, ad id conſecrata, ſub aqua rapta, ac interdum inſtantia cognoſceret. quā certè ſuperſtitione, vtpotè à Græcis, vnde omne eiuſmodi genus, ad Romanos, promanauit, ex Dardani libris, Numa infectus, ex ſuo cum Ægeria Nympha colloquio, ea ſe hauſiſſe, ſimulauit. Sic & per ipſam Pyromantiam, cuius Amphiaraus inuentor celebratur, quā varijs flammarum motibus, fulgure, lumine ac ſtrepitu, extinctúque, futura inſpicientibus, oſtendebant. hæc & paucis ab hinc annis, diabolus ſuperſtitioſis, de futuris conſulentibus Lithuanis Samogetiſque illuſit; morbo enim aliquo laborātibus, ſi vmbra, corpore igni oppoſito, aduerſa ſcilicet, mortem protendere, perſuaſit. Ad eundem penè modum, & per Aëromantiam factum, quā etiamnum Mauri, diuerſa prognoſtica inde captantes, vtuntur: ex variis nempe vētorum flatibus, aëris conſtitutione, ſtellarúmque ſcintillantium quaſi forma. Sic & per Geomantiam, cui falſo vim ab anima adſcribunt, quaſi verò in hac ſuperſtitione in vſum adhibitis figuris mens excitata, ſenſibus, quibus vincitur, prorſus ſopitis, nullo vnquàm negotio, quæ vellet, contingentia, aut à ſe ipſa, quodam ſpirituali emiſſo lumine, aut in ſe, ſuperno influxu, ita reciperet; vt ſolis radios perlucidus excipit aër, ſeu ſpecula ſenſibilium obiectorum imagines, cùm tamen nemo vnquam alicuius rei cognitionem aſſequi poſſit, niſi eius quod ipſe adinuenit, aut ex aliorum doctrina percepit, neque à cæli motu id procedere exiſtimandum, cùm ſæpe quæ inquiruntur à ſuperiorum voluntate dependeant; nec à Saturni intelligentia, aſtri vſa inſtrumentorum. ſiquidem intelligentiæ, vnde aſtra

Sortes quæſita bonis & malis.

Hydromantia addictus Numa.

Geomantia ſuperſtitio.

diuerſa

diuerſa lumina, virtutem variam, cœliq́ue motum ac vim recipiunt, haud vnquam cœleſtes orbes deſerunt, cùm propriæ eſſentiæ ac voluntatis, vt diuina ope, quò cœlos moueant, apprimè indigeant.

Quòd ſuperſtitiones omnes ſint à Dæmone; cui aſcribuntur geomantia, coſcinomantia, capnomantia, cabala Arabica, Theophania, onomantia, chiromantia, phyſiognomia, Aſtrologia Ægyptiaca.

CAP. VIII.

NEc etiam aliquid inferiorum Angelorum ſuamet ſponte ad eas res accedunt, vt puta ſuperſtitioſas, diuinæque prohibitioni repugnãtes, nec à Deo id negotij ipſis datur, quorum operâ, ad res longè excellentiores, ſui nempè miniſterium, pioruḿque hominum, & animorum protectionem vtitur. nihil itaque reliquum eſt, quàm omne id, non niſi à Dæmone profectum eſſe. Ipſemet enim audiſſe me memini, quendam inſignem Geomantem frequentiùs feciſſe periculum, qui prorſus ſolenniq́ue cum proteſtatione, omni, ſi quod eſſet Dæmonum occultum, abrenunciato inſtrumento, nihil quicquam ampliùs veri ex hac ſuperſtitione elicere potuit, cùm tamen antea aſſiduè illam exercens, haud dubium rerum proſpexerit euentum. Per plumbi porrò infuſionem ſimiles nugas ſuperſtitioſas, mundo obtruſerunt, dum à Saturno, cui hoc metallum aſſignant, ad dubia quæſita reſponſa petunt ſuperſtitioſi, vbi plumbum feruendo, veneficia prodere, ſibi perſuadent, pro eo, quod Saturnum, tum in metallum, cùm & in Dæmones habere dicunt, imperio, dominióque, quo etiam pacto, nonnullas faſcino nexas venationes ſoluere pollicentur, à quibus quidem hoc edoceri, maximè optarim, vndéuam hæc tanta illorum proficiſcatur debilitas, quo minus prohibeant, ne plumbum ab igne ferueat, cùm materia, in quantum mobilis, ad nutum etiam obediat, nullâ prorſus vi reſiſtente. Vnde itaque hæc aliò, quàm Dæmonum arte, prouenire dixeris? Idem fit quoque per Coſcinomantiam ac capnomantiam, quarum illa cribri

Superſtitiones omnes à Dæmone.

Plumbi infuſio ſuperſtitioſa.

Venationes ligata.

agitatur gyrum; hæc ſunt motum conſiderat: adde per coſmologiam, quandamque aliam ſcientiam, quam Arabes falsò, cum magica ſit ſuperſtitio, *Cabalam* vocant, qua ex figuris nonnullis, ac Arabum literarum ordine, multa ac varia ſe præſcire, iactitant: per Theophaniam etiam, nec non per onomantiam, qua per numeri paris, imparíſue exceſſu, Achilles, ſe Hectorem interempturum, cognouit, & per alias quaſcunque, quas Hebræi בוימיל nuncupant, vt per chiromantiam, ſub qua mirâ aſtutiâ hic noſter anguis antiquus latet, ac per Phyſiognomiam, denique & per Aſtrologiam, harum omnium matrem, tum præſertim, cùm, quæ contingunt, ſedulò inquirit [illegible] quam, quæ dæmonum technis corrupta eſt, quæ Aegyptios, Indóſque in idololatriã præcipites egit: nec ipſi Hebræi, veri tamen Dei cultus edocti, ab hac alieni fuere, quam tamen ſuperſtitioſam artem Ioſias rex pius ac iuſtus extirpauit inde, dum ſacra Soli, Lunæ, omniſque cœleſti militiæ, è medio abſtulit; non tamen eam hic intelligimus, quam Abraham Aegyptios docuit ſacerdotes, quâ cœlos, motu, ſtatáque tempora decernere, ac ſydera in hæc inferiora agere, oſtendebatur; alio enim modo, quæ à voluntatis imperio fiunt, quàm quæ cæli influxu, aſtrorum figurâ, manuum ſignis, facierum lineis aliúmque tum cantu cùm volatu fiunt, rerum curioſâ obſeruatione Deus diſponit ac regit; proinde, vbi ex his dictis deſumptam prædictionem aliquam euentus ita comprobauit, id etiam non niſi Dæmonum operâ factum exiſtimandum.

Cabala falſaque.
Theophania.
Onomantia.
Chiromãtia.
Phyſiognomia.
Ioſias ſacra Soli ac Lunæ ſuſtulit.

De diuinatione ex ſomnijs captata; eiuſque origine: quinam in ea excelluerint, tum demum de notoria arte maximè omnium ſuperſtitioſa.

CAP. IX.

Hinc conſequitur & illa per ſomnia diuinatio, hæc poſteaquàm dominus in ſomnis apparere cœpit gentibus irrepſit, quæ quidem ſomnia, etſi ſæpenumerò à naturalibus cauſis, cælorum imaginibus, angelorúmque reuelatione cauſentur, Dæmones tamen nihilo ſe-

ciùs,

ciùs, ſeſe iis immiſcere ſolent: quòd vel tum maximè dant operam, cùm quaſi inuitantur ab his, qui hæc ieiuniis, precibus, thymiamatum ſuffitu, ſanctorum nonnullis orationibus, quibuſdam herbis, frondibus, lapillis, aduolatáque crebris circulis vertigine procurant: hæc tempora, dies, horáſque ſedulò inſpiciunt, quibus proprias & peculiares virtutes ac noxas veteres, cùm Chaldæi, tum Aegyptij adſcribunt, accenſis certo numero candelis, quibus noſtri religioſi, benè precati ſunt, aut, quæ beatorum tetigere reliquias. huius generis multæ, & aliæ ſuperſtitiones, & hodie à pleriſque nomine Chriſtianis, re autem ipſa Ethnicis, longè deterioribus, clàm obſeruantur, quod quidem relatu ſaltem (ne dicam factu) omnium eſt turpiſſimum. quæ enim inſania ac cæca dementia, eos, qui nomen Chriſto dedere, tum primùm, cùm ſacræ aquæ infuſione Chriſtiana religione conſecrarentur; eoſipſos tandem, turpiſſima defectione, cum hoſte Dei & hominum, colludere? quæ enim Chriſto ſocietas cum Belial, ſic & quæ Chriſtianis, cuius nomine meritò gaudere volumus? Porrò, & ſuperioribus diris ſuperſtitionibus à Diabolis & Notoria, adiungitur, quâ multa de ſcientiis dictu incredibilia à cœlo prodire ferunt, cùm potiùs caſu Dæmonumque vt & cætera illuſionibus contingant, etſi ea antiquitas à Mopſo, Hermete, Atlante, ac Apollonio Thyaneo (cuius nomini magicam vim ſubeſſe credidit) ſibi reuelari ſomniauit, quam vanitatem Zoroaſtri non ab re, igne pereunti acceptam referunt, cui vel ex minima ſaltem parte addicti, indigni certè ab omnibus bonis reputantur, qui ſolemn. vt Thoes, oculis contemplentur, quos expergefactos nihil ex tantopere exoptatis vidiſſe contigit, præterquàm, quòd ad priora peccata, maiorem inde cumulum acceſſiſſe, iramque diuinam contra ſe magis concitaſſe (ſi non cæcutiunt prorſus) videre poſſent: vtinam omnes tandem hoc veterno ſepulti, dormientes aliquando expergiſcantur, ne tandem æternùm ipſis pereundum ſit.

Chriſtiani ſuperſtitionibus dediti.

Notoria ſuperſtitio.

Zoroaſter igne perijt.

De cæcitate Hebræorum, qui literarum punctis occupati, ſcripturis genuinum ſenſum diſtrahunt: Meſſiam adhuc venturum expectant: ſine rege, ſine ſacerdotio viuunt errantes ſecretáque Dei ignorantes: cuius nomen licet apud diuerſas nationes proferatur, tamen apud eaſdem quatuor tantùm literis enuntiatur, non ſine myſterio.

CAP. XV.

QVid aliud porrò illius miſeræ Hebræorum plebeculæ ac fecis veriùs, oculos & animos, vſque adeò obcæcat & dementat, vt alium adhuc venturum Meſſiam expectent ſtolidi? Dæmonum certe opus, quorum operâ redditi omnium miſerrimi, mendacia veritate neglecta amplectentes. occupari in ſcripturarum punctis literiſque ſenſum ipſum corrumpunt, quò vſque eis nihil veritaris reliquum maneat, vmbram relicto corpore ſectantes. O ter quatérque infelices, tot ſæculis iam à patria ſua excluſi, exules facti, cuius recuperandi ſtudio, ter quotidie Deum precibus compellant, cùm eâ tanto tempore non caruerint vnquam, ob tot commiſſas idololatrias, neces Prophetarum omniſque generis alia flagitia, ita vt nunc careant, cùm & ſine Rege, ſacerdotio, abſque ephod, prophetis, quibus tantopere gloriabantur, vbique gentium & locorum ſummè exoſi, vagentur miſeri odio (vt ferunt) Vatiniano, alioqui pietate digni, laborantes ipſi ſoli, hanc cæcitatem (qua talpis ſunt cæciores) ſponte accerſentes, in ſumma luce non ſecùs ac veſpertiliones ad Solis lumen cæcutiunt, præſertim cùm & Rabini eorum huius ſeminis miracula nequaquam ſilentio prætereant, propriam Iſraëlis ruinam & interitum iniuſtæ huius germinis morti aſcribentes, prout à Rabbi Moſe Æyptio, ſummæ apud eos auctoritatis viro, factum eſt. Cuius profectò ſeminis nomen, cùm ſit nouum, ac ſupra omnem modum & nomen inſcrutabile non *Ieſuah* ישוע, Hebraicè, vt nunc iidem perperam ac de induſtria agunt, cùm hoc nomine plures nuncupatos fuiſſe, modóque

Hebræi literarum punctis occupati.

Hebræi errantes.

Hebræorum cæcitas.

modoque adhuc apud ipſos vocari reperiatur. at Ieſu יהשוה proferri potiùs iuſtum eſſet prout & in antiquiſſimo quodam numiſmate Hebraicis literis ſcriptum reperi ſicut etiam pronunciatur Arabibus ac Chaldæis, vel exiguum in loquendo ab eorum idiomate differentibus, quod per artem Cabaliſticam doctis ex his dictionibus ſatis patet, ול של ו, *iauo ſelo vſlo*. cuius quidem nominis myſterium, verè ἄῤῥητον, lubens prætereo, quidnam de eo nonnulli Cabaliſtæ ſcripſerint, cùm ſub hoc nouo ac ineffabili Iudæis cunctiſque aliis infidelibus miro arcano Diuinitatem ac humanitatem, in vno ſuppoſito, vnde noſtra dependet ſalus, oculi ac abſcondi innuant, apertè nobis cœlitùs oſtenditur, non modò ex eius anomala à reliquis omnibus propriis nominibus inflexione, vti Iupiter apud Latinos, & Græcos, Ζεὺς; ſcecretum certè animum aduertenti, adeò mirabile ſtupendùmque vt nullum aliud nomen nobis exhiberi poſſet; cuius virtute & auxilio, à poteſtate Satanæ, cui culpâ primorum parentum ſubiecti eramus, liberaremur, quàm hoc ipſo omnis ſanctitatis fonte, noſtrarum miſeriarum refugio, verùm etiam clarius (vt ferunt) ſole. ex eius vocabuli ſcriptura; ſiquidem quatuor apud Hebræos literis ſcribitur, quo apud omnes nationes non ſine maximo arcano, Dei nomen profertur, vti videre licet apud eoſdem exaratum nomen magnum *Ieouah*, יהוה tetragrammaton: Quod quidem Alexander ille magnus in la[m] ſummi Pontificis Cidari aureis notatum literis dum conſpicaretur, ſuſpiciens illud ſtatim ex equo deſiliens pronus, percuſſo pectore manu, adorauit: totidemque elementis profertur nomen Dei: Alla, apud Arabes; Teut, apud Ægyptios: apud Magos, Orſi, Græcos, θεός, Perſas, Sire, Latinos, Deus: antiquos Thuſcos, Eſar: apud Germanos etiam Gott: Sarmatas Bouh: & Iſtu, apud Peones: ac Tartaros, Itga: ex cuius admirabili ſecreto, quàm facilè Prophyrius, qui Deorum vanitati præ cæteris indulſit, noſſe potuiſſet, ni ipſemet diuinum à ſe auertiſſet lumen, cuius ſplendore ſic expulſæ Dæmonum fuerunt tenebræ, vt nihil, quod petitum ab idolis eſſet, impetrari potuerit, poſteaquàm

Ieſus quomodo ab Hebrais Arabibus, Chaldæis & Cabaliſtis dicatur.

Deus & homo in vno ſuppoſito quomodo ſignificetur.

Alexander Magnus nomen Dei adorauit.

per humidum vellus, in arida humo, ac viceuerſa, Gedeoni Hebræorum iudici, aliis ſignis quoque aliis in locis indicatis. Qui enim ſucceſſum rerum ſuarum euentúmque oculis quaſi inſpicere deſiderarent, ex thure igni iniecto præſcire poterant. Si enim cœpta ſua ex ſententia ſucceſſura erant, nulla interiecta mora in terram proiectum flammis abſumebatur; ſin minus, ignis quaſi id refugere conſpectus eſt. vt & ſæpenumerò apud Gnetiam contingit, vbi oblatum (ſi quidem placebat) ſacrificium flammis cœlitùs demiſſis ſtatim corripiebatur, ad inſtar ſacerdotum Bahali, dæmonibus id procurantibus iuxta Hebræorum Thalmudiſtarum ſententiam, antequàm cum Helia de vera religione contenderent ſuccumberéntque, à conſuetis ſignis defecerunt. Quæ porrò in Tyaneo fonte, fluuióque Scamandro ab ipſis cœpta ſunt, (ad ſimilitudinem aquæ maledictionis, quæ adulteras prodebat) vbi virgines vno iurando, altero verò lauando, an Dianæ caſtum ſeruaſſent hymenæum, explorabantur. Adhæc, graſſantibus delictis aliquibus publicis, ad tempus interdum à reſponſis ſuis ceſſabant, imitaturi & in hoc verum Deum, qui vocem ſuam in arca cohibuit, peccantibus filiis Heli. Regna etiam vrbéſque vergentes ad interitum ſua opera conſeruari mentiti ſunt, vt in Ilij deſtructione ſub Iunonis & Veneris imaginibus depingitur: ſanctorum Angelorum, pro piis excubias perpetuas agentium, munus æmulantes. Multa præterea & alia huius generis ab iis factitata ſunt, ex quibus tamen vel hæc adduxiſſe, nobis ſatis ſufficiat.

Aqua maledictionis adulteras prodens.

Graſſantibus delictis reſponſa ceſſabant.

Vrbium ſalutem ſibi Dæmones tribuerunt.

DE NATVRA DÆMONVM IO. LAVRENTII Ananiæ Tabernatis Theologi.

LIBER TERTIVS.

De reſponſis oraculorum: cur dubia & obſcura reddantur: de prædictionibus vaticinijſque probentur necne: & qua ratione permittatur vſus.

CAPVT. I.

Reſponſa Dæmonum cur dubia aut obſcura.

VERVM ad reſponſa dæmonum, quod attinet, ſemper hoc proprium habebāt, quod aut dubia, aut perobſcura erant quò homines inextricabiliter perplexitatibus inuoluerent; vt vel hinc patet: *Ibis, redibis, non morieris in bello, & non Apulus Carolus vincet.* Neque hoc naturæ oculorum, quaſi aliter reddi non poſſent adſcribendum (vt multi ex antiquis, falsò ſibi perſuaſerant) ſed dæmonum partim fraudi, partim verò inſcitiæ: etſi enim plurimarum rerum cognitione ingeniíq; acumine prędıti ſunt, & ob proprias rerum ideas, quæ in ipſorum eſſentiæ fonte inſunt, quiſque, eos nunquàm in poteſtate eſſe Theologi aſſerunt: non tamen propterea, rerum contingentium determinatam: certámque veritatem aſſequi poſſunt, aut quòd Angelis (vt Scotus inquit)

Perplexitas oraculorum cui ſit aſcribenda.

prohibe

prohibeantur. ait namque ſatis dedecere, cùm ſenſile nihil ſit, quòd intellectu comprehendi nequeat quicquàm reperiant: quod verè (vt Thomas aſſerit) nequeant: nec ad rem facit, quòd ſæpenumerò ipſorum prædictiones ab euentu præcisè comprobatæ ſunt, vt videre eſt in Martio vate, qui multis annis antè Canensē pugnā prædixerat vt nō tam futura, quàm iam facta referre, videretur, ſic & ab Hidaſpe antiquiſſimo vate Lydiæ rege, qui ſimul cum Romani Imperij excidio vniuerſalem mundi etiam præcinuit ruinam iudiciúmque futurum. nam cùm hæc prædicerent, non quaſi ea, quæ à ſe ſcita forent, at quæ certa ab Angelorum (*vt inferius demonſtrabitur*) audirent reuelatione vaticinabantur, etenim his formis tantùm id, quod à naturæ principiis pendet, ſimplici nihilominùs, vt & Angeli, intuitu, percipiunt, quamuis ratiocinandi virtutem habere, ſi vellent modò ipſorum natura ex parte non repugnaret, vtique poſſe Scotus non denegat, non tamen vt rebus ordinantur diuinis, cùm his quaſi noctuæ cæcutiant. Qua quidem naturali ſcientia nequaquam ob commiſſum crimen (*vt dictum eſt*) priuati fuere, licèt nonnihil obſcurati, cùm eā (vt dixi) non ad Dei gloriam, vti faciunt Angeli, ſed ignominiam potiùs vtantur. Proinde, hæc eorum ſcientia potiùs nocturna, quàm veſpertina, quæ propria eſt Angelorum, à propriis ſcilicet eorum naturæ emanans principiis, nuncupanda eſt: qua quidem omnium rerum virtutes ita percipiunt, vt vnico tantùm actu, ad cognoſcendam quamlibet ſui formam, cum omnibus indiuiduis conuertantur, etſi non ad diuerſas rerum ſpecies, vti nec intelligentiæ, propria virtute conuerti queunt, ex quarum quidem ſingularum perfecta cognitione, ſi haberi vllo ab homine poſſet, multò certè maior, quàm ex totius mūdi perſpectione, orirètur voluptas & delectatio. qua quidem Dæmones ob commiſſum in Deum ſcelus deſtituti (etſi ſcientiā non careant) nihilominùs hac, quantacunque eis reliqua ſit, haud tamen aſſequuntur ea, quæ à Dei, tum etiam noſtra dependent voluntate, vel iam exiſtentia, tantùm abeſt futura.

Prædictiones interdum comprobatæ.

Perfectam rerum cognitionem nullus conſequi poteſt.

De futurorum prædictione: an ſit & qua ratione conceſſa: de colloquio Dæmonum cum Angelis & ad quem finem: déque huius præſcientiæ cupiditate: an certa haberi poſſit, & cui aſcribenda: Sortilegæ demum artes vnde cœperint.

CAP. II.

Futurorum prædictio vt conceſſa.

EX quo conſequitur, ſi quando futurorum euentus aliqui prædixiſſe reperti ſunt, id eos ex ſuperiorum nutu ac reuelatione, miſſo Dei ordine ac prouidentia, primùm omnium accepiſſe; vt homines, qui præ cæteris omnibus creaturis imaginem diuinam expreſsiùs quid referunt, ſponte tamen ſpreto ſummo infinitóque bono, ſceleribus ſeſe contaminantes, magis præcipites in pœnas exitiúmque ruant. Nec cuiquam mirum videri debet, Angelos interdum dæmonibus colloqui, cùm non ſint animi ita diſſimillimi, naturæque ſic repugnantes, vt omnem amorem prorſus exuiſſe videantur, etſi Dei dilectionem abiecerunt, quâ Angeli vel hac altiore minimè vacant: & propterea operam dantes, vt fides eò magis exerceatur, incrementúmque ſumat: mutuum verò inter ipſos bellum, ratione diuerſarum voluntatum, excitatur, cùm hi Dei honorem omnibus modis auctum, illi verò diminutum velint, procuréntque. Nec tamen dæmones ex hac cum Angelis conuerſatione, quaſi ad aliquem amorem erga Deum, commouentur, cùm ſumma obſtinatione atque militiâ opere (ob quod charitate deſtituuntur) ab Angelis diſcrepent. futuri ſolummodò alicuius cognoſcendi cauſa, hæc colloquia potiſſimùm expetentes in hunc etiam modum, Satanam cum ipſo Deo collocutum, *apud Iob* clarè patet, ex quo factum, vt gentes retrò per oracula deluſæ ſint, adhuc quoq; nonnullæ deludantur. Hac futurorum prædictione, humanis mentibus iam naturâ rerum eiuſmodi cognitionum plus ſatis cupidis ac curioſis per totũ ferè mundum olim diabolus aſtutè inſinuauit vbiq; locorum, &, quod mirũ, idem cultus antiquitùs, Druidũ in Gallia, & gymnoſophiſtarũ

Auſpiciis omnia fiebant.

in

in India deprehenſus eſt, atque etiam per naturalia, quibus, cùm diuinum nomen laudandum eſſet, ſiquidem cũcta in hominum gratiam vſúmque creata ſunt, propter eorum abuſum vituperari, ac blaſphemijs affici cœpit: cùm ipſorum dæmonum dolis fraudibúſque, ſortilegæ ac ſuperſtitioſæ artes, quæ originem ex Elementis, cæteriſque creaturis traxêre, hominum animis obtruſæ ſunt, erepto inde vero honore Deo debito, pietatéque ipſa, hinc infinitus ille gentilium deorum numerus excogitatus, vt tandem nec vna ca res, vel naturâ vel arte producta ſuperfuerit, quam diuinis honoribus non affecerint. *Ignem adorãtes.*

De cultu variarum gentium diuerſo: multis idololatriæ generibus: reſponſis ex idolis petitis: exterminatione idolorum: & ſyderum obſeruatione.

CAP. III.

Hinc vt & præmiſſum anteà, Chaldæi igni, quo priùs Aretia Deum coluit, genua flexerunt, cui & Achaz, furore diabolico agitatus, proprios liberos initiare non addubitauit. cui & hodie nonnullæ veneficæ crebrò alienos vel etiam ſuos infantes conſecrant, multi præterea in Scythię extremis, penitioribúſq. Aethiopiæ tractibus, cernui ſeſe ei inclinât, ab inſenſibili hoc Elemento auxiliũ, aquam è pumice nẽpe, poſcentes. Perſæ quoque antiqui Lunam, cùm in nouilunio Hebræos caput aperire cernerent, de noua rerũ prole Deũ laudantes adorauere, ipſúmque Solẽ, Mirim ipſis dictũ, diuinis honoribus proſecuti ſunt, ad cuius exortum, vel equorum hinnitu, interdũ futura pręſcire ſibi polliciti fuere. Inde etiam à diuerſis idolis, vt & Aegyptij, Græcíque, & aliæ gentes ſua habuerũt reſponſa, nec adhuc in hunc diem ſimilia idola prorſus penitúſque ex mundo extirpata ſunt, quantumuis id ſibi perſuaſerit, hallucinatus tamen in hoc, Bernardinus Mandelius, innixus textui Zachariæ ac Eſaiæ Prophetarum, minimè tamen ſatis ei intellecto, prædicenti, ſub Meſſiæ aduentum, cuncta idola abolitũ iri, vir hic alioqui acutiſſimus, vt qui ætatem ferè in philoſophia ac logices ar- *Lũna Soliſq. cultus.*

argutiis conſumpſit, cui equidem non pauca debeo) cùm tantùm exploſa ſint à Romano Imperio; cuius appellatione, cùm toti tum cognito ferè orbi imperaret, totum regi mundum dicebant: quem dicendi morem etiam in nouo teſtamento ſecuti ſunt ſpiritus Dei illuminati Euangeliſtæ, vt miſit Cæſar, quo deſcriberetur totius orbis & hic tantummodo Romanũ Imperium deſignetur. Quæ itaque idola adhuc ſuperſunt in mundo, ſenſim & paulatim quoque expellentur, donec tandem ab omnibus, hoc increato lumine clariùs perſpecto vnum fiat ouile, & vnus paſtor. in Europa enim, apud Gruntlandenſes; in Aſia, apud Obolotianos: ac alios multos in Aphrica, nonnullos Nigritas; & in nouo Orbe penes diuerſos populos, etiamnum idola reſponſa dant ex certis ſymulachris. Verùm, ad inſtitutum redeundo, cæteráque, quæ de his idololatrarũ generibus, adduci huc poſſent, prætereundo, Quoniam tot tantáque fuere apud Æthiopes, Arabes, Mauros, Hiſpanos, Gallos, & Germanos, Sarmatas denique, Scythas, Romanos, Pœnóſque idololatriarũ genera, vt ad trecenta, eóque ampliùs excreuerunt, auctore Themiſtio, ex quibus Thuſci, tonitrua, fulgura, fulmina, decidua ſydera, cæteróſque aëreos ignes & Cometas coluere: à quibus non rarò (cùm ſæpenumerò ſint ſigna, non ita fallacia, vt potè ab ipſa natura prodeuntia) edoceri poſſent futura, quæ contingunt, ignari rebus aſcripſere, quorum diligentia eò proceſſit, vt aſſiduè dierum numerum prædixerint, diuerſóſque deos his præeſſe ſtatuerint, artémque fulguritorum eorum aſtutiâ edocti, literis ſcripſerit Hetruſcis, Thages, & Begoe Nympha. Hac dæmonum ſuperſtitioſa arte Pythonicáque, Porſena Larthes induſtria, Vulſenam vrbem, diu fruſtra obſeſſam, horrendo fulmine ictam ſuccendit, funditúſque igne vaſtauit: qua etiam Tullus, Romanorum Rex, nondum perfectè ſatis inſtructus, periculum huius aliquod faciens, ſuæ ipſius mortis occaſionem præbuit, fulmine ictus periens.

Totus orbis quomodo deſignetur.

Cultus variarum gentium.

Idololatriæ genere.

Thuſcorum cultus qui.

Ars fulguritoria.

CAP.

De auſpicijs & augurijs: eorum obſeruatione: an licitum ſit antiquitus quid aggredi ſine Auſpicijs: referuntur tum demum quædam animalia quæ nos futura videntur edocere.

CAP. IV.

TAceo nunc, auſpicia & auguria, quæ ex vario præpetum volatu, oſcinum cantu, aliarúmque auium, cibi ac potus obſeruatione, captari ſolita ſunt, quibus quidem artibus, primùm a dæmonibus, illuſum eſt Palæſtinis, dehinc ad Piſidas, Græcos, Hetruſcos, Romanos, cæteráſque ferè omnes gentes, propagatæ ſunt. Hæc ars apud antiquos tanti tandem ponderis eſſe cœpit, vt ſine ea, haud quicquàm, nec publicè, nec priuatim inciperent; neque mirum, cùm multa, non abſque diuino arcano, ijs ſcire, datum ſit ipſorum etiam dæmonum excedentia poteſtatem, vt gentium hiſtorias conſideranti occurrit ex Nauio, fama multorum celebrato augure, qui in alterius corde abſtruſas, ac quaſi ſepultas cogitationes, cognitas perfectáſque habere potuit: hinc & quod naturâ videbatur impoſſibile, curioſiùs rem indaganti, poſſibile eſſe apparet, nouaculâ ſcilicet cotem ſcindi, hæc auguria non minùs ex aduentu exoticarum auium inconſueto obſeruata ſunt, quæ dæmonum aliunde adductæ aſtutiâ, ſæpe ſuâ præſentiâ haud exiguam ſuperſtitionibus illorum fidem fecere, adde, vt, & per repentinum incognitorum animalium acceſſum, qui paucis abhinc annis in Peruana Prouincia, euenit, vbi murium, nunquam anteà viſorum, tam portentoſa magnáque copia, longè latéque agros eorum vaſtans, fructus abſumendo, non exiguum leuéque fecit incolis indicium ſubſecutarum calamitatum, ob ciuilia bella inter Hiſpanos propria eorum auaritia exorta, attractáque. Horum animantium complura genera, iam olim in vſu eſſe deſiiſſe, à veteribus conqueſtum eſt, vt in Hetruſca videri poteſt diſciplina, minimè tamen (vt aliquibus placuit) ex noua aliqua cœleſti ſuperueniente configuratione factum: verùm ob diuini po-

Auſpicijs omnia fiebant.

Mures Peruanis calamitates prænotarunt.

tius

tiùs illius luminis exortum, has etiam dæmonum tenebras diſſipantis.

De prodigioſis omnibus, eorúmque diuerſis captandorum modis: hydromantiæ, geomantiæq; generibus.

CAP. V.

Prodigiorum captandorum modi diuerſi.

PEr animalium porrò repentinas figuras, varias hominum voces, diuerſóſque mulierum partus, omina ſua etiam captabant, vt ex nonnullis, quæ in aëre fiebant, prodigijs, in quo ab illis ipſis dæmonibus, ibi quaſi regnum poſſidentibus, variæ flammarum igniúmque figuræ & ſplendores, accenſi ſunt, ex quorum luce ac motu, nunc hoc, nunc illo, futuros euentus conijcere conſueuere. Ad hæc, & per diuerſa, quæ in ipſa terra apparebant, oſtenta, quorum ſuperioribus annis hoc maximè portentoſum conſpectum eſt in regione Popiana, homo ſcilicet ſtaturâ giganteâ ſciſſo ventre, extíſque exenteratis, binos infantes quaſi filios brachijs amplectens, horridâ malâ, poſtea ſubſecuta etiam minatus, nonniſi maximum ijs gentibus incuſſum timorem relinquens, tandem euanuit. Sic, & per amnium inundationes, variôſque aquarum fluxus & frigores aſſiduè contingentes, ventura prædicebant: vt olim apud Germanos, Velledam, primam nominis, ſuæ ætatis, augurat**r**icem factitaſſe legimus: ex diuerſis itidem terræ hiatibus, ſtridoribúſque concitatis, ac reliquis eius generis ſimilibus multis, omnia tamen non niſi dæmonum operâ ſtudióque ſollicito confecta, ſicut & hodie adhuc apud aliquos Barbaros, eidem operam dare minimè deſiſtere, tantopere diuino honori inhiantes, humanúmque exitium, pro ſua virili, procurantes.

Hydromantiæ genus.

Quonam

Quonam pacto Dæmones ſibi cultum diuinum vindicare appetant, vſurpatio verborum ſacrorum in faſcinationibus frequens: nomina item aliquot Dæmonum ſuperſtitioſa & ſuppoſititia, qua lingua enuntientur, & vnde depromantur, explicantur.

CAP. VI.

VErum, cùm hunc diuinum honorem cultúmque duplici pacto quaſi (noſtris delictis id commerentibus) ſibi vendicare ſatagant, clàm ſcilicet, ac palàm; de vtroque etiam illo modo nobis hîc, loco non ita alieno, qua tamen fieri poterit breuiter, lector admonendus non ab re videtur. Vnus eſt, cùm nos rebus nonnullis vanis futilibúſq; quidem, ſecũdũ vim virtutémq; nobis incognitam, vtimur tamen, quò rebus vehementer deſideratis conſecutis, animum expleamus; cuilibet itaque euitandum, vt mente præcognitum habeat, veluti cùm quibuſdam vtimur contra faſcinum variis crepundiis; vt nonnullis ſpeculis, Meletæ coriis, pleriſque hoc genus aliis rebus; aut cùm ſacra miſcemus verba dictis rebus inanibus futilibúſque, quò optatis frui liceat, veluti, ſi rei alicuius deſideratæ reperiendi cauſâ, orationes ſanctorum, pſalmos ac Euangelia recitauerimus; cùm hæc non ad res quaſuis viles & abiectas, ſed potiùs pretioſiſſimas omnium, æternas nempè nobis comparandas, cœlitùs conceſſa ſint. Iis autem rebus adeò vanis futilibúſque haud vlla, ſiue à Deo, ſiue natura, indita dicatur, virtus ineſſe poteſt: at dæmonũ præſtigiis potiùs ipſis quaſi ſuppoſititia & emẽtita: hincque fit, vt cuncta nomina incognita dæmonibus adſcribantur, quibus vulgus furtim pro amuletis vtitur, atque etiam ante diluuium ſibi ſomniant: quorum tamen nulla in ſacra ſcriptura, nec mentio nec ſignificatio reperitur, vt ſunt Gob, Giber, Gabir, Cadebru, ac ſexcenta alia eóque magis, quòd hæc in manibus ſuperſtitionibus addictorum rarò non deprehendantur, quæ quidem eorundem dæmonum fraude dolóque iam tum inuenta aiunt, cùm primum in neceſſitatibus

Verba diuina contra & ad faſcinum recitata.

Nomina falſa dæmonum.

catibus diuinum nomen inuocari cœptum eſt, ירוי ſcilicet, quo Enoch primus omnium in lege naturæ, cœleſte implorãs auxilium, vſus ſcribitur, cui, vtpote tertio ab Adamo, plus etiam cæteris gratiæ conceſſum eſt: ac etiam *Ieouah* Moiſi diuinitùs oſtenſum, quo eum Hebræi, tot miraculis clarum, celebrant, Deúmque factum Pharaonis, indubitanter aſſeuerant. Multa ex iis, à dæmonibus occultis, excogitatis hominibus, mihi videndi poteſtas aliquando facta eſt, in annulis quibuſdam argenteis, Hiſpanorum velitum, quos ignari haud pauci, quò tamen tutiores ab aliquibus periculis redderentur, non ſine deuotione gerebant, à me tãdem rei ipſius tam impiæ edocti, animo promptiſſimo omnes perfregerunt. Neque exiſtimandum, hæc fortè nomina, ex illa, qua dæmones inter ſe propria vtuntur, lingua aliqua deprompta, cùm nullo, vbi ſpiritus ſint, ſenſili inter ipſos indigent idiomate, quandoquidem cuncta intellectu, non ſenſu (crebrò vt repetitum eſt) percipiunt, proprios ſcilicet vt Angeli ſibi inuicem conceptus per propinquam, vel longam diſtantiam manifeſtando: at magis cenſendum equidem exiſtimarim, barbaram aliquam inter ipſos in vſu eſſe cùm peritiores, quorum ſententiæ & ego haud inuitus ſubſcribo, antequam Aegyptiam, ſuſpicentur, vel ex eo, quòd dæmones, ea compellati, libentiùs pareant, præſertim cùm Aegyptij omnium primi, maximum cum illis habuere ſemper commercium, eorum cultum amplectentes.

Moyſes miraculis clarus.

De ſuperſtitioſis quibuſdam, ſuperſtitionúmque varijs ſpeciebus: ſcripturis item Dæmonum, an ſcriptis quid poſſint nobis denotare & relinquere.

CAP. VII.

Superſtitionũ ſpecies.

EA itaque nomina, dum peculiari quadam emphaſi, ob id, quod incognita in his ſuperſtitionibus exprimerentur, in tantam admirationem animos iam ante in id pronos, continuò rapiebant, vt certam fidem barbara cæcáque gentilitas his adhibere non adhubitarit, atque ſi di-

ſi diuinitus verè prolata eſſent, quibus libentiùs nonnullos ſuperſtitioſos adirent, præſertim ſi certas quaſdam barbaras antiquaſque figuras immiſcerent interlineatas, pentaculis, ſigilliſque, propriis eorum inſtrumentis, ad quæ alliciuntur, non perinde vt animalia ad cibos, ſed vt ſpiritus ad occulta ſigna. neque ex ſigillis iſtis ſatis cōijcere poſſumus, dæmones aliquibus peculiaribus inter ſe vti literis, vt aliqui arbitrati ſunt, cuius quidem opinionis fuiſſe, quendam Theſeum Ambroſium, *ex libello eius, de varijs alphabetis, edito*, videre eſt, in quo, Spiritū quendam, aliam atque diuerſam, ab omnibus, quæ haberi poſſunt, literarum peculiarem quandam configurationem, ſcripſiſſe aſſerit: cum tamen vſu literarum nullo indigeant, ſicuti nec aliquo ſenſu, in propria eorum operatione: tum, quod rerum, ſemel tantùm perceptarum nulla vnquàm eos capiat obliuio. Cuius quidem rei, non ita pridem factum fuiſſe periculum in Aemilia à mago quodam Felſinate, ac Mediolani ab altero tradunt, qui ſuauiſſima eorum muſica delectatus: nonnullis enim, quæ præ manibus tum erant, inſtrumentis ſonuerant, mutuò de anima, ampliùs duabus horis peracutè diſſeruere, cūq; magum Auerrhois opinionibus addictum perciperent, ſic & ipſi eiſdem inhærere cœperunt, vt non modò dicti auctoris nondum nobis repertos libros citauerint, ſed ſæpenumero vel ipſiſſima auctoris verba, ne dicam ſententias, protulerint: hinc illi miſero accidit, vt, & ſuæ ipſius firmiter inſiſteret ſententiæ, & dæmones vel in rebus naturalibus opinione potiùs quàm re exiſtere, in quo vtroque anteà ceſpitās decipiebatur, ex eo ſine hæſitatione crederet: quod tamen minimè mirum videri debet, dæmones altiori imperio rarò, vel numquàm falſa ob id, quo conſtricti ſunt, reſpondere conſuetos, tum coactos, hoc finxiſſe: nobis námque obeſſe ſemper, quoquo poſſint modo operā nauant. Ceterùm, vt ad id, vnde digreſſa eſt, noſtra reuertatur oratio, Dæmones certas etiam ſerit ſiſſe notas, cōperti ſunt, non quòd ijs ipſimet opus habeat tātopere, ſed eorū, quibus, cum ipſis eſt commerciū, potius causâ: ſolemnes enim certas quaſdam literarum obligationes, ceu dominus à vaſallo ſuo fidelitatis, perfidiæ potiùs nefandæ, iuramenti præſtiti, à ſuis illis omniū miſer-

Figura ſuperſtitioſa.

Libri Auerrois.

Scriptura Dæmonum ad quid.

miſerrimis mancipiis extorquere ſolent, ad quam rem conficiendam, literis vti interdum conſueuere. Per varias

Sortes quæſita bonis & malis.

quoque ſortes, alio longè à malis, quàm bonis viris vſurpatas, diuinos honores ſibi quærere ſtuduere, dum ſcilicet in rebus nihili, aſpectibus cœli, in futuris denotandis, plus iuſto, maior virtus attribuitur: cùm eiuſmodi ſuperſtitioſa Aegyptiaca, diei horarúmque obſeruatio, vti impia, prohibita ſit. Eadem prorſus moliti, introducendo hydromantiam, quam Numam Pompilium Romanorum regem, exercuiſſe, perhibent, vbi, varijs conſpiciendas ſe-

Hydromantia addictus Numa.

ſe exhibẽtibus ſpectris, imaginibúſque in peluí quadam, ad id conſecrata, ſub aqua rapta, ac interdum inſtantia cognoſceret: qua certè ſuperſtitione, vtpote à Græcis, vnde omne eiuſmodi genus, ad Romanos, promanauit, ex Dardani libris, Numa infectus, ex ſuo cum Æegeria Nympha colloquio, ea ſe hauſiſſe, ſimulauit. Sic & per ipſam Pyromantiam, cuius Amphiaraus inuentor celebratur, quâ variis flammarum motibus, fulgure, lumine ac ſtrepitu, extinctúque, futura inſpicientibus, oſtendebant. hæc & paucis ab hinc annis, diabolus ſuperſtitioſis, de futuris conſulentibus Lithuanis Samogetiſque illuſit; morbo enim aliquo laborãtibus, ſi vmbra, corpore igni oppoſito, aduerſa ſcilicet, mortem protendere, perſuaſit. Ad eundem penè modum, & per Aëromantiam factum, qua etiamnum Mauri, diuerſa prognoſtica inde captantes, vtuntur: ex variis nempe vẽtorum flatibus, aëris con-

Geomantia ſuperſtitio.

ſtitutione, ſtellarúmque ſcintillantium quaſi forma. Sic & per Geomantiam, cui falſo vim ab anima adſcribunt, quaſi verò in hac ſuperſtitione in vſum adhibitis figuris mens excitata, ſenſibus, quibus vincitur, prorſus ſopitis, nullo vnquam negotio, quæ vellet, contingentia, aut à ſe ipſa, quodam ſpirituali emiſſo lumine, aut in ſe, ſuperno influxu, ita reciperet; vt ſolis radios pellucidus excipit aër, ſeu ſpecula ſenſibilium obiectorum imagines, cùm tamen nemo vnquam alicuius rei cognitionem aſſequi poſſit, niſi eius quod ipſe adinuenit, aut ex aliorum doctrina percepit, neque à cæli motu id procedere exiſtimandum, cùm ſæpe quæ inquiruntur à ſuperiorum voluntate dependeant; nec à Saturni intelligentia, aſtri vſa inſtrumentorum. ſiquidem intelligentiæ, vnde aſtra

diuerſa

diuerſa lumina, virtutem variam, cœlique motum ac vim recipiunt, haud vnquam cœleſtes orbes deſerunt, cùm propriæ eſſentiæ ac voluntatis, vt diuina ope, quò cœlos moueant, apprimè indigeant.

Quòd ſuperſtitiones omnes ſint à Dæmone; cui aſcribuntur geomantia, coſcinomantia, capnomantia, cabala Arabica, Theophania, onomantia, chiromantia, phyſignomia, Aſtrologia Ægyptiaca.

CAP. VIII.

NEc etiam aliquid inferiorum Angelorum ſuamet ſponte ad eas res accedunt, vt puta ſuperſtitioſas, diuinæque prohibitioni repugnãtes, nec à Deo id negotij ipſis datur, quorum opera, ad res longè excellentiores, ſui nempè miniſterium, piorúmque hominum, & animorum protectionem vtitur. nihil itaque reliquum eſt, quàm omne id, non niſi à Dæmone profectum eſſe. *Superſtitiones omnes à Dæmone.* Ipſemet enim audiſſe me memini, quendam inſignem Geomantem frequentiùs feciſſe periculum, qui prorſus ſolenníque cum proteſtatione, omni, ſi quod eſſet Dæmonum occultum, abrenunciato inſtrumento, nihil quicquam ampliùs veri ex hac ſuperſtitione elicere potuit, cùm tamen antea aſſiduè illam exercens, haud dubium rerum proſpexerit euentum. Per plumbi porrò infuſionem ſimiles nugas ſuperſtitioſas, mundo obtruſerunt, dum à Saturno, cui hoc metallum aſſignant, ad dubia quæſita reſponſa petunt ſuperſtitioſi, vbi plumbum feruendo, veneficia prodere, ſibi perſuadent, pro eo, quod Saturnum, tum in metallum, cùm & in Dæmones habere dicunt, imperio, dominióque, quo etiam pacto, nonnullas faſcino nexas venationes ſoluere pollicentur, à quibus quidem hoc edocti, maximè optatim, vndéuam hæc tanta illorum proficiſcatur debilitas, quo minus prohibeant, ne plumbum ab igne ferueat, cùm materia, in quantum mobilis, ad nutum etiam obediat, nullâ prorſus vi reſiſtente. Vnde itaque hæc aliò, quàm Dæmonum arte, prouenire dixeris? Idem fit quoque per Coſcinomantiam ac capnomantiam, quarum illa cribri *Plumbi infuſio ſuperſtitioſa.* *Venationes ligatæ.*

Digitized by Google

ciùs, ſeſe iis immiſcere ſolent: quòd vel tum maximè dant operam, cùm quaſi inuitantur ab his, qui hæc ieiuniis, precibus, thymiamatum ſuffitu, ſanctorum nonnullis orationibus, quibuſdam herbis, frondibus, lapillis, aduolataque crebris circalis vertigine procurant: hæc tempora, dies, horaſque ſedulò inſpiciunt, quibus proprias & peculiares virtutes ac noxas veteres, cùm Chaldæi, tum Aegyptij adſcribunt, accenſis certo numero candelis, quibus noſtri religioſi, benè precati ſunt, aut, quæ beatorum tetigere reliquias. huius generis multæ, & aliæ ſuperſtitiones, & hodie à pleriſque nomine Chriſtianis, re autem ipſa Ethnicis, longè deterioribus, clàm obſeruantur, quod quidem relatu ſaltem (ne dicam factu) omnium eſt turpiſſimum. quæ enim inſania ac cæca dementia, eos, qui nomen Chriſto dedere, tum primùm, cùm ſacræ aquæ infuſione Chriſtiana religione conſecrarentur; eoſipſos tandem, turpiſſima defectione, cum hoſte Dei & hominum, colludere? quæ enim Chriſto ſocietas cum Belial, ſic & quæ Chriſtianis, cuius nomine meritò gaudere volumus? Porrò, & ſuperioribus diris ſuperſtitionibus à Diabolis & Notoria, adiungitur, quâ multa de ſcientiis dictu incredibilia à cœlo prodire feruntur, cùm potiùs caſu Dæmonùmque vt & cætera illuſionibus contingant, etſi ea antiquitas à Mopſo, Hermete, Atlante, ac Apollonio Thyanæo (cuius nomini magicam vim ſubeſſe credidit) ſibi reuelari ſomniauit, quam vanitatem Zoroaſtri non ab re, igne pereunti acceptam referunt, cui vel ex minima ſaltem parte addicti, indigni certè ab omnibus bonis reperiantur, qui ſolent vt Thoes, oculis contemplentur, quos expergefactos nihil ex tantoperè exoptatis vidiſſe contigit, præterquàm, quòd ad priora peccata, maiorem inde cumulum acceſſiſſe, iramque diuinam contra ſe magis concitaſſe (ſi non cæcutirent prorſus) videre poſſent. vtinam omnes tandem hoc veterno ſepulti, dormientes aliquando expergiſcantur, ne tandem æternùm ipſis pereundum ſit.

Chriſtiani ſuperſtitionibus dediti.

Notoria ſuperſtitio.

Zoroaſter igne perijt.

De quadam dira ſuperſtitioſáque Dæmonum inuocatione; déque Pythonica cadauerum erectione, animarúmque præſtigioſa reuocatione & Necromantia Necyomantiaque ritu: illa poſſibilis ſit necne ac licita Dæmonibus.

CAP. X.

Superſtitio inuocatio Dæmonum.

CÆterum aliud eſt genus, harum ſuperſtitionum, vbi nimirùm Dæmones quos climara aiunt, palàm inuocantur, quod tum potiſſimum peragitur, cùm allecti variis ſuperſtitionibus ac ſuffimigiis humanóque interdum ſanguine accedunt, vt ab antiquis recentioribuſque noſtris obſeruatum eſt idololatris. Hac durâ Necromantiâ (vti Græcis dicitur) cadauerum erectione olim fieri ſolitâ, Vlyſſem interempto Elpenore, ac Aeneam Miſeno, vtrumque claſſium in mari errabundarum ducem, vſum fuiſſe, fide digni ſcriptores teſtes ſunt: vt & Simonem Magum, hæretici Menandri magiſtrum, cùm Nicetam puerum ſuum ſuis ipſe manibus hiſce nefandis diríſque ſpiritibus, quorum nefanda nomina *Egynpaymon*, *Aymon ac oriens* finguntur, Hecate immolaret.

Dæmonum nomina.

Hac eadem & animas mortuorum euocari, olim creditum eſt, falsò tamen, cùm haud vlla, niſi quæ informant corpora propriâ virtute (*vt ſuo inferiùs dicetur loco*) mouere queant, vtpote in hac ſcelerata arte fiebat. Idem dabant & operam, per Necyomantiam, ita Græcis appellatam, quam purpureis floribus herbis odore fragrantibus, vario ſuccorum ſuffitu, ac diuerſis canticis, aliíſque rebus, quibus homines aptiores ad Dæmonum excipiendas actiones reddi putarunt, frequenter exercuere, vt eius rei, ex aliis multis exemplum videre eſt de Zebacco, apud Indos. eo enim nomine animas cum corporum, è quibus anteà emigrarunt, ſimilitudide apparentes, nuncuparunt antiquiores, quò שבג Hebræi appellant, quod quidem reipſa contingere, antiquorum plerique rati ſunt, vt ex hiſtoriis Ethnicorũ apparet, vbi Homerum ab inferis, ab Appione Grãmatico, quo nonnulla quæ in ſuis ſcriptis reliquerat dubia explicaret,

Homerus ab inferis excitatus.

plicaret, longo iam tempore, poſtquàm erat vitâ functus, reuocatum legimus: quid? quòd & in ſacroſancta noſtra ſcriptura eius rei exemplum reperire eſt de Pythoniſſa quadam, Saulis iuſſu belli exitum præuidere ſatagentis, Samuelis Prophetæ animam in vitam reducente, quod quidem omnes ferè Hebræorum Mechubales reipſa contigiſſe aſſerunt, qui ante annum animas, ob laborem matribus nouem per menſes exhibitum, nullo niſi hoc poëtarum circulo completo loco, miſeras reputari affirmant. Cuius ſententiæ & hodie quidam videntur eſſe, qui ab amicis animam exhalantibus dexterā porrigi petunt, quo ſcilicet poſt diſceſſum animarum eorum conſpectum expoſcere volunt, ſub quarum tamē ſpecie potiùs hi ſpiritus, homines deludentes, ſeſe conſpiciendos exhibent. A quorum quidem, animi ſententia non pauci claſſici diſcrepant recentiores Theologi, aſſerentes, animas nullo vnquam pacto educi poſſe; cùm quòd animæ, his corporeis exutæ exuuiis, quæ in mundo accidunt, per ſe perſpicere minimè queant, niſi in Dei, cûm fiunt, id videant eſſentia, aut antequàm eiuſdem certè reuelatione id habeant tùm etiam inquiunt Sancti Dei famuli, Samuelis, piè iam defuncti anima, nullo ne vel minimo quoque modo, Dæmonum poteſtati ſubiacebat, ſed potiùs in ſinu Abrahæ exoptatiſſimâ tum omnibus piis fruebatur quiete. Nec ad rem facere aiunt, quòd ipſa ſacræ paginæ litera Samuelem reſuſcitatum dicat: cùm non ſit infrequēs ipſo ſignato pro ſigno ſcripturam vti: quòdque Dæmonum potiùs fuerit præſtigiatrix illuſio, vbi haud res ipſa vt apparet exiſtit, ac aſpicientium oculi ligantur, *vel ex ibi ſubſequentibus, colligere eſt*, quòd animæ nullo, niſi quatenùs informant corpora, (ſupradicto etiam modo) motu moueant, nec ſemel à corpore diſſolutæ, vt iterum illi coniungantur, vllâ arte præſtari queat, adde nec vi aliqua, cùm hoc ſolius diuinæ ſit poteſtatis, ergo nec reuocare illas poſſibile eſt, nec vt proprio cadaueri conglutinentur, nec etiam phantaſtico, verùm emeritito, nec hoc ipſis Dæmonibus (cùm in eorum poteſtate non ſint, niſi quatenùs dūtaxat affliguntur) datur diuinæ iuſtitiæ, pœnis, non culpæ quidem commiſſæ, (miſericordia mediante,) condignis, ſed

Samuelis anima in ſinu Abrahæ.

Samuelis reſurrectio ex ſacris paginis.

Reuocatiō animarum an ſit poſſibilis.

potiùs congruis (vt Theologi dicere conſueuerunt) caſtigantibus. Nec dæmones animas, quaſi ſecundùm quiecteurretum imagines, repræſentare poſſunt, nec vel ex his, quæ propriis maculis expiantur, nulla nempe in eos facultate ipſis victricibus exiſtentibus dæmonibus relicta, etſi non prorſus alienum videatur, eis in purgatorio variis cachinnis, ac ſarcaſmis illudi: cùm ab igne ſolùm, eò quod cum charitate emigrando: vt diuinæ iuſtitiæ inſtrumento patiantur, hiſce ſuperſtitibus adhuc (vt nonnullis antiquorum Theologorum placuit) corporeis affectibus, ſecundùm quos pati poſſint, nec ex illis, quæ ſenſus nihil ſed damnatorum pœnas dant: in quas haud quicquam ipſis iuris eſt, ſicut nec in eas, quæ prorſus ob ſua commiſſa delicta tartaris mancipatæ ſunt, quarum tantummodo tortores, executoréſque meri diuinæ iuſtitiæ, exiſtunt, quò ad finem mundi vſque. Si enim vt illis placeret animas hinc inde & educere & reducere integrum eſſet, minimè tum iuſtitiæ diuinæ ſatis fieret, locis deſtinatis cuilibet ad illorum libitum mutandis: etſi diuino permiſſu & diſpenſatione quaſi, quò viuentes adhuc de earum immortalitate ſtatúque edoceãtur, inque fide confirmentur, nobis aliquando adeſſe poſſe, Iuſtinus Martyr Philoſophus ac Theologus haud poſtremæ notæ nihil ceſpitat, innixus forſan Eccleſiaſtis authoritati, vbi de Samuele legitur; *Obdormiuit in domino, & notum fecit Regi finem vitæ ſuæ:* quod etiam patet in vita S. Martini, per latronis vmbram.

Non licet Dæmonibus animas reuocare.

De miniſterio Dæmonum erga homines, vnde & in quem finem: præſtigioſarúmque expiationum ſpeciebus: Hecates religione Magica & oraculis: Mathematicis artibus, libris Magicis: extirpationéque tam nefariæ peſtis.

CAP. XI.

Miniſteria Dæmonũ erga homines.

ADſunt præterea hi nefarij Spiritus hominibus apertè & palàm; miniſterio quarumdam, non ex artè, ſed veneficijs, affictatum imaginum, in aliquorum exi-

tium

rium ac interitum adducti, ad explendum veneficorum deſiderium. quid his addant etiam inſuper, hæ peſtes hominum, *alio loco innuimus.* Per alia quoque veneficia atque philtra, *vt inferiùs clarius eluceſcet*, attracti præſtò ſunt, mira, Dei permiſſu efficientes horum etiam fraude ac dolo plerique antiquorum Sacerdotes, ac humanâ ſapientiâ donati, impulſi ſunt, vt & ſuarum animarum ſalutem, Theurgia indigare fatagerent (hoc nomine enim alia quædam ars præſtigiatrix, vocabatur) cuius ope faiſam animis expiationem ſacrificiis quibuſdam ac conſecrationibus, quas Teleras nuncupabant, ſibi pollicebantur, infelix certè inuentum, ac miſeranda horum infeliciſſimorum conditio, vt ex quo fonte, Ilias malorum, mors deniquè temporalis & æterna, in mundum profluxit, inde ſe ſuam ſalutem haurire crederent. Iidem dæmones authores quoque fuere, vt Hecate, vel oraculis (quibus vt plurimùm religionem ſimulabat) artem magicam doceret: non eam, quæ in naturæ arcanorum indagatione occupatur, quâ actiua paſſiuis applicando mirum in modum ſecretiores ſapientes mundum maritant, vt ſæpenumerò, licèt ſtupenda, vera nihilominùs præſtent: verùm mathematicam falſam, ita noxiam & periculoſam, vt eius exercitium palam vbique locorum quibus temporibus prohibitum fuerit tam apud veteres, quàm recentiores etiam: quo factum, vt à ſua patria expulſæ ſint Adelrunæ magæ, ad quas Hunni ſuam referunt originem, ac Dardani libri, atque etiam qui Numæ Pompilio aſſeriberentur, ſenatuſconſulto quippe qui hanc vanam ſuperſtitioſámque artem continerent, flammis meritò conſumpti ſint. Nero quoque initio in exquirendis magicis ijs artibus paulò curioſior, quòd nullum poſteà certum ſignum argumentúmque perſpexiſſet, eas ſuſtulit. Plinius enim author eſt, ætate ſua principem hunc vanas falſi ſimáſque comperiſſe magicas artes. Hinc etiam fit, vt & Hebræi ac Mahumethæ vltimo ſupplicio ijs vtentes afficiant. Aegyptij autem, vt ſemper ab initio vſque omnibus cæteris gentibus his ſuperſtitionibus addicti, peculiares Angelos ad eorum Theurgicas operationes accedere, ſibi vt multa alia vaniſſima perſuaſere diabolos

Theurgia magia ſpecies.

Hecates ars magica & oracula.

Magæ exules. Libri Magici igni damnati.

veriùs credere eos, par fuerat, cùm ſancti Angeli, gratiâ iã confirmati, cane peius & angue (*quod dicitur*) odio proſequantur, quæ diuinæ voluntati nõ dico, in his grauiſſimis, ſed vel minimis etiam contraria, vident, immò potiùs rigidiſsimi, & ad vnguem, diuina præcepta, vt obſeruentur, ſedulò dant operam.

De illuſoria Dæmonum effictione in Angelum lucis; déque fallaci illorum ludificatione & veneficiis amatoriis, quibus maxima pars hominum nimia volupta- tis captandæ gratia irretiti reperiuntur.

CAP. XII.

Aſtutia Dæmonis in illuſione.

QVo autem arctiori vinculo his vanitatibus irretitos paulatim ſibi obſtrictos reddant, eorum conſpectui prænitenti fulgore ſeſe obiiciunt, mira ſanè minimè tamen fide carens illuſio, ille enim artifex, quod hac non ſucceſſit, alia aggreditur via, atque vbi lupina pellis (*vt ille ait*) non ſufficit, aſſuit vulpinam, & ſic clam perficit, quod palàm non potuit, in Angelum lucis etiam ſeſe transformans. hinc non ſine cauſa, Cabaliſtæ, eaſdem eſſe literas, Dei ac dæmonis nominis aſſerunt. his itaque artibus, gentium doctis, vti Abari Hyperboreo, Empedocli Agrigentino, Pythagoræ Samio qui ab aliis Thuſcus habitus eſt, Appollonio Thyaneo, & aliis pleriſque Platonicis, impoſuere, Porphyrio Thyrio, & Iamblico Ægyptio, dum natura quadam, quod ætherei hanc eis ineſſe enitentem qualitatem imaginati ſunt. Qui ſcilicet philoſophi ſuæ ſapientiæ confiſi ac innixi, & ſibi, & aliis, quò minus ad veram ſapientiam peruenirent, impedimento maximo fuere. Moliti ſunt & quæpiam alia, hi ſpiritus impuri per Goëtiam ac Pharmaciam artem non minùs corporibus, quàm animabus hominum noxiam & periculoſam. hac enim, amatoriis quibuſdam poculis ac veneficiis vſæ Lamiæ dici vix poteſt, quæ dira execrandáq; mala perpetrent, extremam hominibus perniciem accerſentes: dum iis, turpiſſimi amoris faces quaſi accendant vti in Amone & Antiocho, quorum alter ſororis, alter

Dæmon Angelum lucis effingit.

Dei & Dæmonis eadem litera ſunt ex Cabaliſtis.

Goëtia & Pharmacia vſus inter Lamias.

alter verò nouercæ, nefanda libidine flagrauit, alij alio modo illicitæ Veneris auctores fuere; inuiti adhæc auxilia ſua ſe conferre ſimulauerunt; neque id mirum, cùm ſæpius per inſidias & clam, quàm aperto quaſi Marte, & palàm homines aggredi, conſueuerint. Inuentum hoc falsò Salomoni adſcribitur, cùm tamen multo tempore ante eum ab Ægyptiis & Chaldæis repertum ſit, quibuſdam ſacrificiis proprium genium à ſua quiſque geneſi, quò malum euitarent, felicitatémque conſectarentur, tentando.

De verbis & characteribus Magicis: an iis prolatis & muſſitatis Dæmones volentéſque Necromanticarum artium vſu ac beneficio conſtringi poſſint: Déque ſyderum obſeruatione quibus vtuntur ad prætexendam ſuorum facinorum fidem: An etiam ea verba (barbara licet) immutanda ſint: An denique Dæmones adeo conſtringantur vt non poſſint recedere.

CAP. XIII.

EO tandem miſeri deuenere dementiæ, vt nonnullis barbaris linguæ verbis muſſitatis, certiſque characteribus effictis, hos nequam Spiritus conſtringi adigíque ſibi perſuaderent: atque vtinam in hac ſumma luce quidem profligatiſſimi hominum ſua ſponte hiſce diabolicis tenebris vel hodie ſeſe non inuoluerent: neque aliquem ex multis eiuſmodi ſceleſtiſſimis Necromanticis reperias, qui non crudeli violentáque morte, potiùs, quàm placidâ rebus humanis eximatur, in ſummam deſperationem anteà adactus. ex quo liquet, dæmones iis rebus conſtringi inuitos minimè poſſe; eóque magis, cùm nec cœlitus vis aliqua (vt quibuſdam videtur) contra eos vllam in pœnam conceſſa ſit: id ſi aliter ſe haberet, illud inconueniens conſequeretur, quòd has ſuperſtitiones exercentes nihil peccarunt, quod omnino falſum eſt, ac quò maiorem fidem facerent ſuis facinoribus, ſyderum obſeruationē ſibi ad hanc opus eſſe vulgò perſuaſere, maximâ cum aſtutia (cùm nihil cœlo eo quòd ſpiritus) ſubſint, ex eo fit, vt, & ſi, vocati, non ſem-

Necromanticorũ mors frequentiſſima.

Syderum obſeruatio à Necromanticis quæſita.

per præſto ſint, aſtris id minimè eſſe adſcribendum: periude nec, ſi quandoque mœrore, quandoque verò afficiantur lætitiâ, vt nulli opinati ſunt: non tamen negauerim, quoſdam eoſdem effectus ſic planetarum radiis ſubiectos eſſe, vt nihil, niſi priùs propriâ ſibi ſtellâ inſpectâ perficere aut conſequi poſſint, alios verò ſic ſubiici, vt non præmiſſâ aliquâ ſyderis inſpectione ſua exequãtur, mag s tamen ex voto ſuccedit, ſub aſtro, peractum: aut fieri poteſt, quòd Angelorum excubiis ſepenumero, quò minus ſua perpetrent facinora, arceantur: aut certè ex compoſito quaſi hoc ſimulant quò aſtris diuinũ honorem apud homines concilient. aut rurſus ipſis cœleſtibus corporibus infamiæ quandam notam inurant. Vt plurimùm enim maius malum & eorum clandeſtinis, quàm manifeſtis operationibus, metuendum. Verbis præterea hoc ſuperſtitionibus eiuſmodi addictum genus hominum vtitur prorſus ignotis & raris, quæ tamen nullam nec ex ſe, nec ab ipſo cœlo vim habere poſſunt, vt hi ſibi ſomniant dæmones conſtringendi, cùm haud coacti vllorum verborum virtute, at magis ex occulto cum hominibus inito pacto fœdereque, vel etiam aperto, obediant: non tamen in dubium vocauerim, hebraica quædam nomina non exiguam in his ſpiritibus cùm alliciendis, tum profligandis, vim habere, modo tamen recto ac ritè prolata. Id olfaciens Orpheus, non ſine cauſa nomina barbara non eſſe mutanda voluit, non quòd, quò & in quantum ſunt vocabula, hanc virtutem (vt ipſe arbitrabatur) à natura quaſi infuſam, adepta ſint; cùm illa, neque ſonum efficiendo, nec aërem etiam tangendo, nec in corpus quidem vllo modo, tantùm abeſt, vt in ſpiritus imperium aliquod habeant. cæterùm ſi quid, hoc inde accepiſſe putandum; cùm ab Adamo, in ſtatu innocentię adhuc perſiſtente, longè omnium tum ſapientiſſimo ſingulis reb. ſua ex natura ipſa hauſta, impoſita fuere nomina. in cœleſtia enim terreſtriáque illi tum quodammodo erat imperium. Ex quo fit, vt etiam angeli ſenſibili vtentes voce loquantur Hebraicâ, cuiuſcunque gentis ſunt, quibúſcum ſermones conferunt, modò eas percipiant, haud dubium quin peculiari diuino arcano factum ſit, ideò quòd hæc primæ integritatis ſtatus quaſi adumbre

Verba ſuperſtitionum vana.

Orpheus verba immutari noluit.

adumbretur, ex eáque lingua eluceat, quódque primis parentibus ab initio ſtatim (non vt reliquæ poſtmodum ex peccato conſecutæ in pœnam culpæ) data eſt. Aut etiam quòd dæmones maiorem laudem ex his barbaris vocabulis, Deíque conceptum ſummum quærant, cùm hanc linguam vtpote propriam & peculiarem ſuis cultibus conſecrarit deſtinaueritque omnipotens, cuius etiã vſum nouiſſimis diebus vbique locorum & gentiũ quaſi poſtliminio reductum, communem ferè omnibus, cùm erit vnus paſtor & vnum ouile, nonnulli perhibent, eámque in cœleſti patria omnibus vernaculam fore, alijs tamen non deficientibus non abs re haud pauci Hebræorum Thalmudiſtæ aſſeuerant, & quidem iure optimo eius conſiderata origine, quam non ex peccato inſtar reliquarum, ſed ex ipſa integritatis cõditione trahit, Chaldæis & Phrygiis falsò ipsâ tanquam ſuâ gloriantibus.

Hebræam lingua ex integritate orta.

Prætereà, neque exiſtimandum (vti fert opinio Necromanticorum) ob Characteres illos, quibus vtuntur, dæmones accedere, vt aſtutè ſe iis cogi ſimulant, excitando in acceſſu quaſi conſtricti horribiles terrores tempeſtateſque maximas, cùm potius ſuâ ſponte deceptum veniant, immò per omnes decipiendi occaſiones ſolicito ſtudio venentur; nihil magis in votis optatiſque habentes: quid enim homines, viliſſima ſua mancipia, tantùm trepidarent, vti præ ſe ferunt? cùm horum poteſtas ipſorum diabolorum longè ſit inferior, vt ne comparari illi poſſit, vel ipſo Apoſtolo teſte, dicente, *nobis non eſſe bellum aduerſus carnem & ſanguinem ſed aduerſus principes & poteſtates, rectoréſque tenebrarum mundi huius.* Minimè itaque adeundo tam arctè conſtringuntur, aut loco alligãtur, vt inde recedendi omnis facultas eis erepta ſimul videatur. ſæpe enim receſſiſſe inde conſpecti ſunt, licèt ex pacto è veſtigio reuertantur. neque à quibuſlibet etiã vocati, vt verſipellis ſunt aſtutiæ, accendendo obediunt, etſi ſuperſtitionis nihil omiſſum ſit in obſeruandis conſuetis horis fortè quòd ab angelis impediantur, aut ſuis tanquam principum fide dignorum promiſſis fidem certam minimè haberi intelligant.

Dæmones acceſſu ſuo horrores conciãt.

De Diabolicis artibus, quòd multi huic ſuperſtitionum generi dediti hoc appetant, vt diuitijs & delicijs fruantur, artis Magicæ ſubdolâ ſpecie decepti: qua credunt ſignis quibuſdam Magicis, herbis, gemmiſque virtutem aliquam ineſſe, cùm falſa merèque ſuppoſititia ſit: nec hoc fieri poſſe ſine aliquo Dæmonum commercio, nobis non abs re interdicto.

CAP. XIV.

Diabolicis artibus dediti vt diuitijs & deliciis fruãtur.

DOlendum profectò lachrymíſque deplorandum, non exiguam hominum partem huic diro diabolico iugo ſponte ſua colla ſubdere, quò ſolummodò nonnullis optatis potiantur, friuolis votis nihil penſi habentes (id quod ab ipſa veritate de huiuſmodi permutatione dictum eſt) cunctas nempe totius mundi & diuitias & delitias nihil prodeſſe, quæ vnius animæ iacturâ vel permutantur vel comparantur. Nec tam Saturni vel alio infauſto aliquo affecti ac irradiati ſydere (vt nonnulli ſomniant) aut planeta cadente impulſi id agunt: quàm potiùs ſuâ perversâ mente & iudicio, ipſis talpis cæciores, volentes ſeſe in talia extricabilia diabolica retia præcipites dant. Falsò itaque à talibus creditur & hoc ijs ſignis magicis, ſeu herbis, ſeu gemmis, à cœlo, aut arte (vti Zoroaſtres ac Zabulus effinxere) aliquam vim peculiarem ſubeſſe, aut ſi qua ineſt, ex pactis diabolicâ ſubdolâ fraude ſuppoſititia eſt, *ſuo inferiùs dicenda loco, de imaginibus*. hîc nobis ſufficiat, hanc ijs virtutem à natura datam minimè eſſe, quò corporea ipſa trahant incorporea, poteſtate longè latéque ſuperiora, multo minùs ex aliqua obediendi facultate, quam Deus rebus iniunxit, ne amicitiæ alicuius ineundæ cum ijs anſam præbuiſſe videatur, cum è contra nobis illius commercio ſeuerè interdictũ ſit ab Apoſtolo, dum vt nobis ab omni dæmoniorum ſocietate caueamus præcipit. Quòd verò vocati, & quaſi ad imperandum adſint ſuperiorum poteſtate & imperio, quorum nomina furtim ſub illis characteribus ſigilliſq; continentur, euenit, non vti bruta cibos ſequentia, *ſicut anteà*

anteà etiam monuimus, verùm vti ſpiritus ad ſuas teſſeras & occulta inſtrumenta veniunt.

De iam laudata conſtrictione Dæmonum: An poſſint etiam inuiti cogi & caſtigari cùm ſe nobis ſubiecerint: de illorum in nocendo impia concordia: de diuinarum appellationum, nominum Angelicorum & ſanctorum orationum abuſu in his conſtrictis aduocationibus: An Deus bonis & malis Angelis, vt nos puniat, vtatur: Subduntur dehinc circulorum ceremonia Magica cum characteribus in arte frequentibus, non omiſſis quæ tractantur de Fatorum ſuperſtitioſo inuento.

CAP. XV.

His ſuperioribus cæteri dæmones ſeſe ſubiecere libenter, eorum vitiis adhærendo: ex quo & inuiti nunc cogi poſſunt poteſtateque caſtigantur: ſi quando in diuerſas partes diſcedere tentant, omnibus tamen in nocendo par animus & mens concors, non tam ab eſſentiæ aliqua nobilitate, quàm peruerſiſſima malitia profectum, quâ deploratis ſuis mancipiis conſpiciendos ſeſe exhibent, etiam pro ſuo libitu id facientes, in annulis, ſigillis, ac tabellis ſeruire eis in hoc ſimulantes. Nec tamen cuiquàm mirum videri debet, quòd in hac dæmones cogēdi ratione aſſiduè Angelorum nomina proferantur, cùm & diuinis appellationibus ac ſanctorum orationibus in ijs turpiter abutantur, vti non ignotum eſt quibuſdam Mechubalibus, aſſerentibus dæmones ab his tantùm Dei nominibus longiùs abeſſe, quibus thronorum, dominationum ac Seraphim, adiecta conueniūt, quoniam ijs ſolummodò Dei charitas, miſericordia, pietas, ſalus, libertas, ac inhabitatio innuitur: ab his autem, quibus Dei iuſtitia ac poteſtas exprimitur, haud ſemper abeſſe, inquiunt, cùm ſæpenumero ſub bonorum prætextu, praui ac maligni lateant angeli, vtrorūque enim Deus nos puniēdo miniſterio vtitur, cùm omnes ſint adminiſtratorij ſpiritus, licet ſæpius ſuos fideles peccantes per bonos caſtiget angelos, vt Romanos punitos tradunt Diuo Gre-

Dæmonum in nocendo concordia.

Abuſus diuinarum appellationum.

Boni Angeli bonos puniūt.

Digitized by Google

Angelus. Romanis eos caſtigans apparuit.

gorio Pontifice irâ enim diuinâ modum in almam vrbem tunc accenſâ, angelus ſtrictum manibus tenens gladium apparuit: ex quo moles Adriani commutato nomine, Caſtrum Angeli appellari cæpit. Diuum quoque Hieronymum, quòd plus iuſto Ciceroni deditus eſſet, ab Angelo correptum produnt. quod & Diuo Antonio contigiſſe volunt.

Malis Angelis malorum executio commiſſa.

In infideles autem ſuam exercens iuſtitiam & obſtinato animo delinquentes malis angelis executionem committit, vt in pœna pertinaciſſimi Pharaonis, impiique Herodis, apparet. Cæterùm, & in eo dæmones dirum ſuum virus euomuere, diuerſis rebus, quò alliciantur, veneficis oſtenſis Deó illudentes (quem per circulum Ægyptij ſignificabant) hominibúſque perſuaſis, ingreſſos circulum ac pentagona, furtim Dei nomina ſecundùm ipſos continentia, tutos prorſus ab eorum violentia, reddi. Nonnulli hanc ab Ægyptiis ac Hebræis edocti blaſphemiam; qui vel fœtis eorum mulieribus, vt à לילית ſic inquiunt, dæmonem partui noxam inferentem ita vocantes, ſecuriores eſſent ſuis infantibus timendo, ter circulum in eorum cubiculis carbone, cum nonnullis Hebraicis characteribus, ſignant, quibus diuina nomina ſignificari volunt. diuerſis enim Deus nuncupatur nominibus, vti varij ſunt effectus, quos ſibi ſuccedere optant. Eſt & aliud dæmonum ſuperſtitioſum inuentum, apud vulgi noſtri fœmellas in vſu, quò Fatis, (ſic enim hos ſpiritus vocant) menſas variis dapibus inſtruunt, vt infantes eorum felici donentur auſpicio, domóſque ab immundiciis verrunt, expurgántque.

In coactione Dæmonum multa mala patrantur.

Verùm, nunc & ad alia quædam digrediendo referre non alienum erit, plura etiam ab iis in hac ſuperſtitioſa arte qua ſe cogi ſimulant, committi mala, aperte quidem. hinc, non ſine cauſa, Salmanticenſe antrum occluſum fuiſſe, aiunt: Nurſinum lacum cuſtoditum: Viſingianum quoque ſpecus, quò ſe hoc genus hominum clam recipere ſolebat, obſtructum.

Necromanticis loca frequentia obſtructa.

Nec tamen hi nequam Spiritus in omne malum (vt quibuſdam placuit) bonâ quâ ſunt naturâ ac ſubſtantia intelligenti, feruntur, cùm ordinati fuerint ſaltem ad vniuerſi bonũ, quò ſuę voluntatis tanquam obiectum non poſſunt non velle, licèt nihil mali, neque hîc, neque in cœlo cõmiſ-

ſum,

ſum, cuius ipſi, aut cauſa aut occaſio non extiterint, cùm ipſis auctoribus factum, vt lapſus Adæ totius generis humani ruinam ſecum traheret, minimè tamen conſequitur nos nulla delicta niſi ipſis inſtigantibus noſtrâ ſponte committere.

De viſibili forma Diaboli & cur ſit à Deo permiſſa: An ea forma ſit corpore tecta ex variis Platonicorum, Theologorum noſtrorum, Rabinorúmque opinionibus: ſacris teſtimoniis: obiectionibus & ſolutionibus in id productis.

CAP. XVI.

QVò autem acerbius contra hos cócipiamus odium, eóſque magis quàm præſentiſſimum venenum fugere diſcamus, horrenda prorſus ac truculenta forma ſeſe nobis oſtendi, Deus ſingulari conſilio permittit, vt vel ex iſto horribili conſpectu de altera vita, taliquè, qualis aſpectus, animo contra nos edoceamur. quare variis abominabilibus laruis ſæpenumero ſe nobis obiiciunt, & varia in miracula rerum infernales Vertumni ſe vertunt, vel in momento, vbi viſum fuerit, cùm propriis formis deſtituantur, cuius contrarium tamen Platonem ſectantes aſſerunt, hos ſpiritus nempe corpori corruptioni tamen experti obnoxios, nec craſſo velut nos obductos, at incorruptibili, maximéque tenui, quo & animas circumdatas perperam imaginati ſunt; à quibus non immeritò, omnes ferè Latini Theologi, præſertim Scholaſtici, diſcrepant, negantes hos Spiritus, cùm omni careant materia, corporibus naturâ vnitos. Si enim (inquiunt) vlli corpori iuncti forent, quonam pacto multis ante ſæculis, quàm corporeâ naturâ creati eſſent præſertim ſi cum Græcis conueniunt: cùm corpora ſine loco eſſe nó poſſunt. Ex quo eos nullo prorſus corpore tegi, euincitur. Nec obſtat quod forſan obiici poſſet, poſt perpetratum primum ab ipſis tale facinus, & à mũdo iam condito, corpore donatos fuiſſe, quò acerbiores cruciatus experirentur: hoc tamen ipſo, euitare

Diaboli forma horrenda.

Platonicorum opinio.

Scholaſticorum opinio.

Obiectio. 1. de corpore poſt lapsũ ad cruciatus.

Scyllam

Reſponſio. Scyllam ſtudentes, in Charybdim incidunt. Si enim, vt motores tantùm corporibus inhærerent, & propterea, vt & nos, cùm hæc pœnæ loco acceperint, quaſi ab ergaſtulo pati, dixerint: ipſa Euangelij veritas, eos reprimeret, quæ ſeptem Dæmones à Maria Magdalena eiectos fuiſſe clarè aſſerit, ac dæmonium ab obſeſſo expulſum, cui nomẽ erat Legio. quòd ſi alicui corpori indiſſolubili nexu adſtricti eſſent, quo pacto vnus homo tantum eorum caperet numerum? Reſtat igitur, vt dæmones nullo prorſus neque ſplendido nec ſubtili corpore indutos, dicamus, cui & Diuus Auguſtinus, *in loco de Angelis*, conſentire videtur, multò minus obſcuro aliquo aut craſſo.

Obiect. 2. Neque & id obieciſſe refert; dæmonum corpora pro eorum libitu conſtringi ac dilatari: nam ſi id foret, locum aliquem ob quantitatem, quæ neceſſario materiam veluti vmbra corpus comitatur, vt occuparent oporteret

Reſpon. non enim poſſibile, quantumuis reſtricti corporis, vt ab vno humano corpore caperetur eorum legio. haud quoque & id in contrarium adduxiſſe releuat, quod dicitur, dæmones non niſi concauis annulis ob corpora ſua vinciri poſſe: & quod Thalmudiſtæ etiam eos eſſe corporeos affirmant, quódque quidam eorum Rabinus plures dæmones ab vno nodo cuiuſdam reſtis appenſos viderit cùm id, quò ampliùs deciperent, fieri imaginatione tenus potuerit: nec quod antiqui retulere Thuſci, hos aliorum ardentes imperio cinerem reliquiſſe: illuſio námque eſſe potuit. mirum enim in modum in oſtendendis variis imaginibus præualent, quos ſæpenumerò, ſecundùm quietem, oſtendunt, vbi diuerſis præſtigiis, volubilitate formarum, actionúmque velocitate, ludunt.

Obiect. 3. de reſtrictione in annulis. Corporei Dæmones ex Thalmudiſtis & Rabinis.

Obiect. 4. Neque impedimento eſt, quod aliqui finxere, Dæmonum corpora, vt nec beatorum poſt vniuerſalem reſurrectionem, ſi ita velint, loca occupatura: hoc ſi ſic eſſet, non ab aliquibus internis naturæ principiis prouenirent, at à ſtatu gloriæ, in quo Dæmones, nullo vnquam tempore, fuere, nec erunt.

Dæmones

Dæmones vndénam aſſumant corpora, & quomodo vniant aſſumpta: Cur integra hominum corpora non referant, cùm ſint Angelorum lucis imitatores: brutorum potiùs animantium, auiúmque horribiliores formas ſub diuerſa ætate repræſentantes.

CAP. XVII.

Reliquum itaque eſt, vt, dum hi perfidi ſpiritus, oculorum conſpectui ſeſe obiiciunt, aliũde corpora ſibi aſſumant, quibus tamen minimè, vt materiæ forma, vniuntur, nec, vt motor tantùm mobili: verùm, vt repræſentent, quibuſcum per ἀσχεσίαν aſſumptis, ſæpius noctu, quàm interdiu, vt perterrefaciant, videri ſolent; ex quibus corporibus nihil eſt, quod ſenſu percipi poteſt, vel lapidum, vel vegetabilium, brutorúmue, cuius imagines aſſumpſiſſe viſum non ſit; quamuis *in nouo teſtamento* non reperiatur integra hominum, vel exteriùs ſimulachra accepiſſe, non quòd ſuis viribus hoc nequirent, ſed quòd ab Angelis prohibeantur, quod veriſimiliter ob incarnati Verbi reuerentiam, cuius intuitu, & Angeli ſeſe adorari non patiuntur, vt de illo *in Apocalypſi* factũ legimus, licèt diuerſum ab hoc *in veteri* appareat, etiam in Abraham tres angelos vidente, & miro perſonarum arcano, triadem ſcilicet ſub naturæ vnitate, diuini luminis radio, agnoſcente, vnum adorando, eique genua flectendo: aut certè, quod non permittitur, vt interna eorum fraus, ac conditio brutorum, vel ex hac extrinſeca quam capeſſunt forma turpiori, apertiùs iam oſtendatur. Quapropter, cùm ſeſe ſub ſpecie humana oſtentant, Angelorum id æmulatione faciunt ſic apparentium, quò filium Dei incarnandum præ ſe ferrent, ac ſe nobiſcum ſocios futuros oſtenderent, frequentiùs caprinos ac anſerinos pedes affingunt, quos longiori habitu aëreo ſibi aſſumpto celare conſueuerunt, veluti vadum in flumine diſquirenti, apparuiſſe cuidam oſtendit ſuis in Genialibus Alexander. monacho frequentiùs etiam, vt Centauri, Fauni, ac Satyri, in nemoribus, ſiluis, lociſque deſertis viſi ſũt: qua figurâ Diuo Antonio in ſupe-

Corpora Dæmonum ſub ſenſum non cadunt.

Trium Angelorũ apparitio facta Abrahæ.

Dæmonum apparitiones humanæ.

F

De quadam dira ſuperſtitioſáque Dæmonum inuocatione, déque Pythonica cadauerum erectione, animarúmque præſtigioſa renouatione & Necromantia Necyomantiaque ritu: illa poſſibilis ſit necne ac licita Dæmonibus.

CAP. X.

Superſtitio inuocatio Dæmonum.

CÆterum aliud eſt genus, harum ſuperſtitionum, vbi nimirum Dæmones quos climata aiunt, palàm inuocantur, quod tum potiſſimum peragitur, cùm allecti varijs ſuperſtitionibus ac ſuffimigiis humanóque interdum ſanguine accedunt, vt ab antiquis recentioribuſque noſtris obſeruatum eſt idololatris. Hac duâ Necromantiâ (vti Græcis dicitur) cadauerum erectione olim fieri ſolitâ, Vlyſſem interempto Elpenore, ac Aeneam Miſeno, vtrumque claſſium in mari errabundarum ducem, vſum fuiſſe, fide digni ſcriptores teſtes ſunt: vt & Simonem Magum, hæretici Menandri magiſtrum, cùm Nicetam puerum ſuum ſuis ipſe manibus hiſce nefandis diiſque ſpiritibus, quorum nefanda nomina *Egynpaymon, Aymon ac oriens* finguntur, Hecate immolaret. Hac eadem & animas mortuorum euocari, olim creditum eſt, falsò tamen, cùm haud vlla, niſi quæ informant corpora propriâ virtute (*vt ſuo inferiùs dicetur loco*) mouere queant, vtpote in hac ſceleſtata arte fiebat. Idem dabant & operam, per Necyomantiam, ita Græcis appellatam, quam purpureis floribus herbis odore fragrantibus, vario ſuccorum ſuffitu, ac diuerſis canticis, aliſque rebus, quibus homines aptiores ad Dæmonum excipiendas actiones reddi putarunt, frequenter exercuere, vt eius rei, ex aliis multis exemplum videre eſt de Zebaeco, apud Indos. eo enim nomine animas cum corporum, è quibus anteà emigrarunt, ſimilitudine apparentes, nuncuparunt antiquiores, quò עבג Hebræi appellant, quod quidem reipſa contingere, antiquorum plerique rati ſunt, vt ex hiſtoriis Ethnicorũ apparet, vbi Homerum ab inferis, ab Appione Grãmatico, quo nonnulla quæ in ſuis ſcriptis reliquerat dubia explicaret,

Dæmonum nomina.

Homerus ab inferis excitatus.

plicaret, longo iam tempore, poſtquàm erat vitâ functus, reuocatum legimus: quid? quòd & in ſacroſancta noſtra ſcriptura eius rei exemplum reperire eſt de Pythoniſſa quadam, Saulis iuſſu belli exitum præuidere ſatagentis, Samuelis Prophetæ animam in vitam reducente, quod quidem omnes ferè Hebræorum Mechubales reipſa contigiſſe aſſerunt, qui ante annum animas, ob laborem matribus nouem per menſes exhibitum, nullo niſi hoc poëtarum circulo completo loco, miſeras reputari affirmant. Cuius ſententiæ & hodie quidam videntur eſſe, qui ab amicis animam exhalantibus dexterā porrigi petunt, quo ſcilicet poſt diſceſſum animarum eorum conſpectum expoſcere volunt, ſub quarum tamē ſpecie potiùs hi ſpiritus, homines deludentes, ſeſe conſpiciendos exhibent. A quorum quidem, animi ſententia non pauci claſſici diſcrepant recentiores Theologi, aſſerentes, animas nullo vnquam pacto educi poſſe; cùm quòd animæ, his corporeis exutæ exuuiis, quæ in mundo accidunt, per ſe perſpicere minimè queant, niſi in Dei, cùm fiunt, id videant eſſentia, aut antequàm eiuſdem certè reuelatione id habeant tùm etiam inquiunt Sancti Dei famuli, Samuelis, piè iam defuncti anima, nullo ne vel minimo quoque modo, Dæmonum poteſtati ſubiacebat, ſed potiùs in ſinu Abrahæ exoptatiſſimâ tum omnibus piis fruebatur quiete. Nec ad rem facere aiunt, quòd ipſa ſacræ paginæ litera Samuelem reſuſcitatum dicat: cùm non ſit infrequēs ipſo ſignaro pro ſigno ſcripturam vti: quòdque Dæmonum potiùs fuerit prçſtigiatrix illuſio, vbi haud res ipſa vt apparet exiſtit, ac aſpicientium oculi ligantur, *vel ex ibi ſubſequentibus, colligere eſt*, quòd animæ nullo, niſi quatenùs informant corpora, (ſupradicto etiam modo) motu moueant, nec ſemel à corpore diſſolutæ, vt iterum illi coniungantur, vllâ arte prçſtari queat, adde nec vi aliqua, cùm hoc ſolius diuinç ſit poteſtatis, ergo nec reuocare illas poſſibile eſt, nec vt proprio cadaueri conglutinentur, nec etiam phantaſtico, verùm ementito, nec hoc ipſis Dæmonibus (cùm in eorum poteſtate non ſint, niſi quatenùs duraxat affligantur) datur diuinæ iuſtitiæ, pœnis, non culpæ quidem commiſſæ, (miſericordia mediante,) condignis, ſed

Samuelis anima in ſinu Abrahæ.

Samuelis reſurrectio ex ſacris paginis.

Reuocatio animarum an ſit poſſibilis.

potiùs congruis (vt Theologi dicere conſueuerunt) caſtigantibus. Nec dæmones animas, quaſi ſecundùm quietem rerum imagines, repræſentare poſſunt, ne vel ex his, quæ propriis maculis expiantur, nulla nempe in eos facultate ipſis victricibus exiſtentibus dæmonibus relicta, etſi non prorſus alienum videatur, eis in purgatorio variis cachinnis, ac ſarcaſmis illudi: cùm ab igne ſolùm, eò quod cum charitate emigrando: vt diuinæ iuſtitiæ inſtrumento patiantur, hiſce ſuperſtitibus adhuc (vt nonnullis antiquorum Theologorum placuit) corporeis affectibus, ſecundùm quos pati poſſint, nec ex illis, quæ ſenſus nihil, ſed damnizatùm pœnas dant: in quas haud quicquam ipſis iuris eſt, ſicut nec in eas, quæ prorſus ob ſua commiſſa delicta tartaris mancipatæ ſunt, quarum tantummodo tortores, executoreſque meri diuinæ iuſtitiæ, exiſtunt, quò ad finem mundi vſque. Si enim vt illis placeret animas hinc inde & educere & reducere integrum eſſet, minimè tum iuſtitiæ diuinæ ſatis fieret, locis deſtinatis cuilibet ad illorum libitum mutandis: etſi diuino permiſſu & diſpenſatione quaſi, quò viuentes adhuc de earum immortalitate ſtatúque edoceâtur, inque fide confirmentur, nobis aliquando adeſſe poſſe, Iuſtinus Martyr Philoſophus ac Theologus haud poſtremæ notæ nihil ceſpitat, innixus forſan Eccleſiaſtis authoritati, vbi de Samuele legitur, *Obdormiuit in domino, & notum fecit Regi finem vitæ ſuæ:* quod etiam patet in vita S. Martini, per latronis vmbram.

Non licet Dæmonibus animas reuocare.

De miniſterio Dæmonum erga homines, vnde & in quem finem: præſtigiosarúmque expiationum ſpeciebus: Hecates religione Magica & oraculis: Mathematicis artibus, libris Magicis: extirpationéque tam nefariæ peſtis.

CAP. XI.

Adſunt prætereà hi nefarij Spiritus hominibus apertè & palàm; miniſterio quarumdam, non ex arte, ſed veneficijs, aſſiſtatum imaginum, in aliquorum exitium

Miniſteria Dæmonũ erga homines.

rium ac interitum adducti, ad explendum veneficorum deſiderium. quid his addant etiam inſuper, hæ peſtes hominum, *alio loco innuimus.* Per alia quoque veneficia atque philtra, *vt inferiùs clarius elucefcet*, attracti præſtò ſunt, mira Dei permiſſu efficientes horum etiam fraude ac dolo plerique antiquorum Sacerdotes, ac humanâ ſapientiâ donati, impulſi ſunt, vt & ſuarum animarum ſalutem, Theurgia indagare ſatagerent (hoc nomine enim alia quædam ars præſtigiatoria, vocabatur) cuius ope falſam animis expiationem ſacrificiis quibuſdam ac conſecrationibus, quas Teletas nuncupabant, ſibi pollicebantur, infelix certè inuentum, ac miſeranda horum infeliciſſimorum conditio, vt ex quo fonte, Ilias malorum, mors denique temporalis & æterna, in mundum proflaxit, inde ſe ſuam ſalutem haurire crederent. Iidem dæmones authores quoque fuère, vt Hecate, vel oraculis (quibus vt plurimùm religionem ſimulabat) artem magicam doceret: non eam; quæ in naturæ arcanorum indagatione occupatur, quâ actiua paſſiuis applicando mirum in modum ſecretiores ſapientes mundum maritant, vt ſæpenumerò, licèt ſtupenda, vera nihilominùs præſtent: verùm mathematicam falſam, ita noxiam & periculoſam, vt eius exercitium palam vbique locorum omnibus temporibus prohibitum fuerit tam apud veteres, quàm recentiores etiam: quo factum, vt à ſua patria expulſæ ſint Adelrunæ magæ, ad quas Hunni ſuam referunt originem, ac Dardani libri, atque etiam qui Numæ Pompilio aſſcriberentur, ſenatuſconſulto quippe qui hanc vanam ſuperſtitioſámque artem continerent, flammis meritò conſumpti ſint. Nero quoque initio in exquirendis magicis ijs artibus paulò curioſior, quòd nullum poſteà certum ſignum argumentúmque perſpexiſſet, eas ſuſtulit. Plinius enim author eſt, ætate ſua principem hunc vanas falſi ſimáſque comperiſſe magicas artes. Hinc etiam fit, vt & Hebræi ac Mahumethæ vltimo ſupplicio ijs vtentes afficiant. Aegyptij autem, vt ſemper ab initio vſque omnibus cæteris gentibus his ſuperſtitionibus addicti, peculiares Angelos ad eorum Theurgicas operationes accedere, ſibi vt multa alia vaniſſima perſuaſere diabolos

Theurgia magiæ ſpecies.

Hecates ars magica & oracula.

Magæ exules. Libri Magici igni damnati.

veriùs credere eos, par fuerat, cùm ſancti Angeli, gratiâ iã confirmati, cane peius & angue (*quod dicitur*) odio proſequantur, quæ diuinæ voluntati nõ dico, in his grauiſſimis, ſed vel minimis etiam contraria, vident, immò potiùs rigidiſsimi, & ad vnguem, diuina præcepta, vt obſeruentur, ſedulò dant operam.

De illuſoria Dæmonum effictione in Angelum lucis, déque fallaci illorum ludificatione & veneficiis amatoriis, quibus maxima pars hominum nimia voluptatis captandæ gratia irretiti reperiuntur.

CAP. XII.

Aſtutia Dæmonis in illuſione.

QVo autem arctiori vinculo his vanitatibus irretitos paulatim ſibi obſtrictos reddant, eorum conſpectui prænitenti fulgore ſeſe obiiciunt, mira ſanè minimè tamen fide carens illuſio, ille enim artifex, quod hac non ſucceſſit, alia aggreditur via, atque vbi lupina pellis (*vt ille ait*) non ſufficit, aſſuit vulpinam, & ſic clam perficit, quod palàm non potuit, in Angelum lucis etiam ſeſe transformans. hinc non ſine cauſa, Cabaliſtæ, eaſdem eſſe literas, Dei ac dæmonis nominis aſſerunt. his itaque artibus, gentium doctis, vti Abari Hyperboreo, Empedocli Agrigentino, Pythagoræ Samio qui ab aliis Thuſcus habitus eſt, Appollonio Thyaneo, & aliis pleriſque Platonicis, impoſuere, Porphyrio Thyrio, & Iamblico Ægyptio, dum natura quadam, quod ætherei hanc eis ineſſe enitentem qualitatem imaginati ſunt. Qui ſcilicet philoſophi ſuæ ſapientiæ confiſi ac innixi, & ſibi, & aliis, quò minus ad veram ſapientiam peruenirent, impedimento maximo fuere. Moliti ſunt & quæpiam alia, hi ſpiritus impuri per Goëtiam ac Pharmaciam artem non minùs corporibus, quàm animabus hominum noxiam & periculoſam. hac enim, amatoriis quibuſdam poculis ac veneficiis vſæ Lamiæ dici vix poteſt, quæ dira execrandáq; mala perpetrent, extremam hominibus perniciem acceſſentes: dum iis, turpiſſimi amoris faces quaſi accendunt vti in Amone & Antiocho, quorum alter ſororis, alter

Dæmon Angelum lucis effingit.

Dei & Dæmonis eadem literæ ſunt ex Cabaliſtis.

Goëtia & Pharmacia vſus inter Lamias.

alter verò nouercæ, nefanda libidine flagrault, alij alio modo illicitæ Veneris auctores fuere; inuiti adhæc auxilia ſua ſe conferre ſimulauerunt;neque id mirum, cùm ſæpius per inſidias & clam, quàm aperto quaſi Marte, & palàm homines aggredi, conſueuerint. Inuentum hoc falsò Salomoni adſcribitur, cùm tamen multo tempore ante eum ab Ægyptijs & Chaldæis repertum ſit, quibuſdam ſacrificiis proprium genium à ſua quiſque geneſi, quò malum euitarent, felicitatémque conſectarentur, tentando.

De verbis & characteribus Magicis: an iis prolatis & muſſitatis Dæmones volentésque Necromanticarum artium vſu ac beneficio conſtringi poſſint: Déque ſyderum obſeruatione quibus vtuntur ad prætexendam ſuorum facinorum fidem: An etiam ea verba (barbara licet) immutanda ſint: An denique Dæmones adeo conſtringantur vt non poſſint recedere.

CAP. XIII.

EO tandem miſeri deuenere dementiæ, vt nonnullis barbaris linguæ verbis muſſitatis, certíſque characteribus effictis, hos nequam Spiritus conſtringi adigíque ſibi perſuaderent: atque vtinam in hac ſumma luce quidem profligatiſſimi hominum ſua ſponte hiſce diabolicis tenebris vel hodie ſeſe non inuoluerent: neque aliquem ex multis eiuſmodi ſceleſtiſſimis Necromanticis reperias, qui non crudeli violentáque morte, potiùs, quàm placidâ rebus humanis eximatur, in ſummam deſperationem anteà adactus: ex quo liquet, dæmones iis rebus conſtringi inuitos minimè poſſe; eóque magis, cùm nec cœlitus vis aliqua (vt quibuſdam videtur) contra eos vllam in pœnam conceſſa ſit: id ſi aliter ſe haberet, illud inconueniens conſequeretur, quòd has ſuperſtitiones exercentes nihil peccarunt, quod omnino falſum eſt, ac quò maiorem fidem facerent ſuis facinoribus, ſyderum obſeruationē ſibi ad hanc opus eſſe vulgò perſuaſere, maximâ cum aſtutia (cùm nihil cœlo eo quòd ſpiritus ſubſint, ex eo fit, vt, & ſi vocati, non ſem-

Necromanticorū mōs frequentiſſima.

Syderum obſeruatio à Necromanticis quæſita.

per præſto ſint, aſtris id minimè eſſe adſcribendum: perinde nec, ſi quandoque mœrore, quandoque verò afficiantur lætitiâ, vt nulli opinati ſunt: non tamen negauerim, quoſdam eoſdem effectus ſic planetarum radiis ſubiectos eſſe, vt nihil, niſi priùs propriâ ſibi ſtellâ inſpectâ perficere aut conſequi poſſint, alios verò ſic ſubiici, vt non præmiſſâ aliquâ ſyderis inſpectione ſua exequātur, mag s tamen ex voto ſuccedit, ſub aſtro, peractum: aut fieri poteſt, quòd Angelorum excubiis ſepenumero, quò minus ſua perpetrent facinora, arceantur: aut certè ex compoſito quaſi hoc ſimulant quò aſtris diuinũ honorem apud homines concilieñt. aut rurſus ipſis cœleſtibus corporibus infamiæ quandam notam inurant. Vt plurimùm enim maius malum & eorum clandeſtinis, quàm manifeſtis operationibus, metuendum. Verbis prætereà hoc ſuperſtitionibus eiuſmodi addictum genus hominum vtitur prorſus ignotis & raris, quæ tamen nullam nec ex ſe, nec ab ipſo cœlo vim habere poſſunt, vt hi ſibi ſomniant dæmones conſtringendi, cùm haud coacti vllorum verborum virtute, at magis ex occulto cum hominibus inito pacto fœderéque, vel etiam aperto, obediant: non tamen in dubium vocauerim, hebraica quædam nomina non exiguam in his ſpiritibus cùm alliciendis, tum profligandis, vim habere, modo tamen recto ac ritè prolata. Id olfaciens Orpheus, non ſine cauſa nomina barbara non eſſe mutanda voluit, non quòd, quò & in quantum ſunt vocabula, hanc virtutem (vt ipſe arbitrabatur) à natura quaſi infuſam, adepta ſint: cùm illa, neque ſonum efficiendo, nec aërem etiam tangendo, nec in corpus quidem vllo modo, tantùm abeſt, vt in ſpiritus imperium aliquod habeant. cæterùm ſi quid, hoc inde accepiſſe putandum, cùm ab Adamo, in ſtatu innocentię adhuc perſiſtente, longè omnium tum ſapientiſſimo ſingulis reb. ſua ex natura ipſa hauſta, impoſita fuere nomina. in cœleſtia enim terreſtriáque illi tum quodammodo erat imperium. Ex quo fit, vt etiam angeli ſenſibili vtentes voce loquantur Hebraicâ, cuiuſcunque gentis ſunt, quibúſcum ſermones conferunt, modò eas percipiant, haud dubium quin peculiari diuino arcano factum ſit, ideò quòd hac primæ integritatis ſtatus quaſi adumbre

Verba ſuperſtitionum vana.

Orpheus verba immutari noluit.

adumbretur, ex eáque lingua eluceat, quódque primis parentibus ab initio ſtatim (non vt reliquæ poſtmodum ex peccato conſecutæ in pœnam culpæ) data eſt. Aut etiam quòd dæmones maiorem laudem ex his barbaris vocabulis, Deíque conceptum ſummum quærant, cùm hanc linguam vtpote propriam & peculiarem ſuis cultribus conſecrarit deſtinaueritque omnipotens, cuius etiã vſum nouiſſimis diebus vbique locorum & gentiũ quaſi poſtliminio reductum, communem ferè omnibus, cùm erit vnus paſtor & vnum ouile, nonnulli perhibent, eámque in cœleſti patria omnibus vernaculam fore, alijs tamen non deficientibus non abs re haud pauci Hebræorum Thalmudiſtæ aſſeuerant, & quidem iure optimo eius conſiderata origine, quam non ex peccato inſtar reliquarum, ſed ex ipſa integritatis cõditione trahit, Chaldæis & Phrygiis falsò ipsâ tanquam ſuâ gloriantibus. Prætereà, neque exiſtimandum (vti fert opinio Necromanticorum) ob Characteres illos, quibus vtuntur, dæmones accedere, vt aſtutè ſe iis cogi ſimulant, excitando in acceſſu quaſi conſtricti horribiles terrores tempeſtateſque maximas, cùm potius ſuâ ſponte deceptum veniant, immò per omnes decipiendi occaſiones ſolicito ſtudio venentur, nihil magis in votis optatiſque habentes: quid enim homines, viliſſima ſua mancipia, tantùm trepidarent, vti præ ſe ferunt? cùm horum poteſtas ipſorum diabolorum longè ſit inferior, vt ne comparari illi poſſit, vel ipſo Apoſtolo teſte, dicente: *nobis non eſſe bellum aduerſus carnem & ſanguinem ſed aduerſus principes & poteſtates, rectoréſque tenebrarum mundi huius.* Minimè itaque adeundo tam arctè conſtringuntur, aut loco alligãtur, vt inde recedendi omnis facultas eis erepta ſimul videatur. ſæpe enim receſſiſſe inde conſpecti ſunt, licèt ex pacto è veſtigio reuertantur. neque à quibuſlibet etiã vocati, vt verſipellis ſunt aſtutiæ, accendendo obediunt, etſi ſuperſtitionis nihil omiſſum ſit in obſeruandis conſuetis horis fortè quòd ab angelis impediantur, aut ſuis tanquam principum fide dignorum promiſſis fidem certam minimè haberi intelligant.

Hebræam linguã ex integritate ortã.

Dæmones acceſſu ſuo horrores conciĩt.

De Dia-

De Diabolicis artibus, quòd multi huic ſuperſtitionum generi dediti hoc appetant, vt diuitijs & delicijs fruantur, artis Magicæ ſubdolâ ſpecie decepti: qua credunt ſignis quibuſdam Magicis. herbis, gemmiſque virtutem aliquam ineſſe, cùm falſa meréque ſuppoſititia ſit: nec hoc fieri poſſe ſine aliquo Dæmonum commercio, nobis non abs re interdicto.

CAP. XIV.

Diabolicis artibus dediti vt diuitijs & deliciis fruãtur.

Dolendum profectò lachrymíſque deplorandum, non exiguam hominum partem huic diro diabolico iugo ſponte ſua colla ſubdere, quò ſolummodò nonnullis optatis potiantur, friuolis votis nihil penſi habentes (id quod ab ipſa veritate de huiuſmodi permutatione dictum eſt) cunctas nempe totius mundi & diuitias & delitias nihil prodeſſe, quæ vnius animæ iacturâ vel permutantur vel comparantur. Nec tam Saturni vel alio infauſto aliquo affecti ac irradiati ſydere (vt nonnulli ſomniant) aut planeta cadente impulſi id agunt: quàm potiùs ſuâ peruersâ mente & iudicio, ipſis talpis cæciores, volentes ſeſe in talia extricabilia diabolica retia præcipites dant. Falsò itaque à talibus creditur & hoc ijs ſignis magicis, ſeu herbis, ſeu gemmis, à cœlo, aut arte (vti Zoroaſtres ac Zabulus effinxere) aliquam vim peculiarem ſubeſſe, aut ſi qua ineſt, ex pactis diabolicâ ſubdolâ fraude ſuppoſititia eſt, *ſuo inferiùs dicenda loco, de imaginibus.* hîc nobis ſufficiat, hanc ijs virtutem à natura datam minimè eſſe, quò corporea ipſa trahant incorporea, poteſtate longè latéque ſuperiora, multo minùs ex aliqua obediendi facultate, quam Deus rebus iniunxit, ne amicitiæ alicuius ineundæ cum ijs anſam præbuiſſe videatur, cum è contra nobis illius commercio ſeuerè interdictũ ſit ab Apoſtolo, dum vt nobis ab omni dæmoniorum ſocietate caueamus præcipit. Quòd verò vocati, & quaſi ad imperandum adſint ſuperiorum poteſtate & imperio, quorum nomina furtim ſub illis characteribus ſigilliſq; continentur, euenit, non vti bruta cibos ſequentia, *ſicut anteà*

Digitized by Google

anteà etiam monuimus, verùm vti ſpiritus ad ſuas teſſeras & occulta inſtrumenta veniunt.

De iam laudata conſtrictione Dæmonum: An poſſint etiam inuiti cogi & caſtigari cùm ſe nobis ſubiecerint: de illorum in nocendo impia concordia: de diuinarum appellationum, nominum Angelicorum & ſanctorum orationum abuſu in his conſtrictis aduocationibus: An Deus bonis & malis Angelis, vt nos puniat, vtatur: Subduntur dehinc circulorum ceremonia Magica cum characteribus in arte frequentibus, non omiſſis quæ tractantur de Fatorum ſuperſtitioſo inuento.

CAP. XV.

HIs ſuperioribus cæteri dæmones ſeſe ſubiecere libenter, eorum vitiis adhærendo: ex quo & inuiti nunc cogi poſſunt poteſtateque caſtigantur: ſi quando in diuerſas partes diſcedere tentant, omnibus tamen in nocendo par animus & mens concors, non tam ab eſſentiæ aliqua nobilitate, quàm peruerſiſſima malitia profectum, quâ deploratis ſuis mancipiis conſpiciendos ſeſe exhibent, etiam pro ſuo libitu id facientes, in annulis, ſigillis, ac tabellis ſeruire eis in hoc ſimulantes. *Dæmonum in nocendo concordia.* Nec tamen cuiquàm mirum videri debet, quòd in hac dæmones cogēdi ratione aſſiduè Angelorum nomina proferantur, cùm & diuinis appellationibus ac ſanctorum orationibus in ijs turpiter abutantur, vti non ignotum eſt quibuſdam Mechubalibus, aſſerentibus dæmones ab his tantùm Dei nominibus longiùs abeſſe, quibus thronorum, dominationum ac Seraphim, adiecta conueniūt, quoniam ijs ſolummodò Dei charitas, miſericordia, pietas, ſalus, libertas, ac inhabitatio innuitur: ab his autem, quibus Dei iuſtitia ac poteſtas exprimitur, haud ſemper abeſſe, inquiunt, cùm ſæpenumero ſub bonorum prætextu, praui ac maligni lateant angeli, vtrorūque enim Deus nos puniēdo miniſterio vtitur, cùm omnes ſint adminiſtratorij ſpiritus, licet ſæpius ſuos fideles peccantes per bonos caſtiget angelos, vt Romanos punitos tradunt Diuo Gre- *Abuſus diuinarum appellationum.* *Boni Angeli bonos puniūt.*

Angelus. Romanis eos caſtigans apparuit.

gorio Pontifice, irâ enim diuinâ modum in almam vrbem tunc accenſâ, angelus ſtrictum manibus tenens gladium apparuit: ex quo moles Adriani commutato nomine, Caſtrum Angeli, appellari cœpit. Diuum quoque Hieronymum, quòd plus iuſto Ciceroni deditus eſſet, ab Angelo correptum produnt, quod & Diuo Antonio contigiſſe volunt. In infideles autem ſuam exercens iuſtitiam & obſtinato animo delinquentes malis angelis executionem committit, vt in pœna pertinaciſſimi Pharaonis, impijque Herodis, apparet. Cæterum, & in eo dæmones dirum ſuum virus euomuere, diuerſis rebus, quò alliciantur, veneficis oſtenſis, Deó illudentes (quem per circulum Ægyptij ſignificabant) hominibúſque perſuaſis, ingreſſos circulum ac pentagona, furtim Dei nomina ſecundùm ipſos continentia, tutos protſus ab eorum violentia, reddi. Nonnulli hanc ab Ægyptiis ac Hebræis edocti blaſphemiam, qui, vel effœtis eorum mulieribus, vt à לילית ſic inquiunt, dæmonem partui noxam inferentem, ita vocantes, ſecuriores eſſent ſuis, infantibus timendo, ter circulum in eorum cubiculis ghampo, cum nonnullis Hebraicis characteribus, ſignant, quibus diuina nomina, ſignificari volunt, diuerſis enim Deus nuncupatur nominibus, vti varij ſunt effectus, quos ſibi ſuccedere optant. Eſt & aliud dæmonum ſuperſtitioſum inuentum, apud vulgi noſtri fœmellas in vſu, quo Fatis, (ſic enim hos ſpiritus vocant) menſas variis dapibus inſtruunt, vt infantes eorum felici donentur auſpicio, domóſque ab immunditiis verrunt, expurgántque. Verùm, nunc & ad alia quædam digrediendo referre non alienum erit, plura etiam ab iis in hac ſuperſtitioſa arte quã ſe cogi ſimulant, committi mala, apertè quidem hinc, non ſine cauſa, Salmanticenſe antrum occluſum fuiſſe, aiunt; Nurſinum lacum cuſtoditum: Viſingianum quoque ſpecus, quò ſe hoc genus hominum clam recipere ſolebat, obſtructum. Nec tamen hi nequam Spiritus in omne malum (vt quibuſdam placuit) bonâ quâ ſunt naturâ ac ſubſtantia intelligenti, feruntur, cùm ordinati fuerint ſaltem ad vniuerſi bonũ, quò ſuę voluntatis tanquam obiectum non poſſunt non velle, licèt nihil mali, neque hîc, neque in cœlo cõmiſſum,

Malis Angelis malorum executio commiſſa.

In coactione Dæmonum multa mala patrantur.

Necromanticis loca frequentia obſtructa.

ſum, cuius ipſi, aut cauſa aut occaſio non extiterint, cùm ipſis auctoribus factum, vt lapſus Adæ totius generis humani ruinam ſecum traheret, minimè tamen conſequitur nos nulla delicta niſi ipſis inſtigantibus noſtrâ ſponte committere.

De viſibili forma Diaboli & cur ſit à Deo permiſſa: An ea forma ſit corpore tecta ex variis Platonicorum, Theologorum noſtrorum, Rabinorúmque opinionibus: ſacris teſtimoniis: obiectionibus & ſolutionibus in id productis.

CAP. XVI.

QVò autem acerbius contra hos cõcipiamus odium, eóſque magis quàm præſentiſſimum venenum fugere diſcamus, horrenda prorſus ac truculenta forma ſeſe nobis oſtendi, Deus ſingulari conſilio permittit, vt vel ex iſto horribili conſpectu de altera vita, taliſque, qualis aſpectus, animo contra nos edoceamur. quare variis abominabilibus laruis ſæpenumero ſe nobis obiiciunt, & varia in miracula rerum infernales Vertumni ſe vertunt, vel in momento, vbi viſum fuerit, cùm propriis formis deſtituantur, cuius contrarium tamen Platonem ſectantes aſſerunt, hos ſpiritus nempe corpori corruptioni tamen experti obnoxios, nec craſſo veluti nos obductos, at incorruptibili, maximéque tenui, quo & animas circumdatas perperam imaginati ſunt, à quibus non immeritò, omnes ferè Latini Theologi, præſertim Scholaſtici, diſcrepant, negantes hos Spiritus, cùm omni careant materia, corporibus naturâ vnitos. Si enim (inquiunt) vlli corpori iuncti forent, quonam pacto multis antè ſæculis, quàm corporeâ naturâ creati eſſent præſertim ſi cum Græcis conueniunt: cùm corpora ſine loco eſſe nõ poſſunt. Ex quo eos nullo prorſus corpore tegi, euincitur. Nec obſtat quod forſan obiici poſſet, poſt perpetratum primum ab ipſis tale facinus, & à mũdo iam condito, corpore donatos fuiſſe, quò acerbiores cruciatus experirentur: hoc tamen ipſo, euitare Scyllam

Diaboli forma horrenda.

Platonicorum opinio.

Scholaſticorum opinio.

Obiectio. 1. de corpore poſt lapsũ ad cruciatus.

Reſponſio. Scyllam ſtudentes, in Charybdim incidunt. Si enim, vt motores tantùm corporibus inhærerent, & proptereà, vt & nos, cùm hæc pœnæ loco acceperint, quaſi ab ergaſtulo pati, dixerint: ipſa Euangelij veritas, eos reprimet, quæ ſeptem Dæmones à Maria Magdalena eiectos fuiſſe clarè aſſerit, ac dæmonium ab obſeſſo expulſum, cui nomẽ erat Legio. quòd ſi alicui corpori indiſſolubili nexu adſtricti eſſent, quo pacto vnius homo tantum eorum caperet numerum? Reſtat igitur, vt dæmones nullo prorſus neque ſplendido nec ſubtili corpore indutos, dicamus, cui & Diuus Auguſtinus, *in loco de Angelis*, conſentire videtur, multò minus obſcuro aliquo aut craſſo.

Obiect. 2. Neque & id obieciſſe refert; dæmonum corpora pro eorum libitu conſtringi ac dilatari: nam ſi id foret, locum aliquem ob quantitatem, quæ neceſſario materiam veluti vmbra corpus comitatur, vt occuparent oporteret

Reſpon. non enim poſſibile, quantumuis reſtricti corporis, vt ab vno humano corpore caperetur eorum legio. haud quoque & id in contrarium adduxiſſe releuat, quod dicitur, dæmones non niſi concauis annulis ob corpora ſua vinciri poſſe: & quod Thalmudiſtæ etiam eos eſſe corporeos affirmant, quódque quidam eorum Rabinus plures dæmones ab vno nodo cuiuſdam reſtis appenſos viderit cùm id, quò ampliùs deciperent, fieri imaginatione tenus potuerit. nec quod antiqui retulere Thuſci, hos aliorum ardentes imperio cinerem reliquiſſe: illuſio námque eſſe potuit. mirum enim in modum in oſtendendis variis imaginibus præualent, quos ſæpenumerò, ſecundùm quietem, oſtendunt, vbi diuerſis præſtigiis, volubilitate formarum, actionúmque velocitate, ludunt. Neque impedimento eſt, quod aliqui finxere, Dæmonum corpora, vt nec beatorum poſt vniuerſalem reſurrectionem, ſi ita velint, loca occupatura: hoc ſi ſic eſſet, non ab aliquibus internis naturæ principiis prouenirent, at à ſtatu gloriæ, in quo Dæmones, nullo vnquam tempore, fuere, nec erunt.

Obiect. 3. de reſtrictione in annulis. Corporei Dæmones ex Thalmudiſtis & Rabinis.

Obiect. 4.

Dæmones vndénam aſſumant corpora, & quomodo vniant aſſumpta: Cur integra hominum corpora non referant, cùm ſint Angelorum lucis imitatores: brutorum potiùs animantium, auiúmque horribiliores formas ſub diuerſa ætate repræſentantes.

CAP. XVII.

Reliquum itaque eſt, vt, dum hi perfidi ſpiritus, oculorum conſpectui ſeſe obiiciunt, aliũde corpora ſibi aſſumant, quibus tamen minimè, vt materiæ forma, vniuntur, nec, vt motor tantùm mobili: verũm, vt repræſentent, quibuſcum per ἀορασίαν aſſumptis, ſæpius noctu, quàm interdiu, vt perterrefaciant, videri ſolent; ex quibus corporibus nihil eſt, quod ſenſu percipi poteſt, vel lapidum, vel vegetabilium, brutorúmue, cuius imagines aſſumpſiſſe viſum non ſit; quamuis *in nouo teſtamento* non reperiatur integra hominum, vel exteriùs ſimulachra accepiſſe, non quòd ſuis viribus hoc nequirent, ſed quòd ab Angelis prohibeantur, quod veriſimiliter ob incarnati Verbi reuerentiam, cuius intuitu, & Angeli ſeſe adorari non patiuntur, vt de illo *in Apocalypſi* factũ legimus, licèt diuerſum ab hoc *in veteri* appareat, etiam in Abraham tres angelos vidente, & miro perſonarum arcano, triadem ſcilicet ſub naturæ vnitate, diuini luminis radio, agnoſcente, vnum adorando, eíque genua flectendo: aut certè, quod non permittitur, vt interna eorum fraus, ac conditio brutorum, vel ex hac extrinſeca quam capeſſunt forma turpiori, apertiùs iam oſtendatur. Quapropter, cùm ſeſe ſub ſpecie humana oſtentant, Angelorum id æmulatione faciunt ſic apparentium, quò filium Dei incarnandum præ ſe ferrent, ac ſe nobiſcum ſocios futuros oſtenderent, frequentiùs caprinos ac anſerinos pedes affingunt, quos longiori habitu aëreo ſibi aſſumpto celare conſueuerunt, veluti vadum in flumine diſquirenti, apparuiſſe cuidam oſtendit ſuis in Genialibus Alexander. monacho frequentiùs etiam, vt Centauri, Fauni, ac Satyri, in nemoribus, ſiluis, locíſque deſertis viſi ſũt: qua figurâ Diuo Antonio in ſupe-

Corpora Dæmonum ſub ſenſum non cadunt.

Trium Angelorũ apparitio facta Abrahæ.

Dæmonum apparitiones humanæ.

De quadam dira ſuperſtitioſáque Dæmonum inuocatione; déque Pythonica cadauerum erectione, animarúmque præſtigioſa reuocatione & Necromantia Necyomantiaque ritu: illa poſſibilis ſit necne ac licita Dæmonibus.

CAP. X.

Superſtitio inuocatio Dæmonum.

CÆterum aliud eſt genus, harum ſuperſtitionum, vbi nimirum Dæmones quos climata aiunt, palàm inuocantur, quod tum potiſſimum peragitur, cùm allecti variis ſuperſtitionibus ac ſuffimigiis humanóque interdum ſanguine accedunt, vt ab antiquis recentioribuſque noſtris obſeruatum eſt idololatris. Hac diâ Necromantiâ (vti Græcis dicitur) cadauerum erectione olim fieri ſolitâ, Vlyſſem interempto Elpenore, ac Aeneam Miſeno, vtrumque claſſium in mari errabundarum ducem, vſum fuiſſe, fide digni ſcriptores teſtes ſunt: vt & Simonem Magum, hæretici Menandri magiſtrum, cùm Nicetam puerum ſuum ſuis ipſe manibus hiſce nefandis diríſque ſpiritibus, quorum nefanda nomina *Egynpaymon, Aymon ac oriens* finguntur, Hecate immolaret. Hac eadem & animas mortuorum euocari, olim creditum eſt, falsò tamen, cùm haud vlla, niſi quæ informant corpora propriâ virtute (*vt ſuo inferiùs dicetur loco*) mouere queant, vtpote in hac ſcelerata arte fiebat. Idem dabant & operam, per Necyomantiam, ita Græcis appellatam, quam purpureis floribus herbis odore fragrantibus, vario ſuccorum ſuffitu, ac diuerſis canticis, aliíſque rebus, quibus homines aptiores ad Dæmonum excipiendas actiones reddi putarunt, frequenter exercuere, vt eius rei, ex aliis multis exemplum videre eſt de Zebaeco, apud Indos. eo enim nomine animas eum corporum, è quibus anteà emigrarunt, ſimilitudine apparentes, nuncuparunt antiquiores, quò נפש Hebræi appellant, quod quidem reipſa contingere, antiquorum plerique rati ſunt, vt ex hiſtoriis Ethnicorū apparet, vbi Homerum ab inferis, ab Appione Grāmatico, quo nonnulla quæ in ſuis ſcriptis reliquerat dubia explicaret,

Dæmonum nomina.

Homerus ab inferis excitatus.

plicaret, longo iam tempore, poſtquàm erat vitâ functus, reuocatum legimus: quid? quòd & in ſacroſancta noſtra ſcriptura eius rei exemplum reperire eſt de Pythoniſſa quadam, Saulis iuſſu belli exitum præuidere ſatagentis, Samuelis Prophetæ animam in vitam reducente, quod quidem omnes ferè Hebræorum Mechubales reipſa contigiſſe aſſerunt, qui ante annum animas, ob laborem matribus nouem per menſes exhibitum, nullo niſi hoc poëtarum circulo completo loco, miſeras reputari affirmant. Cuius ſententiæ & hodie quidam videntur eſſe, qui ab amicis animam exhalantibus dexterā porrigi petunt, quo ſcilicet poſt diſceſſum animarum eorum conſpectum expoſcere volunt, ſub quarum tamē ſpecie potiùs hi ſpiritus, homines deludentes, ſeſe conſpiciendos exhibent. A quorum quidem, animi ſententia non pauci claſſici diſcrepant recentiores Theologi, aſſerentes, animas nullo vnquam pacto educi poſſe; cùm quòd animæ, his corporeis exutæ exuuiis, quæ in mundo accidunt, per ſe perſpicere minimè queant, niſi in Dei, cùm fiunt, id videant eſſentia, aut antequàm eiuſdem certè reuelatione id habeant tùm etiam inquiunt Sancti Dei famuli, Samuelis, piè iam defuncti anima, nullo ne vel minimo quoque modo, Dæmonum poteſtati ſubiacebat, ſed potiùs in ſinu Abrahæ exoptatiſſimâ tum omnibus piis fruebatur quiete. Nec ad rem facere aiunt, quòd ipſa ſacræ paginæ litera Samuelem reſuſcitatum dicat: cùm non ſit infrequēs ipſo ſignato pro ſigno ſcripturam vti: quódque Dæmonum potiùs fuerit pręſtigiatrix illuſio, vbi haud res ipſa vt apparet exiſtit, ac aſpicientium oculi ligantur, *vel ex ibi ſubſequentibus, colligere eſt*, quòd animæ nullo, niſi quatenùs informant corpora, (ſupradicto etiam modo) motu moueant, nec ſemel à corpore diſſolutæ, vt iterum illi coniungantur, vllâ arte pręſtari queat, adde nec vi aliqua, cùm hoc ſolius diuinę ſit poteſtatis, ergo nec reuocare illas poſſibile eſt, nec vt proprio cadaueri conglutinentur, nec etiam phantaſtico, verùm ementito, nec hoc ipſis Dæmonibus (cùm in eorum poteſtate non ſint, niſi quatenùs duntaxat affliguntur) datur diuinæ iuſtitiæ, pœnis, non culpæ quidem commiſſæ, (miſericordia mediante,) condignis, ſed

Samuelis anima in ſinu Abrahæ.

Samuelis reſurrectio ex ſacris paginis.

Reuocatio animarum an ſit poſſibilis.

potiùs congruis (vt Theologi dicere conſueuerunt) caſtigantibus. Nec dæmones animas, quaſi ſecundùm quietem rerum imagines, repræſentare poſſunt, ne vel ex his, quæ propriis maculis expiantur, nulla nempe in eos facultate ipſis victricibus exiſtentibus dæmonibus relicta, etſi non prorſus alienum videatur, eis in purgatorio variis cachinnis, ac ſarcaſmis illudi: cùm ab igne ſolùm, eò quod cum charitate emigrando: vt diuinæ iuſtitiæ inſtrumento patiantur, hiſce ſuperſtitibus adhuc (vt nonnullis antiquorum Theologorum placuit) corporeis affectibus, ſecundùm quos pati poſſint, nec ex illis, quæ ſenſus nihil, ſed damnixatùm pœnas dant: in quas haud quicquam ipſis iuris eſt, ſicut nec in eas, quæ prorſus ob ſua commiſſa delicta tartaris mancipatæ ſunt, quarum tantummodo tortores, executoréſque meri diuinæ iuſtitiæ, exiſtunt, quò ad finem mundi vſque. Si enim vt illis placeret animas hinc inde & educere & reducere integrum eſſet, minimè tum iuſtitiæ diuinæ ſatis fieret, locis deſtinatis cuiliber ad illorum libitum mutandis: etſi diuino permiſſu & diſpenſatione quaſi, quò viuentes adhuc de earum immortalitate ſtatúque edoceātur, inque fide confirmentur, nobis aliquando adeſſe poſſe, Iuſtinus Martyr Philoſophus ac Theologus haud poſtremæ notæ nihil ceſpitat, innixus forſan Eccleſiaſtis authoritati, vbi de Samuele legitur; *Obdormiuit in domino, & notum fecit Regi finem vitæ ſuæ:* quod etiam patet in vita S. Martini; per latronis vmbram.

Non licet Dæmonibus animas reuocare.

De miniſterio Dæmonum erga homines, vnde & in quem finem: præſtigioſarúmque expiationum ſpeciebus: Hecates religione Magica & oraculis: Mathematicis artibus, libris Magicis: extirpationéque tam nefariæ peſtis.

CAP. XI.

Miniſteria Dæmonũ erga homines.

Adſunt prætereà hi nefarij Spiritus hominibus apertè & palàm: miniſterio quarumdam, non ex arte, ſed veneficijs, aſſictatum imaginum, in aliquorum exitium

rium ac interitum adducti, ad explendum veneficorum deſiderium. quid his addant etiam inſuper, hæ peſtes hominum, *alio loco innuimus*. Per alia quoque veneficia atque phyſica, *vt inferiùs clarius elucefcet*, attracti præſtò ſunt, mira, Dei permiſſu efficientes horum etiam fraude ac dolo plerique antiquorum Sacerdotes, ac humanâ ſapientiâ donati, impulſi ſunt, vt & ſuarum animarum ſalutem, Theurgia indigare ſatagerent (hôc nomine enim alia quædam ars præſtigiatrix, vocabatur) cuius ope falſam animæ expiationem ſacrificiis quibuſdam ac conſecrationibus, quas Teletas nuncupabant, ſibi pollicebantur, infelix certè inuentum, ac miſeranda horum infeliciſſimorum conditio, vt ex quo fonte, Iliàs malorum, mors deniquè temporalis & æterna, in mundum profluxit, inde ſe ſuam ſalutem haurire crederent. Iidem dæmones authores quoque fuere, vt Hecate, vel oraculis (quibus vt plurimùm religionem ſimulabat) artem magicam doceret: non eam; quæ in naturæ arcanorum indagatione occupatur, quâ actiua paſſiuis applicando mirum in modum ſecretiores ſapientes mundum maritant, vt ſæpenumerò, licèt ſtupenda, vera nihilominùs præſtent: verùm mathematicam falſam, ita noxiam & periculoſam, vt eius exercitium palam vbique locorum omnibus temporibus prohibitum fuerit tam apud veteres, quàm recentiores etiam: quo factum, vt à ſua patria expulſæ ſint Adelrunæ magæ, ad quas Hunni ſuam referunt originem, ac Dardani libri, at que etiam qui Numæ Pompilio aſſcriberentur; ſenatuſconſulto quippe qui hanc vanam ſuperſtitioſámque artem continerent, flammis meritò conſumpti ſint. Nero quoque initio in exquirendis magicis ijs artibus paulò curioſior, quòd nullum poſteà certum ſignum argumentúmque perſpexiſſet, eas ſuſtulit. Plinius enim author eſt, ætate ſua principem hunc vanas falſi ſimáſque comperiſſe magicas artes. Hinc etiam fit, vt & Hebræi ac Mahumethæ vltimo ſupplicio ijs vtentes afficiant. Aegyptij autem, vt ſemper ab initio vſque omnibus cæteris gentibus his ſuperſtitionibus addicti, peculiares Angelos ad eorum Theurgicas operationes accedere, ſibi vt multa alia vaniſſima perſuaſere diabolô

Theurgia magia ſpecies.

Hecates ars magica & oracula.

Magæ exules. Libri Magici igni damnati.

veriùs credere eos, par fuerat, cùm ſancti Angeli, gratiâ iã confirmati, cane peius & angue (*quod dicitur*) odio proſequantur, quæ diuinæ voluntati nõ dico, in his grauiſſimis, ſed vel minimis etiam contraria, vident, immò potiùs rigidiſsimi, & ad vnguem, diuina præcepta, vt obſeruentur, ſedulò dant operam.

De illuſoria Dæmonum effictione in Angelum lucis; déque fallaci illorum ludificatione & veneficiis amatoriis, quibus maxima pars hominum nimia volupta-tis captanda gratia irretiti reperiuntur.

CAP. XII.

Aſtutia Dæmonis in illuſione.

QVo autem arctiori vinculo his vanitatibus irretitos paulatim ſibi obſtrictos reddant, eorum conſpectui prænitenti fulgore ſeſe obiiciunt, mira ſanè minimè tamen fide carens illuſio, ille enim artifex, quod hac non ſucceſſit, alia aggreditur via, atque vbi lupina pellis (*vt ille ait*) non ſufficit, aſſuit vulpinam, & ſic clam perficit, quod palàm non potuit, in Angelum lucis etiam ſeſe transformans. hinc non ſine cauſa, Cabaliſtæ, eaſdem eſſe literas, Dei ac dæmonis nominis aſſerunt. his itaque artibus, gentium doctis, vti Abari Hyperboreo, Empedocli Agrigentino, Pythagoræ Samio qui ab aliis Thuſcus habitus eſt, Appollonio Thyaneo, & aliis pleriſque Platonicis, impoſuere, Porphyrio Thyrio, & Iamblico Ægyptio, dum natura quadam, quod ætherei hanc eis ineſſe enitentem qualitatem imaginati ſunt. Qui ſcilicet philoſophi ſuæ ſapientiæ confiſi ac innixi, & ſibi, & aliis, quò minus ad veram ſapientiam peruenirent, impedimento maximo fuere. Moliti ſunt & quæpiam alia, hi ſpiritus impuri per Goëtiam ac Pharmaciam artem non minùs corporibus, quàm animabus hominum noxiam & periculoſam. hac enim, amatoriis quibuſdam poculis ac veneficiis viſæ Lamiæ, dici vix poteſt, quæ dira execrandáq; mala perpetrent, extremam hominibus perniciem acceſſentes: dum iis, turpiſſimi amoris faces quaſi accendunt vti in Amone & Antiocho, quorum alter ſororis, alter

Dæmon Angelum lucis effingit.

Dei & Dæmonis eadem litera ſunt ex Cabaliſtis.

Goëtia & Pharmacia vſus inter Lamias.

alter verò nouercæ, nefanda libidine flagrauit, alij alio modo illicitæ Veneris auctores fuere; inuiti adhæc auxilia ſua ſe conferre ſimulauerunt;neque id mirum, cùm ſæpius per inſidias & clam, quàm aperto quaſi Marte, & palàm homines aggredi, conſueuerint. Inuentum hoc falsò Salomoni adſcribitur. cùm tamen multo tempore ante eum ab Ægyptiis & Chaldæis repertum ſit, quibuſdam ſacrificiis proprium genium à ſua quiſque geneſi, quò malum euitarent, felicitatémque conſectarentur, tentando.

De verbis & characteribus Magicis: an iis prolatis & muſſitatis Dæmones valent éſque Necromanticarum artium vſu ac beneficio conſtringi poſſint: Déque ſyderum obſeruatione quibus vtuntur ad prætexendam ſuorum facinorum fidem: An etiam ea verba (barbara licet) immutanda ſint: An denique Dæmones adeo conſtringantur vt non poſſint recedere.

CAP. XIII.

EO tandem miſeri deuenere dementiæ, vt nonnullis barbaris linguæ verbis muſſitatis, certiſque characteribus effictis, hos nequam Spiritus conſtringi adigíque ſibi perſuaderent: atque vtinam in hac ſumma luce quidem profligatiſſimi hominum ſua ſponte hiſce diabolicis tenebris vel hodie ſeſe non inuoluerent: neque aliquem ex multis eiuſmodi ſceleſtiſſimis Necromanticis reperias, qui non crudeli violentáque morte, potiùs, quàm placidâ rebus humanis eximatur, in ſummam deſperationem anteà adactus. ex quo liquet, dæmones iis rebus conſtringi inuitos minimè poſſe; eóque magis, cùm nec cœlitus vis aliqua (vt quibuſdam videtur) contra eos vllam in pœnam conceſſa ſit: id ſi aliter ſe haberet, illud inconueniens conſequeretur, quòd has ſuperſtitiones exercentes nihil peccarunt, quod omnino falſum eſt, ac quò maiorem fidem facerent ſuis facinoribus, ſyderum obſeruatione ſibi ad hanc opus eſſe vulgò perſuaſere, maximâ cùm aſtutia (cùm nihil cœlo eo quòd ſpiritus ſubſint, ex eo fit, vt, & ſi vocati, non ſem-

Necromanticorũ mõs frequentiſſima.

Syderum obſeruatio à Necromanticis quæſita.

adumbretur, ex eáque lingua eluceat, quódque primis parentibus ab initio ſtatim (non vt reliquæ poſtmodum ex peccato conſecutæ in pœnam culpæ) data eſt. Aut etiam quòd dæmones maiorem laudem ex his barbaris vocabulis, Deíque conceptum ſummum quærant, cùm hanc linguam vtpote propriam & peculiarem ſuis cultribus conſecrarit deſtinaueritque omnipotens, cuius etiã vſum nouiſſimis diebus vbique locorum & gentiũ quaſi poſtliminio reductum, communem ferè omnibus, cùm erit vnus paſtor & vnum ouile, nonnulli perhibent, eámque in cœleſti patria omnibus vernaculam fore, alijs tamen non deficientibus non abs re haud pauci Hebræorum Thalmudiſtæ aſſeuerant, & quidem iure optimo eius conſiderata origine, quam non ex peccato inſtar reliquarum, ſed ex ipſa integritatis cõditione trahit, Chaldæis & Phrygiis falsò ipsâ tanquam ſuâ gloriantibus. Prætereà, neque exiſtimandum (vti fert opinio Necromanticorum) ob Characteres illos, quibus vtuntur, dæmones accedere, vt aſtutè ſe iis cogi ſimulant, excitando in acceſſu quaſi conſtricti horribiles terrores tempeſtatéſque maximas, cùm potius ſuâ ſponte decepturi veniant, immò per omnes decipiendi occaſiones ſolicito ſtudio venentur, nihil magis in votis optatiſque habentes: quid enim homines, viliſſima ſua mancipia, tantùm trepidarent, vti præ ſe ferunt? cùm horum poteſtas ipſorum diabolorum longè ſit inferior, vt ne comparari illi poſſit, vel ipſo Apoſtolo teſte, dicente, *nobis non eſſe bellum aduerſus carnem & ſanguinem ſed aduerſus principes & poteſtates, rectoréſque tenebrarum mundi huius.* Minimè itaque adeundo tam arctè conſtringuntur, aut loco alligãtur, vt inde recedendi omnis facultas eis erepta ſimul videatur. ſæpe enim receſſiſſe inde conſpecti ſunt, licèt ex pacto è veſtigio reuertantur. neque à quibuſlibet etiã vocati, vt verſipellis ſunt aſtutiæ, accendendo obediunt, etſi ſuperſtitionis nihil omiſſum ſit in obſeruandis conſuetis horis fortè quòd ab angelis impediantur, aut ſuis tanquam principum fide dignorum promiſſis fidem certam minimè haberi intelligant.

Hebræa lingua ex integritate orta.

Dæmones acceſſu ſuo horrores conciĩt.

De Diabolicis artibus, quòd multi huic ſuperſtitionum generi dediti hoc appetant, vt diuitijs & delicijs fruantur, artis Magicæ ſubdolâ ſpecie decepti: qua credunt ſignis quibuſdam Magicis, herbis, gemmiſque virtutem aliquam ineſſe, cùm falſa meréque ſuppoſititia ſit: nec hoc fieri poſſe ſine aliquo Dæmonum commercio, nobis non abs re interdicto.

CAP. XIV.

Diabolicis artibus dediti vt diuitijs & deliciis fruātur.

DOlendum profectò lachrymíſque deplorandum, non exiguam hominum partem huic diro diabolico iugo ſponte ſua colla ſubdere, quò ſolummodò nonnullis optatis potiantur, friuolis votis nihil penſi habentes (id quod ab ipſa veritate de huiuſmodi permutatione dictum eſt) cunctas nempe totius mundi & diuitias & delitias nihil prodeſſe, quæ vnius animæ iacturâ vel permutantur vel comparantur. Nec tam Saturni vel alio infauſto aliquo affecti ac irradiati ſydere (vt nonnulli ſomniant) aut planeta cadente impulſi id agunt: quàm potiùs ſuâ peruersâ mente & iudicio, ipſis talpis cæciores, volentes ſeſe in talia extricabilia diabolica retia præcipites dant. Falsò itaque à talibus creditur & hoc ijs ſignis magicis, ſeu herbis, ſeu gemmis, à cœlo, aut arte (vti Zoroaſtres ac Zabulus effinxere) aliquam vim peculiarem ſubeſſe, aut ſi qua ineſt, ex pactis diabolicâ ſubdolâ fraude ſuppoſititia eſt, *ſuo inferiùs dicenda loco, de imaginibus.* hîc nobis ſufficiat, hanc ijs virtutem à natura datam minimè eſſe, quò corporea ipſa trahant incorporea, poteſtate longè latéque ſuperiora, multo minùs ex aliqua obediendi facultate, quam Deus rebus iniunxit, ne amicitiæ alicuius ineundæ cum ijs anſam præbuiſſe videatur, cum è contra nobis illius commercio ſeuerè interdictũ ſit ab Apoſtolo, dum vt nobis ab omni dæmoniorum ſocietate caueamus præcipit. Quòd verò vocati, & quaſi ad imperandum adſint ſuperiorum poteſtate & imperio, quorum nomina furtim ſub illis characteribus ſigilliſq; continentur, euenit, non vti bruta cibos ſequentia, *ſicut anteà*

anteà etiam monuimus, verùm vti ſpiritus ad ſuas teſſeras & occulta inſtrumenta veniunt.

De iam laudata conſtrictione Dæmonum: An poſſint etiam inuiti cogi & caſtigari cùm ſe nobis ſubiecerint: de illorum in nocendo impia concordia: de diuinarum appellationum, nominum Angelicorum & ſanctorum orationum abuſu in his conſtrictis aduocationibus: An Deus bonis & malis Angelis, vt nos puniat, vtatur: Subduntur dehinc circulorum ceremoniæ Magicæ cum characteribus in arte frequentibus, non omiſſis quæ tractantur de Fatorum ſuperſtitioſo inuento.

CAP. XV.

His ſuperioribus cæteri dæmones ſeſe ſubiecere libenter, eorum vitiis adhærendo: ex quo & inuiti nunc cogi poſſunt poteſtatéque caſtigantur: ſi quando in diuerſas partes diſcedere tentant, omnibus tamen in nocendo par animus & mens concors, non tam ab eſſentiæ aliqua nobilitate, quàm peruerſiſſima malitia profectum, quâ deploratis ſuis mancipiis conſpiciendos ſeſe exhibent, etiam pro ſuo libitu id facientes, in annulis, ſigillis, ac tabellis ſeruire eis in hoc ſimulantes. Nec tamen cuiquàm mirum videri debet, quòd in hac dæmones cogendi ratione aſſiduè Angelorum nomina proferantur, cùm & diuinis appellationibus ac ſanctorum orationibus in ijs turpiter abutantur, vti non ignotum eſt quibuſdam Mechubalibus, aſſerentibus dæmones ab his tantùm Dei nominibus longiùs abeſſe, quibus thronorum, dominationum ac Seraphim, adiecta conueniũt, quoniam ijs ſolummodò Dei charitas, miſericordia, pietas, ſalus, libertas, ac inhabitatio innuitur: ab his autem, quibus Dei iuſtitia ac poteſtas exprimitur, haud ſemper abeſſe, inquiunt, cùm ſæpenumero ſub bonorum prætextu, praui ac maligni lateant angeli, vtrorũque enim Deus nos puniẽdo miniſterio vtitur, cùm omnes ſint adminiſtratorij ſpiritus, licet ſæpius ſuos fideles peccantes per bonos caſtiget angelos, vt Romanos punitos tradunt Diuo Gre-

Dæmonum in nocendo concordia.

Abuſus diuinarum appellationum.

Boni Angeli bonos puniũt.

Angelus. Romanis eos caſtigans apparuit.

gorio Pontifice, irâ enim diuinâ modum in almam vrbem tunc accenſâ, angelus ſtrictum manibus tenens gladium apparuit: ex quo moles Adriani commutato nomine, Caſtrum Angeli appellari cœpit. Diuum quoque Hieronymum, quòd plus iuſto Ciceroni deditus eſſet, ab Angelo correptum produnt, quod & Diuo Antonio contigiſſe volunt. In infideles autem ſuam exercens iuſtitiam & obſtinato animo delinquentes malis angelis executionem committit, vt in pœna pertinaciſſimi Pharaonis, impiíque Herodis, apparet. Cæterùm, & in eo dæmones dirum ſuum virus euomuere, diuerſis rebus, quò alliciantur, veneficis oſtenſis: Deó illudentes (quem per circulum Ægyptij ſignificabant) hominibúſque perſuaſis, ingreſſos circulum ac pentagona, furtim Dei nomina ſecundùm ipſos continentia, tutos prorſus ab eorum violentia, reddi. Nonnulli hanc ab Ægyptiis ac Hebræis edocti blaſphemiam, qui vel effœtis eorum mulieribus, vt à לילית ſic inquiunt, dæmonem partui noxam inferentem, ita vocantes, ſecuriores eſſent ſuis, infantibus timendo, per circulum in eorum cubiculis, hamno, cum nonnullis Hebraicis characteribus, ſignant, quibus diuina nomina, ſignificari volunt, diuerſis enim Deus nuncupatur nominibus, vti varij ſunt effectus, quos ſibi ſuccedere optant. Eſt & aliud dæmonum ſuperſtitioſum inuentum, apud vulgi noſtri fœmellas in vſu, quo Fatis, (ſic enim hos ſpiritus vocant) menſas variis dapibus inſtruunt, vt infantes eorum felici donentur auſpicio, domóſque ab immunditiis verrunt, expurgántque. Verùm, nunc & ad alia quædam digrediendo referre non alienum erit, plura etiam ab iis in hac ſuperſtitioſa arte, qua ſe cogi ſimulant, committi mala, aperte quidem. hinc, non ſine cauſa, Salmanticenſe antrum occluſum fuiſſe, aiunt; Nurſinum lacum cuſtoditum: Viſingianum quoque ſpecus, quò ſe hoc genus hominum, clam recipere ſolebat, obſtructum. Nec tamen hi nequam Spiritus in omne malum (vt quibuſdam placuit) bonâ quâ ſunt naturâ ac ſubſtantia intelligentiæ, feruntur, cùm ordinati fuerint ſaltem ad vniuerſi bonũ, quò ſuæ voluntatis tanquam obiectum non poſſunt non velle, licèt nihil mali, neque hîc, neque in cœlo cõmiſ-

Malis Angelis malorum executio commiſſa.

In conctione Dæmonum multa mala patrantur.

Necromanticis loca frequentia obſtructa.

ſum,

Digitized by Google

ſum, cuius ipſi, aut cauſa aut occaſio non extiterint, cùm ipſis auctoribus factum, vt lapſus Adæ totius generis humani ruinam ſecum traheret, minimè tamen conſequitur nos nulla delicta niſi ipſis inſtigantibus noſtrâ ſponte committere.

De viſibili forma Diaboli & cur ſit à Deo permiſſa: An ea forma ſit corpore tecta ex variis Platonicorum, Theologorum noſtrorum, Rabinorúmque opinionibus: ſacris teſtimoniis: obiectionibus & ſolutionibus in id productis.

CAP. XVI.

QVò autem acerbius contra hos cõcipiamus odium, eóſque magis quàm præſentiſſimum venenum fugere diſcamus, horrenda prorſus ac truculenta forma ſeſe nobis oſtendi, Deus ſingulari conſilio permittit, vt vel ex iſto horribili conſpectu de altera vita, taliquе, qualis aſpectus, animo contra nos edoceamur. quare variis abominabilibus laruis ſæpenumero ſe nobis obiiciunt, & varia in miracula rerum infernales Vertumni ſe vertunt, vel in momento; vbi viſum fuerit, cùm propriis formis deſtituantur, cuius contrarium tamen Platonem ſectantes aſſerunt, hos ſpiritus nempe corpori corruptioni tamen experti obnoxios, nec craſſo velut nos obductos, at incorruptibili, maximéque tenui, quo & animas circumdatas perperam imaginati ſunt; à quibus non immeritò, omnes ferè Latini Theologi, præſertim Scholaſtici, diſcrepant, negantes hos ſpiritus, cùm omni careant materia, corporibus naturâ vnitos. Si enim (inquiunt) vlli corpori iuncti forent, quonam pacto multis antè ſæculis, quàm corporeâ naturâ creati eſſent præſertim ſi cum Græcis conueniunt: cùm corpora ſine loco eſſe nõ poſſunt. Ex quo eos nullo prorſus corpore tegi, euincitur. Nec obſtat quod forſan obiici poſſet, poſt perpetratum primum ab ipſis tale facinus, & à mũdo iam condito, corpore donatos fuiſſe, quò acerbiores cruciatus experirentur: hoc tamen ipſo, euitare

Diaboli forma horrenda.

Platonicorum opinio.

Scholaſticorum opinio.

Obiectio. 1. de corpore poſt lapsũ ad cruciatus.

Scyllam

Dæmones vndénam aſſumant corpora, & quomodo vniant aſſumpta: Cur integra hominum corpora non referant, cùm ſint Angelorum lucis imitatores: brutorum potiùs animantium, auiúmque horribiliores formas ſub diuerſa ætate repræſentantes.

CAP. XVII.

Reliquum itaque eſt, vt, dum hi perfidi ſpiritus, oculorum conſpectui ſeſe obiiciunt, aliũde corpora ſibi aſſumant, quibus tamen minimè, vt materiæ forma, vniuntur, nec, vt motor tantùm mobili: verùm, vt repræſentent, quibuſcum per *ὀρεξεῖαι* aſſumptis, ſæpius noctu, quàm interdiu, vt perterrefaciant, videri ſolent; ex quibus corporibus nihil eſt, quod ſenſu percipi poteſt, vel lapidum, vel vegetabilium, brutorúmue, cuius imagines aſſumpſiſſe viſum non ſit; quamuis *in nouo teſtamento* non reperiatur integra hominum, vel exteriùs ſimulachra accepiſſe, non quòd ſuis viribus hoc nequirent, ſed quòd ab Angelis prohibeantur, quod veriſimiliter ob incarnati Verbi reuerentiam, cuius intuitu, & Angeli ſeſe adorari non patiuntur, vt de illo *in Apocalypſi* factũ legimus, licèt diuerſum ab hoc *in veteri* appareat, etiam in Abraham tres angelos vidente, & miro perſonarum arcano, triadem ſcilicet ſub naturæ vnitate, diuini luminis radio, agnoſcente, vnum adorando, eique genua flectendo: aut certè, quod non permittitur, vt interna eorum fraus, ac conditio brutorum, vel ex hac extrinſeca quam capeſſunt forma turpiori, apertiùs iam oſtendatur. Quapropter, cùm ſeſe ſub ſpecie humana oſtentant, Angelorum id æmulatione faciunt ſic apparentium, quò filium Dei incarnandum præ ſe ferrent, ac ſe nobiſcum ſocios futuros oſtenderent, frequentiùs caprinos ac anſerinos pedes affingunt, quos longiori habitu aëreo ſibi aſſumpto celare conſueuerunt, veluti vadum in flumine diſquirenti, apparuiſſe cuidam oſtendit ſuis in Genialibus Alexander. monacho frequentiùs etiam, vt Centauri, Fauni, ac Satyri, in nemoribus, ſiluis, lociſque deſertis viſi sũt: qua figurâ Diuo Antonio in ſupe-

Corpora Dæmonum ſub ſenſum non cadunt.

Trium Angelorũ apparitio facta Abrahæ.

Dæmonum apparitiones humanæ.

F

riori Ægypto Paulum primum heremitam viſenti, Dæmonem, viro ſanctitate vitæ & doctrina apprimè claro, apparuiſſe ferunt: (cuius literæ ab Ægyptijs, in eorum ſacrificiis, vt à nobis Apoſtolorum epiſtolæ leguntur,) à quo inſtanter, quiſnam eſſet, abiuratus, (occurrentem enim dæmonem abiurari, at non rogari licet,) duntaxat, inſtar fallacis ſerpentis, locutus fertur, *Sū vnus ex iis quos deluſa gentilitas pro* Djis *adorauit*, ac ſub Nympharū quoque, Machabeo, Manchuco, atque Dunchano, viris in Scotia admodū illuſtribus, quibus ſalutaris ea, quæ poſteà veritas euentus comprobauit, admodum iucunda vaticinatur aſſerit Boetius, haud vulgaris apud Scotos hiſtoricus. Brutorum quoque animantium ſimilitudinem retuliſſe Dæmones inuentum eſt, vel iam inde ex vetuſtiſſimo tempore, ſed non anteà, quàm Dominus his ſeſe ſymbolicis & exterioribus ſignis oſtendit; iam ſub ariete Baccho, in arenoſis Lybiæ heremis erranti, aquam ſitibundo indicando: ac ſub quarundam auium

Auium ſimilitudinem induit Dæmon.

Diomedeis in inſulis omnibus, qui ibi appellerent, Græcis: ſic & ſub coruorum apparuere Alexandro volatu Iouis Hammonis templum, ab ipſo tantopere exoptato, oſtēdēres: ſub nigris etiā alitibus, cuiuſdā animā ad inferos ducentibus: vt & ſub hominis nigerrimi forma cui-

Dæmon ſub hominis nigerrimi forma.

dam Hiſpano, cum ob dentium, quo laborabat, dolorem frequenter inuocaret: quaſi ita alteri equiti (cuius nomini parco) dum nullum verbum faceret, quo eum infelix haud nominaret, ſic etiam at vultu prorſus deturpatus, beato Edimundo, dum Aberdonium

Vultu horridus Dæmon apparet.

pergeret; nec multis ab hinc annis hirci ſpecie apud quoſdam Cantabros, quos furtim ad adorandum Sathanam ſollicitabat. Multorum præterea & aliorum animalium ementiti ſunt formas, ſæpius tamen ferocium, quod non, niſi Dei ſingulari, quo nos proſequitur amore fit, quò nos, per huiuſmodi horribiliores, viſui noſtro obiectas imagines, de eorum qualitate nos com-

Horribiliores animantium formas cur affingat, Dæmon.

monefacit, licet interiorem ipſorum malitiam, nocendique nobis ſtudium, mille modis atrociorem (ſi oculis ita cerni poſſet) fore tam eſt certum, quàm quod certiſſimum. Non tamen ſemper ex æquo, quamuis humana ſpecie, apparentes perfectæ ætatis videntur; ſed

nunc

I

nunc vt adoleſcentes: nunc vti ſenes, iam puerili aſpectu, vario planè ac diſſimili, vti hac vel illa maiorem fallendi occaſionem ſe captare poſſe intelligunt. qua diſſimilitudine etiam vtuntur vt plurimum, non ſinguli, ſed plures ſimul apparentes, diſparem & vnam magis altera inter ipſos nobiliorem conditionem eo innuentes. Præ ſe ferúntque interdum ſeſe mortem oppetere, quò ſalutem nos ſperare oſtendendo faciliùs nobis imponant, vt nonnullis Philoſophis hæreticis ac Mahumethis impoſuere.

Quomodo eiuſmodi ſimilitudines aſſumant Diaboli ſub vtraque hominis & fœminæ forma pro diuerſis occaſionibus & ſubſtantiæ gradibus. Vndé nam tanta iſta Dæmonis maieſtas, vt dedignans hominum ſocietatem transformari cupiat in angelum lucis: Quas autem qualitates elementorum imagines aſſumpta attingant: ſint mixta nécne, cùm teterrimum in exceſſu ſapiant odorem.

CAP. XVIII.

NEc eiuſmodi imagines propriâ qua ſunt natura aſſumunt, vt nunc fœminæ, nunc mares videantur, alioqui quæ his ſpiritibus communio cum belluis, auibus, piſcibus, atque adeo plantis ſaxiſque; quorum ſpecie ſæpe apparuere? nulla profectò. vnde ergo hoc? pro vt fert occaſio: etſi non negauerim, frequenter, pro earum ſubſtantię gradu, accidentibus diſtinctas variis ſumpſiſſe; vt cùm terreſtres ſuboblcuram: aqueí, perſpicuam: clariorem verò, aërei aſſumunt; diuerſo tamē modo omnes. pro regionum, quas inhabitant, diuerſis interuallis. vt ſi æetherei ſydereo amicti fulgore, magnâque cum maieſtate quaſi, & venerandâ magis quàm cæteri facie apparent; quem quidem luminis fulgorem, non à ſtellis (vt quibuſdam viſum eſt) cùm cælū nihil habeat, quòd abſcindi poſſit, nec ab igne, qui adureret, accepiūt, cùm nihil ſit eis poteſtatis factū in

Aſſumptio formarum in Dæmone ſit pro occaſione, & ſubſtantiæ gradu.

Maieſtas apparentis Dæmonis vnde petatur.

elementorum proprietates, ſed Deo ſoli reſeruatum, perinde vt in ardenti camino, cui ſubiectos pueros ne comburerentur mandauit, videre eſt: At verò à propria ipſorum naturæ cum his Elemētis analogia, & conformitate, quâ vel per ipſam imaginem, vti per oculos, anima ità obſcurius clariúſve, horum relucet eſſentia. Cæterùm, qui crebrò, vt angeli lucis, quò faciliùs imponant, vel extrinſecùs ſaltem, quod non ſunt, videri cupiunt, haud ita diu, nec frequentius ſic apparendo, copiam ſui faciunt, quaſi ob naturæ ſuæ præſtantiam, mortalium dedignentur conſuetudinem. horum duos apparuiſſe cuidam memoriæ produnt, Plinij liberto non illiterato, dum ſibi abraſis (vti ſomniarat) capillis, vt duo iuuentes albis induti veſtibus, eueſtigiò per oſtium exire viſi ſunt: ſic & Rathbodo Friſiorum regi alium, auream domum variis gemmis ac vnignibus refertam tabelliſque & auro fulgentem, oſtendendo: ac nonnullis etiam Mahumethis, ſub quorundam, quos ſibi fingunt, ſanctorum velamine, in neceſſitatibus inuocati. Quas tamen ſubeunt imagines, nec ex humo, nec ex aqua eſſe, Theologi omnes aſſerunt: non quòd à noſtris oculis euaneſcendo has effigies relinquere pro arbitrio nequirent ſine manifeſto fuci facti indicio, quaſi hi ſpiritus, pro ea qua pollent facultate, illarum ſimulachra, ne ampliùs compareant, ſubitò non poſſint diſſipare, cùm id vel cogitare, tantùm abeſt dicere ac referre, more quorundam res ſit friuola ac inanis, cùm materia hac in re, ipſorum imperium non detrectet, ſed potiùs pareat: ſed quòd per hæc duo, vti ſimplicia ſunt elementa, vbi non coaleſcant, nec ipſi contra ipſorum proprietates præualeant, perſiſtere nequeant. Quas corporum imagines eadem facilitate, qua coalita, condenſant, euaneſcendo rarificant ac diſſipant; neque etiam omnia ipſamet elementa, vel quò mobilia; at partim, *ſæpius iam dicto modo*, ne naturæ deſtruatur ordo obtemperant. ex quo fit, vt cuncti effectus, profecti à magis vel veneficis, tantummodo per loca Angelorũ, Deique permiſſu fiãt. Verùm, vt in inſtituto noſtro pergamus: Dæmones hæc cùm volunt accipiunt corpora propria, ipſorum applicatione; minimè verò ex aëre hoc ſubtili ac tenui, qui colore ac figura pingi

Imagines à Dæmonibus aſſumpta non ſunt terreſtres nec aqueæ.

Effecta Veneficarum omnia Dei permiſſu.

pingi nullo pacto poteſt, nec ex craſſiori tantùm (vti nonnullis perſuaſum eſt) verùm (vt volunt plures alij cum Scoto perſpicuè illorum talem opinionem impugnantes) & mixtis mixtione tamen imperfecta, actiuą ſcilicet paſſiuis ſub proprio cœli aſpectu ſupponendo vniendóque: quod etiam certum verúmque eſſe, vel ipſi nequam ſpiritus demonſtrant, ex ſulphure ac tetro illo, quem euaneſcendo, poſt ſe relinquunt odore, vti ſæpenumerò à multis expertum eſt, mihíque ipſi hæc ſcribenti in ſomno huius rei facere periculum datum eſt, vera profectò, & experta profero: dum enim nocte quadam ab incubo magna difficultate ac grauedine opprimerer, manu quaſi quiddam molle comprehendiſſe mihi viſus ſum, quo experrectus mirum in modum hunc tetrum odorem percepi, vt grauiorem vix tanquam vel Puteolis expertus ſim, totúmque biduum poſt nares emungendo eiuſmodi odoris grauedine me afflari contigit. *Euaneſcentes ſpiritus ſulphureum relinquunt odorem.*

Quomodo Dæmones aſſumant membra, & an eorum corpora ſint vt noſtra variis membris diſtincta, coloratáque figuris & pro libitu eorum nobis appareant viſibilia & qua ratione: An viribus corporeis polleant, organicè moueantur, oſſibúſque carne & neruis conſtent: an iis membris vtantur vt & nos: An loquantur & loquendo voces articulatas nobis diſſimiles referant, moréque noſtro audiant.

CAP. XIX.

AT dum hæc corpora Dæmones aſſumunt, variis vti noſtra diſtincta membris coloratáque figuris, viſui, quorum volunt, ac etiam ne videantur per ἀορασίαν, pro libitu citiùs, quàm noſtra percipit imaginatio, ſeſe obiiciunt; vel impediendo medium, quò minùs horum ſpecies ad noſtros deferantur oculos, vel ipſaſmet ſimilitudines prohibendo, vel aſtantes in profundam aliquam imaginationem, vbi cunctis ſenſibus, tam exterioribus, quàm interioribus, ſuperiores ſint, rapiendo: per *Corpora Dæmonum vt noſtra variis diſtincta membris.*

quæ quidem corpora apparentes, nihil prorſus virium, quas anima circa negatiuam ac ſenſitiuam poteſtatem, vel in exterioribus, quæ accipiunt, membris, exercent quò fit, vt nec organicè moueantur, neque hæc oſſibus, carne, aut neruis, ipſa veritate atteſtante conſtent, dum inquit, *Palpate & videte, quoniam Spiritus oſſa & carnem non habet.* quo dicto demonſtratur, nihil quod naturale non eſt, diuturnum eſſe poſſe, quocirca, quas ſibi aſſumunt aures, oculos, ac nares, & ſi quæ alia membra habere videntur, non ita habent, vt iis vtantur eo quo nos modo, at vel vt, alij, quos mentiuntur appareant homines, vel vt nos iis membris decipiant fruſtrenturque, etenim haud multò aliter eis inſunt, niſi vt pictis in pariete imaginibus, aut exciſis è marmore ſimulachris: non enim dæmones ſenſibilia his artibus, ſeu corpore toto, quaſi aquam ſpongia, (vt rectiùs dicam) ipſa ſpecula oppoſita, rerum imagines recipiunt *vt Pſellus* cum multis aliis ſomniauit) cùm quæcunque per ſenſus operari videntur, tantùm ab eorum, (*vt iam ſæpe diximus*) intellectu, ac voluntate procedant. ex quo fit, vt per vniuerſarum rerum cognitionem ad particularium notitiam contrario ac nos ordine perueniant, atque pauca in his, vti & nos, peragant.

Spiritus organicè non mouentur, oſſa carnémque & neruos non habent.

neque contra hæc quid facit, quòd crebrò loquentes niſi ſunt, cùm quæ proferunt verba non vt in nobis noſtrarum affectionum notæ exiſtant, nec quo nos pacto compellant deſtituti pulmonibus, cuius vſus in aëre tam expirando, quàm inſpirando, ad vocem formandam neceſſariò, nec etiam horum mentis conceptus, inſtar, noſtrum aſſequuntur: nec refert etiam, quod ſonos articulatis vocibus noſtris haud multùm diſſimiles edant, cùm & ex aëre emerito corpori quaſi infracto & intruſo: ſic eundem extrudendo noſtri cauſa componunt, vt vel exterior tactus, ac percuſſus ad audiendum vſque aures, humanas voces reſonando, multiplicetur, quódque frequentius eſt intus in ipſa aure efficiunt, quo profectò modo vocatus Simonides, vt egrediendo domum ruinæ mox ſubſecutæ ſeſe ſubtraxerit, reliquis omnibus ea oppreſſis. mirum certè magnúmque aliquid, ex tanta hominum turba, vnicum Simonidem ab hoc interitu liberatum

Voces Dæmonum quæ.

Pulmonum noſtrorum vſus quis.

Articulata voces Dæmonum.

liberatum, eiuſmodi medio, iudicium hoc fallax, quàm magnæ Deo ſapientia ac prudentia inſtructi viri curæ ſint: neque etiam dæmones voces noſtras auribus vti nos hauriunt, verum peculiaris virtutis conſiſtam, ob idearum propriæque ſubſtantiæ applicatione, vt & reliqua hoc genus alia modo tamen earum naturæ idoneo, etſi noſtrum imaginandi captum excedat. Hinc patet, dæmones in his ſibi adſcitis corporibus nihil de ipſa, niſi quæ ad motum ſpectant operari.

Viri prudentes Deo curæ ſunt.

Auditus Dæmonum quis.

De habitu facieque Dæmonis, & cur humanam aſſumat. De ſpiritibus ſubterraneis & aëreis, cur lumen oderint, an propriè cibis veſcantur, & ſub qua forma. An ſaltationibus gaudeant Dæmones, & quidam nominentur ſpiritus. De aquæ luſtralis in monumentis ex Patribus vſu. De velocitate Dæmonum, deque locis à Dæmone diuexatis, qua ratione expianda ſint.

CAP. XX.

DVm verò, humana ſpecie nobis, quòd Deus nunquam niſi maximam ob noſtram commoditatem permittit, ſeſe conſpiciendos aſſerunt, maximè cùm non tam terroris incutiendi, ſed clàm nos circumueniendi gratiâ, nobis obrepunt, vt optatis ſuis minori negotio potiantur, peregrinorum, tum religioſorum, ſanguine nobis coniunctorum, ac familiarium vitâ iam antea functorum, vel abſentium, faciem & habitum oſtendunt. Aliqui porrò, ſi lucem hanc exoſam habent, non quòd illorum naturam, cùm incorporei ſint, tantoperè oppugnet, at ob aliquod grauius commiſſum crimen, vt noctu, inſtar dirarum nocturnarum auium, terribiles ſeſe offerant, candelas accenſaſq; faces aëris afflatu extinguentes, ſubterraneum hoc dæmonum eſt genus, degẽs in latebris, frigidiq; obeſt paſſionibus, corporibus ſæpius moleſtũ, alij, non hoc ſic lumen refugiẽtes, interdiu ac noctu ſimul, apparent, non ita multùm formidabiles,

Humanam ſpeciem cur aſſumat Dæmon.

Lumen cur oderint Dæmones.

hos ferunt aëreos,adeò familiares , ac quaſi domeſticos ſeſe hominibus interdum reddentes,vti & cibo potúque noſtro exemplo frui ſimulent , cùm ſolummodo frangant,comminuant , propriámque in materiam conuertant.quod quidem reipſa fieri exiſtiment,toto errant cœlo.alludunt enim , licet falsò , ad Thalmudiſtarum opinionem,idem de ſuo Hazazele , quem cadaueribus dominari Cabaliſtę affirmant,ſentientium: non enim famis explendæ gratiâ carnibus veſcuntur, vt deuoraſſe.*in Dæmonum annalibus videre eſt*, mortuum quẽdam,per Aſuitum & Edimundũ,quàm amiciſſimos dum viuerent , vt & ſimul viuere ſimúlque emori velle coniurarint:mortuo itaque vno viuus adhuc alter cum mortuo ſepultus partim laceratus repertus eſt. Idem non pauci Platonicorum affirmare videntur , aſſerentes hos Spiritus crebriùs formâ præcellentium iuuenum puerorúmque carnes voraſſe,at in deſiderio immenſáque rabie, vel in cadauera,diuinum, dum viuerent , opus ſæuiendi , vti mortuas cõtra feras vertagi ac moloſſi:qua in re,hęc vera eſſe putantes,haud parum hallucinati ſunt,dæmonibus exiſtentibus,*vt dictum eſt*,incorporeis,cibum minimè appetentibus vti fit in creaturis corporeis. Quod autem cadaueribus gaudeant,minùs & hinc cuiquàm mirum videri debet : maledictione enim diuina ſub ſerpentis forma cunctis diebus vt terra veſcerentur ipſis iniunctum eſt. hinc & Angelum Michaëlem cum dæmone altercatum ferunt de corpore Moyſis, angelo aſſerente, id ad eum minimè pertinere , ex quo faciem Dei videre illúmque coràm alloqui meruiſſet. Quò etiam magis dæmones à defunctorum corporibus abſtineãt,ab antiquis patribus introductum eſt , vt monumenta eorum ſubinde luſtrali aqua aſpergantur,quam tantopere,hunc corporum principem (ſic enim Cabaliſtæ diabolum vocant) refugere, aſſerunt. Quæcunque porrò,aſſumunt corpora, peculiari ſua virtute,vt Angeli,id faciunt,cúmque alio, quàm quò aſſumpſerunt loco,adhæc oſtendendum iis opus eſt , nil obſtat,quò minus vel in momẽto quò velint ſe trãſferãt: materia enim ſuâ naturâ mobilis abſq; mora quod iubetur facit. Induti itaque eiuſmodi corporum laruis nonnunquam in deſertis,aut aliquibus domibus , ob malũ quoddam

Cibos non propriè vocant dæmones.

Amici duo viuentes & mortui.

Cadaueribus gaudent dæmones.

Velocitas Dæmonum.

Loca apparentium Dæmonum.

quoddã anteà in iis perpetratũ, inſignibus & famoſis vii & in locis ſtrage nobilitatis, quæ eſt ipſorum nequitia, homines perterrefaciendi, omnes occaſiones captant. hinc & non rarò, vlulatus horrendæque voces ac gemitus, noctu potiſſimum ſtatiſque horis, non ſine hominum maximo terrore audiantur. Cuius generis quoddam viſa horrendum ſpectrum apparuit Athenis Athenodoro Philoſopho, quod ſtridore aſpectúque truculento, dum perempti cuiuſdam manes celebrant, morem ſuperſtitioſum gentium ſedulò in poſterùm obſeruare iubens, quod factum ac religioſum eſſet, poſt humata oſſa euanuit. quare non immeritò eiuſmodi à dæmonibus diuexata loca, ſemper piis precibus aquáque conſecrata expiari par eſt, & à maioribus nobis quaſi per manus traditus mos, quos quidem & nos, tam in doctrina, quàm moribus ſequi conuenit. quò enim doctores ſancti, temporibus Christi, tamquam veri fontis omnis boni fuere proximiores: tantò plus lucis ſapientiæ diuinæ præ cæteris habuiſſe meritò reputati ſunt. *Loca à Dæmonibus vexata.*

De poteſtate & malitia Dæmonum, an ſit æqualis: quòd eorum aliqui nõ adeò nobis ſint noxij, cachinnis potiùs nos excipiẽtes: De Paganis, ſic dictis Dæmonibus, & eorum pœna: An differant ab iis, qui nos dormientes infeſtant & mole quadam opprimunt & quomodo nuncupentur: Medicorum in eam rem ſententia.

CAP. XXI.

CÆterùm, cùm eiuſmodi dæmones non omnes æqualis ſint poteſtatis (*vti & ſuprà mentionem eius rei fecimus*) nec etiam vnius malitiæ, licèt omnes ſine vllo diſcrimine nihil niſi exitium ſemper ſtruant: haud itaque & eos æqualiter malas operari operationes, contingit. nam, quò ipſi ſunt peiores commiſſis ab iis ipſis facinoribus, eò & nos infenſiori proſequuntur odio, grauiora pro ſua virili nobis inferentes mala: qua de re fit, vt aliqui non niſi illuſionibus ac præſtigiis non ita noxij inter homines vagentur, alij riſu ac cachinnis nos excipiant: quorum non pauci in Nouergiæ nemoribus *Malitia Dæmonum non æqualis.*

conſpiciuntur, ac in ſyluis Norlandiæ, ibi cùm montium pleriquemiris æſtuent flammis: & ſub ipſa glacie

Dæmones Pagani dicti qui ſint.

frequentiùs horrendi vlulatus ac fletus audiantur, deſcenſum vel aditum ad inferos inde haud procul abeſſe poſſe multi coniiciunt, tranſeuntes, amicorum more, amicè nihilminus ſalutare conſueuere, ſubitò tamen

Paganorum pœna.

euaneſcendo fruſtrantur *Paganes* nonnulli hos appellant: ac pœnarum, præterquàm damni, vel minimùm in poſterum formidare, aiunt: apparent etiam, dum mortuorum animas ſimulant, ad montē Hechlam continuis flammis, vt Ætna, fumantem, euaneſcendo ſeſe recipere, aiunt atqui eorum, quaſi de induſtria, imbelles videntur, ac è minimis infimæque ſortis angelis, quos Thalmudiſtæ ex hominum pollutione natos eſſe, vti & *Incubos* falsò ſibi imaginantur: hi corpore perexiguo, vti pumiliones apparent, paruam lucem habentes propria ab eo-

Incubi qui & eorum apparitio.

rum (vt relatum eſt,) exiſtentia, quaſi ſidera à propriis intelligentiis tactu ob multam coacti aëris leuitatem, frigidiſſimi ſunt, vt quotidie non paucis eius rei periculum facere in ſomnis contingit, mihíque ipſi quatuor ab hinc annis Neapoli agenti euenit, qui dum ſub auroram mirum in modum ab hoc phantaſmate comprimerer, manu extenſa, qua tanto me pondere leuarem, ſpectrum tetigi, quo nihil algidiùs vnquam ſenſi. hos ſpiritus Græci Ἐφιάλτας, quaſi equos ſuprà nuncupauit: Latini verò, quòd dormientes tanto premant pondere, vt ne moueri quidem, multò minùs in auxilium aliquem vocare poſſint, *Incubos*, ab incubando, nos autem Hetruſco ſermone, ceu delitio obnoxios, aut quòd reliquas vanitates, quòd decipiant, fingere aſſueti ſunt Folletos nuncupamus. Medici, huius mali hanc reddunt cauſam ex arte ſua: craſſiorem nempe pituitam aut melancholiam, non in cerebro ſed circum præcordia inhæreſcentem, quà per crapulam aut cruditatem turgeſcente, diaphragma pulmone premitur craſſo autem vapore illinc in fauces & cerebrum aſpirato vox ſupprimitur, ſenſus atque mens obturbatur, viſíſque triſtibus offunditur: ex quibus quidem cauſis, vtputà phyſicis, incubum aliquando procedere inficiandum minimè, ita vt plurimùm dæmonum adſcribendum illuſionibus: quod

inde

inde etiam patet, vbi in amplis ac ſpatioſis ædibus, multis ſimul dormientibus, eiuſmodi ſpectra moleſta ſunt, quæ ſi loco (vt vulgò aiunt) addita ſunt, locum potiùs, quàm certos homines infeſtare tum dici poſſunt, malum aliquod iam patratum, aut iam certè adhuc patrandum, eo ſubindicant.

De ſpecioſa Dæmonum ſanctitate ac religione: qua ratione Lares dicantur & quibuſnam ſacrificijs concilientur: quinam etiam ſpiritus mærorem inducant aduentu ſuo & receſſu, & qua calliditate in eo vtantur: An ſpecies animarum defunctorum referant, an fugandi ſint & quo pacto: Laruæ ac Lemures qui ſint: Quòd homines ſint Dæmonum imitatores, vt potè qui reliquiis Sanctorum, ipſo etiam ſanctiſſimo Sacramento abutantur.

CAP. XXII.

SVnt & alij, qui hoc habent peculiare, quòd in apparendo, magnam præ ſe ferant ſpeciem veluti ſanctitatis ac religionis, omniſque boni potiùs, quàm alicuius mali, hac ſua hypocriſi; cùm ſuâ naturâ tamen ſint peſſimi, fraudes diſſimulantes: hos, quòd ſæpè in magnis atriis vagari ſolent, Lares deluſa vocauit antiquitas, ſuffitibus ac ſacrificiis inſuper eos ſibi Zoroaſtris arte deluſa conciliare non addubitauit. Vtinam & hodie in hac ſumma Chriſtiana luce incautum vulgus, quò hi ſeſe furtim inſinuant, familiaritate quadam defunctorum amicorum ſeſe animas eſſe mentientes, non ita cæcos redderent & ad id credendum non inducerent, cùm tamen rarò niſi magno aliquo inflicto malo abiji diſcedant, vt inferiùs paulò aperietur: neque id alienum ab eorum natura videri poteſt, cùm ſemper plus damni dent in receſſu, quàm primâ fronte promittant: quamuis mira calliditate conſolandi triſtitiâ affectos, ſpeciem ſe venire ſimulét, diſcedentes iam nihil niſi mœrores, triſtitias, inde [illegible]

Lares, ſic dicti Dæmones.

Mendacia Dæmonum.

Boni Angeli in receſſu conſolantur.

Apparitio animarum defunctorum.

& extremæ deſperationis veſtigia poſt ſe relinquere conſueuere. Contrarij in his ita omnibus angelis bonis, in fine conſolantibus,& ſi non negauerim quandoque & has animas eſſe poſſe, quæ vt corporum ſuorum vmbræ (ſeu vt Hebræi vocant נפש nephe)quorumcũque phantaſiæ apparere Diuino permiſſu poſſunt, noſtráque ad hoc ope & auxilio indigent. Cuius exemplum factum eſt apud Gallos,vbi anima cuiuſdam VVilhelmi Corui,quæ dum flebili ac eiulanti voce ei, quæ fuerat viuenti coniux, frequenter appareret, adiurationibus denique conſtricta à quodam Reuerendo fratre,Ioãne Gobo,vt quidnam rei eſſet,quídque requireret,ac cur in hunc modum affligeretur,referret,multa reſpondit, ex quibus nõnullis petitis,rebúſque obtentis, ampliùs non apparuit. Simile quiddã apud Apulos vſu veniſſe teſtatur Bartholomæus Sibylla, qui animam crebriùs ob ſua ibi commiſſa crimina diutius paſſuram retulit. Verùm,cùm vt plurimùm dæmones ſub ſpecie animarum apparere ſoleant, idcirco minor fides ijs habenda eſt quæ dicunt:at ante omnia caurè procedendum, cum proteſtationibus & abiurationibus, ſíntne bona numina, nécne: quò veritas tandem eluceſcat. hoc enim pacto quandam decepit Sathanas Caſſini puellam,ſub diui Franciſci ſpecie:quà tandem recognitâ, nec ei ampliùs obtemperans, tot tantáque perpeti fertur,vt cunctos accolas in mirum traxerit ſtuporẽ.

Laruæ & lemures.

Qui ſpiritus, quòd non abſque magnis incuſſis terroribus viatores frequentiùs aggrediantur, ex eo Laruæ, ac Lemures antiquitùs dicti ſunt. horum quempiam noctu reperit in India Apollonius Thyanæus, ad Brachmanes cum Damide diſcipulo ſuo pergundo:quẽ, vbi ſtridẽtem vlulantémque circa ingentes rupes, profundáſque Caucaſi valles, ſentiret, (admonito anteà Damide eius rei, quænam eſſet)hinc clamoribus,minis,ac inſultibus,quaſi arte artem deludens, expelli, ac fugari comitem edocuit. hoc ab ipſo,ſuperiorum dæmonum nomine,quibus familiariſſimus erat,factum putandum, quorum auxilio & plura alia humanas vires excedentia perfecit. Ex ijs namque id ſpectrum erat, quæ minis ac clamoribus non timidâ naturâ(vt Platonici ſibi imaginantur)effugiunt:at quòd ob eorum flagitia, hęc pœna eis iniuncta ſit.quorũ idola,

Digitized by Google

idola, Iapouij, ac Sinæ, qui quoſdam dæmones, quò eos à reliquorum Spirituum turba cuſtodiant, adorantes, crebriùs clamoribus ac virgis etiam, ni probè ſuo munere in iis cuſtodiendis functi ſint, cùm precibus ac promiſſis, quod volebant, non potiuntur, & impetunt, & cædunt. Hoc diabolicum barbarorum factum execrando ſcelere noſtris temporibus quidam imitari non erubuerunt, dum Sanctorum reliquias, immò Sanctorum omnium Sãctiſſimi imaginem (horteſco referens) in flumina, quò aquis potirentur, temerè proiecerunt: eandémque, quò pluuia ceſſaret, ſub dio, vt madefieret, de induſtria, noctu, reliquere, eámque Mandragonæ vt conſequerentur vel Sanctiſſimum Sacramentum Aſino manducandum porrexere, quaſi verò homines omnium profligatiſſimi, ipſa vel elementa hac blaſphemia coacturi. Proh, facinus indignum, ipſos etiam Chriſtianos, paſtorum quorundam ignorantiæ causâ, aut philoſophiæ inani ſtudentium, aut certè poëtarum fabulis ac rhythmis vacantium, venationibus atque aucupationibus conuiuiiſque indulgentium, ac vtinam non ſummæ auaritiæ incumbentium, quorũdam etiam abſentia, vt oues ipſis paſtoribus vel ſtertentibus vel aliud agentibus tantis dæmonum fraudibus exponi ac ſeduci. quod enim pijs precibus, ieiunijs, eleemoſinis, ác ſeria pœnitentia pij ac religioſi à Deo exorare deberent: hoc tam nefando reliquiarum abuſu, & ſuperſtitione, quâ non alia horrenda magis, ethnico more, per vim extorquere tentantes. Nec exemplum Moyſis, qui amaras aquas, proiecto in eas ligno, in dulces vertit, ipſis patrocinari quicquàm poteſt, cùm nullam ampliùs vmbram corpore ipſo & lumine præſente ſectari par ſit, nec etiam minis, ſed potiùs pijs ad Deum effuſis precibus eum vſum fuiſſe conſtat, id, quod figura ſignificabat, animo reſpiciẽs. viuum enim noſtrum ac verum numen non niſi precibus piorum flecti, minis verò obſtinatorũ multò magis exacerbari ſolet.

Homines Dæmonum imitatores.

S. Sacramenti abuſus.

Moyſis lignum in aquã proiectum.

De no-

De noua nocendi cupiditate Dæmonum, qua in prætereuntes & hoſpites non ſine dolore impetum faciunt: cur Deus eorum tantam malefaciendi poteſtatem augeri permittat.

CAP. XXIII.

Dæmonum nocendi cupiditas.

SVnt præterea & quidam alij dæmonum, inſigniori nequitia ac cupiditate quadã truculentia nocendi præditi, qui in prætereuntes eminùs impetum faciunt, horrendum in modum affligentes ac cruciantes: huius generis fuiſſe illos conſtat, *de quibus in Euangelio legitur*, Geraſenis, magna damna inferentis, quíque Tempſanos celebres olim (vt Gentilium antiquiores perhibent hiſtoriæ,) populos in Brutiorum maritimis multis magnis calamitatibus affecere, adeò vt quamplurimos eorum, vel ipſa nece, perinde ac violati hoſpitij iuris reos percuſſerint. Res profectò, magna admiratione non indignæ, aliquibus in locis vſu venere, vbi enormia patrata ſunt flagitia, Dæmonum ibi malefaciendi poteſtatem augeri, & hanc Deus permittat, quò mortales hoc tanto terrore, tantíque mali metu, & tartara reipſa, non vulgi opinione tantùm, alicubi exiſtere, vbi commiſſorum delictorum pœnæ commeritæ dandæ ſunt, & à tantis ſceleribus perpetrandis abſtinere addiſcant.

Deus cur Dæmones malefacere permittat.

De Dæmonum mendacijs, quòd eorum aliqui ſint, ijs adeò infecti, vt in omnibus faciliſq; negotio nil niſi ea affectent, quibus ita circumueniunt homines inficiúntque. vt melancholia obſideant, imaginationes perturbent, lymphatóſque prorſus ac furibundos, reddant: non ſolùm id rigoris in homines ſed & in bruta ad hominum ruinam exercentes, quid de ſuis pœnis remitti credentes.

CAP. XXIV.

ANij ſunt & mendacijs adeò infecti, vt & aſtantes nihil niſi mendacia loqui nullo negocio procurent. nec

nec vel hoc tanta admiratione dignum, cùm hi dæmones ſuâ præſentiâ non modò ipſos flagitioſos, in quos tanquàm mancipia exercent ſuam poteſtatem, *vt in veteri teſtamento videre eſt*; vbi hos erroris ſpiritus, quò Ægyptios fallerent, & de Achab rege Iſraëlis ſupplicium ſumerent, pſeudoprophetarum ore miſſos legimus, vti & odij ſpiritus, inter Abimelech, & Sichimitas: at vel loca ipſa, in quibus conuerſantur, contactu quaſi Harpyæ infernales ita fœdant inficiúntque, vt eà pertranſeuntes omnes lymphati ac furibundi reddantur: quemadmodum non ita pridem Romæ in orphanotrophio accidit, vbi vna nocte plus quàm quinquaginta puellæ factæ ſunt dæmoniacæ. Sunt & alij quidam, non ſolùm ipſa bruta animalia, ſed & homines inuadentes & occupantes, melancholico vtplurimùm affectos humore, quo tanquam inſtrumentum nacti idoneum, ad hoc turpe ac miſerum admodum abuti conſueuere. ex hoc enim ſecundùm quietem horrendas ac triſtes cauſantur imaginationes: vigilantibus verò cogitationes turpes, curæ ſcenæ in obſcœna prauáque tum verba, cùm facta, ſæpius prorumpentes, hinc ex eiuſmodi corporibus templis Dei deſtinatis, dæmonum fiunt latibula: neque tamen tantùm animalium ſanguinem, ſedem animarum, corporeóſque inde factos ſpiritus, earum vehiculum ſubintrant, quòd refocillationis quicquam inde quaſi corporei ob viuificum ſentiant calorem (vt nonnullis Platonicis, ac Pſello præ cæteris viſum eſt) cùm omnino ſint incorporei, nec his aliqua noſtris cum corporibus cognitio: verùm potius quòd ſic homines occupando, neſcio quid ob Dei contemptũ hac corporũ obſeſſione ſibi refrigerij ac refocillationis ſentire videtur: quòd hinc maior noxa, noſtrorúmq; corporũ atrocior pœna attrahitur, hanc poteſtatẽ in nos, quaſi ſuo iure, nunc ob Adæ præuaricationẽ, noſtris delictis quotidianis auctã, vendicãt: cùm eo pacto miſerandũ in modum carnem contaminant, Dominũ aſpernantur, diuinámq; execrantur maieſtatẽ, cerebri corrũpunt ſpiritus, actiones vitiant, deniq. ſic vibrant corpora immutántque, vt his obnoxia corpora, facile ex viſus oculorúmque diſtorſionibus rigoribúſque, ab alijs diſcernãtur, atque hoc modo homines occupando

Roma vna nocte 50. puellæ dæmoniacæ factæ.

Dæmones nos ſic inuadendo quid refrigerij ſentire videntur.

pando corpoream tantùm quantitatem, ac non per illapſum ſubintrant, quod vmbratili faciunt contactu: alioqui ſecùs agere nequeunt, ac tum numquam non peruerſas actiones exercent, ſi non pro libitu, ac certè pro ipſorum poſſe.

Quòd Dæmones inter tantos cruciatus aliquod hominum tormentis dent interuallum: licèt vſitata fraude eos effictione animarum exagitent, quas mulierculis ſe hominum interemptorum referre perſuadent: Vbi tranſcurſim Pythagoricorum μετεμψύχωσις enucleatur ex contraria noſtrorum Theologorum aſſertione.

CAP. XXV.

Sic enim obſeſſis, præter iam enumerata, inſuper & alia inferunt damna: non tamen continuò ipſos exagitantes, ſic namque prorſus perimerent, ſed ex interuallis imaginationes corrumpunt & priuãt, atque ob id benefaciendi ſtatu, hinc & vſitata fraude ſeſe quorundam ob facinus aliquod inſigne interemptorum animas ſimulant, adeò vt Philoſophi Pythagorici, Perſarúmque magi, animarum tranſmigrationem crediderint, quod ipſemet Pythagoras, Italiæ Philoſophorum ſuæ ætatis facilè princeps, de ſe blaterare non erubuit, qui primus repudiato nomine Sophi, Philoſophus dici maluit, ac per Tetractim iurare ſuos diſcipulos edocuit, ſilentiúmque in eis indixit: voce illa Dei nomen יהוה intelligens, à quo tandem poëtæ, dæmonum itidem inſtinctu, quò verum Deum ex pectoribus hominum excuterent, ſuum Iouem effingendi occaſionem ſumpſere. Hanc animarum tranſmigrationẽ, ſeu μετεμψύχωσιν amplexus eſt Apollonius Thyanæus, qui vt ſapientiam ſibi compararet, Gymnoſophiſtas ac Brachmanes (ne dicam, vt Democritus ac Plato Aegyptios & Chaldæos) acceſſit, aliiſque perſuaſit, dum quendam leonem his Spiritibus obſeſſum Amaſis animam habere circumſtantibus eum oſtendendo ſuaſit, qua quidem opera vtinam & his noſtris temporibus, vti olim, incerti vulgi fœmellas non deciperent, quæ, quod aliquos iis oppreſſos ſpiritibus

Pythagoricorũ & Perſicorum magorum doctrina.

Tranſmigrationis aſſertores animarũ.

quo

peremptorum ſpiritus manifeſtare, ac vbi homicidia patrata ſunt, ſpiritibus corripi eoſdem peremptorum arcana propalare videant, ac multa apparentia bona petere: vix ab hac animo concepta opinione, qua horum, quos referunt, animas firmiter credunt, amoueri queūt. Animas autem has verè eſſe nullo pacto fieri poteſt, tùm quòd animæ proprium minimè eſt, poſt diſceſſum à corpore quempiā opprimere, ſed ſtatim ac (vt Theologi aſſerunt) corpus reliquit, trutinæ examini ſubiicitur à Michaële: & à ſiniſtris appenſæ, cum dæmone, vt æternùm torqueatur: aut à dextris cum Angelo recedit, vt ad tempus patiatur, vel ſurſum pro ſua natura propria auolans in omne æuum Deum contemplando ſaluatur: tum etiam quòd haud vllum, niſi quód informat corpus (*vt & ſapius anteà me retuliſſe memini*) in fortiori fota virtute corpus mouere poteſt, neque animæ vt duæ formæ, vni corpori ineſſe queunt: quò vna vt motrix, altera vt forma exiſtat: nec refert, quòd peremptorum plura manifeſtentur ſecreta, aliquáque bona quærant, pateat namque ſceleris natura nil eſt, quod dæmone ignorent, ac aliud ſimulent.

Imagines animarum falſæ.

Spiritibus erroris aliam demandatam eſſe de nouo prouinciã ne videlicet otioſi ſimus, vbi ratio eius redditur: eoſdem etiam bruta ingredi non ſine aliis hominum damnis, diuino permiſſu in contumeliam ignominiámque noſtram, ex vtriuſque inſtrumenti teſtimoniis memoria dignis.

CAP. XXVI.

PRoinde perſpicuum eſt, hoc horum fallacium ſpirituum opus eſſe, eorum maximè, qui hic apud nos Dei permiſſu relicti ſunt, ne otioſi eſſemus, ſed potiùs in continua decertatione cùm iis tandem læta victoria potiremur, maioréque merito æuo frueremur æterno: qui quidem ſpiritus vel bruta ingrediendo animalia, rarò non grandia committunt mala, aut ea protinùs ſuffocando, vt de porcis *in Euangelio* patet, quos Domino, facta prius eius rei poteſtate, ad vnum omnes, in mare proximum præcipites egere, aut ipſis hominibus maxi-

Dæmonum quorundam munus vt otioſi non ſimus.

Porci in mare præcipitati.

ma inferendo damna, interdum mortem ipſam, vt *in veteri teſtamento* vſu veniſſe claret, per eos Vrſos, qui tot pueros, *vti Mallei Maleficarum auctor ſatis denotat*, prophetam Eliſæum varijs efficientes ignominiis ac contumeliis, cunctos diſcerpſerunt. ac etiam per Leones aduerſus Samaritanos immiſſos, eò quòd alio modo, quàm loci priſtinus mos erat, Deum cœli adorarent: vt & per alium quendam Leonem, qui Semeiam Videntem ſanctum Dei verbum, minimè, vt ei præceptum fuerat, adimplentem dilaniauit, quem tamen deuorare, etſi famelicus, abſtinuit, neque vmquam niſi viſus, dum eum aſpiceret, receſſit: nec non & per Lupos, Viennam adeuntes, (quod certè ſemper apud antiquos prodigioſum habitum eſt) quàm plurimos homines occidendi, ac deuorandi, occaſio extiterunt: vnde tum primùm inſtitutæ ſunt à Mamerco Epiſcopo ſupplicationes, quò placatus Deus præſens ac futurum impendens malum auerteret: aliáque penè innumera alijs in locis per hos animantes mala patraſſe viſi ſunt, qui tamen ob id, quòd inſtrumenta dæmonum fuere, quibus ad profuſionem ſanguinis humani vſus eſt, omnes ſimiliter ac ſerpens antiquus ipſi, iuſto Dei iudicio, pœnas dedere.

Leones contra Samaritanos.

Lupi Vienneſes deuorarũt.

Dæmones poſt tot atrocia facinora creaturam rationalem dedignantes, ſic ea abutuntur, vt Energumenos varijs modis penitúſque horrendis, non tamen ex æquo omnes, excrucient, cùm ſint inæqualia obſeſſorum peccata, ſic & eorum pœna diuerſa. Confeſſionem tamen multùm valere cæteráque ſacramenta contra eiuſmodi incurſus, quod Spiritus odij prauidentes, ne debitas laudes Deo noſtro perſoluamus, linguam vinciunt, oculos præſtringunt, mutos denique reddunt.

CAP. XXVII.

PRætereà, hi ſpiritus apoſtatæ, ſimilia maioráque in dies & adhuc committere minimè ceſſant, longè etiam atrociora commiſſuri in, diuina poteſtate angelorúmque virtute cohiberentur, per quoſdam energumenos

nos (ſic quos obſident Græcis dictos) quorum membris omnibus, in aliorum hominum perniciem, ſceleſto ac turpi modo, abutuntur. Nec tamen cuncti Spiritus ex æquo, *vt dictum eſt*, ac ſine diſcrimine moleſti ſunt atque infeſtant, cùm ob inæqualia obſeſſorum, quos in pœnã occupant, peccata: tum etiam diuerſam ipſorum dæmonum occupantum poteſtatem malitiámque, quibus æqua Dei bilance vni magis quàm alteri, nocere conceſſum eſt, pro ratione cuiuſque flagitiorum: ex quo fit, vt nonnulli in hac vita non ita affligantur: ſed potiùs quiete & gaudio, infelici minúſque ſolido frui videantur, in altera tamẽ æterna perpetuis ac æternis pœnis ſubijciantur. Eiuſmodi autem dæmoniaci, vſque adeò nonnumquam his immundorum ſpirituum furijs agitati, conturbantur, vt vix vnus à tribus quatuórue, licèt robuſtiſſimis hominibus, ne damnum alijs dent, coërceri aut ligari queant, cùm alios interdum, vti & Chaïn, tremulos reddant, aliorum membra tumore inflant ad libitum, linguam ad omnia conuicia effundenda inſtruant: quemadmodum per quandam fieri energumenam meis vidi oculis. hæc tam petulans erat, vt neminem conſpicere poſſet, cui non occultas tectáſque quaſdam ignominias non palàm exprobraret, vnde non contemnenda mala oriri poterant, ſuſpicionéſque haud exiguæ. hinc factum, vt nemo, niſi priùs confeſſus, eam ampliùs accedere vellet, religioſis tantùm ſacerdotibus, atque non ita pridem confeſſis, tutus patebat ad eam aditus. ex quo cerni poteſt, peccata, ob confeſſionem, quam tamen abs te vt & alia Sacramenta hæretici allatrant, verè dæmonibus tegi ac abſcondi. hoc videns regius Propheta, diuino afflatus ſpiritu, magno animi affectu exclamat: *Beati quorum remiſſa ſunt iniquitates, & quorum tecta ſunt peccata.* Atque hoc pacto miſerè occupatos, continuè mutos reddunt, *vt clarè patet ex Euangelio*, vbi mutum dæmonem eiectum legimus: aut ita linguam vinciunt, oculóſque præſtringunt, ne Deo debitas laudes effundant, neque videant ſacrificium, neque luſtrali aqua ſe tingant ipſas manus: cætera liberi detinent, vt ipſemet in muliere quadam Macheratenſi conſpicatus ſum, anno reparatæ Salutis humanæ, M. D. LXXIX.

Energumeni à Dæmonibus obſeſſi dicti ſunt.

Energumenæ cuiuſdam tormenta.

Confeſſio delet & tegit peccata.

apud confluentes, Calabriæ oppidum, quò animo lubēti me recepi, vti, quę de Sacrata Virgine nulla vnquam tincta macula prædicabantur miracula, certiùs cognoſcerem. quo quidem in loco, commoratus totum triduum, quid miraculorum, quæſo, non vidi? Herniâ enim laborantem, eâ liberari: multis etiam annis quendam morbo detentum; ſic & podagrâ afflictum, priſtinæ valetudini reſtitui vidi; muto euidam, vſum linguæ reddi; nonnullos erigi eliſos; multos dirigi maneos. atque de his hactenùs, præſertim, cùm alio loco magis opportuno plura de his proſequi animus ſit. nunc ad id, quo digreſſus ſum, reuertor.

B. Virg. Mariæ miracula.

An plures numero Dæmones in eodem energumeno dentur: An illuſiones quaſdam ex falſis ſuppoſititiiſque imaginibus ingerat Dæmon: interim fidem non habendam Dæmoni: proteſtationémque & abiurationem contra Dæmonis illuſiones & arreptiones exponit: licèt Dei contempta omnibus membris, vt fantaſiam interuertat abutatur.

CAPVT. XXVIII.

HOrum itaque Spirituum plures numero in vno eodémque energumeno, pro varijs commiſſis, ita cōmerentibus delictis, ineſſe poſſunt, vnde & dæmonium, *legio*, dictum, pulſum eſt. alij verò ſic, nonnullas deploratas vetulas, quoſdámque fatuos deludunt pueros; vt certò ſibi perſuadeant, certis noctibus horiſque ſtatis, animas vocatas, à ſuis diſcedere corporibus, ac mortuis ſeſe coniungere: quod non aliunde, quàm à dæmonibus, phantaſiam eiuſmodi eum in modum infidelitate corrumpentibus, proficiſcitur, quæ cùm nonnullis ſtolidæ credulitatis vulgi mulieribus referunt, quoſdam morituros prædicunt, cui ſi euentus reſpondet nonnunquam, dici vix poteſt, quantam telam errorum inde texant, proprias eas animas eſſe, quod tamen factu impoſſibile eſt, vel iuramento, affirmare audent: cùm nil, niſi dæmonum præſtigiæ, quibus eorum Phantaſiam peruertunt, reipſa ſint; qui quidem error, & aliorum non ita vulgarium mentes inuaſit: hos autem omnes in hoc labi ac decipi, vel

Dæmon dictus Legio.

vel hinc, manifeſtum eſt. Multis enim ab hinc annis cõtigit Fuſcaldi, vbi & nonnulli ijs paſſionibus dæmonũmque illuſionibus obnoxij reperiebantur, ex quibus, dum quidam Carolenſis, nuncupatus M. Antonius, homo habitus ab omnibus veridicus probúſque ſic corriperetur, vt non rarò vera, magis quàm falſa pronunciaret, præſertim de quibuſdam, quos mors propinqua maneret. hic vocatus à quodam Reuerendo Sacerdote, viro bono ac ſtudioſo Ioanne Antonio Anania, (de quo, ni mihi frater eſſet, plura, quæ dicerem, non deeſſent) quem hæc res non latebat, adfuit promptus, ſerióque interrogatus: an, quæ de eo dicta de re ſpargerentur, vera eſſent? reſpondens, non negauit. qua re, vti certa, à ſacerdote illo percepta, miſerum illum hominem, quò ab eiuſmodi animo præconcepta erronea opinione diſcederet, hortari non deſtitit: addẽs, quod erat neceſſarium, has non mortuorum animas, ſed dæmones ipſos eſſe, quibus, fallacibus Spiritibus fidem habendo, grauiter in Deum peccaret. Quare per Deum, ac animæ ſuæ ſalutem eum obteſtabatur, vt præſentiens futuram eiuſmodi dæmonum arreptionem (præſentiebat enim eam) vel vbi iam arripi inciperet, ſe ijs obſequi amplius nolle, ſeriò proteſtaretur: quódque Deus hac diabolica illuſione, mentíſque veſania eum liberare vellet, ardentibus votis precaretur, his miſer auditis obſtupeſcens credidit, ſéque pro virili monitis obtemperaturum pollicitus eſt, acceptáque ab hoc venerando Clerico cereâ quadam, ac ſacrata imaguncula (Agnus Dei vocant) hilari prorſus animo, domum ſuam rediјt: Cúmque conſuetus dies, quo anteà his illuſionibus obnoxius fiebat, adeſſet, nec eò ampliùs arriperetur, ſumma affectus lætitia, Deo pro hoc beneficio gratias egit. Verùm alterâ ab hac imminente die ac horâ (non enim cũctis hebdomadæ diebus, at ob maiorem Dei contemptũ ignominiámque, tertiâ ac quintâ feriâ, his præſtigiis dæmonum oppugnari contingeret) ſuam hanc ſolitam arreptionem inſtare, atque ab his immundis vocari ſpiritibus, quibus ſignis, non ſine ſumma animi triſtitia, ac mœrore, agnoſcens, in clamorem vehementem prorupit, ſe nimirum, cum his Spiritibus rebellibus ac impijs poſthac abire, minimè decreuiſſe: quo clamore, domeſti-

Proteſtatio & abiuratio neceſſaria contra arreptionẽ & illuſionem.

ci ferè omnes,(quorum erant non pauci) experrecti ſunt, ijs manè accurrentibus, cùm rei non eſſent ignari, rem ordine narrauit, ſéque multis verberibus cæſum, ac crebris ſe ſcribilatum vicibus, oſtendit, ac iam tum liberatus eſt omnino, pro quo Deo gratias egit maximas. Hæc cùm intellexiſſem, ipſemet talia coràm inſpicere cupiens, crebriùs ad quendam ſtolidum ac fatuum, hanc dementationem (vt paſſim ferebatur) pati ſolitum me contuli, à quo cum nonnulla intellexerim, quæ tamen poſteà non eo, quo ipſe dicebat, tempore euenêre licèt alia plura vera protulerit; obuiam mihi poſteà facto dixi: heus tu, iocatuſne es nuper mecum, an diaboli te decepere? Certè non (inquit) cùm alia & diuerſa apud illos, quàm nos, ſit temporum ratio: crebrò enim longiora ſunt dierum, hebdomadum, menſium, ac annorum, quàm nos numeramus, interualla. Quid plura? multa intellexi de tempore Angelico ab hoc, quo quidem nihil ſtolidius vidi vnquam quo non potui, vehementer obſtupeſcens, non mirari, cùm miſerum reuera, quid diſtent æra lupinis (vt aiunt) neſcire perſpicerem. Idem, vel ſimile penè fertur apud Lappios, quorum maior etiamnum pars ignem adorat, contingere, dum nonnulli eos, à quibus occulta ſcire cupiunt, cadere, magicis prius muſſitatis carminibus, æneáque rana præſcriptis ictibus percuſſa, vel angue ſuis, inſpiciendo oculis, credunt miſeri, cùm mortuis ſimiles iaceant, proprias vagatum animas inſtar corui Armocratis Clazomenij, emittere, atque hoc magis, eos à corpore egredi imaginantur, quòd inde experrecti, multa narrant, ac certa ab ipſis exoptata ſigna afferunt. Quæ tamen omnia ex dæmonum fraudibus, phantaſiam horum interuertentium proueniunt: ſimili modo, vt & apud Cumanenſes, noui orbis accolas, ab eorum, Prorure, correptos (dæmonis id nomen eſt) occultæ eorum linguæ, quam *Piaces* ſic horum ſacerdotes vocant; Hiſpanis, eorúmque vulgò, manifeſtare magna piacula committere, ſibi perſuadent.

Corolenſis in proteſtatione ſua caſus & tandem liberatus.

Magica tractant Lappij.

Cumanenſiũ Dæmon.

DE NATVRA DÆMONVM

IO. LAVRENTII Ananiæ Tabernatis Theologi,

LIBER QVARTVS.

De Deorum varia denominatione: habitu & cultu pro regionum varietate.

CAP. I.

CÆterum, hi maligni ſpiritus, etſi non cuncti (*vt dictum eſt*) ex æquo tentant: nihilominus, cùm omnes incredibili, quæ eorum eſt malitia, nocendi deſiderio flagrent, nuſquàm non gentium eſt, quò vlla abſque mora, quàm ocyſſima haud percurrant, vt quoſuis inuentos, non ſecus ac Leones deuorent: atque ſic, non ſolùm (*vti ſuprà m minimus*) noſtrorum opprimendorum cauſâ, nullum non mouent lapidem: ſed & contra Dei æterni propoſitum, quæ poſſunt, tentare non intermittunt, etiam ipſis Elementis, in quibus, quò nos crebriùs ignauiâ alioqui torquentes exerceant à Deo aliqua iis poteſtas commorandique locus datus eſt, ad hoc, abutentes; per quæ quidem Elementa diuinos honores & adorationem ab omnibus gentibus, ſibi vt adſcriberent,

Elementis abututnur Dæmenes vt exerceant.

ſedulò nec ſine ſucceſſu operam dedere. Nam cùm ex hoc, nunc ex illo Elemento, diuerſa prodigia oſtentarent, gentes, à Dei veri cognitione alioquin toto cœlo aberrantes, ita attonitas iis reddidere, vt his deluſæ varios quoque diuerſóſque Deos, pro regionum varietate, ex quibus prodibant illa prodigia, ſibi effinxerint. Quare, ex his ſpiritibus nonnulli, Dij cæleſtes nuncupati ſunt; aliqui ætherei: quidam heroes: aliqui marini; alij fõtani, fluuiatiles: Dryades, Hamadryades, Napeæ, ac Nymphæ: Oreadéſque, alij ſub puellarum habitu, quem nunquam *in veteri teſtamento*, ob quandam earum imperfectionem, qua & à Sacerdotio arcentur, angeli repræſentauere; vti ſæpe *in nouo* factitatum ob Mariæ ſummam creditur gratiam; qua nimirum, muliebri forma, non proprietate, hi qua ſunt aliis molliores ſe ſuper induunt; at vt maiori fallant decipiántque occaſione. qua Dei deæque, ac in cœlo ſexcentæ fictæ ſunt nuptiæ, poëtarum fabulis. Hinc & adhuc hi fallaces ſpiritus furtim apud nonnullos, præſertim Biornios ac Finnos interdum, Nympharum apparent habitu, vbi familiarium more hominibus inſeruire eóſque à diuerſis fortunæ telis, quibus omnes expoſiti ſumus, defendere produnt, quemadmodum videre eſt apud Saxonem Grammaticum, qui, horũ Spirituum gratiâ, Frontonem quendam nullo telo aut ferro vulnerari vmquam potuiſſe, ſcribit. Horum ſpirituum & alij vocati ſunt, Selecti, Penates, Lares, Indigetes, Semidei, Summani, Cabiri, Curetes, Corybantes, Telchines, Antidei, Patellarij, Medioxumi, Anculi, Dryopumque lingua Pappi, quos omnes præuaricatores Angelorum ideò olim Romam conuocari datum eſt, vel propriis id dæmonibus per ſtatuas oſtendentibus, vti factum à Iunone Veiis ferunt, quò hoc comparente diuino lumine, ſimul ac Adam deliquit, ſignis ab angelis mundo oſtenſo, ac à Prophetis prædicto, omnes tenebræ expellerentur: atque vbi anteà errorum ingẽs chaos, inde vera lux, per totum emicaret terrarum orbem ob victoriam, qua Paulus ac Petrus, duo mundi lumina, propria eorum morte potiti ſunt: omniáque illinc ſanctæ religioni dogmata diffunderentur, vbi fuerant denſiſſimæ tenebræ, cuius luminis radij vtique ſplenderent, neque ibidem nunquam palàm

Prodigia ex elementis locũ dedere diis effingendis.

Deorum denominatio.

Angeli cur à ſacerdotio arceantur.

Præuaricatores Angelorũ Romam conuocati.

eſſe

eſſe tyrannorum metu deſiſterent, donec iniquitatis filius, in mundo reuelatus myſterium ſuæ iniquitatis operaretur. Ac, vt quæ de reliquis reſtant perſequamur: Sunt eorum prætereà non pauci, qui ſub vmbra verſantur, habitantes in ſecreto talami lociſque, *vt inquit Iob*, humentibus quò factū aiunt, vt Ieſus noſter, Mundi Saluator ſibi porrectum acetum arundine bibere noluerit. *Acetum cur Christus non biberit.*

Spiritus aliquos ſeſe turbinibus, procellis & fulminibus miſcere ſolitos: alios imminentes futuráſque calamitates prodigiis prænunciantes: varios in aëre ſtrepitus armorum concitantes, tympanis ſonantes, tubis clangentes, tenebras importunas mercatoribus etiam per deſerta inducētes, prodigioſa portenta in aëre procurantes, cœlo & ipſo ſydera Lunámque euocantes, pluráque nobis damna illaturos, niſi Angelorum miniſterio conſtringerentur.

CAP. II.

Atque alij perſæpius, ſeſe magno turbine, ingentibus procellis, horrendis fulminibus mali patratum immiſcent: qui, vt feriant minimè obliquos, vt potè quæ à naturali ſyderum motu proueniunt, ſed recto ictu feriunt quò fit, vt profundis etiam in vallibus, nedum in ſummorum montium verticibus perimant, atque ex his Phocarum pelle, aquilæ pennis, lauro ac hyacintho, ſuperſtites eſſe, antiqui animaduertetēt, quod vt mirabili Dei prouidentia; ita dæmonum, *ſicut inferiùs oſtendetur*, inſigni peractum eſt aſtutia. *Præter hæc & hi ſpiritus*, immenſis aliquibus impendentibus calamitatibus, varia prodigia, quaſi exultantes hiſce malis, oſtendere conſueuerunt quemadmodum haut multis ab hinc annis fecere apud Germanos, vbi eorum veſtimenta variis crucibus vt veſtium illorum erat textura, colere, quaſi ſanguine ſingulo quoque mane, vel per menſem integrum, inficere ſoliti ſunt: ac grandibus ſaxis apud Inſubrios, antequàm Galli Italia pellerentur, pluiſſe; quod & triginta ab hinc annis, propè Siuolam in nouo orbe, factum eſſe, Hiſpani paſſim narrant, ac terribiles quoſdam bellicorum tormentorum ictus excitaſſe, prout hoc anno, cum *Prodigiis impendentes calamitates ſpiritus prænunciantes.*

hæc exararem, per totam ferè hinc prouinciam, actum eſt: Vulcano, hos excitatos ſtrepitus adſcribunt vulgò, ſed falsò, vt mihi videre videor, veluti ex horæ æquali prorſus, ac in nullo differenti, ſiue eminùs, ſiue cominùs, frequentiori auditu, facilè deprehenditur. Quod ſi a Vulcano profecti eſſent, haud tam aſſidui forent. neque vbique locorum eiuſdem ſonitus audirentur. Dæmonum itáque & illæ in aëre excitatæ illuſiones fuere, vt alibi prolixiùs de eo dicemus. his etiam auctoribus, variæ militum inſtructæ quaſi acies, in cælo comparuere, veluti Machabæorum tempore, Hieroſolymis, & ante Titi obſidionem, contigit, idémq; quinquaginta ab hinc annis ſuperioribus eueniſſe, apud Cimbros Sleſuici, ac in Apulia ante Caroli octaui aduentum, ſic & apud Sarmatas, Cracouiæ: vbi quidam monachus, cum Rege diu certare viſus eſt, monacho tandem cedente: nuper etiam Mexici, haud multo tempore, antequàm expugnaretur factum quoque id, ab hinc quinquennium, ferè per ſex menſes, ante Turcarum obſidionem Thamaſi, ſic enim olim Nicoſiam, vrbem Cypri metropolim, nuncupabant, quod Poetæ quoque innuiſſe videntur, dum variam in Ilij euerſione Deorum in cœlo pugnam viſam canunt. Olim quoque Cimbricis bellis, & armorum crepitus, equarúmque hinnitus perceptos, antiqui retulerunt hiſtorici, & bouem loquela ciuilia bella denunciaſſe memorant. Spiritus etiam tympanis ſonare mercatoribus ad Cataiam ſe conferentibus, crebrò audiuntur ad Lopum aſperrimum deſertum (ſic enim nunc quędam Imai montis tractum appellant:) eoſdem etiam tubis clangere, in quibuſdam Arabiæ heremis, frequenter audiri aſſeuerant: aëremque propè Carmanię deſerta, ac Cheſmuriam, extra Caucaſum prouinciam, tantą tenebrarum caligine, vt noctem dixeris mercatores offundere, Marcus Venetus ſcriptor fide dignus affirmat. Et re vera, non eſt res adeò mira hos ſpiritus, vt plurimùm in antris locíſque deſertis obſeruari, cùm ex iis ſint, qui ſanctorum pugna deuicti, ne per certa tempora noceant, Angelorum ligati ſunt miniſterio, quemadmodum qui Saram vexabat, in ſuperiori Ægypto à Raphaële vinculis conſtrictus, ſacra affirmat ſcriptura. Quin & alia prodigia

Strepitus in aëre vnde fiant.

Spiritus tympanis ſonant.

Dæmones Angelorum miniſterio ligati.

gia in aëre oſtentare ſoliti ſunt, vtpote faces, lampades, trabes, bolides, & chaſmata. qui etiã interdũ effecere, vt & ſtellæ, Lunáque ipſa, arte quadam præſtigiatrice, cælo quaſi decidiſſe, appareant, vti apud Poëtas factitatum per Theſſalas Magas legitur, atque etiam per Maumethum omnium magorum ſceleratiſſimum, Arabes fabulantur hinc cuncti eius ſectatores Luna pro inſigni vtuntur. qui nimirum omnes ita rerum ſimulachra ac phantaſmata oculis obiecerunt, vt vulgus ſic deluſum, ea tamen veriora, quàm quæ apud Sacram, (vt prouerbio fertur) acciderint, ſeſe vidiſſe crederet. qua de re antiqui Poëtæ, non veriti ſunt ſcribere: *Carmina vel cælo, poſſunt deducere Lunam:* & illa; *Reluctantem verſu deducere Lunam nititur:* ac, *cantus è curſu Lunam deducere tentant, & facerent, ſi non æra repulſa ſonent.* quòd certè, quàm à veritate alienum ſit, vel ex hoc liquet: quòd dæmones naturæ ordinem nullo vnquam pacto, vel ſi rumperentur, peruertere queant: ne dicam nunc de Lunæ magnitudine, quæ decidendo (licèt minimè poſſet cùm cœlum, cuius ipſa pars eſt, nec leue, nec graue ſit) terram quaſi operiret, & ſic vniuerſam mundi harmoniam pulcherrimam deſtruerent, quod nullius creaturæ opus eſt. Solius enim Dei, totiùs naturæ auctoris & conditoris proprium, vt eam pro libitu etiam deſtruere poſſit. atque ea de cauſa fit, quo, hi nequam Spiritus, nec vt cæli pars aliqua ſcindatur, nec vt pendentium aquarum fluxus deſiſtat, nec vt ignis frigeſcat, cùm hæc naturæ vim excedant, efficere queant. Hinc etiam factum, vt Sathanas tentauerit, dum dicere vellet, an Ieſus verè Dei filius eſſet, quò lapides panes facere ret.

Luna in inſignia Turcarũ.

Luna magnitudo.

De nefario turpiſſimóque concubitu: vt pote quomodo nuncupentur vmbratiles illi ſpiritus, ſecretis talami lociſq; humentibus gaudentes: vnde ortum duxerit concubitus: heroës quinam & vnde ſint: an hæc ſpectra quid ſeminis & vnde & ad quid in eiuſmodi congreſſu emittant: Lamiæ quæ ſint & earum confeſſio de abuſiuo dæmonum commercio: an poſſint generare & quinam ex iis orti ſint: omnia non paucis & luculentis hiſtoriis illuſtrata & dogmatibus Chriſtianis ornata.

CAP. III.

VErùm & his Spiritibus adduntur qui in aqua obuerſantur, non pauci ſunt, quos Græci Panas, & Galli Duſios nuncupant: hos aſſiduè in Accubos, atque Succubos conuerti prohibent, quorum quidem nefario congreſſu, qui iam ex heroum tempore initium ſumpſit, quando & fabulæ primùm cœperunt, licèt nonnulli & ante Noë diluuium hunc tam nefandum ac abominandum concubitum cœpiſſe velint. Intelligunt enim per filios Dei, in filias hominum irruentes, hos immundos ſpiritus mulieres admodum tum laſciuas, ac petulantes inuaſiſſe, quod factum aiunt mirâ dæmonum verſutiâ, ob frequentiorem eorum cum hominibus ſocietatem. Vnde tot Deûm filij falsò dicti ſunt, cùm reipſa hos ſic eſſe fuerit impoſſibile, qui poſtmodum tamen prodigiis quibuſdam clari, etſi à dæmonibus ipſis potiùs oſtenſis, ſceleribus ac flagitiis quamtumuis nobilitati, nihilominus per apotheoſim in numerum deorum relati fuere, quorum auxilia poſtmodum ab hominibus, vt pote diuorum, in neceſſitatibus implorari ſolitum eſt, tandémque eò veſaniæ dæmonum operâ res deducta, vt eis non modò bruta, reptilia, ſecta, quadrupeda animantia immolarent, verùm & aues, piſces, animalia terreſtria cuncta, ac amphibia, fructus, flores, herbas, gemmas, vniones, metalla, ſua ſingulis, quin & carnes humanas, proh ſcelus! creaturam ad imaginem Dei formatam, templúmque Deo conſecratum, his ſpurcis ac ſceleratis idolis turpiſſimè deſtinari eorúmq; gratiâ deſtrui. hinc, videre eſt, res

Concubitus quando cœperint.
Filij Dei cum filiis hominum.

res protſus admiratione dignas, interdum Deo permittente eueniſſe:nam & per hæc Spectra,(ſic enim hos ſpiritus,in phantaſia, aut corporea apparentes ſimilitudine nuncupauere) mulieres eorum paſſim ſtupratæ ſunt, ac etiam pueri:horrendum facinus! quod ne ipſorum quidem plerique ob naturæ præſtantiam patraſſe leguntur, interdum imminuti, atque adeò humanæ naturæ intellectus obſcuratus, ac voluntas corrupta eſt, vt multa de his, licèt impoſſibilia, tamen crediderint,dum quaſi duplicis naturæ,inſertos,ſemideos appellarent,ac ſcriberent,cùm dæmones minimè cum his ita coïre poſſint, vt ex eo nefando congreſſu Heroës, quaſi ex duabus diuerſis ſpeciebus, haud ſecùs ac muli naſcerentur.non enim hi ſpiritus aliquid ſeminis vt falsò nonnulli Platonicorum imaginati ſunt)emittere poſſunt.verùm ſic congrediuntur, vt hoc nefario congreſſu deceptæ gentes ampliùs recto aberrent tramite hunc tam nefarium ac turpiſſimum coïtum,vel etiamnum dæmones exercere non deſinunt cum quibuſdam certis fœmellis, vt & hominibus nonnullis nequam:deplorandum profectò, homines ratione præditos, & per baptiſmum Chriſto vel iuramento obligatos, his diris infernalium furiarum illecebris adeò ſeſe mancipare, vt & animæ ſalutem in extremum diſcrimen æternúmque exitum earum causâ præcipitent.Quo autem dæmones verſipelles pro ſolita aſtutia miſeris fœmellis magis fucum faciant,aliqua ſemina de induſtria adhibent, quibus vehementiori libidine accenſæ flagrant, atque has, quæ heroum amore captæ ſunt,Lamias docti vocant: vel ob ſimilitudinem cuiuſdam monſtri,puellæ faciem referentis,cætera belluas:vel à Lamiis,dæmonum quodam genere, puerorum ſanguinem exugentium. quod & Poëtæ innuiſſe viſi ſunt. hinc Horatius inquit:*Neu pranſa puerum Lamia viuum extrahat aluo.* hæc longè ardentioribus libidinum flammis, ſi iuueni robuſtiſſimo miſcerentur, flagrant,licèt abſque ſeminis reſolutione, nonnullæ tamen huius nefarij congreſſus reæ deprehenſæ illud arte quadam à viris extortum interdum ſenſiſſe confeſſæ ſunt, vtroque enim vtuntur genere. Quod quidem ſemen etſi in neruos, venas, arterias, ac oſſa, cùm ſit naturâ opus, in quo

Spectra quæ.

Heroës vnde.

Spiritus nihil ſeminis poſſunt emittere.

Lamia quæ & vnde.

Deus

Deus minimè eis vtitur,haud dirigere poſſunt,nihilominùs tamen ex eo, ſub certa naturæ diſpoſitione cœleſtiq; influxu directo,aliquos & oriri, & ortam heroum maiorem partem eſſe,negari non poteſt: qui, quamuis reipſa ex ſpiritibus non fuerint propagati,fraudes tamen ac dolos eorum plus ſatis ſapuere. ſic natum perhibent Æneam ex Venere & Anchiſe: Bacchum ex Ioue & Semele: ex Marte Romulum, tótque alios antiquorum heroës ſexcentos: in hunc quoque modum ortum Alexandrum tradunt Ammonei Iouis ſacerdotes: ac Neronem Imperatorem, quem conceptum ex angue aliqui imaginati ſunt; vt Merlinum quoque Britannorum annales: & Iapponij ſuum Xacam,pluréſque prætereà,qui idololatriæ ac hæreſeō auctores fuere, vt & Lutherūhereſiarcham, ac Maumetham: quocircà admirando Dei iudicio ac prouidentia contingit, vt ſub tempus exortus horum non aliqua bona & læta,vti circa Sanctorum Dei natales fieri conſueuit:ſed potiùs cuncta infauſta ac horrenda mala portenta,prodigia conſpiciantur, cóque magis dira metuendáque, quò cùm dicta, tum facta eorum, peſtilentiora futura ſunt, vt vnuſquiſque ſibi ab iis, tamquam veneno animarum præſentiſſimo, cauere poſſit. Hoc etiam nefario congreſſu dæmones nonnunquam vel inuitis miſeris fœmellis ſtuprum violentum inferre conſueuere, proprio tamen crimine mulierculàrum, in hoc victis,iis potiſſimùm, quæ impuris cōgitationibus in mente locum dant & indulgent,exterioribúſque geſtibus tandem produnt, quemadmodum variis in formas concinnandis & torquendis comis; quæque omne ſtudium ponunt in exornando corpore gemmis,vnionibus,faciémque ceruſſa aut ſtibio fucant,graphióque,& ſupercilia,nunc hoc,nunc alio modo cōponunt. qua de re non ſine cauſa,mulieres non niſi velatas capite,ob Angelos,templa ingredi, præcipit, cùm non rarò vſu veniat; vt quantò magis dicto modo comptæ & fucatæ in publicum prodeuntes alios ad ſui amorem inuitare ac allicere ſtudent, tanto potiùs hæc turpia dira ſpectra dæmonum eas in pœnam ſibi attrahant. Nec profectò mirum, diuinam ſapientiam tantoperè hoc crimine offendi,quos facies à Deo ſūma arte efficta

Prodigia diráque omnia in ortu hominum impiorum.

Mulieres velato capite templa ingrediuntur.

ita fœdè deturpantur. hoc etiam nefando libidinis genere dæmones & cum iuuenibus quibuſdam, forma præcellentibus, virginibúſque, libidinibus tamen aſſiduè ſe polluentibus, vti ſolet, veluti in Martea Regione eueniſſe Scoticæ teſtantur hiſtoriæ: in qua haud multis ab hinc annis puella quædam, forma venuſta & egregia, natalibuſque non minùs clara, diu detrectans coniugium ventrem ferre reperta eſt; parentibus de eo, qui ſtuprum tale intuliſſet, ſolicitè inquirentibus, ſponte fatetur puella, ſe tam noctu, quàm interdiu, Venerem exercuiſſe cum adoleſcente quodam; quis verò, aut vndenam veniret, aut eſſet, ignotare. Ad quæ non potuere non parentes vehementer obſtupeſcere, angi animo, ac affligi; à famula tandem hominem quendam in cubiculo cum filia rem habere edocti haud mora interpoſita vlla, facibus tædiſque accenſis, quòd nox eſſet, accurrentes, recluſis foribus, monſtrum horrendum, ingens, ac omnem humanam fidem excedens, maximè terribile, à filiæ complexibus pendere vident. Sacerdotem euestigiò vitæ moribúſque probatis accerſunt, qui cùm in recitatione Euangelij Sancti Ioannis verba illa exprimeret, *Verbum caro factum eſt*, dæmon non ſine maximo ac horrendo excitato ſtrepitu, terroréque incuſſo, & poſt ſe relicto, (more nempe ſuo) diſparuit, cubiculi tectum ſimul auferens. at fœmina hæc infeliciſſima triduò pòſt monſtrum nón minùs horrendum enixa eſt; quod, ne in familiæ ſummam ignominiam aleretur ac educeretur, extructâ, pro more, pyrâ, flammis conſumptum eſt. Simile huic quiddam in Garothea accidiſſe referūt, cum quodam ſuccubo forma conſpicua puella, venuſtum nō minus adoleſcentem, quo ſuis amplexibus potiretur, ſolicitante: huius rei factus certior diœceſianus iuuenem, vt orationibus, ieiunijs, ac pœnitentiâ haud fictâ, ſed ſeriâ, Chriſtianam vitam inſtitueret, locúmque mutaret ſedulò monuit. his piis iuuenis obtemperans monitis, à ſpectri illius ſceleſtis ſolicitationibus liberatus eſt. Habet loci vt & nominis mutatio neſcio quid occultæ proprietatis, ob Angelorum, quos proptereà mutari ſcribunt, efficaciorem virtutem, ſicut ex Abraham & Sara, videre eſt, atque Iſaac: qui, (vt Cabaliſtis placet,) filium

Succuborum cōgreſſus cum iuuenibus.

Incubus coit cum virgine.

Puella è Dæmone ſuſcepit puerum & enixa eſt.

Pars Auſtralis propitior. filium Iſaac, quò magis in bonis proficeret, vtique in partem Auſtralem, vbi loci, Angelum ſibi propitiorem eſſe non ignorabat, perrexit. Idem eueniſſe Corinthi cuidam Philoſopho Apollonius Thyaneus aſſerit; quod etiam iam vix annis viginti elapſis alicubi (cuius nomini parcendum duxi, cùm præſentia exempla ſint odioſa) accidiſſe cum Accubo, minimè me latet: quibus námque obſcænis congreſſibus dæmones, vti conſueuere, corporeo tamē velamine ſemper tecti ac induti. Huic etiā non abſimile quiddam factum apud Forream, Scotiæ æſtuarium, vbi dum nauis quædam nauigandi eſſet in procinctu, adeò procellis, vndis, imbribúſque extemplò exagitari, conquaſſari, ac penè obrui cœpit, vt velis ac malo fractis ſciſſiſque nulla ſpes ſalutis ſupereſſet ampliùs: intereà dum fortè nauta quidam, præ admiratione ac magno timore, clariori voce exclamaret, hoc eſſe opus à diabolo profectum, ſtatim vox cuiuſdam mulieris hac exclamatione perterrefactæ è ſentina à cunctis naucleris exaudita eſt, qua ſeſe in cauſa huius extremi periculi eſſe prodiit, (non ſecùs, ac in ſacris, de Iona legitur.) propter nefandam conſuetudinem, diu multúmque quámuis inuita, inſtar ſtatuæ, immobilis ab ipſo reddita, cum eo habitam. quapropter rogare cœpit, vt hoc infauſto onere nauem leuarent, ſeſéq. in mare præcipitarent. quod cùm non ſine multis lachrymis conſternata ſupplex peteret, & rem exponeret, continuò ſacerdos, qui eadem naui erat, fœminam hanc, ne de infinita Dei in peccatores reſipiſcentes miſericordia deſperaret, hortabatur ſedulò, addens multa de paterno & propitio Dei in nos animo, qui omne propterea ſibi peccatum concluſerit, quo omnium etiam miſereatur. quare, vt ipſa vera animi ad Deum conuerſione, veríſque ex animo & corde profectis ſuſpiriis, doloribúſque ob commiſſa tanta peccata, in viam rediret perſuadet. cui obſequitur mulier, Deúmque quò in ſeipſam criminis ream, non etiam in nautas animaduertat, lachrymans precari non deſtitit. hinc ſubitò è naui quædam nubecula exiliens flamma ac ſulphure dæmonem prodidit. Noui & ego aliam quandam puellam, quæ toties ab accubo clam opprimebatur, vt eam tandem huius miſeriæ tæderet, rémque totam

Dæmon mulieris voce in naui procelloſa ſibi cauſam periculi intulit.

Sacerdotis hortatio ad mulierculam diabolicam.

totam amicis aperiret, idque non ſine lacrymis ac dolore, hæc tandem Dei auxilio, loci ac nominis mutatione, etiam liberata eſt. Nec de fide iam dictorum, quod res miræ videantur, aliquid dubitandum, cùm longè maiora ac plura, de accubis & ſuccubis, quotidiana experientia, proh dolor, edoceat.

De impiis ſuperſtitioſiſq; Strigimagarum conuenticulis: An, quando, & quonam pacto Lamiæ deferantur ad Diabolica conſortia; quomodo tam nefandus actus exerceatur & nuncupetur: Quis honor, quæq; ceremoniæ Satanæ exhibeantur: quæ etiam Choreæ, quæ pariter ſympoſia peragantur.

CAP. IV.

A Maribus pariter ac fœminis nonnullis crebrò hunc nefandum actum exerceri legimus, hunc *Dianæ ac Herodiadis ludum* vulgò appellant, ad quem noctе intempeſta frequenter admodum mulieres illæ miſeræ, anteà infantum quos eam ob cauſam non tinctorum atrociter iugulant pinguedine, pro vnguentis, viſæ, ſambucea quam liniunt virga hircòque vectæ (cuius diabolus formam ſimulat, aut certè quòd eorum corruptæ imaginationi talem figuram imprimat,) obequitare ſibi ſomniant. Hoc modo, non ſecus ac paleæ, turbine quodam per diuerſa locorum interualla deferuntur, donec tandem perductæ ad Satanam, quem Summam Majeſtatem alto inſidentem ſolio præ ſe ferentem ac mentientem, omnium miſerorum miſerrimæ, cernuæ, flexis poplitibus, adorare, non verentur, diuerſo tamen quàm nobis conſuetum eſt ritu non faciem ſed terga illi obuertentes, capútque non in pectus, ſed in ſcapulas inclinantes; quod vel ex eis præſcripta lege aliter non permittente, vt etiam ex hac eorum nobis contraria natura innoteſcat faciunt, quo ab aliis diſtincti domini videantur. hinc plures, variis rhythmis cantilenas altiùs tum inſtructi canunt, diuerſorúmque generum pro libitu choreas à noſtris penitùs abſimiles ducunt: fœminæ námque poſt dorſum maſculis inhærea-

Ludus Dianæ & Herodiadis quis.

Ceremoniæ Maleficarum.

tes retrocedendo ſaliunt,terga dando inclinant,capútque non antè ſed retrò,ſic pedem tanta cum agilitate eleuāt, vt altiore arte, quæ humanam tranſcendat, doctæ facilè videantur:atque ſic ſaltantes, genióq; indulgētes, multis lautis & opiparis epulis expleti,tam mares, quàm fœminæ,nec enim viri ab his nefandis ſpectaculis abſunt,tandem vſque adeo & corporum ſcelestas libidines explent, vt ſæpe nonnullæ,quibus auerſa placuit Venus,vel biſurcato membro imperi eodem ſentiant tempore. Hoc quidem omnium maximè execrandum ac deteſtandum ſcelus, etſi nullo non tempore,(vt plerique aſſeuerant) nullâque non ætate perpetratum fuerit; in hac tamen poſtrema mundi ſenectute tantùm inualuit, vt niſi armatæ leges ac iura igne vltore contrà inſurgerent, nuſpiam non hæc peſtis ſerperet.

Epula Strigimagarum & Dæmonum.

An Diabolicus ille ludus opinione potiùs,quàm re ipſa peragatur, vt à Dæmone Lamiæ ſic deferantur: An ea traductio corporum Dæmonibus, vt & Angelis conceſſa ſit: Quod exemplo multorum etiam ſine crimine delatorum illuſtratur: Conuiuiorum dehinc apparatus deſcribitur, & ad ea quadam de ſale,nomine Ieſu & Crucis ſigno non prætereunda ſilentio: Loca item in quibus hæc conuenticula celebrantur, cùm re vera & ex eorum confeſſione tranſuehantur, quænam ſint.

CAP. V.

CÆterùm cùm non pauci eius ſint ſententiæ, hunc diabolicum ludum non tam reipſa, quàm potiùs opinione ac ſtulta imaginationis dementatione fieri, penitùs aſſeuerando hæc in Phantaſia,ob dæmonum inductam infidelitatem, accidere,vti ex aliquibus dementatis ſe vidiſſe affirmant:hoc ſic opinantes equidem nō valde mirari,& ab eis,(cùm dæmonibus longè aſtutiores fraudes, ac ampliores vires non deeſſe haud inficientur) hoc edoceri percuperem, quidnam ſit, quòd tantopere id denegent, quaſi dæmones propriæ virtutis cōtactu corpora obſtinatorum præſertim id optantium,haud transferre queant,cùm & Angeli ſua ipſorum virtute, qua & in ſpiritus

Translatio corporum poſſibilis eſt ſpiritibus bonis.

ritus, ſatis pollent, vt dictum eſt, alter prophetam Abacuch ad Danielem capillis per aërem à Iudæa in Chaldæam duxit, alter verò Ezechielem, de Chaldæorum regione in terram promiſſionis tranſtulit; ac Philippum Azoto ad Candacis Reginæ Eunuchum Hieroſolymam, vti Æthiopum moris erat, viſentem tranſportatum (*ſacra ſcriptura* demonſtrat. an, ſi Angeli id pro; riâ virtute potuere, & dæmones eadem opera nequeant? queunt profectò tantóque magis, quòd hi nefandis ſceleribus ſuperſtitioſiſq; maximè ritibus, quibus præcipuè gaudent, ad id inuitantur aſſiduè ac vocãtur. quo etiam pacto Empedoclem Agrigento Crotonem ad Pythagoram ab iiſdẽ ſpiritibus translatum; & Abarim quoque Hyperboreum ex Taurica Cherſoneſo eodem lectitauimus; ac Apollonium Thyaneum Româ Dicæarchiam octo horarũ ſpatio ductum, *Philoſtratus affirmat*; ac Simonem Magum in aëtem ſublatum, vt *in ſuo itinerario Clemens* aſſerit coram Petro factum eſſe; quendámque Zenobitam Noruegium rectà ſub polum Arcticũ à dæmone traductum, aſſeuerãt nonnullæ hiſtoriæ boreales; & denique, abſque criminibus tamen, Hillidium Diſentinum Epiſcopum per aëra Romam tranſuectum; ſicut & Albertum Magnum, tradunt. Sed quid opus eſt verbis, aliiſque exemplis? cùm & ipſum noſtræ ſalutis auctorem, *Ieſum Chriſtum*, poſtquàm carnem noſtram ſibi copulauit, dæmon tentator per diuerſa loca tranſtulerit? Quod etiam verum eſſe per eorum probatur conuiuia ad quę, annis ab hinc haud ita multis, quidam in agro Sabino curioſitate magis, quàm ſuperſtitione, adductus acceſſit, vt núm ne vera eſſent, quæ ſua coniux, in eodem crimine depréhenſa, affirmarat, ſuis ipſius inſpiceret propriis oculis. hic dæmonum miniſterio ſub hirci formâ vectus, anteà tamen vnctus pinguedine, eius rei ab vxore ſua edoctus, ad locum tandem conſuetum peruenit, tot conuiuiorum ferculorúmque apparatus magnopere miratus: cúmque miſer vnà cum Satanæ iuramento obſtrictis mancipiis aſſediſſet menſę, cibóſque omnis generis, at nullo ſale conditos, deguſtaſſet, ſalem crebrò efflagitat, tandémque allatum, quaſi admirans, dulce nomen *Ieſu* nuncupando, in cauſa fuit, vt cuncti conuiuæ, (mirabile dictu) cum

Delati ab Angelis.

Delati à Dæmone.

Delati ſine crimine.

Nominis Ieſu efficacia.

Conuiua & conuiuium dæmonum euaneſcunt.

toto horum conuiuio vel in momento euaneſcerent: is verò cuius ore hoc ſanctiſſimum nomē prodiit, nocturno tempore in profundiſſimis tenebris, indumento quodam horribili, multis milliaribus à domo ſua, diſſito, ſemiuiuum relictum ſe tandem videt; diuina tamen virtute ſubleuatus, angelorúmque adiutus miniſterio, etſi non ſemper oculis cernantur, nunquam tamen nos ope ſua deſtituunt, ſi tamen gratiâ diuinâ haud deſtituti ſumus, id quod Eliſæus ſuo manifeſtat diſcipulo: biduo poſt, domum reuerſus eſt, auctórque fuit, vt quàm plurimi homines, plures tamen mulieres, quaſi ex ſiniſtro, (vt ſecretiores inquiunt Theologi) latere profectæ, aut vaſa fragilia magis, vna cum ſua coniuge omnes, igne concremarentur. Idem fertur quoque de quadam Lamia, nomine Lucretia à proprio dæmone, ob auditum ſub auroram campanæ cuiuſdam ſonitum, deſerta ad ripam fluminis, à iuuene quodam inuenta, qui re cognita, etſi miſerę ſilentium pollicitus, Iudici tamen indicium fecit, ex quo & ipſa ad ſupplicium rapta eſt. Prætereà, nec deeſt eius rei exemplum de reuerendo quodam ſacerdote, qui domo exiens, ut more ſolito perrecturus, dæmone equo poſt terga ignarus, dicto citius eò vectus eſt. Cæterùm, cuncta ea loca quæ Lamiæ frequentant, (cùm minimè in omnibus ob benigniorem cœli influxum, regionſque Angeli cuſtodiam, talia mala patrare poſſint) vt plurimùm & ferè ſemper, aliquo inſigni facinore ac piaculo nobilitata anteà fuere, quibus, quòd Angelorum quodammodò deſtituantur tutelâ, magis præualent gaudéntque: horum famoſa Nux apud Samnium Beneuentana collis, in Dania mons, ac Virgo in Gothia, feruntur, quò omnes Strig magas dæmonum operâ tranſuehi, vulgò creduntur. proinde hæc negantes ſatis errare perſpicuè patet. nec proptereà inficias iuerim, ea in phantaſia, (vt ipſi volunt) contingere non poſſe, cùm frequentiùs eo pacto eueniat. haud enim in poteſtate horum conſiſtit ſpirituum, noctu Solem ſupra noſtrum retrahere Horizontem, vt dementatæ eiuſmodi ſibi ſomniant mulierculæ, at, quòd per aëra interdum non vehantur de vno in alterum locum, nil eſt quod impediat. Ex quo conſequitur nonnulla re ipſa fieri, quædam verò in earum corrupta

Sacerdos quidam à Dæmone vectus.

Lamias trāſuehi non impugnat.

imagina

imaginatione,ac Phantaſia tantùm per ſomnium, quaſi in mentem venire, quæ tamen in rei veritate, euenisſe, ſic miſeræ deluſæ, vel iuramento, affirmare ſolent. De his, quæ in medium affertem, plura mihi non deeſſent exempla. Verùm par eſt de immenſa Dei in nos miſericordia admodum mirari,quòd vel crucis ſigno, vel nomine *Ieſu*, etiam à malis prolato, extemplo hæc diabolica præſtigiatricia Sympoſia conturbantur, & euaneſcunt, quò omnium infeliciſſimi, has ſceleratas conſuetudines,frequentantes, diaboli impotentiam ac imbecillitatem videndo, eò promptiùs ad Deum cunctipotentem,omnis boni authorem & fontem conuertantur, inque eum credant, ac gratiam, qua turpiſſimè ſuâ ſponte exciderunt,omni ſtudio recuperent:non enim eſt Deus perditionis,ſed omnis ſalutis & ſaluationis, ni ex nobis ipſis proficiſcatur perditio. Vnde fit vt eiuſmodi miſeriis obnoxij, dum diuina celebrantur officia, nihil mali percipiant, cùm alioquin ſemper variis huc atque illuc impellantur imaginationibus,curíſque conficiantur maximis, immò ad omnia perpetranda nefaria ſcelera, ab his ſpiritibus armantur,& in arenam protruduntur, cæteroqui rarò fit, ne hi haud euaneſcant ſpiritus hanc diuinam virgam, ſui exitij ſignum, olfaciendo, quod tantopere metuunt ac reformidant. magnum profectò myſterium antiquis Ægyptiis non ita incognitum, qui hominum ſalutem hac Dei figurâ, in qua plura continentur arcana in ſuis hieroglyphicis, notabant, ſic eâ vſi, poſtquàm huius characteris notâ, cuncti iuſſu diuino, ianuarum poſtibus ſanguine ſignatis Hebræi, ab Ægyptiis incolumes,illorum primogenitis omnibus ab angelo interemptis, euaſerunt. Quin nec Arabibus abſtruſum,qui hanc diuinam imaginem in brachiis,quò à nonnullis calamitatibus tutiores forent,ſibi pingi volebant. quod & Platonem olfeciſſe, per ſuam decuſſem, coniecturâ conſequi poſſumus. Verùm, vt vnde digreſſus ſum reuertar, non me pigebit de iiſdem Spiritibus, quæ vir quidam, auctoritatis maximæ ſuis vidit oculis, & expertus eſt, breuiter annectere. Aberat is peregrè negociorum quorundam familiarium conficiendorum causâ, vnde domum rediens,cinctus & ſeptus eſt horrendâ

Crucis ſigno & nomine Ieſu prolato diabolica conuiuia euaneſcunt.

Salutis hieroglyphica apud Ægyptios.

Decuſſis Platonica.

Locus infauſtus morte cuiuſdam Hebræi inſignitus:

noctis caligine quodam in loco apud vulgus nece cuiuſdam Hebræi infauſto ex quo pergens maximo correptus eſt horrore, ignotâ tamen vllâ quæ ſenſibus percipi poſſet causâ quod hinc eueniſſe autumo ob amplam dæmonis tentando tum ſe accingentis poteſtatem, cùm in eiuſmodi locis, *vt dictum eſt*, plus quàm aliis poſſint, quare & iis magis gaudent: aut vt interemptorum violenta morte animas vel ſimulent, aut etiam quo malorum perpetratorum memoria reſticetur, vel quòd eorum naturæ voluntatique perfidæ multùm ſint conſentanea, ac ab Angelis non adeò prohibentur, vt olim fuere campi Marathonij Perſarum ſtrage inſignes; vbi diu multùmque hos ſpiritus oberraſſe, accolis infenſos armorum ſtrepitu, ac equorum hinnitu, haut pauci antiquorum teſtantur ſcriptores. ſic etiam nunc perhibent, Hanſem (ita enim ſpecioſam quandam Regionem in Hiberia vocant) perpetuâ caligine oppreſſam, ab hiſque apoſtatis continuò vexari ſpiritibus, vbi & equorum hinnitus, gallorum cantus, aliorum animalium voces audiri, apertè affirmat Aitonius apud Armenios hiſtoricus haut ignobilis. Sed, vt nunc cœptam hiſtoriam pertexam. Vix nempe decem paſſibus, quò in id vitæ diſcrimen inciderat vir ille, digreſſus aberat, cùm ſubitaneo hoc perculſus terrore circumſpiciens mulam inſignis magnitudinis in loco anguſtiori obuiam venire vidit, qua conſpecta vehementiùs perterrefactus, non tamen penitùs animum abiiciens ac deſperans, nec ab itinere cœpto deſiſtens: quin potiùs vires & ſpiritus reſumendo, ter inter pergendum ſigno crucis ſe muniuit, crebrioribus votis dulciſſimum IESV nomen implorando his ex omnibus quaſi periculis emerſus, animo præſenti ac alacriter proſecutus eſt, vt opinione ſuâ dicto citiùs currendo perrexerit: nec tamen id ſpectrum prorſus diſparuit, quinimò nunc maioris, nunc verò minoris magnitudinis, viſum eſt variáſque in formas mutari, tandem prægrandis cuiuſdam moloſſi ſimilitudinem referens, quam ad finem vſque retinens, nunquàm modò hâc modò illâc, oculis ſeſe obiiciendo, moleſtum eſſe deſtitit, qui propterea ſtrictum enſem concitato curſu ei obuertit. plus itaque ſatis hic furiis exagitatus, tandē ad

Signo Crucis & nomine IESV fugatus Dæmon.

Moloſſi prægrandis ſpecie Dæmon apparet.

ad ingentem rupem peruenit, vbi B. Virginis ſacellum extructum conſpiciebatur, qua & ei per callem præte reundum erat, eò loci, cùm ſe huic numini ex animo commendaſſet, confeſtim id horribile ſpectrum tanto cum ſtrepitu & fragore, vt nihil ſuprà, euanuit, quibus adeò redditus eſt attonitus, terroréque percitus, vt ex eo in febrim, denique in trimeſtrem tertianam inciderit. *B. Virgini preces effuſa quid refocillationis prabent contra eiuſmodi ſpectra.*

Quanam ratione Spectra dicantur arma canes, equos, cateráque id genus metuere, cùm ſint corporis expertia: cuinam illud armorum dominium tribuendum ſit. An per aliquos homines, & per quos Dæmones operationes ſuas peragant. Exorciſmorum vſus in Eccleſia vnde & ad quid inſtitutus: Reliquia Sanctorum contra energumenos fugandóſque Dæmones an aliquid valeant.

CAP. VI.

QVòd autem eiuſmodi ſpectra, enſem, & cætera arma, equum etiam & canem metuere, dicuntur, non eò fit, quòd ictibus aliquibus vt corporea expoſita ſint, nec quòd Metallum hoc ſit ſub Martis dominio (quemadmodum nonnulli Platonici finxerunt) qui in rebus omnibus & ſympathiam & antipathiam quandam eſſe volunt, atque etiam Pſellus, qui ſtricto gladio per Anaphalangem dæmonem à quodam obſeſſo expulſum, aſſerit. Spiritus enim ſunt omnis corporis expertes nec inde quòd ij, quas aſſumpſerunt imaginibus quodam excellunt dominio, neque etiam ex ſuperioris huius ſpeciei intelligentiæ oppoſita virtute, cùm ſi hoc foret, haud plerique eiuſmodi omnes occurrentes armis euaneſcerent, ſed ij tantùm, (cùm diuerſa ſint dæmonum genera.) qui quodammodo Marti ſubſunt: verùm id accidere, inquam, ob maiorem quem propter hæc habent, animi vigorem, vnde haudquaquàm dæmones terrorem incuſſuri duobus apparent *Spectra vnde dicantur arma metuere.*

comitibus. hoc enim vigore, quod cupiunt efficere prohibentur: præſertim cum non ſemper quanto quidem optarent, nobis terrores incutere permittantur, diuina pietate repulſi. Præterea, ij malitioſi ſpiritus ſæpe operationes ſuas perficiunt per eos, quos diuexant, energumenos; tum maximè, cùm tertei ſunt, aut ſupplicij afficiendi causâ ſupernè miſſi, aut Maleficorum operâ intruſi, hos ægerrimè deſerunt, ac vix ab eis diſcedunt, vel etiam exorciſmis, quibus Sancta Eccleſia, iam ex Apoſtolorum tempore (vt à Salomonis ætate, Hebræorum Synagoga) vti ſolita eſt; neque ſanctorum quorundam reliquiis, quos, quòd de iis triũphũ reportarunt maximè formidant, adeò vt has, quaſi Dei opera, multis in locis [illegible]gere cogantur cõpulſi, ſic nec ob Euchariſtiæ præſentiam, vbi tamen non ſine maximo cruciatu perſiſtunt, etſi primæ naſcentis Eccleſiæ initio, vel à quibuſlibet in nomine Iesv, aut Crucis ſigno, ab obſeſſis eiiciebantur, quod non ſine causâ factum eſt: quò enim gentes idololatræ ac incredulæ, eò faciliùs ad fidẽ Chriſtianam venirẽt miraculis crebrioribus opus tũ erat: cùm hoc nõ pertentãdi cauſa curioſitatéve quadã impulſi facerent, vt nuper perhibent Neapoli factum quadã in domo his vexata ſpiritibus nonnullis, in quo matulam ac ſcaphium proprios ob oculos inſperſerunt, ac effuderũt, atque olim Sceuæ filiis, circa quendam dæmoniacum, qui nudi ac vulnerati non ſine ſumma turpitudine ac dedecore vel propriis domibus exire coacti ſunt, metu trepidantes: ſed vt, quod Sancta Eccleſia Catholica ageret, potius animi pietate, quàm curioſitate aliqua imitarentur.

Dæmon opera ſua per energumenos perficientes.

Reliquiæ Sanctorum ad Dæmones fugandos.

Cur non adeò frequenter ac in primitiua Eccleſia Dæmones de fidelium corporibus expellantur: ad quid & vnde ſibi nouas maioréſque exorcizando vires aſſumant. An ritus Magici locum habeant energumenis cogendis, & Dæmon à Dæmone pelli poſſit, cùm miniſterium & commercium nobis interdictum ſit: An omnes ex æquo Dæmones poſſeſſos deſerere cogantur: An denique omnium exorcizantium ſit par poteſtas.

CAP. VII.

Noſtra verò ætate, ex quo iam tot tantiſque miraculis Eccleſia floruit ac confirmata eſt, nõ mirum cuiquam

cuiquam videri debet, ſi non ita crebrò vt olim dæmones eiiciuntur; præſertim cùm nunc ſæpius, vt pios in ſide exerceant, pœníſque caſtigent propter admiſſa delicta quodammodo relinquãtur. Hi præterea ſpiritus ſæpenumero hominum delinquentium exorcizando interuentu, ſic vires acquirunt, vt energumenos deſerere minimè velint: proinde exorciſtis ſummopere cauendum, ne exorcizantibus temerè quilibet adſiut, qui etiam pro ea, qua pleni ſunt, calliditate frequenter, & ſanctæ Eccleſiæ exorciſmis aggreſſi, adeò reluctantur, quò exorciſtas tædio affectos deterreant: cùm tamen magico ritu, quibuſdã ſcilicet ſuperſtitionibus, figuris ac characteribus, atque (proh nefas) nimia paſtorum negligentia, à nonnullis Græcis præſertim, quos noſtris in regionibus ac Hydrunti, Caloieros vocant, impetiti, quandoq; parumper ac nonnunquam multùm repugnare videantur, non ſine maxima fraude, quo nempe pacto paulatim fidem è mundo auferre moliuntur: alioqui dæmonem, vbi maius malum non ſubeſt, ab alio dæmone, quantumuis ſuperiori ac interdum diſpari, expelli non contingit: hoc enim modo, quo Græcis exploduntur, à corporibus tantùm, maximis intereà animabus tenebris immerſis, excedunt; cùm id, quod forſan anteà pœnæ tantummodo erat procul dubio aſſentientibus in culpam cedit: quare re nec iure aliquo cogi hoc pacto, quin grande eo committatur peccatum, energumenos, vt relinquant poſſunt, hócque magis, quò nobis omni commercio omníque familiaritati dęmonum ſeuerè interdictum ſit, nec eorum miniſterio, ob quod nos polluimur peccarum, vti fas eſt; licèt id ſanctis ac iuſtis quandoque conceſſum fuiſſe legitur, vti Diuo Iacobo, qui vt Hermogenem ei afferrent, iis iniunxit: ac Simoni Iudæ, qui vt dæmones proprias ſtatuas ſuas deſtruerent confringeréntque eis præcepit. Sanctis etenim, vt pote membris Deo ipſi inſertis, obediunt, velint, nolint, propter eorum merita etſi eis natura ſuperiores ſint; nihilominus tamen diuino arbitrio & voluntate, iuſtis cauſis & rationibus hoc exigentibus, ſæpe à pugna victores receſſere. idcircò diuerſis angelis etiam, ne amplius, vel per tempora, de eo tamen quo tentando vitio ſuperati fuerunt per

Cautela pro exorciſtis.

Energumeni cogendi magico ritu.

Miniſterio Dæmonum vſi ſunt aliqui Sancti.

tentatum quempiam accedant, vinciri feruntur. Nec dum corpora occupant, eo ipſo tentare dicuntur, cùm in hunc modum obſeſſi ratione impediantur, vnde nec in merendi, neque in peccandi ſtatu, eſſe poſſunt; tum præſertim, cùm imaginandi poteſtatem conturbant: non enim hanc continuò vexant, ſed interdum tres quatuórve dies, & amplius ab eorum deſiſtunt vexatione: interdum ſic animæ concentrant potentias, vt vel proprium motum impedire videantur, vt ſatis ritè perſpexit Ioannes Baptiſta Attendolus, vir pius, in linguarum cognitione verſatiſſimus, omni ſcientiarum genere peritiſſimus, Dux Capuæ, cùm quendam exorcizaret energumenum: præterea non omnes dæmones ex æquo ſic poſſeſſos deſerere coguntur, cùm ob varia occupatorũ crimina, tum etiam non minùs diuerſa ſpirituum occupantium genera: adde quòd exorcizantium omnium non ſit par virtus & valor, perinde, vt cùm circunſtantium non ſunt tantæ virtutes, quæ è diametro quaſi penitúſque dæmonum vitiis opponi poſſint: ex quo conſequitur (*vt & dictum antehac*) quod non tantopere exorcizantium præſentiam vim & authoritatem reformident; immò, quod inter exorcizandum alij eis quaſi auxilio veniunt ac occurrunt Spiritus, quorum aduentu maiores vires recipiunt.

Obſeſſi in ſtatu peccandi nec merendi eſſe poſſunt.

Exorcizantium non eſt par poteſtas.

Quod malignorum ſpirituum muti ſint omnium nequiſſimi & difficiliùs abigi cogantur: an quid habeant dominij in voluntatem noſtram, cùm nec peccati neceſſitatem nobis imponant: An teneantur ea, quæ noſtri ſunt commodi ſalutisq́; manifeſtare, eorúmue monita ſpernenda ſint cùm vix vllum vnquam nec poſſint in bonum finem compellere: Ad quæ multa de ſomniis, eorum interpretatione, reuelatione dormientibus facta, ſuperſtitionibúſque & illuſionibus, quibus ſibi Dæmones fidem concilient, paſſim tanguntur.

CAP. VIII.

Spiritus omnium peſſimi, muti: & difficiliùs pulſi.

HOrum verò ſpirituum omnium peſtilentiſſimi ſunt muti, qui exorcizando haud exire adiguntur vnquam, niſi vt eo, quo cæteri, loquantur modo, niſique loco

loco moueantur. qui quidem Spiritus, etſi varia ac diuerſa morborum genera noſtris corporibus infligant, animabúſque miras imaginationes excitent, quibus ſic noſter afficitur intellectus, vt oculus non clauſus rerum ſimulachris, in rectam tamen voluntatem non eſt his vllum imperium, cùm hoc Dei tantummodo ſit: ea itaque ſola in homine, verè immunis ac libera remanſit, non tamen à miſeria, poſtquàm Adam præuaricando Mundo tantùm attraxit malum, nec à peccato, niſi per filij gratiam, ſed à neceſſitate, à qua & antè & pòſt, hæc animæ facultas ſemper fuit libera. Nec tamen propterea dæmones, quòd nequeunt peccandi, ſic etiam non poſſunt peccati neceſſitatem afferre, cùm, in Phreneticis, imaginatricem virtutem impedire, ac in lethargicis memoriam conturbare, ſæpe cernere liceat. adhæc, hi rebelles ac tenebrarum Spiritus haud ſemper tantas nobis tenebras offundunt, quàmuis ipſimet nil niſi tenebræ ſint, nec tanta nos caligine inuoluunt, vt omnem lucis conſpectum è medio tollant, cùm multa, quæ hominis commodum non tamen æternum ſpectant, propitium dæmonem Socrati reuelaſſe, compertum ſit: neque hoc mirum, cùm & hæc, & alia prætereà, quæ æternam concernunt ſalutem & veritatem, eáque quæ tacere, quàm propalare mallent, qua laborant inſigni perfidia, manifeſtare tamen, compelluntur. ſic & cùm deceptum veniunt, quò optatis faciliùs potiantur, res eiuſmodi, quas tectas ſepultáſque vellent potiùs, oſtendunt: alioquin intellectũ illuminarét, quod tamẽ minimè, cùm omnino charitate vacẽt, efficere queũt; nõ enim, quod naturâ poſteriꝰ, niſi ꝙ prius eſt, obtineãt, poſſidere valẽt. quocirca omnia, quæ ſecundũ quietẽ in ſomnijs, infidelibus præſertim, & alijs peccato pollutis, obſeruantur, & mõſtrãtur, publica ſi excipias; ad quæ mittantur ipſi Angeli, vt cernere eſt apud Pharaonem, nunquam non per hos manifeſtãtur Spiritus, vt etiã Socrati factum legimus, cùm, quod de cygno ſomniarat, eius in ſomno quoq; accepit interpretationẽ; ac etiã Galeno, qui, vt infirmo cuidam venã ſecaret, dormiẽdo edoctus eſt. quod etiam videre licet ex Æſculapij templo apud Pergamum, ac Podalirij æde, qua vtrobiq; dormientibus ægris morborum remedia oſtenſa ſunt.

Genius Socratis quid reuelarit.

Somniorum interpretatio dormientibus frequens.

Sic

Sic & ex columnis Herculis, ad quas quæcunque antiqui ſcire deſiderabant, reuelabatur. ita etiam ex Amphiarai fano, Serapidis ad Canopum delubro, Heliopoli Solis templo, vbi ſacerdotes literarum obſignatarum ſenſum vel ad vnguem Adriano Imperatori retulerunt: atque Paſiphaes Ardaliſque ara apud Hircanos, & Iſidis quoque Bumaſte: quibus (inquam) interdum, cùm crebrò & ab Angelis altum altius ea nuntiantur, quæ vulgò *Fortunæ munera* appellant, oſtendi contigit: quibuſdam præſertim inſipientibus, ceruicoſis, ac prauis, quibus fortuna Philoſophorum more amica eſſe ſolet, quo his acquiſitis amplius & alia ex dæmonum voto peruersè agere pergant.

Reuelatio ex tēplis & alijs locis petita.

Dæmones non poſſunt ditare pro arbitrio.

quod tamen non ſic accipiendum, quaſi hi ſpiritus diuitiis aliquem pro arbitrio cumulare & ſpoliare queant, etſi interdum nonnulli aliqui pecuniarum adieciſſe reperti ſunt: ſed quod ijs, quò homines fallant ac tentent, oppugnatum veniant cùm ijs affluentes facili momento libidinis ac ſuperbiæ vitiis ſeſe dedant. hinc non abſque cauſa, Saluator noſter toties in diuites inuehitur: his enim nil eſt, quod nos ſegniores ad amplectendum veritatis ac iuſtitię viam (quibus ingreſſi dæmonum laqueos euitabimus) reddere queat. Inde etiam earum copiam nonnulli Theologi ſpernere conſulunt, vti ſalutis animæ maximè noxiam ac peſtiferam luem: cùm non infrequenter, vbi theſaurus, ibi & cor hominis, eſſe ſoleat: vel ipſa teſte veritate, atteſtante. Ab his porrò ſpiritibus admonitum & Alexandrum, vt ſuis à ſerpentibus morſis militibus hiperbaton ederetur, ac Lyſandrum quoque fuiſſe, narrant, vt Aphutim vrbem, obſidione, qua eam cingebat, ſolueret: licèt & à bonis Angelis, quoniam reges, id proficiſci potuit. Nec tamen dæmones vnquam aliquos in bonum finem, ſiue bona naturalia, ſiue moralia ſpectes, peregere, quantumuis ſæpenumero pluuias, imbréſque, terræ ſiccitate maximè id expoſtulante, ſicut & ventos nonnullis ſecundos, concitaſſe viſi ſunt, atque etiam aſſiduè contemptores religionum, increpauerint, obiurgarint, caſtigauerintque, vti Dionyſium Syracuſanum, Phlegiam ſótque alios, quanquam prætereà haud pauca, quæ bona viderentur, in ſomniis prædixerint, vti & per ſtatuas contra aliquos, quos tandem pœnis mul-

Spirituū monita non ſpernenda.

tarunt

tarũt, locuti ſunt: quarum rerum exempla gẽtilium ſuppeditant hiſtoriæ. quæ omnia & ſingula, non quòd hominibus bene cupere, vel etiam facere velint, voluntate eorum huic maximè repugnante, ſed quòd ſuperſtitionibus ſuis illuſionibúſque maiorem fidem & authoritatem ijs concilient. hinc & propria eorum templa ob neglectam, vel parum cultam religionis ſuperſtitionem, ijs ipſis authoribus igne periere, vti Apollinis templum Delphicum ter, Dianæ Epheſi bis Cereris quoque Mileti, Argis Iunonis, & Romæ Apollinis vti nimirum his rebus ſuam potentiam vindictámque oſtentarent, ſuóſque cultores magis allicerent. Tota etiam Potitiorum familia, ſpretis Herculis ſacrificiis, vel vnius menſis ſpatio extincta eſt. *Potitiorũ familia.*

Dæmones pro vitijs, quibus præualent homines oppugnare, claſſibus aliquot diſtinguuntur ijq; pro aſſumpta ſibi ab elementis, quæ inhabitant, virtute ſi int alijs nocentiores: Qui ſpiritus ætherei, aërei, aquei, terreſtres, ſubterraneique nuncupantur ab operatione nocendi dominatrice: eos gentiles pro libito, falsò tamen, cognouerunt, etſi cœleſtium nomen ſibi tribuerent: cùm ſigna in cœlo nulla producere aut oſtendere potuerint: Hæcque ſigna aliqua, quæ aliàs in cœlo apparuerunt, vt ad rem facientia non inſulsè referuntur.

CAP. IX.

Adhæc non cuncti, æqualiter, quibuſuis malis infligendis gaudent: certis enim claſſibus quaſi diſtincti, his, in quibus præualent vitiis, homines oppugnant, mirâ aſtutiâ acie hac inſtructa, de quibus ducem ſuum Luciferum certiorem faciunt, variis nempe hominibus, quos hinc inde per orbem tentationibus aggreſſi ſunt, hoc & frequenter corporis adſcita ſimilitudine feciſſe viſi ſunt. Horum quilibet ea, quæ inhabitat elementa, concurere vel conturbare magis poteſt alio: vnde fit vt æthera incolentes, quos Siliurion, nuncupant, etſi reliquis minus noxij, varia emicantia ſigna prodant, *Dæmones claſſibus diſtincti.*

hilares

hilares ſemper, mortalium damnis gaudentes, ruinis calamitatibúſque omnis generis præ lætitia exultantes quaſi, veluti qui aërem inhabitant, quos nonnulli, falsò tamen, errorum, vti nos, pœnitere imaginantur; cùm ex quo ſemel ſe à Deo auerterunt, nunc minimè in viam redire nec velint, nec poſſint, hos heroas, dixit antiquitas. atque ex eo, quòd quibuſdam incantationibus aërem in nubem ac pluuiam cogerent, Neophidectas, Græci, vocauere, hos, nimbos, ventos, grandines, ac fulmina iaculari, ac etiam, lana, cera, argilla, lapidibus, ferróque pluiſſe, ferunt. Verùm ex his, qui in aquis degunt, marinos fluctus nauigantibus ſubmergendis intenti concitant, qui olim, quoties res ex ſententia in perdendis hominibus minimè ſucceſſerat, quaſi tempeſtates compeſcendi gratia adeſſent, nautis ſeſe oſtendere, vti Nymphæ ac Tritones, etſi frequentiùs ſub quadam luce Caſtorem ac Pollucem antiqui dixere, hanc & angelorum miniſterio conſpici non negauerim, præſertim nauigantibus bonis ac fidelibus. qua quidem in re Philoſophos huius lucis cauſam à natura aut caſu petentes errare, *alibi diximus*.

Spiritus aquis prædominantes.

Terreſtres verò, qui ſolùm variis malis terram diuexant, horrendis terræ motibus ſæpè imminentium malorum ſignis adeò conquaſſantes, vt & flumina relictis alueis curſum aliò dirigere viſa ſint, montes quoque non minus concuſſi apparuere. Ex his nonnulli, cæteris nocentiores, ſubterranei ſunt, in ſpecubus latitantes, vti olim in antro Trophonio reſponſa dabant, ac in puteis abſconſi, lucifugum genus: aſſiduè ad tartara tendentes, vnde Stygiam aquam hauſtam ad nos perferunt, quâ vſque adeò elementa ipſa inficere ac corrumpere ſolent, vt quaſi ex Babylonica arca horrendam hanc noſtri temporis luem excirent, ſuâ virulentiâ ac contagio longè latéque omnia vaſtantem, ignotam Græcis, Latinis, ac Arabibus, quos nequam ac diros, feraléſque Spiritus, Alaſtores, ac Palameos antiqui dixere, hoſque duntaxat, aquam & aërem corrumpendo, corporibus, *vt dictum eſt*, frigidis paſſionibus officere, ac incommodare, ſicut cæteros animis inſidias parare, plerique ex Platonicis aſſerunt, horum quendam ſub vetulæ forma oſtendit Epheſi Apollonius Thyaneus, in quem grandi lapidum aceruo immiſſo, ceſſauit epidemia

Dæmon ſubterraneus ſub vetula forma.

epidemia omnis horum ſpirituum, in nos poteſtas à noſtris commiſſis delictis profecta, iuſto Dei iudicio. nec gentes aliquam ignorantiæ cauſam allegare poſſunt, lumine illo æterno cœlitùs demiſſo, in ipſo medio orbis terræ ſatis diu iam fulgente. hos tenebrarum Spiritus, ſi voluiſſent, nullo negocio cognouiſſent: vel ex hac re ſola, quòd etſi horum pleriqve ſeſe cœleſtes eſſe mirum in modum iactitarint: nunquam tamen aliquid ſigni in cœlo producere, aut oſtendere potuere, ſicut apud Hebræos Ioſuah, veri Dei cultor, cuius iuſſu Sol ipſe, immobilis conſtitit, & Ezechias, in cuius gratiam contra naturæ curſum aliquot gradibus retroceſſit: id quod & Iudæi, dum ſigna, veritatem eminus ſubolfaciendo, *à Ieſu*, Saluatore noſtro quæſiuere: quod tamen, ne hac etiam in parte eis deeſſe videretur, ſed potiùs ad ſe conuerteret, in ipſa cruce pendens in mortis articulo oſtendit, quò horum ſcribæ, hoc miraculo admoniti, certum de eo, vt ab increata veritate factum, arrhabonem noſſent, haberéntque Solis ſcilicet vniuerſali Eclipſi per totum mundum, in ipſo tamen plenilunio tam admiranda, ac præter omnem naturæ ordinem, vt vel ex hac verum Deum de Deo vero déque lumine lumen, modò ipſi tenebras non plus amaſſent, ſatis perſpicuè oculis cernere potuiſſent. cùm Dionyſius Areopagita, ſummus Philoſophus vel Heliopoli id conſpicatus, dixiſſe feratur: aut Deus naturæ patitur, aut tota mundi machina diſſoluetur.

Signa in cœlo quorum gratia apparuere.

Solis Eclipſis vniuerſalis in plenilunio.

Dæmonum poteſtas licèt ampla ſit, maliſq́; quibuſuis infligendis etſi gaudeant, non iis tamen ea omnia tanquam authoribus ſunt referenda: Mala autem hæc quibus ob peccatum obnoxii ſimus quatuor ſunt: ex natura videlicet, miniſterio, noxa ac maleficio profecta: illa verè pœnarum genera quæ ſint, eorum effecta & cauſæ latiſſimè demonſtratur.

CAP. X.

POrrò quantùuis dæmonũ poteſtas ſit ſatis ampla, nõ tamen omnia, quæ eueniunt mala, ipſis authoribus referenda

referenda ſunt. Nam,cùm quatuor ſunt pœnarum genera, quibus cuncti ob peccatum obnoxij ſumus, naturæ, nempe,miniſterij,noxæ,ac maleficij:Ex natura tum mala prouenire dicimus, cùm hæc à motu cœli certóque ſyderum influxu promanant. A miniſterio, quoties Deus per Angelos iuſtitiam ſuam exequitur,ſicut angelus pertranſiens Ægyptiorum primogenita peremit: atque etiam cùm ex Sennacheribi Aſſyriorum regis exercitu centum & quinquaginta hominum millia trucidauit,ac Balthaſarem Babilonis regem domi, vaſis abutentem, occidit. Noxa verò tunc,cùm,Deus pœnas exigens,aliquam plectendi tamen ipſis nequam Spiritibus facit poteſtatem: qua nullo nimirum modo niſi diuino iuſſu vti poſſunt, nihilominus,cùm noxæ adſcribuntur, non tam Dei mãdatum exequuntur, quam ſuum explent deſiderium, ſponte ſua malitia adducti. quapropter haud vmquam ab his aliquid effectum, ſiue ſub boni, ſiue mali prætextu, vel, quod naturæ referat, aut accidentis tantùm redoleat formam, quod tandem malis cedendo in pœnam,bonis verò æternum cedat in bonum, eis malo non adſcribatur.Hinc tot tantáque portenta,prodigia,ac mira,cuncta noxæ effecta, his olim fieri gentibus, vt & impræſentiarum cunctis infidelibus, quibus magis eorum ſtabilirentur ſuperſtitiones,diuinæ iuſtitiæ nutu,permiſſa ſunt.quo factum, dæmonibus procurantibus, vt Anthei cineres eruti, imbres cierent, ac Mineruæ penes ædes,ſacra non putreſcerent, & Pethiliæ in Philoctetis ſepulchro cinis vehementibus ventis expoſitus non diſſiparetur,atque Paphi à Veneris templo, cùm vbique circumcirca plueret, pluuia tamen arceretur, ac vt apud Peneleos idolum viſum cunctis terrorem incuteret: qua etiam de cauſa & Troiæ quondam Palladium, vt nunc aurea poma Mauritaniç fatalia extitere, & quo protinus die, Miagro apud Eleos litaretur,muſcæ omnes interirent, atque vt apud Ægyptios Ibes,confeſtim ſerpentes voraturæ,vocatæ aduolarent, ac nauim filo tantùm Veſtales ab vndis educerent. In qua porro pœna infligenda interdum maiora, quàm pro eorum natura par erat, quòd ſolummodò Dei miniſtri eſſent, miro diuinæ iuſtitiæ ordine ab his committi conſueuit ſpiritibus, vti apertè

1. *Naturæ malum.*

2. *Miniſterij malum.*

3. *Noxæ malum.*

Noxæ effecta.

Ibes Ægyptiorum.

aperte manifeſtatur *Auguſtini authoritate* ex Lothi vxore, in ſalis ſtatuam per eos transformata, ac ex temporaria animas puniendi poteſtate: vtrúmque enim eis, vt à propria ipſorum natura fieri haud eſt integrum; verumtamen, tum nuncupari à maleficio effectus contingunt, cùm à maleficis, omnium hominum profligatiſſimis, pattantur, quod vt ſuccedat, variis efficiunt potionibus, herbis, lapillis, animalium ſanguine, mortuorum oſſibus, ſerpentum exuuiis, humanis vnguibus, ſuſpenſorum linguis, oculis eorum, funibus, ac capillis, quibuſdam verbis ſacris, quæ tamen ſingula, in extremum Dei contemptum, vt ſacrificia, vel ipſorum nutu (ne dicam verbo) eis in omnium hominúmque ſummam perniciem, inuenta offeruntur. *Lothi vxor in ſtatuam trãſformata.*

De imaginibus Magicis, vt potè Maleficorum effectis, quæ in duplici differentia reponuntur, Aſtrologicæ enim ſunt & Necromanticæ: Quænam ſint, vnde pendeant, ad quid & quomodo conficiantur & geſtentur: An eas conficientes & geſtantes omnes crimine careant: An Dæmonum arte & ad quid ab illis inuentæ imagines illæ, characteres, ſigilláque & alia eiuſmodi luculentis id exemplis confirmatur.

CAP. XI.

QVi quidem effectus cùm frequentiùs quibuſdam fiant imaginibus, quò veritas & de his pateſiat, pertractandum eſt. Sunt itaque omnes hæ imagines, quibus hoc ſuperſtitioſum genus hominum vtitur, duplicis differentiæ repertæ: quæ enim ex aſtrorum conficiuntur aſpectu, aſtrologicæ appellantur; at quæ ſine ſiderum aliqua obſeruatione, necromanticæ: illas à cœlo pendere, nec ad rem aliquid conferre, niſi ſculpantur in materia pretioſa, vt auro, argento, ac gemmis, atque etiam aliis congruentibus metallis, corporíque diu adhæreant, compertum eſt; has verò, neglecta ſtellarũ obſeruatione, cudi haud quicquam intereſſe aiunt, in nobiliori vel viliori ſubiecto incidantur, atque etiam ſine corporeo contactu, effectum conſequi. Vtraſque dæmonum fraude, & *Imagines necromanticæ quomodo cudendæ.*

Digitized by Google

conſici,& geſtari conſtat,diuerſo tamen pacto; illa tacito,has verò aperto, harum rerum peritioribus veritati innixis,validis reſpondendo argumentis nonnullis,horũ opinionibus repugnantibus id aſſerentibus,neutrum etiã & qui eas conficit,uſque confectis vtitur,crimine carere dicunt. quandoquidem,de Aſtrologicis nunc loquendo, in quibus aliquà videtur difficultas, cæteræ vel ipſo nomine exoſæ ſunt,eum(inquam) vel ad Solem Meridianũ cæcutire neceſſe eſt, qui his nil virtutis cùm nec à ſe, ceu,nec quibus nos ſignamus numeris,nec à cœlo, cùm figuræ cœleſtis influxus ſint incapaces,quò inter primas qualitates nequaquam numerentur,eſſe apertè non videt: alioquin,ſecùs ſi foret,enſis,qui ex ſe hominem perfoderet ſyderum aſpectu cudi poſſet,& ſic,quas narrant pueris,fabulæ eſſent hiſtoriæ nec Grecia vllius mendacij author fuiſſet. Vndénam ergo hæc virtus, ſi his accidentibus hic non conuenit effectus,nec à ſe (*vt dictum eſt*)nec à cœlo?reſtat igitur,vt horum nequam Spirituũ technis iſtæ imagines characteréſq; reperti ſint. hominibus perſuadendo, vim ac virtutem aliquam à cœleſtibus in has defluxam ac detinatam imaginibus, quas,dum interdum Indos ex altiſſimis montibus in nono cœlo conſpexiſſe, nõnulli fabulantes fingunt,grauiter errãt,ac delinquunt. Nec his obſtat,quod de Moyſe in medium afferunt, qui, quòd artis Ægyptiorum eſſet peritiſſimus,duobus ex auro ſculptis annulis,recordationis ſcilicet,&obliuionis,hãc ſuæ coniugi virtutem tradidit, vt cùm eum, abſentem, vel memoriæ tenere,vel etiam obliuioni dare vellet alterum gerendo,efficeret: ſic nec, quod Ioſephus refert,de Eleazari annulo, quo quondã dæmoniacum curauit:nullę enim veteri in teſtamento his animalium prohibitorũ, quibus diabolus tunc ſubeſſet,imagines in vſu erant;nec etiam refert,quòd Antiochus. ſub quadam imagine ſibi oſtenſa,de hoſtibus victoriã potitus eſt:non enim,ob eã, quam ex ſe,(vt gentes credebant,) virtutem continebat,at vt altioris erat erga ſe, quia Regem, virtutis indicium, nec etiam quòd cum multis figuris à cœlo aſtríque rectore, ortos, ſecretiores ferunt ſapientes, eorum, quæ poſtea operantur,vti iam haud multis ex hinc annis videre licuit, quodam in lapide, ſerpentem affabre

Imagines cõficientes & ijs vtentes an crimine careant.

Elezzari annulo curatus Energumenus.

cœli

cœli motu ſculptum, apud Germanos in Sueuia, magna anguium inuolutum multitudine; ac Salomonis quoq; in Saxo exciſum ſigillum in agro Veronenſi, quo forſan euenit modo cuidam, quem noui, homini probo, & in magna conſtituto dignitate, qui natus cum angue in humero, omnes à ſerpentibus demorſos, vel ſaliuâ tantùm ſanitati reſtituit. Quandoquidem pleræque omnes, quotquot earum ſunt, eiuſmodi imagines, vt figuræ, nil virtutis, (*vt paulò antè etiam dictum eſt*) habere queunt, vel ſint à cœlo effictæ, vel furtim dæmonum fraude impreſſæ, vt dicitur, de Seleuci anchora, quam eius mater, cubans cum Apolline accepiſſe in annulo gentilium ferunt hiſtoriæ, vel etiam ſub cœleſti ſint influxu ab Aſtrologis conflatæ, vt quæ narrantur de nouem Muſis, in quibuſdam lapillis, quibus geſtandis Pyrrhum admirabilem memoriam nactum aiunt: ac quæ ſub ſeptem Planetarum ſculptæ annulis, Apollonio Thyaneo ab Iarcha Brachmanum Principe exhibitæ, quibus ſingulis pro dierum numero gerendis, tamdiu rotum terrarum orbem peragrando, vt iuuenis aliquis, ſemper fortis ac robuſtus vixit: ac quæ inuenta eſt, in Nilo, Thaulomane, apud Maumethas, Pontifice, qua Crocodili, cicures redditi, morſu non nocebant: ac quibus ſerpentes fugati Byzantio leguntur: quibus etiam imaginibus olim Ægyptus, cui Græci cunctas ſcientias acceptas referunt, eius vteretur in neceſſitatibus, non quòd Ægyptij, cùm multò tamen peritiores eſſent, has vſurpatent figuras, quòd ab his vllam virtutem, ſibi acquirere crederent: verùm, vt harum aſpectu, quid earum materia, cui maior à cœlo propter frequentiorem eius ſub propria ſtella infuſionem imprimitur, quàm herbis ac lapillis, contineret; recordarentur, his, quæ geſtarent, animo magis excitati, faciliùs cœleſtes influxus, quaſi ſomnium dormitatori, ob iacentis viridi in ripa, imaginem ſuſciperent: cætera omnia dæmonum fraudes doliſque ſunt, quibus præter hæc aliqua affingendo, aut credendo, ingens committitur crimen, horribilius in moribus portentum, quàm in natura monſtrum.

Quidam natus cum ſerpente in humero.

Seleuci anchora.

Annuli ſeptẽ planetarum Iarcha &c.

Aegyptij imaginibus vſi in neceſſitatibus.

Imagines illas mirum in modum deluſorias & fallaces eſſe, quarum Diabolus introductor: qui, vt fallacias ſuas prætexat, illas ſibi pignoris inſtar vindicat, & maiorem facit fidem ſi Characteres ſanguine maleficorum ſcribantur, ſi cum certis ceremoniis quid illis ſacroſanctum, vt de Chriſmate, Sacramentis & Cruce. cum abnegatione tamen addatur: non omiſſis imaginum effectis varijs.

CAP. XII.

Annuli Gygis & Paracelſi inuiſibilem & victorem reddiderunt.

QVa de re & Theologi has, vtpote occultas dæmonum fraudes, deteſtantur maximopere, ac execrantur: nec profectò temerè, cùm, ſi virtutis aliqnid his imaginibus à cœlo influeret, non temporum longitudine harum virtutem, cùm ipſæ remaneant, nec viuunt, (vt nonnulli imaginantur) certo aliquo tantùm tempore exoleſcere, experti forent, neque multa, naturam rerum excedentia, facta fuiſſent: ſicut patet de Gygis, ac Paracelſi annulis, quibus alter inuiſibilis pro arbitrio reddebatur, alter verò annulum digitis geſtans hoſtibus magno terrori ac formidini fiebat, atque etiam de Theraphim, quibus inſpiciendis Laban multa colligebat futura, nemóque eius poteſtatem, (vt Hebræi aiunt) euadere potuit. ac quibus Michas idolorum ſacerdos vtebatur, quibúſque Hebræos crebriùs in idololatriā cecidiſſe eorum affirmant Rabini, cùm multa ex his, eorum augerent diuitias. Cæterùm eæ, quibus ſydus non inſpicitur, induſtria ac arte quadam, quò malefici malè agendo ſtrenuè pergant, à diabolo introductæ ſunt, (vti meminimus) nullis non execrandæ, eò quòd ſuis quibuslibet dæmonibus ſua etiam ſigna, inſtrumenta, characteréſque adſcripti ſunt, quos ſibi magnorum principum inſtar de induſtria vendicauere, grauiorum longè malorum cauſa ſunt, cùm aperta, quaſi horum pignora ſiut, crebriùs à maleficis, vel proprio ſanguine exarati: aliæ ad laſciuiam, diſcordiam, timorem, ac dementationem; aliæ ad ægritudines occultáque homicidia fiunt. Rurſus aliquæ contra venena, morbos, fulgura, procellas, latrones, hoſtes, feras, odia, ſerpentúmque morſus, vſurpatæ. ijs itaque

Diabolus imaginum introductor.

Characteres & ſigna quibuſuis Dæmonibus ſua aſcribuntur.

itaque varia morborum inferunt genera, ergaſtula frangunt, elementa ligant, & nulla non mala, perpetrant: vt ex parte videre licet, vel ex Nectanebi quibuſdam ſimulachris, ex quibus quot cereæ imagunculæ aqua propriis manibus ſubmergebantur, tot hoſtium nauigia in mare perirent: déque Bathi Tartarorum Principis vexillo, cui character, X Græcorum literę haud abſimilis pictus erat, terrâ percuſſâ ex templo, tali tantâque caligine Polonorum acies, quæ penè Tartaros profligarant, obducta eſt, vt eius cauſa victi & in fugam verſi ſint. Atque de Duffi Scotorum regis ægritudine, qui dum eius imago à malefico igni admoueretur, in ſudorem ſoluebatur, carminibúſque quibuſdam, muſſitatis perpetuâ detinebatur vigilia, ſicut etiam cera liqueſcente ad extremam reducebatur maciem. Quibus etiam horribilibus ac nefandis imaginibus ac characteribus ſæpenumerò adiungunt hi ſceleratiſſimi homines, in maiorem Dei contemptum dæmonum inſtinctu, vel Chriſmatis oleum, & alia id genus pleraque Sacramenta, intérque has tetras diaboli imagines, ac diras laruas, ſanctiſſimam Crucem, anteà tamen ſuo ore abnegatam, ac ter quatérque (horreſco dicens) pedibus conculcatam interponunt, cum quibuſdam granis, ligulis, veſtiúmque laciniis, at eorum, in quos veneficia eiuſmodi ſtruunt: quibus dæmones, quicquid ex eis remanſit, ſic operantur, vt virtutis contactu multa pro eorum, qui hæc parant, deſiderio efficiant.

Nectanebi imagines cerea ſubmerſa ad quid.

Bathi vexillũ cum charactere X profligat Polonos.

S. Crucis abnegatio & cõculcatio.

Malefici quædam excrementa vt vngues, capillos, oſſáque ſuſpenſorum, ſerpentúmque exuuias nominibus Dæmonum vt quid immiſceant: quomodo inuoluant: cur in triuiis ſepeliant, & in ianuarum liminibus abſcondant, Lamiarum etiam ſuperſtitioſa non omittuntur imprecationes, Pharmacorúmque maleficia quibus mille incommoda hominibus aduehunt: Vbi notanda Dæmonum fallacia in promiſſis præſtandis.

CAP. XII.

PRæterea occultis cum dæmonũ nominibus mortuorum vngues, capillos, ac oſſa, addunt, præſertim eorũ,

qui, vt dæmonum propria mancipia, deſperatione quadam laqueo ſibi mortem conſciuere, quibus diabolus, non ob materiam tantopere delectatur, ſed quòd quæ Deus ei pœnâ adſcripſit, ſibi honoris ergò, ab homine exhiberi videt. quam obrem & ſerpentum exuuias addi vult, quæ tandem omnia membranæ inuoluta in triuiis ſepeliunt & abſcondunt: aut quod frequenter ibi, diuerſi dæmones ex diuerſis ſibi obuiam fiunt locis, vbi & Satanas olim Mercurij nomine colebatur, aut furtim ſub ianuarum liminibus occulunt, eorum ſcilicet, quibus hæc venena præparant: tum quòd faciliùs, quos volunt, tranſeuntes inficiant: cùm quòd limina quondam ſacra veteribus habebantur, propterea quòd in iis Dagon, Syrorum Idolum ob Domini arcam cecidit. Mira profectò res Dæmonem clàm eò loci diuinos honores ſibi vendicare, vbi olim aut palàm colebatur, aut certè ignominiâ aliquâ affectus fuerat. Quibus diris ſuprádictis, & interdum in ollam iniectis nefanda mala iis, perpetraſſe reperti ſunt, vt & oppida, ſicut paucis ab hinc annis Schilſtadium apud Germanos, combuſſerint: nonnulla autem ex his mala propria pharmacorum virtute fiunt, quædam verò eis addunt, non quòd ſine his maleficorum vota non ſortiantur effectum, cùm hoc ipſi dæmones præſtare poſſint: vel ſcilicet particularem impediendo influxum. Verùm id agunt, vt malefici vel ſuis manibus hęc conficiendo criminis ſocij magis fiant, Deúmque contumeliâ ſimul cum ipſis afficiant atrociori, quò dehinc pœnas quoque grauiores ſibi attrahant acceleréntque. Eius itaque generis malorum longè maximorum, vt diluuiorum, incendiorum, authores ſunt Dæmones per maleficos, ſua inſtrumenta operantes, ſic ex aqua interdum, ingentem excitant imbrem; at non à contrariis, vt ab Helia factum legimus, qui ex aqua ipſa ignem ſuſcitauit maximum: neque id mirum, cùm Dæmoni neceſſe ſit priùs naturam, dies ac tempora obſeruare, vti nuper à quodam mago animaduerſum eſt, qui ſub Martis horam ſchedulâ, ranæ cuiuſdam ori inditâ, ac in lacum vnde erepta fuerat immiſſa, horrenda procurauit tonitrua, atque eiuſmodi interdum mala hiſce damnatorum figuris, vel etiā abſque vllo contactu corporeo operari, vt dictum eſt, in quos

Liminum ſuperſtitio.
Dagon Syrorum Idolum.
Imprecationes ollæ iniectæ.
Malefici à Dæmone decepti.

quos ſtructa ſunt: cùm tamē per Aſtrologicas id nequaquam efficiant, nec ſine fraude ſolita: ne ſcilicet detecta fraude Aſtrologi in poſteram aſtra colere deſiſterent: quod & forſan magis in cauſa eſt, vt dæmon, in leonis forma apparendo coram gallo euaneſcat, quàm quòd ſit, (vt Platonici volunt) plus ſolaris. cùm propterea, & aſtris, numen quoddam adſcribant & his neceſsitatem addant: quibus omnibus, hæc ſcelera committentibus, crebrò dæmon multa, quæ in hoc vitæ curriculo, pollicetur præſtare poſſe nihil obſiſtit, nulla in altera poteſtate ei rectâ. quandoquidem his cunctis, quas ij promittunt, rebus abuti poſſumus, ipſis nobis perſuadere hoc ſatagentibus: hinc, quòd ob crimina damnamur, noſtra voluntate accidit, diabolo nonnulla poteſtate iure diuino in nos facta, quò nos exerceat, vti milites Chriſtianos, ne ignauia quadam ſalutis æternæ iacturam faciamus. Inde huius vniuerſitatis auctor & dominus auro & argento Mammona præeſſe innuit, cuius vſum verum amplectentes, honore & præmio: abuſum verò ſectantes, pœna & ignominia perpetuùm afficiendi ſunt, vt qui ſummo & æterno bono hæc creata & caduca prætulere, neque id iniuriâ, cùm, ſi æternùm viuerent hîc, vtique à peccando, & abuſu rerum creatarum haud deſiſterent.

Aurum Diaboli inſtrumētum.

Qua ratione conſtet Maleficos ea qua per ſe nequeunt Dæmones, mala hominibus accerſere: Qua item alia bonis, vt & malis, & an pro arbitrio pœnas infligant: Qua denique humores noſtros corrumpant, morbóſque nobis Dæmoniacos an naturales concitent: & an ad id longo vt nos indigeant tempore.

CAP. XIV.

NEque cuiquàm mirum videri debet, quòd malefici tot tantáque mala, etiam quæ dæmones per ſe nequeunt, procurent, hominibúſque accerſant, cùm qui in via reperiuntur, (vt Theologi dicunt) ampliùs quàm qui in termino exiſtunt, delinquere, ne arbitrij libertate

priuentur, optimo iure permittantur. Præterea quòd dæmones & malos pœna mulctarint, vt Mariam, ſororem Moyſis, aduerſus eum ſuſurrantem; & bonos, multis ſuppliciis, vt Iob & Tobiam, afflixerint, haud alienum cenſendum: cùm interdum & in ſanctis propter originis peccatum, quò ad pœnas has corporeas plectendis, iuſtitiam ſuam immutabilem oſtendere conſueuit, vtendo horum ſpirituum in ijs opera: quam prouinciam ideò eis demandat, vt bonis futuro bono ac præmio ampliori, ipſis verò diris miniſtris acerbiori malo ac cruciatui cedat. quod dæmones etiam ſubolfaciendo, non ita frequenter tantòque furiarum ardoris impetu ipſos Sanctos ac prauos aggrediuntur, quos tædio vt vincant crebrò pertentant. mirum enim in modum & ſuprà quàm credi poteſt, beatorum merita riment, hæcque tantopere exhorreſcunt, vt maximâ afficiantur triſtitiâ, cùm eorum nonnulla Eccleſiæ theſauris recondi non ignorent. Nec tamen quaſlibet corporeas pœnas ſanctis, probiſque hominibus, ita vt prauis ac malis, inferre in eorum eſt arbitrio: quando quibus, ab horum poteſtate eos eripi, aiunt, ne ſibi præſtringi ſenſus, nec exteriùs, nec interiùs, aliquo queant pacto: quod ideò fit ne eis, ob haſce illuſiones, merendi via intercludatur: eóque magis, quòd maiora hæc in aliis, quàm in ſeipſis, pro Chriſti amore ferendo, præmia merent, vti per Diuum patuit Macharium veriſſimè, cui quædam oblata puella, quam in mulam vulgus conuerſam eſſe exiſtimabat, haud alia ac mutata, quàm re ipſa erat, effigie apparuit. Verùm, vt quid interſit inter hũc vel illum morbum, qui ex alicuius vel exceſſu, vel defectu humoris peccantis qualitate proueniunt, ac quando à Dæmonibus proficiſcuntur, clariùs innoreſcat, quod & doctorum plerique animaduertere potuere, hoc eſt, quod qui à natura, vel potiùs præter naturæ diſpoſitionem, ob humorum intemperiem, vel continui ſolutionẽ, in hoc naturę imperfectionis ſtatu oriũtur, ij ſenſim vires acquirũt, donec ad ſtatũ perueniãt, adeò vt incipiẽtes, vix ſẽſu percipiatur dolor aliquis: hui' tamen contrarium, à dæmonibus acceſitis morbis, vſu venit, vbi vel ſtatim initio, nullis peccãtibus humoribus in cauſa exiſtentibus, eiuſmodi morbi grauiſſimis ſymptoma-

Merita Sanctorum cuius ſint virtutis.

B. Machario puella ſeſe obtulit.

Morbus naturalis.

promatibus ac doloribus ſeſe produnt, omnia remediorum genera reſpuentes, ex quibus vix vnquam aliquis reſtituitur medicorum opera confiſus; vti nec Aſa Rex, quantumuis eis fidem haberet, è pedum dolore conualuit, nec Cuthei peſte afflicti, ob alieno Deo à proprij loci conſuetudine cultum exhibitum, liberari potuerunt, quod rum vel maximè fit, cùm dæmonum nocendi poteſtas ab Angelis non imminuitur, peccatis noſtris pœnas diuturniores commerentibus, vbi mala cunctas remediorum vires exuperantia, morbóſque in fligunt immedicabiles. Et hoc quidem vel interioribus noſtris humoribus corrumpendo, vel exteriùs, occulto tamen & qui ſenſus effugiat modo, pharmaca adhibendo, quorum vires vel ſingulorum ſingulas & minimas, applicandíque modum ac tempus, ad vnguem callent, ac perſpectiſſimas habent, longè in his naturalibus cognoſcendis, omnem humanum captum & intellectum excedentes, nec in ijs etiam conquirendis, & ſingulis ex ſuis locis petendis, aliquo longo, vt nos, indigent tempore, cùm vel in momento ad manum ſint omnia, non tamen hoc ita accipiendum, quaſi per inſtans quod Dei ſolius eſt operari poſſint mira tamen celeritate cuncta eiuſmodi econficiunt, operantúrque tempore ſolummodo continuo, à diſcreto, quo eorum menſuratur vti Angelorum natura, internęq; actiones oppidò, quàm diuerſo.

Dæmonum poteſtas ab Angelis imminuta.

Operari per inſtans non poteſt Dæmon.

De loci præſcriptione: An, cur & quomodo, cùm ſint incorporei, Dæmones loco præſcribantur.

CAP. XV.

NEque & hæc res, tanta admiratione digna eſt, quòd dæmones, cum ſint incorporei loco perſiſtant, vbi non mole, at virtutis quantitate, obuerſantur; quò fit, vt loca haud ſecus ac voces emiſſæ audientium corda contingant, quibus dolorem triſtitiámque afferunt, aut etiam veluti Lunæ vigor cerebrum, morbum comitialem patientis, afficit hoc etenim modo ipſi locum continent, ac

non à loco, vt cætera corpora, quæ ob quantitatem circumſcribi neceſſe eſt, continentur. Nec tamen hos Spiritus loco ineſſe, ob eorum operationem (vt aliqui volunt) dicimus; cùm loco, vt ſint, vel ob ſubſtantiam indigent, quamuis alicubi conſiſtere, ex actione eorum externa, percipitur; nec eis, quòd hoc motu opus habent, quicquam ex eo imperfectionis contingit, cùm non, vt propriam perficiant naturam, quam perfectiſſimam habent, loco moueantur: ſed aut vt quod ipſos latet addiſcant, (cùm facultate noua vtique diſcendi minimè careant) vel quodpiam, cui potiſſimum rei intenti ſunt, malum procurent, rémque ex ſententia conficiant. Neque enim omnes, medium prætereundo, ex æquo, vt ad certum ac deſtinatum locum appellant, ſuam ipſorum virtutem applicare valent. nam vt quantitas corporea diuerſum, pro eius magnitudinis diuerſitate, locum occupat: ita ſpiritalis etiam, quæ nihil aliud eſt, quàm ipſa virtus ac perfectio, maius ſpatium, vbi nobilitate ac excellentia præſtat, ſua virtute continere poteſt. Hinc fit, vt horum ſpirituum ſuperiores citiùs ad locum propoſitum, quàm inferiores, proueniant: neque ex eo, quòd corporibus carent, tres vel duo, vno in loco, eſſe poſſunt, cùm omnes eundem, quo accedunt, modum ſibi præſcriptum habeant. nec obſtat quòd crebriùs plures dæmones vno in homine ineſſe reperti ſint, quoniam tunc neque quem occupant locus vnus eſt, nec ob quod opus accedunt vnum, at varia, vt corporum fecerunt varia loca, eorúmq; diuerſa crimina, ob quæ ſeptem eiectos à Magdalena dæmones, in Euangelica hiſtoria legimus.

Spiritus cur loco non inſint.

Quantitas ſpiritualis quæ.

Præſcriptio loci datur Dæmoni.

Quibuſ-

Quibuſnam magis, & an ipſiſſima ratione, qua Strigimagæ, Dæmones officiant, tantáque genera morborum accerſant, interiores ſenſus opprimant, ita dementent, vt homines inuerſo naturæ ordine ſeſe in animalia & alia eius generis transmutatos merè ſomnient.

CAP. XVI.

PRæterea hi Spiritus non omnes per maleficos æqualia mala infligunt, cùm magis per hos ac per alios noceant, damnúmque dent: quandoquidem his, qui diutius ac cæteris arctiori ipſorum perfidiæ aſtricti ſunt iuramento, maiora quoque damna noxáſque inferre datum eſt. Ex quo conſequitur, quòd eorum aliqui vel ſolo oculorum obtutu (ne dicam) vt reliquæ ſagæ, officiant carminibus, nudis verbis, ſonis, ſuffitibus, ac odore, per quæ, non tantùm varia morborum genera *(vt dixi)* hominibus accerſunt, verùm ipſos ſpiritus in corpora immittant, atque ſic interiores ſenſus dementant, vt res, alia ac diuerſa, quàm reuera ſunt, figura, colore, ac quantitate, ipſis videantur, & ex eiuſmodi ſtultis iam factis ſic tandem inſanos, quos opprimunt, efficiunt, vt ſeſe metamorphoſi quadam, quam tamen rerum naturæ ordo non admittit, vel in lupos transformatos eſſe ſomnient: antiquum profectò veneficium, in Arcadia primum Ioui Lycæo ſacrificio peracto, quodámque lacu tranſnatato factitatum, vbi quédam Demarathum, deguſtatis immolati pueri extis, in lupum conuerſum, veteres ſcribunt. Recentiores verò in Pruſſia, quod à teſtibus quaſi oculatis etiã audiui, ex quibus vnus extitit Ioannes Faber Prutenus linguarum cognitione ac ſcientiarum varietate maximè perſpicuus, vti & in Cypro Veneri olim dicatâ inſulâ actitatum aiunt: nec ferè eſt menſis in anno aliquis, quò non eiuſmodi ad ignis rapiantur ſupplicium in Liuonia, ac in Moſcouia, vbi multos in animalia verſos, propinatis poculis quibuſdam, apud claſſicos authores legitur. & in Congo crebrò, quòd in lynces transformentur, quoſdam caſtigari perhibent. ſic & olim Caietæ à Circe Vlyſſis ſocios mutatos ſcribunt: idémque in aliquos miſeros patratum quibus, tanquàm iumentis vti, contigiſſe, meminit diuus Auguſtinus. quod Appuleius quoque ſe à quibuſdam veneficis, paſſum affirmare non erubuit.

Demarathus in lupum.

Malefici igne damnati.

Multi in animalia verſi.

Vlyſſis ſociorũ mutatio.

An

An materia in eiuſmodi hominum transformatione Dæmoni obediat: ea vera ſit, an verò præſtigioſa: Præſtigioſa arte vnde ad nos peruenerint, & quibus earum vſus frequens fuerit, cùm Veneficæ ſic transformatæ corporibus noſtris non minima mala & non ſine dolore ingerant: Iis maliei an in omnes, & cur non in omnibus, ex cœli etiam facie præualeant nocere.

CAPVT. XVII.

Materia non obedit Dæmoni.

QVæ quidem omnia, nihil niſi dæmonum illuſiones ac præſtigia eſſe, nemo eſt, vel leuiter ſaltem in Canonum ac Theologiæ ſtudiis verſatus, qui ignoret, aut de hac re ambigere queat. Quoniam quamuis materia, (*vt & dictum eſt*) nullo pacto Satanæ, quòd ad rerum mutationem, nec quòd ad augmentum obediat, cùm formæ eius poteſtati haud ſubſint, at Dei tantùm Optimi Maximi, cuius quidem infinita virtus, tam ad materiam, quàm omnium rerum formas, ſeſe dilatat ac extendit; tamen non eſt, quòd haud ei pareat, vt mobilis (quemadmodum diximus) quò fieri poteſt, vt corpore aliter, quàm ſint, præſtigiis videantur iudicentúrque quod non ſubdola manuum agilitate perficiunt, qua multa multum præualuere antiqui, & adhuc excellunt Hyberni, nouiq́ue orbis incolæ, vnde hanc artem, denuò nobis aduectam tradunt, nec naturalium rerum quadam applicatione, etſi poſſint, ac interdum agant, vti olim agebant Aethiopes, apud quos hæ res in vſu ſunt frequentiſſimo copiáque maxima: at multò magis propria, quam habent, phantaſmata conuertendi poteſtate. Quo quidem modo hi perfidi ſpiritus, ſub aurea maſſa, Diuo Antonio apparuere; ac ſub lactuca cuidam moniali, qua etiam præſtigiatrice ac Pythonica arte, Gractam Noruegicam magam, in vaccam conuerſam, Frontonem cornibus, cùm ferro occidi nequiret, peremiſſe, ſeptentrionales perhibent hiſtoriæ: in quam etiam vaccæ formam, ſimilem in mo-

Gracta maga in vaccam conuerſa.

duum

dum, transfiguratam quandam Auguſtinam, Cordubenſem lenam ac veneficam, non ita pridem multa mala patraſſe, Guatimalæ, in quandam Beatricem Cueuam, eius regionis præſidem, *noui orbis ſcriptores referunt*. Et, quamquam hæc & his ſimilia poſſint hi profligatiſſimi hominum dæmonum nomine, non tamen omnibus ea inferre queunt, cùm haud paucos mortalium reperias, in quos his ſpiritibus nullum eſt imperium, eos nempè, qui in eiuſmodi demonum mancipia, Deum præ oculis habentes, publicâ animaduertunt pœnâ ſacroſanctæ iuſtitiæ diuinæ. quòd ſi potiùs curioſitate aliquâ adducti faciant, crebrò à dæmonibus ſic excipiuntur ac impetuntur, vt & mortem interdum inferant, quemadmodum nonnullis accidiſſe aiunt. Quòd verò probis iudicibus, & rectè munere ſuo vtentibus, nocere non ita poſſint, ea de cauſa fit; quòd ſi & in hos aliquid iuris haberent, in ipſum Deum, cuius officio funguntur, (quo nihil abſurdius) id & habere viderentur, qui etiam manè luſtraſtrali ſe aqua, cùm animi deuotione, conſperſerint, quique ab angelis aliquid beneficij conſecuti ſint, & orti (vt nonnulli produnt) ſub certa quadam cæli facie, ſicuti qui Martem in propria domo, aut in nona habuerint, nec Iupiter in eorum horoſcopo fuerit, horum enim aſpectum Dæmones refugere volunt, vt ſerpentes, ob aliqua muſſitata carmina incantantium, aut, *vt rectiùs dicam*, præſtantiſſimi cuiuſdam exorciſtæ, efficaciſſima prolata verba. quod equidem dicerem, cùm dæmones planetarum configurationibus, vt pote incorporei, minimè ſubſint, ſumma id aſtutia effingere, quò cæli inſpectores, aſtris numen adſcribendo, vel ex hac re maioris erroris cauſa ſint, aut quòd eorum, quod percupiunt, maleficio minimè hoc irradiati ſidere ſubdantur, aut potiùs, inquam, quòd hi illum diuino numine ſortiti ſunt terrorem, quem Hebræi pahat פחד appellant, vt fortè, qui veram Cabalam cum Aſtrologia coniungere ſciuerint, bene norunt; de quo Iacob, ad Laban inquit; *Niſi terror Iſahac patris mei mihi praſtò affuiſſet, forſitan nudum me dimiſiſſes.* Cæterùm, vt ad inſtitutum

Malefici non poſſunt in omnes hac mala inferre.

Nocere cur nõ omnibus poſſint.

Aſpectus cæleſtes cur aufugiant Dæmones.

Digitized by Google

tutum nos reuocemus, hactenus itaque hac de re, atque præſtigioſa rerum transformatione.

De vera & existenti Dæmonum transformatione, an verè propriéque modo & in omnibus animantibus perfici poſſit.

CAP. XVIII.

Transmutatio Dæmonum.

Reliquum nunc eſt, vt de exiſtenti ac vera tranſmutatione, quamuis curſim, moréque ſolito. In qua quidem etſi dæmones multùm ad conſtructionem materiæ poſſint, non tamen formas imprimere, ſed occultis motibus occulta ſemina ſub cœlo addendo, magis naturam adiuuare dicuntur, vt quæ volunt ſuccedant, quàm quòd verè proprióque modo hanc rerum mutationem ipſimet peragant. Neque id in omnibus animantibus agere queunt; cùm horum poteſtas dumtaxat in his, quæ ex putri naſcuntur materia, ac ex imperfecta quadam miſtione proueniunt, ſeſe extendit ac dilatat. Quò fit, vt quæcumque Pharaonis magi, Mambre ac Iambre fecerunt, nullo præſtigio, nulláque deluſione affecta, (vt aliqui aſſerunt) at vera fuerunt: neque hæc res adeo peregrina eſt, vt credi non poſſit, his ſpiritibus tantam cœlitus fieri poteſtatem, cùm Deus & maiora, qua eſt prouidentia, magicis artibus perfici ſinat, quò pericula fraudum amantes, in eis decipiantur & niſi reſipiſcant, prorſus pereant, ſimplices verò, ac fideles, cautiores fiant, taliáque venena fugiant, potiùs quàm admirentur, præſertim cùm magi eiuſmodi prodigia, non omni tempore, ex æquo, producere queant. vbi ſæpius, diuina pietate, angelorum miniſterio impediantur: qua etiam de cauſa, nihil eiuſmodi malorum, in locis ſacris operari poſſunt.

Deus cur multa Magicis artibus perfici ſinat.

Quòd

Quod mira ſit velocitas Magorum in prodigiis producendis, in metallorum conuerſione inſcrutabilis penè Dæmonum notitia Alchimiſtica; in horrendis naturæ monſtris & Chimeris præſtigioſa verè ſcientia, quibus & auguriis, quod mali quid omnis portendere videretur, votis publicis auertebatur.

CAP. XIX.

IN eiuſmodi autem producendis, mira velocitate vtuntur, mille artifices, materiam iam pro cœli influxu ſic diſpoſitam, non ignorantes, adeò, vt non tantùm in procreandis muſcis, ranis, ac cimicibus ſint promptiſſimi ex tempore: verùm & quæ longiori tempore naturæ modo, circa materiæ diſpoſitionem requirunt, eadem facilitate peragant, vt in anguibus, muribus, multiſq; aliis animantibus, quę producunt, videre eſt, tam terreſtriũ, quàm in aquis degentium, quorum haud pauca fieri ad Nili ripas, aſſerunt. Hoc genus à limo ſolis calore effingi, atque animari, vt etiam in Hebridibus inſulis nonnullas aues, anſeribus non diſſimiles, in Oceano, ex ligno putri, produci ferunt, quod, cùm Philoſophorum optimi, non inficias eant, non dubitandum, quin hæc & alia maiora dæmones, poſſint, cùm rebus vires addere, eáſque pro cuiuſq; naturæ indigentia fouere optimè calleant, tum præſertim, cùm horum formæ è materiæ quaſi gremio educendę ſint, ſi quidem ſingulorum elementorum virium, quęque harum portio, ad compoſitionem reliquorum, maximè faciat, cõſtellationúmque ſunt peritiſſimi, ac quaſi, vt dicitur, articulos ſuos ſciant. Proinde equidem crediderim, eos, non modo metalla, in aurum conuertere, Mercuriúmque fixum reddere poſſe, in quo tantopere continuis æſtibus deſudant noſtri Alchimiſtæ: ſed & alia monſtra horrenda, Chimeræ ſimilia, quæ cùm nullius propriæ ſpeciei ſint, Philoſophi naturæ errore produci aſſeruerũt, nonnunquam his auctoribus fieri, velut non ita pridem in Braſſilia factum ſcribunt, vbi quoddam monſtrum, horrendum ac terribile viſum eſt, altitudinis palmorum ſeptendecim, tectum corio, lacertæ haud diſſimile, mammis prætumidis, ac dependentibus, brancis leonum, oculis

Nili angues.

Naturæ vires percallet Dæmonum.

oculis rigentibus, flammíſque ſcintillantibus, ſicut & lingua, peremptum maximo cum ſtridore, Sathanæ dominium, à Ieſuiſtis, per quos Deus hoc vltimo ſæculo, ceu alteros Apoſtolos, ſibi gentes colligit, inde expelli oſtendit ac alterum in Saxonia, ad nemus Hasbergenſe, antequàm Lutheri hæreſis, euulgaretur, admodum prodigioſum ac horrendum non minùs, conſpectum, accolarumque manibus elapſum, Catholicæ fidei præ ſe tulit mutationem. Proinde, non ab re, Philoſophus, monſtra non putat alenda, cùm rarò apparere ſoleant, quin ingentia mala non portendant: ideóque antiqui augures, ac Romanorum aruſpices, eiuſmodi viſis ſupplicationes publicas decernebant, vt mala impendentia Imperio Romano Iupiter placatus auerteret: non ignari, etſi à natura prouenirent, nihilominùs tamen, altioris numinis ſigna eſſe, ſcilicet ab antiquis patribus, qui eiuſmodi ira commotorum numinum indicia credebant à ſummo Iano, ſic *Noha*, qui religionis cultum iis præſcripſit, præcepitque ob vineam, quam plantauerat, Aramea lingua nuncupari, cæptum eſt: quem cultum poſteà, dæmonum cum hominibus ſocietate (vnde & Ilias maiorum reliquorum) corruptum, ac exinde diabolo, qui ſummo Deo, ac vero Ioui dicatus erat, conſecratum affirmant.

Ieſuiſtarum acta in Braſilia.

De gentilium prodigiis, an miracula dici poſſint, & quid ab iis differant: deq; ſpiritu Dei prophetico, quod quidam infidelium eo præditi de noſtra ſalute vaticinati ſint: An Dæmones veram Meſſiæ certitudinem habuerint, qui nimirum Deum verum & Chriſtum Saluatorem confeſſi ſunt, precibus etiam ſanctos, vt pro eis intercederent apud Deum ſollicitarunt.

CAP. XX.

Miracula differunt à prodigiis.

HÆc autem gentium portenta, non miracula, vt aliqui volunt, ſed prodigia potiùs, ac etiam mira, dicenda

dicenda ſunt, eò quòd miracula totius naturæ vires exuperent, Eccleſiæque propria ac peculiaria ſint, quæ dæmonibus, vt quæ certis circũſcripta ſunt limitibus, ſunt *ἀδύνατα, καὶ ἀμίμητα*, impoſſibilia, & inimitabilia (quãuis non vnquam diuino iuſſu pœnas ſumpturi, inſigni præſertim de facinore, maiora etiam his facere non negauerim, vt in Loth patet vxore, quam in ſtatuam ſalis eorum præter naturam conuertendi, quòd in naturam, *vt Gloſſa inquit*, peccaſſet, datum ſit) hinc haud Prophetiæ dono dotati ſunt, cùm ea rerum cognitionem complectatur, quæ ad Eccleſiæ ædificationem ſpectant: quæ prædicta quò minus ſortiantur ſuum effectum, fieri nullo poteſt pacto. Dei enim ſpiritu hoc proficiſci, cuius ipſi ſunt prorſus incapaces, ſole meridiano clarius eſt. Nec facit ad rem, quòd quidam infideles ac praui angelico miniſterio de noſtra ſalute vaticinati ſunt, Vt Sibyllę, Balaam, Hydaſpis, ac Cayphas: hoc enim eis contigit ob publicæ iuſtitiæ ſigna, quemadmodum neque hoc ab aliquibus oppoſitum valet, Dæmones fidem habere, Chriſtóq; credidiſſe dicentes. *Ieſu, cur veniſti ante tempus, nos torquere?* Etſi enim Chriſtum, dum prædicaret, verum Meſſiam, in lege promiſſum, cognoſcerent, minimè tamen de eius vera diuinitate ſimul certi eſſe vnquã potuere. Cũ in rebus ſupernaturalibus, nõ ſecùs ac noctuæ ad radios ſolis, in dies, magis magíſq; cæcutire ſoleant, ob eorum obſtinatam confirmatámq; malitiam, quâ ceu callum ex tãti temporis diuturnitate obduxere, ideò coniectura quadã, nõ ſua ſponte, Chriſtum propria virtute, eiuſmodi ſignorum auctorem, Deum fatebantur. Quo circa hæc earum confeſſio, laudis attributio, nullo bono ipſis cedere potuit, ſicut nec, quòd in poſterum, interdum *Ieſum*, verum legitimúmque eorum iudicem eſſe confeſſi ſunt. immò ſæpe ſanctos, vt apud Deum pro eis intercederent, precibus ſolicitaſſe ſcribunt, vt diuum Antonium Paulum primum heremitam viſentem, diabolus ei apparẽs, quò Deũ ſibi conciliaret, rogauit, id Dæmones agentes, vt ſalutem tantopere expetentes ſimulando fallerent, veluti & Origenem fefellerunt, qui Chriſtum pro eis, in aëre patiendum, temere effutijt; aut profectò feriò id & dixiſſe & egiſſe credere par eſt, ob metum futurarum pœnarum

Vaticinia Sibyllarum &c.

Meſſiæ certitudinem nõ habuerunt Dæmones.

Confeſſio Dæmonum.

longè atrociorum, aut etiam ironicè, vel, vt naturæ principium, quod non tanto proſequuntur odio, exoratum voluerunt, etſi Chriſtum, quem principio reiecere, nunquam rogaſſe legantur: nec mirum, cùm nunquam non omnis boni ac gratiæ auctorem, ipſi peſſimi iámque deplorati ſpernant.

Chriſtum nũquam rogaſſe Dæmones.

De ſpiritibus domeſticis, eorum famulitiis operibus & familiari cum hominibus conſuetudine, cuius beneficio commodis quibuſdam externíſque bonis affici videmur. Quòd ij nos imminentia pericula præmoneant, auxiliáque præſtent multis modis, & inſtar famulorum operas ſuas locare & mercede quadam paciſci pecuniaria ſoliti ſint. Ad quid Dæmones pecunias cumulent. De alijs denique ſpiritibus, quos nuncupant Cobalos, quòd non minùs quàm familiares alij nos benignè excipiant.

CAP. XXI.

ADhæc, non pauci ſunt ex his rebellibus ſpiritibus, forſan non adeò vt cæteri enormibus criminibus polluti, qui frequenter ſe domeſticos quaſi exhibent, vulgus propterea, *familiares ſpiritus*, vocat, quorum aliqui, nonnullibi locorum & gentium cùm hominibus, familiarem quandam conſuetudinem contrahunt, ob quam ſæpe eos externis bonis, commodíſque afficere videntur. quæ enim hinc inde variis ac diſſitis longè locis fiunt, ac varia imminentia pericula prædicunt, & quaſi præmonent, alijs inſuper modis hominibus auxilia præſtantes. hoſtium námque pro ea, qua pollent, facultate arma ita hebetãt ac retundũt, vt ter aut pluries, lethiferos ictus in irritum cadere faciant, vt nonnulli ſeptentrionalium hiſtorici inſignes exempla referunt. Heterum quendã nomine veſtem ab his ſpiritibus dono accepiſſe, quæ omnes ictus ſiue punctim, ſeu cæſim illatos, ſine omni noxa ac læſione, exceperit, Zonámque auream victoriæ quâ cinctus maximè concitatum in hoſtes impetum fecit, admiratione omnium, nunquam deuinci potuit. Ii etiam ſæpe fœdus cum hominibus inire ſolent, ita tamen, vt in neceſſitatibus vrgentibus vocati, ipſis præſto ſint, auxilióque

Heterus veſte donatus à Dæmone.
Zona victoria à Dæmone data.

ſioque veniant, ventos ſcilicet nauigantibus quibuſdam magicis nodis vendentes, quorum opera nauigia, velis remiſque agitata, ſic remorantur, vt niſi tranſtris virginum excrementis illitis minimè loco moueri queant: nec mirum, cùm hoc fætore ſe ignominia affici intelligant. hi etiam, inſtar famulorum, operas ſuas pecunia locare ſolent, in quadam Noruegiæ regione, vti paſſim fide digni ſcriptores aſſerunt, frequentiùs tamen apud Bircarelos, eiuſdem prouinciæ populos, magis tamen Boreales: cùm enim eius loci incolæ rura ſua fodere in animo habent, in quandam profecti ſpatioſam vallem magno clamore ſíntne aliqui operas ſuas locaturi, quærunt, è veſtigio plures reperiri voce quadam, quaſi Echo, reſonare audiunt, quibuſcum ſic paciſcuntur, vt relictam ſupra lapidem conſtitutam mercedem actutum nemine vidente ſurripiant. quos in vſus eas conferant, mirum certè, cùm nulla indigeant pecunia dæmones, niſi vt eam AntiChriſto, iniquitatis filio, eiuſq; membris, opportunam ſuggerant, id quod cuidam ariolo theſauros abditos inquirenti à ſpiritu quodam reſponſum eſt, ſicuti pro certo ſcio, ac rem noui. In quorum, prætereà regione, & alios reperiri ſpiritus dicuntur, quos *Cobalos* nuncupant, qui nunquam apertè maleſeciſſe, niſi priùs cachinnis, aliiſque iniuriis laceſſiti; iter facientibus occurrentes ſalutant, prætereunt hos, quandoque & gradum ſiſtentes, colloquuntur, ſemper tamen quoaduſque recedant incogniti.

Famulitia opera Dæmonum.

Pecuniã quare Dæmones cumulent.

De Spiritibus alijs enormioribus pollutis criminibus, quos non ſine vitæ diſcrimine videre datum eſt: illi Vmbræ & mali Genij dicuntur, qui morituris inferioribus de plebe per ſigna aliqua & ſub ſpecie inſauſtarum auium antcambulonúmque nocturnorum ignium. Principibus autem per maiora ſigna in modum fulguris, vt Auguſto, ignisq; cœlitus demiſſi Iuliano apoſtatæ; & cæteris eiuſmodi apparent.

CAP. XXII.

SVnt & alij, quos non ſine diſcrimine periculóque vitæ cernere licet, hos vulgus noſtratium mulierculárum, *Vmbras* appellat, Latini verò ſcriptores, *Genios malos,*

Vmbræ dicti Dæmones.

qui etiam morituris per aliqua ſigna apparēt, vti magnis terroribus, horrendis ſtrepitibus, ac vocibus nocturnis auium ſpecie infauſtarum, formarum terrorem incutientium; ac noctu anteambulonum ignium, vt & ego in mea patria cum aliis plurimis vidiſſe ſatis memini, inter quos extitit Rotilius Poherius, tam natalium, quàm doctoratus inſignibus clariſſimus, vir prudentiæ ac iudicij eximij, vt qui non cuiuſlibet inſtabili famæ vento, ni res ſubſit, rapitur. In eminentia verò ſumma conſtitutis principibus, etiam per maiora ſigna, ſeſe dæmones oſtentare ſolent, vti per fulgura Cæſari Augusto, à cuius ſtatua flamma decidens, cùm primam abſtuliſſet literam, hac voce, *æſar*, relicta, ſic Deum antiqui Hetruſci nominabāt, eius obitum intra centum dies ſubſecuturum, aruſpices ſignificarunt. idémque Iuliano apoſtatæ accidit, demiſſo cœlitus igne, dum ſuis ſacrificaret idolis; etſi interdum ingratis ac ſæuis principibus, ſub humana ſpecie, viſi ſint, quibus vt in ſuos benefactores, ingratorum nota inuſtis, ceu ipſi in culpa aduerſus ſuum creatorem, applaudentibus horrida locuti ſunt. ex his vnus repertus eſt Dion, in Dionyſium admodum ingrato animo, alter Sylla in Marium, tertius Brutus in C. Cæſarem, atque idem Iulianus in Conſtantinum, quinimmò, vt alter Iudas, contra *Ieſum* noſtrū Saluatorē, cuius beneficio ſacro baptiſmate ablutus erat, omnium longè ingratiſſimus, qui edicto publico in vniuerſum cauit, vt omnes Chriſtum, verum lumen, in quo cuncti viuimus mouemur, & ſumus, horribiliter tamen contemnerent, contumeliáque afficerent: atque huic quem cernimus ſoli, quò nobis ſeruiret, effecto hymnos, quos ipſe impius condiderat, pſallerent ac canerent.

Principibus Dæmones apparent.

Dæmones ergo ſe fingunt.

Iuliani apoſtata impium edictum contra Chriſtum.

De Argentifodinis Dæmonum, eorúmque in fodinis reperiri ſolitorum varijs generibus, & mineralibus: Déque illorū vſitata fraude & malitia in diuexandis hominibus & miserè tandem varijs machinarum generibus opprimendis & perimendis.

CAP. XXIII.

Argenti fodinæ Dæmonū.

CÆterùm, reſtant & alij dæmones, qui ſæpenumero in argentifodinis conſpiciuntur, quemadmodū paucis ab

cis ab hinc annis Annæbergæ in Germania factum, vbi horum quidam crebriùs opus ibi ſapientibus viſus, tandem eorum duodecim venenato halitu interemit, perinde vt Eneborgij, in cuius fodinis, plurib⁹ alijs occiſis, habitu cuiuſdam cucullati arreptum hominem in mineræ profundum præcipitauit. Neque ſilentio prætereundum duxi, diuerſa dæmonum genera paſſim in his fodinis reperiri, quorum aliqui ſaxa confringunt, cauántque vrnis, ac titulis ingerunt, rotulas & cochleas, quibus tractoriæ machinæ ſurſum eleuantur, ſæpe mouent, ac ceu ſolares radij è moto reflectuntur ſpeculo, micantes quolibet fodinarum loco, ſeſe oſtendunt. Sunt & qui rixis, cachinniſque operas ſolummodo inſiliunt; quidam horum præſentia ſolummodo perterrent: alij autem tantùm videri cupiunt, cætera omnino exteriùs otioſi.

Aſtutia Dæmonum in fodinis.

Dæmones alij fodinas incolentes.

De inſatiabili in diuitijs cumulandis hominum cupidine: cur Deus permittat Dæmones in bis auri & argenti ſpecie tantas inſidias ſtruere: déque theſaurorum inuentione & cuſtodia, quomodo cuſtodes illi nūcupentur & cuiuam theſauri cuſtodiantur, cùm Malefici ſpe tantùm illorum inani nutriantur, re autem ipſa omnibus ſacramentis etiam ipſis abutentes, extrema laborent egeſtate.

CAPVT. XXIV.

VErùm enimuerò non poſſum ſatis non mirari, dæmones adeò frequenter in his fodinis verſari, vbi hiſce in rebus, haud quaſi Ophanim (vt Hebræi aiunt) conſiſtere poſſunt, cùm nullum bonum eſt, quòd hi maliriæ, qua ſunt, potiſſimum ſtudeant, niſi quod Deus Opt. Max. vbi dæmones plus mortales auro & argento fallere ſoleant, infinita prouidentia ſua vult, vt vel hac in ſenſus incurrenti imagine frequentius in terræ abditis theſauris, quàm alibi compareant, etſi omnibus in rebus, quæ gratiam continent, tantùm exceptis, ſiue ſint colores, ſiue ſoni, ſeu diuerſa tam odorum quàm ſaporum generá, ſiue ſermones, mira eorum aſtutia, clam ſubeſſe conſueuerunt. quò nos relicto & contempto rerum abuſu, verum amplectamur vſum. Quo circa, res non ſuſpicione

Dæmones cur auro & argēto Deus permittat homines fallere.

caret, quod omnes theſauri, aut humo, aut aqua, temporum iniuria, obruti, AntiChriſto à dæmonibus cuſtodiantur. Telchines, dæmones in theſauris cuſtodiendis occupatos nominant, quo- occiſorum quorundam animas incantationibus vinctas, vulgus eſſe, ſibi ſomniat, cùm animæ, *vti & dictum iam eſt*, nullo pacto ligari queant, niſi à ſolo Deo creatore. Námque ſi animæ ibi vinculis conſtrictæ potiùs, quàm dæmones eſſent, quidam malefici haud tot viſiones, quæ non niſi dæmonum eſſe poſſunt, apud theſauros experirentur, nonnullis hanc ſtultitiam ſectantibus, quorum numerus eſt nõ exiguus, dęmonum dolis ſic circumuēti, quibuſdam vſi virgis magicis, nonnullis diabolo oblatis ſacrificiis, terram tremere, montes ruinam minari, aliáſque illuſiones ſentiunt, quíque vt plurimùm ſpe lactati inani vitam in extrema paupertate degunt, feliciores tamen quàm ſi his infelicibus diuitiis potiti fuiſſent, cùm à malis ſpiritibus, nihil niſi malum proficiſci poſſit. Quæ verò execranda ſcelera hoc diabolicis cupiditatibus allectum genus hominum intentata relinquit, diuitiarum potiundarum ergò, cùm vel Sacramenta ipſa, occluſa in delubris, violare non dubitat? dæmonibus his, ad hanc rem opus eſſe, ſecundùm quietem, vel in vigilia ipſis perſuadentibus, infeliciſſimi omnium animæ ſalutem tam turpiter, ob vanam ſpem exigui lucelli, proſtituentes, vt haud ita pridem ſacerdoti cuidam Norimbergēſi vſu venit, qui ſolicito ſtudio huic rei incumbens à diabolo ſub canis forma in arca interemptus eſt. ſimile quiddam & nuper Neapoli audirum: nonnulli enim, inhiantes eiuſmodi falſis diuitijs, vt canis ille Æſopicus vmbræ, à necromante allecti, qui dæmonem mortui cranio, vt theſaurum demonſtraret, ſe inuitaſſe fabulatus eſt, vbi tandem ad locum deſtinatum ventum eſt omnes, cùm quatuor eſſent numero, vitam cum morte commutare coacti ſunt. egregiam verò laudem, ſpoliáque ampla reportantes. Quod & alij cuidam, diuerſis tamen de cauſis, accidit: hic enim cùm ſerpentes pleroſque in quandam foueam, edoctus à quodam Marſo, quò ex horum animalium pulmento, vt alter Melampus ac Apollonius Thyaneus, voces calleret, magico initiatus Carmine, perreptare adigeret, à quodam omnium maxi-

Virga Magica ad inperiendos theſauris.

Sacramenta violantur ſpecie diuitiarum potiundarum.

Diuitiarum cupidine 4. Neapoli interempti à Diabolo.

maximo, ingredi reluctante, angue cauda implicita ad fouеam raptus, occiſus eſt.denique nullum non mouent lapidem peruerſiſſimi dæmones, vt aliquà noceant.libera tamen voluntas, quò horum fraudibus, non aſſentiri poſſint, hominibus haud ablata eſt.

Noçere diuerſè poteſt Diabolus.

E cuiuſlibet noſtrum inſpectione,nocendique auidiſſima occaſione,vt Dæmones inclinationes noſtras perſpectas habuerunt, pro peccatorum demerito diuinóque permiſſu mille morborum generibus percutiunt nos, quorum multi ægritudine tali affecti & exorcizati clauos, acus,capillos & cætera eius generis euomere leguntur.

CAP. XXV.

CVmque in omnes nocendi occaſiones,*vt & antè dictum eſt*, ſint intentiſſimi, & inclinationes cuiuſque habeant perſpectiſſimas, Deo permittente, noſtríſque peccatis id efflagitantibus,nunc hos mutos, eos ſurdos, cæcos illos,debiles ac membris mutilatis, mancos reddunt alios, nec aliquod ex omnibus ægritudinum generibus reperias, quod non confeſtim ni ab angelis prohibeantur,inferre poſſint, vt patet ex Iobe,quem tot flagellis percuſſerunt. Ex quo fit, vt multi patiantur morbum Herculeum, capitum dolores,paralyſin, tormina,podagram,icterum, febrium, diuerſa horum genera, lepram, animíque(quod maximè exitiale)furorem, & quod nonnunquàm varias res extrinſecùs corporibus immittunt, ſæpe fit vt exorcizando iis affecti, acus, capillos, clauos, aliáque ſimilia reiiciant, quæ non ſemper apparentia (vt aliqui voluere) exiſtunt, vbi ſæpenumero vera fuiſſe repertum eſt; vti cernere licet in Piceno apud Sanctum Brandanum,in beati Iacobi æde,in qua hæc atque maiora,è laquearibus pendentia,omnium conſpectui ſunt expoſita. Nec mira res eſt,etſi hæc euomere, quæ anteà in puluerem,contrita,iiſdem ingeſta ſunt, intúſque vt rurſus coaleſcant,ob imperium, quod in materiam habent, vt dictum eſt,nullo negocio,efficiunt.

Aegritudines omnes à Dæmone immiſſa.

De varietate linguarum, quas ignari aliquando ac frequentiùs Energumeni muſſitant, quòd diuerſiſſimus ſemper, niſi cogantur, à vernacula vtentes quid incertum potiùs blaterare, quàm eloqui videantur, concinnóque eloquij ornatu & miris verborum ambagibus amulari ſpiritum Dei conentur: omnia non ſine exemplis.

CAP. XXVI.

NEc minorem meretur admirationem, quòd ab ijs occupati energumeni diuerſis linguis, nunquam anteà edocti, garriant, etſi quid dicant ipſi miſeri haud intelligant, hinc à veritate alienum apparet, quod nonnulli commenti ſunt dæmones raro aliena ab obſeſſis lingua verba facere, ob barbariſmos ac ſolæciſmos, quos loquendo incurrerent; quaſi verò, quas occupant linguas non pro arbitrio mouere vocéſque reddere queant, cùm Diuus etiam Hieronymus teſtetur, quendam dæmoniacum locutum admodum eleganter, lingua Græca, Arabica, Hebræa, ac Chaldæa, omnibus ijs à ſua vernacula, diuerſiſſimis. ac Hieronymus Cardanus, rerum naturalium haud indiligens, indagator expreſsè affirmat, ſe audiuiſſe, quendam Phliarium, Vmbrum, Germanica, quam nunquam didicerat, locutum fuiſſe. & Pſellus, quampiam Græcam mulierem Armenicè reſpondiſſe, inquit: Græca eadem & vſum fuiſſe alium quendam Gallum morbo laborantem regio Fernerius aſſeuerat. quàmuis me non latet, hoc, pro more vſitato dæmones ſemper feciſſe, vt aliena à vernacula obſeſſi lingua vterentur, quo potiùs incertum aliquid blaterare, quàm eloqui, apparerent: quemadmodum non ita pridem accidit Panormi, mihi ipſi Latinè ac Græcè loquenti cum puella ruſtica, ídque de induſtria, quam à dæmone obſeſſam parentes eius ad Diuæ Chriſtinæ templum vinctam, magno labore, nec minore vitæ diſcrimine, quo hoc malo liberaretur, adduxerunt quæ, etſi nonnullis de rebus interrogata, non vana reſpõderet, nõ tamẽ id fecit, ſine magna vocabulorum ſtribiligine, quod equidẽ factũ crediderim, vt hi mẽdaces ſpiritus aſtantibus interfectorum animæ eſſe videantur,

Lingua Græca, Arabica, Hebræa, & Chaldaica loquitur Dæmoniacus.

Puella ruſtica Latinè & Græcè reſpondet.

ſæpe

ſæpe aliàs has mentientes; aut quòd dei ſpiritum, quòd vtique ſtudent, ſuperbia quadam in hoc æmulentur, qui ita Prophetarum linguas in futuris populo prædicendis, vt præſens ferebat conditio,& flexit,& texit, vt videri poteſt in Amos ac Eſaiæ prophetiis, quorum ille ſimpliciter abſque vllo ornatu, hic verò admodum concinnè diſertéque locutus eſt. diuinum enim illud numen ſenſim ac paulatim naturam, quam inhabitat, perficit, non verò ita repentè immutat vt deſtruere videatur, nō quòd energumenorum linguam, ad libitum, quocunque modo flectere nequeat (vt nonnulli finxerunt) in hoc decepti, qui neque dæmones id poſſe ſibi perſuaſerunt. Hæc autē, cuius modo facta eſt mentio, puella tandem huiuſce ſanctæ interceſſione, (quam vt & reliqua in caſſum tamen hæretici allatrant) libera ac ſuperſtes reddita viribus at eneruata, vt anteà dicta omnia obliuioni tradiderit, miſera tota attonita, nec pedibus conſiſtere potens, vſque adeò, cùm à ſpiritu corriperetur, exagitata, vt ægrè à duobus hominibus cathenis conſtringeretur. deplorandum profectò malum, tantam his nequam ſpiritibus in hominibus miſeris excarnificandis poteſtatem relictam ob noſtra peccata. Ad hoc verò meum cum energumena hac habitum colloquium, qui mecum aderant, profeſſione Peripatetici, ita quidem obſtupuerunt, vt palam profeſſi ſint, ſe haud Ariſtotelem poſthâc, hos negantem ſpiritus, reipſa poſſe defendere in eo, cùm nullo pacto, quæ ſuis perceperant auribus, humori alicui peccanti ſicut nec cuipiam extaſi, cœlique influxui, cùm à particula procederet intellectili ſubſtantia, vt horum moris eſt, adſcribere poſſe.

Puella Panormitana. 5. *Chriſtinæ interceſſione à Dæmone liberatur.*

Ariſtotelis doctrinam puella Panormitana Dæmoniaca profeſſa eſt.

De modo fugandorum Dæmonum, exorciſmorum Ieſu ad eos fugando tormentis inter exorcizandum; incommodiſq; hominum in exceſſu. Et an potionibus, herbis & aliis eius generis expelli poſſint, varia Theologorum opiniones & rationes.

CAP. XXVII.

OMitto nunc, quòd interdum inter expellendum diuerſa poſſeſſorum membra tumefacere, expulſi ſa-

ces exſtinguere,ac tegulas feneſtráſque vitreas , vbi eorum vſus eſt,frangere viſi ſint , ſicut de tegulis videre eſt in Sicilia apud Sanctum Philippum , vbi & aliquæ viſæ ſunt arreptitiæ cum lyra excellenter ſonuiſſe,dum rudes ac inexpertes eſſent. vt Sappho ac Corinna harum quælibet videretur. Qui Dæmones etſi maximæ ſint potentiæ , haud tamen vno & eodem tempore vnus,& idem diuerſos obſidere poteſt;quàmuis,quod & in ſua Panoplia Vilelmus Lindanus aſſerit , vt vnum ſcilicet propria exerceat ac defatiget eſſentia ; alterum verò quia ſua ſpiritus viceant malitia , affectu , de eodem tamen vitio,dum tentant , quod vel magno diſtantes interuallo euenire poſſe nihil diſcrepant in hoc Theologi.Ad hæc , hic ſpiritus malignus videns Salomonis arte quadam reperta thymiamata , vincula aquamque adhibendo,ab Hebræis,in *Ieouah* nomine,vt quos obſiderent dæmones expellerentur , cogi.ipſe fraudis ſuæ non immemor,ſtatim,quò ſuperſtitiones magis cumularentur, id Ægyptiis vicinis,vt imitarentur,perſuaſit.quo factum, vt non modò taurum oſtendendo,ac Βάριν (ſic enim naniculam,in qua Oſiridis reliquias aſſeruabant, vocantes) fugere dæmones,ſimulauere: verùm & nonnullis minis verborum & inanitatibus,vt cœlum ſcindere, Serapis ſacra diuulgare,eiúſque occultum nomen, Θῶνιν patefacere,quod ſibi, proh ſcelus ac nefas , arrogauit , execrando omniúmque maximo piaculo:ex quo Deus, ſuum, quod idem ſonat *Ieouah* Moyſi,oſtenderat.Quod etiam in aliis rebus naturalibus plurimis ab iis olim factitatum eſt,vt ſerico,ariſtologia,verbena,ſquilla, ruta,rhamno, ac ſulphure;quæ omnia Platonici in hos nequam ſpiritus,aut abſtruſa eorum virtute , quòd corpore tectos imaginati ſunt ; à quorum tamen opinione quodammo diſſentire videtur Raimundus Lullius , dum Dei , quem infinitum dæmones læſerunt,iuſtitiæ conuenire ait,vt quoquo queat pacto pœnas ab his ſonticis ſpiritibus exigat ; & proptereà id diuinæ obedientiæ poteſtati apertè adſcribere videtur. Cæterum non pauci ſecretiores ſapientes haud vllis hiſce virtutibus dæmones perpeti aiunt, ſed quadã, quâ hæc inferiora , ſuperioribus aduerſantur , analogia, aut ex oppoſita Intelligentiarum propria virtute, cunctis rerum

Oſiridis reliquia.

Pœnæ & tormenta Dæmonum in exorciſmis & fuga cui rei tribuantur.

rerum generibus (vt ſecretiores volunt) præſidentium, quam tantùm referunt, vt non modò his in rebus, quæ ſenſu percipiuntur, ſatis magna videri ex muſtela, inquiunt, quæ viſæ ruberæ vel ſtridens hianti ori moribunda ſeſe ingerit: verùm etiam & in iis, quæ ſenſu carent, vt ex ouillis chordis, quæ ex lupi fidibus in lyra è regione, concinnè aliàs ſonorę quaſi obmuteſcunt: id quod ex his quoque maximè elucere volunt, quæ altiùs in brutis, quàm eorum fert natura, fieri inſpiciunt: cùm hoc, ni foret, quonam pacto, aiunt, canis quadam herba ſuis torminibus medetur? Quo etiam cancer, morſus ab angue, ſtatim calaminto adhæret? Aut quis hirundini cæcos pullorum oculos ſanare oſtendit? quis coruo, vt quodam excocta oua lapillo prolifica reddat, refrigerare demonſtrauit? à quibus omnibus maior Theologorum pars diſſentit, qui clariùs referunt, dæmones verè his rebus expelli, non quòd ſenſu quique in ſe, aliáque virtute, ſeu obedientiæ poreſtate, polleant: ſed propter ea, quæ ex his animo percipiunt, vt agerent olim ob circulum apud Ægyptios, atque ob aquam apud ferè omnes gentes. horum námque alter, perfectiori ſua forma & nota, Deum ſignificabat; & alter futurum, quo ab eorum poteſtate eripi debebamus, baptiſmum innuebat. Quanquam non negauerim, hos interdum ſpiritus, cùm eos Diuina ira plus affligere non ſinit, harum propria rerum virtute, atro expulſo quo vexabant humore, ſponte, vbi non ſit quò perturbent, non tamen quòd ipſi afficiantur, cùm hoc nequeant, obſeſſos relinquere, *vt ſacra Scriptura perhibet*, Sauli eueniſſe, his occupato ſpiritibus, Dauid lyra, à Dei edoctum ſpiritu, dulciſſimè canentem; ac Tobiam Saræ coniugi, ijſdem admodum afflictæ, ab Angelo inſtructum, ex piſcis iecinoris ſuffitu, *vt etiam oſtendit Ioſephus, hiſtoricorum ob veritatem omnium laudatiſſimus*, qui dæmonem expulſum à quodam energumeno, Baaræ filo flammæ non abſimili, narrat. Et Cardanus quoque qui Panaceum medicum efficaci medela Philiarum quendā dęmoniacū ſanaſſe teſtatur. id quod equidē affirmare auſerim. Cū. n. frequētiùs ab Ephialti noctu

Contrariorū naturalis oppoſitio.

Dæmones nō ſemper occupatos detinent.

opprimi

opptimi ſolitus eſſem, quadam vſus potione, quam mihi prompto animo communicauit Ioannes Baptiſta Carpanzanus, vir haud vnquam ſatis laudati ingenij, Iuriúmque doctor eximius, nunquam poſteà ampliùs illam nocturnam oppreſſionem expertus ſum: quibus certè rebus & noſtri ſacerdotes, frequenter exorcizãdo, vti poſſunt, non tamen niſi ijs, priùs benedictis. addi enim precibus non exiguam propriæ virtuti energiam, ob Chriſti ſanctorúmque merita, certum eſt: alioqui hi ſpiritus inter exeundum magis, quod ſæpe faciunt, nocere poſſent.

De hominis iniqui frequenti conſpectu: locis quibuſdam ab eo infeſtatis: mulierculis etiam occupatis & familiaritate Dæmonum corruptis, ruináque illarum cong eſſum ſubſequuta, cum hiſtorica rerum narratione mirabili.

CAP. XXVIII.

Mortem portendunt Dæmones frequẽti conſpectu.

DÆmones porrò, rarò in locis conſuetis, ſeſe hominibus obijciunt, quin perniciem ac ruinam præ ſe ferant, quod vel hinc apertè demonſtratur. Friburgi apud Carelos, vbi aſſiduus horum ſpectrorum conſpectus repentinum præſidis obitum portendit; ac Parmæ apud Ciſalpinos quadam in Torellorum turri, vbi rarò hæc phantaſmata conſpiciuntur, quin mors alicuius eiuſdem familiæ intra paucos menſes ſubſequatur. Paucis quoq; annis ab hinc, in noſtra vſu venit patria, in qua is iniquus homo (ſic enim ſcriptura dæmonem, ob humanæ ſimilitudinis ſubreptionem, appellat) ſpecie perpulchræ cuidam puellæ apparuit, perſuaſitque vt ſuis parentibus denuntiaret, ingentem theſaurum à maioribus in domus eorum angulo reconditum, terráque ſepultum latere, quocirca læto ac alacri animo effodiendo eruerent, facturũ enim ſeſe recepit, vt eo quàm primùm poti entur. Puella hæc, pro ſexus ratione, plus ſatis credula, lætáque parentibus hæc gratulabunda refert, qui rei nouitate & admiratione ducti obſtupeſcentes fidem adhibent, vti rei non dubiæ (natura enim ſic comparatum eſt, vt, quod impensè expetimus, faciliùs etiam credamus

Paupertas auida Theſauri reperiendi.

præſer

præſertim cùm eſſent pauperculi, rumoréque quodam de theſauro illo anteà ſparſo confirmati: nulla itaque interpoſita mora, hilari animo ſummis laboribus terram vsque ad ima domus fundamenta effodiunt, cúmque ſigna nonnulla primùm offenderent, iam multo certiùs & ipſum theſaurum ſperant, qua de re in dies magis magiſque terram effodiunt, ſic Thelchinum verſutia maiora indicia oſtendentium deludebantur, vt tantùm non domus non corrueret, eoſque ad vnum omnes opprimeret, vti Floron, Dæmonis nomen eſt, quendam aureo nummo cuiuſdam parietis effoſſi fundamenti ruina oppreſſiſſe fertur. Verùm cùm primùm id ſpectrum, quod tentaret, hac via ſibi non ſucceſſiſſe vidit, aliâ aggreſſum eſt: tantis enim ac tam crebris horrendis ſtrepitibus ac terroribus domum illam infeſtare cœpit, vt miſeri incolæ ea de cauſa emigrare, eamque deſerere, coacti ſint, iam adhuc in hunc vſque diem inhabitatoribus deſtituta, etiam tranſeuntibus formidabilem minatur ruinam. Solet autem, *quod dictum eſt de hac puella*, diabolus frequentiùs iuuenilem ſexum adoriri, non quòd inter hunc & illum aliqua ſit cognatio, aut naturæ aut voluntatum ſimilitudo, ſed vt imbecillioris iudicij promptiùs fallant ac Deum, *in veteri teſtamento*, forma venuſtos iuuenes, ſibi ſortiri, mandantem, & hoc, vti in aliis multis, æmuletur, contemnátque. Aliud porrò, ab hoc non tamen multùm diſſimile, ibidem alteri cuidam mulieri paulò pòſt ſeſe obiecit, cuius maritus ea de re multum mecum, ac cum nonnullis Zenebotis, deuotíſque ſacerdotibus, contulit, ratus id ſpectrum animam eſſe cuiuſdam ſuæ materteræ, nuper vita functæ, cùm huius formam habitumque ſimularet, eóque impenſiùs hoc perſuaſus, quòd vxorem, quo pauperibus eleemoſynas largiretur, preces aſſiduas funderet, miſſáſque celebrari curaret, ab hoc ſolicitè moneri audiret, addens ſpectrum, mulierem hæc procurando, & ſibi, ſuæque familiæ vniuerſæ, rem maximè vtilem facturam. Fraus tamen hæc latens tandem prodita eſt, illud nempe familiarem conſuetudinem cum hac muliere, amplexibus eius fruendo, contraxiſſe, ea etiam inuita & repugnante non abſtinuiſſe, donec tandem pluribus religioſorum interceſſionibus apud Deum

Domus inhabitata & crebris terroribus infeſtata.

Spectrum ſub forma materteræ cuiuſdam defunctæ.

Deum, miſſarúmque beneficiis, ab hoc turpiſſimo congreſſu, liberata fuit. quam tamen magna calamitas familiæque excidium ſtatim ſubſecuta eſt. Annis non ita multis poſt, vel idem, vel æqualis ſpurcitiei impurúſque ſpiritus, nocte intempeſta, in quodam virginum Deo ſacratarum monaſterio, apparuit, vnam tantùm, etſi plures ibi commorabantur, affectans, abſcondito nobis forſan Dei iudicio, ob parentum aliquod crimen commiſſum, ad quod & liberi ſolent eſſe proni. hinc maximi excitati ſunt rumores, per bimeſtre temporis ſpatium, hac re perdurante. cúmque tandem miſera, ac cæteris magis infelix, ſocias maximè fidas, hanc rem ampliùs non celaret, ego rogatus haud inuitus eò me contuli; obſeſſam vel ex primo aſpectu ſtatim agnoſcens, ſubtriſtem enim arronitámque ſubindicabar, commiſeratione itaque motus animo forti ac præſenti eſſet hortabar ſubiiciens, vt omnino hoc ſpectrum, quod neminem niſi volentem trahere poſſet præ ſe contemneret. ad quæ ſubitò & de improuiſo, nihil tale opinanti, in præſentia triũ virorum, haud ita vulgarium, ſanctimonialiúmque frequenti numero, è quodam cœnaculi foramine, quo funis campanæ propendebat, hic impurus ſpiritus, caput exerendo, truci aſpectu mihi apparuit, capite nempe criſpo, mento raſo, vultúque tam fœdo, ac horrendo, vt potiùs terribilem Cephum, quàm hominem referret; equidem ſedens ſurrexi, quid agerem neſcius, in maximos clamores, mináſque extemplo erupi, aſtantéſque ac ſtupentes rei huius viſæ certiores reddidi, non deſiſtens à clamoribus, donec ſpectrum ijs in fugam agerem. quod paulò pòſt abiuratum, ſignum aliquod, teſtimonij veritatis ergo, oſtendere iuſſum eſt, ſine mora miſeram illam per ſcalas, more cõſueto deſcendere poſtulat, quam ante imaginem ſanctiſſimam crucifixi miſerum ac horrendum in modum aggreſſum eſt, defatigauitque. Nec etiam me latet, præter hoc & aliud magis horrendum contigiſſe: ſpectrum enim quoddam, in domo apparens cuiuſdam, tantas turbas, támque frequentes dedit, vt cuncti inhabitantes, metu ac terrore percuſſi, eámque relinquere adigerentur. huius fama attractus, comitatus nonnullis ætate me prouectioribus, locum adij; hinc vnus cæteris audacior, in exponendo

Abiuratio Dæmonis cuiuſdam.

Domus quædam à Dæmone infeſtata.

exponendo ſe periculis, in aulæ medio in hæc verba clamore prorupit magno: ſi verè (inquit) ſpiritus es, nec res, vti credo, aliqua inanis ac friuola me lapide peras velim, cernuum intereà ſeſe deflexit, ex rempio quod iubetur facit, cotéque duorum pondo humerum eius tetigit, at ictu tam leui irritóque vt nihil mali perciperet, etſi lapis tanto cum ſtrepitu proiectus videbatur, vt à pauimento reſiliens in vaſa quædam proxima, magno fragore, nullum tamen horum læſerit, aut confregerit, ſumma aſtantium admiratione, variáque de huius lapidis ictu opinione. ſanioris mea ſententia iudicij, ſaxum illud per aërem, vt paleam à vento delatum fuiſſe, dixere: rumorem verò illum auribus vehementer obſtrepentem, aut in noſtra tantùm phantaſia reſonuiſſe, aut ex aëris colliſione, alio tamen modo, quàm ex ſaxi ictu, reſilientem. nec mirum dæmones in homines, peccatis præſertim præ cæteris magis pollutos, ſaxa iaculari poſſe, cùm & à Sanctis non abſtinuerint, vti Romæ ad ſanctam Sabinam grande cylindro non abſimile ſaxum, quo Diuum Dominicum orantem perimeret, à Dæmone proiectum, magna videntium admiratione oſtenditur: hoc & perfeciſſet, niſi manus angelica huius ſancti capiti imminens auertiſſet malum. Præterea, idem ſpiritus cuiuſdam qui ioco exorciſtam ageret, legebat enim abiurandi gratiâ Arioſtum poëtam Hetruſcum, manus, ac librum ſibi fœdari quaſi ſpermate quodam liquore tenſit, in eius forſan quem patrarat errorem, tum enim hirquitallire, qui denique vafer ſpiritus, quò recederet, cuidam ſeni domus hero apparuit in ſomno, atque vt hanc diceret ſuperſtitionem inſinuauit, agedum frater Niche fuge, ſanctus adeſt Benedictus, manum ſi pollicem abſtulit reliquit. quo profectò dicto, erat enim ignatus, neque hac de re doctiores conſuluit, ſtatim euanuit: at non abſque domus excidio.

Peccatores, vt & aliquando ſanctos, feriũt Dæmones.

Saxum à Dæmone in D. Dominicum proiectum.

De

De faſcinationum cauſis, auctoribus & effectis: Veneficijs omnium peſtilentiſſimis nodis mathematicis, preſtigioſiſque & lethiferis interdum coniugum ligationibus: Quod Maleficorum cupiditatibus Dæmones verbis ſigniſque ex pacto reſpondeant: Maleficí præſtigiis ſui Dæmones ipſos vinciant Præſtigiſque ſuæ præſtigiarum vinculis præſtringant: Concluditur denique ſpecie cura morborum non adeundos vllatenus Maleficos, qui ex Eccleſiæ decretis omnino fugiendi ſunt.

CAP. XXIX.

ADhæc. dæmones ipſos ſæpenumerò faſcinationum & cauſas & auctores eſſe in confeſſo eſt: etſi omnes Philoſophi hæc vel quadam occulta faſcinantis proprietate prouenire aſſerant, ob adiunctum cordis motum, quo corpus immutatur oculiſque inficiuntur, vel ex eorum vehementi malitioſáque in faſcinandos imaginatione, aut à quadam anuum natura ſuppreſſam ob menſtruam purgationem corrupta, qua tranſmiſſos ex talium oculis tenues viroſóſque ſpiritus ita aërem inficere aiunt, vt perrenella puerorum lumina inroëuntes, totum corpus tabe ſubitanea alióque morbo commaculent. ac interdum ipſa ſpecula frangunt ob oculos menſtruis laborantium; cum aliquem voce priuari, quòd prior à lupo viſus ſit, ac ab virulenti Baſiliſci oculis conſpectos occidi ferunt. Quos enimverò omnes naturæ tantùm hunc effectum adſcribentes & errare & decipi vel hinc manifeſtum eſt; quòd nemo, quantumuis animi ac voluntaris malignæ, reperiatur. vt ſuo ſolum modò aſpectu, vel occulta vi, Camelum in foueam viſu præcipitet; ac verbis machinam, qua ſericum colligitur, derepente frangat; in pelui aquam in ſanguineum colorem permutet; bouémque robuſtiſſimum quod in noſtra accidit vrbe occidat; arbores (vt ſcribit Plinius) è veſtigio aridas reddat: ficuti olim fecerunt Triballi, & nunc fit à Biarmiis, qui quidem homines nõnullis iaculis, nodiſque magicis ita ligare conſueuere, vt neque ſic vincti, corpore liberi, nec mentis compotes ſint, at ad extremam maciem

Mẽſtruæ purgationis ſuppreſſio.

Baſiliſci conſpectus mortifer.

Ligatio multifaria.

Nodi Magici.

maciem his faſcini vinculis redacti, vitam tabeſcendo miſerè finiant. Neque hoc à ſuperiori anima in inferiorem, vtpote ab intellectu in ſenſum imprimi vllo poteſt modo, vt aliqui falsò imaginati ſunt, quorum Auicenna caput, qui vel in abſentem, ne dicam præſentem hominem, hoc malum ex forti imaginatione malitioſáque natura inferri poſſe affirmat: nec (vt aliis placet) ex quadam genij proprietate proficiſcitur, vt hinc Auguſtum Marco Antonio formidabilem fuiſſe ferunt: nec à certa cœli influentia, neque ab vlla intelligentiarum virtute; non ab aliqua animæ poteſtate: quoniam ſi intelligentiæ cunctis animabus longè ſuperiores, ſine alterius agentis adminiculo, id præualent, quomodò animæ omnium ſpiritalium ſubſtantiarum naturâ infimæ id præualebunt abſque medio, ſuis ipſarum tantùm prauis imaginationibus, occultiſue, (vt volunt) proprietatibus? haud verè præualebunt, præſertim, cùm nihil in naturæ, vel in accidentis formas tranſmutari, niſi per medium, contingat: neque à ſyderum vi, cùm hæc ſenſim operentur, euenire poſſibile eſt. Cæteroqui, naturæ ſi ſolummodo eſſent effectus, nec tam rarò acciderent, neque etiam ab angelis hæc mala patrari credibile eſt, cùm his nihil cum prauis ac peccatoribus commercij exiſtit, vt eſt hoc faſcinantium genus. Reliquum igitur eſt, vt hæc dæmonum verſutia fiant, qui frequenter malorum cupiditatibus, diuino tamen permiſſu, reſpondent, cùm diabolus eiuſmodi malis hominibus, vt ſeruis mancipiis potiùs ac inſtrumentis ſuis vtatur, eóſque huc atque illuc impellat. quod videre eſt, in exemplo, cuiuſdam mulieris Vveſtphalæ, quæ imprecationibus diríſque execrationibus effecit, ne filius ipſius loco moueri poſſet, immobilem inſtar ſtatuæ reddens, quod & aliæ imprecatæ feciſſe traduntur: ad hæc & alia facinora hi peruerſi ſpiritus, per non minus inſtrumenta peruerſa, homines Suetulas potiſſimùm nõnullas efficere conſueuerunt; non per ea tantùm, quæ vim à natura herbarum, radicum ſuccis ac ſuffitu, gemmarúmque virtute habent, de quibus multa ſcripſit Zoroaſtres Bactrorum rex, Hermes Ægyptius, Gemma Babylonicus, Orpheus Græcus, Euax Arabs, ac noſter Albertus Magnus: licèt poſſint ac interdum vtantur, verùm

Auguſtus Antonio formidabilis.

Cupiditatibus malorum ſatisfaciũt Dæmones.

L

etiam per quæ nihil exteriori contactu efficiunt corporeo, atque hæc agendo haud quicquam per ſe ipſos malefici ſuis viribus innixi peragunt, etſi ſuis manibus varios infligant dolores ac infirmitates, quibus lactantes

Pueris lactantibus nocent Dæmones.

puerulos crebrò afficiunt, vt in Acheruntinos factum perhibent infantes, quibus vtique vagientibus ac lactantibus vix quatuor ſufficerent mulieres: hos noſtrates ſic famelicos in dies tamen naſcentes puellos vagiones appellitant: vincula etiam rumpunt, peſtem inferunt, auferuntque, vt Romæ egiſſe ferunt quendam Græculum, Ioui bouem litantem. At dæmonibus tantùm, quod

Pactorum Dæmonum ſigna.

optant, verbo aut aliquo ſigno, quibuscum pacti ſunt, ſignificant Ex cunctis autem, quæ patrantur ab ipſis veneficis, hoc peſtilentiſſimum eſt, etſi frequentiùs, nexus il-

Ligatio magna ligularũ.

lud genus, quo nonnullis nodis magicis, quos in ligulis, ter, in ſanctiſſimæ Triadis contemptum nectunt, vel in certis fabis lineis, quibus lemures, ſi nigræ erant, domo expelli ſibi perſuadebant antiqui, etiam in ferro, ſignis, omnium maximè deteſtandum veneficium; quòd dæmones ex pacto tandiu eorum prauo deſiderio præſto ſunt ac reſpondent, quandiu ſigna, vbi veneficia his nodis mathematicis perſiſtunt, durantque. Atque hæc, etſi non ſine maximo hominum cruciatu, diuerſa in membra, &

Ligatio Venerea potentia venefica & lethifera.

nõnumqnam totum in corpus, lethifero affligente dolore, inferantur: nihilominus frequenter eius, abſque aliquo, quem maleficio affecerunt, dolore, vel tantillo cruciatu, in naturæ membrum, quò hoc debilitato, propagatio hominum maximè impediatur, quod ij potiſſimum in votis optatiſque habent, quò prædeſtinatorum numerus tardiùs expleatur, ob quem & intelligentiæ cœlos potiùs mouent, quàm vt Deo (vti Philoſophi inquiunt(aſſimilentur, quorum cauſa, cuncta alia facta apparent, cùm hoc creandi modo actum, qui ad ſummam Dei charitatem ſpectat, multum interturbant ac impediunt: aut quòd, cùm hoc membrum noſtri ortus cauſa aliqua ſit, qai in peccatis & naſcimur & concipimur, Deus quoque ordine iuſtitiæ ſuæ id magis alijs affici à malis concedit, Vnde plures in cubili Aſmodeum, luxuriæ principem, quàm in conuiuio Mammonam, interfeciſſe, ferunt. Maribus porrò & fœminis hæc vene-

ficia ſtruuntur, quorum illi dupliciter ligantur, ad erectionem eius impotentes redditi, abominatione coniugij; at etſi erigatur aliquando, ad rem tamen Veneream, prolémque ſuſcitandam ineptum eſt. vtroque modo nonnullos ligatos fuiſſe, non me latet: has verò diuerſis impediri præſtigiis, quas tamen omnes diabolicis illis tricis, cùm philtra eiuſmodi non ſemper perpetua ſint, conſtat ſolui aut à Deo, aut angelo propria, quâ præualet, virtute, modo dæmone vincente, ſuperiore; ſin enim fuerit inferior, nihil contra eum, vt propria vi præualeat; quoniam, & intelligendo, & mouendo, haud parum naturæ excellentia nobilitáſque præſtat. atque etiam ab homine, vel hac cælitùs ſibi facta poteſtate, vel precibus impetrata, aut & eorundem dæmonum aſtutia ac fraudibus, ab ipſis maleficis magico ritu ad hoc inuitatorum, qui hoc genus nunc vincula, aliáque cætera, quæ ipſis infliguntur mala: quo quidem pacto Iſchiaticos carmine conualeſcere Theophraſtus memoriæ prodidit; ac etiam nonnullis verbis luxatis membris Cato auxiliari tradidit; & ſanguinem ſiſti Homerus inquit; quædam verba in ſchedula collo appenſa febrim fugare Serenus Sammonicus ait; ac Fernelius chartula quadã vna nocte icterum, à toto icterici cuiuſdam corpore abſterſum, narrat; nóſque quadam aquæ phiala, ſolaribus radiis expoſita, in ægroti cuiuſpiam capite ſubmuſſitantis carmina nonnulla, à periculoſo morbo ereptum, vidimus, vt & alios pleróſque crucis ſigno aliquibus verbis ſæpius muſſitatis ſanari conſpeximus, ac etiam tela lanâque quibuſdam vulneribus vel periculoſis nonnullas fœminas mederi perhibent, nec propterea hos maleficos, quò eiuſmodi tollant mala, adire permiſſum vnquam fuit, quantumuis id interdum licitum eſſe nonnulli aſſerant, quod vel ex hoc quod ſequitur clarè patet, cùm nuſpiam ab his magis ſeu maleficis huiuſmodi quicquã per tutũ ac ſecurum ſit, nec, quin eo ipſo magno nos polluamus peccati errore, fieri poſſit: nec sũt faciẽda mala vt eueniãt bona. Fernelius tamẽ auctor fide dignus aſſerit ſe vidiſſe eiuſmodi modo dæmonũ ope à morbis liberatos, paulò pòſt in eoſdem ac etiam ſæuiores multò recidiſſe. Nulla etenim nobis cum dæmonibus intercedere debet aut f-

Præſtigia præſtigiis impedita.

miliaritas aut conſuetudo, cùm in ſacro baptiſmate, Deo nomen dantes, & obſtringentes fidem noſtram, diabolo eiúſque inſtrumentis apertè renunciauerimus. manifeſta enim ac animæ corporíq. pernicioſiſſima fraus eſt, quicquid dæmones agunt, quamuis prima fronte aliquid boni promittant, in ipſo tamen receſſu, nihil niſi extremum hominum excidium, æternúmque exitium & habent & quærunt. ipſa veritate, & atteſtante, quòd diabolus non ſit, niſi mendax & homicida. hæc eius nota propria. hinc & Saul, Pythoniſſam conſulens, morte ob id mulctatus eſt à Deo. Quæ impia facinora, enormiáque ſcelera, haud cum pluribus vno actu fieri vlli ſuccedit malefico, non quòd Diabolus id minimè efficere poſſet. Verùm hoc accidit, aut quòd niſi in vnum innitantur, aut quòd Deus id plures, vt Dæmonum videatur impotentia, nequaquam ſinit. Atque hæc dixiſſe de his ſpiritibus nequam, ac immundis, eorúmque malitia, quàm breuiſſimè potuimus, ſatis eſt. Deóque Opt. Max. ſiquid laude dignum videtur, laus & honor in ſæcula, à quo & noſtrum eſſe, & ſcire dependet: cùm nos nihil proprium à nobis præter peccatum.

Diabolus non niſi mendax & homicida. Saul veneficam adiens morte damnatur.

FINIS.

R. P. F.

BERNARDI COMENSIS ORDINIS PRÆDICATORVM TRACTATVS DE STRIGIBVS.

Cum annotationibus Franciſci Peñæ *Sacræ Theologiæ & I.V. Doctoris.*

CAPVT. I.

Striges vnde dicta. Quo tempore congregentur. Quid diabolo promittant, cùm ſectæ iſti aſcribuntur. Quàm horrenda facinora committant.

Secta quædam abominabilis virorum videlicet, & præcipuè mulierum,à pluribus annis citrà, in partibus Italiæ, ſatore omnium malorum diabolo procurante, damnabiliter inſurrexit, quas *Muſca qua* alij *Muſcas* appellant: nos autem in *dicta.* Lombardia *Strigias* nuncupamus,à *Styx Strigia que,* Stygiis vocabulo Infernum ſeu paludem infernalem ſi- *& vnde:*

gnificante, quia tales perſonæ diabolicæ ſunt & infernales, vel ἀπὸ τῆ στυγὸς, quod eſt triſtificare latinè, eò quòd plurimos faciant triſtes maleficiis ſuis.

Striges vbi & quando congregentur. Illæ perſonæ congregantur in certis locis per oppida & villas certis temporibus, præcipuè de nocte diem Veneris præcedente, apparente eis dæmone in forma humana viſibili: & quando huic ſectæ initiari ſeu adſcribi volunt, *Striges quid diabolo promittant.* primò & ante omnia coram ipſo diabolo & ad iuſſum eius abnegant ſanctam fidem & ſanctum baptiſma, ac etiam Dominum Deum & B. Virginem Mariam, & poſteà conculcant crucem aliquam ibi ab vna illatum Strigum factam in terra: quibus omnibus peractis fidelitatem ſpondent in manibus ipſius diaboli, acceptantes eum in dominum ſuum, & promittunt ei in omnibus ſe velle ſemper obedire: & in ſignum horum omnium tangunt ei manum cum ipſarum manu ſiniſtra poſt earum tergunt verſa, offerentes eidem diabolo aliquid in ſignũ ſubiectionis: & ita abundè citra ſemper reputant ipſum diabolum eſſe, rem etiam & Dominum & Deum ſuum: Deinde quotieſcunque vadunt ad illam cõgregationem, quam *ludum bonæ ſocietatis appellant*, ſemper capite indicato profundè adorant, vt verum Deum ſuum; quæ omnia clariſſimè patent per earum confeſſiones *in proceſſibus contra eas per* inquiſitores formatis.

Franciſci Peñæ.

ANnotationes in Bern. Comenſis Tractatum de Strigibus.

1 *Striges Græcè* Illæ impuræ fœminæ multis nominibus à multis appellãtur: Quippe Φαρμακίδες φαρμακεύτριαι dicuntur à Græcis, idque ἀπὸ τῆς φαρμακείας, quo vocabulo ars earum exprimitur: à Latinis autem promiſcuè & confuſè vocantur *Lamiæ, Striges, Magæ, veneficæ, Incantatrices, & Maleficæ:* vulgò item in Italia *Streghe* dicuntur & *Strigeni:* Hiſpania interdum *Bruxos* & *Bruxas*: interdum verò

verò Hechizeros & *Hechizeras*: alias etiam *Xorguinos* & *Xorguinas* nominat: quarum appellationũ ratio breuiter tradi non poteſt. Auctor in hoc tractatu *Strigias* nominat, vulgatam ferè Italiæ appellationem ſecutus. Idem autem in principio huius tractatus minùs verè loquitur, dum de origine dictionis Strigis, differens ait, dictas fuiſſe Striges, vel à Styge Inferni palude, vel à voce Græca Στρέυγειν quæ triſtificare ſignificat, eò quod multos mæſtos & triſtes efficiant. Id enim verum eſt quod Alphonſus & Simancas tradiderunt, videlicet eas Striges eſſe appellatas ad ſimilitudinem Strigis nocturnæ & importunæ auis: Inde ſiquidem dicuntur Striges mulieres iſtæ, quia noctu præcipuè verſantur in maleficiis & infantium ſanguinem ſugunt: in quam ſententiam appoſitè recitantur carmina quædam Ouidiana à præritatis relata, quæ gratiâ breuitatis conſultò omittuntur à nobis.

CAP. II.

Striges corporaliter deferuntur, Diabolus incubum & ſuccubum ſe exhibet Strigibus.

Ad quam congregationem ſeu ludum præfatæ peſtiferæ perſonæ vadunt corporaliter & vigilantes, ac in propriis earum ſenſibus: & quando vadunt ad loca propinqua vadunt pedeſtres, mutuò ſe inuicem inuitantes. Si autem habent congregari in aliquo loco diſtanti, tunc deferuntur à diabolo, & quomodocúmque vadant ad dictum locum ſiue pedibus ſuis, ſiue deferantur à diabolo, verum eſt, quòd realiter & veraciter & non phantaſticè, neque illuſoriè, abnegant fidem catholicam, adorant diabolum, conculcant crucem, & plura nefandiſſima *Striges quomodo adeant conuenticula.*

Opprobria Strigum. opprobria committunt contra ſacratiſſimũ corpus Chriſti ac alia plura ſpurciſſima perpetrant cum ipſo diabolo eis in ſpecie humana apparente, & ſe viris ſuccubum, mulieribus autem incubum exhibẽte. Ac, vt omnimodam delectationem veneream eis impendãt; ad omnem prorſus earum appetitum ſe per omnia coaptante. Quæ quidem peſtiferæ perſonæ firmiter affirmant ſe prædicta omnia & ſingula corporaliter & realiter ac veraciter perpetrare, narrantes quomodo aut occultè recedunt de domibus habitationis earum, aut fingunt ſe exire domos *Confeſſio Strigum.* operis alicuius gratia faciendi, & ita vadunt ad dictam congregationem ſeu ludum abſque eo, quòd ſui de domo id ſciant vel perpendant, quæ omnia & ſingula clariſſimè patent per earum ſpontaneas confeſſiones factas & ſcripturas in proceſſibus contra eas per omnes *inquiſitores noſtros per totam Italiam* formatis.

Franc. Peña.

INſtitutum huius auctoris, vt apparet ex ſerie diſputationis, fuit docere Lamias ſiue Striges ad nocturnos ludos ſiue choreas corporaliter deferri: quæ ſententia communis eſt omnium ſcribentium, eáque veriſſima, multis quidem rationibus, & euidẽtibus ſignis, atque experimentis comprobata.

Sed Franciſ. Ponzinibius neſcio quo ſpiritu ductus hanc communem ſententiam, ſolus (quod *Ponzinibius refellitur.* ego ſciam) in dubium reuocans *tractatu de Lamijs*, conatus eſt defendere eas, non ferri corporaliter.

Cæterùm huic Ponzinibio vſque adeò egregiè reſpondit Bartholomæus Spinæus, ordinis Prædicatorij Theologus non vulgaris, vt ora ei obſtruxiſſe videatur, ac docuiſſe ignoraſſe Ponzinibium, quæ ſcripſerit.

CAP.

CAP. III.

Argumenta multa probant Striges corporaliter deferri. Exempla de Strigibus refert autor à ſe cognita quibus idem probatur. Poteſtas cuiuſdam oppidi à Strigibus baculo percutitur cum notario & moritur.

SVnt autem plura & magna argumenta firmam fidem facientia, quod iſtæ Striges corporaliter & realiter, & non phantaſticè, nec in ſomniis vadant ad ipſum ſuum ludum ſeu congregationem, & quòd realiter & non illuſoriè prædicta omnia committant.

Vnum eſt, quod omnes huius peſtiferæ ſectæ, ſiue mares ſiue fœminæ, quaſi vno ore, & vna lingua fatentur, ſe eundem modum per omnia & vniformiter obſeruare vbique locorum, in abnegando fidem, ac baptiſma, & Dominum Deum, ac Beatam Virginem Mariam, ac in conculcando crucem & adorando ipſum diabolum, & faciendo fidelitatem eidem, tangendo ei manum cum manu eorum ſiniſtra poſt tergum verſa, & in omnibus aliis & ſingulis, quæ in tali ludo ſeu congregatione fieri contingunt, ita vt omnes in idem conueniant, & ſemper conuenerunt à principio illius ſectæ neque in præſens tempus, vt ex earum omnium confeſſionibus vbique locorum per totam Italiam in manibus inquiſitorum noſtrorum factis & ſcriptis in proceſſibus contra eas formatis liquidè conſtat, quod eſſe non poſſet, & non ita in omnibus ſe conformarent, ſi phantaſticè & in ſomniis eis iſta contingerent, præcipuè cùm phantaſmata & ſomnia ſecundùm varietatem cauſarum & qualitatem perſonarum pro loco & tempore varientur.

1. Argumentum ex confeſſione.

Confeſſio Strigum.

Delatio Strigum realis ex proceſſibus.

Aliud argumentum eſt, quia tales perſonæ pluries pluribus in locis, eundo vel redeundo de dicto ſuo ludo, per perſonas catholicas ſunt realiter & veraciter viſæ, cognitæ, & deprahenſæ: nam (vt de his quorum ego certiorem habeo notitiam loquar) cùm ego ſuperioribus annis in valle Telina, in terra ſcilicet de Ponte, diœceſis noſtræ Comenſis, contra harum Strigum peſtiferum

2. Argumentum.

genus inquirendo procederem, eſt mihi à fide dignis quòd cum quadam vice paulisper ante lucem quidam fuiſſet à duabus perſonis catholicis viſus, & cognitus in prædicto Strigum ludo, iuxta quaſdam vineas prope dictam terram de Ponte, verſus Abduam, relicto dicto ludo, veniens cum illis duabus perſonis domum, rogabat eos ne eum apud me accuſarent, neque quòd in tali ludo vidiſſent eum propalarent, vt in proceſſibus quos ibidem tunc feci legitimè conſtat, quod quidem non phantaſticè neque in ſomnijs, ſed realiter & corporaliter fuiſſe euidenter apparet.

Maleficas Comenſis deprehenſus in ludo Herodiadis.

Quandam inſuper puellam octo vel decem annorum Antoniam nomine pater & mater eius ad me conduxerunt in dictam terram de Ponte, quæ in præſentia eorum & plurium aliorum retulit mihi, qualiter quadam nocte vocata à quadam amita ſua, nomine Magdalena, ſurrexit de lecto, & portata fuit cum ipſa amita ſua ad certum locum, à dicta terra de Ponte ſatis diſtantem, vbi vidit & cognouit plures perſonas in vno prato choreizantes cum prædicta amita ſua, cum qua poſteà iterum reportata fuit ad dictam terram de Ponte in domum habitationis ſuæ: quæ omnia serioſè confeſſa fuit mihi poſteà prædicta Magdalena, exiſtens in manibus officij mei, & interrogata à me, an perſonam aliquam ad ipſum ludum conduxiſſet, prout ex proceſſu contra eam formato legitimè conſtat.

Bern. Comenſis inquiſitio. Puellæ confeſſio de delatione & congregatione Strigum.

Plures etiam aliæ perſonæ, & in dicta terra de Ponte, & in terra Barbeni dictæ vallis, ac etiam in terra Clauenæ prædictæ noſtræ diœceſis cognitæ & depræhenſæ fuerunt à diuerſis perſonis in præfato ludo cum diabolo exiſtentes, prout hi qui viderunt mihi iuridicè retulerunt, & ipſæmet viſæ, & depræhenſæ confeſſæ ſunt in proceſſibus contra eas formatis, vt in eis apparet. Quæ omnia ſi quis benè conſideret, nequaquam videri, neque deprehendi ita clarè potuiſſent ab alijs, ſi in ſomnijs aut phantaſticè ipſis Strigibus contigiſſent.

4. Argumen. Aliud argumentum eſt, quòd interdum contigit quaſdam perſonas deferri per diabolum ad aliquem locum diſtantem, vbi talis ludus ſeu congregatio Strigum fiebat, & dum eſſent in via eundo vel redeundo, Deo volente

ſente dimiſſæ ſunt,& inuentæ extra patriam ſuam & extra terras ſuas,quod eſſe minimè potuiſſet,ſi prædicta eis phantaſticè contigiſſent,aut ſe deferri ſomniaſſent,

Aliud admirandum valde , & nullo modo poſtergandum argumentum adduco , quòd in Mendriſio oppido Comenſi contigit iam fere annis quinquaginta elapſis, quod quidem vulgatiſſimum eſt Comi & in prædicto oppido Mendriſij , & adhuc ſuperſunt plures in ipſo oppido huius rei memores. Nam cum ibi quidam inquiſitor nomine magiſter Bartolomæus de Homate , dominus Laurentius de Concoretio Poteſtas , & Ioannes de Foſſato notarius contra has Striges procederent, vna die ipſe Poteſtas , quadam curioſitate ductus , volens experiri an verè & corporaliter illæ Striges irent ad ludum, facta conuentione cum quadam Strige,vt eum ad videndum talem ludum conduceret , acceſſit quodam die Iouis in ſero cum notario ſuo & quodam alio extra oppidum ad quendam locum, ſicut ei illa Strix prædixerat, & dum ibi iam prope eſſent omnes hi tres viderunt plures perſonas congregatas coram quodam , qui erat diabolus in forma humana,ad modum cuiuſdam magni domini ſedente,& ecce ſubitò omnes illæ perſonæ ibi congregatæ , iuſſu diaboli adeò illum officialem & eius ſocios , Deo ob eorum curioſitatem permittente , baculis percuſſerunt, quòd ex talibus percuſſionibus, & ille officialis,& notarius, & ille alius infra. 15. dies mortui ſunt. Quis ergo dicere velit hoc in phantaſia aut in ſomnijs contigiſſe?

4. Argumen.

Mendriſium Comenſe Striges habet.

Die Iouis Striges conueniunt.

Aliud magnum argumentum eſt,quòd iſtæ tales Striges ſæpe , poſtquam crimen ſuum confeſſæ ſunt coram inquiſitoribus, reuertuntur ad gremium ſanctæ matris Eccleſiæ,abiurata huiuſmodi hæreſi & apoſtaſia ſua,*iuxta notata in cap. ad abolendam.de hæreti. in prin. in cap. vt officium. §. Si quis verò eo.tit.*6.& plures earum non reuertuntur ampliùs ad vomitum ,& in bona fide catholica perſeuerant,nec ampliùs ad talem ludum vadunt , quæ tamen longo tempore illa perfidia immoratæ fuerant, quod nequaquam eſſe poſſet, ſi tantummodò phantaſticè & in ſomnijs eis iſta contingerent : nam manifeſtiſſimum eſt quòd ſomnia & tales phantaſiæ non ſunt in poteſtate

5. Argumentum ex conuerſione Strigum & abiuratione Strigiatus.

poteſtate hominis vt ei accidant aut ceſſent quando voluerint.

Præterea plurimæ perſonæ huius perfidæ ſectæ, tranſactis iam plurimis temporibus, per inquiſitores hæreticæ prauitatis fuerunt traditę brachio ſæculari, exigentibus id demeritis ſuis, & combuſtæ; quod minimè factum fuiſſet, neque ſummi Pontifices hoc toleraſſent, ſi talia tantummodò phantaſticè & in ſomnijs contingerent, & tales perſonæ realiter & veraciter hæreticæ non eſſent, & in hæreſi realiter & manifeſtè deprehenſæ: nam Eccleſia non punit crimina niſi ſint manifeſta & verè deprehenſa. 32. *diſ. c. erubeſcant.* 32. *quæſt.* 5. *Chriſtiana.* 2. *quæſtion.* 5. *conſuluiſti. & 6. quæſt.* 1. *non omnia.* per hæc ergo omnia quæ dicta ſunt, & per plura alia quæ adduci poſſent, liquidò conſtat quòd tales Striges ad præfatum ludum non in ſomnijs neque phantaſticè (vt quidam affirmant) ſed realiter & corporaliter, ac vigilando vadant.

Cognitio & pœna ignis in Strigiatum.

Franciſ. Peña.

Veriſſimam ergo Bernardus, in hoc tractatu ſentētiam amplexus, docet Lamias corporaliter deferri, quamquam aliquando dormientes, multa earum mentibus phantaſmata rerum occurrant, quas illæ potiùs vigilantes quàm dormientes propter vehementiſſimam impreſſionem cernere opinentur.

CAP. IV.

Argumenta dicentium Striges non deferri corporaliter Cap. Epiſcopi. 26. *qu.* 5. *qualiter intelligendum, Secta Strigum an eſſet exorta tempore dicti cap.* Epiſcopi.

Sed ecce contra hæc, quæ iam dicta ſunt, quidam inſurgunt, & prędictam veritatem deſtruere ſatagente

dogma

dogmatizando affirmant, quòd huiuſmodi Striges nullo modo vadant ad illum ludum corporaliter & realiter, ſed quòd phantaſticè,ac illuſoriè, ac in ſomnijs eis omnia prædicta contingant, & in huius opinionis ſuæ fomentum adducunt text. *c. Epiſcopi. 26.q.5.* quod quidem cap.omnibus, contra nos inquiſitores occaſione harum Strigum purgare cupientibus, communis eſt materia dimicandi,cuius quidem canonis verba,ſi quis omni paſſione ſemota diligenter & medullitùs ponderare voluerit, videbit ac luce clara cognoſcet, quòd illud cap.non militat contra prædicta:neque obſtat quin contra huiuſmodi Striges,tanquam verè hæreticas, procedere valeamus:nam ſi quis bene conſiderat & bene aduertat, iſtud cap. *Epiſcopi.* non loquitur de iſta ſecta Strigum,quæ nondum inſurrexerat tempore quo celebratum fuit illud Ancyrenſe concilium,ex quo ſumpta ſunt illius cap.verba, ſed neque tempore quo compilatum fuit decretum per dominum Gratianum, quia decretum fuit compilatum anno Domini 1150.vt habetur *in gloſ.2.q.6.c.poſt appellationem.§.formæ verò appellationis*,prędicta autem Strigum ſecta pullulare cœpit tãtummodo à centum quinquaginta annis citrà,vt apparet ex proceſſibus inquiſitorum antiquis, qui ſunt in archiuiis inquiſitionis noſtræ Comenſis.Hæc ergo ſecta Strigum non eſt illa,quæ profiteatur & credat ſe cum Diana dea Paganorum,vel cum Herodiade equitare ſuper quaſdam beſtias, prout loquitur illud cap. *Epiſcopi.*

Origo Strigiatus Comenſis ab annis 150.

Franc.

Franc. Peña.

NVmero 4. ſiue §. 4. Auctor multa commemorat ad intelligentiam *cap. Epiſcopi. 26. q. 5.* quod ex Concilio Ancyrenſi deſumptum eſſe opinatur, ſecutus Gratiani inſcriptionem, ſed verè in gratiam Decreto nuper Romæ edito annotatum eſt, id cap. neque in Concilio Ancyrano Græco, neque Latino inueniri. Nihilominùs tamen non eſt eius auctoritas contemnenda. Et quòd ad eius intelligentiam attinet latè tradunt Alphonſus à Caſtro, Sylueſter, & Spinæus multis in locis facilitatis tamen gratia hîc aſcribi viſum eſt.

CAPI-

CAPITVLVM EX Concilio Ancyrano iuxta exemplar Libelli cuiuſdam ſexdecim librorum Partialium lib. 6. cap. 7. deſumptum: quod etiam refertur in decreto Gratiani 26. quæſt. 5.

Vt Epiſcopi de Parochijs ſuis ſortilegos & maleficos expellant.

VT Epiſcopi, earúmque miniſtri, omnibus viribus elaborare ſtudeant vt perniciosam & à diabolo inuentam ſortilegam & maleficam artem penitùs ex ſuis parochiis ſuis eradicent. Et ſi aliquam virum aut fœminam, huiuſmodi ſceleris ſectatorem inuenerint, turpiter dehoneſtatum, de parochiis ſuis eiiciant. Ait enim Apoſtolus; *Hæreticum hominem poſt ſecundam & tertiam correptionem deuiare, ſciens quia ſubuerſus eſt, qui eiuſmodi eſt.* Subuerſi ſunt, & à diabolo capti tenentur, qui derelicto creatore ſuo à diabolo ſuffragia quærunt. Et ideo à tali peſte mundari decet ſanctam Eccleſiam: Illud etiam non eſt omittendum, quod quędam ſceleratæ mulieres, retro poſt Satanam conuerſæ, dæmonum illuſionibus & phantaſmatibus ſeductæ, credunt & profitentur ſe nocturnis horis cum Diana Paganorum Dea, vel cum Herodiade & innumera multitudine mulierum, equitare ſuper quaſdam beſtias & multa terrarum ſpatia intempeſtæ noctis ſpatio pertranſire, eiúſque iuſſionibus velut Dominæ obedire, & certis noctibus ad eius ſeruitium euoca

Tit. 3.

Lamiarum ſecta.

Diana & Herodiadis aliud.

euocati. Sed vtinam hæ ſolæ in ſua perfidia periiſſent,& non multos ſecum in infidelitatis interitum pertraxiſſent, Nam innumera multitudo, hac falſa opinione decepta, hæc vera eſſe credit, & credendo à recta fide deuiat, & in errore paganorum reuoluitur, cùm aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deum arbitratur. Quapropter ſacerdotes, per Eccleſias ſibi commiſſas, populo omni inſtantia prædicare debent, vt nouerint hæc omnimodè eſſe falſa, & non à diuino, ſed à maligno ſpiritu talia phantaſmata mentibus fidelium irrogari.

Hereſis lamiarum.

Si quidem *ipſe Sathanas qui transfigurat ſe in angelum lucis*, cùm mentem cuiuſque mulierculæ ceperit, & hanc ſibi per infidelitatem ſubiugauerit, illicò transformat ſe in diuerſarum perſonarum ſpecies atque ſimilitudines, & mentem, quam captiuam tenet, in ſomnis deludens, modò læta, modò triſtia: modò cognitas, modo incognitas perſonas oſtendens, per deuia quæque deducit. Et cùm ſolus ſpiritus hoc patitur, infidelis mens hæc non in animo, ſed in corpore opinatur euenire. Quis enim non in ſomnis & nocturnis viſionibus extra ſe educitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam viderat vigilando? Quis verò tam ſtultus & hebes eſt, qui hæc omnia quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur, cùm Ezechiel Propheta viſiones Domini in ſpiritu non in corpore vidit? Et Ioannes Apoſtolus Apocalypſis ſacramentum in ſpiritu, non in corpore, vidit & audiuit, ſicut ipſe dicit: *Statim*, inquit, *fui in ſpiritu*. Et Paulus non audet dicere ſe raptum in corpore. Omnibus itaque annunciandum eſt publicè, quod qui talia & his ſimilia credit fidem perdit. Et qui fidem rectam in Domino non habet, hic non eſt eius, ſed illius, in quem credit, id eſt, diaboli: Nam de Domino noſtro ſcriptum eſt: *Omnia per ipſum facta ſunt.* Quiſquis ergo credit poſſe fieri, aliquam creaturam aut in melius aut in deterius immutari, aut transformari in aliam ſpeciem vel ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit & per quem omnia facta ſunt, procul dubio infidelis eſt, & pagano deterior.

2. Corinthe. 11.

Transformatio in aliam ſpeciem à ſolo Deo.

CAP.

CAP. V.

Intellectus dicti cap. Epiſcopi 26.*qu*.5.

SI quis autem pertinaciter adhuc affirmare velit hanc ſectam ſtrigiacam eſſe illam, de qua loquitur illud ca. *Epiſcopi*, dico quòd adhuc canon ille contra nos non obſtat, neque militat contra prædicta, quia ſi quis bene cõſiderat ſenſum canonis illius, videbit clarè quod non negat quin ſit poſſibile tales perſonas pedeſtrè, & corporaliter ire ad prædictum ſuum ludum; ſed neque negat, quin ſit poſſibile eaſdem deferri verè, realiter, & corporaliter à diabolo de loco ad locum: nam dæmones, permittente Deo, poſſunt virtute ſua naturali mouere, & portare materiam corporalem de loco ad locum, *vt innuit Aug. in* 18.*lib. de ciuitate Dei cap*. 18. vnde legitur *in legenda beati Petri Apoſtoli* de Simone mago in aëra à dæmonibus portato, & *in legenda beati Iacobi Apoſtoli*, de Hermogene ad ipſum Iacobum portato, & de multis aliis legitur de loco ad locum realiter & corporaliter à diabolo delatis.

Si ergo poſſibile eſt tales perſonas ire vel deferri corporaliter & realiter à diabolo, & poſſibili poſito in eſſe, nullum ſequitur inconueniens, ſecundùm regulam Logicalem: nullum ergo erit inconueniens, ſi dicatur tales Striges pedeſtres corporaliter ire, vel deferri realiter & corporaliter ab ipſo diabolo, & ita clarè patet, quòd prædictum capitulum, *Epiſcopi*, contra prædicta non obſtat, prout aduerſarij noſtri probare conantur.

Dæmones poſſunt naturaliter mouere corpus aliquod de loco ad locum.

Franc. Peña.

IN ſumma eius decreti vera intelligentia talis mihi eſſe videtur: ibi enim non agitur de Lamijs ſed de quibuſdam hæreticis, qui credebant, quòd Diana fuit in deam conuerſa, & quòd creatura mutari, aut transformari poteſt ex vna

ſubſtantia in aliam, vel de vna ſpecie, in aliam ſpeciem,ab alio, quàm à vero Deo:quòd beſtiis vehebantur, vt Herodiadi ſeruirent. Quę omnia falſa ſunt,erronea,&hæretica,&à Lamiarum ſecta longè diuerſa.neque illi patres, quorum eſt decretum illud,negant Lamias poſſe corporaliter à dæmonibus transferri per longa regionum ſpatia:neque illum hæreticum, aut ſtultum eſſe decernunt, qui credit ea fieri poſſe, quæ ſæpe à dæmonibus cum Lamiis perpetrantur. rectè ergo Bernardus hîc ait *in dicto c. Epiſcopi.* non haberi ſermonem de ſecta Strigum, ſiue Lamiarum.

CAP. VI.

Multa eorum, quæ de Strigibus narrantur, illis in ſomnijs contingere an poſſint.

Deluduntur aliquando Striges in ſomnijs.

Nos, autem non negamus quin interdũ huiuſmodi ſtrigibus ſiue sõniando ſiue phãtaſiando, procurãte diabolo, appareat, quòd ad prædictum ludum accedant,& præcipuè poſtquàm iam ad ipſum ludum corporaliter & realiter acceſſerunt, & verè & realiter ac corporaliter fidem abnegarunt, & crucem conculcarunt,ac dæmonem in ſuum deum acceperunt, & pro ſuo deo adorauerunt, poſſibile eſt quòd aliquando ſenſibus ipſarum Strigum multo grauiùs,ac vehementiùs,quàm ſomno virtute dæmonis obſeratis; dæmon talia ſomnia cauſando,vel phantaſiam immutando, faciat quòd ipſæ Striges corpore quidem dormientes, ſeu etiam nil ſentientes,& velut mortuæ aliis appareant, & ipſis Strigibus in ſpiritu ſeu in phantaſia videatur,quòd prædicto ludo interſint,& alia faciant, quæ aliàs vigilantes corporaliter & veraciter facere conſueuerunt, & aliqui dæmones earum formas aſſumentes videantur ab aliis in ipſo ludo corpo-

corporaliter adeſſe, vt id alteri per phantaſticam apparitionem exhibeatur vigilanti, quod alter vidit in ſomnis, *vt dicit Auguſtinus in dicto lib.* 18. *de ciuitate Dei cap* 18. per quem modum id dicimus contigiſſe, quod *in legenda beati Germani* narratur de illis mulieribus, dæmonibus earum formas aſſumentibus, quæ cernebantur in hoſpitio cœnare, & tamen quæſitæ in domibus propriis verè ſunt inuentæ.

CAP. VII.

Vna creatura in aliam ſpeciem non tranſmutatur.

NVllo autem modo dicimus, neq. aliquando opinati ſumus id quod mẽdaciter & falsò aduerſarij noſtri nobis imponunt, videlicet quòd aliqua creatura, aut in melius, aut in deterius poſſit immutari, aut in aliam ſpeciem vel ſimilitudinem realiter & verè transformari, niſi ab ipſo Creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia ſunt facta: & propterea nullo modo dicimus, nec aliquo pacto aliquid numinis, aut diuinitatis extra vnũ Deum arbitramur.

Nihil poteſt in aliam ſpeciem transformari niſi ab ipſo Deo. Quæ in ſpiritu ſolo fiunt, ea vel in corpore exiſtant.

Sed neque ea quæ in ſolo ſpiritu fiunt, arbitramur etiam in corpore accidere, ſed dicimus & prædicamus, quòd quemadmodum legitur de ſociis Vlyſſis, quos illa famoſiſſima magica Circe in beſtias arte ſua vertit, vt dicit *Auguſt. in lib.* 18. *de ciuitate Dei. cap.* 17. & habetur 26. q. 5. *cap. nec mirum.* & de ſociis Diomedis in aues verſis, & de quibuſdam aliis, qui verſi in iumenta videbantur onera portare, & de aliis ſimilibus, quæ omnia illuſoriè & phantaſticè, ac quadam præſtigioſa apparitione arte dæmonum fiebant, vt Aug. declarat egregiè *in cap.* 18. *prædicti libri* 18. *de ciuitate Dei.* Ita etiam non negamus quin interdum arte dæmonis illudentis fieri poſſit, quòd aliqua Strix per aliquam phantaſticam apparitionem videatur tranſmutata in felem vel in aliam beſtiam, ſeu ſpeciem, quæ tamen non erit veraciter tranſmutata, ſed hoc fiet quadam apparitione præſtigioſa: & qui aliter credit, infidelis eſt, & Pagano deterior, vt dicit dictum *cap. Epiſcopi.*

CAP. VIII.

Multa apparere poſſunt Strigibus arte Dæmonum, quæ vera non ſunt.

IMmò dicimus & confitemur plura alia ipſis Strigibus illuſoriè & phantaſticè arte dæmonum poſſe contingere & apparere, quæ tamen minimè ſunt vera, vt putà, quòd vitulos comedant, qui poſteà dæmonum virtute reſurgant: nam ſi verè illi vituli fuerunt cocti & comeſti, nullo modo fieri poteſt, vt dæmon aliquis, immò omnes dæmones ſimul cum tota eorum poteſtate eos valeāt ſuſcitare: quia reſuſcitare mortuum eſt potentiæ infinitæ, quæ ſoli Deo conuenit, & diabolo nullo modo poteſt conuenire. quare ſi illa comeſtio fuit vera & realis, neceſſe eſt dicere, quòd reſuſcitatio ſequens fuerit phantaſtica & illuſoria: aut quòd & comeſtio fuerit apparens & phantaſtica & etiam reſuſcitatio fuerit illuſoria: & ita cùm diabolus ſemel ipſas Striges ſibi per infidelitatem ſubiugauerit, deludens eis in ſomnijs ſeu cum phantaſticis apparitionibus, modo læta, modo triſtia, modo cognitas, modo incognitas perſonas interdum oſtendit, vt textus illius cap. *Epiſcopi.* loquitur de ſecta illarum mulierum, quæ cum Diana, vel cum Herodiade ſe equitare, eiuſque iuſſionibus obedire credebant.

Reſuſcitare mortuum eſt potentia infinita.

Cap. epiſcopi. *explicatio.*

CAP. IX.

Striges vt apoſtatæ an rectè puniantur, etiamſi corporaliter non deferantur: ex quo habent rata, quæ ſibi in ſomnijs contigerunt.

POſtremò, vt aduerſariorum ora ex toto concludam, poſito ſed non conceſſo, quòd (vt aduerſarij ipſi affirmant) iſtæ Striges nullo modo vadant corporaliter ad ludum, & quòd numquam realiter ac veraciter vigilantes abnegauerint fidem, & conculcauerint crucem, & alia fecerint, quæ in tali ludo facere dicuntur, ſed quòd in ſomnijs tantummodo ſeu phantaſticè & illuſoriè eis ſemper

ſemper iſta contingant, tamen ex quo poſteà, quando ſunt in vigilia & in propriis ſenſibus conſtitutæ credunt & firmiter tenent ſe prædicta feciſſe & habent ea rata & firma, ac ea confirmant, & contentæ ſunt quòd ſibi talia accideriat, ac eis omnibus conſentiant cum quadam animi complacentia, credentes firmiter ſe fidem catholicam abnegaſſe, & dæmonem pro ſuo vero Deo habere, tenentes firmiter ſe non peccare, ſed potiùs ſe benefacere talia perpetrando, & alia ſimilia multa faciendo, vt ex earum confeſſionibus coram inquiſitoribus factis euidenter apparet, liquidò & clariùs luce meridiana conſtat, quòd ſunt verè & propriè apoſtatæ, idololatræ, & hæreticæ: nam ſicut ille qui ſomniando ſe committere fornicationem cadit in pollutionem nocturnam, ſi poſteà in vigilia conſtitutus eſt memor talis ſomnij, & conſentit & placet ſibi de illa fornicatione ſomniata propter delectationem habitam in ea, licèt talis non peccet ratione ſomnij in ſe, quia nullum ibi poteſt eſſe peccatum, eò quia ibi non fuit iudicium rationis, peccat tamen mortaliter ratione complacentiæ cum delectatione ſequenti in vigilia cum deliberato conſenſu, vt dicit B. Thomas *in quarto ſenten. diſt.* 9. *art.* 4. & etiam habetur 6. *diſt.* §. 1. *in gloſſ. circa fi. ibi, Si ergo in nocturna pollutione. & cap. teſtamentum. ead. diſt. &* Auguſtinus *in* 18. *li. de ciuitate Dei. c.* 12. *in fine.* dicit, quòd delectari etiam falſo crimine, crimen verum eſt: ita dicendum eſt de iſtis Strigibus, quòd ſint verè & propriè apoſtatæ, idololatræ, & hæreticæ, non quidem eâ ratione, quia prædicta contingant eis in ſomnijs, vel phantaſticè, ſeu illuſoriè, ſed propter complacentiam quam habent de prædictis cum deliberato conſenſu poſteà, quando ſunt extra prædicta ſomnia, & extra prædictas phantaſticas illuſiones in vigilia & in propriis ſenſibus conſtitutæ, & credunt ea eſſe vera, & ea habent rata, tenentes firmiter in mentibus ſuis ſe fidem & Dominum Deum abnegaſſe, & credunt Dæmonem eſſe ſuum verum Deum, & eum vt Deum ſuum adorant, *vt dictum eſt ſupra:* & ideò textus dicti cap. *Epiſcopi.* dicit tales perſonas ſceleratas retrò poſt Satanam conuerſas, & quòd dæmonum illuſionibus, & phantaſmatibus ſeductæ, credunt ſe & profitentur cū Diana nocturnis

Striges ex ratihabitione phantaſticæ apparitionis apoſtatæ & hæreticæ ſunt.

Dianæ nocturni ludi.

M 3

horis dea Paganorum, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpatia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, eiuſque iuſſionibus obedire velut dominæ: & quia credunt & profitentur prædicta eſſe vera, quæ in ſomnijs, ſeu phantaſticis illuſionibus eis contigerunt, ideò textus iterum appellat eas perfidas & infideles, dum ſequitur: *Sed vtinam hæ ſolæ in perfidia ſua periſſent, & non multos ſecum ad infidelitatis interitum pertraxiſſent.* Quare ſunt veraciter & propriè hæreticæ, & ideò ſequitur in textu quòd *qui hæc vera eſſe credunt, credendo à recta fide deuiant, & errore Paganorum inuoluuntur, cùm aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deum arbitrantur:* quia quando ſolus ſpiritus iſta patitur, infidelis eſt, qui hæc non in animo, ſed in corpore euenire opinatur, vt textus ſubdit ibidem: & ideò in fine illius canonis bene ſubditur: *prædicandum eſſe, annunciandum populis hæc omnino falſa eſſe, & eum qui talia credit fidem perdere*, quod & nos inquiſitores dicimus, & conſtanter prædicare & annunciare populis non ceſſamus.

Striges perfidæ & infideles.

CAP. X.

Ex dicto cap. Epiſcopi. *an probetur Striges non deferri corporaliter.*

ECce ergo quàm bene ex verbis huius cap. *Epiſcopi.* concluditur, & clarè probatur id quod ſuperiùs dixi, videlicet quòd dato, quòd in ſomnijs, ſeu phantaſticis illuſionibus arte dæmonum procuratis videatur ipſis Strigibus quadam præſtigioſa apparitione ſe ad ludum dictum acceſſiſſe, Dominum Deum & fidem catholicam abnegaſſe, Dæmonem vt Deum adoraſſe, & alia ſuperiùs enumerata perpetraſſe, ex quo tamen tranſacti illis ſomnijs & phantaſticis illuſionibus retinent ea in mente, ac firmiter credunt ea eſſe vera; & conſtanter in tali credulitate perſeuerant, ſequitur quòd ſint veraciter & propriè apoſtatæ quia verè ſecundùm ſuam opinionem receſſerunt à catholica fide & etiam ſequitur quòd veraciter ſint idololatræ, firmiter tenentes ſe adorare dæmonem vt Deum, & creaturam pro creatore ſe colere, ac de facto adorant & colunt: & credentes aliquid diuinitat

Striges verè apoſtatæ & idololatræ quomodo ſint.

nitatis ſeu numinis extra vnum Deum eſſe,inuoluantur errore Paganorum idola adorantium:ac etiam ſequitur quòd deuiant à fide,& fidem perdunt, & ideò veraciter ſunt hæreticæ, credendo quòd ea quæ fiunt in ſomnijs & phantaſticis illuſionibus arte Dæmonum procuratis, ſint vera, & quòd quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidant, & inſuper credendo ſe poſſe dæmonum virtute tranſmutari in feles vel alias ſpecies: Quæ omnia cùm ſint contra determinationem Eccleſiæ,proculdubiò ſunt hæretica, & ideò textus hic appellat tales perſonas infideles & Paganis deteriores; infidelitas autem in homine baptizato eſt hæreſis, & ita clariſſimè patet quomodo dictum cap. *Epiſcopi*:nullo modo contra prædicta militat, neque contra nos obſtat. *Striges hæreticæ.*

Epilogando itaque omnia prædicta, dico quòd illud cap.*Epiſcopi*.non militat contra ea quæ dicta ſunt, neq; obſtat quin prædictæ Striges vadant corporaliter ad illum ludum,& quin realiter & veraciter fidem abnegent & diabolum adorent,& ex conſequenti non obſtat quin veraciter ſint hæreticæ, tum quia illud c. non loquitur de iſta ſecta Strigum,de quibus nos loquimur,& hoc eſt quia tempore quo celebratum fuit illud concilium Ancyrenſe,ex quo ſunt ſumpta verba illius cap. ſed neque tempore quo fuit compilatum decretum,nondum inſurrexerat iſta Strigum ſecta: tum quia ſi quis bene conſideret ſenſum illius cap. non negabit quin ſit poſſibile tales Striges ire corporaliter & pedibus ſuis in proprijs ſenſibus & vigilantes ad ipſum ludum, ſed neque negabit quin ſit poſſibile eaſdem interdum verè, corporaliter, & realiter de loco ad locum à diabolo deferri: tum quia etiam nos non negamus, quin interdum poſſibile ſit, quòd ipſis Strigibus appareat in ſomnijs aut in phantaſticis illuſionibus, procurante dæmone cauſatis, quòd vadant ad ipſum ludum, ipſæ verò veluti dormientes, ſeu velut nihil ſentientes, veraciter inueniantur in domibus ſuis: imò etiam dicimus plura alia poſſe Strigibus arte dæmonum illuſoriè apparere: nullo modo autem dicimus,neque aliquando opinati ſumus, aliquam creaturam virtute dæmonum *Concilium Ancyrenſe.*

in aliam ſpeciem verè & realiter poſſe transformari: ſed neque dicimus verum eſſe, quòd ea quæ fiunt in ſolo ſpiritu accidant realiter in corpore: Tum poſtremò, quia dato, ſed non conceſſo, quòd nullo modo vadant corporaliter ad ludum, ſed quòd tātūmodo in ſomniis & phantaſticis illuſionibus virtute dæmonum videatur eis quòd vadant ad ludum, & Deum ac fidem abnegent, & dæmonem vt Deum adorent, & alia ſic illuſoriè ipſis Strigibus accidant, quæ in dicto ludo facere dicuntur: tamen ex quo poſtea quando ſunt in vigilia & in propriis ſenſibus conſtitutæ, credunt & firmiter tenent ſe ea feciſſe, & habent ea rata, ac eis omnibus cōſentiunt cum animi complacentia, credentes firmiter ſe fidem catholicam abnegaſſe, ac dæmonem pro deo adoraſſe, & eum tanquam Deum ſuum habere, & ſe nullo modo peccare, ſed potiùs ſe benefacere talia perpetrando, & in hac credulitate firmiter perſeuerant, adhuc clarè conſtat quòd ſint veraciter apoſtatæ, idololatræ, & hæreticæ, & ideò textus nominat eas ſceleratas, perfidas, & infideles: & dicit quòd credentes talia phantaſtica & illuſoria eſſe vera, deuiant à recta fide, & fidem perdunt, ac inuoluuntur errore Paganorum, & ſunt ipſis Paganis deteriores: infidelitas autem in homine baptizato eſt hæreſis. Et ita per hæc omnia clariſſimè patet quomodo dictum cap. *Epiſcopi.* totiens allegatum, nullo modo militat contra nos inquiſitores, neque obſtat quin iſtæ Striges veraciter dicantur apoſtatæ, idololatræ, & hæreticæ quomodocunque dicatur, ſiue quòd vadant corporaliter & realiter ad ludum, ſiue quòd tantummodò in ſomnijs & phantaſticis illuſionibus arte Dæmonum cauſatis eis talia contingant.

Striges quomodo ſint verè apoſtata, idololatra & hæretica.

CAPVT. XI.

Ad inquiſitores hæreticæ prauitatis an ſpectet Striges punire.

CVm ergo prædictæ Striges veraciter ſint hæreticæ & idololatræ ac apoſtatę quomodocunque dicatur ſeu quòd realiter vadant ad ludum, ſeu quòd tantummodò in ſomnijs aut phantaſticis illuſionibus, vt dictū eſt,

eſt, ſequitur quòd ad inquiſitores hæreticæ prauitatis pertinet contra eas procedere, & eas ſicut alios hæreticos punire, quòd quidem patet. 1. *Quòd ſint hæreticæ.*

Et primò in quantum dicuntur hæreticæ, patet *per cap. vt officium. de hæreticis, lib. 6. in prin.*

Patet hoc etiam in quantum dicuntur idololatræ, offerentes ſacrificia Dæmonibus, & eis nefarias preces emittentes, *vt in gloſ. in verbo, ſaperent cap. accuſatus, eiſdem tit. & lib. §. Sanè.* ac etiam ipſos dæmones adorantes: nam ſi hæreticus punitur adorans hæreticum, *vt dicto cap. accuſatus. §. ille quoque,* quantò magis Dæmonẽ adorans? Eſt enim contra illud domini mandatum, *Dominum Deum tuum adorabis. Matthæi. 4. cap.* 2. *Quòd Idololatra.*

Poſtremò hoc patet, in quantum dicuntur apoſtatæ: quia apoſtata à fide punitur vt hæreticus, quia verè hæreticus eſt, *de quo habes in verbo, Apoſtata. §. primo, ſecundo, & tertio.* 3. *Quòd apoſtata.*

Franc. Peña.

Vide Noſtram Lucernam Inquiſitorum.

CAP. XII.

Quomodo cognoſcuntur Striges & ſectatrices: Per confeſſionem ſociarum deteguntur Striges: Sociarum depoſitio valet contra alias Striges: Inquiſitor ne interroget de ſocijs, eas ſingulariter nominando: Inquiſitor non facilè credat depoſitionibus Strigum contra alias.

MAnifeſtantur autem ſeu deteguntur illi qui ſunt de hac ſecta Strigiaca, & ad notitiã eorum perueniतur duobus modis, videlicet per confeſſiones ſociarum, & per coniecturas & præſumptiones.

Primò ergo per confeſſiones & inculpationes ſociarum: cùm enim mutuò ſe cognoſcant in dicto ludo, ex conſequenti poſſunt etiam mutuò ſe detegere & manifeſtare; & hoc præcipuè quando plures ſeparatim, & vna ſeorſum ab altera, imo neſciente quid alia dixerit conueniunt de eadem perſona & de tempore quo eam vide-

runt, & in quibus locis, & maximè quando tales inculpantes aliquam de earum ſocietate dicunt idem & affirmant coram facie illius quam inculparunt, & ita vna poſt aliam ſeparatim, & altera neſciente, idem affirmat in facie eius.

Et quòd talis inculpatio ſeu manifeſtatio facta per ſocias faciat fidem contra illam quæ inculpatur, patet per ea quæ notantur *in cap. in fidei fauorem. de hæreticis. lib. 6.* Facit ad hoc *gloſ. fin. cap. quoniam aliqua. de teſti.* vide de hoc *in verbo, teſtes.* §. 17. *& in verbo, tortura.* §. 29.

1. *Inquiſitorum cautela in interrogationibus.* Aduertas tamẽ & ſis benè cautus, tu Inquiſitor, ne in interrogando de complicibus & ſociabus vnquam interroges an aliquando viderint talem, vel talem, ſpecificando aliquam vel nominando, neque permittas ab aliqua ſpecificari vel nominari, ſed interroges in communi & generali quas ſocias habet, vel quas viderit in tali ludo, & quid eas ibidem facere viderit, & ei dicas quòd nullo modo aliquam nominet niſi pro certo eam in ludo viderit & cognouerit, & niſi pro certo viderit vel ſciuerit eam abnegaſſe fidem, & alia feciſſe quæ ibi fieri conſueuerunt.

2. *Inquiſitorum cautela de nō detinenda innocente.* Aduertas inſuper, & ſis benè cautus, ne de facili facias aliquam detineri propter inculpationes talium Strigum tantùm, quia poſſet contingere quòd dæmon aſſumeret perſonam alicuius, & ſe ſub forma illius præſentaret in ipſo ludo, vt illam perſonam infamaret, & tamen illa perſona erit innocens, & de tali crimine nullo modo culpabilis: quare cautiùs ſecuriùſque procedes, ſi ex ſolis inculpationibus ſeu manifeſtationibus ſociarum non facies aliquam perſonam detineri, ſed vltra illas inculpationes factas per ſocias habeas aliqua alia indicia, ſeu coniecturas, vel præſumptiones, ſeu ſuſpiciones contra eandem quam volueris detinere.

CAP.

CAP. XIII.

Qualiter ex hac Strigiaca ſecta eſſe detegantur aliqui per coniecturas & præſumptiones: Indicium ſeu argumentum, à communiter accedentibus ſumptum validum eſt: Quales coniecturæ ſeu indicia prodant Striges.

DEteguntur etiam, & ad notitiam eorum qui ſunt de hac ſecta venitur alio modo, videlicet per coniecturas & præſumptiones: quia in his, quæ in ſecreto fieri conſueuerunt, proceditur ex coniecturis & præſumptionibus, *vt dicitur in l. fin. C. de procur. tuto. vbi gloſ. not. & Bal. in l. quicunque. C. de ser. fugi. & in rubrica. C. de proba.* nam indicium ſumptum ex experientiis & coniecturis quæ communiter accidere ſolent, eſt validum: vnde *vt dicit Panor. in cap. Oſius. de elec. in fine.* argumentum à communiter accidentibus tenet, & quando tali coniecturæ frequenter contingit adeſſe veritatem, tunc eſt graue indicium, & æquiparatur præſumptioni iuris, *vt notatur per Cynum in l. metum. de dolo.* ſiue agatur de probando vero hominis actu, ſiue de probando animo, *ff. de sica. l. 1. §. ſed ſi claua. & c. ſignificaſti de homic.* nàm præſumptio non eſt aliud, quàm quædam ſuſpicio, quæ cauſatur in animo iudicis, vel cuiuſcunque ex variis coniecturis, vel argumẽtis ſeu indicijs, *vt dicit Panor. in cap. quanto de præſum. col. 3. in fine.* Ad omnia iſta *vide in verbo, indicium. §. 5. & § fin. & in verbo, præſumptio. § 5.*

Striges maniſeſtantur per coniecturas & præſumptiones.

Cùm ergo abnegatio fidei, adoratio diaboli, conculcatio crucis, & alia quæ faciunt tales Striges in ipſo ludo, & alibi cum ipſo diabolo, omnia fiant in ſecreto & ſeorſum à fidelibus Chriſtianis, ideò neceſſe eſt, quòd contra eas procedamus ex coniecturis & præſumptionibus.

Et iſtæ coniecturæ ſeu præſumptiones ſunt aut faſcinationes puerorum, vel maleficia cauſantia infirmitates, aut alia nocumenta circa homines vtriuſque ſexus, & etiam circa terræ fruges, vinearum vuas, arborum fructus, ac etiam circa iumenta & alia diuerſorum generum animalia, vel etiam medicationes & curationes talium infir-

Coniecturæ & præſumptiones contra Striges.

infirmitatum, & nocumentorum, quæ omnia fiunt virtute diaboli, aut ipſo cooperante, vt per ſingula patebit.

CAP. XIV.

Per faſcinationes puerorum deteguntur Striges, & quid ſit faſcinatio: Mulier menſtruata inficit viſum ſpeculum, & Baſiliſcus interficit viſum hominem.

Faſcinatio quid ſit.

NAm faſcinatio puerorum, vt ab ipſa incipiam, *vt dicit B. Thomas in prima parte, quæſtione centeſima decima ſeptima, articulo tertio in reſponſione ad ſecũdum argumentum, & ſuper epiſtolas Pauli ad Galatas, tertio capitulo, lectione prima*, eſt infectio procedens ab oculis infectis propter malitiam animæ, cooperante dæmone, & Deo permittente: & hoc præcipuè accidit in vetulabus, in quibus ex malignitate quadam, contracta ex familiaritate vel pacto dæmonum, fit immutatio noxia & venenoſa per venas ad oculos earum, & ab oculis ad rem inſpectam per ſpatium determinatum, & ita aſpectus earum venenoſus & noxius inficit pueros, habentes corpus tenerum & de facili receptiuum talium impreſſionum, & ſic infirmantur & cibum vomunt, *vt dicit Beatus Thomas, vbi ſuprà.*

Menſtruata mulier inficit ſpeculum.

Per quem modum dicimus, quòd mulier actualiter menſtruata, ſi aſpiciat in ſpeculum purum & mundum, ſubitò inficit & deturpat ipſum, & Baſiliſcus videns hominem interficit ipſum, *vnde gloſ. ſuper illud Pauli ad Galatas tertio: O inſenſati Galatæ, quis vos faſcinauit? dicit: quidam habent oculos vrentes, qui ſolo aſpectu inficiunt alios maximè pueros.*

CAP. XV.

Striges inferunt multa nocumenta, & impediunt actus coniugales.

QVòd autem per has Striges realiter & verè inferantur nocumenta diuerſis perſonis: & primò, impediendo

diendo actus coniugales ſeu matrimoniales, patet per hoc, quia realiter inueniuntur effectus reales impedientes illos actus, *vt patet per totum titulum de maleficiatis & per Panor. & alios doctores ibi ſcribentes, & per cap ſi per ſortiarias. 33. quaſt. 1.* & qualiter fiant maleficia circa actus iſtos matrimoniales, declarat Petrus de Palude *in quarto ſent. diſt.* 34. dicens: quòd, quia dæmon ex eo, quòd eſt ſpiritus, habet poteſtatem ſuper creaturam corporalem ad motum localem prohibendum vel faciendum, ideò poteſt corpora impedire ne ſibi appropinquent directè vel indirectè interponendo ſe quandoq; in corpore aſſumpto. *Coniugales actus impediuntur à Strigibus & ligātur quinque modis.* 1.

Alio modo, quia poteſt refrigidare hominem ab actu illo, adhibendo occultè virtutes rerum, quas optimè nouit ad hoc validas. 2.

Tertio modo turbando extimationem & imaginationem, qua reddit mulierem exoſam, quia poteſt in ipſa imaginatione imprimere. 3.

Alio modo, quia poteſt reprimere rigorem membri, ſicut etiam motum localem reprimere poteſt. 4.

Quintò poteſt impedire illos actus matrimoniales, prohibendo miſſionem ſpirituum ad membra in quibus eſt virtus motiua, quaſi intercludendo vias ſeminis, ne ad vaſa generationis deſcendat, vel ne ab eis recedat. 5.

CAP. XVI.

Striges inferunt nocumenta cauſando infirmitates hominibus & iumentis: Qualiter iudicetur morbus per maleficium illatus.

INſuper iſtę Striges nocumenta inferunt viris ac mulieribus & iumētis ac beſtijs cum maleficiis ſuis, cauſando diuerſas infirmitates, cooperante diabolo in quantum iſtæ Striges accipiunt ab ipſo diabolo aliqua nociua, & ea præbent viris ac mulieribus vel iumentis, aut in cibo aut in potu, vel tangendo, aut ipſemet diabolus occultè applicat aliqua maleficia vel nociua in lectis vel veſtibus ſicut ſæpenumerò inueniuntur in lectis vel veſtibus aliqua, quæ arte humana minimè aut vix fieri vel cōponi poſſēt; ex quibus ſic applicatis aut in lectis, aut in veſti-

veſtibus, aut tactu, aut in cibo & potu, ſequuntur dolores capitis, torſiones viſcerum, exſiccationes membrorum, ſtomachi deſtructiones, & aliæ plures infirmitates, ex quibus ſæpe plures moriuntur.

Animalibus ingeruntur infirmitates à Maleficis.

Idem etiam de iumentis & alijs animalibus, quæ ex talibus nociuis ſeu maleficiis ſic in cibo aut potu vel tactu eis applicatis, ſæpe infirmantur & moriuntur, aut lacte priuantur: & hoc eſt quia, *vt tangit Beatus Thomas in ſecundo libro ſent. diſtinctione ſeptima*, tales infirmitates, quæ generari poſſunt virtute alicuius agentis naturalis, poſſunt etiam cauſari à dæmonibus applicantibus talia agentia naturalia ad cauſandas illas infirmitates: poſſunt autem diſcerni iſtæ infirmitates cauſatæ per Striges, cooperante diabolo, per maleficia, ab illis quæ cauſatæ ſunt naturaliter iudicio medicorum. Nam *ſicut dicitur 16. quæſt. 2. cap. illud.* ad genus ſuperſtitionis pertinent omnes ligaturæ, & omnia remedia, quæ medicorum diſciplina condemnat, in quibuſcunque rebus ſuſpendendis atque ligandis.

Ita dicimus, quòd vbi medici periti ex aliquibus coniecturis vel circunſtantiis iudicant illam infirmitatem nō ex defectu naturæ, neque ex aliqua cauſa naturali intrinſeca, ſed ab extrinſeco accidiſſe, vbi non ſit ex venenoſa infectione, quia ſic ſanguis vel ſtomachus malis humoribus eſſet repletus, tunc ex ſufficienti diuiſione iudicant effectum eſſe maleficialem.

Cognoſcitur etiam quando medici periti & bene practici vident infirmitatem eſſe incurabilem, ita vt nulli medicaminibus vel remediis naturalibus æger poſſit releuari, imò potiùs cernunt ipſum in dies aggrauari.

CAP. XVII.

Striges nocumenta inferunt terræ fructibus: Maleficæ quædam maleficia curant ope Dæmonum.

Striges maleficij deſtruunt terræ fructus.

INferunt etiam plura nocumenta cum ſuis maleficiis procurando grandines & alias aëris tempeſtates ad deſtruendum terræ fruges, vinearum vuas, & aliorum arborum

arborum fructus:& hęc omnia faciunt ac procurant cooperante ipſo diabolo. Nam vt dicit Beatus Thomas *ſuper Iob primo c.* neceſſe eſt confiteri quòd Deo permittente dæmones poſſint perturbationem aëris inducere, ventos concitare, & facere vt ignis de cęlo cadat. Quare igitur cûm grandines & ſimiles aëris intemperies procedant ex motu aliquorum naturalium, putà vaporum eleuatorum à terra, ſequitur quòd etiam diabolus ſua virtute, niſi impediatur à Deo, poſſit tales vapores mouere, & illas grandines ſeu ventos ac pluuias cauſare.

Sunt inſuper aliqui viri, & aliquæ mulieres, quæ ignorantes artem medicinæ, talia ſuprà dicta maleficia deſtruunt, & infirmitates cauſatas à talibus maleficiis curant, & infirmos ſanant, quæ quidem omnia cooperante dæmone faciunt, quod ſic patet: Tum quia talia curant priùs dæmones inuocando & conſulendo, ac ab eis reſponſa expectando, vnde communiter taliter medicantes nolunt ſubitò remedium dare, ſed aliquo tempore expectato, vt interim conſilium diaboli requirant, poſteà adhibent remedia: tum etiam quia deſtruunt talia maleficia in vna perſona, ſed illud maleficium alteri inferre coguntur: vel quia ſaltem illud tale maleficium non poſſunt remouere niſi aliud maleficiunt vel aliquid illicitum aus ſuperſtitioſum perpetrando. *Maleficijs deſtructa.*

CAP. XVIII.

Aliud ſignum ad cognoſcendas Striges, ſumptum à v iuis facilis effectu ſubſecuto: Aliud ſignum deſumptum ab irreuerentia erga corpus Chriſti.

CVm ergo iſtæ Striges faciant talia maleficia & nocumenta, vel ea curent non niſi diabolo (vt præractum eſt) cooperante, & ipſe dæmon cooperetur eis in talibus propter abnegationem fidei catholicæ, & etiam quia ipſi diabolo ſeipſas ex toto dedicarunt, vt communiter ipſæ Striges confitentur, cuius ſignum eſt quia antequam abnegent fidem, & diabolum adorent, nunquam poſſunt talia perpetrare, ſequitur ergo de neceſſitate quòd *Striges ex familiaritate Dæmonis & effectus cognoſcuntur.*

quòd talia maleficia, ſeu eorum curationes factæ modis ſupradictis euidenter probent aliquam perſonam Strigem.

Quare quotieſcunque aliqua perſona, aut rixando, aut etiam non rixando, facit aliquas minas contra aliam perſonam, dicens: quia tu mihi feciſti ſic vel ſic, ego faciam taliter quòd ſenties ſi bene feciſti vel non: vel faciam quòd eris malè contenta de me, vel quòd nunquam de tali re lætitiam habebis, & alias ſimiles minas; & poſteà ſequitur effectus: ſignum eſt, quòd talis effectus ſit cauſatus opera diaboli, præcipuè quando non poteſt ſciri quomodo aliter talis effectus ſit ſecutus, & ideò tales minæ cum effectu ſequente faciunt magnā præſumptionem & vrgentem coniecturam, quòd talis minans Strix, eſt diabolo per abnegationem fidei dedicata, & erit indicium ſufficiens ad torturam: ſicut de eo qui minatus eſt alteri de percutiendo eum, & demum fuit percuſſus & neſcitur à quo, præſumendum eſt quòd fuerit ille, qui minas intulit, de quo habes diffusè in verbo, tortura. §. 26.

Ecce ergo quomodo per has coniecturas deteguntur illi qui ſunt de hac ſecta, & hoc maximè quia talibus coniecturis contingit frequenter imò quaſi ſemper, veritatem adeſſe, prout continua & cotidiana experientia docet, ideò faciunt magnum & graue indicium, *vt habes in verbo, indicium. §. quinto.*

Signa manifeſtationis Strigum.

Deteguntur etiam per aliqua ſigna, putà ſi faciunt ficas quando eleuatur corpus Chriſti, vel auertunt faciē à cruce, & ſimilia quæ faciunt communiter illi qui ſunt de hac ſecta: & ſic finitur iſte tractatus ad laudem Dei.

PARA

PARALIPOMENA AD BERNARDVM Comenſem addenda.

QVÆSTIO VNICA.

An ad ſolos iudices Apoſtolicos, non autem ſæculares cognitio Lamiarum *ſpectet.*

An etiam iudices fidei poſſint compellere iudices ſæculares ad exhibendos proceſſus Maleficarum, & vice verſa poſſint ſæculares compellere Apoſtolicos in ſæcularibus delictis vt ſibi reos exhibeant & puniant.

VLtimo loco illud explicãdũ occurrit, quod hic auctor videtur omiſiſſe in hac diſputatione, an videlicet Lamię ab inquiſitoribus Apoſtolicis ſeu alijs iudicibus Eccleſiaſticis relinqui poſſint curiæ ſæculari, ſi confeſſæ fuerint infanticidia, homicidia, aut alia grauiſſima crimina, aduerſus quæ per leges ciuiles mortis pœna ſtatuta eſt.

Et Iacobus Sprengerius *in Malleo Maleficarum parte 1. quæſt. 14. circa finem* ait, ſatis probabile videri, vt, quantumcunque pœniteant, non debeant ſicut alij hæretici carceribus perpetuis mancipari, ſed vltimo ſupplicio puniri. *Malefici non carcerandi ſed morte dãnandi.*

Arnaldus tamẽ Albertinus *tract. de agnoſcen. aſſert. q. 25. nu. 66.* quem ſequitur Simancas *de cath. inſtit. tit. 37. de lamiis. nu.* 17. verè ſentit non poſſe inquiſitores, de iure huiuſmodi delinquentes

curiæ ſæculari tradere vltimo ſupplicio afficiendas, ſed eas corde puro redire volentes recipiendas eſſe ad Eccleſiæ gremium: nihil enim habet commune cauſa hæreſis cum infanticidiis, aut aliis criminibus à Lamiis perpetratis, quorum quidem criminum cognitio ad inquiſitores minimè pertinet, quare iniquè mihi agere viderentur iudices fidei, ſi Maleficis huiuſmodi pœnitere volentibus beneficium miſericordiæ & abſolutionis denegarent.

Sed ab hac ſententia ſequentem caſum excipimus: nam ſi maleficæ, à iudicibus ſęcularibus primùm captæ, inquiſitoribus fuerint conſignatæ propter incidentem hęreſim, cuius iudices ſęculares cognitionem non habent. *cap. vt inquiſitionis. §. prohibemus. de hæret. lib. 6.* vt cùm verbi gratiâ, aliqua malefica capta fuit à ſæculari magiſtratu pro infanticidio, aut alio delicto ſęculari & dum eam interrogaret, conſtitit ſibi de hæreſi, vel de alio delicto hæreſim ſapiente, tunc peracto iudicio hęreſis eidem iudici ſęculari reſtituenda malefica eſt, vt is aliorum criminum cœptum iudicium legibus ciuilibus peragat: tunc enim non dicitur propriè curię ſæculari relinqui, ſed potiùs priori iudici reſtitui, qui ratione criminis ſæcularis ſuper malefica illa legitimam habet iuriſdictionem, atque hæc ſententia veriſſima eſt, & in praxi penitùs obſeruanda, ſicut & obſeruatur iuxta conſtitutionem ſanctiſſimi domini noſtri Pij V. Pontificis maximi, cuius verba ita habent: *Necnon carceratos quoſcunque pro quibuſuis delictis, & debitis etiam ciuilibus*

Cōſtitutio Pij V. de reis ad iudices ſæculares remittendis.

bus apud dictum inquiſitionis officium quomodolibet delatos, vel denunciatos, ſuſpenſa aliorum criminum inferiorum cognitione, ad eoſdem Cardinales, & inquiſitionis carceres, ibidémque ad criminis hæreſis totaliter cognitionem, & expeditionem retinendos, & poſteà ad eoſdem officiales pro aliorum criminum expeditione remittendos, ſine mora tranſmittant. Hactenùs ibi. Habetur autem hęc conſtitutio inter litteras Apoſtolicas pro officio ſanctiſſimæ inquiſitionis *in fine Directorij inquiſitorum.*

Scitu dignum eſt, an iudex fidei, ad cuius aures ſeu tribunal legitimè peruenit maleficam aliquam, quæ in carceribus indicis ſęcularis cõtinetur, hęreticam eſſe, aut de hæreſi ſuſpectam, poſſit compellere magiſtratum ſęcularem, vt eam, ſibi conſignet pro cauſa hæreſis iudicandam; Et certiſſimum ac veriſſimum eſt, id poſſe facere: nam ratione criminis Eccleſiaſtici eam ream vel reum iudices fidei petere poſſunt, & debent omnino ſæculares magiſtratus eis obedire, nec vllo pacto de hoc crimine, cùm merè ſit Eccleſiaſticum, directè vel indirectè cognoſcere poſſunt, aut iudicare. *cap. vt inquiſitionis. §. prohibemus. de hæret. lib. 6.* *Inquiſitor poteſt compellere iudicem ſæcularem ad exhibendam hæreticam.*

Immò ampliùs poſſunt magiſtratus ſęculares quicunque compelli per fidei iudices ad exhibendum eis proceſſus, & quaſlibet ſcripturas, vt poſſint intelligere, an in eis quicquam contineatur aduerſus maleficam, aut maleficos cuiuſcunque ſexus, quod fidei cauſam tangat, & iudicium inquiſitorum iuuare poſſit. *argumen. textus in c. vt*

commiſſi. de hæret. lib. 6. ibi: Necnon faciendi à quibuſlibet aſſignari nobis libros ſeu quaternos, & alia ſcripta. &c. conferunt tradita per Ioannem Rojam *in ſingularibus fidei, ſingul. 54. incipien.* Edere inſtrumenta.

Iudex ſæcularis poteſt ab Inquiſitore compelli per excom. &c.

Poſſunt autem iſti magiſtratus ſæculares cõpelli ad ſupradicta exhibenda & conſignanda per cenſuram Eccleſiaſticam, excommunicationem videlicet, ſuſpenſionem, aut interdictum: hæc enim nomine cenſuræ Eccleſiaſticæ continentur, *cap. quærenti. extra de verb. ſignif.*

Sed numquid poterit vice verſa magiſtratus ſæcularis compellere iudicem fidei, vt ſibi exhibeat aliquas reas, reóſve, qui ſæcularia delicta commiſerunt, vt eos poſſit iuxta legum ciuilium ſanctiones punire? Equidem non poteſt, quia nulla ei in iudicem Eccleſiaſticum competit iuriſdictio, cùm verò iudex eccleſiaſticus in ſuo tribunali delinquẽtes punierit, tunc iudex ſæcularis pro criminibus ad ſuum forum pertinẽtibus eoſdem punire poterit. ad quod faciunt tradita per Antonium Gomezium *tomo 3. variar. reſol. cap. 1. nu. 40.*

Atque hæc quæ breuiter tradidimus ſunt in hac cauſa Lamiarum ad praxim iudicantium magis neceſſaria, quæ propterea addere huic Bernardi tractatui viſum fuit opportunum.

Plura ſuggerit author Lucernæ Inquiſitorum verbis: *Dæmones inuocare. Diuinatio. Implorare auxilium à Dæmonibus. Inuocare Dæmones. Secta Strigia. & Sortilegia.*

Franc.

Franc. peña.

CVm verò idem hic auctor in hoc tractatu, numero, ſiue §.1. aſſerit ad inquiſitores hæreticæ prauitatis pertinere de lamiarum ſecta cognoſcere, contra eas procedere, & ſicut alios hæreticos punire, id quidem veriſſimum eſt, & multis Romanorum Pontificum ſanctionibus conſtitutum, videlicet Innocentij VIII. cuius initium eſt: *Summis deſiderantes affectibus.* quam refert Iacobus Sprengerius *in principio Mallei Maleficarum*, & Bartholomeus Spinæus *in libro de Strigibus c. 3.* Item Adriani Sexti, quæ incipit: *Dudum vt nobis.* quā refert idē Spinæus *præcitato loco.* Item Alexādri Sexti, cuius principium eſt: *Cùm acceperimus.* quæ refertur inter litteras Apoſtolicas pro officio ſanctæ inquiſitionis in fine Directorij inquiſitor. & hæc eſt communis noſtrorum ſententia, quam optimæ confirmant rationes hoc loco ab auctore allatæ.

Lamia vt hæretica ab Inquiſitoribus punienda.

Quòd ſi quæras an ſoli inquiſitores in cauſis Lamiarum procedere poſſint ſecùs ac fiāt in cauſis hæreticorum, *vt in cap. per hoc. de hæret. libro. 6. extrauag. ex eo. de hæret clement. 1. de hæret.* reſpondebo tutius quidem eſſe ac decentius, vt inquiſitores perinde in cauſis Lamiarum ac in cauſis hæreticorum procedant, & proceſſus conficiant requiſitis diœceſanis ſecundùm iuris diſpoſitionē in locis proximè citatis; nihilominùs tamē ſi ſoli velint procedere, id quidē facere poſſunt, &

Quomodo ſolorum Inquiſitorum ſit cognoſcere de Lamijs.

quod ſoli procedentes fecerint ac decreuerint, ſiue condemnando ſiue abſoluendo, id validum erit, ſicut conſtat ex præcitata conſtitutione Alexandri Sexti, cuius verba hîc inſerere placuit, habent autem ita.

ALEXANDER PAPA

Dilecto filio Angelo de Verona ordinis Prædicatorum ſacræ Theologiæ profeſſori in prouincia Lombardiæ hæreticæ prauitatis inquiſitori, & ſucceſſoribus ſuis, Dilecte fili, ſalutem, & Apoſtolicam benedictionem.

Lombardia Lamiarum hæreſi infecta.

Cùm acceperimus in prouincia Lombardiæ diuerſas vtriuſque ſexus perſonas diuerſis incantationibus, & diabolicis ſuperſtitionibus operam dare: ſuiſque veneficijs & vanis obſeruationibus multa nefanda ſcelera procurare: homines, & iumenta, ac campos deſtruere, & diuerſos errores inducere, magnáq; inde ſcandala exoriri: Decreuimus, pro paſtoralis officij nobis ex alto commiſſi miniſterio ſcelera huiuſmodi compeſcere, ac ſcandalis & erroribus præmiſſis, quantum cum Deo poſſumus, occurrere; Ea propter tam tibi, quàm etiam ſucceſſoribus tuis per Lombardiam conſtitutis, de quibus in his & alijs plenam in Domino fiduciam obtinemus, committimus & mandamus, vt etiam ſoli, honeſto tamen comitatu per vos eligendo aſſociati, contra eaſdem vtriuſque ſexus perſonas diligenter inquiratis: eáſque iuſtitia mediante puniatis & compeſcatis. Et vt melius commiſſionem huiuſmodi exequi poſſitis, contra illas vobis plenam & omnimodam harum ſerie concedimus facultatem. Conſtitutionibus & ordinationibus Apoſtolicis, necnon indultis & conceſſionibus ordinarijs forſan pro tempore factis, cæteríſque contrarijs quibuſcunque non obſtantibus. Datum Romæ apud ſanctum Petrum ſub annulo Piſcatoris die, & cæt.

AMBRO

AMBROSII
DE VIGNATE
Laudenſis I.V.D. famoſiſſimi elegans ac vtilis quæſtio in duos articulos diuiſa.

QVAESTIO VNICA.
De Lamijs ſeu Strigibus, & earum delictis. Cum commentarijs Franciſci Peñæ *Sacræ Theologiæ & I. V. Doctoris.*

QVID † ergo dicemus de mulieribus, quæ confitentur nocturno tempore ambulare per longa locorum interualla in momento temporis, & intrare cameras alienas clauſas, coadiuuantibus earum magiſtris Dæmonibus, (vt dicunt) cum quibus loquuntur, † quibus præſtant cenſum, & cum quibus (vt dicunt) habent copulam carnalem, & quibus perſuadentibus (vt dicunt) abnegant Deum & Vir-

Lamiarum nefaria ſcelera.

ginem Mariam, & cum pedibus conculcant ſanctam Crucem, & quæ Dæmonibus coadiuuantibus (vt dicunt) interficiunt pueros, & interficiũt homines †, & faciunt eos cadere in infirmitates diuerſas, & quæ dicunt ſe multa his ſimilia facere, & aliquandò ſe transformare in formam muſcipulę; & Diabolum dicũt ſe aliquandò transformare in formam canis, vel alterius animalis: An hæc & his ſimilia ſint poſſibilia, vel veriſimilia, vel credenda?

Transformatio.

Depoſitio inculpati de Lamiarum trãſcurſu.

Hunc caſum habui ſępius de facto, & inter cęteros occurrit mihi caſus talis; Quidam inculpatus, quòd eſſet de ſecta Maſcorum ſeu Maleficorum de ſe confeſſus, multos alios viros & mulieres inculpauit, quòd eſſent de eadem ſecta, de nocte ambulantes, & quòd in triuiis vel quadriuiis, vel confiniis viarum ibant diſcurrentes, & multa mala facientes: ad depoſitionem iſtius Inquiſitor hæreticę prauitatis aliquas mulieres cepit & incarcerauit: quarum aliquæ ſponte cõfeſſæ ſunt prædicta & ſimilia huiuſmodi; aliquæ verò negantes ad torturam poſitæ ſunt, & in tormentis confeſſę ſunt.

Diuiſio præſentis quæſtionis.

Circa caſum illum putaui de duobus principaliter eſſe inquirendum, dum accideret de facto: primò inueſtigandum, an prędicta confeſſata ſint poſſibilia, & veriſimilia, & credenda, vel non.

Secundò, nunquid depoſitio illius de ſe confeſſi, & etiam vnius, vel alterius, vel trium, vel quatuor mulierum ſimilia deponentium, ſit indicium ſufficiens ad torturam.

Franciſci Peñæ

Notæ in Ambroſij de Vignate quæſtionem de Lamijs.

✠ QVid ergo dicemus de mulieribus, &c.] Hic incipit tractare Ambroſius de Lamijs, ſeu Strigibus, quam tractationem diuidit in duos articulos, vt ipſe mox oſtendit, verſ. *Circa caſum iſtum*, & verſ. *Secundò numquid.* In hac diſputatione obſcurus videtur Ambroſius, & ſententia eius intricata; nihilominùs ex antecedentibus & conſequentibus colligimus quid ſibi velit.

De Lamiis & earum impietatibus multi & graues doctores ſcripſerunt: vt Iacobus Sprenger, Syluester de Pierio, & Spina, & Franciſcus Pōzinibius integros tractatus: Alfonſus à Caſtro, *cap. 16. & alijs præcedentibus libro 1. de iuſta hæreticorum punitione* multa quoque de his diſſeruit, ſecutus magna ex parte Paulum Grillandum *tract. de ſortilegijs. quæſt. 7.* Albertinus *tract. de agnoſ. aſſertio q. 24 & 25.* Bernardus Comenſis *in diſputatione de Strigibus*, & alij; & nouiſſimè prodijt in lucem, *Repetitio diſputationis de Lamijs ſeu de Strigibus*, auctore Thoma Eraſto.

Illud hîc in primis præfabor, videlicet communem ſententiam eſſe, Lamias corporaliter poſſe deferri per varia locorum interualla, quò Dæmones permittente Deo eas duxerint. Solus Franciſcus Ponzinibius Placentinus (quod ego ſciam) hanc communem Doctorum ſententiam reuocans in dubium, conatus eſt defendere, eas non ferri corporaliter: ſed quæ dicuntur de illis, accidere eis in ſomniis, non autem re vera in corpore euenire. Eius tamen ſententiam non modò communis opinio tot illuſtrium virorum, verùm etiam ipſa quotidiana experientia grauiſſimè refellit; de quo etiam ſuo loco dicetur. *Deportatio Lamiarum.*

Huiuſmodi autem nefariæ fœminæ, de quibus nunc agimus apud Græcos & Latinos variè nominari videntur: Quippe Φαρμακίδες, & Φαρμακεύτριαι, dicuntur à Græcis: *Maleficarum varia appellatio.*

idque ἀπὸ τῆς φαρμακείας quo vocabulo ars earum exprimitur: à Latinis autem promiſcuè & confuſè vocantur Lamiæ, Striges, Magæ, Veneficæ, Incantatrices, & Maleficæ. vulgò item in Italia, Strighæ dicuntur, & Strigoni: Hiſpania interdum Bruxios, aut Bruxias, alias Xorguinos, vel Xorguinas nominat. harum appellationum ratio breuiter reddi non poteſt, & ob id omittetur à me conſultò, alibi fortaſſis copiosè relaturo: tantillùm tamen ſuprà *ad Bern. Comenſis cap. 1. tetigimus.*

Homagium & obedientia Dæmoni à Maleficis præſtita.

† *Quibus præſtant cenſum.*) Id eſt, quibus faciunt homagium, ſeu exhibent obedientiam & reuerentiam, quoniam inter alia lamiarum ſcelera, id eſt grauiſſimum & valde horrendum, vt cùm primùm in hanc ſectam cooptantur, coram Dæmone, ipſis viſibiliter in aſſumpto corpore apparente, abnegent Deum, & fidem Chriſtianam, & cultum omnem diuinum, & beatiſſimam Virginem Mariam, & ſacramenta Eccleſiæ catholicæ, & ipſi Dæmoni promittant perpetuam reuerentiam, cultum, & obedientiam: qualiter verò ſoleat hoc nefarium ſcelus iniri, docent in primis Iacobus Sprenger *in Malleo Maleficarum par. 2. q. 1. c. 2.* Arnaldus Albertinus *tract. de agnoſ. aſſert. cathol. q. 24. nu. 3.* & Alphonſus Caſtrus *lib. 1. cap. 16. de iuſta hæret. punit.*

Infirmitates à maleficis illata.

† *Et faciunt eos cadere in infirmitates diuerſas.*) Quòd à maleficis Deo permittente inferri poſſint varia infirmitatum genera longa poſſet à nobis oratione demonſtrari: ſed eum articulum latiſſimè diſputat Iacobus Sprenger *in Malleo Maleficarum par. 2. quaſt. 1. cap. 11.* eum videto.

ARTI

ARTICVLVS PRIMVS.

An præcedens Lamiarum depoſitio ſit poſſibilis, veriſimilis & credenda.

CIrca † primum articulum arguitur, † & videtur, quòd ſint poſſibilia prædicta, ſcilicet, quòd cum Dęmonibus loquantur, cum illis ambulent, reſponſum præſtent, & ſimilia huiuſmodi maleficia illis cooperantibus faciant. Nam primò ſuprà eſt viſum per Sanctum Thomam *in 2.2.quæſt 95.art.4.* quòd poſſibile eſt pacta inire cum Dæmonibus tacita vel expreſſa. *Colloquium cum Dæmonibus poſſibile.*

Secundò, dicit Auguſtinus *in 2.lib.de Doctrina Chriſtiana*: quidquid procedit ex ſocietate Dæmonum & hominum, ſuperſtitioſum eſt, & cętera, ergo poſſunt huiuſmodi fatuę mulieres habere ſocietatem, & commercium cùm Dæmonibus. *Societas Dæmonum cum Lamijs ſuperſtitioſa.*

Item, quòd Dæmones inuocentur habetur per Sanctum Thomam *in dicta quæſt.95.artic.2.& per gloſſ.in dicto c.accuſatus.§.ſanè.ſuprà eod. tit. & in iuribus in illa gloſſ.allegatis.* *Dæmones inuocantur à Maleficis.*

Item, quòd ſit poſſibile Dæmoné loqui mulieribus talibus, vel viris inuocantibus eum, † probatur, quia Dominus interrogauit Dæmonem, *quod tibi nomen eſt? qui reſpondit, Legio mihi nomen eſt: quia multi ſumus,* &c. *vt habetur Marci 5.cap.* *Inuocantibus Dæmon colloquitur.*

Item, quòd Diabolus loquatur, *habetur 3.Regum, vltimo cap. vbi dicitur: Egrediar, † & ero ſpiritus mendax in ore omnium prophetarum eius.* *Diabolus loquitur mendacium.*

Item, & *Ioan.* 8. *cap.* dicitur, Quòd cùm Diabolus loquitur mendacium, ex propriis loquitur, quia mendax eſt, & pater eius. ergo mulieres prædictæ non ſunt confeſſæ impoſſibilia.

Cur dæmones interdum vera dicant.

Item, dicit Ioannes Chryſoſtomus *ſuper Matthæum*, quòd interdum conceſſum eſt Diabolo verum dicere, vt mendacium ſuum rara veritate commendet. & habetur per Beatum Thomam *in* 2. 2. *q.* 172. *artic.* 6.

Apparitio bonorum Angelorum in aſſumptis corporibus.

Item, quòd Dæmon poſſit loqui talibus mulieribus probatur, quia Angeli boni locuti ſunt & conuerſati ſunt cum hominibus: nam vt ſcribit Auguſtinus *in lib.* 16. *de ciuitate Dei*, Angeli boni aſſumptis corporibus† apparuerũt Abrahæ, & viſi ſunt à tota familia. † Apparuerunt etiam Angeli Loth, & ciuibus Sodomorum: ſcilicet duo Angeli in ſpecie duorum iuuenum, *prout ſcribitur in Geneſi.* Similiter Angelus qui apparuit Tobię ab omnibus viſus eſt, † *prout ſcribitur in Tobia.* Et de Angelis bonis, qui apparuerunt Abrahæ dicitur *Geneſ.* 18. *capit. cùmque comediſſent, dixerunt ad eum: vbi eſt Sara vxor tua, &c.*

Ex quo patet, quòd Angelus non ſolùm poteſt aſſumere corpus, ſed etiam aſſumpto corpore exercere opera animę vegetatiuæ, quæ ſunt viuere, nutrire, generare, augmentare: hoc enim totum comprehenditur ſub nutrire. Si igitur Angeli boni hæc poſſunt, ſic & Dæmones.

Coitus Dæmonum cum mulieribus.

Et ſi dicãt & confiteantur tales mulieres prędictæ, aliquando coire Diabolum cum eis, non videtur hoc omnino impoſſibile: † pro quo adduco, quod ſcribit Sanctus Auguſtinus *in* 15. *de ciuitate*

ciuitate Dei dicens, ſe audiuiſſe à fide dignis, Syluanos & Faunos, quos incubos & ſuccubos dicimus, mulieribus improbos extitiſſe : nam ſicut Angeli lucis aſſumunt corpora ex aëre, ex ſuperiori & puriori parte aëris, ita Angeli tenebrarum aſſumunt corpora de inferiori parte & de fœtida, vt dicit Aegidius *ſuper octaua diſtinctione.2. lib ſent.* & Iſid. *in c.1.li.7.de ſummo bono.*& plurimi Theologi conſentiunt. Iacobus de Voragine etiam recitat, Dæmonem ſub forma Angelica veniſſe tentatum ſanctam Iulianam.

Item, quòd Dæmones aſſumant corpora aëreæ ſubſtantiæ, & fallere poſſint iſtas mulieres, probatur in iſtis verſibus Claudiani Poëtæ eximij loquentis de Dæmonibus, ſic dicentis: *Dæmones varias inducunt formas ad decipiendum.*

Hi velut aëreo veſtiti corpore, noſtram
Mentiti ſpeciem, multos phantaſmate ductos
Deludunt homines falſi verique Prophetæ,
In tenebris lucem ſimulant, in lite quietem,
Abſcondunt ſub pace dolos, in felle figurant,
Sub dubia ſpecie recti vitiata reponunt.

Et Hieronymus *in vita & legenda beati Antonij* dicit:

Quandoque Dæmones terrent, nunc mulierum, nunc beſtiarum, nunc ſerpentium formas ſumentes,&c.

Ergo poſſibile eſt, Dæmonem apparere mulieribus prædictis, aliquando in forma magni magiſtri, vel amaſij ſui, aliquando in forma canis, vel alterius animalis, vt dicunt: ergo non videm-

dentur confeſſæ impoſſibilia, ſi dicunt ſe conuerſatas cum Dæmonibus, & eos vidiſſe in forma humana, & cum eis habuiſſe concubitum, & ab illis portatas eſſe de vno loco ad alium: puta à ciuitate Pariſiorum vſque Romam, &c.

Exemplum de Dæmone obtēperante inuocanti ipſum.

Accedit ad hoc quòd ſcribit Beatus Gregorius *in 8. lib. ſuorum moraliū*, † Quòd quidam ſacerdos reuerſus domum mancipio ſuo negligentius venienti dixit: *Veni Diabole, diſcalcea me*; quòd mox ceperunt caligarum corrigiæ in ſumma velocitate diſſolui, vt apertè demonſtraret, quòd ipſe qui nominatus fuerat, ſcilicet Diabolus, ad extrahēdum caligas obediret. Et dicit ipſe Sanctus Gregorius, quòd tunc presbyter paueſcens, magnis vocibus exclamauit dicens: *Recede miſer, recede miſer, non tibi, ſed mancipio meo imperabam, &c.* ergo non videtur impoſſibile, quòd Dęmon prędictis mulieribus, ſeu viris eum inuocantibus appareat.

Maleficia aduerſus coniugates, & alios.

Item pro iſta parte facit, † quia videmus quotidie maleficia fieri aduerſus coniugatos & alios, *vt habetur in cap. fraternitatis. ſuprà de frigid. & maleficiat. & 33. q. 1. cap. ſi per ſortiarias.* patet per illud Vergilij (Si Poetæ credimus) de ſocijs Vlyſſis, quos mutauit Circe in formam animalium, vnde dicit ipſe Vergilius:

Ecloga 8.

Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyſſei.

Carminibus, id eſt, incantationibus.

Et † dicit Iſidorus *in 8. Etymologiarum lib.* quòd illa tranſmutatio ſociorum Vlyſſis non fuit fabuloſa.

Et † in Exodo legitur, quòd Magi Pharaonis coram

coram Moyſe & Aaron verterunt virgas in dracones,& aquam in ſanguinem,& cætera.

De † Arcadibus legitur,quòd Arcades tranſeũtes ſtagnum quoddam in Arcadia vertebantur in lupos.

Et Apuleius ſectæ Platonicæ philoſophus ſcribit hiſtoricè,† ſe ipſum in aſinum fuiſſe conuerſum, dum auis fieri conaretur per artem magicam ; ſed tractu temporis in hominem fuiſſe reſtitutum. *Apuleius in aſinum.*

Et iterum, vt ad ſenſus hiſtoricos redeamus, Auguſtinus *in* 18.*de ciuitate Dei,* ſcribit quendam Demenetum nomine fuiſſe verſum in Lupum, ſed poſt annum decimum in hominem reſtitutum : & ſubdit *ibidem* ipſe Auguſtinus : & cùm eſſemus in Italia audiuimus , quaſdam mulieres imbutas his malis artibus,dato caſeo ſtatim homines vertere in iumenta , quę neceſſaria quæq; portabant:& finita opera , iterum fieri homines: mens tamen ſeruabatur humana. & idem dicit Apuleius prædictus de ſe ipſo ſcribens: *quamquã eſſem perfectus aſinus,ſenſum tamen retinebam humanum.* *lib.18. cap.18 de ciuitate Dei.*

† In contrarium facit ſecundùm veritatem, quòd prædicta non ſint poſſibilia , quia vt dicit Damaſcenus *in* 3. *cap. lib.* 2. † Angelus & Diabolus ſunt ſubſtantia incorporea.ergo beſtiale eſt dicere,quòd Dęmones habeant manus vel pedes.

Item ; † quòd Dæmones coïre non poſſint, etiamſi ex permiſſione diuina aſſumant corpora aërea,patet per phyſicam rationem : quia dicunt

phyſici

phyſici, ſemen eſſe ſuperfluum vltimæ digeſtionis,& cætera: ſed quibus non competit mutatio alimenti, non competit emiſſio ſeminis,ergo & cætera.

Item,† quòd non poſſit Diabolus loqui,& ſic non poſſit petere, cenſum à mulieribus iſtis,nec præcipere ipſis,quòd abnegent Deum, probari videtur; quia etiamſi liberè aſſumerent corpora, in corporibus aſſumptis non ſunt illa,quę requiruntur ad formationem vocis, & ideò dicit Philoſophus *in primo Politicorum*, quòd ſoli homini natura dedit ſermonem:& Ægidius *ſuper 8 diſt. 2. lib.ſentent.* vult Dæmonem non habere os,linguā, dentes,palatum,pulmonem,& ſic mutum:& cætera. & ideò licèt aliquando Dæmones videantur loqui in aſſumptis corporibus, non eſt ille ſonus proprię vocis,nec propriè vox,ſed voci ſimilis.

Et licèt etiam dicamus, quòd aliquando comedant,† illa non eſt vera comeſtio:quia & angeli boni & lucis, ſi aliquando comediſſe legantur,vt dicit Ægidius *ſuper dicta octaua diſt. 2. lib. ſent.* non fuit vera comeſtio,quia in illis aſſumptis corporibus virtus digeſtiua aberat.

Angeli qualiter dicantur comedere.

Sed prætereà licèt dicamus Angelos lucis,& Angelos reprobos,aſſumere quandoque corpora ex permiſſione diuina (quia illis non eſt poteſtas niſi à Deo, iuxta illud Euangelij Ioannis: *Non haberes poteſtatem aduerſum me vllam, niſi tibi datum eſſet deſuper.*& Paulus *ad Rom. 13. cap. Non eſt enim poteſtas niſi à Deo,)* † tamen regulariter in tenebroſo aëris carcere detinentur Dæmones vſque

Ioan. 19.

Vbi detineantur Dæmones vſque ad diē iudicij.

vſque ad diem iudicij, ſcribente Auguſtino *in li. 3. ſuper Geneſim ad litteram,* & Magiſtro ſententiarum *in 2. lib. diſtinct. 6.* ſi ergo aliquando Dæmones corpora aſſumant ad nocendum, hoc ex ſpeciali permiſſione procedit: cùm ſcribat Gregorius *in 2. lib. ſuorum moralium*, quòd nec aërem, in quo habitant, nec alia poſſunt elementa concutere, niſi permittat Deus. de hoc etiam legitur *Matth.* 8. *Marci* 5. vnde ſatis patere videtur, quòd Diabolus non poſſit facere mulierem, vel maſculum abnegare Deum, committere homicidium, vel aliud malum facere, niſi ex ſpeciali permiſſione diuina.

Probatur etiam hoc aliunde: quia, vt ſcribit idem Gregorius *in* 18. *ſuorum moralium: omnis voluntas Diaboli iniuſta eſt: tamen Deo permittente omnis poteſtas iuſta: &c.*

Et idem Gregorius *in* 3. *Dialogorum* inquit: *Malignus ſpiritus cogitationi, locutioni, atque operationi noſtræ ſemper aſſiſtit, ſi fortaſſe quid inueniat, vnde apud examen æterni iudicis accuſator exiſtat: &c.* † Et ſic ſpiritualiter, non corporaliter aſſiſtit nobis Dæmon. *Cur actibus noſtris aſſiſtat Dæmon.*

Sed præterea ratione probo, quòd non libero voluntatis arbitrio adeſt Dæmon aduocanti: quia ſi pro libera voluntate poſſent Dæmones nocere, & malè perſuadere in corporibus aſſumptis, † non ſolùm mulieribus, ſed etiam viris perſuaderent hæreſes, & ſanctæ fidei noſtræ abiurationem, & omnia mala: quòd tamen regulariter non contingit. *Dæmones non adſunt aduocanti pro arbitrio.*

Item † viris bonis, & pijs, nocerent, quod ta-

men non faciunt: quia certum eſt bonos, pios, & iuſtos ſecuros eſſe ab incurſionibus Dæmonum: nam vt dicit Hieronymus *in vita B. Antonij*, Iuſtus non ſubiacet Dæmoni.

Et generaliter concludo, quòd licet de poteſtate Diaboli ſcribat Iob *in 41. c. 3.* † *Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei*: tamen iſta eſt fręnata à poteſtate diuina & bonitate. Et dicit Auguſtinus *in 11. lib. ſuper Geneſim*: *Habet Diabolus magnam cupiditatem nocendi: facultatem autem non, niſi quæ datur à Deo.* Et paulò pòſt ſubiungit Auguſtinus: *Deus ſingulos malos ſupponit bonis, & malorum improbitas, non quantum nititur, ſed quantum ſinit, poteſt.*

Magna eſt Dæmonis poteſtas, & magna eius cupiditas ad nocendum.

Vnde non ſemper quando vult Dæmon poteſt aſſumere corpus humanum, ad perſuadendum ea, quæ fatuæ mulieres confitentur.

Et illud eſt certum: quòd etiamſi liberè & abſolutè aſſumerent Dęmones corpora, & formam humanam (quod negatur) † tamen numquam apparerent, quin terrerent: & ſic non libenter & faciliter inuocarentur: quia etiam Angeli boni ſiue Angeli lucis terrent. Patet in Angelo, qui apparuit Zachariæ patri Ioannis Baptiſtæ ſtante à dextris altaris incenſi, quo viſo turbatus eſt Zacharias: quem confortans Angelus dixit: *Ne timeas Zacharia.*

Et ſimiliter mulieres euntes ad monumentum, prout ſcribitur Marci vltimo cap. *Cùm viderent iuuenem ſedentem in dextris, coopertum ſtola candida, obſtupuerunt valde: qui dixit illis: Nolite expaueſcere.*

Simi-

Similiter etiam Angelus, qui comitatus eſt filium Tobiæ, compulit Tobiam & filium eius admirari,& ab illis recedens dixit (prout legitur Tobiæ 12.) *Pax vobis,nolite timere*: ſi ſic eſt in Angelo lucis, multò magis,& multùm maiorem timorem incutit Angelus reprobus & tenebrarũ: ſcribit tamen Iacobus de Voragine *in vita Ioãnis Baptiſtæ*, quòd bonorum Angelorũ eſt proprium ex ſua viſione territos verbis benignis conſolari: mali autem Angeli illis, quos territos ſenſerint maiorem timorem incutiunt; vnde non facile eſt, nec poſſibile, etiã niſi ex ſpeciali permiſsione diuina,Dæmonem aſſumere corpus, & apparere inuocantibus illum.

† Ad illa autem quæ dicebam heri per artem magicã ſocios Vlyſsis verſos à Circe in belluas: & per artem magicam homines verti in bruta: Domini mei,ſciendum,quòd beatus Auguſtinus *in præallegato* 18.*lib. de ciuitate Dei* multa & multa miranda dicit de his tranſmutationibus: tandem tenet ibi & concludit, quòd iſta non fuerunt facta realiter: & illæ tranſmutationes non fuerunt veræ eſſentialiter, quamquam illuſione Dæmonum demonſtrarentur eſſe.

Per artẽ magicam homines non poſſunt conuerti in bruta animalia.

Idem concluditur in vitis Patrum vbi agendo † de miraculis ſancti Macharij dicitur, quòd quędam puella fuit ducta ad ſanctum Macharium, quam parentes eius dicebant arte magica factam equam ſic & taliter, quod omnes videntes eam dicebant eſſe equam: his reſpondit amicus Dei,quòd ipſe non videbat equam,ſed puellam: non enim poterat ipſe à Dæmonibus illu-

B.Macharius Dæmonis fallaciam ſoluit.

d::poſt hoc introduxit vnà cum parentibus puellam in cellam ſuam, orans deuotiſſimè Deum, vt ipſe talem monſtraret parentibus, qualis ſibi videbatur,& repentè fugatâ Dæmonum fallaciâ, omnibus apparuit puella ipſa in forma ſua propria hominis: ex hoc apertè demonſtratur, quòd non realis mutatio illa fuerat, ſed illuſio oculorum per Dæmonum fallaciam cauſata.

Tranſmutationes, quas narrant hiſtorici & Poëta, qualiter facta intelligi debeant.

Quotieſcumque igitur huiuſmodi transformationes & mutationes leguntur apud hiſtoricos poëtas,ſemper intelligamus apparenter,non eſſentialiter factas: ſicut videmus in furioſis & ebriis, qui ſępe & ſæpiſſime aliud pro alio exiſtimant: non enim eſt difficile Dęmoni, *vt Theologi volunt*, ex ſpeciali permiſſione diuina demonſtrare,quòd homo ſit bos, vel lupus: quia non ſinit veram rem ad oculos peruenire.

Et † Cæcus Eſculanus *ſuper tractatu ſphæræ*, qui plenè incantationes Dęmonum dicitur nouiſſe, & potentias ipſorum, cùm fuerint ei valde familiares,profitetur, quòd Dæmones nequeunt humanum corpus vertere in brutum: nec poſſunt facere quòd mortui reſurgant: † ſed miracula poſſunt facere Dæmones per virtutem rerum naturalium nobis occultam, ipſis verò notiſſimam.

Et † alia etiam,quæ miracula videantur, poſſunt facere Dæmones: & hoc poteſt contingere duobus modis; vno modo ab intra; † quia Dæmones poſſunt phantaſiam hominum, & etiam ſenſus corporeos alterare, vt aliquid appareat aliter quàm in veritate ſit; & hoc etiam interdum

dum fieri dicitur per virtutes aliquarum rerum corporalium.

† Alio modo poſſunt Dęmones hoc facere ab extra, quia Dæmō poteſt ab aere corpus aereum ſumere, & formā alicuius mortui & ſub tali forma apparere viuis: & iſtis modis contingit fieri illuſiones à Dęmonibus.

Reſpondendo igitur ad propoſitum, cùm dictum eſt, quòd Circe tranſmutauit ſocios Vlyſſis in belluas, dicendum eſt, quòd hoc fuit apparenter, non realiter nec eſſentialiter: & ideò iure merito † ars magica gentium illuſiua diu fuit à Romanis excluſa & prohibita: nam in lege duodecim tabularum fuit prohibita, prout etiam refert Plinius *in lib. naturalis hiſtoriæ*, & iure merito: quia ſcribitur etiam 19. *cap. Leuitic.* vbi Dominus dixit: *non declinetis ad Magos, nec ab ariolis aliquid ſciſcitemini, vt polluamini per eos.* Et ſequitur *in* 20. *cap. Vir ſiue mulier, in quibus Pythonicus, vel diuinationis fuerit ſpiritus morte moriantur, lapidibus obruent eos; ſanguis eorum ſit ſuper illos.*

Magica ars Romanorum lege prohibita.

Et iterum redeundo ad tranſmutationem ſociorum Vlyſſis in belluas, dicitur ſecundùm ſenſum allegoricum, quòd Circe fuit formoſa meretrix, quæ hominum mores ſua pulchritudine variabat, adeò quòd etiam modeſti viri capiebantur, & declinabant in beſtiales mores propter quod dictum eſt id eſſe fictum, quòd Circe homines transformabat in belluas; id eſt, in belluinos mores; ideò mutauit ſocios Vlyſsis: quia in variis voluptatibus eos tenuit, quouſque facundus Vlyſſes ſua oratione eos reduxit ad notum

Cur dicatur Circe ſocios Vlyſſis in beſtias conuertiſſe.

iter virtutis: nam vt Aulus Gellius dicit *in primo lib. noctium Atticarum:* in pecudum ferarúmque numero habetur quiſquis corporeis voluptatibus preſſus eſt. Et Philoſophus *in 1. Ethicorum* inquit: omnino beſtiales ſunt, vitam pecudum eligentes, & ita eſt: nam eos, qui dediti ſunt paſſionibus corporeis & voluptatibus, dat Deus omnipotens in reprobum ſenſum *23.q.4.ca. Nabuchodonoſor.* ſed *vt ſuprà dictum eſt*, † in talibus tamen ſemper remanet mens humana, *hoc eſt*, ſynderesis, id eſt, morſus conſcientię ſemper repugnat quantùm in ſe eſt, contra beſtiales ſenſus ſeu contra beſtialitates huiuſmodi.

Synderesis quid ſit.

† Et nota, quòd ſynderesis ſecundùm Auguſtinum eſt naturale iudicatorium in quo ſunt vniuerſalia iuris diuini: & eſt quædam vis animæ ſuprema ſecundùm Hieronymum, quæ ſemper remurmurat & repugnat contra mala: vt etiam hoc habes per Archidiaconum *26. q. cap. Epiſcopi.*

Concludo itaque quòd impoſſibile eſt per artem magicam mutari hominem in aliquam beſtiam, ſeu in animal brutum. † Et qui credit aliquam creaturam poſſe trāſmutari in aliam creaturam, ſtultus eſt, & Pagano infidelior. *dicto c. Epiſcopi.*

Tranſmutationes veræ per miracula.

Sed per miracula vera & ſancta veræ fiunt tranſmutationes. *1. q. 1. c. teneamus.* † vt de virga coram Moyſe tranſmutata in draconem, quod non fuit illuſio, ſed fuit mutata natura; vt *de conſecr. diſtin. 11.* re vera. nam miraculum dicitur, quia mirum; quia eſt ſupra vires naturæ, vel quo ad factum,

factum, vel quoad modum: quoad factum, vt quòd ad preces Gregorij Neocæſarien. legitur quidam mons retractus, & locum dediſſe baſilicæ ædificandæ: vt refert Archidiaconus 26. *quaſt.* 5. *capit. nec mirum.* quòd mortuos etiam legitur reſuſcitaſſe beatum Petrum, vt habetur in actibus Apoſtolorum 9. *capit. in fin.* & 1. *quaſt.* 1. *cap. teneamus, præallegato,* & 23. *queſt.* 8. *cap. Petrus:* & *Lucæ* 7. & 8. & *de pænit. diſt.* 1. §. *Ex his itaque, alias.* §. *denique. verſ. in Euangelio.* † Hæc ſunt miracula, quia ſunt ſuper vires naturæ: quoniam de priuatione ad habitum non datur regreſſus via naturali.

Bifariam poſſunt fieri miracula.

Miracula vera ſunt ſupra vires naturæ.

Fiunt etiam miracula quoad modum, vt in infirmis, quos in inſtanti Deus ſanauit. & *habetur in Euangelio Ioannis, Matthæi, Marci, & Lucæ in multis locis.* & *Archidiaconus refert in dicto c. nec mirum.* hæc ſunt miracula bona.

Miracula quoad modũ qualiter fiant.

Sed redeundo ad propoſitum, † & concludo, plurima ex his, quæ confitentur tales mulieres, *de quibus ſuprà*, ſunt impoſſibilia, vt putà quòd conuertantur in muſcipulas; plura alia ſunt veriſimilia.

Franc.

Franciſ. Peña

In Ambr. de Vignate art. 1. quęſt. de Strigibus.

† *Circa primum, & cætera.*] Summa huius primi articuli hæc eſt. Tria hîc potiſſimùm nititur concludere: primum, non poſſe Dæmones liberè, & pro nutu, & arbitrio ſuo exercere cum Lamijs ea maleficia, quæ ab ipſis narrantur: ſecundum, ea tamen poſſe facere Dæmones permittente Deo: tertium, impoſſibile eſſe virtute Dæmonum vnam creaturam in aliã tranſmutari: ſed eas tranſmutationes, quæ à pleriſque factæ narrantur, apparantes fuiſſe, nõ veras. Quę omnia ex diſputationis ſerie ſuo loco manifeſta fient.

† *Et videtur, quòd ſint poſſibilia prædicta*, *&c.*) Ex his argumentis non colligas protinus contrariam ſententiam profiteri Ambroſium, quoniam vt paulò anteà dicebam *commentario* 1. *ſeu num. ad quæſti. Ambroſij noſtri* ſententia eius eſt Dæmones liberè, & pro nutu, & arbitrio ſuo non poſſe hæc ſcelera exercere, niſi ex permiſſione diuina.

† *Probatur, quia Dominus interrogauit Dæmonem*, *&c.*) De intellectu ſeu expoſitione huius auctoritatis vide B. Thomam. 2. 2. *q.* 95. *art.* 4. *ad primum argumentum*. quam etiam retulit Ambroſius *Tractatu de hæret. in reſponſione ad primum argumentum quæſtionis ſeptimæ, num.* 84.

† *Et ero ſpiritus mendax in ore omnium prophetarum eius.*) Hoc permittit Deus optimus maximus, cùm placet ſuæ prouidentiæ, ob peccata hominum, qui veritatem intelligere non merentur.

† *Apparuerunt Abrahæ.*] Hoc habetur *Geneſis cap.* 18. Vbi apparuerũt Abrahæ tres Angeli in forma trium virorum.

† *Apparuerunt etiam Angeli Loth & ciuibus Sodomorum.*) Id habetur *Geneſis cap.* 19. Vbi duo Angeli à Loth hoſpitio ſuſcipiuntur.

† *Prout ſcribitur in Tobia.*) Id habetur *Tobiæ cap.* 5. Vbi Angelus Raphael Tobiam iuniorem ducit in Rages ciuitatem Medorum.

† *Pro quo adduco quod ſcribit Sanctus Auguſtinus, &c.*) De hoc dubio breuiter ſcribit B. Thomas 1 *parte. quæſt.* 51. *art.* 3. *ad ſextum argumentum;* vbi ait, impudentiæ videri, negare huiuſmodi experimenta: cùm multi hæc vera eſſe fateantur. Pleniùs hæc proſequitur Iacobus Sprenger *in Malleo Maleficarum part.* 1. *quæſt.* 3. & 4. & dicam paulò poſt, *verſ. item quòd Dæmones coire non poſſint.*

† *Aliquando in forma magni Magiſtri.*) Id eſt in forma præſidis ſiue regis: nam quiſquis hanc diabolicam ſectam profitetur, adducitur ab eo, à quo inſtituitur ante tribunal Dæmonis, qui in ſolio quodam ad ſimilitudinem regis ſedet. Dæmon enim ſe illi in figura quadã viſibili, & corporea oſtendit, vt falſam maieſtatem ſuam, & imperium, ementito quodam ſigno illis perſuadeat. ita Alfonſus Caſtrus *lib.* 1. *cap.* 16. *de iuſtâ hæret. punit.*

† *Quod quidam ſacerdos reuerſus domum, &c.*) Peſſima eſt eorum conſuetudo, qui vel ob iram, vel ob quamlibet aliam cauſam facilè Dæmones vocant, exclamantes, vt ſibi præſtent vel auxilium, vel aliquod alicui nocumentum inferant: Dæmones enim cùm habeant obſtinatã voluntatẽ in malo, vt grauiter & verè docet B. Thomas 1 *par. q.* 64. *art.* 2. paratiſſimi ſunt ad nocendum: quare cauendum eſt ab hac incauta Dæmonum inuocatione, ne forte permittat Deus ob peccata noſtra, vt Dæmonis poteſtas ſoluatur, & grauiter inuocantibus noceat.

† *Quia videmus quotidie maleficia fieri aduerſus coniugatos, & alios, &c.*) Hoc eſt veriſſimum, & quotidiana experientia comprobatum, adeò vt maleficium inter impedimenta matrimonij numeretur à Theologis, *lib.* 4. *Sentent. diſt.* 34. & à canoniſtis *in tit. de frigidis & maleficiatis in Decretalibus, & in cap. ſi per ſortiarias.* 33. *q.* 1. quibus locis latè de hoc maleficij genere diſputant doctores. adde Iacobum Sprenger *in Malleo Maleficarum par.* 2.

quæſt. 1. cap. 5. & ſeq. Paulum Grillandum *tract. de Sortilegijs quæſt.* 6. & Alphonſum Caſtrum *lib. 1. cap. 15. de iuſta hæret. punit.*

Maleficia contra coniugatos multis modis fiunt.

Hæc autem maleficia, quæ aduerſus coniugatos & alios fiunt, ne poſſint actum venereum exercere, multis modis permittente Deo fieri poſſunt tam ex parte Dæmonum quàm ex parte Maleficorum, qui Dæmonum poteſtate funguntur. Ac Dæmones quidem varijs hæc artibus perpetrare poſſunt: primò mouendo hominis phantaſmata ad illuſionem: vt ſi tale phantaſma fœminæ obijceretur, quo ſibi redderetur horrificum vel tactu vel viſu membrum genitale viri. Secundò poſſunt per eandem ſpecierum alterationem inuiſam & exoſam vxorem viro reddere, & virum fœminæ. Tertiò poſſunt per ſolũ motum impedire virile ne erigatur, aut erectum relaxare, ne opus venereũ poſſit vel inire, vel abſoluere. Quartò poſſunt tempore breuiſſimo & actu ciciſſimo applicando actiua paſſiuis, & inſtrumentum fœmineum indurare, & lumbos viri infrigidare, & ſpiritus illos, quibus inſtrumentum erigitur, exufflare & diſſipare. Poſſunt itẽ permittente Deo, per venena vel aliam herbarum applicationem, generatricem virturem in viro exſiccare, & conceptricem in fœmina. Denique multis alijs incognitis modis hæc maleficia perpetrare poſſunt.

Ad hæc verò maleficia exercenda Malefici credunt ſe poſſe compellere Dæmones, cùm in eo valde decipiantur: homines enim niſi diuina virtute muniti, nulla arte valent inuitos Dæmones trahere, aut tenere, aut ad aliquod opus faciendum compellere. Dæmones autem vt faciliùs homines ad ſe alliciant, fingũt ſe eorum obſequio eſſe addictos, & imperio eorum premi ac cogi. ſed de hoc vide omnino quod ſcripſi *lib. 2. commentariorum in Directorium ſuper quæſt. 42. §. Annulum, vel ſpeculum.*

Iam illud hoc loco breuiter inquirendum eſt, videlicet quo pacto hæc maleficia diſſolui poſſint. Et cùm maleficiati hæc ſæpiſſime, Deo permittente, patiantur ob peccata ſua, ideò optimum remedium eſt, vt contrito corde ſeſe ad Deum conuertant, precibúſque tam ipſi pro ſe, quàm alij pro ipſis diuinam miſericordiam implorent: item exorciſmorum beneficio vtantur. de quo

in dicto

in dicto cap. ſi per ſortiarias. 33. q. 1. ita ſcriptum eſt: Si per ſortiarias atque maleficas artes, occulto, ſed numquam iniuſto Dei iudicio permittente, & Diabolo præparante, concubitus non ſequitur, hortandi ſunt quibus iſta eueniunt, vt corde contrito, & ſpiritu humiliato, Deo & ſacerdoti de omnibus peccatis ſuis puram confeſſionem faciant, & profuſis lacrimis, & largioribus eleemoſynis, & orationibus atque ieiuniis Domino ſatisfaciant: & per exorciſmos, ac cætera eccleſiaſtica medicinæ munia miniſtri Eccleſiæ, tales quantùm Dominus annuerit, qui Abimelech ac domum eius Abrahæ orationibus ſanauit, ſanare procurent. Hactenùs ibi. Refertque Iuo in Decreto *par. 8. cap. 194.* & de hoc articulo vide plenè per Iacobum Sprenger in Malleo Maleficarum *par 2. quæſt. 2. cap. 2. & ſeq.* *Geneſ. 20.*

Poſtremò ſciendum eſt in hac cauſa, nullo pacto licere vnum maleficium per aliud maleficium diſſoluere; hæc eſt communis ſententia Theologorum *lib. 4. Sentent. diſt. 34.* vbi B. Thomas *quæſt. 1. art. 3.* & Ioannes Maior *quæſt. 2.* Syluester *in ſumma* verbo, *maleficium: quæſt. 8.* Alfonſus Caſtrus *lib. 1. cap. 15. de iuſta hæret. punit.* & alij quos gratiâ breuitatis omitto: quamobrem nullo pacto licet Dæmones inuocare, aut magicos ſeu incantatores adire, vt illi illata iam maleficia per alia maleficia diſſoluant. Primùm quoniam hoc ſuapte natura malum eſt, nullo ergo pacto id admittere licet. Rurſus Dæmones hoſtes noſtri ſunt, nullámque nobis fidem niſi in noſtram perniciem ſeruant. Prætereà non ſunt facienda mala, vt inde inueniant bona. huc ſpectat *cap. qui ſine ſaluatore. 26. q. 2.* hæc verò propoſitio *quòd maleficia liceat diſſoluere per alia maleficia*, tamquam erronea fuit damnata per facultatem Theologicam Pariſienſem anno Domini 1318. in hęc verba: *Sexto quòd licitum ſit aut etiam permittendum, maleficia maleficiis repellere, error.* Hæc ibi. *Maleficium maleficio diſſoluere non licet.*

Tandem vt nihil in hac cauſa parum explicarum relinquamus hoc etiam omnino addere oportuit, non modo non licere vnum maleficium per aliud repellere (vt hactenùs oſtenſum eſt) ſed nec licere vti opera malefici ad tollendum aliud maleficium, etiamſi paratus ſit maleficus ille ad exercendum maleficia. hæc eſt etiam com-

munis,

munis, vera, & omnino tenenda ſententia, quam profitentur Alfonſus Caſtrus *lib.1.cap. 15. de iuſta haret.punit.* Dominicus Sotus *lib.4. Sentent.diſt.34. quæſt.1. art.3.* Iacobus Vngarellus apud Angelum Clauaſium *in ſumma, verbo, ſuperſtitio.§.13* & alij, quos ſtudio breuitatis omitto. hæc inquã eſt communis & vera ſententia, quam præcitati ſequuntur aduerſus Aureolum *lib. 4. Sentent. diſt. 34.q. 2.* & Angelum Clauaſium *in dicto §. 13.* Rationes validiſſimas, quibus hæc ſententia nititur, vide apud doctores proximè citatos.

Ex his omnibus refellitur veriſſimè deciſio textus *in l. eorum.C.de malef.& mathemat.* Bartoli & aliorum interpretum iuris ciuilis *ibidem*, Baldi *in.l.1.C.e.tit.* aſſerentiũ licere vti maleficijs ad alia maleficia auertenda. Immò verò præcitatam.l. *eorum C.de malef. & mathemat.* velut iniquam iam olim iuſto iudicio condemnauit Leo Imperator cognomento Philoſophus per conſtitutionem quandam Græco ſermone conſcriptam, quam nunc latinam habemus. eſtque mihi inter conſtitutiones huius Imperatoris *nu.* 65. cuius initium eſt: *Qui propter temulentorum*, &c.

† *Et dicit Iſidorus in 8 Etymolog.lib.&c.)* Id habet Iſidorus *lib. 8. Etymologiarum cap. 9.* cuius verba ita habent: Fertur & quædam Maga famoſiſſima Circe: quæ ſocios Vlyſſis mutauit in beſtias. hactenùs Iſidorus. Ambroſius verò paulò pòſt copioſè demonſtrabit has non fuiſſe veras tranſmutationes, ſed tantùm apparentes, & illuſionibus Dæmonum fabricatas.

† *Et in Exodo legitur quòd Magi Pharaonis, &c.)* Hæc hiſtoria habetur *Exodi cap.7.* ea verò notiſſima eſt, & ob id à me omittetur. qualiter autem Magi Pharaonis illa per incantationes ſuas fecerint, quæ Scriptura commemorat præcitato loco, copioſè exponunt Theologi; ea ſpeculatio non eſt præſentis loci, nec noſtræ breuitatis. vide B. Thomam *par. 1 q.110.art.4.& 2.2.q.178.art.2.& lib.3.aduerſus Gentiles cap.104. & multis ſequentibus.*

† *De Arcadibus legitur, quòd Arcades, &c.)* Hoc ſcribit B. Auguſtinus *lib.18.de ciuitate Dei.c.17. & 18. c. eiuſdem lib.* ait ita: *Mandatúmque eſt litteris à dijs vel potius Dæmonibus Arcades in lupos ſolere conuerti.* Hæc ibi. De Arcadibus

dibus hoc etiam reperio apud Iſidorum *lib. 8. Etymologiarum cap. 9.* Legitur, inquit Iſidorus, de ſacrificio, *quod Arcades Deo ſuo Lycao immolabant, ex quo quicunque ſumerent in beſtiarum formas conuertebantur.* Hactenus ille.

† *Seipſum in aſinum fuiſſe conuerſum &c.*) Iam monui paulo antea Ambroſium, paulòpoſt oſtenſurum has non fuiſſe veras tranſmutationes, interim videto quid de hac re ſcribat Alfonſus Caſtrus *lib. 1. cap. 14. de iuſta hæret. punitione*, vbi & hæc refert, & qualiter ſint intelligenda, declarat.

† *In contrarium facit ſecundùm veritatem, &c.*) Reuocandum eſt in memoriam, quod dixi ſuprà *num. 1. ſub initium quæſtionis noſtræ de Lamijs*, vt hæc quæ nunc ſubſequũtur intelligantur: nam hîc iam nititur Ambroſius oſtendere Dæmones re vera non poſſe pro nutu & arbitrio ſuo ea maleficia & opera cum Magis exercere, quæ ipſi commemorant: poſſe tamen ea perpetrare ex permiſſione diuina: eo excepto, quod paulò etiam poſt demonſtrabit, videlicet eos non poſſe vnam creaturam in aliam tranſmutare. Hæc eſt ſententia huius auctoris, vt apertiſſimè colligitur ex ſerie totius diſputationis; quæ & communis eſt, & vera, & communi theologorum conſenſu recepta. non ergo negat Lamias poſſe corporaliter deferri per longa locorum interualla, aut alia quæ cum ipſis geri dicuntur: ſed cuncta hæc non poſſe liberè per Dæmones exerceri, niſi Deus optimus maximus id permittat.

† *Angelus & Diabolus ſunt ſubſtantia incorporea.*) Vide B. Thomam 1. *par. quæſt. 51. art. 1. & ibi Caietan.* & Theologos ſcholaſticos *lib. 1 ſent. diſt.* 8 Burchardus *lib. 20. decretorum cap.* 88. ex dialogo Gregorii hoc affert decretũ: *Dic quæſo te, apoſtatas ſpiritus à cæleſti gloria deiectos, corporeos an incorporeos eſſe ſuſpicaris? Petrus. Quis ſanè ſapiens, eſſe ſpiritus corporeos dixerit?* Hactenus ibi.

† *Item, quòd Dæmones ſcire non poſſint etiamſi ex permiſſione diuina, &c.*) Hoc quod Ambroſius refert hîc, ad incubos & ſuccubos Dæmones referendum eſt, de quo magna eſt controuerſia inter graues auctores, videlicet an ſit verum quòd Dæmones actus venereos exerceant in aſſumptis corporibus, nunc formam viro- *Dæmones incubi & ſuccubi an coëant & quomodo.*

rum

virorum, aliàs formam ſeu figuram fœminarum aſſumentes. & Ambroſius hîc ſignificare videtur omnino eſſe impoſſibile, vt Dæmones coëant, etiamſi ex permiſſione diuina corpora craſſa aſſumant. hoc ipſum ſub dubio videtur relinquere Beatus Auguſtinus *libr. 15. de ciuitate Dei capit. 23.* & alij. Sed Beatus Thomas *par. 1. quæſtio. 51. artic. 3. ad ſextum argumentum*, & Iacobus Sprenger *in Malleo Maleficarum par. 2. quæſt. 1. cap. 4.* & Barrholomæus Sybilla *in Speculo peregrinarum quæſtionum, quæſt. 2. ſecundi tertia Decadis*, & Alfonſus Caſtrus *lib. 1. cap. 16. de iuſta hæreticorum punitione*, & alij de hac re non cenſent dubitandum. quoniam verò res hæc ad credendum videtur difficilis, propterea quid de hoc articulo ſentiendum videatur libenter explicabo, iuxta mentem præcitatorum doctorum.

Dæmones coëuntes non poſſunt ex corporibus aſſumptis ſemen emittere.

Dæmon ergo qui harum rerum inferiorum proprietates bene notas habet, poteſt aërem condenſare, & ex illo, aut ex aliqua alia materia corpus conficere, illúdque in figuram hominis, aut alterius animalis diſponere. Quo corpore confecto licèt illi nullam animam dare poſſit, poteſt tamen circa motum localem omnia illa operari, quæ operaretur anima ſi eſſet in illo: nam poteſt mouere manus, pedes, linguam ad locutionem, erigere membra genitalia, vt apta eſſe videantur ad coïtum. & totum denique corpus mouere, ſicut viri cum mulieribus coëuntes mouere ſolent. rametſi verò hæc omnia fecerint, ſemen tamen ex corpore illo emittere non poſſunt: quia ſemen illud (vt phyſici & medici docent) eſt pars ſubſtantiæ, quæ ex cibo optimè digeſto remanet, illa ſcilicet quæ proxima eſt, vt conuertatur in ſanguinem: corpus autem illud phantaſticum cùm ſit prorſus inanimatum, non poteſt cibos concoquere, nec vllam illorum facere digeſtionem: vnde conſequitur, vt nec ſemen vllum habeat, quod emittere poſſit, dum coïre nititur cum fœminis: Neceſſarium eſt igitur, vt cùm Dæmon coït cum fœmina mediante illo corpore phantaſtico à ſe, Deo permittente, fabricato, ex alio corpore humano ſemen illud extorqueat, vt illud in vas muliebre emittere poſſit. Fœmina verò præſtigiis Dæmonis illuſa putat ſemen illud à Dæmone incubo ex proprio corpore emitti.

Semen ex alio corpore aſſumunt Dæmones ad coïtum.

ri. Dubium autem non eſt, quin fœmina poſſit ex illo ſemine concipere, vt præcitati vno ore admittunt. Si verò contingeret concipere, proles inde nata nõ eſſet dicenda filius illius Dæmonis concũbentis, ſed potiùs filius illius hominis, à quo Dæmon extorſit ſemen, quod in vterum fœminę immiſit ex quo conceptus ille ſubſecutus eſt. ita docent præ cæteris B. Tho. & A. fonſus Caſtrus proximè citati. Ambroſius verò hîc non negat hanc cõmunem ſententiã, ſed idem prorſus ſentit, vt eius ratio demõſtrat.

Incubum Dæmonem vocant doctores eum, qui in figura viri concumbit cum fœmina; ſuccubum verò appellant eum, qui in forma & figura fœminæ ſupponitur viro coëunti, à quo accipit ſemen, quòd cùm fit incubus transfundat in vterum fœminæ. Lamiæ autem ſæpe experiuntur huiuſmodi Dæmones incubos & ſuccubos, vt conſtat ex earum confeſſionibus. & ex his remanet apertus hîc Ambroſij locus. *Incubi & ſuccubi Dæmones qui.*

† *Item, quòd non poſſit Diabolus loqui, &c.*) Hic locus eodem modo intelligendus eſt, ac proximè præcedens: nã cùm Dæmones ſint ſpirituales ſubſtantiæ corporibus carentes, manifeſtum eſt, quòd ex proprietate ſuæ naturę non poſſunt eos actus exercere, qui exercentur per inſtrumenta corporis organici, & propterea conſequitur, vt ſi in aſſũptis corporibus loquãtur, palpẽt, emittant ſemẽ, & ſimilia faciãt, tales actus naturaliter nec ſunt Dæmonum, nec eorum corporum, à quibus mediantibus Dęmonibus exercentur. Angelus ergo b nus, vel malus propriè nõ loquitur per corpora aſſũpta, ſed eſt aliquid ſimile locutioni, in quãtum format ſonos in aëre ſimiles vocibus humanis. Ita dicit B. Thomas *par. 1. quæſt. 51. art. 3. ad quartum argumentum.* & iuxta hanc doctrinam accipienda ſunt quę hoc loco tradit Ambroſius; immò ipſe etiam ſe ipſum explicat *in fine huius nu. ibi: Non eſt ille ſonus propriè vocis. &c.*

† *Illa non eſt vera comeſtio, &c.*] In ſacra ſcriptura Angeli aliquando comediſſe leguntur, *vt Geneſis cap. 18. ibi: Cùmque comediſſent. &c. & Tobiæ cap. 8. ibi: t poſt hæc epulati ſunt benedicentes Deum.* Qualiter autem intelligendi ſint comediſſe dubium eſt, & Ambroſius illam non fuiſſe veram comeſtionem apertè declarat hoc loco, cui omnino *Comedere nõ conuenit Angelis.*

nino conſentit B. Thomas *in 1. par. quaſt. 51. art. 3. ad quintum argumentum* cuius hæc ſunt verba: *Ad quintum dicendum, quòd nec etiam comedere, propriè loquendo Angelis* conuenit, quia comeſtio importat ſumptionem cibi conuertibilis in ſubſtantiam comedêris. Et quamuis in corpus Chriſti poſt reſurrectionem cibus non cõuerteretur, ſed reſolueretur in præiacẽtem materiam: tamen Chriſtus habebat corpus talis naturæ, in quod poſſet cibus conuerti: vnde fuit vera comeſtio. Sed cibus aſſumptus ab Angelis neque conuertebatur in corpus aſſumptum, neque corpus illud talis erat naturæ, in quod poſſet alimentum conuerti: Vnde non fuit vera comeſtio, ſed figuratiua ſpiritualis comeſtionis. Et hoc eſt quod Angelus dixit Tobiæ 12. Videbar quidem vobiſcum mãducare, & bibere, ſed ego cibo inuiſibili, & potu, qui ab hominibus videri non poteſt, vtor. Abraham autem obtulit eis cibos, exiſtimans eos homines eſſe, in quibus tamen Deũ venerabatur, ſicut ſolet Deus eſſe in Prophetis, vt Auguſtinus dicit 16. *de ciuitate Dei.* hactenus ibi B. Thomas. ex quibus apparet veram eſſe Ambroſij ſententiam hoc loco, quæ etiam lumen declarationis accipiet ex traditis per eundem B. Thomam *quodlibeto. 3. q. 2. art. 5.*

Chriſtus poſt reſurrectionẽ qualiter comederit.

Dæmones ad quem locum detruſi ſint poſt lapſum.

† *Tamen regulariter in tenebroſo aëris carcere detinentur Dæmones vſque ad diem iudicij, &c.*) Adhuc perſiſtit Ambroſius in ſuſcepto inſtituto, vt videlicet probet Dæmones non pro libero voluntatis arbitrio perpetrare quæcumque maleficia, quotiens & quando volunt: id autem probat hoc medio; quia Dæmones, inquit, tametſi corpora aſſumere poſſint ex permiſſione diuina, non propterea liberrimè quidquid cupiunt eos facere concludendum eſt: quoniam regulariter in tenebroſo aëris carcere detinentur vſque ad diem iudicij. In his Ambroſij verbis hæc vertitur quæſtio, An Dæmones omnes cum primùm peccauerunt, detruſi fuerint ad infernum, an verò remanſerint in ſuperiori aëris regione, ſeu in aëre caliginoſo. de hac quæſtione agit Magiſter ſentent. *lib. 2. diſt. 6. §. non enim.* & ibi doctores ſcholaſtici, & B. Thomas *in 1. par. quaſt. 64. art. 4. & alibi.* horum concluſio eſt, Dæmones vſque ad diem iudicij remanſiſſe prope nos in hoc aëre

cali-

caliginoſo ad noſtrum exercitium; licèt eorum aliqui nunc in Inferno ſint ad torquẽdum eos, quos ad malum induxerunt, poſt diem verò iudicij omnes mali tam homines, quàm Dæmones in Infernò erunt. Hanc ſententiam videtur comprobare illud Iudæ Apoſtoli *in Epiſtola ſua Canonica cap. vnico*, vbi hæc ſunt verba: *Angelos verò qui non ſeruauerunt ſuum principatum, ſed dereliquerunt ſuum domicilium, in iudicium magni Dei, vinculis æternis ſub caligine reſeruauit.* hactenùs ibi. Item illud Petri Apoſtoli *in Epiſtola canonica 2. cap.* vbi ita ſcriptum eſt: *Si enim Deus Angelis peccantibus non pepercit, ſed rudentibus inferni detractos in Tartarum tradidit cruciandos in iudiciũ reſeruari.* hæc ibi. tametſi ergo in hoc aëre caliginoſo remanſerint ad exercitium noſtrum, non tamen liberam habent nocendi poteſtatem: ſunt enim quaſi alligati vinculis & conſtricti, nec niſi ex permiſſione diuina diſſoluuntur. atque hoc nititur Ambroſius docere hoc loco.

† *Et ſic ſpiritualiter, non corporaliter aſſiſtit nobis Dæmon.*] Hoc dictum iuxta præcedentia, & conſequentia intelligendum eſt: nam ſpiritualiter aſſiſtit nobis Dæmon ex propria natura, corporaliter autem ex permiſſione diuina, in aſſumptis corporibus, eo modo quo hactenus dictum eſt. *Aſſiſtentia Dæmonum ſpiritualis & corporalis.*

† *Non ſolùm mulierib. ſed etiam viris perſuaderent &c.*) Et rè vera certum eſt non modo fœminis, ſed etiam viris perſuadere Dæmones hæc ſcelera quæ numerat hic Ambroſius, & quæ copioſiùs retulit *ſup. à num. 1. & 2. ſub initium quæſtio.* & ingenuè tamen fatendum eſt, plures eſſe fœminas, quæ hanc diabolicam ſectam profiteantur, quàm viros. Cuius rei multiplex cauſa aſſignari poteſt. prima eſt nimia & facilis mulierum credulitas, ob quam ſexus muliebris non difficulter decipitur, quam cùm optimè intelligat Dęmon, frequentiùs fœminas per fraudes & fallacias aggreditur, quàm viros: nam Euam primam omnium matrem Dæmon ſeduxit: & ob hanc cauſam B. Paulus 1. *ad Timot.* 2. non permittit mulierem docere. *& in concilio Carthaginenſi 4. cap. 99.* ſcriptum eſt ita, *Mulier, quamuis docta & ſancta viros in conuentu docere non præſumat.* hæc ibi. Refert Iuo *in Decreto part. 8. capitul.* 234.

& Gratianus *in cap. mulier. diſt.* 23.

Altera cauſa eſſe poteſt earundem mulierum fragilitas, & ad libidinem pronitas: ſunt enim mulieres proniores ad libidinem, quam viri. præcipuus autem ſcopus Maleficarum dum eam damnatam artem profitentur, eſt carnis voluptas, quam dicunt ſe experiri maximam cum Dæmonibus incubis, dum in figura virorum ſeu amaſiorum ſuorum cum ipſis nefariè commiſcentur. Ambroſius verò hîc non dicit nullos decipi viros, ſed regulariter nõ tot viros decipi ac fœminas; quod & verum eſt ob cauſas relatas.

Maleficarum ſcopus carnis voluptas.

Vltima reddi poteſt de hac re cauſa illa, quam tradit Tiraquellus *in nona lege connubiali, num.* 30. 31. videlicet, quòd fœminæ ſint multùm ſuperſtitioſæ, & ad nouas ſectas promptæ. id quod latè demonſtrat ibi more ſuo Titaquellus, eum videto.

† *Item viris bonis, & pijs nocerent, &c.*) Nituntur equidem Dæmones omnibus modis nocere viris piis, & iuſtis, vt eos à via recta deturbent, ſicut hiſtoriæ de vitis ſanctorum virorum pleniſſimè teſtantur: illi tamen auxiliante Deo, immoti manentes perferunt Dæmonum tentationes, & eas ſuperant. quòd ſi Dæmonis poteſtas ſoluta eſſet & libera, non dubium quin grauiſſimè piis viris & ſanctis nocerent Dæmones: exemplum extat in Iob & aliis ſanctis.

† *Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei.*) Integra periodus huius auctoritatis ita habet: *Non eſt ſuper terram poteſtas, quæ comparetur ei, qui factus eſt, vt nullum timeret.* hæc ibi. huius loci variæ ſunt verſiones, variæ quoque expoſitiones: ſed de Dæmonis poteſtate communiter ſolet accipi. B. Hieronymus, ſiue quiſquis ille eſt, cuius ſub B. Hieronymi nomine commentarij in Iob circumferuntur, in hunc locum pulchrè ſcribit in hæc verba: *Nulla creatura eſt tanta potentia, ſiue peccatrix creatura tanta malitia: & ideò in vtraque re nullus ei poterit comparari. Propria voluntate liberi arbitrij ſui in ſuperbiam elatus factus eſt: id eſt, ita ſui malitiâ depravatus eſt, vt nullum timeret, nec ipſum Dominum Deum creatorem ſuum. Timet quidem vt malus ſeruus & preuaricator, ſed non habet in ſe dilectionis Dei timorem.* hactenus ibi.

Poteſtas Dæmonis.

† *Tamen*

† *Tamen numquam apparerent, quin terrerent.*) Hoc dictum verum videtur omnino; quoniam Dæmones aut numquam, aut perquam rarò apparent inuocantibus, quin eos magnopere & miris modis terreant, vt confitentur Magi ipſi, & Maleficæ mulieres: verumtamen non proptereà inuocare deſiſtunt, quoniam deſiderium intelligendi & conſequendi à Dæmonibus ea, quæ cupiunt ipſi inuocantes, ſuperat timorem quamquam ſæpe etiam contingit, vt cùm inuocantes Dæmones timorem & horrorem ferre non poſſint, infelices caſus patiantur.

† *Ad illa autem quæ dicebam heri per artem magicam ſocios Vlyſſis verſos à Circe, &c.*) Vt ea quæ nunc ſequuntur faciliùs intelligantur, reuocanda ſunt in memoriam, quæ adnotauimus *ſupra initio quæſt. num. 1.* nam ex tribus illis, quæ ſuſceperat Ambroſius tractanda in primo articulo huius diſputationis de Lamiis, nunc aggreditur poſtremum, videlicet impoſsibile eſſe virtute Dæmonum vnam creaturam in aliam tranſmutari: ſed eas tranſmutationes, quæ à pleriſque factæ narrantur, apparentes fuiſſe, non veras. De hoc ergo articulo plenè agit hoc loco Ambroſius ſecutus B. Auguſtinum *lib. 18. de ciuit. Dei.* agit item Alfonſus Caſtrus *lib. 1. cap. 14. de iuſta hæret. punitione,* Iacobus Sprenger *in Malleo Maleficarum part. 1. quæſt. 1. capit. 8.* & alij: ſed ab his intelliges copioſè quid tenendum ſit in hac materia.

Iam ex tota hac diſputationis ſerie hæc concluſio colligenda eſt: Non poteſt Dæmon, nec Magicus vllus Dæmonis ope adiutus tranſmutare homines eſſentialiter in lupos, aſinos, aut quælibet alia bruta animalia: quoniã ad hoc non poteſt vllo pacto extendere ſe poteſtas Dæmonis. ad hanc aſſertionem probandam, multa & verè & ſubtiliter commemorãt præcitati doctores, quæ nos gratiâ breuitatis libenter omittimus, cùm facilè inueniri poſſint ſuis locis. *Dæmon non poteſt nec Magici omnes transmutare homines eſſentialiter in bruta.*

† *Vbi agendo de miraculis Sancti Macharij dicitur.*) Narratur in vitis Patrum, quòd iuuenis quidam puellam quandam ardenter amabat, eámque ſolicitè & frequenter ad libidinem prouocabat: eam puellam, quia numquam ſibi voluit aſſentiri, Iudæus quidam Magus ad preces eiuſdem iuuenis in equam conuertit, vt ſibi aliiſ-

que eam aſpicientibus, videbatur. Ob eam cauſam ad B. Machatium virum ſingularis ſanctitatis deducta eſt: qui cùm aſpiceret eandem fœminam ſe videre, non equam aſſeruit: quoniam vt rectè dicit hoc loco Ambroſius, vir ille ſanctus Dæmonis fallacia illudi non poterat. Macharius ergo ſanct⁹ fuſis ad Deũ precibus pro puella orauit, vt ea fallacia liberaretur, eaq; liberatã parentib. reddidit.

† *Et Cacus Eſculanus, &c.*) Hoc inducit Ambroſius ad probandam eandem concluſionem ex confeſſione & auctoritate eorum, qui Dæmones habuerunt familiares: qui etiam fatentur has transmutationes realiter fieri non poſſe.

† *Sed miracula poſſunt facere Dæmones, &c.*) Vt totus hic locus apertiùs intelligatur breuiter nobis hîc agendum erit de propoſita quæſtione, An ſcilicet Dæmones poſſint facere miracula. primò illud eſt præfandum, quòd miracula verè & propriè loquendo, ea dicuntur, quæ fiũt præter ordinem totius naturæ creatæ. ita B. Thomas *par.1.quæſt.*110.*art.*4.*ad* 2.*argumentum.& quæſt.*114.*art.*4.*eiuſdem primæ partis.* & ex hoc infertur, quòd vera miracula non poſſunt fieri niſi virtute diuina, operatur enim ea Deus ad hominum vtilitatem. ita tradit Thomas 2.2. *quæſt.*178.*art.*2. & tandem ex his concluditur, Dæmones non poſſe facere vera miracula. hæc verò ſententia intelligetur ampliùs vera eſſe, ex requiſitis ad veram rationem ſeu eſſentiam verorum miraculorum, quæ enumerat gloſſ. *in cap. vnico de reliquijs & venerat. ſanctor. lib. 6. in verbo, ſedis Apoſtolicæ.* Ex his videtur refelli doctrina Ambroſij hoc loco dicentis, *Dæmones poſſe facere miracula.* Sed dicendum eſt, quòd miraculum quandoque capitur largè, pro eo quod excedit humanam facultatem & conſiderationem: Et ſic Dæmones poſſunt facere miracula: quæ ſcilicet homines admirantur, in quantum eorum facultatem & cognitionem excedunt. Quamuis autem huiuſmodi opera Dæmonum, quæ nobis miracula videntur, ad veram rationem miraculi non pertingant; ſunt tamen quandoque veræ res: ſicut Magi Pharaonis per virtutem Dæmonum veros ſerpentes & ranas fecerunt. ita ſcribit & verè B. Thomas *in* 1. *par. q.* 114. *art.* 4. & hoc ipſum vult dicere hîc Ambroſius ſub his breuibus verbis

Miracula quæ dicantur.

Miraculi vox largè ſumpta quid ſit.

Sed.

Sed quæret aliquis qualiter poſſint Dæmones res quandoq; veras producere, & quas res producere poſſint, & quas verò non poſſint. Ad hoc reſpondet B. Th loco proximè citato in hũc modũ: *Dicendũ quod materia corporalis non obedit Angelis bonis ſeu malis ad nutũ, vt Dæmones ſua virtute poſſint transmutare materiã de forma in formã: ſed poſſunt adhibere quadã ſemina: quæ in elementis mũdi inueniuntur ad huiuſmodi effectus cõplendos: vt Auguſtinus* dicit 3. de Trin. *& ideò dicendũ eſt, quòd omnes transmutationes corporalium rerum, quæ poſſunt fieri per aliquas virtutes naturales, ad quas pertinent prædicta ſemina, poſſunt fieri per operationem Dæmonum huiuſmodi ſeminibus adhibitis: ſicut cùm aliquæ res transmutantur in ſerpentes vel ranas, quæ per putrefactionem generari poſſunt. Illæ verò transmutationes corporalium rerum, quæ non poſſunt virtute naturæ fieri, nullo modo operatione Dæmonum ſecundùm rei veritatem perfici poſſunt: ſicut quòd corpus humanum mutetur in corpus beſtiale, aut quòd corpus hominis mortuum reuiuiſcat.* Hactenus B. Thomas.

† *Et alia etiam, quæ miracula videantur. poſſunt facere Dæmones, &c.)* Hic locus in exemplari Ambroſij manuſcripto deprauatus erat, ſed eum emendauimus, vt eſt impreſſus, partim ex ſententia, quam tractat, partim ex B. Thoma, quem hîc ſequitur Ambroſius tacito eius nomine *par. 1. q. 114. art. 4. ad 2. argum.* hoc ergo vult dicere: Quamuis Dæmones poſſint facere ea, quæ *in proximo ſuperiori commentario nu* 30. retulimus; non tamen poſſunt corpus humanum mutare in corpus beſtiale, aut vnum animal perfectùm in aliud conuèrtere: ad hoc enim non ſe extendit poteſtas Dæmonis. Quòd ſi aliquando aliquid tale operatione Dæmonum fieri videatur, hoc non eſt ſecundùm rei veritatem; ſed ſecundùm apparentiam tantùm. Et hoc poteſt contingere duobus modis, quos hîc Ambroſius explicat. hæc eſt eius ſententia, vera quidem, & tuta. *Miracula Dæmonum ab intra.*

† *Quia Dæmones poſſunt, &c. ſenſus corporeos alterare, vt aliquid appareat aliter, &c.)* His modis relatis hîc ab Ambroſio veteres illos Magos à Poëtis celebratos in varias ſeſe figuras transfiguraſſe arte Dæmonum credendum eſt: ſicut de Proteo retulit Vergilius *lib 4. Georgicorum in hæc verba.*

Protei tranſmutatio.

Verùm vbi correptum manibus vinclisq́; tenebis:
Tum variæ illudent ſpecies, atq; ora ferarum:
Fiet enim ſubito ſus horridus, atraque tigris,
Squamoſúque draco, & fulua ceruice Leæna:
Aut acrem flammæ ſonitum dabit: atque ita vinclis
Excidet, aut in aquas tenues dilapſus abibit.

Hæc ille. Cui conſentiens Ouidius lib. 8. Metamorph. ait:

Præſtigioſæ Magorum tranſmutationes.

Sunt quibus in plures ius eſt tranſire figuras,
Vt tibi complexi terras maris incola Proteu:
Nam modò te iuuenem, modò te vidêre Leonem:
Nunc violentus aper, nunc, quem tetigiſſe timerent
Anguis eras: modò te faciebant cornua taurũ.
Sæpe lapis poteras, arbor quoque ſæpe videri:
Interdum faciem liquidarũm imitatus aquarum
Flumen eras, interdum vndis contrarius ignis.

Hactenùs ille. Has verò tranſmutationes non fuiſſe vêras, ſed apparentes Magorum præſtigiis factas, ex eiſdem met Gentilibus colligere licet.

† *Alio modo poſſunt Dæmones, &c.*) Et quemadmodum poteſt Dæmon ex permiſſione diuina, aſſumere corpus ex aëre cuiuſcunque formæ & figuræ, & in eo viſibiliter apparere: eadem ratione poteſt circumponere cuicumque rei corporeæ quamcumque formam corpoream, vt in eius ſpecie videatur. ita B. Thomas *in 1. par. q. 114. art. 4. ad 2. argumentum.*

† *Ars*

† *Ars magica Gentium illuſiua diu fuit à Romanis excluſa, & prohibita.*] In legibus duodecim tabularum ita ſcriptum erat: *Qui malum carmen incantarit, frugesúe excantarit coërcetor.* Hæc ibi. Plinius *lib.* 30. *naturalis historiæ* dum loquitur de venefica Magia, legis quoque duodecim tabularum meminit, ait enim ita: *Extant apud Italas gentes veſtigia eius in* 12. *tabulis.* Idem Plinius. *lib.* 28. *cap.* 2. cùm probare niteretur magicarum incantationum aliquam eſſe vim dicit, legum ipſarum in 12. tabulis verba hæc fuiſſe: *Qui fruges excantaſſet: &, Qui malum carmen incantaſſet.* Huius quoque legis teſtimonium extat apud Senecam *lib.* 4. *natur. quæſt.* 4. Vlpianus *in l. item apud Labeonem, §. ſi quis Aſtrologus ff de iniurijs*: diuinatores coërcendos docet. Idem *in l.* 1. *§. medicos. ff. de varijs. & extraord. cognit.* id genus medicinæ, quòd exercetur per exorciſmos, *id eſt*, vt ego interpretor, per incantationes, ſiue per maleficia, omnino repudiat. ait enim ita: *Non tamen ſi incantauit (medicus videlicèt putandus eſt) ſi imprecatus eſt, & vt vulgari verbo impoſterum vtar, ſi exorcizauit: non ſunt iſta medecinæ genera.* Hactenùs ibi. Iam Romani quoque Imperatores multis latis legibus Magicos coërcent, *vt in l. multi. l. nemo. l. nullus. C. de malef. & mathemat.*. ſed de his copioſè diſſeruit Ambroſius ſuprà, vbi & nos diximus, & quæ nunc repetit hic fuſiùs ſunt in ſuperioribus declarata.

† *In talibus tamen ſemper remanet mens humana, &c.*] Ex tota diſputatione ſatis conſtat verum eſſe quòd hic tandem concludit Ambroſius: cùm enim Dæmones non poſſint mutare homines in animalia, licèt poſſint fraudulenter obijcere videntium oculis talia phantaſmata, quibus in animalia mutati eſſe videantur, relinquitur omnino, vt mens humana in eis ſemper remaneat. Idem docuit *B. Auguſtinus lib.* 18. *de ciuitate Dei, cap.* 18. cuius hæc ſunt verba: *Nam & nos cùm eſſemus in Italia, audiebamus talia de quadam regione illarum partium, vbi ſtabularias mulieres imbutas his malis artibus, in caſeo dare ſolere dicebant, quibus vellent ſeu poſſent viatoribus, vnde in iumenta ilicò verterentur, & neceſſaria quæque portarent, poſtque perfuncta opera iterum ad ſe redirent; nec tamen in eis mentem fieri beſtialem, ſed rationalem humanamq; ſeruari.* Hacte-

nus B. Auguſtinus.

† *Et nota, quòd ſynderesis, &c.*)Synderesis habitus quidã eſt naturalis, qui dicitur nos inſtigare ad bonum, & murmurare de malo: inquantum per prima principia procedimus ad inueniendum, & iudicamus inuenta. ita ſcribit & verè B. Thomas *par. 1. quæſt. 79. art. 12.* ad quem recurrere oportet, vt hic Ambroſij locus de ſynderesi apertiùs intelligatur. vide B. Auguſtinum *lib 2. cap. 10 de libero arbitrio*, & B. Hieronymum *in Ezechielem cap. 1.*

† *Et qui credit, &c. ſtultus eſt, & Pagano infidelior, dicto cap. Epiſcopi*)Eandem illam concluſionem, videlicet impoſſibile eſſe vt virtute Dæmonum homines in bruta animalia verè transmutentur, nunc probat Ambroſius *ex cap.* Epiſcopi. 26. *quæſt.* 5. quo loco ita ſcriptum eſt: *Quiſquis ergo credit poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius, aut in deterius immutari, aut transformari in aliam ſpeciẽ, vel in aliã ſimilitudinẽ, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit, & per quẽ omnia facta ſunt: procul dubio infidelis eſt, & Pagano deterior.* Hæc ibi. Hoc decretum in vulgaris Gratiani exẽplaribus concilio Anquirenſi tribuitur. Alfonſus Caſtrus *li. 1. de iuſta hæreticorũ punitione c. 14* circa finẽ cõcilio Ancyrano tribuendum cenſet. ſed hæc aliàs. Burchardus *lib. 10. decretorum cap. 29.* & Iuo *par. 11. cap. 54.* decretum quoddam referunt huic valde ſimile, quòd tribuunt concilio Agathenſi *cap. 4.* tametſi in concilio nondum inuenerim: id verò decretum ex Burchardo ita habet: *Perquirendum eſt ſi aliqua fœmina ſit, quæ per quædam maleficia & incantationes mentes hominum ſe immutare poſſe dicat, id eſt, vt de odio in amorem, aut de amore in odium conuertat aut bona hominum, aut damnet, aut ſurripiat Et ſi aliqua eſt quæ ſe dicat cum Dæmonum turba, in ſimilitudinem mulierum transformata, certis noctibus equitare ſuper quaſdam beſtias, & in eorum conſortio adnumeratam eſſe. hæc talis omnimodis ſcopis correpta, ex parochia eijciatur.* Hactenùs Burchardus, à quo in pauciſſimis diſcrepat Iuo. Inter hoc decretum & illud, quod ex Gratiano paulò anteà retulimus, hæc eſt differentia, quod in priori infidelis decernitur, qui credit poſſe fieri, vt aliqua creatura, aut in melius, aut in deterius immutetur: aut ex vna ſpecie, vel ſimilitudine

Strigimagarum error de transmutatione in animalia.

Lamiarum error de equitatione & cõſortio Dæmonum damnatur.

tudine in aliam transformetur: quod dogma veriſſimum eſſe præcedentia oſtendunt: in poſteriori verò decreto decernitur non eſſe credendum, vt de odio in amorem, aut de amore in odium mentes hominum transformentur. quæ res etiam eſt veriſſima: quoniam nec Dæmon, nec vlla ſortilegia talem vim habent, vt compellant liberam hominis voluntatem ad amandum; vel odio habendum. ita & verè tradunt Paulus Grillandus *tract. de ſortilegijs.q.3.* Alfonſus Caſtrus *lib. 1. cap. 15. de iuſta hær. punitione.* hæc enim ſortilegia apta ſunt potiùs ad inducendum furorem, quàm amorem. Id quòd etiam Gentiles rationem naturalem ſecuti teſtantur: nam Ouidius *lib.2.de arte amandi* ita cecinit:

Nec data profuerint pallentia philtra puellis,
Philtra nocent animis, vimq́ furoris habent.

Sed de his præter citatos, vide quæ fuſiùs ſcripſimus *lib. 2. commentariorum in Directorium inquiſitorum ſuper quæſtio.43.*

† *Vt de virga coram Moyſe tranſmutata in draconem.*) Vt apertiùs intelligantur, quæ hoc loco ſcribit Ambroſius vide omnino B. Thomam *par.1.q.114.art.4.& 2.2.q.178. art.1. & 2.* inde enim patebit, veriſſimam eſſe hanc Ambroſij doctrinam. ea verò ideò hic non repetimus, quoniam etiam ex anteà dictis ſatis patent. iam diſtinctionem, quam hîc ponit Ambroſius de miraculis quoad factum, & quoad modum pleniùs intelliges ex Archidiacono *in c.nec mirum.26 q.5.* cum omnino videto.

† *Hæc ſunt miracula, quia ſunt ſuper vires naturæ.*) Rectiùs loquitur Ambroſius hîc quàm loquatur gloſſa *in cap.1. de reliquiis & venerat. ſanctorum, lib. 6. verbo ſ. dis Apoſtolica. circa finem.* vbi dicebat, quòd ad naturam miraculi requiritur, quòd ſit contra naturam: ſed exponendum eſt, vt hîc loquitur Ambroſius: aut vt dixit B. Thomas *in 1.par.q. 110. art. 4. ad ſecundum argumentum,* vbi ait, quòd miracula ſimpliciter loquendo, dicuntur, cùm aliqua fiunt præter ordinem totius naturæ creatæ.

† *Et concludendo, plurima ex his, quæ confitentur tales mulieres de quibus ſuprà, ſunt impoſſibilia, vt putà, &c.*) Hic locus eſt obſeruandus ad tuendum Ambroſium, ne quis credat eum ſentire, zamias nullo pacto ferri corporaliter nam ipſas poſſe virtute Dæmonum in animalia bruta conuerti veriſſimè diffitetur & negat, vt ex tota ſerie orationis patuit: corporaliter autem deferri poſſe de vno loco ad alium, & pleraque alia facere poſſe ex permiſſione diuina non negat auctor, nec hactenus negauit.

ARTICVLVS SECVNDVS.
Quæſtionis de Strigibus

An depoſitio illius de ſe confeſsi, & etiam vnius, vel alterius, vel trium, vel quatuor mulierum, ſimilia deponentium ſit indicium ſufficiens ad torturam.

NVnc ergo iure merito tranſeo ad ſecundũ articulum illius caſus prædicti: & ſæpe euenit de facto: quia aliqui, qui dicunt ſe ſocios & ſocias, accuſant alios vel alias mulieres, quòd fuerũt participes in huiuſmodi ſocietate & curſu, vagando cum Dæmonibus & magiſtris eorum: † numquid huiuſmodi teſtimonia ſociorum vel ſociarum, qui vel quæ dicunt huiuſmodi fatuitates, ſint ſaltem ſufficientia indicia ad torturam.

An teſtimonium ſocij criminis, ſit ſufficiens indicium ad torturam.

Arguitur ad partem affirmatiuam, primò *per cap. in fidei fauorem. ſuprà eod.* vbi in fauorem fidei admittun-

admittuntur excommunicati, ſocij, & participes criminis ad teſtificandum.

Secundò arguitur *per l. 11. C. de hæret.* vbi dicitur, quòd leue indicium ſufficit in crimine hæreſis, vt probet quem hæreticum. pro hoc allegatur Inno. *in cap. ſicut. lo. primo. extra de ſimo.* vbi dicit, quòd licèt in criminibus aliis requirantur probationes luce meridiana clariores, † tamen fallit in crimine hæreſis, & ſimoniæ, vt ſufficiant minores probationes *per dictam l. 11. C. de hæret.* ad idem allegatur Inno. *in c. ad petitionem. in gloſſ. ſin. de accuſatio.*

Item pro hoc facit, quia videtur ſtandum libris & quinternis inquiſitorum aliorum. *cap. vt commiſſ. verſ. necnon ſupra eod.*

Et pro hoc quòd ſufficiant coniecturæ, & præſumptiones in probatione hæreſis, *facit cap. accuſatus. in principio. & §. licèt. & in dicto cap. in fidei fauorem. ſupra eod.* vbi loquitur de coniecturis. *Coniecturæ & præſumptiones valent ad manifeſtandum.*

Et pro hoc, quòd plerumque iudicetur per coniecturas & præſumptiones facit, quod notatur *in cap. literas. in cap. afferte. extra de præſumpt.*

Et pro iſta parte allegatur Hoſtienſis *in ſumma huius tituli. §. qualiter deprehendatur hæreticus. verſ. & quia inter ſolicitudines. & verſ. ſequenti. qui incipit: ſed quod tu vocas leue.*

Item pro hac parte facit, † quia licèt regulariter ſocij criminis non ſint interrogandi de ſocijs *l. ſin. de accuſatio.* tamen hoc fallere videtur propter grauitatem huius criminis, *vt in præallegat. c. in fidei. & dicto cap. accuſatus. § licet. & in principio.* & pro iſta parte facit, quod notat gloſſ. *in dicta l. ſin.*

fin.C.de accuſatio. quæ vult, quòd licet ſocij deponentes de ſocijs criminis non plenè probent, tamen faciunt præſumptionem, quæ ſufficit ad torturam: licet Cynus dicat præcedentem opinionem eſſe veriorem. & pro hac parte, quòd iſti ſocij vel ſociæ hæreſis, faciant indicium ad torturam allegatur. *l. qui vltimo. ff. de pœn. & gloſſ. in l. 1. C. de cuſtodia. & exhibit. reorum.* quæ dicit, quòd in omnibus exceptis, quod eſt iſtud, creditur ſocijs.

Vehemens præſumptio qualẽ probationem faciat.

Itẽ pro hoc facit, quia tales ſocij vel ſociæ, qui vel quę dicunt ſe fuiſſe ſimul in curſu (vt appellant) videntur facere vehementẽ pręſumptionẽ, *dicto cap. litteras. de præſumptio.* & vehemens præſumptio eſt plena probatio. 32. *q. 1. c. dixit dominus. & 54. diſt. c. fraternitatem. & de Iudæis. c. fi. & de præſumpt. c. afferte.*

Etſi dicatur, quòd huiuſmodi ſocij vel ſociæ non faciant plenam probationem, nec ſufficiens indicium ad torturam, aliquæ ex eis (*vt ſupradictum eſt in caſu propoſito*) confeſſæ ſunt ad torturam poſitæ de iure vel de facto, † & poſteà in earum confeſſione perſeuerarunt, & poſt dolorem, & extra locum torturæ: ergo ex confeſſione earumdem mulierum modo videntur poſſe condemnari de hæreſi. *l. 1. C. de confeſſ. & l. proinde. ff. Aquil. & eſt gloſſ. in c. ad abolendam. ſuprà eodem in verſ. deprehenſi.*

In ratificatione confeſſionis factæ in tortura quid obſeruandum.

In contrarium, & pro parte negatiua in caſu ſupra ſcripto, quando confitentur prædicta, quòd prædicti ſocij vel ſociæ, non ſufficiant ad probationem, nec ſunt ſufficientia indicia ad torturam,

probatur

probatur: primò quia hoc crimen hęreſis eſt de maximis criminibus, ergo vbi de maiori crimine agitur, & de maiori pręiudicio, multò maiores & clariores probationes requiruntur.7.*quæſt.vlt.c.fin.*42. *diſt. cap. quieſcamus. & argumento in l. fin. C. de probat.* & quia hic agitur de morte vel de vita hominum. *argumento in l. addictos.C.de appella.* vbi maius eſt periculum, ibi cautiùs eſt agendum. *cap. vbi periculum. ſuprà de electio.in hoc lib.* & ideò Archid.*in dicto c.accuſatus ſupra eod.* in propriis terminis dicit, quòd in hoc crimine hęreſis probando non ſufficiunt duo teſtes, & idem dicit *in cap.fin.in hoc eod.tit.* & de hoc faciam infrà ſpecialem quęſtionem.ad id allegatur Hoſt.*in ſumma huius tituli.§.qualiter.verſic.13.*

In grauioribus criminibus maiores & clariores probationes exiguntur.

Nec obſtat dictum Inno.*in dicto c.ad petitionem.* quia ipſe dicit tenuiſſe oppoſitum *in c.tuam ſuprà de teſtib.* & iſtam opinionem ſecutus eſt Alber.*in l.*11.*C.de haret. ad idem allegatur glo.in dicto cap.ad petitionem.* & pro hoc facit, quia ſi dicti ſocij vel ſociæ ſunt confeſſi de ſeipſis, iam ſunt criminoſi, ideò non debet eis credi tamquam teſtibus criminoſis, vt dicimus de ſeruis. *l.1.§.idem Cornelio.ff. de quæſtionibus.*

Sociis criminis tanquam teſtibus criminoſis, non eſt credendum.

Item iſti ſocij vel ſociæ dicunt ſe criminis participes, ergo non videtur eis credendum. *dicta l.* 1.*§.ſi ſeruum.ff.de quæſtio.* & ſocius ſocium nō accuſat. *l. ſi filium. & ibi gloſſ. C. de liber.cauſ & l. quoniam liberi.C.de teſtib.*

Item quia videntur ſibi vendicare locum ſuſpiciones, & rationes, *de quibus in l.fin.C.de accuſat.* & ideò Salicetus, *in dicta l.fin.* cuius ſunt hæc

tria

tria argumenta, dicit, quòd talis confeſſio ſocij de ſocio non facit ſufficiens indicium ad torturam ſola; ſed iuncta cum præſumptione præcedente: & hoc etiam voluit gloſſ. *in dicta l. fi.* quæ vult talem confeſſionem ſociorum, aliam debere præcedere præſumptionem: & ſic præſumptionem cum alijs.

Sed quid eſt opus verbis, quia textus eſt *in dicto cap. in fidei fauorem ſuprà eod.* ibi: *Ex veriſimilibus coniecturis, & cætera.* & ibi dum ſubdit: *Ac alijs circumſtantiis ſic teſtificantes falſa non dicere præſumantur.* Sed ſic eſt in caſu ſuprà narrato, quòd licèt Diabolus tentet hominem, & maximè mulierem dicente Domino ad ſerpentem. *Inimicitias ponam inter te & mulierem, & ſemen tuum, & ſemen illius.* & cætera. *Geneſ. 3. cap.* & *Iob 7.* ſcribitur: *Malitia eſt vita hominis ſuper terram.* & licèt ſcribat Auguſtinus in quodam eius ſermone: *Præmonitos vos eſſe volo, neminem ſuper terram abſque tentatione victurum, & cætera.* licèt (inquam) aſſiduè tentet Diabolus hominem; tamen non ſunt veriſimilia ea, quę ſuprà dicunt dicti fatui & fatuæ, † imo quædam ſunt impoſſibilia, ita quòd neque præſumptiones præcedunt: neque præſumptio, neque coniectura eſt in his, quæ dicunt: impoſſibile eſt enim id quod aliqui vel aliquæ eorum confitentur, ſcilicet ſe verti in muſipulas, vel in alia bruta animalia: quia, *vt prædictum eſt*, impoſſibile eſt aliquam creaturam mutari in aliam creaturam, niſi à ſolo creatore.

Diabolus aſſiduè tentat homines.

Poſt ſupradicta igitur hinc inde argumenta concludendo, † dico, quòd ſi prędicti ſocij confiten

fitentur, quæ ſuprà dicta ſunt fore impoſſibilia, vt de tranſmutatione creaturę in aliam creaturam; talis confeſſio ſociorum nihil facit probationis, vel indicij; imò nec pręiudicat ipſi confitenti, *vt ff. de interrogat. actio. l. confeſſionibus. & l. is cuius. & l. qui ſeruum. & ff de confeſſ. l. qui Stichum. & notatur in cap. fin. in gloſſ. ſuprà de confeſſ.* & habetur abundè in ſumma Hoſtienſi *in titu. de confeſſ. §. qualiter intelligatur hæc regula.*

† Si autem confiteantur poſſibilia, ſed non veriſimilia: tunc ſi confitentur incerta, putà quia fuerunt ſocij in curſu, ad committendum maleficia, & non dicunt quæ, & qualia, adhuc iſta confeſſio non nocet. *l. certum. ff. de confeſſ. & l. prætor edixit. ff. de iniurijs.*

Facit et tradita per Bart. Paulum Caſtren. & alios, in l. Mæuius ff. de legat. 2. vbi notant multa eſſe poſſibilia, quæ non ſunt credibilia.

† Si verò dicunt crimina certa, vt putà ſe fuiſſe ſocios in criminibus homicidiorum, diuinationum, & ſortilegiorum; talia crimina non pertinent ad Inquiſitorem, *vt dicto c. accuſatus. §. licèt. & §. ſanè. ſuprà eod.*

Socij in criminibus certis.

† Idem videtur ſi deponant ſe fuiſſe ſocios in illuſionibus, *de quibus in c. Epiſcopi. prææallegato*, quia non ſequitur, Diabolus illuſit alicui homini, ergo ille illuſus eſt hæreticus: ſicut patet in hiſtoria ſupra recitata de ſancto Machario: nec ſequitur, nec veriſimile eſt, quòd omnes illi, qui per illuſionem Dæmonum putabant illam puellam conuerſam in equam, eſſent hæretici, licèt eſſent illuſi à Dæmone.

Sociorum confeſſio de illuſionibus.

Si autem prædicti ſocij ſunt confeſſi aliqua de ſociis in cauſa hęreſis propriè, verbi gratia, quia dicunt ſe omnes ſocios malè ſentire de articulis

De confeſſione ſociorum in cauſa hæreſis.

ticulis fidei, & de ſacramentis: tunc verum eſt, quòd in tali caſu nunc excepto, admittuntur ſocij & participes. *dicto cap. in fidei fauorem.* ſi modò ex veriſimilibus coniecturis, & aliis circunſtantiis, & ex manifeſtis indiciis appareat eos vera dicere, & non aliter: ita dicit textus *in dicto cap. in fidei fauorem. & in dicto cap. accuſatus.* ſed quando deponunt non veriſimilia, & non præcedunt prçſumptiones & coniecturç, non eſt dicendum, quòd tales probent, & pro hoc optimè gloſſ. *in cap. nemini. 15. quaſt. 3.* quç vult, quòd talis nominatio per aſſertos hæreticos noceat, ſi nominatus de hoc erat infamatus: & hoc ibi vult Barthol. Hiſpanus dicens, † quòd numquam valet confeſſio ſocij criminis contra ſocium, niſi præcedat aliqua prçſumptio contra eum. *& pro hoc 2. q. 7. c. pagani.* vbi hæretici vel infideles non poſſunt diffamare vel accuſare fideles, & Chriſticolas. & hoc eſt quod dixit textus *in dicto cap. in fidei fauorem. & dicto cap. accuſatus.* & maximè quòd non prçcedente aliqua ſuſpicione † mulier poſſit diffamare vel accuſare alium vel aliam de hçreſi, eſt valde abſurdum; quia licèt in fidei fauorem admittantur mulieres, tamen mulier eſt aliàs prohibita in criminalibus teſtificari. *l. qui teſtamento §. mulier. ff. de teſta.* & mulier dicta à mollicie animi & leuitate. *cap. forus. ſuprà de verb. ſignific. & l. filia in orbitate. C. de inoffic. teſtamen.*

Mulier an poſſit accuſare.

Mulier à mollicie animi & leuitate.

Franc.

Franc. Peñæ

Notæ in Ambr. de Vignate quæſtionem de Lamiis.

† NVmquid huiuſmodi teſtimonia ſociorum, & ſociarũ, &c. ſint ſaltem ſufficientia indicia ad torturam.] De propoſita quæſtione plenè agunt paſſim criminaliſtæ, ſed videndi doctores *in l.fin.C.de quæſtion.* Canoniſtæ *in cap.veniens.*el primero.*de teſtibus.& in cap. 1. de confeſ-ſis.* Boërius *deciſione* 319. Grammaticus *deciſione* 28. Iulius Clarus *in pract.crimin.§.fin.q.* 21.*verſ.ſed pone.* & Antonius Gomezius *tomo* 3.*varia.reſolut.c.*12.*n.*18. & alij aliis locis, quos omitto conſultò. Ambroſius hoc loco vt in tota diſputationis ſerie licet videre, multa diſtinguit capita, de quibus quid ſentiendum videatur, ſuis locis dicetur à nobis. quantùm verò ad hunc locum attinet, communis ſententia eſt, quòd teſtimonium vnius ſocij criminis ſolũ non faciat indicium ad torturã contra ſociũ, niſi alia concurrant indicia: vnius.n.ſolius ſocij criminis dictũ, licèt faciat aliqualẽ præſumptionẽ, non eſt illa præſũptio ſufficiens ad torturã. ita Cynus & alij *in dicta l.fin. C.de quæſtion* quod & præcitati teſtantur, ac præ aliis Boërius. Huius opinionis ea potiſſimum eſt ratio: quia vnus teſtis de viſu, & de actu propinquo, & ſenſu corporeo, ad hoc vt faciat indicium ad torturam, debet eſſe fide dignus, & omni exceptione maior, vt plenè & verè tradit Antonius Gomezius *tom.*3.*varia.reſolut.cap.*13. & dixi copioſè in commentariis ad Directorium Inquiſitorum *lib.* 3.*comment.* 118.*§.& hoc valet.in ciuilibus.* Cùm ergo ſocius criminis non ſit omni exceptione maior, inde fit, vt non faciat indicium ſufficiens ad torturam, niſi alia indicia concurrant: & hanc ſententiam optimè videtur tueri Ambroſius in tota hac diſputatione: quam ego & veram puto, & ſecuram. abeſt enim procul à periculo committendi aliquid iniquum & incautum contra vitam hominis: neque enim quis facilè rapi debet ad torturam, cùm inde multa incommoda conſequi poſſint:

Teſtimonium faciens indicium ad torturam quod nam debeat eſſe.

nam ſi fortaſſis is qui torquetur, cùm tormentorum vim ferre non poſſit, confiteatur, & in confeſſione perſiſtat, & inde condemnetur: non eſt dubium quin omnino debeat iudex cauere, ne facilè ad torturam deueniat. Eſt ergo ſuperior ſententia & ſecura, & æquitati conſona. Antonius tamen Gomezius *præcitato loco videlicet tom. 3. variar. reſolut. cap. 12. num.* 18. contrarium videtur profiteri, aſſerendo ſolum ſocium criminis facere indicium ad torturam: eam ſententiam ſubtiliter magis, quàm verè probare nititur: eam in hac parte, ob rationem paulò antè allatam, non facilè cenſeo recipiendam. monuiſſe ſit ſatis. duo verò ſocij criminis, aut plures ſufficiens indicium faciunt ad torturam, vt communiter tradunt præcitati: numquid verò ad plenam probationem ſufficiant, ex qua ſequatur condemnatio, ſuis locis dicetur.

Confeſſio facta cum iuramento facit indicium contra ſocium.

Illud hîc adiungam, quod & diligentiſſimè obſeruandum admonent Clarus & Gomezius *præcitatis locis*, quod ad hoc vt confeſſio ſocij probet contra ſocium, vt faciat indicium, oportet quòd ſit facta cum iuramento: aliàs enim ſimpliciter facta abſque iuramento, nec probat, nec facit indicium: quia non deponit tanquam teſtis & cum ſolemnitate requiſita: licèt enim quantùm ad ſe ipſum ſit reus: nihilominus dum deponit contra alium, fungitur vice teſtis; & ob id non eſt ei adhibenda fides, niſi cum iuramento.

† *Tamen fallit in crimine hæreſis & ſimoniæ, vt ſufficiant minores probationes.* ⟩ Tametſi Ambroſius non ſequatur hanc opinionem, quòd ſcilicet in crimine hæreſis ſufficiant minores probationes, quàm in alijs, vt patet ex his quæ tradit paulò pòſt, nihilominus, vt hunc locum illuſtremus, ne quis eius occaſione fallatur, improbandam & refellendam hîc omnino duximus illorũ opinionem, qui putant in crimine hæreſis ſufficere leuiores probationes. Paris de Puteo *in tract. ſyndicatus, vt refert Carrerius tract. de hæreticis num.* 126. dixit crimen hæreſis probari ex ſignis etiam leuibus. Iulius Clarus *in §. hæreſis. verſ. habet etiam hoc crimen*, dixit ita: *Et inter cætera in cauſa hæreſis ſufficiunt minores probationes, quàm in alijs: & hoc non modo ad inquirendum, ſed etiam ad faciendum plenam probationem criminis.* hæc ille. Paridem de Puteo excuſat Carrerius *præcitato loco* dicens, eius dictum intelligi poſſe ita:

quòd leuia ſigna ſufficiunt in crimine hæreſis , vt quis torqueatur, non vt condemnetur. Sed neque hæc excuſatio videtur omnino vera, quoniam neque ob leuia indicia ſiue ſigna eſt in hoc crimine quis torquendus : ſed magna eſſe oportet, ob rationem, quam ſuperiori proxima adnotatione dixi. de quo articulo pleniſſimè egimus cum Eymerico *in Directorio inquiſitorum par. 3. q. 61.* Iulij autem Clari ſententia omnino eſt reſpuenda : quæ nec vllo iure nititur, nec vlla veriſimili ratione roboratur: neque eam recepit vmquam vſus iudicantium in ſacro tribunali inquiſitionis. Sit ergo in hac cauſa firma & certa concluſio: In crimine hæreſis pleniſſimæ & clariſſimæ probationes requiruntur : nam ſi in alijs delictis hoc requiritur *vt l. ſciant. C. de probatio. & l. qui ſententiam. C. de procurat.* multò magis in hoc crimine, in quo quis & criminaliter condemnatur & ciuiliter punitur, & eius poſteritas propterea notatur infamia : vt rectè admonet Ponzinibius *tract. de Lamiis nu. 67.* vbi alias adducit rationes in hanc ſententiam, quas in re non admodum controuerſa libenter omitto: iam verò quantùm ad materiam probationum attinet in cauſa hæreſis plenæ extant diſputationes, de quibus Gondiſſaluus *tract. de hæret. q. 13* Conradus Brunus *lib. 4. de hæret. c. 9.* Simancas *in catholicis inſtit. tit.* 51. & alij quos illi referunt.

In crimine hæreſis maximæ probationes requiruntur.

Quoniam autem ſuperiori opinationi cauſam præbuiſſe videtur *l. 2. C. de hæret.* quam etiam hîc citat Ambroſius, ideò de vero eius intellectu hîc breuiter agendum placet. *in dicta l. 2.* ita ſcriptum eſt : *Hæreticorum autem vocabulo continentur, & latis aduerſus eos ſanctionibus ſuccumbere debent, qui vel leui argumento à iudicio catholicæ religionis & tramite detecti fuerint deuiare.* Hæc ibi Obſeruandum eſt, hanc legem non loqui de leui probatione: ſed quaſi reſpondens tacitæ obiectioni, qua quis poſſet inquirere, an qui paululum ab orthodoxa fide declinat, ſit cenſendus hæreticus; ait, eos hæreticorum vocabulo contineri, qui vel leui argumento, id eſt, vel paululum, vel minimum, vel in vno tantùm articulo à fide catholica deuiant. hanc interpretationem colligo ex Photio Patriarcha in nomocanone, qui præfata verba ita vertit:

Hæreticus quis ſit cenſendus.

Hæreticus eſt, ac latis aduerſus hæreticos legibus ſuccumbit, qui vel paululum ab orthodoxa declinat fide: vel qui ab orthodoxa fide vel minimum declinat. Hæc Photij lectio eo potiſſimum nomine magnopere probanda videtur, quia præfata lex 2. *C. de hæret.* ſita eſt in eo titulo, vbi nihil tractatur de probationum materia, ſed de ipſis hæreticis tantùm agitur: qui ſi in aliquo, vel etiam minimo articulo à catholica religione diſcedant, planè hæretici ſunt putandi. Hæc ſunt accepta ferenda Petro Godofredo *in dicta l. 2. C. de hæret.* & Reuerendiſſimo Iacobo Simancæ *cathol. inſtit. tit.* 51. *de probation. nu.* 11. quæ & latiùs probant. pleraque alia de intellectu præfatæ legis vide apud Brunum *lib.* 4 *de hæret. cap.* 9. ergo quamquam qui leui argumento à iudicio catholicæ religionis detectus fuerit deuiare, pro hæretico habendus ſit: huiuſmodi tamen leuis deuiatio pleniſſimè probari debet, vt placet Oldrado, quem refert Brunus *loco proximè citato*, & probat etiam paulò pòſt noſter Ambroſius: adde Palacium Rubium *in allegatione de hæreſi.* §. 12. (vbi multa tradit huc ſpectãtia, quæ ſunt conſideratione digniſſima) & Hoſtien. hîc ab Ambroſio citatum.

† *Quia licèt regulariter ſocij criminis non ſint interrogandi de ſocijs.*] Verum dicit Ambroſius, & in hoc articulo vide præ alijs Antonium Gomezium *tom.* 3. *de delictis cap.* 12. *nu.* 12. & Iulium Clarũ *in pract. crim. q.* 21. *verſ. dictum ſocij.* & quidquid ſit de aliis delictis in crimine hæreſis exploratì iuris eſt, & ſanctiſſimæ inquiſitionis vſu receptum, vt reus de ſociis interrogetur: imò neceſſe eſt ob tanti criminis immanitatem & periculum, vt diligentiſſimè reus de ſociis interrogetur, verbi gratia: vnde hæreſim habuerit, didicerit, vel à quo audiuerit: vel cõtrà, an aliquos eam docuerit, & cætera huc pertinentia: quæ tanto ſunt diligentiùs inueſtiganda ab inquiſitore, quanto grauius eſt crimen hæreſis, & reipublicæ Chriſtianæ periculoſius. vide Simancam in Enchiridio violatæ religionis *tit.* 27. & *cath. inſtit.* 50. *nu.* 17.

In crimine hæreſis de ſocijs reus eſt interrogandus.

† *Et poſteà in earum confeſſione perſeuerauerunt, & poſt dolorem, & extra locum torturæ.*] Ad hoc vt confeſſio per torturam extorta valeat tria potiſſimum requiruntur: primum eſt, vt extra locum torturæ in confeſſione perſeueret

Confeſſio in tormentis tribus modis extorquetur.

ſeueret

ſeueret reus: alterum eſt, vt dolor præteritæ torturæ ſeu tormentorum ceſſauerit: tertium & vltimum, quod ex ſecundo conſequitur, eſt, vt tantum tempus ſit interpoſitum inter torturam & repetitionem confeſſionis, vt veriſimile ſit dolorem tormentorum iam ceſſauiſſe. hæc tria colliguntur non obſcurè ex doctrina Bartoli & aliorum doctorum *in l. 1. §. diuus Seuerus. ff. de quaeſt.*

Primum ergo ad hoc vt confeſſio ratificata valeat, fieri debet extra locum tormentorum: quoniam ſi in loco ipſo tormentorum fieret, metu tormentorum præſumeretur facta, & proinde non valeret. ita ſeruat practica iudicantium, & tradunt communiter doctores cum Bartolo *in dicta l. 1. §. diuus Seuerus. ff. de quaeſtio.* Nicolaus Eymericus *in Directorio inquiſitorum parte 3. in 3. modo proceſſum fidei terminandi. nu. 158. verſ. Si autem in quaeſtionibus.* & Antonius Gomezius *tom. 3. variarum reſolut. cap. 13. nu. 24.*

Confeſſionis ratificatio extra locum quaeſtionis valet.

Secundo, vt valeat confeſſio ratificata, ceſſare debet dolor tormentorum: quoniam ſi ſtatim reduceretur reus ad locum inſtantibus doloribus, confeſſio ſua ſeu ratificatio videretur facta formidine tormentorum; & ideò non valeret: eadem enim formidine dicere videretur. *argumento l. quod ait §. fin. ff. de adulterijs.* ita Bartolus *in dicta l. 1. §. diuus Seuerus. ff. de quaeſtio.* Baldus & Angelus *in l. 2. de eo quod metus cauſ.* & Cynus *in l. 2. C. de queſtio.*

Confeſſionis ratificatio ceſſante dolore tormentorum valet.

De tertio, videlicet infra quantum tempus debeat fieri ratificatio, dico quòd non reperitur à iure determinatum, ſed relinquitur iudicis arbitrio prout dicit Bartolus & alij *in dicto §. diuus Seuerus. ff. de quaeſt.* iuſtum tamẽ & competens tempus videtur poſt vnum diem naturalem, id eſt, poſt 24. horas. ita tenet Marſilius *in practica criminali. §. Quoniam. nu. 1.* & alij quos refert & ſequitur Antonius Gomezius *tom. 3. varia. reſolut. cap. 13. nu. 24.* Sed hoc ſpatium vnius diei naturalis ad minus tranſire debet: quoniam benignius & tutius eſt, vt hæc ratihabitio fiat, poſt duos vel tres dies poſtquàm inflicta fuit tortura, ne adhuc fortaſſis duret & tormentorum dolor, & vehemens animi perturbatio, ſi poſt vnum tantùm diem ratificatio fieret. In cauſa hæreſis in ſacro inquiſitionis tribunali, quibus obſeruatis fieri debeat hæc ratificatio

Ratihabitio confeſſionis infra iuſtum tẽpus eſt ſati doloris tormentorum.

confeſſionis luculenter tradit Eymericus *in Directorio Inquiſitorum part. 3. in 3. modo proceſſum fidei terminandi*, vbi etiam dixi copioſè, ea videto.

† *Imo quaedam ſunt impoſſibilia.*) Notandus eſt hic locus, non enim abſolutè dicit Ambroſius omnia eſſe impoſſibilia, quæ narrantur à Lamiis: ſed quædam, verbi gratiâ, quòd côuertantur in muſcipulas, vel in alia bruta animalia; quod etiam paulò pòſt ſubiungit. quæ ſententia veriſſima eſt, *vt ex ſupradictis patet.* Quòd verò corporaliter deferri poſſint nec negauit, nec negat Ambroſius, vt conſtat ex ſerie totius diſputationis.

† *Dico quòd ſi prædicti ſocij confiteantur, &c. talis confeſſio ſociorum, &c. imo nec præiudicat ipſi confitenti.*) Sententia Ambroſij hoc loco talis eſt: propterea confeſſio horum ſociorum, nec ſibi ipſis, nec ſociis nocet, quoniam ea confitentur, quæ ſunt impoſſibilia Gloſſa *in cap. vlt extra de confeſſis*, dum enumerat ea, quæ exiguntur ad hoc, vt confeſſio alicui præiudicet, inter alia ponit, vt confeſsio non ſit contra naturam: vt ſi confiteor me interfeciſſe hominem, qui viuit; tunc hæc confeſſio mihi non præiudicabit, ſimilis eſt gloſſa *in cap. vlt. de confeſſis, lib. 6. in verbo, abſque rationabili cauſa.* & vtrobique communiter doctores Cùm ergo Lamiæ confiteantur ſe, aut alios transmutari in muſcipulas, canes, lupos aut alia bruta animalia, quod oſtenſum eſt ſuprà eſſe impoſſibile, talis confeſſio non nocebit ipſis. hoc vult dicere hoc loco Ambroſius. de quo articulo plenè etiam agit Hoſtienſis *in ſumma tit. de confeſſis. §. qualiter intelligatur. in fine.* & Martinus *in ſumma. C. de confeſſis.*

Confeſſio quæ præiudicare poſſit.

Et quamquam hæc ita ſe habeant (neque enim decreui ſingula hæc dicta examinare) nihilominùs tamen in cauſa præſenti, licèt huiuſmodi confeſsiones Lamiarum ſint de rebus impoſsibilibus, videlicet quòd ipſæ, vel alij in animalia bruta conuertantur, inquiſitores hæreticæ prauitatis diligenter & accuratè interrogabunt Lamias ſeu Striges, ſeu magos de credulitate: poſsibile enim eſt eos habere hunc errorem in intellectu; vt credant virtute Dæmonum poſſe fieri, vt homo in animalia bruta poſsit transmutari: nam ſi ita ſentirent, & in hoc errore pertinaciter perſeuerarent, procul dubio velut

hæretici

hæretici eſſent puniendi, *iuxta c. Epiſcopi, in fin. 26. quæſt.* 5. cuius verba paulò anteà retulimus *nu*: 37. ita ſcribit, & verè Alfonſus Caſtrus *lib. 1. cap. 14. de iuſta hæreticorum punitione.* quòd ſi de tali errore intellectus conſtaret, non eſt dubium quin tunc confeſſio præiudicaret, non ratione facti impoſſibilis, ſed ratione falſæ credulitatis & ignorantiæ craſſæ circa res fidei: quoniam ea Dæmoni tribuerent, quæ ſuperant omnem humanæ creaturæ potentiam, & quæ ſoli Deo conuenire poſſunt: ſed de hoc articulo paulò anteà diximus abundè.

† *Si autem confiteantur poſſibilia, ſed non veriſimilia.*) Cùm dicit: *Sed non veriſimilia*: intellige vel incerta, vt mox ipſemet auctor ſubiungit; vel ea quæ ipſe putat rarò euenire ſiue rarò contingere. Sed quantum ad rem attinet, de qua tractat Ambroſius, non videtur vera eius doctrina: quia tametſi verum ſit, quòd cùm agitur contra delinquentem, de crimine verè conſtare debeat, vt eſt textus expreſſus *in l. 1. §. item illud ff. ad Senatuſcon. Syllanian.* & notant ibidem communiter doctores, & tradit plenè Antonius Gomezius *tom. 3. de delictis cap. 9. nu. 1.* & dixi ſuper directorio Inquiſitorum *lib. 3. comment. 18.* in hoc caſu de quo loquitur hic Ambroſius, quamuis non confiteantur certa delicta fuiſſe commiſſa, ſatis eſt Lamias ſeu Striges, ſeu Magos confeſſos eſſe ſe fuiſſe in curſu, & ſocietate cum Dæmonibus: hoc enim eſt grauiſſimum delictum: & ſecum habet annexam vel apoſtaſiam, vel hæreſim, vel ad minus hæreſis ſuſpicionem: quod ex pactis cum Dæmone initis, aut nondum initis, & aliis circumſtantiis & perſonarum qualitatibus erit penſandum. quare hoc caſu procul dubio talis confeſſio illis præiudicabit: contra quàm hic ſcribat Ambroſius.

Lamiarum ſocietas cum Dæmone annexam habet apoſtaſiam vel hæreſim.

† *Si verò dicunt crimina certa, vt putà ſe fuiſſe ſocios in criminibus homicidiorum, &c*) De diuinationibus & ſortilegiis non ſe intromittunt inquiſitores niſi manifeſtè ſapêrent hæreſim, vt eſt textus *in cap. accuſatus. §. ſanè. de hæret. lib. 6.* vbi plenè doctores: & Eymericus in Directorio *parte 2. q. 42.* vbi etiam dixi plenè. ſed occaſione horum verborum illa occurrit hîc dubitatio breuiter diluenda; an Lamiæ quæ coram inquiſitore confeſſæ ſunt non modò obiecta crimina aduerſus fidem, verùm etiam cædes

puerorum & aliorum hominum, in odium Chriſti & ex pacto inito cum Dæmone, quod plerumque ſolet contingere; licèt patatæ ſint abiurare & ad fidem redire, ratione homicidiorum tradi debeant curiæ ſeculari? hîc Ambroſius ſentire videtur hanc quæſtionem non pertinere ad inquiſitorem: ſed non malè videretur locutus, ſi ſolas cædes hominum in his reis ſpectaſſet: cùm autem infanticidia & homicidia antecedere ſoleant abiurationes ſpontaneæ contra fidem noſtram, coram Dæmone, & à tota fide apoſtaſia, ſicut conſtat ex promiſſione, & obedientia, quam Dæmoni exhibent: quæſtio propterea redditur difficilior: de qua nihil mihi ampliùs occurrit ſcribendum, quàm quod perilluſtris Dominus Petrus Duſina, Sanctæ Romanæ & generalis Inquiſitionis integerrimus aſſeſſor, ac Sacræ Pænitentiariæ Datarius vir inſignis eruditionis & ſpectatæ probitatis mihi ſuperioribus menſibus de hac difficultate interroganti reſpondit in hæc verba: *Quamuis auctor Mallei Maleficarum, & Syluester teneăt Lamias ob infanticidia etiam in primo lapſu, tradi poſſe curiæ ſeculari, & ita aliquando obſeruatum ſit in certis Inquiſitionibus particularibus, & præſertim Pedmontanis, vbi multum inualuit hæc peſtis: non conſueuit tamen hoc ſanctum officium illas tradere, nec aliter punire quàm ſacri canones puniri mandent apoſtatas à fide Chriſti: Si tamen iudex ſecularis illas priùs officio Inquiſitionis conſignaſſet, ſuſpenſa aliorum criminum cognitione, expedita hæreſis cauſa ſanctum officium debet & ſolet eidem iudici illas reſtituere de quo extat etiam particularis conſtitutio Pij V. obſeruatum eſt etiam aliquando, quòd propter frequentiam homicidiorum, & aliquas circumſtantias aggrauantes Lamiæ facta abiuratione conſignantur de mandato ſanctiſſimi, illi iudici ſeculari qui proceſſum format de nouo ſuper eiſdem homicidiis, vt quas reperit culpabiles puniat ſecundùm leges.* hactenus vir ille.

† *Idem videtur ſi deponant ſe fuiſſe ſocios in illuſionibus. &c.*) Sed non videtur: nam vt intelligatur qualis fuerit natura eius illuſionis, & quantam fidem adhibeat illuſus ei illuſioni, & præſertim ſi alia indicia adſint, vt colligi poſſit talem illuſum malè ſentire de fide: tunc hæc res ad inquiſitorem pertinebit. veriſſimum tamen eſt quod mox ſubiungit auctor, videlicet non omnem illuſum à

Dæmone

Dæmone eſſe hæreticam.

† *Quod numquam valet confeſſio ſocij criminis, &c.*] De hoc articulo quid diſſeruerint, & quid tenendum ſit, paulò anteà diximus *ſuper verſ. numquid huiuſmodi teſtimonia.num.* 1. & iuxta ibi tradita intellige, quæ hoc loco docet Ambroſius.

† *Mulier poſſit diffamare, vel accuſare alium. &c.*] An mulier in cauſis criminalibus poſſit dicere teſtimonium à multis quæritur, quos longa ſerie enumerat Iulius Clarus, §. *fin.q.* 24. in ſumma diſtinguit, quia de iure ciuili mulier indiſtinctè admittitur ad teſtificandum in cauſis criminalibus; ſecùs autem de iure canonico. ſed quid ſit in aliis delictis omitto fuſiùs diſputare: in crimine hæreſis mulier in teſtem admittitur; idque ob criminis immanitatem, & ne defectu probationum remaneret impunitum, quod facilè vergeret in magnum Reipub. detrimentum. iam ſi in crimine ſimoniæ mulier etiam meretrix admittitur in teſtem, *cap. tanta, extra de ſimonia*, multò magis admitti debet in crimine hæreſis, quod eſt grauius. Poſtremò tametſi mulier ſit teſtis minus idoneus ideò quia mulier, quia varium & mutabile ſemper fœmina, vt dicit textus *in c. forus extra de verb ſignif.* non proptereà repelletur in hoc crimine, cùm teſtes minus idonei fauore fidei poſſint teſtificari. *c. in fidei fauorem. de hæret. lib. 6*, qui textus indiſtinctè loquitur, nec fœminas excludit. eſt ergo indiſtinctè intelligendus. atque hoc iure vtimur in hoc ſacro tribunali. *Mulier teſtis eſt minus idoneus.*

Numquid autem duarum mulierum teſtimonium plenè probet, an verò plures requirantur, dubium eſt: Et Ambroſius hîc rectè mihi videtur aſſerere mulieres quidem fauore fidei admitti ad teſtificandum, ſed cùm mulier ſit aliàs prohibita in criminalibus teſtificari, earum teſtimonium non videtur ſufficiens. & hoc videtur magis tutum. interim vide Palacium Rubium *in allegatione de hæreſi. §. 13, & ſeq.* adde Alexandrum conſil. 24. libro 1.

VENERABILIS MAGISTRI

IOANNIS GERSONII DOCTORIS ET Cancellarij Pariſienſis Tractatus de Erroribus circa artem Magicam & articulis reprobatis.

COLLAVDANTI mihi nuper, vt mos habet, venerabiles Licentiatos in medicina oblata eſt occaſio, vt contra ſuperſtitioſas obſeruationes, noſtra pro nefanda tempeſtate, & minùs & nimis præualeſcentes aliqua differerem. Ea nunc ſeorſum ad vtilitatem aliquorum ſeparare curauimus, ne permixta alijs minùs placerent & minùs commodè prodirent in publicum. Sumpto itaque hoc prouerbio pro themate, *Medice cura teipſum.* Ci ea hanc inter reliquas medicum dicere retuli, vt eſſet ornatus ad Deum, per filialem ſubiectionem, ne quicquam impium vel ſuperſtitioſum, aut diuinis legibus aduerſum, ſanitatis adipiſcendæ cauſa ſuis ægris ſuaderet, rememoretur quoque iugiter illius Decretalis, *Cùm corporalis infirmitas,* *Medici Sortilegijs vtuntur in curationib.*

&c. Incidit vt conquirerer de ſuperſtitionibus peſtiferis Magicorum, & ſtultitiis vetularum Sortilegarum, quæ ſe per quoſdam titus maledictos mederi patientibus pollicentur. At ego data occaſione, faciliùs in hoc diuerticulum lapſus ſum, quò vtilius, & quò in patrocinium huius corruptelæ quidam adducere nituntur in crimen medicinam. Nonne, inquiunt, apud ſolennes quoſdam medicorum tales ſuperſtitioſæ obſtructiones inducuntur. quas etiam ſcriptis ſuis inſerere curauerunt. Et conſiſtunt in ligaturis, in characteribus, in figuris: quandoque in verbis peregrinis & incognitis.

Magicæ obſeruationes in quibus conſiſtant.

Quamuis autem ab ipſis nulla pro talibus ratio adducatur naturalis, habent nihilominùs efficaciã in curando. Alioquin vanè, immò ſtultè locuti fuiſſent de eis medicorum ſapientes, & ſcriptis inſeruiſſent. Vnde refert Iſidorus 4. *Etymol.* quòd Apollo, quem Deum fecit antiquitas, per methodica quædam, *id eſt*, per carmina & incantationes, Aeſculapius inſuper & filius eius per empirica, *id eſt*, experimenta ſanauerunt homines quingentis annis ante Hippocratem, qui ratiocinatiuam medicinam, qua vtimur, adinuenit. Deinde vox publica virtutibus huiuſmodi carminationum & ligaturarum & empiricorum atteſtatur, quam ex toto falſam dicere videtur inciuile. Nec deeſſent argumenta ad hoc ex dictis Poëtarum, Virgilij, Ouidij, Lucani & aliorum celebribus hiſtoriis. Cur non licebit, inquiunt, iſtis vti, præſertim cùm Deus omnipotens virtutes ſuas indiderit (vt vulgus loquitur) herbis, gemmis & verbis? Hanc dubitationem ego nunc tribus dictis ſeu conſiderationib. breuiter abſolui.

Magicæ artes an ſint permiſſæ.

***

Primum

Primum Dictum.

PROBABILE in Philoſophia naturali, & ſecundùm veritatem, fide certum eſt eſſe Dæmones. Primam partem tenuerunt elegantiſſimi Philoſophorum Hermes Triſmegiſtus, Plato, & omnes doctrinæ ſuæ ſectatores Apuleius, Porphyrius & cæteri. Hoc libri ab eis editi, hoc lib. de Ciu. Dei ab Aug. palàm docent. Hinc eſt illa famoſa inter eos diſtinctio de Cacodæmonibus, & Calodæmonib. malis ſcilicet, & bonis ſpiritibus. Hæc eſt poſitio de exiſtentia Dęmonũ, quæ apud philoſophantes faciliori ratione quàm oppoſita defenditur, ſaluãdo effectus quoſdam mirabiles, quales referunt hiſtoriæ fide dignæ in qualibet gente obtigiſſe, quas omnes negare pertinaciter, proteruię eſt, & ciuitatem humanam ſocietatémque politicam diſſipare, quam mutua fides & credulitas vnius ad alterum conſonat, coniungit, agglutinátque. Portò negare Dæmones eſſe, negare eos plurimorum effectuum operatores exiſtere, damnatur apud Chriſtianos, vt erroneum & impium, & ſacris litteris aduerſum. *Dæmones an ſint.*

Qua in re deridendi ſunt, immò durè corrigendi, qui Theologos derident mox vt ſermonem de Dæmonibus faciunt, mox vt eis effectus quoſdam attribuunt, quaſi fabuloſa ſit eorum reſponſio. Prouenit error iſte apud quoſdam litteratos, tum ex defectu fidei, tum ex debilitate & infectione rationis. Gerunt propriè animam ſic occupatam circa corpus, circa res ſenſibiles, ac earum ſollicitas curas, vel ita in cauſarum particularium & viſibilium perſcrutatione conſiſtunt, quòd de vniuerſalibus & primis entibus ac ſpiritibus nihil credere vel ſapere, nihil tenuiter & eleuatè cogitare poſſunt. Hoc Plato dixit maximum eſſe impedimentum veritatis, referre ſcilicet omnia ad ſenſus, & non auerti ab eis. Hoc idem Tullius, hoc Auguſtinus *lib. de vera religione*, hoc Alber. & Guil. Pariſienſ. immò & experientia docuerunt. Tales etiam *Dæmones ſunt & mirabilia operantur ex fide Chriſtiana.* *Spiritus qui negarint.*

erant apud Iudæos Saducæi, qui *referente Ioſepho & Hieronymo* negabant eſſe ſpiritus, tales inimici Philoſophi quidam, *vt Tullius loquitur*, tales Epicurei, & alij vitam pecudum eligentes, qui nihil eſſe concipiunt aliud à corporibus & extenſis.

Nabuchodonoſor & alij incantationes experti ſunt ipſe.

In quorum perſona Eccleſiaſtes & Sapiens, *Sap. ij*. Ita quaſi ſint incantati & dementes, nullam ſibi ineſſe rationem, nullos effectus ſpirituales atque inuiſibiles indicare videtur: non minus errantes à Nabuchodonoſor, qui credebat ſe bouem eſſe, & ab aliis maniacis, quorum aliqui ſe Gallos, aliqui murilegos opinati ſunt. De grege talium erat inſipiens ille qui dixit in corde ſuo, non eſt Deus, quia ſi eſt Deus, vtique eſt ſpiritus, & ſi nullus eſt ſpiritus, nullus eſt Deus. Neque enim ego negauero quoſdam plerumque nimis leuiter ea Dæmonibus aſcribere, quæ fieri à cauſis materialibus, naturalibus, rationabiliùs dicerentur: nam multas & miras in rebus ſenſibilibus efficacias, multas virtutes exiſtere quis negauerit, ex quarum combinatione, alteratione & configuratione fiunt effectus mirabiles, ſicut ex immutatione diuerſa imaginatiuæ potentiæ in hominibus, ſicut ex aliis quidam docuerunt, & operati ſunt quarum operationum notitia poteſt dici Magica naturalis, de qua inueſtigare, quamuis ſæpe curioſum eſſet, & maioris boni impeditiuum, immò & ad errores pronum, non tamen eſt fidei noſtræ contrarium; dummodò philoſophia ſuis contenta limitibus nihil impium, nihil mendoſum nefariúmve miſcuerit.

Dæmonibus quædam effecta naturalia aſcribuntur.

Secundum Dictum.

Obſeruantia effectuum nō naturalium ſuperſtitioſa & ſuſpecta eſt.

OBSERVATIO ad faciendum aliquem effectum, qui rationabiliter expectari non poteſt à Deo miraculosè operante, nec à cauſis naturalibus debet apud Chriſtianos haberi ſuperſtitioſa & ſuſpecta de ſecreto pacto implicito vel explicito cùm Dæmonibus. Iſta eſt doctrina ſanctorum Doctorum, nominatim Auguſtini,

guſtini,plurimis in locis quibus has obſeruationes valde condemnauit 5. *de Ciuit. Dei* 4. *Confeſſionum.* 2. *de doctrina Chriſtiana.* Et recitantur multa in decreto 26. q. 5. *&* q. 7. pluribus cap. Hanc conſiderationem notauit vtique facultas Theologiæ in multis articulis, quos ad elucidationem huius materiæ cenſuit condemnandos. Articulus tertius eſt talis, *quòd inire pactum cum Dæmonibus tacitum vel expreſſum non ſit idololatria vel idololatriæ ſpecies & apoſtaſia*, Error. *Et intendimus eſſe pactum implicitum in omni obſeruatione ſuperſtitioſa, cuius effectus non debet à Deo vel à natura irrationabiliter expectari.*

Pactum cum Dæmone in obſeruatione ſuperſtitioſa damnatur.

Porrò ad ſciendum quid vocamus pactum Implicitum vel explicitum cum Dæmonibus, & cur iſtud vel non fiat narrabimus veram fidei noſtræ traditionē & hoc quidem breuiſſimè, quoniam latior perſcrutatio aliam facultatem exigit, alium locum & actum. Tradit vera fides, quòd Dæmones nequam ſunt ſpiritus humanæ naturæ hoſtes acerrimi, ſæuiſſimi, quorum violentiam improbiſſimámque tyrannidem ſi non compeſceret & frænaret diuina bonitas, de hominibus actum eſſet, quòd ipſi funditus deperirent. Iob 41. *Non eſt poteſtas ſuper terram, quæ comparetur ei*; attamen ſuus conatus omnino vanus eſt, niſi pro quanto permiſerit Deus. Sed cur permittat obſtupeſcant inſipientes corde. Poteſt tamen hoc permitti ob alteram quatuor cauſarum: vel obſtinatorum damnationem, vel ad peccantium purgationem & punitionem, vel ad fidelium probationem & exercitationem, vel ad gloriæ Dei manifeſtationem. De obſtinatorum damnatione ſcriptum eſt Pſalm. 77. *Immiſit in eos indignationes ſuas, indignationem & iram per Angelos malos*, & hoc perpenditur in damnatis. De peccantium purgatione & punitione patuit in Magdalena, quæ ſubiecta erat ſeptem dæmoniis, quia carnalibus vacabat vitiis *ſecundùm gloſſ.* Præterea dabantur excommunicati ab initio Eccleſiæ ipſi Sathanæ corporaliter vexandi, vt ſpiritus ſaluus fieret. Vnus ex ſanctis patribus magna prece obtinuit à Domino, vt torqueretur à Dæmone, quatenus careret elatione. Cæterùm de fidelium probatione & exercitatione, patuit in Iob & Antonio & Paulo *ſecundùm quoſdam*; cui datus eſt Angelus Sathanæ.

Dæmones hoſtes naturæ humanæ.

Excommunicati cur Sathanæ vexandi dabantur.

Sicut

Hæreſes ad quid. Sicut enim neceſſe eſt *ſecundùm eundem Apoſtolum* hæreſes fieri, vt qui probati ſint manifeſti fiant, ita fiunt ad hoc illuſiones ſimiles miraculis, quemadmodum perſpicuè poſitum eſt Deuter. 13. *Tentat,* inquit, *vos Dominus, ſi ex toto corde diligatis eum*, hæc cauſa noſtris temporibus magnum locum habet. Denique manifeſtatio gloriæ Dei poteſt eſſe cauſa talis vexationis, ſicut in cæco nato, de quo eſt hodiernum Euangelium, *patuit Ioan.* 9. & in legione Dæmonum, quæ porcos intrauit & ſubmerſit, non ad porcorum punitionem, ſed ad potentiæ Chriſti manifeſtationem. *Legio Dæmonum cur porcos intrarit.* Ampliùs verò nequam ſpiritus dum ſeruire permittitur, ſæuit non ſolùm apertis viribus, ſed frequenter aſtutis dolis & fraudibus, non tam ad perdendum corda, quàm ad ſeducendas animas, eas in idololatriæ & apoſtaſiæ & inferni foueā dando præcipites. Quamobrem excogitauit vt ſuperbus, vt fallax & doloſus, quo pacto vſurparet ſibi ab hominibus honorem diuinum, & à vera religione abduceret, reperit quoſdam ex hominibus falli magis idoneos, quales ſunt omnes qui Deo reiecto nihil curanr, ad nihil aliud ſtudent, quàm per fas aut nefas ſua deſideria peſſima compleri. Quorum alij ad diuitias inopes, alij ad honores vanos, alij ad infames concubitus, alij ad curioſitatem libidinoſam faciendi futuros rerum effectus, aut alia naturæ ſecreta damnabiliter aſpirant. Tales cùm aſpexerit Dæmon intendit nunc occultè, nunc apertè ad obſeruandum quædam inſtituta ſua, quibus mediantibus fidem habeant optata conſequi. Suadet itaque has obſeruationes fieri, non quòd à ſeipſis habeant efficaciam aliquā, aut quòd per eas ipſi neceſſitentur, *iuxta determinationem facultatis Theologiæ nuper factam*, ſed ob alteram quatuor cauſarum. *Obſeruationes ſuperſtitioſas quomodo ſuadeant Dæmones 4. de cauſis.* Primò, vt Dei lex præuaricetur; ſecundò, vt ipſe Dæmon diuino cultu & ritu honoretur; tertiò, vt ſpes de Deo minor aut nulla habeatur, quartò, vt fraus ſua minùs videatur. De lege Dei prohibente talia habet expreſsè textus *Leuit.* 19. *&* 22. *& Deuter.* 18. & in ſanctorum opuſculis. In legibus quoque naturalibus multa per omnem modum, quas leges tranſgreditur qui talibus operam præſtiterit. Vnde Exodi 22. *Maleficos non patieris viuere.* Colitur præterea Dæmon per orationes, ſacri

ſacrificia & thurificationes iuſſas fieri in artibus magicis. Manet ſiquidem ipſe nequam ſpiritus in priori phantaſia ſuperbiſſima, qua quæſiuit eſſe ſimilis altiſſimo, immò & extolli vult ſuper omne quod dicitur Deus *ſecundùm Apoſtolum.* Et ita verum eſt quòd hi ritus tantò plus habẽt de ſacrilega idololatria & minùs excuſantur, quãtò ſanctiora ſunt quæ in eis ad honorem dæmoniorum impenduntur.

Rurſus ſcit ipſe ſerpens antiquus, quòd Beatus vir cuius eſt nomen Domini ſpes eius, & non reſpexit in vanitates & inſanias falſas, & è contrà maledicti ſunt & odio habentur obſeruantes vanitates ſuperuacuè. Quid ergo mirandum ſi talibus quærit homines implicare ſuis adinuentionibus? Poſtremò; quia Dęmon ſemper dare quod promittit neque vult neque permittit, adinuenit quomodo cultores ſui deputarent illos defectus non Dæmoni, non ſuæ arti, ſed proprię vel negligentiæ vel imperitiæ, atque dicerent ſe non omnia atque taliter obſeruaſſe, qualia & qualiter iubeantur. Conſtat quoque falli citiùs homines ſub quadam boni ſpecie, & in hoc mira & prorſus miſerabilis humanæ cæcitatis inſania, quoniam in hac re decem aut crebra mendacia per vnam caſualiter ſi obrigerit veritatem excuſat, vbi mille in alia materia veritates pro vnico mendacio comperto deſpiceret. Denique tanta ad credendum prohibita noxia & vanam libidinem in tam modica fide credendorum, quis non mirabitur? Hæc eſt origo, hic finis artium Magicarum, damnabiliumque ſuperſtitionum, ac nefandorum rituum.

Spes nulla de Deo à Dæmonibus indubta.

Fallax promiſſio Dæmonum

Artium Magicarum finis.

Tertium Dictum.

PHiloſophica aut medicinalis conſideratio nullatenùs admittere debet traditiones illas ſuperſtitioſas, quæ dicuntur methodica vel empirica, quarum ſcilicet nulla poteſt ratio naturalis aſſignari, itaque ſcribentes ea magis inſecuti ſunt errorem vulgi, aut Magorum ritus im-

pios quàm medicinæ rationes. Et mirandum quomodò dudum à libris medicinæ non iuſſa ſunt abradi. Ex quo enim de ratione naturali nihil habent, illa vel innituntur operationi diuinæ & ſupernaturali; & hoc nihil ad medicum v· medicus eſt, ſed eſt Theologicæ ſpeculationi remittendum; aut innituntur operationi Dæmonis, & hoc ſimiliter nihil ad medicum, ſed ad idololatriæ cultũ. Si verò dicantur fieri pro mutatione virtutis imaginatiuæ in ægroto, quatenùs fortificetur in eo ſpes ſanationis, aut vt cogitatio tua aliorſum diuertatur, eſſet hic fateor aliqua ratio naturalis, quoniam vim imaginatiuam plurimùm tùm conferre, tùm obeſſe tegimini ſanitatis quis neſciat. Hinc eſt illud vulgatum, *Imaginatio facit caſum.* Verùm caueat obſecrò medicus, ne volendo ſanare corpus alienum, ſeipſum decipiens inficiat. Quo pacto inficietur? Nimirum per mendacia dum ſuis patientibus aſſerit tales obſeruationes efficaces eſſe pro ſanitatis obtentu, quas omnino impertinentes aut fabuloſas aut forraſſis illicitas eſſe cognoſcit, quantò rectiori fide ſpem in Deo figendam eſſe doceret, qui vitæ habet & mortis imperium. Nam inculpatur ipſe rex Aza 2. *Paralip.* 16. quòd in infirmitate non quæſiuit Dominum ſed magis in medicorum arte confiſus eſt. Quis non videat maioris criminis eſſe ſi quis in talibus ſuperſtitioſis ſpem apponat? Quòd ſi hæc empirica & methodica ſuperſtitioſa reperiantur eſſe virtutis alicuius, tantò pernicioſiora ſunt *ſecundùm Auguſtin.* quantò ad ſedu cendum ſunt validiora. Ille ſiquidem effectus, cùm neque à miraculo vero, neque à cauſa naturali fieri cognoſcatur, vt à ſeductoribus dæmonijs proueniat conſequens eſt. A ſeductoribus autem fallacibus, à patre mendacij, ab hoſte crudeliſſimo quid boni, quid veri, quid commodi ſperes, tu videris.

Imaginatio facit caſum.

Empirica & methodica ſuperſtitioſa cuius ſint virtutis.

Profectò Dæmones et ſi ſanarent corpora, illa ſanarent Deo irato. Quomodo Deo irato? quia certè necarent animas, & deterius tandem varijs incommodis cultores ſuos & inuocatores afficerent. Denique obedienda ei eſſet prorſus corporalis valetudo, quæ animæ pretio & morte venderetur. Hæc pauca ſi quis religioſa fide diligenter aduertit, non eum turbabunt obje-

Dæmones vt ſanent corpora.

ctiones

ctiones illæ (opinor) quibus imperiti à ſpiritu maligno turgidi obſtrepere ſolēt contra fidei pietatē, quę has omnes ſuperſtitiones impias damnat execratúrque. Dicunt aliqui non vanam eſſe aut falſam talium notitiam, quoniam ſua veritas probatur per effectum, quaſi videlicet negare contendamus, nihil à Dæmonibus & ſuis cultoribus poſſe fieri Domino permittente. Abſit. Nos itaque & Magos Pharaonis, & Pythoniſſam Saulis, & Simonem Magum, & Pythoniſſam in Actibus Apoſtolorum, & exorciſtas Iudęorum, & Idola gentium, & futura Antichriſti portenta, non ſolùm non negamus, ſed ea negantes reprobamus Sicut enim vera fides meretur dotari miraculis dum opus eſt ad ædificationem, ità falſa fides portentis & figmentis in ſui damnationem, vel aliorum probationem demeretur illudi. Dicunt alij multam in obſeruationibus huiuſmodi ſanctitatem ineſſe, tum in orationibus ad Deum deuotiſſimis, tum in ieiuniis, in caſtitate & vigiliis, in thurificationibus, in Eucharistiæ etiam ſumptione, in cæteris denique religioſis obſequiis. Sed planè hìc mentitur iniquitas ſibi, quaſi videlicet rerum optimarum ſanctiſſimarúmque non poſſit eſſe abuſus, quarum nequior ille eſt & flagitioſior quàm aliarum, quaſi prætereà de modo talia quæreret ad ſanctificationem, qui ſpurciſſimus eſt, & non potiùs ad ſui adorationem, ad malitiæ ſuæ regimen. & ad ſacrificium ſacrilegũ, alioquin nunquam Deus, nunquam ſancti viri, qui Deo inſpirante locuti ſunt, hæc fieri tanta ſeueritate vetuiſſent. Nunquam inſuper Theologia talibus eſſet aduerſata, cui tamen in hac re & ſuis profeſſionibus credi debet, nõ indoctis mulierculis, non impiis idololatris, non hominibus doctis in reprobum ſenſum, quilibet enim in ſua arte ſapiens eſt, & ei credi debet, iuxta Maximam topicam. Dicunt ſe rurſum per hæc omnia intendere obſequium Dei & non diaboli. Certè ita idololatrę, ita inde necatores Apoſtolorum arbitrabantur ſe obſequium præſtare Deo, nec proinde ſaluantur. Quanta quæſo eſt illa cæcitas dicere ſe ſeruire Deo, ſuis maximè contrariando præceptis? Cæterùm quiſquis relegerit has obſeruationes nefandas videbit eas æquè ad malos ſicut ad bonos effectus introductas, propter quod potiſſimè re-

Magica effecta vt damnentur.

Abuſus rerũ ſanctarum in artibus Magicis.

Sortilega cui præſtent obſequium.

ſte Auguſt.doc.circa medium,Magici in omni ſecta plectuntur. Illic videre eſt impietatem, illic virtutis impugnationem,in docendo ſtupra & furta fieri, in dolendo ſcire tempora & momenta,quæ Pater poſuit in poteſtate ſua. Denique præfigitur tibi terminus operandi ipſi diuinæ omnipotentiæ,præſtituitur modus quo quaſi compellatur operari ipſi diuinæ ſapientiæ: ſtatuitur finis ipſi diuinæ bonitati & clementiæ, nam quid aliud ſonant iſtæ traditiones? ſcribatur hoc in pergameno virgineo, portetur in figura triangulari cum characteribus incognitis, thurificetur & ſuſpendatur ad collum,fiant iſta certis horis tunc infra triduum,aut quatriduum,prouenier abſque vlla dubitatione effectus ille quem quærimus, immò hoc ſub periculo capitis aſſeritur,ſiquidem reuelauerit Deus eis,ipſi viderint, nos ſcimus, quoniam reuelationes diuinæ nō tales ſūt,nec prohibet Deus credere illud,quod dignatur reuelare.Arguūt iterum & nos in ſimilē cauſā trahere ſatagunt.Nonne,inquit,talia ſimiliter fiunt aut tolerātur ab Eccleſia in peregrinationibus certis,in cultu imaginū,in cereis aut Cetis, aut aquis benedictis,& in exorciſmis? Nōne dicitur quotidie,ſi nouē diebus perduret in hac Eccleſia,ſi ex aqua illa perfūdatur, aut ſi tali ſe voueat imagini,aut ſi aliquid taliū faciat,ipſe mox ſanabitur,vel optato potietur? Fateor ac negare non poſſumus multa inter Chriſtianos ſimplices ſub ſpecie religionis introducta eſſe, quorum ſanctior eſſet omiſſio.Tolerantur tamen quia nequeunt funditus erui, & quia fides ſimplicium,quamquam minùs in aliquibus bene ſapiat, regulariter tamen & quodammodo rectificatur,ſaluatúrque in fide maiorum,quam fidem generali ſaltem intentione in omnibus ſuis obſeruationibus præſupponunt, ſi piè & humiliter, hoc eſt,Chriſtianè ſapiunt;& ſi ad oſtenſam veritatis normam obedire parati ſunt. Hæc autem intentio vt talia ſuſcipiantur aut fiāt non tanquam neceſſariò efficacia, aut tāquam ſpes principalis in talibus poſita ſit Deo poſtpoſito, ſed quòd pietas fidei per iſta nutritur & augetur & exaudiri meretur. Secùs vbi fides læditur & diuina lex violatur. Vanè igitur & proteruè ſumitur in hac re vel exemplum vel argumentum ex his, quæ vulgus indoctum non quæ cœtus Theologorū & Sapientum docet obſeruátque. Quid

Obſeruationes in artibus Magicis.

Obſeruationes quadam & ceremonia in Eccleſia.

Fides & intentio in obſeruationibus requiruntur.

mirum ſi Theologia & fides corruptores quoſdam patiatur vt hæreticos & ſuperſtitioſos, vt temerarios aſſertores, quando & medicina & philoſophia & aſtrologia vera, & omnis deniquears & ſcientia pati aliquid tale cognoſcatur, ſed fundamentum ſtabile ſtat. Tandem oppoſitionem ſuam cõuertunt alij in querelam dicentes: Ecce talis infirmus eſt in grandem & luctuoſam totius gentis vnius perditionem, ipſe deſperatur à medicis. Cur nõ, inquiunt, per ſuperſtitioſa curabitur, præſertim ſi per ſuperſtitioſa præſumitur in ægritudine teneri, & per ſimilia promittitur liberari? Nõne ſanitas & auxiliũ vndecũq; quæri poſſunt, ſicut ab herbis ita à verbis & à virtute ſpirituũ, ſicut à virtute lapidũ vel corporũ? Cur poſtremò prohibebit aliquis cogere Dęmonẽ ad obſequendũ ſibi in bonis, quando SS. plurimos vt Anrendiũ Archiepiſcopũ Bizantinum, & exorciſtas alios ita feciſſe commendant hiſtoriæ? Reſpondebimus ad hoc dicentes, primò ad vltimum, quòd Dæmones poſſunt & licitè poſſunt per Deum & ſanctos eius ad hoc inſpiratos & electos cogi ad pręſtanda humana quædam obſequia. Ita enim recta fides tenet feciſſe Chriſtum, & Moyſen, & Raphaëlem Angelum, & Dauid reſpectu Saulis, & ſanctos quaſi innumeros dæmoniacorum, immò & Salomonem & quoſdam exorciſtas Iudæorum ſic egiſſe videtur ſenſiſſe Ioſephus: quãquam de Salomone, qui poſtmodũ idololatra fuit, magis dubia ſit ſententia, an videlicet de peccato in peccatum, de errore idololatriæ in errorẽ Magicarum artium delapſus extiterit, an Deo reuelante dum bonum erat talia cognouerit. At verò ſi coactio Dæmonis aliter expectetur quàm per miraculum Deo ſpecialiter cooperante, iſtud falsè creditur & periculosè quæritur. Falsè quidem propter libertatem Dæmonibus inſitam, quæ nec ab iſtis corporalibus, quibus perfectior eſt, nec à carminibus cogitur. Iſtud autem periculosè quæritur, quia hoſtis eſt doloſiſſimus & nunc fingit ſe compelli per tales ritus impios, quibus honorari quærit, & animas perdere. Nunc perplexis reſponſis inuoluit ſententias, *vt Tullius loquitur & hiſtoriæ teſtantur*, nunc ſemitas tortuoſas ſuæ fraudis mille modis tegit. Nobis propter hoc interdicta eſt ſocietas ſua, ne quæramus ab eo veritatem qui mendax eſt

Corruptores vt quid tolerati.

Salomon in dubio verſatur.

Dæmones cogi finguntur.

Dubia reſponſa Dæmonũ.

ſicut Chriſtus & Apoſtolus eius Paulus, ipſum etiam vera loquentem obmuteſcere præceperunt Non inſuper proſperitatem ab eo qui hoſtis eſt, nec pactum ineamus cum eo qui infidus eſt, nec conſortium cum excommunicato, nec fidem proditori perfido adhibeamus. Feſellit re vera & omnes fallet, quos ſibi aut inſtitutis ſuis deditos inuenerit Hiſtorias hæc docentes, quia innumeræ ſunt non numeramus, de Iuliano Apoſtata, de Zoroaſtre primo inuentore Magicæ artis, de Nectanebo & cæteris abſque numero. Aſſumamus conſequenter cum Apoſtolo, quòd non ſunt facienda mala, vt bona eueniant.

Fallere nos ſolet Dæmon.

Non igitur ſunt Maleficia Maleficiis repellenda; Aliter ſapere eſt contra fidem deſipere. Supereſt igitur in omni noſtra neceſſitate ſentire cum Ioſaphat rege & Deo dicere: *Cum ignoramus quid agere debeamus, hoc ſolum habemus reſidui, vt oculos noſtros dirigamus ad te. Tentetur via naturalis rationis & prudentiæ & artis quam ſciuerimus.* Hoc vocatur facere quod in ſe eſt, ne videatur tentari Deus, quia via naturali deficiente ſolum reſtat in Dei miſericordia refugium. Hæc autem miſericordia non ſuperſtitioſis obſeruationibus, ſed piis obſeruationibus, non Dæmonum inuocationibus, ſed vitæ emendatione, non per homines reprobos, ſed probatos comparatur.

In neceſſitate conſilium rerum agendarum.

Miſericordia Dei quomodo comparetur.

Si demum noluimus mutare ſententiam ſuam, noſtram in melius mutemus vitam. Cæterùm permittente iuſto Dei iudicio, licet occulto, fiant in aliquo vexationes & immiſſiones per angelos malos mediantibus pactis quorundam ſacrilegorum cum Dæmonibus, vt per inuultuationes per faſcinationes aut carminationes, quàquam de ſe proſſus ad hæc inefficaces. Dicit vnus Doctor talia ſi reperiantur poſſe deſtrui, quibus amotis & diſſipatis neque ſpiritus diſſipare poterit à vexatione ad hoc vt pactum ſuum ſeruare & artem ſuam confirmare videatur, aut quia bona fides deſtruentium opera hæc diaboli ſic meretur ex iudicio. Ita egit Philippus rex Francorum de imagine quadam cerea, quam dicebat baptiſatam & execratam tali er nomine ſuo quod ea deſtructa ipſe rex moreretur *Et videbimus* (inquit pius rex fide plenus) *ſi potentior erit Dæmon ad perdendum me, quàm Deus ad ſaluandum*, & hæc dicens ceram proiecit in ignem.

Ita

Ita concipere eos arbitror, qui dicunt vana vanis eſſe refellenda & quòd Maleficiis contra maleficia liceat abuti, ſed humanam rurſus impatientiam adire videor. Obſecrauimus (inquit) Deum nec exaudiit, ieiunauimus, peregrinationes multas fecimus & proceſſiones, nec attendit, ſic murmur reſonat, ſic querimonia quaſi gens quæ fecerit iuſtitiam, & quaſi populus qui non auerſus fuerit à Deo ſuo, ſic erecta ceruice Deum ſuis petitionibus omnibus volunt eſſe obnoxium, cùm tamen veriſſimæ ſint, populus qui labiis ſuis Deum honorat (vtinam & hoc inueniretur, nec veriùs diceretur hic blaſphemat) cor autem eorum longè eſt à Deo. Conticeſcat hæc obſtinatio diabolica ſtridens & tabeſcens contra diuinam prouidentiam, quin potiùs patienter expectemus, non præfigentes terminum diuinæ miſericordiæ iuxta conſilium ſanctæ Iudith. Nos in Deum toties deliquimus & in omnem iuſtitiam, immò in omnem creaturam ſuam, cur non tolerabimus flagella pii patris? Nos filii nequam, dum per filios clientes etiam reprobos placuerit nos punire, durum ſanè eſt contra ſtimulum & talem ſtimulum Dei calcitrare per impatientiam, quia duplici cuſpide mortis in animas & corpora recalcitrantes feriuntur. Hæc interim de tota collatione pro notabiliori antedicta libuit excerpere. Placuit inſuper determinationem ſacræ facultatis Theologicæ, cuius mentio facta eſt huic opuſculo connectere, quia ad dictorum firmitatem etiam non mediocriter vtilem iudicaui. Datum per copiam ſub ſigno & ſubſcriptione mei notarij publici ſubſcripti.

Gentis impiæ impatientia, querimonia & in Deum inuectio.

Miſecordiæ diuinæ terminus non eſt præfigendus.

DECRETVM
FACVLTATIS Theologię Pariſienſis contra ſuperſtitioſos Errores Artis Magicæ.

VNIVERSIS Orthodoxæ fidei zelatoribus Cancellarius Eccleſiæ Pariſienſis, facultas Theologiæ in alma vniuerſitate Pariſienſi Matre noſtra cum integro diuini cultus honore ſpem habere in Domino, ac in vanitates & inſanias falſas non reſpicere.

Ex antiquis latebris emergens nouiter erroris fœda colluuio recogitare commonuit, quòd plerumque veritas Catholica apud ſtudioſos in ſacris litteris apertiſſima eſt, quæ cæteros latet, nimirum cùm hoc proprium habet omnis ars manifeſtum eſſe exercitatis in ea, ſic quod exinde conſurget illa Maxima. Cuilibet in arte ſua perito credendum eſt. Hinc

Hinc eſt Horatianum illud, quod Hieronymus ad Paulinum ſcribens *aſſumit.*

—— Quod medicorum eſt
Promittunt medici, tractant fabrilia fabri.

Accedit in ſacris litteris aliud ſpeciale, quod nec experientia nec ſenſu conſtat, vt aliæ artes nec poßint oculis circumuolutis nube vitiorum facilè deprehēdi, excæcauit enim eos malitia eorum. At ſiquidem Apoſtolus Rom. 1. *quod propter auaritiam multi errauerant à fide, propterea non irrationabiliter idolorum ſeruitus ab eodem nominatur. Alij propter ingratitudinem, qui cùm cognouiſſent Deum, non ſicut Deum glorificauerunt in omnem idololatriæ impietatem, ſicut idem commemorat, corruerunt. Porrò Salomonem ad idola, & Didonem ad Magicas artes pertraxit effrena voluptas. Alios ad hoc ipſum intorſit ſuperba curioſitas, inueſtigandorúmque occultorum dira cupido. Alios poſtremò miſera timiditas tota ex craſtino pendens, in obſeruationes ſuperſtitioſiſſimas impiáſque depulit, quemadmodum* apud Lucanum, *de filio Pompeij Magni, &* apud hiſtoricos *de pluribus notatum eſt, ita fit vt recedens peccator à Deo declinet in vanitates & inſanias*

falſas, & ad eum, qui pater eſt mendacij, tandem imprudenter palàm apoſtaſiando ſe conuertat. Sic Saül à Domino derelictus Pythoniſſam, cui priùs aduerſabatur, conſuluit; Sic Ochozias Deo Iſraël ſpreto miſit ad conſulendum Deum Acharon; ſic denique omnes, qui fide vel opere abſque Deo vero ſunt, vt à Deo falſo ludificentur neceſſe eſt. Hanc igitur nefariam, peſtiferam, monſtriferámque inſaniarum falſarum cum ſuis hæreſibus abominationem plus ſolito noſtra ætate cernentes inualuiſſe; ne forſan Chriſtianiſſimum regnum, quod olim caruit monſtro, & Deo protegente carebit, inficere valeat tam horrendæ impietatis & pernicioſiſſimæ contagionis monſtrum, cupientes totis conatibus obuiare. Memores inſuper noſtræ profeſſionis pióque legis zelo ſuccenſi paucos ad hanc rem articulos damnationis cauterio, ne deinceps fallant incogniti notare decreuimus. Rememorantes inter cætera innumera dictum illud ſapientiſſimi Doctoris Auguſtini de ſuperſtitioſis obſeruationibus, quòd qui talibus credunt, aut ad eorum domum euntes, aut ſuis domibus introducunt, aut interrogant, ſciant ſe fidem Chriſtianam & baptiſmum præuaricaſſe & paganum & apoſtatam; id eſt, retro abeuntem

& Dei

& Dei inimicum & iram Dei grauiter in æternum incurriſſe, niſi quis Eccleſiaſtica pœnitentia emendatus Deo reconcilietur. hæc ille. Neque tamen intentio noſtra eſt in aliquo derogare quibuſcunque licitis & veris traditionibus, ſcientijs & artibus, ſed inſanos errores & ſacrilegos inſipientium & ritus ferales pro quanto fidem orthodoxam & religionem Chriſtianam lædunt, contaminant, inficiunt radicitus, quantum fas nobis eſt extirpare ſatagimus & honorem ſuum ſincere relinquere veritati.

E S T A V T E M

primus Articulus.

QVOD per artes Magicas & Maleficia & inuocationes nefarias quæſitæ familiaritates, & amicitias, & auxilia Dæmonum non ſit idololatria. *Error.* Quoniã Dæmon aduerſarius, & pertinax, & implacabilis Dei & hominis iudicatur. Nec eſt honoris vel dominij cuiuſcunque verè ſeu participatiuè, vel aptitudinaliter ſuſceptiuus, vt aliæ creaturæ rationales non damnatæ, nec in ſigno ad placitum inſtituto, vt ſunt imagines ac templa Dei, qui in ipſis honoratur.

Articulus II.

QVOD dare vel, offerre, vel promittere Dæmonibus qualemcumque rem, vt adimpleant deſiderium

rium hominis, aut in honorem eorum aliquid oſculari, vel portare, non ſit idololatria. *Error.*

Articulus III.

QVOD inire pactum cum Dæmonibus tacitum vel expreſſum non ſit idololatria, vel ſpecies idololatriæ & apoſtaſiæ. *Error.* Et intendimus pactum eſſe implicitum in omni obſeruatione ſuperſtitioſa, cuius effectus non debet à Deo vel natura rationabiliter expectari.

Articulus IV.

QVOD per artes Magicas Dæmones in lapidibus, annulis, ſpeculis, aut imaginibus nomine eorum conſecratis vel potiùs execratis includere, cogere vel arctare, vel eas velle viuificare, non ſit idololatria. *Error.*

Artcculus V.

QVOD licitum ſit Magicis artibus vel aliis quibuſdam ſuperſtitionibus à Deo, aut ab Eccleſia prohibitis aliqua facere pro quocumque bono fine. *Error*, quia ſecundùm Apoſtolum, Non ſunt facienda mala vt eueniant bona.

Articulus VI.

QVOD licitum ſit, etiam permittendum, Maleficia maleficiis repellere. *Error.*

Articulus VII.

QVOD aliquis cum aliquo poſſit diſpenſare in quocunque caſu, vt licitè talibus vtatur. *Error.*

Articu

Articulus VIII.

QVOD artes Magicæ & ſimiles ſuperſtitiones & earum obſeruationes ſint ab Eccleſia irrationabiliter prohibitæ. *Error.*

Articulus IX.

QVOD Deus per artes Magicas & Maleficia inducatur Dæmones compellere ſuis inuocantibus obedire. *Error.*

Articulus X.

QVOD thurificationes & ſuffumigationes, quæ fiunt in talium artium & Maleficiorum exercitio ſint ad honorem Dei, & ei placeant. *Error & blaſphemia,* quoniam Deus aliàs non prohiberet vel puniret.

Articulus XI.

QVOD talibus & taliter vti non eſt ſacrificium ſeu immolare Dæmonibus, & ex conſequenti damnabiliter idololatrare. *Error.*

Articulus XII.

QVOD verba ſancta, & orationes quædam deuotæ, & ieiunia, & balneationes, & continentia corporalis in pueris & aliis, & Miſſarum celebratio & alia opera de genere bonorum quæ fiunt pro exercendo huiuſmodi artes excuſent eos à malo & non potiùs accuſent. *Error.* nam per talia ſacræ res, immò ipſe Deus in Euchariſtia Dæmonibus tentatur immolari, & hoc procurat Dæmon,

Dæmon, quia vult in hoc honorari ſimiliter altiſſimo, vel ad fraudes ſuas occultandas, vel vt ſimplices illáque & faciliùs & damnabiliùs perdat.

Articulus XIII.

QVOD ſancti Prophetæ & alij per tales artes habuerint ſuas prophetias, & miracula fecerint, aut Dæmones expulerint. *Error & blaſphemia.*

Articulus XIV.

QVOD poſſibile eſt per tales artes cogere liberum hominis arbitrium ad voluntatem, ſiue deſiderium alterius. *Error*, & conari facere eſt impium & nefarium.

Articulus XV.

QVOD ideò artes præfatæ bonæ ſunt & à Deo, quòd licet eas obſeruare, quia per eas vel quandoque vel ſæpè euenit, ſicut vtentes eis quærunt vel prædicunt, vel quia bonum quandoque prouenit ex eis. *Error.*

Articulus XVI.

QVOD per tales artes Dæmones veraciter coguntur & compelluntur, & non potiùs ita ſe cogi fingunt ad ſeducendos homines. *Error.*

Articulus XVII.

QVOD per tales artes & ritus impios, per Sortilegia, per carminationes, per inuocationes Dæmonum,

monum, per quaſdam inuultuationes, & alia Maleficia nullus vnquam effectus miniſterio Dæmonum ſubſequatur. *Error.* nam talia quandoque permittit Deus contingere, vt patuit in Magis Pharaonis & alibi pluries, vel ad probationem fidelium; *ſicut habetur Deuteron.* 13. vel in quorumdam hominum dignam flagellationem, vel quia abutentes, ſeu conſulentes propter malam fidem aut alia peccata nefaria dat. ſunt in reprobum ſenſum, & iam tenentur ſic eludi.

Articulus XVIII.

QVOD boni Angeli includantur in lapidibus, & conſecrent imagines vel veſtimenta, aut alia faciant quæ in iſtis artibus continentur. *Error & blaſphemia.*

Articulus XIX.

QVOD ſanguis vpupæ, vel hædi, vel alterius animalis, vel pergamenum virgineum aut corium leonis & ſimilia habeant efficaciam ad cogendos vel repellendos Dæmones miniſterio huiuſmodi artium. *Error.*

Articulus XX.

QVOD imagines de ære, vel de plumbo, vel de auro, vel de cera alba vel rubea, vel de alia materia baptizatæ & exorcizatæ, conſecratæ, ſed potius execratæ ſecundùm prædictas artes & ſub diebus certis habeant virtutes mirabiles, quæ in libris talium artium recitantur. *Error in fide, in Philoſophia naturali, & aſtrologia vera.*

Articulus XXI.

QVOD vti talibus & fidem dare non ſit idololatria & infidelitas *Error.*

Arti

Articulus XXII.

QVOD Dæmones boni ſunt, aliqui benigni, alij omnia ſcientes, alij nec ſaluati nec damnati. *Error.*

Articulus XXIII.

QVOD fumigationes, quæ fiunt in huiuſmodi operationibus, conuertuntur in ſpiritus, aut quòd ſint debitæ eis. *Error.*

Articulus XXIV.

QVOD vnus Dæmon ſit rex Orientis, & præſertim ſuo merito, alius Occidentis, alius Septentrionis, alius Meridiei. *Error.*

Articulus XXV.

QVOD intelligentia motrix cœli influit in animam rationalem, ſicut corpus cœli in corpus humanum. *Error.*

Articulus XXVI.

QVOD cogitationes noſtræ intellectuales & volitiones interiores immediatè cauſentur à cœlo, & quòd per aliquam traditionem Magicam tales poſſint ſciri: & per illam de eis certitudinaliter iudicare ſit licitum. *Error.*

Articulus XXVII.

QVOD per quaſcunque artes Magicas poſſumus deuenire ad viſionem diuinæ eſſentiæ vel ſanctorum ſpirituum. *Error.*

ACTA

ACTA SVNT

HÆC ET POST mutuam crebrámque inter nos & deputatos noſtros examinationem concluſa in noſtra Congregatione Generali. Pariſijs apud ſanctum Mathurinum, de mane ſuper ſpecialiter requiſitos. Anno Domini 1498. die 19. Menſis Septembris. In cuius rei teſtimonium ſigillum dictę facultatis præſentibus litteris duximus apponendum.

VENERABILIS EIVSDEM CANcellarij opuſculum aliud aduerſus doctrinam cuiuſdam medici delati in Montepeſſulano, ſcalpentis in numiſmate figuramLeonis cum certis characteribus pro curatione renum.

CONFORMITER ad caſum propoſitum de Leonis imagine pro curatione renum dicuntur 12. propoſitiones cum additis quæ ſequuntur.

Prima propoſitio.

IMAGINVM, quæ aſtrologicæ nominantur, fabricatio & vſus ſuſpectus eſt plurimùm de ſuperſtitione & idololatria, ſeu Magica obſeruatione, patebit & ſequentibus.

Secunda

Secunda propoſitio.

IMAGINVM huiuſmodi fabricatio & vſus rationabiliter prohibitus eſt per ſacros Doctores & Eccleſiam.

Tertia propoſitio.

IMAGINVM eiuſmodi fabricatores poſſunt & debent per ſuos ſuperiores prohiberi, inquiri, & culpari; & ſi parere noluerint condemnari, non obſtantibus palliatis allegationibus ſuis ſub titulo aſtrologiæ, maximè quando non ſunt huius ſcientiæ multi periti ſecundùm terminos à veris aſtrologis non idololatris conſtitutos.

Ponuntur ad iſtarum propoſitionum declarationem quædam regulæ fundamentales.

Quarta propoſitio in ordine.

OMNIS obſeruatio, cuius effectus expectatur aliter quàm per rationem naturalem aut per diuinum miraculum, debet rationabiliter reprobari, & de pacto Dæmonum expreſſo vel occulto vehementer haberi ſuſpecta; Sic determinauit tempore noſtro ſacræ Theologiæ facultas Pariſienſis Vniuerſitas.

Quinta propoſitio.

OMNIS obſeruatio, quantumcumque ſancta & ſalubris videatur, in decem, aut viginti, aut centum particulis, ſi habeat vnicam particulam de idololatria, vel hæreſi, vel apoſtaſia ſuſpectam, aut infectam, de-

S 2

bet tota infecta & ſuſpecta reputari, niſi manifeſtatio fiat ptetioſi à vili.

Sexta propoſitio.

OMNIS obſeruatio particularis ſuper effectibus mirabilibus & extraneis, ſub titulo verarum artium palliata, debet examinari ex circumſtantiis librorum & authorum, qui obſeruationem huiuſmodi particularem tradiderunt.

Ponuntur conſequenter propoſitiones ſeu regulæ ad declarationem præmiſſorum, & ad particularem applicationem ſuper imagine Leonis, de qua fit inquiſitio.

Septima propoſitio in ordine.

CHARACTERES, ſeu figuræ, vel litteræ non habent vel ſortiuntur ex cauſa purè naturali & corporali efficaciam, ſicut nec entia Mathematica, cuiuſmodi ſunt figuræ & characteres, ſunt de potentiis actiuis, & in eis *ſecundùm Philoſophum* non eſt bonum neque finis.

Octaua propoſitio.

CHARACTERES, ſeu figuræ, vel litteræ non habent de ratione ſua quòd ordinentur ad aliquos effectus, niſi mediante rationali vel intellectuali ſubſtantia. Significare enim eſt rem in intellectu conſtituere.

Nona propoſitio.

CHARACTERES huiuſmodi, ſi habeant, vel habere credantur efficaciam, oportet quòd hoc ſit à cauſa ſpirituali, non à purè naturali & corporali, qua-

lis

lis cauſa eſt cœlum cum ſuis influentiis in corpora.

Accipiatur ex præcedentibus regulis conſilium, quid agendum eſt in materia præſente de imagine Leonis cum circumſtantiis.

Decima propoſitio in ordine.

CONSTAT in primis ex inſpectione, quòd ibi ſunt characteres, litteræ, figuræ & dictiones, quæ nullum effectum habent naturalem purè corporalem ad curationem morbi renum & ſimilium *ſecundùm propoſitionem ſeptimam præcedentem*: iuxta quod notetur in ſpeciali S.Thom. qui tribuit aſtrologiæ quantum rationabiliter dari poteſt, ad exemplum Alberti Magni magiſtri ſui, conſonè tamen ad fidem Catholicam. Notetur inquam *in 2. & 3. contra gentiles* in multis capitulis, *à* 113 *ad* 117. *&* 118.

Vndecima propoſitio.

CONSTAT, quòd talis obſeruatio non eſt poſita ab Eccleſia & ſacris Doctoribus, tanquam eueniat effectus ſperatus per miraculum diuinum, immò nec per ſanctos Angelos Dei, qui ſunt adminiſtratorij ſpiritus propter electos Dei ad vitam æternam, magis quàm ad curam corporalem, & medicus & aſtrologus verus non habent ſe multum intromittere de actionibus ſanctorum Angelorum circa homines. Patet ex immediatè præcedenti cum inſpectionibus iurium, & ratio ſatis eſt manifeſta.

Duodecima propoſitio.

CONSTAT, quòd ſi talis obſeruatio nitatur & expectet effectum à malis Angelis ſeu Dæmoni-

bus, illa eſt manifeſtè penitùs reprobanda, etiamſi videatur finis bonus, vtilis, vel honeſtus, quantò magis ſi eſſet malus vel ſuſpectus, ſicut eſt inter alios finis quæſtus per ſimulationem aſtrologiæ aut mirabilium effectuum, ſuper quibus admirantur homines paucæ religionis aut fidei.

Veruntamen circumſtantiæ prædictæ magis apparebunt iuxta practicam primarum propoſitionum, ſi reperiatur coniunctio iſtius obſeruationis de imagine leonis cum aliis obſeruationibus contentis in auctoribus vel libris tradentibus huiuſmodi figurationem. Et hoc ideò dicitur, quoniam temporibus noſtris inuentus eſt liber magnus continens tales obſeruationes, quarum aliquæ videbantur piæ & vtiles, aliæ verò erant manifeſtiſſimè condemnādæ, & ſuperſtitioſæ, & idololatricæ & de hæreſi ſuſpectæ vehementer, & vt tales fuerunt etiam igni traditæ pio zelo. Tales multæ ſunt obſeruationes apud Hiſpanos in libro Senaforas. Tales apud Iudæos innumeræ, tales apud Chriſtianos ſuperſtitioſos, ſicut de neſcio quo Sydiact. Tales denique practicari quæruntur, nedum per vetulas Sortiarias, ſed per multos arma ſequentes continuetur. Poſtremò totiens occurrit iſta materia, quod ſi pro quolibet caſu ſcribendum eſſet ſcribendi nullus eſſet finis. poterit inter alia videri tractatulus noſter de aſtrologia theologizata, *Tom. 1. operum, ſpecialiter circa finem.*

Concluditur tandem ex omnibus practica ſuper hoc caſu particulari, poſtquàm facta fuerint quæ dicta ſunt ſummariè, & quod planè ſine inuolutione proceſſuum, maximè ſi delatus reddiderit ſe obedire paratum ſine proterua defenſione, prohibeatur ei de futuro, quòd non amplius vtatur, ſed antidotis medicinæ cuius dicitur profeſſor. De præteritis autem ſufficiat ſine quauis infamia delati, quòd honor iudicij fidei cum prælato & officiariis ſuis maneat ſtabilitus. Et ita in Catholica & fraterna charitate conſulendum quòd delatus taliter obediat ſine ſtrepitu & figura iudicij, & per iudicem ita fiat. Si autem inueniatur proterua defenſio, non proterniæ rigor; ſed iuſtitiæ vigor fiat. Particularis modus reparandi poterit eſſe talis, póſtque pleniùs & meliùs informatus,

tus ſum de fabricatione & vſu talium imaginum, quòd non ſunt ſecundùm catholicam traditionem promitto bona fide, & deinceps nequaquam vtar illis. Aut ſi mitiùs iudex velit agere, dicat hoc per alium in tertia perſona, poſtquam talis delatus, &c. Iudex finaliter poterit declarare ſententias excommunicationis contra omnes tales, &c. Proinde non valet allegatio quorumdam ex hiſtoria ſcholaſtica, quòd Moyſes fecit imagines, vnam pro obliuione, alteram pro memoria. Et Salomon exorciſmos, quia viris ſanctis concurrebat miraculum. Vel ſi Salomon iam erat peruerſus ad idololatriam per vxores, potuit datus in reprobum ſenſum excogitare magicos ritus, ſicut de Nectanebo legitur & Zoroaſtre, qui naſcens riſit, & poſteà Magicas artes exercuit. Denique Auicenna & ſimiles de actiuitate animæ rationalis in materiam exteriorem, & faſcinatione non ſunt audiendi in modo ponendi.

Finit Lugduni 8. *Decembris* 1428. *per Ioannem Cancellarium Pariſienſem.* Latior eſt aliàs Cancellarius noſter, *maximè prima parte operum* vbi, *de Aſtrologia theologizata & contra ſuperſtitioſam dierum obſeruantiam*, *fusè ſatis hanc rem proſequitur: eum tamen conſultò breuitati ſtudentes vt omiſimus, ſic & curioſæ lectioni ſatisfacturus non inuiſum relinquas excoratus ſis.*

IOANNIS FRANCISCI LEONIS IPPOREgienſis I. V. Doct. Epiſcopi Theleſini Libellus de Sortilegiis.

CAP. I.

Sortilegium quid ſit.

PLVRA ſunt genera criminum, de quibus *in Theſauro fori Eccleſiaſtici* aliàs egimus, & inter alia obiter de Sortilegio verba fecimus, quod cùm grauiſſimum ſit crimen, ac pluribus variiſque modis committatur; de eo iuxta illius grauitatem particulariter eſt agendum.

Sortilegium quid.

Sortilegium eſt ſuperſtitio quædam illuſoria & maximè noxia, qua regulariter vtitur homo Dæmonis miniſterio *cap. qui ſine Saluatore 26. quæſtio. 2. cap. 1. eadem quæſt. 5. cap. 1. & 2. de Sortilegijs. & Grill tract. de Sortileg. num. 1. & num. 5.*

CAP.

Google

CAP. II.

Sortilegorum profeſſio eſt duplex, tacita & expreſſa: Profeſſio tacita quæ.

PRofeſſionem etiam plures cum Dæmone faciunt. Profeſſio autem Sortilegorum eſt duplex tacita & expreſſa, intelligendo de profeſſis cuiuſcunque ſpeciei.

Profeſſio Sortilegorum duplex.

Tacita eſt promiſſio quædam, quam quis facit alicui Sortilego magiſtro. hanc profeſſionem nomine Dęmonis recipienti de obſeruando, quæ ſibi mandauerit, ſub promiſſione quòd grandia faciet, & mirabilia, futura in vita ſua cognoſcet, dum modò fidem Catholicam abijciat, & omnia Eccleſiaſtica ſacramẽta conculcet, quódque totis viribus eius adhærebit cultui, & obedientiæ ſui magiſtri, ac illum tanquam verum Principem adorabit: cultum autem veræ adorationis ſub idolorum forma ſibi præſtando, cunctáque opera per ipſum facienda ſub illius nomine, & deuotione conficiet, *Grill. infrà de Sortileg. cap. cap. 3. num. 2. & 3. & facit text. in cap. nec mirum, §. hydromantici, verſ. ad hæc omnia, 26. quæſt. 5. & ſumm. confeſſ. de Sortileg. quæſt. 3. & 6.*

Profeſſio tacita Sortileg.

CAP. III.

Profeſſio expreſſa Sortilegorum quæ ſit: duplex illa ſolemnis, publica, & priuata: Solemnis & publica quæ ſit: Expreſſam profeſſionem Dæmonibus facientes quem cultum illis exhibeant: Profeſſio priuata quomodo Dæmoni fiat.

EXpreſſa profeſſio illa eſt, quæ fit expreſsè cum proprio Dæmone, aut ſolemniter & publicè, aut priuatè: ſolemnis & publica eſt illa, quæ fit cum Dæmone dum publicè reſidet in ſolio maieſtatis more Principis, quando fiunt vniuerſales congregationes omnium Strigum,

Profeſſio expreſſa quæ ſit Sortilegorum. Profeſſio ſolẽnis & publica Sortileg.

Maleficorum,Necromantum cuiuſcunque generis profeſſorum,certis nocturnis horis,locis,& temporibus Dæmonis arbitrio conſtitutis, vbi vniuerſis aſtantibus fit iſta profeſſio.

Cultus profeſſorum Sortilegorum.

Qui autem expreſſam profeſſionem cum ipſo Dæmone fecerunt,eidem etiã reddunt expreſſum adorationis cultum per ſolemnia ſacrificia,quæ ipſi faciunt diabolo,imitantes in omnibus diuinum cultum,cum paramẽtis,luminaribus, thurificatione ac precibus quibuſdam, & orationibus, quibus inſtructi ſunt, aſſiduis illum non ſecùs fere colunt & adorant, quàm nos verum creatorem,*cap.contra Idolorum,26.quæſt.5 gloſſ.in ca.accuſatus.* §*.ſanè,in verbo ſaperent,de hæret.in 6 Grilland.eadem quæſt.* *3. num.4. & 5.* per quæ honor latriæ dæmonibus exhibetur.*Direct.inquiſit.quæſt.43.num.2* Quæ Latriæ eſt cultus & ſeruitus, quæ ſoli Deo debetur. *gloſſ. in Clement.*

Latria quid

vnic.in verbo ſeipſum de reliqu.& venerat.ſanct. gloſſ.in cap. venerabiles.de conſecrat.diſtinct 3. S. Tho.2.2.quæſt.84.art. 1.ad 1.argument.& Graff.deciſ.aur.parte.1.lib. 2. cap.2.numer.1.

Profeſſio priuata quæ.

Priuata autem profeſſio eſt illa, quæ fit priuatè ipſi Dæmoni ſolùm, abſque vlla vniuerſali ſortilegorum congregatione & multitudine, vt per eundem Grilland. *d. quæſt.3.lib.2.* & Farinacium *in pract. criminali cap. 20. num.* 77. apud quem plura de Sortilegiis videri poſſunt.

CAP. IIII.

Latriæ honorem dæmonibus exhibentes quando vti hæretici ſint habendi.Sortilegia,quæ manifeſtè hæreſim ſapiunt,quomodo cognoſcantur.Idololatriam & hæreſim manifeſtam quæ ſortilegia ſapiunt, & quæ non.

DÆmonibus honorem Latriæ exhibentes, ſeu eorum nomina inter nomina ſpirituum beatorum, vel ſanctorum in ſuis nefariis orationibus miſcendo, media

mediatores in illis orationibus à Deo exaudiendis ponendo, cereos accendendo, & Deum per eorum nomina, vel merita obſecrando, non vt ſortilegi, ſed vt hæretici iudicio Ecclesiæ ſunt habendi, *vt in eodem Direct. Inquiſit. quæſt. 43. num. 10. & 11.*

Et regulariter omnia illa Sortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtam, quæ cum aliquo dicto, vel facto hæreticali exercentur, vt ſi quis in ſortilegio amatorio Deum, aut Eccleſiaſtica Sacramenta abnegat, aut in eodem Sortilegio Eccleſiæ Sacramenta admiſceret. Sapiunt etiam hæreſim manifeſtam illa Sortilegia, & Diuinationes, ſeu Maleficia, in quibus admiſcentur Sacramentalia, vt aqua vel cera Benedicta, & his ſimilia, ſiue verba, & Euangelium, ſymbolum fidei, Pater noſter, Aue Maria, aut Pſalmus aliquis Dauidicus, ſeu verba ſacræ ſcripturæ, aut aliæ ſanctæ orationes, quibus fit Sortilegium qualificatum. Et generaliter omnia crimina, quæ natura ſua præ ſe ferunt aliquid, quod eſt hæreſis manifeſta, vt baptiſare imagines, vel animalia irrationalia, puerum rebaptiſare, preces nefarias Dæmonibus fundere, aut illis ſacrificare, idolis genua flectere, & ſimilia, quæ præ ſe ferunt idololatriam, manifeſtam hæreſim ſapiunt, quamuis nullum factum per ſe ſit hæreſis. *Sylueſter in ſumm. in verbo hæreſis 2. num. 4. Alph. à Caſtro. lib. 1. de iuſta hæret punit. cap. 15. circa finem. Simanc. de cath. inſtit. tit. 30. num. 15. Direct. Inquiſit. parte. 2. cap. 42. num. 2. 3. 4. & 5. Et ibi Peña. comment. 67. verſ. primum ergo, vſque ad verſ. quantum ad ſecundum.*

Sortilegia hæreſim manifeſtam quæ ſapiunt, quomodo cognoſcantur.

Idololatriam & hæreſim manifeſtam quæ Sortilegia ſapiant.

Illa enim Sortilegia non dicuntur hæreſim manifeſtè ſapere, in quibus Dæmon inuocatur, ad faciendum, ſeu cognoſcendum ea, quæ ipſe facere, & cognoſcere poteſt diuina virtute non reprimente, prout homines ad peccata & libidines tentare, naturalium & ſuperiorum virtutes cognoſcere, ex quibus medicamenta ad ſanandũ, & atrocia veneficia ad cauſandum diuerſas infirmitates confici poſſunt. *vt probat D. Tho. in 2. 2. diſt. 96. quæ. 2. & in tr actat. 99. 1. parte. quæſt. 5. de mir. & eodem lib. quæſt 16. art. 7. de Dæmonib.* Præſentiáque occulta & præterita ſcire, & ſic facta, iam facta reuelare his caſibus & ſimilibus, ſi Dæmonis in ſortilegiis imploratur auxilium.

Sortilegia quæ manifeſtam hæreſim non ſapiunt.

Sortile

Sortilegium hæreticale quod.

Sortilegium non dicitur hæreticale, vt poſt D. Thomam Abb. & plures alios per ipſum citatos, tenet Farinac. *in pract. crimin. quaſt.* 20. *num.* 80. *& Clar. in §. Hæreſis, num.* 23. Quæ præcedunt niſi ratione commixtionis ſacramẽtorum, ſacramentalium, aut verborum, aliter ſit iudicandum ex ſuprà allegatis, aut quod talia patrantes eſſent de expreſſa Dæmonis profeſſione, quo caſu omnia Sortilegia, quæ ab illis fiunt, reſpectu operantis erunt hæreticalia, vt poſt plures alios per ipſum citatos. Farinac. *ead. quaſt.* 20. *num.* 81. *&* 82.

CAP. V.

Striges à ſancta Eccleſia Dei ſunt expellendæ.

Striges profeſſe quomodo ab Eccleſia expellendæ.

IDeò Striges, cùm præcipuè expreſſam profeſſionem & ſolemnem Dæmoni in vniuerſalibus congregationibus faciant, expreſſum cultum adorationis Dæmoni reddendo, precéſque fundendo, & in illis ſacrificando in eorum ſortilegio ſunt violenter ſuſpectæ de hæreſi, & omnes extra gremium Eccleſiæ, & à communione fidelium penitùs alienæ. Subuerſæ enim ſunt, & à diabolo tenentur captiuæ perſonę, quæ relicto ſuo creatore diaboli ſuffragia quærunt, & ideò ſancta Eccleſia à tali peſte mandari debet *cap. qui ſine Saluat.* 26. *quaſt.* 2. *cap. Epiſcopi in princip. eadem quaſt.* 5. *& Grillandus libro de Sortilegiis quaſt.* 7. *num.* 4.

CAP. VI.

Striges effectualiter de loco ad locum corporaliter deferri an poſſint.

Striges effectualiter & localiter an deferantur.

QVapropter à Dæmonibus effectualiter deferri poſſunt de loco ad locum motu locali verè & corporaliter, Deo tamen permittente, & non aliter, & hæc eſt communis ſententia Theologorum, de qua poſt S. Bonauen. *in* 3. *ſent. diſt.* 19. *qu.* 3. *S. Auguſt. lib.* 10. *&* 21. *de ciuit. Dei. S. Thom. in ſum.* 2. 2. *quaſt.* 95. *art.* 5. *de ſuperſtit. & in d. tract.* 99. 1. *part. quaſt.* 8. *in tit. de mira. & quaſt.* 16. *art.* 5. *&* 6.

Digitized by Google

& 6. ib tit. de Dæmoni. & alios quos citat, teſtatur Grillan. *lib de Sortileg. d. quæſt. 7. num. 3. Alphonſ. à Caſtro de iuſta hæreticorum punit. lib. 1. cap. 16. & Peñam in Direct. Inquiſit. part. 2. com. 68. verſ. ſed à maligno.* Et licèt huic communi opinioni videatur repugnare textus *in dict. cap. Epiſcopi, 36. quæſt. 5.* vbi habetur, quòd quædam mulieres retrò poſt Sathanam conuerſæ Dæmonum illuſionibus & phãtaſmatibus tam grauiter ſeductæ ſunt vt credant & profiteantur ſe cum Diana Dea paganorum nocturnis horis, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias, & multarum terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire, eiúſque iuſſionibus obedire, velut dominæ, & certis noctibus ad eius ſeruitium euocari. *Et in §. ſiquidem ipſe ſathanas,* habetur, quòd Dæmon vbi primùm mentem cuiuſcunque mulieris repererit, & illam per infidelitatem ſubiugauerit; illicò transformat ſe in diuerſarum ſpecies perſonarum, & mentem, quam captiuatam tenet, in ſomnis deludens per deuia quæq; deducit, & cùm ſolus ſpiritus hæc patitur, infidelis hæc non in ſpiritu ſiue anima ſed in corpore euenire opinatur. Ac deinde, quis n. in ſomnis, & nocturnis viſionibus non extra ſeipſum deducitur, & multa videt dormiendo, quæ nunquam vigilando viderat? Quis verò tam ſtultus & hebes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore fieri arbitretur? *Lamiarum equitatio.*

Vnde hoc textu freti quàm plures Doctores tenuerunt, quòd non deferuntur in corpore, ſed duntaxat deluduntur in ſpiritu, vt refert Grilland. & tenet Franc. Ponzinibius *in tract. de Lamijs num. 45. & plurib ſequ.*

Communem tamen opinionem pro vera tenent, quòd deferantur, & contrarium ſentientibus pluribus rationibus reſpondet idem Grill. *eadem quæſt 7. num. 28.* quem poſt alios per ipſum citatos ſequitur Peña *eodem com. 68. verſiculo Tertiò eadem.* Et quod Dæmones Deo permittente poſſint hominem deferre verè & corporaliter de loco ad locum motu locali, plurimis exemplis relatis tam per eundem Grillandum, quàm alios graues Doctores demonſtrare conantur. *Deferuntur verè Striges.*

CAP.

CAPVT. VII.

Sortilegiorum cauſæ ad forum Eccleſiaſticum ſpectant, vt & Aſtrologorum. Sortilegorum non hæreticalium pœna eſt arbitraria.

Sortilegia ad Epiſcopos & iudices Eccleſiaſticos ſpectant.

SOrtilegiorum cauſæ eo modo, quo hæreticorũ, tam in procedendo, quàm diffiniendo ſpectant ad forum Epiſcoporum & Inquiſitorum, quando ſapiunt hæreſim, & tunc eadem pœna, qua cæteri de hæreſi ſuſpecti ſunt condemnandi. Sed quando non ſapiunt hæreſim, & eſt dubium, an aliqua admixta hæreſim ſapiant; vt ſi qui ad orientem ſe conuertant, aliqua verba inuſitata & non intelligibilia proferant, vel ſimilia: tunc videtur quòd Inquiſitores debeant tales ad ſuos iudices dimittere puniendos, *cap. accuſatus, §. ſanè, & ibi gloſſ. in verbo manifeſtè, Archid Io. Andr. & Io. Monach. de hæret. in 6.*

Pœna autem Sortilegorum non hæreticalium eſt tã de iure ciuili, quàm canonico arbitraria, *Abb. in cap. 2. nu. 4. de Sortileg. & poſt Grilland. & alios Farinac. in prax. crimin. quæſt. 20. num. 84. 89. & 94.*

Sed quando conſtat hæreſim ſapere, ſi ampliùs dubitetur, an hæreſim ſapiant, tunc ipſi Epiſcopi, & Inquiſitores de hoc cognoſcere poſſunt, & iudicare ac pronuntiare ſe iudices. *Abb. in cap. 1. num. 4. in fine de Sortileg. Carrera in tract. de hæret. num. 24. gloſſ. & D.D. in d. cap. accuſatus. §. ſanè, per Peñam allegati in Direct. Inquiſit. com. 67. in fine.*

Aſtrologorum cauſæ ſunt iudicum Eccleſiaſticorum.

Et hæc diſtinctio, quòd Inquiſitores de Sortilegiis, nõ ſapientibus hæreſim, cognoſcere non poſſunt, procedit, & habet locum de iure communi, quod fuit per Sixtum V. qui ſua perpetuò valitura conſtitutione Apoſtolica auctoritate ſtatuit, & mandauit, vt tam contra Aſtrologos, Mathematicos, & alios quoſcunque iudiciariæ aſtrologiæ artem, præterquàm circa agriculturam, nauigationem, & rem medicam in poſterum exercentes, aut facientes iudicia, & natiuitatis hominum quibus de futuris cõtingentibus ſucceſſibus, fortuniſque, caſibus aut rationi-

bus

bus, & ex humana voluntate pendentibus aliquid euenturum affirmare aſſerant, aut proteſtantur, quam contra alios vtriuſque ſexus, qui ſupradictas damnatas, vanas, fallaces, & pernicioſas diuinandi artes ſiue ſcientias exercent, profitentur, docent, aut diſcunt: quinè huiuſmodi diuinationes, ſortilegia, ſuperſtitiones, veneficia, incantationes, ac præmiſſa deteſtanda ſcelera, & delicta (vt præfertur) faciunt, aut in eis quomodolibet ſe intromittunt, cuiuſcunque dignitatis, gradus, & conditionis exiſtant, tam Epiſcopi, & prælati ſuperiores, ac alij ordinarij locorum, quàm Inquiſitores hæreticæ prauitatis, vbique gentium deputati; etiamſi in pleriſque ex his caſibus anteà non procedebant, cognoſcere valeant.

CAP. VIII.

Quinam libri à Sixto V. prohibiti ſint. Inquiſitores & Epiſcopi liberè an poſſint de Sortilegiis & Superſtitionibus cognoſcere.

Libri Magici & aſtrologici a Sixto V. prohibiti.

PRohibuítque idem Pontifex omnes & ſingulos libros, opera, & tractatus iudiciariæ aſtrologiæ, geomantiæ, hydromantiæ, pyromantiæ, onomantiæ, chiromantiæ, necromantiæ, artis Magicæ, aut in quibus Sortilegia, veneficia auguria, auſpicia, execrabiles incantationes, ac ſuperſtitiones continentur, quos ordinarijs locorum vel Inquiſitoribus voluit conſignari, & contra ſcienter legentes, aut retinentes libros, ſeu ſcripta huiuſmodi, ſeu in quibus talia continentur, ſimiliter per eoſdem Inquiſitores procedi poſſe decreuit, vt in d. conſtitutione ſub dat. Romæ anno 1585. vbi latiùs de Sortilegiorum, incantationum & diuinationum prohibitionibus videre licet, *in pecul. ſuo Bullario par. 2. fol. mihi 52.*

Inquiſitores cognoſcere poſſunt de Sortilegijs & ſuperſtitioni[illegible]

Dictæ conſtitutionis rigore poſſunt Inquiſitores cognoſcere de Sortilegijs, non tamen priuatiuè quo ad Epiſcopos, imò cauſas & ſuperſtitionum, incantationum veneficiorum, & blaſphemiarum, & contra eos, apud quos repetiuntur libri prohibiti, Epiſcopi cognoſcere, & niſi ſapiant manifeſtè hæreſim, abſque Inquiſitorum interuentu

teruentu illas poſſunt decidere, diffinire, & terminare, per text. *in d. cap. accuſatus, de haret. in 6. Abb. in d. cap. 1. nu. 4. verſ. & aduerte, de Sortilegijs. Eymer. in Direct. Inquiſit. quaſtio. 42. num. 2.* & ita cenſuit ſacra generalis congreg. S. Rom. & vniuerſalis inquiſitionis, ſub die 21. decembris anno 1602. Quamuis enim per dic. conſtitut. Sixti Papæ V. fuerit Inquiſitoribus attributa iuriſdictio cognoſcendi de cauſis Sortilegiorum, ſuperſtitionum, veneficiorum, & incantationum, etiam quòd aliàs de præmiſſis non cognoſcerent, *vt ſupr. num. 20.* non tamen fuit ordinarijs reſtricta facultas, quin liberè in cauſis huiuſmodi, vt priùs, dummodò non hæreſim manifeſtè redoleant, procedere poſſint, cùm id ex iuris communis diſpoſitione illis ſit attributum, ex deductis per Abb. *eodem num 4. & Clar. in pract. crimin. § hereſis, num. 23.*

CAP. IX.

Diuinatio eſt prima ſpecies Sortilegij. Diuinationum ſpecies ſunt quatuor.

Diuinatio prima ſpecies Sortilegij.

Diuinatio prima ſpecies eſt Sortilegij, quæ inter cæteras obtinet principatum, in quam plures homines incidunt, vt per Grill. *eodem tract. de Sortilegijs cap. 2. num 5.*

Diuinationũ ſunt quatuor ſpecies.

Et quatuor ſpecies ſunt diuinationũ, ſicut quatuor ſunt elementa, quæ conſiſtunt in hydromantia, pyromantia, geomantia, aëromantia. Et aliqui ex Dæmonum profeſſoribus vocantur incantatores, quidam arioli, alij aruſpices, aliqui augures, quidam pythonici & mulieres pythoniſſæ, aliqui genethliaci, quidam ſalitores, & aliqui magi, *de quibus in cap. igitur genus, 26. quaſt. 4. cap. nec mirum ead. quaſt. 5. & Grill. in d. tract. de Sortileg quaſt. 2. num. 7.*

CAP.

CAP. X.

Sortilegia per perſonas tacitæ Dæmonis profeſſionis pluribus modis fiunt: ad amorem in corpore, & extra corpus; Extra corpus quomodo fiant.

IN Sortilegijs, quæ fiunt per perſonas tacitæ Dæmonis profeſſionis, diuerſa interueniunt inſtrumenta. & fiunt quandoque in aqua per hydromantiam; quandoque in igne per pyromantiam; interdum in terra per geomantiam; aliquando vtuntur aëre, & ea faciunt per aërimantiam: quandoque illa faciunt ex inſpectione inteſtinorũ auium, animalium, aut per eorum voces, garritum, occurſum & ſimilia, *vt habetur in d. cap. igitur genus, & cap. nec mirum. Hoſt. in Summa de Sortileg. §. 2. & Griliand. quæſt. 5. num. 2. eodem tit. & aliqui reſpiciunt in aſtrolabio, vt in cap. 2. ext. eodem tit.* Alia eſt ſpecies Sortilegiorum, quæ fiunt ad amorem, aut in corpore, aut extra corpus: in corpore enim communiter fieri ſolent per cibum vel potum. *vt §. hac adiectio, §. ad legem Cornel. de ſicarijs, lege ſi quis aliquid §. qui abortionis, ff. de pœnis, l. eorum, in princip. & l. multi, C. de Malef. & Mathemati.*

Sortilegia varijs modis perficiuntur à perſonis tacitæ profeſſionis.

Sortilegia in corpore.

Extra corpus autem, id eſt, extra inteſtina fiunt per aliquas mixturas compoſitas, ex herbarum folijs, vel radicibus, metallis, reptilibus terræ, auium plumis, vel mẽbris, ſeu inteſtinis eorumdem animalium, vel piſcium, aliarúmque ſimilium rerum noſtratium, illáque quandoque conſuunt in chlamyde perſonæ ad amorem maleficiandæ, vel ſub capite lecti, ſuper quo perſona ipſa dormit, abſcondunt, aut ſub limine oſtij cameræ, aut alterius ſuper quo ipſe Maleficiandus vir aut mulier tranſituri ſint. Apponuntur etiam imagines cereæ iuxta ignem ardentem completis dæmoniacis ſacrificijs, *de quibus ſupra*, adhibitis nefarijs precibus, & turpibus, verbis, vt quemadmodum imago illa igne conſumitur, & liqueſcit, eodem modo cor mulieris amoris calore talis viri ferventer ardeat, & vt plurimùm admixtis Eccleſiarum Sa-

Sortilegia extra corpus.

cramentis,ſicut eſt hoſtia ſacrata, *vt per gloſſ.in cap.accuſatus,§.ſanè,de hæret.in 6.* & alijs modis, ac rebus admixtis de quibus per Grilland.*eodem. tract.de Sortilegijs quæſt. 3.num.11.& ferè per totum.*

CAP. XI.

Maleficia à quibus deſtrui valeant: & an Malefi*ciati faciliùs necne curentur,quàm Energumeni.*

Maleficia à quibus curentur.

MAleficæ artes,impedimenta, & infirmitates (exceptis factis cum aliquibus nodis vel ſolutionibus, quæ reperta nodis confractis,aut combinatione materiæ ſoluta de facto deſtruuntur & ſoluuntur) ſcientia humana deſtrui non ſolent : niſi per eiuſdem artis magiſtros , vel qui ſint diabolicæ profeſſionis bene inſtructi, aut aliquo modo participes: quia maleficia ipſa abſque miniſterio & ſuffragio Dæmonis,tam rebus ipſis, quàm verbis communiter inſeri non ſolent in corporibus,pariter nec tolli : quoniam medicina naturalis, & omnium phyſicorum,& chirurgicorum ars tota communiter non ſufficeret ad ſananda corpora ipſa,& remouenda Dæmonis opera,ſed ſolùm per eoſdem, qui ſub eadem profeſſione morantur, & qui Maleficia ipſa facere ſolent arte & inſtructione Dæmonis deſtrui ac tolli poſſunt. *S.Thom. in 2.2.quæſt.92.art.6.& tenet Grill.eod.tract.de Sortil.quæſt. 2,num.2. & 3.*

Maleficiati difficiliùs curantur, quàm dæmoniaci.

Maleficiati enim difficiliùs curantur , quàm Energumeni,& à Dæmone obſeſſi. *Mall. Malefic. Spreng. parte 2. quæſt.2.cap.6.verſ.expedit lectorem.* Omiſſis tamen diuerſitatibus opinionum,an licium ſit,nécne Maleficia, tollere per alia Maleficia , & opera ſuperſtitioſa , quas recenſet quàm plura exempla deducendo Mall.Malefic.*d. parte 2.quæſt.2.ſecunda par.princip.* dicetur cap. ſequenti noſtro.

CAP.

CAP. XII.

Maleficia Maleficiis curare non licet; mala enim non ſunt facienda, vt eueniant bona: Maleficiorum curatio à Deo eſt impetranda, qui omnia poteſt.

NOn eſt licitum vti Magicis artibus, vel alijs quibuſcunque ſuperſtitionibus, à Deo & Eccleſia prohibitis pro quocunque bono fine, nec permittendum Maleficia Maleficiis repelli, nec diſpenſandum quocunque caſu, vt talibus licitè quis vti poſſit. *Peña in Director. Inquiſit. com. 68. circa finem.* Nec ſunt facienda mala, vt eueniant bona (vt inquit Apoſtolus) & contra dictos articulos profitentes iudicio Inquiſitorum hæreticæ prauitatis ſubijciuntur, *vt per eundem Peñam ibi in fine.*

Magica artes cuicunque bono etiam interdicta.

Sed ad Deum eſt recurrendum, qui omnia nouit, & cuius oculis omnia ſubijciuntur, *cap. fundamenta. §. proinde, de elect. in 6. & Nauarr. in relect. cap. nouit. de iud. not. 1. num. 1. tomo 2.* & omnia poteſt, in cuius nomine Dęmonia eiiciuntur. *Marci cap. vlt.* Nam licitis orationibus Maleficia curantur, *vt d. cap. 6. per totum & Flagell. Dæmonum per totum.* Vbi de modo Deo auctore effugandi Dæmones à corporibus obſeſſis, & quomodo exorciſta ſe debeat præparare ſatis diffuſè habetur, ad quæ remiſiſſe ſufficiat.

Maleficia Dei inuocatione & pijs orationibus deſtruuntur.

IACOBI SIMANCÆ PACENSIS EPISCOPI

TITVLVS VNIcus de Lamijs.

Lamiæ quæ ſint; contra illas an inquirendum ſit, & quomodo: Et an ea quæ patiuntur & perpetrant illuſoriè fiant; an verò realiter illis contingant.

Lamiæ quæ ſint.

LAMIAE ſiue Striges appellari ſolent mulieres quædam Maleficæ, quæ multis nocere ſolent, de quibus dubitari poteſt, an ab Inquiſitoribus puniri queant, & cùm Dæmones adorent, & fœdus cum eis faciant, quin etiam cùm fidem catholicam abnegare ſoleant, dubitabile non eſt, quin contra illas inquirere poſſint, & benefaciunt Inquiſitores Hiſpaniæ contra eas procedendo, quia vel apoſtatæ ſunt, vel ea perpetrant, quæ manifeſtè ſapiunt hæreſim, *vt inquit Syluešter lib. 3. de Strigimagarum & Dæmonum admirandis*

Inquiſitores Hiſpaniæ contra Lamias procedunt.

randis ca.1.adde Ioan.Franc.Picum &c.lib.3.dialog.Strix.

Itaque inquiritur in Lamias, vt contra hæreticos aut vehementer ſuſpectas procedi ſolet, quòd ſi propriis confeſſionibus, aut iuſtis probationibus conuictæ fuerint, prout earum culpa expoſtulauerit, ſtatuendum erit *l. reſpiciendum, ff. de pœnis.*

De Lamijs vt hæreticis cognoſcitur.

Dixerit fortaſſis quiſpiam, illuſiones Dæmonum eſſe, quas Maleficæ iſtæ patiuntur, ac proinde fidem illis non eſſe adhibendam: cui reſpondetur, primò, non ſemper eſſe inſomnia, & illuſiones, ſed interdum re vera ita euenire, vt ab eis narrari ſolet, quemadmodum à Turrecremata, Ioannes Maior, à Caſtro, à Victoria, ac innumerabiles alij tradunt, quod quidem tot experimentis compertum eſt, vt id negare inſanire ſit, *vt inquit Sylueſter opere prænotato, lib.1.cap.14.*

Maleficia omnia non illuſoriè ſed aliqua verè experiuntur.

Deinde, pleraque iſtarum facinora perpetrantur à vigilantibus, vt pacta cum Dæmone, infanticidia, & alia damna: in quibus eis debet fides adhiberi, ſicut alijs teis confitentibus: quinimò contra ſeipſas credendum eis eſſe videtur, quamuis de his teſtificentur, quæ ſomno ſepultis euenire ſolent: Nam & anteà præmeditantur & ab eis poſteà ratificantur: in criminibus ratihabitio quoque locum habet, *capitul. cùm quis, de ſentent. excommunicat. lib.6.cap. teſtament. diſtinct. 6.*

Extat epiſtola Decretalis Innocentij VIII. cuius hæc ſunt verba:

NON ſine ingenti moleſtia ad noſtrum peruenit auditum, complures vtriuſque exus perſonas, propriæ ſalutis immemores, & à fide catholica deuiantes, cum Dæmonibus incubis & ſuccubis abuti: quapropter, ne labes huius hæreticæ prauitatis in perniciem animarum ſua venena diffundat, opportunis remedijs, prout noſtro incumbit officio, prouidere volentes, ſtatuimus vt inquiſitores per nos deputati debitum inquiſitoris officium in huiuſmodi perſonas exequantur.

Mall. Maleſ. initio primæ partis.

Retulit Sixtus Senenſis. *lib. 5. bibliothecæ ſanctæ annotation. 73. cuius & alterius conſtitutionis, huic ſimilis, Iulij 2. meminit Ioan. Franc. Picus lib. 3. Dialog. Strix.*

FINIS.

ALPHONSI

A CASTRO ZAmorenſis, Ordinis Minorum, regularis Obſeruantiæ, Prouinciæ Sancti Iacobi.

De impia Sortilegarum, Maleficarum & Lamiarum hæreſi, earúmq; punitione.

OPVSCVLVM.

CAP. I.

De Sortilegis, & auguribus, aliiſq; diuinatoribus, an ſint hæretici dicendi.

TANTA ineſt hominibus multis ſciendi curioſa cupiditas, vt ea, quæ ignorare eſſet vtilius, etiam cum fidei Catholicæ diſpendio improba curioſitate diſcere conentur. Ob quam cauſam non immeritò à multis dubitari ſolet, de huiuſ- *Curioſitas hominum quò feratur.*

modi hominibus, qui diuinatores nuncupantur, an ſint illi omnes hæretici cenſendi, & velut tales ab hæreticæ prauitatis inquiſitoribus puniendi. Ad cuius rei pleniorem intelligentiam, oportebit ante omnia inquirere quid ſit, & quotuplex diuinatio: & inde colligere valebimus, an illi, qui illam exercent, ſint hæretici dicendi, an non? Diuinatio eſt enuntiatio eorum, quorum notitia per naturam haberi non poteſt, neque Deo reuelata eſt. Res autem ſunt aut præſentes, aut præteritæ, aut futuræ. Præteritorum & præſentium ſcientia per naturam haberi poteſt: quoniam præſentia poſſunt videri; præterita, quia aliquando fuerunt præſentia, aliquando viſa ſunt: & ex illorum intuitione remanet notitia, quam Philoſophi vocant abſtractiuam, per quam poteſt quis de præteritis certò aliquid ſcire & aliis enuntiare. Futura autem quia nondum habent eſſe, videri non poſſunt, & ideò nihil certum de illis haberi poteſt.

Diuinatio quid ſit.

Propter quod diuinatio ſemper circa futurorum præcognitionem conſiderari ſolet: quia illa ſunt quæ ex ſe per naturam cognoſci non poſſunt. Si quis autem præſentia aut præterita, quæ per naturam cognoſci non poſſent, enuntiaret, & certò aſſereret, ego illum etiam diuinatorem appellarem. Sicut qui à Roma per centum milliaria diſtans, diceret quid eo temporis articulo Romæ agatur: aut diceret homini, quem nunquam vidit ea, quæ toto vitæ ſuæ decurſu egit, is certè (mea ſententia) etiam dicetur diuinator, ac ſi prædixiſſet futura.

Diuinator quis dicatur.

Nam ſicut Propheta dicitur etiam propriè ille, qui per reuelationem agnoſcit præterita, aut præſentia, quæ aliàs ſcire non poterat, quamuis frequentiùs dicatur Propheta, qui per reuelationem prænoſcit futura: ita etiam propriè dicitur diuinator ille, qui præterita, aut præſentia, quæ naturaliter ſcire non poterat, abſque Dei reuelatione cum certitudine aſſerit. Illa ſiquidem mulier Samaritana, cui Chriſtus dixerat, quinque viros habuiſſe, & quem tunc habebat non eſſe ſuum, ſtatim hoc audito exclamauit dicens: *Domine, vt video, Propheta es tu.* Prophetam ſiquidem cenſebat dicendum eum, quia præterita, aut abſentia, quæ in ſecreto latebant, optimè noſcebat.

Propheta quis ſit.

Ioan. 4.

Quam

Quamuis tamen hæc ita ſe habeant, ſolet frequenter ille ſolus dici diuinator, qui futura cum certitudine, & abſque deceptionis metu aſſerit. Futura autem (*vt egregiè B. Thomas in 2.2.q.95. docet*) duobus modis cognoſci poſſunt. Aut enim cognoſcuntur per ſuarum cauſarum cognitionem, aut cognoſcuntur per ſeipſa. *Futura duobus modis cognoſcuntur.*

Cauſæ autem futurorum tripliciter ſe habent ad effectus ſuos. Nam aliquæ ſunt, quæ ex neceſſitate & ſemper ſuos producunt effectus. Huiuſmodi effectus futuri cum certitudine prænoſci & prænuntiari poſſunt, per cognitionem ſuarum cauſarum, quemadmodum aſtrologi præcognoſcere, & prædicere ſolent æquinoctia, ſolſtitia, eclypſes Solis, & Lunæ. Talis prænuntiatio non dicitur diuinatio: quia non vſurpatur per eam, quòd propriè diuinum eſt.

Aliæ ſunt cauſæ, quæ producunt ſuos effectus, non ex neceſſitate & ſemper, ſed raro contingit eas à ſuorum effectuum productione deficere. Ex harum etiam cauſarum cognitione, poſſunt homines futuros effectus præcognoſcere: non quidem cum certitudine, ſed per quandam coniecturam. Ad hunc modum multa prædicunt aſtrologi de pluuiis, ſiccitatibus, terræ motibus, de fertilitate, aut ſterilitate terræ: & medici prænuntiant de morte, aut conualeſcentia infirmorum, in quibus rebus aliquando prædicunt vera, aliquando falluntur. Hæc etiam prænuntiatio non poteſt dici diuinatio: quia limites naturalis cognitionis non excedit. *Non ex neceſſitate.*

Aliæ ſunt cauſæ, quæ nullam prorſus neceſſitatem habent, vt ſuos effectus aut ſemper aut pluries producant: ſed dubiæ ſemper ex ſe ſunt & ancipites, vt modò hos modò oppoſitos effectus producere valeant. Tales cauſæ vocantur liberæ, vt ſunt homines, & Angeli. Effectus qui ab huiuſmodi cauſis producendi ſunt, non poſſunt cum certitudine aliqua, ſiue vt ſemper, ſiue vt in pluribus, per cognitionem cauſarum præcognoſci: quia cauſæ huiuſmodi nullam habent ad ſuos effectus coactionem. *Nullo modo ex neceſſitate.*

Quantumlibet quis cognoſcat Petrum, non poteſt ex hac cognitione certò ſcire, an Petrus cras ieiunabit, an non: an loquetur, an tacebit: quia cùm ille liber ſit ad hos

Cauſarum liberarum effectus quomodo cognoſcantur. effectus, poteſt & vnū, & alterum efficere. Tales ergo effectus, qui ab huiuſmodi cauſis pendent, nullus agnoſcere poteſt, niſi dum ſunt præſentes, vt puta, cùm videt Petrum comedentem, aut ieiunantem, vel tacentem, aut loquentem. Cognoſcere hæc cum certitudine, aut prædicere antequam fiant, ſoli Deo conuenit, qui (*vt dicit Paulus*) vocat ea, quæ non ſunt tanquam ea, quæ ſunt. De huiuſmodi futuris intelligendum eſt id, quod Salomon ait: *Multa hominis afflictio quia ignorat præterita, & futura nullo ſcire poteſt nuntio.*

Rom. 4.
Eccl. 8.

Hierony. Quæ verba in commentariis ſuper Eccleſiaſtem interpretatus Hieronymus, ait: *Licèt diuerſa eueniant, & non poſſit iuſtus ſcire quid ei futurum ſit, nec ſingularum rerum cauſas, rationeſq́; cognoſcere. (Nemo enim eſt conſcius futurorum) tamen ſcit à Deo cuncta in vtilitatem hominum fieri, & non abſque eius voluntate diſponi. Eſt enim magna afflictio generi humano: quia* (vt Poëta ait) *neſcia mens hominum fati, ſortiſq́; futuræ, aliud ſperat aliudq́; euenit, de altero loco expectat hoſtem, & alterius iaculo vulneratur.* Hæc Hieronymus. Quiſquis ergo talia futura prædicere, aut præноſcere (niſi Deo reuelante) præſumpſerit, vſurpare conuincitur, quod ſolius Dei eſt, & hic talis dicitur diuinator. Nam (*vt dicitur cap. Igitur* 26. *q.* 4.) diuini dicti ſunt, quaſi Deo pleni.

Diuini vnde. Diuinitate enim ſe eſſe plenos ſimulant, & aſtutia quadam fraudulenta hominibus futura coniectant. Si quis verò huiuſmodi futura contingentia, quæ à cauſis liberis dependent, Deo reuelante, præcognouerit, aut prædixerit, non dicetur diuinator: quia non ex ſe, & per ſe talem habet notitiam, ſed à Deo: & ita ipſe non vſurpat ſibi diuinum aliquid: ſed Deo tribuit, quod ab illo ſe recepiſſe fatetur. Alioqui omnes Dei Prophetæ dicerentur diuinatores, eò quòd tam multa de futuris prædixerint.

Diuinatores à Prophetis differunt. Nullus tamen ſanctorum illos diuinatores, ſed Prophetas appellauit. Ille enim ſolus diuinator dicitur, qui ſibi in debito modo vſurpat præcognitionem, aut prædictionem futurorum euentuum, quæ à liberis cauſis pendent. Et talis diuinatio ſemper eſt peccatum, & quidem graue: quia contra religionem, & cultum Deo debitum:

non

non tamen omnes diuinationes æquali culpæ ſunt obnoxiæ: quia vna peior eſt alia, quò peiora media ad futurorum prænotionem aſſumit. Aliquæ enim ſunt, quæ Dæmonum inuocatione vtuntur, vt futura præſcire poſſint, velut ſunt Necromantici, aut Arioli.

Alij verò ſunt, qui ſine expreſſa Dæmonum inuocatione futura prædicunt, vt ſunt Augures, qui ex garritu auium; aut Aruſpices, qui ex auium aſpectu; aut Chiromantici, qui per ſigna manus, multa de futuris prædicere ſolent. Et Sortilegi aliqui ſunt, qui ſub nomine Chriſtianæ religionis, per ſacrarum ſcripturarum inſpectionem, aut per quaſdam, quas ſanctorum ſeu Apoſtolorum *(vt Iſidorus. 8. lib. Ety. ait)* vocant ſortes, diuinationis ſcientia profitentur. Et hi propriè ſunt ſortilegi, qui in iure canonico reprehenduntur atque damnantur. Sunt enim multi alij ſortilegi minimè à iure reprehenſi, ſed ab illo tolerati, & ſunt illi, qui quamuis faciant aliquid, vt ipſius euentu conſiderato, occultum aliquid, ſiue præſens, ſiue futurum agnoſcant, non tamen illorum cognitionem à Dæmone, ſed à Deo ſpectant, vt contingit in ſorte diuiſoria.

Ea diuinatio, quæ cum Dæmonum inuocatione fit, multò peior eſt illa quæ abſque illorum inuocatione exercetur. Eſt adhuc inter ipſas diuinationes aliud non paruum diſcrimen. Sunt enim aliquæ, quæ quodammodo hæreſi miſcentur, & ſine alicuius hæreſis adminiculo exerceri non poſſunt. Vt ſi quis mortuum baptizaret, ea forma, & eo ritu, quo baptizatur viuus, vel puerum baptizaret, vt inde ſortium emiſſarum reſponſum habeat, aut Euchariſtiæ ſacramento ad maleficia, & incãtationes exercendas abuteretur, aut coram idolis execrandas effunderet preces, ad incantationes ſuas peragendas. Talia enim Sortilegia, aut auguria ſine hæreſis admixtione non fiunt. *Diuinatio cū Dæmonum inuocatione.*

Nam credere mortuos vtiliter baptizari poſſe, hæreſis fuit Marcioniſtarum, prout nos in eo opere, quod aduerſus omnes hæreſes ædidimus, *titu. de bapt. hæreſi* 3. docuimus. Rebaptizare pueros, hæreſis Anabaptiſtarum eſt apertè dãnata. Idola orare, eſt Idololatria, & ſi quis in illa, Deos adoratione dignos eſſe putat, apertiſſima eſt hæreſis. *Hæreſis Marcioniſtarum.*

CAPVT. VII.

Sortilegiorum cauſæ ad forum Eccleſiaſticum ſpectant, vt & Aſtrologorum. Sortilegorum non hæreticalium pœna eſt arbitraria.

Sortilegia ad Epiſcopos & iudices Eccleſiaſticos ſpectant.

SOrtilegiorum cauſæ eo modo, quo hæreticorũ, tam in procedendo, quàm diffiniendo ſpectant ad forum Epiſcoporum & Inquiſitorum, quando ſapiunt hæreſim, & tunc eadem pœna, qua cæteri de hæreſi ſuſpecti ſunt condemnandi. Sed quando non ſapiunt hæreſim, & eſt dubium, an aliqua admixta hæreſim ſapiant; vt ſi qui ad orientem ſe conuertant, aliqua verba inuſitata & non intelligibilia proferant, vel ſimilia: tunc videtur quòd Inquiſitores debeant tales ad ſuos iudices dimittere puniendos, *cap. accuſatus*, §. *ſanè*, *& ibi gloſſ. in verbo manifeſtè, Archid Io. Andr. & Io. Monach. de hæret. in 6.*

Pœna autem Sortilegorum non hæreticalium eſt tã de iure ciuili, quàm canonico arbitraria, *Abb. in cap. 2. nu. 4. de Sortileg. & poſt Grilland. & alios Farinac. in prax. crimin. quæſt. 20. num.* 84. 89. & 94.

Sed quando conſtat hæreſim ſapere, ſi ampliùs dubitetur, an hæreſim ſapiant, tunc ipſi Epiſcopi, & Inquiſitores de hoc cognoſcere poſſunt, & iudicare ac pronuntiare ſe iudices. *Abb. in cap. 1. num. 4. in fine de Sortileg. Carrera in tract. de hæret. num. 24. gloſſ. & D.D. in d. cap. accuſatus.* §. *ſanè, per Peñam allegati in Direct. Inquiſit. com. 67. in fine.*

Aſtrologorum cauſæ ſunt iudicum Eccleſiaſticorum.

Et hæc diſtinctio, quòd Inquiſitores de Sortilegiis, nõ ſapientibus hæreſim, cognoſcere non poſſunt, procedit, & habet locum de iure communi, quod fuit per Sixtum V. qui ſua perpetuò valitura conſtitutione Apoſtolica auctoritate ſtatuit, & mandauit, vt tam contra Aſtrologos, Mathematicos, & alios quoſcunque iudiciariæ aſtrologiæ artem, præterquàm circa agriculturam, nauigationem, & rem medicam in poſterum exercentes, aut facientes iudicia, & natiuitatis hominum quibus de futuris cõtingentibus ſucceſſibus, fortuníſque, caſibus aut rationibus

bus, & ex humana voluntate pendentibus aliquid euenturum affirmare aſſerant, aut proteſtantur, quàm contra alios vtriuſque ſexus, qui ſupradictas damnatas, vanas, fallaces, & pernicioſas diuinandi artes ſiue ſcientias exercent, profitentur, docent, aut diſcunt: quiné huiuſmodi diuinationes, ſortilegia, ſuperſtitiones, veneficia, incantationes, ac præmiſſa deteſtanda ſcelera, & delicta (vt præfertur) faciunt: aut in eis quomodolibet ſe intromittunt, cuiuſcunque dignitatis, gradus, & conditionis exiſtant, tam Epiſcopi, & prælati ſuperiores, ac alij ordinarij locorum, quàm Inquiſitores hæreticæ prauitatis, vbique gentium deputati; etiamſi in pleriſque ex his caſibus anteà non procedebant, cognoſcere valeant.

CAP. VIII.

Quinam libri à Sixto V. prohibiti ſint. Inquiſitores & Epiſcopi liberè an poſſint de Sortilegiis & Superſtitionibus cognoſcere.

PRohibuítque idem Pontifex omnes & ſingulos libros, opera, & tractatus iudiciariæ aſtrologiæ, geomantiæ, hydromantiæ, pyromantiæ, onomantiæ, chiromantiæ, necromantiæ, artis Magicæ, aut in quibus Sortilegia, veneficia auguria, auſpicia, execrabiles incantationes, ac ſuperſtitiones continentur, quos ordinarijs locorum vel Inquiſitoribus voluit conſignari, & contra ſcienter legentes, aut retinentes libros, ſeu ſcripta huiuſmodi, ſeu in quibus talia continentur, ſimiliter per eoſdem Inquiſitores procedi poſſe decreuit, vt in d. conſtitutione ſub dat. Romæ anno 1585. vbi latiùs de Sortilegiorum, incantationum & diuinationum prohibitionibus videre licet, *in pecul. ſuo Bullario par. 2. fol. mihi 52.* *Libri Magici & aſtrologici a Sixto V. prohibiti.*

Dictæ conſtitutionis rigore poſſunt Inquiſitores cognoſcere de Sortilegijs, non tamen priuatiuè quo ad Epiſcopos, imò cauſas & ſuperſtitionum, incantationum veneficiorum, & blaſphemiarum, & contra eos, apud quos reperiantur libri prohibiti, Epiſcopi cognoſcere, & niſi ſapiant manifeſtè hæreſim, abſque Inquiſitorum in- *Inquiſitores cognoſcere poſſunt de Sortilegijs & ſuperſtitioni[bus]*

teruentu illas poſſunt decidere, diffinire, & terminare, per text. *in d. cap. accuſatus, de hæret. in 6. Abb. in d. cap. 1. nu. 4. verſ. & aduerte, de Sortilegijs. Eymer. in Direct. Inquiſit. quæſtio. 42. num. 2.* & ita cenſuit ſacra generalis congreg. S. Rom. & vniuerſalis inquiſitionis, ſub die 21. decembris anno 1602. Quamuis enim per dic. conſtitut. Sixti Papæ V. fuerit Inquiſitoribus attributa iuriſdictio cognoſcendi de cauſis Sortilegiorum, ſuperſtitionum, veneficiorum, & incantationum, etiam quòd aliàs de præmiſſis non cognoſcerent, *vt ſupr. num. 20.* non tamen fuit ordinarijs reſtricta facultas, quin liberè in cauſis huiuſmodi, vt priùs, dummodò non hæreſim manifeſtè redoleant, procedere poſſint, cùm id ex iuris communis diſpoſitione illis ſit attributum, ex deductis per Abb. *eodem num 4. & Clar. in pract. crimin. §. hæreſis, num. 23.*

CAP. IX.

Diuinatio eſt prima ſpecies Sortilegij. Diuinationum ſpecies ſunt quatuor.

Diuinatio prima ſpecies Sortilegij.

Diuinatio prima ſpecies eſt Sortilegij, quæ inter cæteras obtinet principatum, in quam plures homines incidunt, vt per Grill. *eodem tract. de Sortilegijs cap. 2. num 5.*

Diuinationū ſunt quatuor ſpecies.

Et quatuor ſpecies ſunt diuinationū, ſicut quatuor ſunt elementa, quæ conſiſtunt in hydromantia, pyromantia, geomantia, aëromantia. Et aliqui ex Dæmonum profeſſoribus vocantur incantatores, quidam arioli, alij aruſpices, aliqui augures, quidam pythonici & mulieres pythoniſſæ, aliqui genethliaci, quidam ſalitores, & aliqui magi, *de quibus in cap. igitur genus, 26. quæſt. 4. cap. nec mirum ead. quæſt. 5. & Grill. in d. tract. de Sortileg. quæſt. 2. num. 7.*

CAP.

CAP. X.

Sortilegia per perſonas tacitæ Dæmonis profeſſionis pluribus modis fiunt: ad amorem in corpore, & extra corpus; Extra corpus quomodo fiant.

IN Sortilegijs, quæ fiunt per perſonas tacitæ Dæmonis profeſſionis, diuerſa interueniunt inſtrumenta. & fiunt quandoque in aqua per hydromantiam; quandoque in igne per pyromantiam; interdum in terra per geomantiam, aliquando vtuntur aëre, & ea faciunt per aërimantiam: quandoque illa faciunt ex inſpectione inteſtinorũ auium, animalium, aut per eorum voces, garritum, occurſum & ſimilia, *vt habetur in d. cap. igitur genus, & cap. nec mirum. Hoſt. in Summa de Sortileg. § 2. & Griliand. quæſt. 5. num. 2. eodem tit. & aliqui reſpiciunt in aſtrolabio, vt in cap. 2. ext. eodem tit.* Alia eſt ſpecies Sortilegiorum, quæ fiunt ad amorem, aut in corpore, aut extra corpus: in corpore enim communiter fieri ſolent per cibum vel potum, *vt §. hac adiectio., §. ad legem Cornel. de ſicarijs, lege ſi quis aliquid §. qui abortionis, ff. de pœnis, l. eorum, in princip. & l. multi, C. de Malef. & Mathemati.*

Sortilegia varijs modis perficiuntur à perſonis tacitæ profeſſionis.

Sortilegia in corpore.

Extra corpus autem, id eſt, extra inteſtina fiunt per aliquas mixturas compoſitas, ex herbarum folijs, vel radicibus, metallis, reptilibus terræ, auium plumis, vel mẽbris, ſeu inteſtinis eorundem animalium, vel piſcium, aliarúmque ſimilium rerum noſtratium, illáque quandoque conſuunt in chlamyde perſonæ ad amorem maleficiandæ, vel ſub capite lecti, ſuper quo perſona ipſa dormit, abſcondunt, aut ſub limine oſtij cameræ, aut alterius ſuper quo ipſe Maleficiandus vir aut mulier tranſituri ſint. Apponuntur etiam imagines cereæ iuxta ignem ardentem completis dæmoniacis ſacrificijs, *de quibus ſupra*, adhibitis nefarijs precibus, & turpibus verbis, vt quemadmodum imago illa igne conſumitur, & liqueſcit, eodem modo cor mulieris amoris calore talis viri feruenter ardeat, & vt plurimùm admixtis Eccleſiarum Sa-

Sortilegia extra corpus.

cramentis, ſicut eſt hoſtia ſacrata, *vt per gloſſ. in cap. accuſatus, §. ſanè, de hæret. in 6.* & alijs modis, ac rebus admixtis de quibus per Grilland. *eodem. tract. de Sortilegijs quæſt. 3. num. 11. & ferè per totum.*

CAP. XI.

Maleficia à quibus deſtrui valeant: & an Maleſi*ciati faciliùs necne curentur, quàm Energumeni.*

Maleficia à quibus curentur.

Maleficæ artes, impedimenta, & infirmitates (exceptis factis cum aliquibus nodis vel ſolutionibus, quæ reperta nodis confractis, aut combinatione materiæ ſoluta de facto deſtruuntur & ſoluuntur) ſcientia humana deſtrui non ſolent: niſi per eiuſdem artis magiſtros, vel qui ſint diabolicæ profeſſionis bene inſtructi, aut aliquo modo participes: quia maleficia ipſa abſque miniſterio & ſuffragio Dæmonis, tam rebus ipſis, quàm verbis communiter inſeri non ſolent in corporibus, pariter nec tolli: quoniam medicina naturalis, & omnium phyſicorum, & chirurgicorum ars tota communiter non ſufficeret ad ſananda corpora ipſa, & remouenda Dæmonis opera, ſed ſolùm per eoſdem, qui ſub eadem profeſſione morantur, & qui Maleficia ipſa facere ſolent arte & inſtructione Dæmonis deſtrui ac tolli poſſunt. *S. Thom. in 2. 2. quæſt. 92. art. 6. & tenet Grill. eod. tract. de Sortil. quæſt. 2, num. 2. & 3.*

Maleficiati difficiliùs curantur, quàm dæmoniati.

Maleficiati enim difficiliùs curantur, quàm Energumeni, & à Dæmone obſeſſi. *Mall. Maleſic. Spreng. parte 2. quæſt. 2. cap. 6. verſ. expedit lectorem.* Omiſſis tamen diuerſitatibus opinionum, an licium ſit, néc ne Maleficia, tollere per alia Maleficia, & opera ſuperſtitioſa, quas recenſet quàm plura exempla deducendo Mall. Maleſic. *d. parte 2. quæſt. 2. ſecunda par. princip.* dicetur cap. ſequenti noſtro.

CAP.

CAP. XII.

Maleficia Maleficiis curare non licet; mala enim non ſunt facienda, vt eueniant bona: Maleficiorum curatio à Deo eſt impetranda, qui omnia poteſt.

NOn eſt licitum vti Magicis artibus, vel alijs quibuſcunque ſuperſtitionibus, à Deo & Eccleſia prohibitis pro quocunque bono fine, nec permittendum Maleficia Maleficiis repelli, nec diſpenſandum quocunque caſu, vt talibus licitè quis vti poſſit. *Peña in Director. Inquiſit. com. 68. circa finem.* Nec ſunt facienda mala, vt eueniant bona (vt inquit Apoſtolus) & contra dictos articulos profitentes iudicio Inquiſitorum hæreticæ prauitatis ſubijciuntur, *vt per eundem Peñam ibi in fine.*

Magicæ artes cuicunque licito etiam interdictæ.

Sed ad Deum eſt recurrendum, qui omnia nouit, & cuius oculis omnia ſubijciuntur, *cap. fundamenta. §. proinde, de elect. in 6. & Nauarr. in relect. cap. nouit. de iud. not.* 1. *num.* 1. *tomo* 2. & omnia poteſt, in cuius nomine Dęmonia eiiciuntur. *Marci cap. vlt.* Nam licitis orationibus Maleficia curantur, *vt d. cap. 6. per totum & Flagell. Dæmonum per totum.* Vbi de modo Deo auctore effugandi Dæmones à corporibus obſeſſis, & quomodo exorciſta ſe debeat præparare ſatis diffuſè habetur, ad quæ remiſiſſe ſufficiat.

Maleficia Dei inuocatione & pijs orationibus deſtruuntur.

IACOBI SIMANCÆ PACENSIS EPISCOPI

TITVLVS VNIcus de Lamijs.

Lamiæ quæ ſint; contra illas an inquirendum ſit, & quomodo: Et an ea quæ patiuntur & perpetrant illuſoriè fiant; an verò realiter illis contingant.

Lamiæ quæ ſint.

LAMIAE ſiue Striges appellari ſolent mulieres quædam Maleficæ, quæ multis nocere ſolent, de quibus dubitari poteſt, an ab Inquiſitoribus puniri queant, & cùm Dæmones adorent, & fœdus cum eis faciant, quin etiam cùm fidem catholicam abnegare ſoleant, dubitabile non eſt, quin contra illas inquirere poſſint, & bene faciunt Inquiſitores Hiſpaniæ contra eas procedendo, quia vel apoſtatæ ſunt, vel ea perpetrant, quæ manifeſtè ſapiunt hæreſim, *ut inquit Syluester lib. 3. de Strigimagarum & Dæmonum admirandis*

Inquiſitores Hiſpaniæ contra Lamias procedunt.

randis ca.1.adde Ioan.Franc.Picum &c.lib.3.dialog.Strix.

Itaque inquiratur in Lamias, vt contra hæreticos aut vehementer ſuſpectas procedi ſolet,quòd ſi propriis conſeſſionibus, aut iuſtis probationibus conuictæ fuerint, prout earum culpa expoſtulauerit,ſtatuendum erit *l. reſpiciendum,ff.de pœnis.* *De Lamijs vt hæreticis cognoſcitur.*

Dixerit fortaſſis quiſpiam, illuſiones Dæmonum eſſe, quas Maleficæ iſtæ patiuntur,ac proinde fidem illis non eſſe adhibendam:cui reſpondetur,primò,non ſemper eſſe inſomnia,& illuſiones, ſed interdum re vera ita euenire, vt ab eis narrari ſolet,quemadmodum à Turtecremata, Ioannes Maior, à Caſtro, à Victoria, ac innumerabiles alij tradunt, quod quidem tot experimentis compertum eſt,vt id negare inſanire ſit, *vt inquit Sylueſter opere pranotato,lib.1.cap.14.* *Maleficia omnia non illuſoriè ſed aliqua verè experiuntur.*

Deinde,pleraque iſtarum facinora perpetrantur à vigilantibus, vt pacta cum Dæmone, infanticidia, & alia damna:in quibus eis debet fides adhiberi, ſicut alijs reis confitentibus:quinimò contra ſeipſas credendum eis eſſe videtur,quamuis de his teſtificentur, quæ ſomno ſepultis euenire ſolent: Nam & anteà præmeditantur & ab eis pòſteà ratificantur: in criminibus ratihabitio quoque locum habet, *capitul.cùm quis, de ſentent. excommunicat, lib.6.cap.teſtament.diſtinct.6.*

Extat epiſtola Decretalis Innocentij VIII.cuius hæc ſunt verba:

NON ſine ingenti moleſtia ad noſtrum peruenit auditum, complures vtriuſque exus perſonas, propriæ ſalutis immemores, & à fide catholica deuiantes, cum Dæmonibus incubis & ſuccubis abuti: quapropter, ne labes huius hæreticæ prauitatis in perniciem animarum ſua venena diffundat, opportunis remedijs, prout noſtro incumbit officio, prouidere volentes, ſtatuimus vt inquiſitores per nos deputati debitum inquiſitoris officium in huiuſmodi perſonas exequantur.

Mall. Malef. initio primæ partis.

Retulit Sixtus Senenſis. *lib. 5. bibliotheca ſancta annotation. 73. cuius & alterius conſtitutionis, huic ſimilis, Iulij 2. meminit Ioan. Franc. Picus lib. 3. Dialog. Strix.*

FINIS.

ALPHONSI

A CASTRO ZA-morenſis, Ordinis Mino-rum, regularis Obſeruan-tiæ, Prouinciæ Sancti Iaco-bi.

De impia Sortilegarum, Malefi-carum & Lamiarum hære-ſi, earúmque punitione.

OPVSCVLVM.

CAP. I.

De Sortilegis, & auguribus, aliiſque diuinatoribus, an ſint hæretici dicendi.

TANTA ineſt hominibus multis ſciendi curioſa cupiditas, vt ea, quæ ignorare eſ-ſet vtilius, etiam cum fidei Catholicæ diſpendio improba curioſitate diſcere *Curioſitas ho-* conentur. Ob quam cauſam non imme- *minum quò* ritò à multis dubitari ſolet, de huiuſ- *feratur.*

modi hominibus, qui diuinatores nuncupantur, an ſint illi omnes hæretici cenſendi, & velut tales ab hæreticæ prauitatis inquiſitoribus puniendi. Ad cuius rei pleniorem intelligentiam, oportebit ante omnia inquirere quid ſit, & quotuplex diuinatio: & inde colligere valebimus, an illi, qui illam exercent, ſint hæretici dicendi, an non? Diuinatio eſt enuntiatio eorum, quorum notitia per naturam haberi non poteſt, neque Deo reuelata eſt. Res autem ſunt aut præſentes, aut præteritæ, aut futuræ. Præteritorum & præſentium ſcientia per naturam haberi poteſt: quoniam præſentia poſſunt videri; præterita, quia aliquando fuerunt præſentia, aliquando viſa ſunt: & ex illorum intuitione remanet notitia, quam Philoſophi vocant abſtractiuam, per quam poteſt quis de præteritis certò aliquid ſcire & aliis enuntiare. Futura autem quia nondum habent eſſe, videri non poſſunt, & ideò nihil certum de illis haberi poteſt.

Diuinatio quid ſit.

Propter quod diuinatio ſemper circa futurorum præcognitionem conſiderari ſolet: quia illa ſunt quæ ex ſe per naturam cognoſci non poſſunt. Si quis autem præſentia aut præterita, quæ per naturam cognoſci non poſſent, enuntiaret, & certò aſſereret, ego illum etiam diuinatorem appellarem. Sicut qui à Roma per centum milliaria diſtans, diceret quid eo temporis articulo Romæ agatur: aut diceret homini, quem nunquam vidit ea, quæ toto vitæ ſuæ decurſu egit, is certè (mea ſententia) etiam dicetur diuinator, ac ſi prædixiſſet futura.

Diuinator quis dicatur.

Nam ſicut Propheta dicitur etiam propriè ille, qui per reuelationem agnoſcit præterita, aut præſentia, quæ aliàs ſcire non poterat, quamuis frequentiùs dicatur Propheta, qui per reuelationem prænoſcit futura: ita etiam propriè dicitur diuinator ille, qui præterita, aut præſentia, quæ naturaliter ſcire non poterat, abſque Dei reuelatione cum certitudine aſſerit. Illa ſiquidem mulier Samaritana, cui Chriſtus dixerat, quinque viros habuiſſe, & quem tunc habebat non eſſe ſuum, ſtatim hoc audito exclamauit dicens: *Domine, vt video, Propheta es tu.* Prophetam ſiquidem cenſebat dicendum eum, quia præterita, aut abſentia, quæ in ſecreto latebant, optimè noſcebat.

Propheta quis ſit.

Ioan. 4.

Quam

Quamuis tamen hæc ita ſe habeant, ſolet frequenter ille ſolus dici diuinator, qui futura cum certitudine, & abſque deceptionis metu aſſerit. Futura autem (*vt egregiè B. Thomas in 2.2.q. 95.* docet) duobus modis cognoſci poſſunt. Aut enim cognoſcuntur per ſuarum cauſarum cognitionem, aut cognoſcuntur per ſeipſa. *Futura duobus modis cognoſcuntur.*

Cauſæ autem futurorum tripliciter ſe habent ad effectus ſuos. Nam aliquæ ſunt, quæ ex neceſſitate & ſemper ſuos producunt effectus. Huiuſmodi effectus futuri cum certitudine prænoſci & prænuntiari poſſunt, per cognitionem ſuarum cauſarum, quemadmodum aſtrologi præcognoſcere, & prædicere ſolent æquinoctia, ſolſtitia, eclypſes Solis, & Lunæ. Talis prænuntiatio non dicitur diuinatio: quia non vſurpatur per eam, quòd propriè diuinum eſt.

Aliæ ſunt cauſæ, quæ producunt ſuos effectus, non ex neceſſitate & ſemper, ſed rarò contingit eas à ſuorum effectuum productione deficere. Ex harum etiam cauſarum cognitione, poſſunt homines futuros effectus præcognoſcere: non quidem cum certitudine, ſed per quandam coniecturam. Ad hunc modum multa prædicunt aſtrologi de pluuiis, ſiccitatibus, terræ motibus, de fertilitate, aut ſterilitate terræ: & medici prænuntiant de morte, aut conualeſcentia infirmorum, in quibus rebus aliquando prædicunt vera, aliquando falluntur. Hæc etiam prænuntiatio non poteſt dici diuinatio: quia limites naturalis cognitionis non excedit. *Non ex neceſſitate.*

Aliæ ſunt cauſæ, quæ nullam prorſus neceſſitatem habent, vt ſuos effectus aut ſemper aut pluries producant: ſed dubiæ ſemper ex ſe ſunt & ancipites, vt modò hos modò oppoſitos effectus producere valeant. Tales cauſæ vocantur liberæ, vt ſunt homines, & Angeli. Effectus qui ab huiuſmodi cauſis producendi ſunt, non poſſunt cum certitudine aliqua, ſiue vt ſemper, ſiue vt in pluribus, per cognitionem cauſarum præcognoſci: quia cauſæ huiuſmodi nullam habent ad ſuos effectus coactionem. *Nullo modo ex neceſſitate.*

Quantumlibet quis cognoſcat Petrum, non poteſt ex hac cognitione certò ſcire, an Petrus cras ieiunabit, an non: an loquetur, an tacebit: quia cùm ille liber ſit ad hos

non tamen omnes diuinationes æquali culpæ ſunt obnoxiæ:quia vna peior eſt alia,quò peiora media ad futurorum prænotionem aſſumit. Aliquæ enim ſunt, quæ Dæmonum inuocatione vtuntur, vt futura præſcire poſſint,velut ſunt Necromantici,aut Arioli.

Alij verò ſunt, qui ſine expreſſa Dæmonum inuocatione futura prædicunt, vt ſunt Augures,qui ex garritu auium; aut Aruſpices, qui ex auium aſpectu; aut Chiromantici,qui per ſigna manus, multa de futuris prædicere ſolent. Et Sortilegi aliqui ſunt, qui ſub nomine Chriſtianæ religionis, per ſacrarum ſcripturarum inſpectionem, aut per quaſdam, quas ſanctorum ſeu Apoſtolorum*(vt Iſidorus.* 8. *lib. Ety. ait)* vocant ſortes, diuinationis ſcientia profitentur. Et hi propriè ſunt ſortilegi, qui in iure canonico reprehenduntur atque damnantur. Sunt enim multi alij ſortilegi minimè à iure reprehenſi, ſed ab illo tolerati, & ſunt illi, qui quamuis faciant aliquid,vt ipſius euentu conſiderato,occultum aliquid, ſiue præſens,ſiue futurum agnoſcant,non tamen illorum cognitionem à Dæmone,ſed à Deo ſpectant, vt contingit in ſorte diuiſoria.

Ea diuinatio, quæ cum Dæmonum inuocatione fit, multò peior eſt illa quæ abſque illorum inuocatione exercetur. Eſt adhuc inter ipſas diuinationes aliud non paruum diſcrimen. Sunt enim aliquæ, quæ quodammodo hæreſi miſcentur, & ſine alicuius hæreſis adminiculo exerceri non poſſunt. Vt ſi quis mortuum baptizaret, ea forma, & eo ritu, quo baptizatur viuus, vel puerum baptizaret, vt in de ſortium emiſſarum reſponſum habeat, aut Euchariſtiæ ſacramento ad maleficia,& incãtationes exercendas abuteretur, aut coram idolis execrandas effunderet preces, ad incantationes ſuas peragendas. Talia enim Sortilegia, aut auguria ſine hæreſis admixtione non fiunt.

Diuinatio cũ Dæmonum inuocatione.

Nam credere mortuos vtiliter baptizari poſſe, hæreſis fuit Marcioniſtarum, prout nos in eo opere, quod aduerſus omnes hæreſes ædidimus, *titu. de bapt.hæreſi* 3. docuimus. Rebaptizare pueros,hæreſis Anabaptiſtarum eſt apertè dãnata.Idola orare,eſt Idololatria, & ſi quis in illa, Deos adoratione dignos eſſe putat, apertiſſima eſt hæreſis,

Hæreſis Marcioniſtarum.

Euchariſtiæ abuſus ad maleficia. hæreſis. Euchariſtiæ ſacramento ad maleficia peragenda abuti, vehementiſſima eſt hæreſis ſuſpicio. Quoniã hoc faciens, præter magnam irreuerentiam, quam ſanctiſſimo exhibet ſacramento, meritò creditùr illum opinari, ſanctiſſimum Euchariſtiæ ſacramentum, aliquid ad maleficia exercenda valere, & vim aliquam,& virtutum ad illorum maleficiorum exercitium habere: quoniam ſi hoc non crederet, non vteretur illo ad talis maleficij perpetrationem

Dæmonis inuocatio in ſortibus mittendis. Hoc autem ſentire,aperta eſt hæreſis & blaſphemia. Si quis autem Dæmones inuocaret, vt ſortibus emiſſis, aut figuris aliquibus factis, de futuris ab eis edoceretur, licèt grauiter peccaret,non adhuc diceretur hæreticus,ſi res,quas à Dæmonibus ſcire procurat, tales ſunt,quæ à dæmonibus bene prænoſci poſſunt. Nam Dæmones, qui rerum naturas, & earum virtutes, & motus (*vt habetur in capi. Sciendum. 26.quæſt.4.*) meliùs quàm homines noſcunt, poſſunt ex cogitatione cauſarum præcognoſcere effectus,quos illæ ex neceſſitate ſemper producunt,*prout ſuperiùs de Aſtrologis diximus, circa prænotionem eclypſium ſolis, & lunæ.*

Si quis huiuſmodi eclypſes, aut fertilitatem terræ,aut ſterilitatem futuram, à Dæmone præſcire tentaret,quãuis grauiſſimè peccaret, non eſſet tamen cenſendus hæreticus.

Prænotio cum Dæmonis inuocatione eſt hæreſis. Si verò ea,per naturam ſcire non poterat, per Dæmonum inuocationem ſcire niteretur, hic meâ ſententiâ eſt præſumendus hæreticus:quoniam Dæmones ad illa prænoſcenda non inuocaret, niſi crederet Dæmones illa præſcire.

Hoc autem de Dæmonibus ſentire,aperta eſt hæreſis: quoniam qui Dæmones credit poſſe cum cetitudine prænoſcere ea futura contingentia,quæ ex hominis arbitrio pendent, credit illos eſſe Deos: quoniam hoc ſoli Deo conuenite, ſatis conuincitur per id,quod apud Eſaiam Prophetam legitur. *Annunciate, quæ ventura ſunt in futurum, & ſciemus:quia Dij eſtis vos* De talibus ſolùm, qui Dæmones inuocant,vt ea ab illis ſciant, quæ non niſi à Deo ſciri poſſunt,ego cenſeo debere intelligi capitulum, Epiſcopi,*quod habetur vigeſima ſexta quæſt. 5.* in quo cap.

Sortile

Sortilegi, & Magici vocantur hæretici.

Hoc ideò ibi dictum eſt, non quòd ſemper oporteat Sortilegos & Magicos viros eſſe hæreticos: ſed quia aliquando tales diuinationes, ſine alicuius hæreſis admixtione exerceri non poſſunt. Ad eundem modum etiam intelligendum eſt, capitulum, *Non obſeruatis, vigeſima ſexta quæſt. 7.*

Aliæ ſunt diuinationes, quæ licèt ſine peccato graui fieri nequeant, ſine tamen alicuius hæreſis adminiculo exercentur. Veluti ſi quis per Sortilegia, aut auguria à dæmone inquirat de futuris ea, quæ ille per ſuam naturam præſcire poteſt, aut ab illo petat, vt faciat, quæ certum eſt Dæmonem Deo permittente facere poſſe; & non credit Dæmonem plura ſcire, quàm ſcit: aut plura poſſe, quàm poteſt, nec aliquid aliud ſuis Sortilegiis aut Maleficiis admiſcet, quòd ex aperto fidei errore procedere conſtet. Si quis Dæmonis adiutorio velit, & inſtantiſſimè procuret ſcire, quid Romæ, aut in exercitu Imperatoris agatur, aut quis alicuius Malefícij in ſecreto, ſine teſtibus commiſſi ſit author, aut quo loco malefactor lateat, non propter hæc eſt cenſendus hæreticus: quia tales diuinationes, aut talia Sortilegia, ſiue Maleficia, quamuis grauiſſima ſint peccata non tamen habent vllam hæreſis commixtionem.

Diuinationes hæreſim non inferentes.

Nam ſicut alia peccata per malitiam puram, & ſine vllo errore & ignorantia, ſed ex induſtria committi poſſunt, ita etiam Sortilegia, & auguria, & aliæ diuinationes poſſunt ex pura malitia, & ex induſtria, ſine vllo errore intellectus, & per conſequens ſine vlla hæreſi exerceri. His igitur præmiſſis, tale pono documentum, ex quo totius huius rei ſumma pendet. Sortilegia, & auguria, & reliquæ diuinationes quæ ſine alicuius hæreſis adminiculo exerceri non poſſunt, ſubduntur examini, & cenſuræ Inquiſitorum hæreticæ prauitatis, & ab illis puniri debent. Talia ſunt opera Necromanticorum: quoniã illi (*vt poſteà dicemus*) ſemper malè de fide ſentiunt, credentes de Dæmonibus, quòd multa poſſint, quæ re vera non poſſunt. Sortilegia verò, & auguria, & aliæ diuinationes, quæ ex ſola malitia voluntatis, abſque vllo errore intellectus exercentur, non ſubſunt ex iure ordinario, cẽſuræ

Sortilegia quæ non ſubſunt inquiſitioni.

gere non verentur: & cùm à Deo, illi ſeruientes, omnia verè bona certò ſperare poſſent, Dæmoni ſeruire, & illi per omnia obedire malunt, à quo nil niſi malum recipere valent.

Nam Dæmon ipſe quamuis è ſublimi illo ſtatu, in quo à Deo conditus erat, propter inſanam illam, prodigioſámque ſuperbiam, qua Deo ſe æquare tentauit, ad inferos vſque deiectus eſt, in ea tamen cæca ambitione obſtinatus hucuſque perſiſtit, vt Deo ſe æquare contendat, & diuinos appetere honores non vereatur.

Quos cùm in cœlis, ex quibus ſe deiectum conſpicit, ſe iam aſſequi poſſe non ſperet, illos ab hominibus, quos certiſſimè ſcit faciliùs decipi poſſe, accipere quotidie procurat. Vt autem hos, quos tam anxiè concupiſcit, diuinos aſſequatur honores, nihil intentatum relinquit.

Dæmonis fraudes in decipiendis hominibus.

Nam quoſdam fraudibus decipit, transfigurans ſe (*vt de illo refert Paulus Apoſtolus*) in angelum lucis: alios variis, prout quemque concupiſcere nouit, propoſitis donis & præmiis allicit.

Quibus fraudibus & technis multos hactenus vtriuſque ſexus homines ſeduxit: qui illum ſummè venerantur, & tanquam Deum adorant. Non tamen omnes, qui illi obediunt, eodem ritu, & ordine illum venerantur, nec omnes eodem cenſentur nomine.

Nam quemadmodum Chriſtiana religio varios continet intra ſe ritus, quibus verus colitur Deus: varias etiam hominum congregationes, qui licèt habitu & nomine ceremoniiſque inter ſe diuerſi ſint, omnes tamen ad hũc tendunt ſcopum, vt Deum colant, & illi obediant: ita ille ſuperbiæ parens Satanas, Deum in hoc imitari volens, plures ſui diabolici cultus habet profeſſores, qui licet diuerſo cenſeantur nomine, diuerſóſque habeant in Dæmonis, cultura ritus & mores, hoc tamen inter illos cõuenit, quòd omnes laudant Dæmonem, & illum venerãtur, illíque per omnia obedire procurant.

Diuerſitas autem iſtorum variis modis conſiderari poteſt. Primò quidem conſiderari poteſt, ex diuerſitate mediorum, quibus ad conſequendum id, quod optant, vtuntur,

Sunt enim, qui incantationibus mortuos ſuſcitare ſe

dicunt, vt ab illis edocti, de futuris aliquid prædicere, aut diuinare poſſint.

Et hi (*vt docet Auguſt. lib. 10. de ciuitate Dei*) dicuntur Necromantici, quia νεκρὸς Græcè, Latinè dicitur mortuus μαντεία verò dicitur diuinatio. Necromantia igitur dicitur diuinatio ex mortuis habita vel accepta.

Hydromantici qui & vnde. Alij dicuntur Hydromantici ab aqua, quæ Græcè dicitur ὕδωρ ex cuius inſpectione vmbras Dæmonum euocare ſe putant, & imagines eorum videre, à quibus quod putant (vt ipſi aiunt) edocentur. Sunt alij ſimiles diuerſis nominibus appellati Diuinatores, quorum nomina recenſentur in cap. *Epiſcopi. 26. quæſt. 5.* de quorum diuinatione, quoniã *in proximè præcedenti cap.* diſſeruimus, ideò de illis nihil aliud dicere ſtatui.

Poteſt etiam inter eos, qui Dæmonem venerantur, altera conſiderari diuerſitas, quæ ſumenda eſt ex diuerſitate earum rerum, quas Dæmonis adiutorio exercent, & quas à Dæmone impetrare cupiunt.

De his omnibus ſigillatim hoc ordine diſſerere ſtatui, vt primò oſtendam, qui, & quales illi ſint, deinde inueſtigem, an ſint inter hæreticos cenſendi, & velut tales puniendi. Sunt igitur aliqui, qui magna aliqua mirabilia ſe facere poſſe vehementiſſimè cupiunt, vt per horum mirabilium operationem, ab aliis ſuſpiciantur, & ſint illis in miraculum & ſtuporem, & ob hanc cauſam Dæmoni ſe ſubdunt, vt illius auxilio & potentia mirabilia multa facere poſſint.

Magi qui. *Exod. 7.* Hi (*vt Auguſtinus docet*) vocantur Magi, quales fuerunt illi, qui coram Pharaone (*vt Exodi hiſtoria narrat*) Moyſi reſtiterunt, omnia illa mirabilia Dæmonum auxilio facere conantes, quæ Moyſes Dei virtute faciebat. *Act. 8.* Talis etiam fuit Simon ille, qui (*vt Lucas in actibus Apoſtolicis refert*) exiſtimauit Dei donum pecunia poſſe poſſideri. *Simon Magus.*

Hic enim tot tantáque mirabilia Dæmonis auxilio operatus eſt, vt à Samaritanis, vnde originem traxerat, pro Deo habitus ſit, & Romani (*vt Iuſtinus martyr in ſuo apologetico refert*) publicam illi tanquam Deo ſtatuam erexerint. Vt autem de iſtis certiùs & apertiùs definire valeamus, an hæretici ſint dicendi, an non? hoc imprimis

adnimad

animaduertere oportet, quòd nullus Magus aliquid horum mirabilium operatur, ſine aliquo pacto, inter illum & Dæmonem facto.

Magi mirabilia operantur ex pacto cum Dæmonibus.

Non enim gratis hæc omnia Satanas docet, nec gratis ſuam Magis impartitur eam, quam habet potentiam, ſed aliquid ab ipſo Mago recipit, vt illum ad illa mirabilia perpetranda iuuare velit.

Conſideranda igitur eſt ante omnia ipſius pacti qualitas & conditio: quoniam inde magna huius rei notitia pendet.

Pacta autem iſta dupliciter fieri contingit, quoniam quædam apertè & expreſsè fiunt, alia verò non niſi tacitè & latenter. Pactum apertum & expreſſum eſt, quod cum ipſomet Dæmone emittitur, & illi in propria perſona datur.

Et hoc iterum duplex. Eſt enim aliquod publicè & ſolenniter factum, eſt etiam aliud priuatim, & ſine vlla prorſus ſolennitate factum.

Pactum publicum & ſolenne cum Dæmone.

Pactum publicum & ſolenne eſt, quod fit cum Dæmone ſedente in ſolio regali, & multitudine ſuorum ſtipato, in generali quadam congregatione veluti in quibuſdam comitiis generalibus, quo omnes, qui ſub Dæmone militant, & illi nomina dederunt, conueniunt.

Ibi enim coram omnibus illis promittunt aliqui (*vt longius infra dicemus*) Dæmoni obedientiam, & illius mādata ſe per omnia ſeruaturos vouent, Deo & omnibus operibus eius renuntiant, aliáque innumera ſcelera ſe patraturos iurant.

Promiſſio Dæmonis ex pacto.

Qua per illos emiſſa promiſſione, Dæmon illis ſtatim promittit ſe illis daturum ea, quæ ſcit illos concupiſcere.

Non enim omnibus omnia promittit, ſed quo quiſque plus ſe Dæmoni tradit, & plura in illius honorem ſe facturum ſpondet, eò plura etiam Dæmon illi promittit, & plura condonat. Pactum priuatū & expreſſum eſt, quod cum ipſo fit Dæmone promiſſionibus vltro citróque datis, nulla tamen habita ſolennitate, nulliſq; etiam adhibitis teſtibus.

Quæ autem Dæmon promittit ſe illis daturum, pro viribus præſtare laborat, ne ſi mendax in promiſſis inueniatur, hi qui illi ſe dederant ab eo iterum recedant, & ſic

amittat, quos iam velut ſeruos habebat.

Promiſſa quæ non poſſit Dæmon præſtare.

Sunt tamen aliqua non pauca, quæ Dæmon minimè efficere valet: quia aut ſuas naturales vires excedunt, aut licèt eas non excedunt, Deus tamen, ſine cuius nutu, nihil agere poteſt Dæmon, illa agere non permittit.

Si quis igitur horum Dæmon illis promiſit, illuſionibus quibuſdam & præſtigiis, ſic illos ſæpe fallit, vt illi putent id, quod à Dæmone ſperabant, ſe aſſequutos fuiſſe. Pactum tacitum cum Dæmone eſt, quod quis facit non cum Dæmone, ſed cum eo, qui eſt Dæmonis diſcipulus, & ſeruus promittens illi obedientiam integram, & abſolutam, & renuntiat Deo, & fidei Catholicæ, & reliqua omnia ſpondet, quæ ipſi Dæmoni alij promittunt. Is autem, cui hæc promittuntur, vice verſa, promittit illis, quòd propter hæc multa magna, & mirabilia aſſequentur.

Pacti taciti ratihabitio facta à Dæmone.

Hoc autem pactum, quamuis non cum ipſo Dæmone factum, Dæmon ipſe ratum habet, & omnia in illo contenta, perinde adimplere nititur, ac ſi fuiſſent ab eo promiſſa. Quo fit, vt non ſolùm illi, qui expreſſum, ſed etiã qui tacitum cum Dæmone pactum fecerunt, multa inſolita, & ſtupenda, Dæmone illos adiuuante faciant, aut facere videantur. De his omnibus non incongruè dici poteſt id, quod de aliis peccatoribus Dominus per Eſaiã Prophetam dixit: *Percuſſimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum.* His igitur annotatis, vt ſciamus de Mago aliquo, an hæreticus ille ſit, an non: duo ſunt conſideranda: Primùm eſt, ipſius pacti, quod cum Dæmone fecit qualitas, & conditio, ſiue tacitum illud ſit, ſiue expreſſum nihil refert. Si per pactum illud promiſit ſe adoraturum Dæmonem, & alios diuinos honores illi daturum, & hoc, vel aliquod aliud ſimile promiſit: quia ita eſſe faciendum credidit, meritò procul dubio ille cenſendus erit hæreticus: quia Dæmonem Deum eſſe credit, cùm illum, tanquam Deum adorat, aut adorare promiſit, & venerari. Nam verus Deus creator omnium, qui loquutus eſt per os ſanctorum, qui à ſeculo ſunt Prophetarum eius, per Eſaiam Prophetam loquens, ait: *Ego Dominus, & non eſt alius: extra me non eſt Deus.* Et in eodem loco iterum: *Ego Dominus, & non eſt alter.* Et rurſum: *Nũ-*

Pacti qualitas & conditio.

quid

quid non ego Dominus, & non eſt vltrà Deus abſque me? Si nullum fecit pactum de re, fidei Catholicæ repugnante, quod rariſſimè contingere poteſt, quoniam (*vt diximus*) nnnquam ſolet Dæmon gratis, & ſine aliqua certa lucri ſpe eam quam habet potentiam hominibus impartiri, & per illam hominibus ad eorum nutum inſeruire, tunc Magus ille erit examinandus, quid de Dæmonis poteſtate credat. Si certò cognoſci poteſt illum credere de Dæmone, quod poſſit aliquid, quod Deo ſoli conuenire fides Catholica docet, erit ſine vlla dubitatione hæreticus cēſendus. Vt gratia exempli, ſi credit Dæmonem poſſe aliquid creare, prout Manichæi & Priſcillianiſtæ dixerunt, aut credit Dæmonem poſſe mortuos ſuſcitare: quod re vera ſolius Diuinæ potentiæ eſt proprium. Nam ſicut fide credimus animam humanam à ſolo Deo creari poſſe, ita etiam fide tenendum eſt ſolum Deum poſſe eandem hominis animam corpori humano vnire. Hoc enim ratione naturali certò, & euidenter ſcimus, quòd nulla forma ſubſtantialis poteſt alicui materiæ velut illius forma vniri, niſi à ſolo illo agente, quod poteſt illam producere. Agens quod non poteſt formam ſubſtantialem producere, nec poteſt etiam illam materiæ vnire. Quoniam ſic vniendo videretur ipſum compoſitum ex materia, & forma producere. At ineptia eſt maxima dicere, quòd aliquod agens producat aliquod compoſitum, cuius nec materiam, nec formam producere poteſt. Deus igitur, qui ſolus animam hominis producere & creare poteſt, etiam ſolus poteſt illam, poſtquam à corpore ſuo ſeparata fuerit, iterum eidem corpori vnire. Nā aliàs ille, qui animam corpori vniret, hominē illū feciſſe diceretur, quod nefas eſt dicere Dæmonē hoc facere poſſe: Quia dicente Deo, *Faciamus hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtrā:* Apertè nos docuit, ipſius hominis productionem tantam eſſe, vt, propagatione ſecluſa, ſoli Deo conuenire poſſit.

Nihil gratis impertit Dæmon.

Formæ ſubſtantialis ab agente quomodo materiæ vniatur.

Fortè quis hic mihi obiiciet Samuelem, qui (*vt Regum narrat hiſtoria*) per Pythoniſſam ſuſcitatus eſt, & interrogatus reſponſa dedit Regi Sauli. Huic obiectioni dupliciter reſpondere poſſumus, *prout Aug. in epiſt. ad Simplicianum docet.* Primò quidem dici poteſt iuxta illum, non fuiſſe Samuelis animā, quæ apparuit, & cum Saule lo-

Samuelis ſuſcitatio an ſit vera.

quebatur:ſed quoddam phantaſma, & illuſio imaginaria
diaboli machinationibus facta. quam ſcriptura ſacra *in*
lib.1.Reg.& in Eccleſiaſt. Samuelem vocat, eo loquutionis
Regum. 3. tropo, quo imagines ſuarũ rerũ nominibus ſolent appel-
Eccleſ. 46. lari. Nã imagines illæ Cherubin, ſuper arcam teſtamenti
exiſtentes, Cherubin appellantur in ſacra ſcriptura, cùm
tamen re vera non eſſent Cherubin, ſed illorũ imagines.
Gen.40. Et pincerna ille Pharaonis in carcere cum Ioſeph exiſtẽs
vitem ſe in ſomnis vidiſſe dixit, in qua erant tres propa-
gines, cùm tamen nec vitẽ, nec propagines vidit: ſed ſolas
illarum rerum imagines. Iuxta hunc modum etiã angeli,
qui olim à Deo ad homines mittebantur, dicebantur in
veteri teſtamento Dij, ob hoc ſolùm quia Deum, à quo
mittebantur, repræſentabant. Nam de Angelo illo cum
Gen. 32. quo luctatus fuerat Iacob loquens dixit: *Vidi Dominum*
facie ad faciẽ. & ſalua facta eſt anima mea. Non enim Deũ
videbat Iacob (vt omnes ſacri doctores concorditer do-
cent) ſed Angelum à Deo miſſum, qui propterea quòd
ſpeciali quodam modo Deum, à quo miſſus erat, repræ-
ſentabat, Deus, aut Dominus, a Iacob dictus eſt. Sic etiam
potuit illa Samuelis imago quã Dæmon ob oculos Sau-
lis poſuit, dici Samuel. Si verò ſcrupulus aliquem viget,
vt non imaginem Samuelis, ſed ipſum Samuelem ſuſci-
tatũ eſſe credat, propterea quòd is qui apparuit, vera Sau-
li prædixit quæ à maligno ſpiritu dici non poterant, pro-
pterea quòd nihil de futuris certum ille præcognoſcere
poteſt: præſertim de illis, quæ non à ſolis neceſſariis cau-
Aug. ad Simpli. ſis eueniunt. Hunc ſcrupulum tollit Aug. *in illa præfat.*
epiſtola. ſic inquiens: *Poteſt & illud videri mirum, quòd Dæ-*
mones agnouerunt Chriſtum, quẽ Iudæi non agnoſcebant. Cùm
enim vult Deus etiam infimos & infernos ſpiritus aliqua
vera cognoſcere. temporalia duntaxat atque ad iſtam morta-
litatem pertinentia, facile eſt nec incongruum, vt omnipotens
& iuſtus (ad eorum pœnam, quibus iſta prædicuntur, vt malũ
quod eis imminet, antequam veniat praenoſcendo patiantur)
occulto apparatu, videlicet myſteriorum ſuorum talibus ſpiri-
tibus aliquid diuinationis impertiat. vt quod audiunt ab an-
gelis, prænuncient hominibus. Tantum autem audiunt, quantũ
omnium moderator Dominus vel iubet, vel ſinit. Hæc Aug.
Secundò dici poteſt, *iuxta Aug. ſententiam*, quòd is, qui

Sauli,

Sauli apparuit, fuit verus Samuelis ſpiritus à dæmone ductus, Deo id permittere propter aliquam rationẽ nobis occultam. Nam cùm Christus permiſerit ſe à diabolo aſſumi, & ſuper pinnaculum templi portari, & ſuper montem excelſum collocari, nõ eſt mirũ, quòd animam Samuelis ab inferis portare fuerit permiſſus: præſertim cùm ipſa Samuelis anima prope infinitum minoris ſit excellẽtiæ, quàm ipſe Chriſtus. Aut certè dato quòd fuerit verus Samuelis ſpiritus is qui Sauli apparuit, dici meliùs poterit, illum non aliqua arte Magica, aut Dæmonis poteſtate ad hoc permiſſa: ſed diuina potentia & diſpoſitione, quæ Pythoniſſam & Dæmonẽ latebat, fuiſſe illuc adductum, vt Sauli ſententiã diuinam, propter ſua demerita ſuper eum proximè venturam, prænũtiaret, quemadmodum ipſemet dũ viueret eidem Sauli nuntiauit illum eſſe ex Dei decreto à regno deiectum. Si autem aliquis eam ſententiam magis probare voluerit, quæ ait animã Samuelis fuiſſe à Dæmone ex Dei permiſſione ab inferis ſuſcitatã, hoc ſummè cauere debet, ne credat, aut ſuſpicetur animam illam fuiſſe ſuo proprio corpori reſtitutam, aut alicui alteri corpori ſic infuſam, vt ex illa coniunctione corporis cum illa anima, verus & integer fuerit homo conflatus, qualis ante mortem ſuam fuerat. Talem enim coniunctionem corporis cum anima, neque etiam Deo permittẽte Dæmon ex ſuis viribus facere poteſt. Et certè Auguſtinus, qui admittit animam hominis potuiſſe à Dæmone ex Dei permiſſione ab inferis ad ſuperos adduci, nõ admittit dæmonem potuiſſe illum corpori infundere. Ad ſolum enim motum localẽ dicit, animã Samuelis potuiſſe Dæmonis poteſtati ſubeſſe: vt poſſet illã de loco ad locum illa inuita mutare. Nam ad hoc ſolùm valet exemplum, quod attulit de Chriſto, quem diabolus de deſerto ad ciuitatem Hieruſalem tranſtulit, & poſuit ſupra pinnaculum templi. Hoc tamen inter illa duo intereſt, quòd Chriſtus non inuitus, ſed ſe permittente, ductus eſt à Dæmone. Anima verò etiã inuita poteſt à Dæmone, quò illi placuerit, duci, niſi Dæmon ſit à Deo ad hoc faciendũ impeditus. Quiſquis igitur hanc probare voluerit ſententiã, vt dicat verã animã Samuelis à Dæmone ex Dei permiſſione fuiſſe corã Saule adductã,

Samuelis anima ab inferis ſuſcitata.

Deportatio Chriſti & Samuelis an fuerit ſimilis

horũ alterũ illũ dicere oportebit, aut animã illã nõ fuiſſe vero corpori, ſed phãtaſtico & apparẽti tũc coniũctã cui non vt vera illius forma vniebatur, ſed ſolùm illi aſſiſtebat, vt motrix illius: aut ſi in vero corpore, cui verè, vt forma illius vniebatur illam apparuiſſe dicat, talẽ animę cum corpore vnionẽ à ſolo Deo factam eſſe ille dicere cogetur, ne hominẽ (quod impiũ eſt) à Dęmone fieri poſſe dicat. Si quis verò contendit Dæmonem poſſe animã hominis corpori vnire, is certè teſtimonio beati Leonis, huius nominis Primi, dãnatur, qui *in epiſtola ad Toribium Aſtorigenſem Epiſcopum* differens de errore Priſcilliani dicentis, animas, quæ humanis corporibus inſeruntur, fuiſſe in corpore & in cœleſti habitatione peccaſſe, atq; ob hoc à ſublimibus ad inferiora dilapſas in diuerſæ qualitatis principes incidiſſe, & per aëreas, ac ſydereas poteſtates alias duriores, alias mitiores, corporibus eſſe incluſas, ſic ait: *Quam impietatis fabulã ex multorũ ſibi erroribus texuerunt: ſed omnes eos Catholica fides à corpore ſuæ vnitatis abſcidit, conſtanter prædicans atque veraciter, quòd animæ hominum priuſquàm ſuis inſpirentur corporibus, non fuère, nec ab vllo incorporentur niſi ab opifice Deo, qui & ipſorum eſt creator & corporum.* Hæc Leo Papa, qui fide Catholica tenendum eſſe docet, animas à ſolo Deo corporibus humanis infundi.

Priſcilliani error de animarum inſpiratione.

Cùm igitur Magus aliquis mortuum aliquẽ ſuſcitare ſe dixerit, nequaquã eſt illi credendum: quia nec Dæmon ipſe à quo iuuatur, hoc facere poteſt. Poterit quidẽ (Deo permittente) & Dæmone fauente, animam ſolam alicuius defuncti ab inferis ad ſuperos adducere, & corpori alicui phantaſtico, ad imaginẽ & ſimilitudinẽ corporis defuncti cõſtato, illam infundere, non quidẽ vt formam illi coniunctã ſed tanquã illius motricem. Et quia hoc Dæmõ facere poteſt, hinc eſt, quòd ipſe Dæmõ huiuſmodi illuſionibus & præſtigiis Magos ipſos, & alios inſipientes decipit, vt putent illũ poſſe mortuos ſuſcitare.

Magi illuſionibus decepti à Dæmone.

Quiſquis tamẽ hoc putat impius eſt & hæreticus: quia creaturæ, hoc eſt, Dæmoni tribuit id, quod ſoli Deo cõuenit. Nã vnũ ex precipuis teſtimoniis, quo (vt concors omniũ ſacrorũ doctorũ ſententia tenet) Chriſtus ſuam nobis manifeſtè declarauit diuinitatẽ, fuit mortuorum

Diuinitas Chriſti mortuorum ſuſcitatione probatur.

ſuſcitatio

ſuſcitatio. Ar ſi hæc mortuorum ſuſcitatio Dæmonum poteſtate fieri poſſet, non ſatis bene ſuã diuinitatem illo argumento nobis probaſſet Chriſtus.

Eſt adhuc aliud conſiderandum circa Dæmonis poteſtatẽ mutare videlicet homines in pecora, aut volucres, aut quæcunque alia bruta animalia, de quo Magũ examinandũ eſſe cenſeo,& diligentiſſimè interrogãdum, an credat illud dæmonẽ facere poſſe. Nam & Magi ſæpiſſimè hoc ſe facere dicunt,& de his multa olim facta eſſe fabuloſa narrauit gentilitas. Quæ omnia apud multos fidem obtinuerunt propter vanam & leuem Græcorum credulitatem, quæ eouſque proceſſit, vt nullum fuerit tam impudens mendacium, quod recte ac proinde fide apud illos caruerit. Lucianus ſcribit ſe, quum in Theſſalia noſcendæ Magiæ causâ verſaretur, muratum in aſinum,dum autem fieri optaret. Non quidem quod hoc illi contigiſſet,ſed(vt opinor)ad artis Magicæ irriſionem & ſubſãnationem,hoc confixit argumentum homo, qui neminẽ,nec Deos ipſos non ſubſannauit. Idẽ argumentum poſteà Apuleius ſuſcipiẽs ſcripſit librũ de aſino aureo,vt ſuam oſtenderet eloquentiam,quanquam multorum opinione id,quod optauit,nõ eſt aſſequutus. Circem famoſiſſimam magã ſocios Vlyſſis mutaſſe in beſtias finxit potiùs, quàm narrauit Homerus, Diomedis ſocios poſt Troianũ excidiũ in volucres fuiſſe conuerſos refert Ouid. *lib.4. Metamorpho.* Et B.Auguſt. *lib.18. de ciuitate Dei. cap.*18. refert ſe,cùm in Italia eſſet, ſimilia quædam audiuiſſe de quadã regione illarum partiũ, vbi ſtabularias mulieres imbutas his malis artibus, in caſeo dare ſolere dicebãt quibus vellent,ſeu poſſent viatoribus,vnde in iumẽta illico verterẽtur,& neceſſaria quæq; portarẽt,póſtque perfuncta opera, iterũ ad ſe rediẽt:nec tamen in eis mẽtem fieri beſtialẽ: ſed rationalẽ humanámq; ſeruari.

Magi an poſſint tranſmutare in bruta.

Caſeus præſtigiarum mulierum.

Quæ vana & leuis credulitas à Gẽtilitate,præſertim ab antiqua illa Græcia ortũ habens, ad noſtra vſq; tempora proceſſit,in quibus non deſunt homines,qui credant homines in lupos,aut canes, aut catos Magorũ incantationibus,& Dæmonum potentia conuerti poſſe. Si Magus hæc aut his ſimilia à Dæmone fieri poſſe credat,erit procul dubio hæreticus cẽſendus, quia ea Dæmoni tribuit,

quæ omnem ſuperant naturalem creaturæ potentiam, & quæ ſoli Deo conuenire poſſunt. Nā (*vt ex proximè præcedentibus cōſtat*) ſicut ſolus Deus poteſt animam humanam producere, ita etiam ille ſolus poteſt illam corpori vnire: & inde ſequitur, vt etiam ille ſolus poſſit illam de corpore in corpus transferre. Præterea anima humana talis eſt, & tantæ nobilitatis, vt non niſi corpus humanū & organicum informare & animare poſſit. Nam ſicut quælibet forma ſubſtantialis exigit certas aliquas diſpoſitiones in materia, vt illā fouere & informare poſſit, veluti forma ignis requirit calorē in materia, forma arboris, aut herbæ requirit humiditatem, aut viriditatem: ita anima humana requirit in corpore figurā humanam, vt corpus illud animare & vegetare poſſit. Non tamen puto ſic talem corporis figuram requiri, vt Deus non poſſit animam hominis ſi vellet corpori bruto vnire.

Forma ſubſtantialis quas requirit diſpoſitiones vt informetur.

Deus, tamē hoc nūquā facere decreuit, qui ab initio hominē creans, animam illius nō niſi corpori organico infudit, talémq; illum in corporis figuras tunc fecit, qualis perpetuò poſteà faciendus erat. Et ob hanc cauſam dicimus animam hominis, ſi ad ordinem & potentiam naturæ referatur, non poſſe, niſi corpus humanum vegetare. Non eſt igitur credendum vlla Dæmonum potentia poſſe homines in iumenta, aut aues, aut alia bruta animalia mutari. Si quis verò obiiciat ea, quę Circē illam Magam olim feciſſe Poëtæ referūt, & quæ hodie à multis Magis fieri dicuntur, his omnibus eleganter & ingenioſé reſpondet Auguſt. *lib.* 18. *de Ciuitat. Dei*, *cap.* 18. ſic inquiens: *Nec ſanè Dæmones naturas creant, ſi aliquid tale faciunt de qualibus factis iſta vertitur quæſtio: ſed ſpecie tenus quæ à vero Deo ſunt creata cōmutant, vt videantur eſſe quod non ſunt. Non itaque ſolùm animum: ſed nec corpus quidem vlla ratione crediderim Dæmonum arte vel poteſtate in membra vel lineamenta beſtialia, veraciter poſſe conuerti: ſed phantaſticum hominis quod etiam cogitando ſiue ſomniando per rerum innumerabilia genera variatur, & cùm corpus non ſit: corporum tamen ſimiles mira celeritate formas capit. ſopitis aut oppreſſis corporeis hominis ſenſibus ad aliorum ſenſum neſcio quo ineffabili modo figura corporea poſſe perduci: ita vt corpora ipſa hominum alicubi iaceant viuentia quidem, ſed mul-*

Circeę Magæ transformatio.

Transmutatio in bruta à Dæmonibus facta eſt phantaſtica & illuſoria.

eò grauiùs atque vehementiùs, quàm ſomno ſuis ſenſibus obſeratis. Phătaſticum autem illud, veluti corpora, tunc in alicuius animalis effigie appareat ſenſibus alienis taliſq; etiam ſibi homo eſſe videatur, ſicut talis ſibi videri poſſit in ſomnis, & portare onera, quæ onera ſi vera ſunt corpora portantur à Dæmonibus, vt illudatur hominibus partim vera onerum corpora, partim iumentorum falſa cernentibus. Hactenus Auguſtinus. Et ad probationē huius ſuę ſentētiæ qua dicit illa nō vera eſſe, ſed Dæmonū illuſiones, adducit experiētiā ipſam, quæ multa vera docere ſolet. Ad ipſam autem experientiam comprobandam, duo narrat facta, in quibus id, quod dixit verum eſſe certiſſimè cognitum eſt.

Idem Auguſt. de ciuit. Dei. 18.

Quibus narratis, poſteà iterum ſententiam ſuam explicat, ſic inquiens: *Proinde quòd homines dicuntur, mandatúmque eſt literis à Diis, vel potiùs Dæmonibus Arcades in lupos ſolere conuerti, & quòd carminibus Circe ſocios mutaut Vlyſſis, ſecundùm iſtum modum mihi videtur fieri potuiſſe, quem dixi: ſi tamen factum eſt. Diomedeas autem volucres, quandoquidem genus earum per ſucceſſionem propaginis durare perhibetur, non mutatis hominibus factas, ſed ſubtractis, credo fuiſſe ſuppoſitas: ſicut cerua pro Iphigenia Regis Agamēnonis filia. Neque enim Dæmonibus iudicio Dei permiſſis huiuſmodi præſtigia difficiles eſſe potuerunt. Sed quia illa virgo poſteà viua reperta eſt, ſuppoſitam pro illa ceruam eſſe facilè cognitum eſt. Socij verò Diomedis, quia nuſquam ſubitò comparuerūt, & poſteà nullo loco apparuerunt, perdentibus eos vltoribus angelis malis, & pro eis aues occultè ex aliis locis, vbi eſt hoc genus auium, ad ea loca perducta ſunt, ac repentè ſuppoſita, ideò creduntur eſſe conuerſi.* Hucuſque Auguſtinus, qui rē totam luculenter, & ingenioſè (vt ſolet) explicuit.

Iuxta hunc modum, quem Auguſtinus docet ſunt intelligenda multa alia, quæ Magos facere poſſe vana & leuis gentilitas credidit. Nam (vt cætera ridicula pertranſeam) fuit gentilitati perſuaſum, Magicis incantamētis detrahi cœlo lunam, aut ſolem obſcurari. Ideò Ouidius *de Medea loquens*, dixit.

Luna carminibus cœlo detrahebatur.

Illa reluctantem curſu deducere lunam
Nititur, & tenebras addere ſolis equis.

—— Et Virgilius *in Pharmaceutria.*

Carmina vel cœlo poſſunt deducere lunam.

Adiuuari putabant lunam ſic laborantem ſonitibus permagnis, ne voces incantantium eò poſſent peruenire, vt ab ea exaudirentur, idcircò tympana & cymbala pulſabantur. Nam hæc omnia plurimùm prodeſſe putabant.

Ordo rerum à Dæmonibus immutari non poteſt.

vnde Propertius ait:

Cantus & è curru lunam deducere tentant:
Et facerent, ſi non æra repulſa ſonent.

Et Iuuenalis de fœmina loquaciſſima loquens, *Satyra ſexta*, dixit:

Vna laboranti poterit ſuccurrere Luna.

Hæc omnia virtute Dæmonum fieri nequeunt, qui naturæ ordinem à Deo inſtitutum permutare non poſſunt. Sed (vt Auguſtinus de aliis rebus dixit) diabolica illuſione ſimilitudines & phantaſmata illarum rerum Dæmon ob oculos hominum ſic ſubtiliter & artificiosè ponebat, vt homines crederent ſe non ſimilitudines & phantaſmata, ſed veras res vidiſſe.

Ad cuius ſententiæ confirmationem præter exempla, quæ ille adduxit, alia multa poſſunt afferri, è quibus vnũ ſolum referam, quod narratur in vitis patrum.

Iuuenis quidam iuuenculam ardenter amabat, eámque ad actus venereos, vt ſibi conſentiret, quotidie ſollicitabat. Quam quia nunquam conſentire voluit, quidam Iudæus Magus ad iuuenis petitionem, in equam conuertit, vt ſibi & aliis aſpicientibus videbatur.

Ob hanc cauſam illa ad beatum Macharium ducta eſt, qui illam aſpiciens dixit, ſibi mulierem & non equam videri. Non enim potuit Dæmon ſancti viri ſenſus illudere, quemadmodũ aliorũ ſẽſus illuſerat. Hic igitur Deũ pro illa orans, ſuis precibus à tali illuſione eã liberauit.

Denique hæc ſententia confirmatur authoritate cõcilij Anquirenſis, quod de hac re apertiſſimam dedit definitionem, ſic inquiens:

Quiſquis credit poſſe fieri aliquam creaturam, aut in melius, aut in deterius immutari, aut transformari in aliam ſpeciem, vel in aliam ſimilitudinem, niſi ab ipſo creatore, qui omnia fecit, & per quem omnia facta ſunt, procul dubio infidelis eſt, & pagano deterior. Hæc concilium Anquirenſe, *vt citantur à Gratiano in cap. Epiſcopi. 26. q. 5.* Nam huius concilij decreta non reperiuntur inter illa, quæ duobus voluminibus

luminibus magnis concluſa, anno ab hinc octauo impreſſa ſunt Coloniæ.

☞ Sunt enim illic decreta concilij Ancyrani, & ſuſpicatus Gratiani literam mendoſam (prout alias ſæpe in illo Gratiani volumine contingit) ita vt pro Ancyrano poſitum eſſe Ancyrenſe, omnia concilij Ancyrani decreta perlegi, ſpetans præfatum decretum illic inuenire: ſed nihil tale in concilio Ancyrano reperi. Collector tamen illorum conciliorum, poſt Ancyrani concilii decreta hoc addidit, dicens ſe in quodam codice manu ſcripto illud inueniſſe.

CAP. III.

De Maleficis, an ſint hæretici dicendi, & velut tales puniendi.

INter multos, quos ſub ſuo imperio Dæmon continet homines, qui illum inuocant, & pactum cum illo feriunt, vt illius adiutorio ea quæ optant efficere valeant, quidam recenſentur qui ab operibus ſuis Malefici appellantur, propterea quòd tam malignantis & peſtiferi ſunt ingenii, vt nulli bene: ſed Dæmonem ipſum imitantes, malè multis facere optent, & ob hoc ſolùm dæmonis imperio ſe ſubdunt: vt ab illo doceantur, quo pacto aliis obeſſe poſſint. *Malefici qui ſint.*

Nam licèt Magi, & Incantatores, *de quibus in præcedenti cap. diſſeruimus*, poſſint etiam hæc Maleficia Dæmonis auxilio operati, non tamen ob hanc Maleficiorum peritiam, Magi: ſed Malefici vocantur proprio vocabulo, prout ex ipſa vocis etymologia facilè conſtare poteſt. Nam *in l. Nemo. C. de Maleficis & mathematicis*, dicitur huiuſmodi homines ob facinorum magnitudinem Maleficos à vulgo appellari.

Huiuſmodi autem Maleficorũ multa ſunt genera, quę non ſecundùm varietatem mediorum & inſtrumentorum, quibus Malefici in ſua arte vtuntur, ſed iuxta diuerſitatem malorũ, quæ in aliis efficiunt, diſtinguũtur. *Maleficorum multa genera.*

Eſt enim aliquod maleficium, quod dicitur amatorium, eſt etiam aliud, quod dicitur veneficum, & hoc etiã multiplex iuxta multiplicitatem nocumentorum, quæ per illa hominibus inferuntur.

Maleficium amatorium eſt, quod fit ad flectendos animos virorum aut mulierum aut libidinoſum & turpem amorem. Et qui hoc exercent, quocunque modo id *Maleficium amatorium quod ſit.*

faciant, grauiter peccant: Quoniam (vt apertè conſtat) ad rem malam, & expreſsè à Deo prohibitam, ſolicitant. Rem autem malam, quæ ſine peccato exerceri non poteſt, nullus ſine peccato conſulere alicui poteſt, neque ad illam ſolicitare. Nam *(vt ait Paulus)* non ſolùm qui talia agunt: ſed qui agentibus conſentiunt, digni ſunt morte.

Roma.1.

Maleficium veneficum eſt, quod fit ad nocumentum aliquod alicui inferendum. Solent enim multifariam huiuſmodi Malefici homines nocere. Aliquando enim illis in propriis illorum perſonis nocent: aliquando in poſſeſſionibus eorum, aut in rebus illis coniunctis. Nam hi Malefici ſæpe Dæmonis operatione ſecreta homines citò interimunt, ſine aliqua propinatione veneni. Aliquando verò non tam celeriter eos è vita tollunt: ſed mortem in longum temporis ſpatium producunt, vt poſt longas luctuoſáſque querelas, & miſerabiles fletus, corpus perſonæ, quę eſt Maleficio infecta, paulatim conteratur & debilitetur, quoúſque tandem pereat. Propter hæc & alia nocumenta, quæ corporibus inferre ſolent humanis, *in l. fina. C. De Maleſi. & Mathe.* vocantur hoſtes communis ſalutis.

Maleſic. vene ſic. in perſona.

Hi oues, & boues, & reliqua bruta animalia, quæ fortè pinguiſſima erant, breuiſſimo temporis ſpatio, macilenta aliquando efficiunt: aliquando prorſus interficiunt. Hi homines matrimonio coniunctos ſic ſæpe ligant, vt ad opus generationis minimè commiſceri poſſint. Hi ſunt qui *(vt dicitur in l. Multi. C. de Maleſi. & Mathe.)* elementa turbant, aërem immutant, ventos & tempeſtates ſuſcitant, grandines & lapides terrificos, qui frumenta & fruges omnes deuaſtent, ex alto deſcendere faciunt.

Vt autem hæc omnia facere poſſint, variis vtuntur hi hominès inſtrumentis & mediis. Aliquando manifeſta venēna in cibo, aut poculo, aut veſte, aut alia re quę perſonam illam contingat, propinant. Aliquando nihil tale illi præbent, ſed imagines quaſdam, certis temporibus obſeruatis & determinatis carminibus, & ritibus quibuſdam, & ſignis conficiunt, quas in nomine Beelzebub principe Dæmoniorum baptizant, adhibitis & expreſſis quibuſdam aliis verbis, quæ vel referre non licet, nec ſi liceret,

Veneficium multifariam fit.

liceret, ſine magno horrore & tremore animi id facere poſſem.

His ſic peractis prædictas imagines ad ignem applicant, & ibi petunt infirmitates, aut alia mala, quæ in perſona illa, cuius imaginem confecerunt, euenire optant. Quandoque etiam acubus, aut aliis acutis ferris perforant illius imaginis caput, aut pectus, aut ventrem, aut femora, aut aliam corporis partem, in qua cupiunt malũ aliquod oriri in perſona, cui nocere cupiunt.

Quibus omnibus perfectis ſæpe cõtingit, vt perſona illa, cui nocere maleficus procurauit, grauiter torqueatur, & doleat in capite aut ſtomacho, aut ventre, aut repentinam quandam toleret infirmitatem, quam nullus medicorum cognoſcere valet. Aliquando ſolis verbis ex ore ſuo prolatis nocent, de quibus Lucanus dixit.

Mens hauſti nulla ſanie polluta veneni,
Incantata perit.

Imagines Maleſic. operatione Dæmonum conficiuntur.

Quæ omnia Dæmonum operatione fieri duplici poteſt ratione probari. Prima ſumitur ex eo, quòd in his omnibus neceſſe eſt ſcribi quaſdam figuras, quæ naturaliter intelligi non poſſunt, & quædam Dæmonum nomina prorſus ignota, & penitùs horrenda, quamuis aliis ſanctis nominibus mixta, illic ſcribuntur, quæ non niſi ad pactum cum Dæmone initum implendum poſita eſſe credendum eſt. *1. ratio.*

2. ratio.

Secunda ratio per hoc euidentiſſimè conuincit, quòd illę imaginum compoſitiones & tactus, aut illi characteres, aut verba prolata, non poſſunt ex ſua natura mortem, aut morbos aliquos, aut nocumentum aliquod in corporibus humanis efficere.

Quoniam ſi hæc operandi vis eſſet huiuſmodi rebus conceſſa, omni tempore, & omni loco, & omni ſubiecto eiuſdem qualitatis, & diſpoſitionis illa operaretur, Quiſquis ſimiles imagines, aut characteres efficeret, aut ſimilia verba proferret.

Conſtat autem quòd ſi alius nullum cum Dæmone pactum habens, tales characteres faciat, aut talia verba proferat, nihil efficiet. Ex quo euidentiſſimè colligitur, tales morbos, aut alia quæuis nocumenta, nullo pacto virtute imaginum aut verborum fieri. Et inde conuinci-

tur,

tur, vt hæc ab ipſis Dæmonibus, cum quibus Malefici pactum ſiue publicum, ſiue priuatum inierunt, fiant.

Nam ipſi Dæmones, qui acutiſſimi ſunt, lapidum atque herbarum, cæteratúmque rerum naturas, & proprietates optimè norunt, meliùs quàm omnes medici & phyſici, qui in orbe fuerunt. Dæmon enim peccans (*vt beatus Dionyſius libro de diuinis nominibus cap. 4. docet*) ſubſtantiam & proprietatem ſuæ naturæ angelicæ non amiſit: ſed omnia naturalia integra & ſplendidiſſima retinuit. Hic igitur cùm perſpicaciſſimum habeat intellectum, facillimè noſcit ea, quæ mortem, aut morbos, aut cruciatus, aut alia quæuis nocumenta homini inferre poſſunt. Scit miſcere ſimplicia, ex quibus venena confici poſſunt, quæ tale valeant homini nocumentum inferre, quale optatur.

Dæmonum notitia.

Cùm igitur Dæmon magnam huiuſmodi rerum peritiam habeat, quando tales imagines (*vt diximus*) acubus punguntur, aut characteres fiunt, aut verba proferuntur (Deo permittente) ille venena, quæ homini, cuius imago perforatur, nocere poſſint, ſecretò & inuiſibiliter adhibet, & ſic naturali poteſtate & virtute venenorum Dæmon facit ea, quæ Maleficus efficere optat.

Maleficorum ruſticitas & inſcientia.

Quæ venena, quia Maleficus ſæpe ignorat, nec illa adhibere videt, putat ea omnia, quæ fiunt, virtute talium imaginum, aut characterum, aut verborum fieri, quæ tamen neque ab imaginibus, neque à figuris, aut verbis vllis, neque à Dæmone ipſo: ſed ab aliis agentibus, ad hoc virtutem naturalem habentibus, fiunt, quæ per Dæmones ipſos, qui illorum agentium virtutem agnoſcunt, latenter applicantur & admouentur: vt in ipſis corporibus humanis, ea, quæ Maleficiis cupit, efficiant. Et contingit ſæpe, vt qui hæc Maleficia operantur, remedia his malis, quæ intulerunt adhibere neſciant: quia non ampliùs Dæmon eorum magiſter eos docuit, vel (vt rectiùs loquar) non ampliùs Dæmon illis promiſit. Sunt tamen alij, qui optimè vtrunque nouerunt, videlicet nocere, & nocumentis à ſe, vel ab aliis illatis remedium adhibere.

Maleficorum ſcientia & poteſtas nocendi.

De qua re lectorem admonere decreui, vt intelligat, huiuſmodi Maleficos homines, non ſolùm grauiter peccare quum nocent: ſed etiam quando nocumento à ſe,

aut

aut alio illato, remedium per huiuſmodi diabolicam artē præſtant, vt Maleficium operatum obeſſe non valeat.

Nam licèt ſic operantes proximo læſo proſint, tamen *(vt ait Paulus)* non ſunt facienda mala, vt inde veniant bona. Mala eſt autem Dæmonum inuocatio, malum eſt etiam & peſſimum cum Dæmone pactum aliquod ſiue tacitum facere: malum igitur & peſſimum eſt Maleficiū iam adhibitum ſoluere, ſi non aliter quàm per Dæmonis inuocationem, & illius auxilium ſoluendum eſt. Id enim, quod ex ſe malum eſt, nulla adhibita bona intentione, nec quæcunque alia bona circunſtantia adiuncta poterit bonum eſſe. Quo fit, vt licèt bonum ſit proximorum incommodis obuiare, non tamen bonum ſit Maleficia facere, ad proximorum nocumenta tollenda. *Roma. 3.*

Iuſtè, quod iuſtum eſt *(inquit Dominus)* exequeris. Si tamen Maleficium adhibitum tale eſſe dignoſcitur vt naturali aliqua virtute, ſine vlla Dæmonis inuocatione, & ſine vllo pacto cum illo inito, impediri poſſit illius operatio, tunc bonum & meritorium erit illud Maleficium diſſoluere, tantum abeſt, vt peccatum dici queat. Poteſt etiam per orationes ſanctorum virorum tolli Maleficium, ne ſuum conſequatur effectum. Similiter etiā poteſt licitè Maleficium impediri, ſi imago illa, cui eſt acus infixa, aut aliud ſimile inſtrumentum per quod faciendum eſt Maleficium, inueniretur & conſtringeretur. Tunc enim Dæmō nō amplius illū fatigaret, quia ex pacto, quod cum Malefico fecit, non aſſiſtit niſi quandiu ſignum aliquod ab eo datum permanet. *Deut. 16.* *Maleficium quomodo diſſolui permittatur.*

Sed quæſtio non parui momenti eſt, an liceat ab eo qui Maleficia exercet, & paratus eſt quotidie illa exercere, petere, vt Maleficium alicui adhibitum diſſoluat, aut impediat, ne operationem ſuam exercere valeat, præſertim ſi credit illum non niſi Dæmonis auxilio, & operatione Maleficorum illud poſſe diſſoluere.

Angelus de Clauaſio *in ſua ſumma, in titulo: ſuperſtitio. §.* 13. citat petri Aureoli de hac re ſententiam, & probat illam; qui *quarto ſententiarum. diſt. 34. q. aſt. 2.* dicit licitè hoc poſſe peti à quocunque Malefico, quem ſcitur eſſe paratum ad huiuſmodi Maleficia exercenda. Hanc autem

tem ſuam ſententiam per hoc perſuadere nititur, quod cuicunque licet malo alterius vti ad commodum ſuum. Pro qua ſe affert teſtimonium Auguſtini dicentis, licitum mihi eſſe vti ad commodum meum iuramento hominis infidelis, quãuis ſciam illum iuraturum per Deos ſuos falſos, quos colit. Poſſet etiam pro eadem re afferri ſimile de illo, qui mutuum petit ab eo, quem ſcit non ad vſuram daturum. Hæc autem petitio omnium doctorum conſenſu licita eſt. Ex quo ſequi videtur, vt etiam liceat cuicunque petere ab eo, qui paratus eſt Maleficiũ facere, vt Maleficium incœptum impediat.

Refutatio Aureoli & Clauaſii.

Sed his omnibus non obſtantibus, ego oppoſitam teneo ſententiam, & dico Petrum Aureolum, & Angelum de Clauaſio, qui illum ſequutus eſt, fuiſſe in hac parte deceptos, eo quòd non bene rem conſiderarunt, ac proinde non viderunt quàm lata ſit differentia inter propoſitum negotium, & alia exempla, quæ loco ſimilitudinis adducta ſunt.

Nam quòd ille, qui petit à Malefico, vt Maleficium Maleficio diſſoluat, peccet, vel ex hoc euidentiſſimè cõuincitur, quòd ipſemet Maleficus (*vt paulò antè diximus*) grauiter peccat, quum diabolica arte incœptum Maleficium tollit, ne ad operationem perueniat. Fieri igitur nõ poteſt, vt ille, qui à malefico petit, vt arte diabolica Maleficium incœptum diſſoluat, non peccet. Quiſquis enim petit ab alio, vt faciat id, quod ſine peccato facere non poteſt, peccat: quia ſic petens conſentit iniquitati alterius inducendo illum ad peccatum.

Certum eſt autem, quòd ſicut par pœna, ita etiam par reatus conſtrinxit agentem & conſentientem: Nec petens excuſari poteſt à peccato hac ratione, quod Maleficus ille, à quo petit paratus erat ad cuiuſcunque petitionem Maleficium operari. Nam etſi ille paratus eſſet non tamen hoc particulare Maleficium fuiſſet operatus, niſi ille petiſſet. Ex quo euidenter conuincitur, illius petitionem cauſam fuiſſe proximam, quòd Maleficus ille particulare illud Maleficium fuerit operatus. Cauſam enim dicimus illam, qua poſita ponitur effectus, & qua remota remouetur.

Cauſa poſita aut ſublata ponitur aut remouetur effectus.

Si petens non fuiſſet, Maleficus non fuiſſet illud particula

ticulare Maleficium operatus, & illo petente fecit: ergo ille petens fuit cauſa, quòd alius Maleficium perpetraret, & inde conuincitur illum peccare: quia alium ad peccatum induxit, & proximam peccati cauſam dedit.

Et hoc confirmari poteſt per id, quod habetur *in cap. Nec mirum. 26. quæſt. 5.* vbi poſtquàm de Necromanticis, & Hydromanticis dictum eſt hæc adducuntur verba: *Ad hæc omnia ſupradicta pertinent ligatura exec abilium remediorum, quæ ars non commendat medicorum, ſeu in præcantationibus, ſeu in characteribus ſuſpendendis, atque ligandis, in quibus omnibus ars Dæmonum eſt, ex quadam peſtifera ſocietate hominum, & angelorum malorum exorta. Vnde hæc cuncta vitanda ſunt Chriſtiano, & omni penitùs execratione repudianda atque damnanda.*

Ars Dæmonum.

Hæc ibi in illo cap. quod inſcribitur nomine Auguſtini, & re vera non eſt Auguſtini.

Exempla autem de infideli parato iurare per Deos ſuos, & vſurario parato dare ad vſuram, quæ loco ſimilitudinis ad oppoſitæ ſententiæ probationem adducta ſunt, nihil penitùs efficiunt.

D. Auguſtinus explicatur.

Quoniam illa omnia ad hoc negotium, de quo nunc diſputamus, relata magnam habent diſſimulitudinem.

Nam in illis exemplis adductis, res, quæ petuntur non ſunt ex ſe malæ: quia poſſunt bene fieri ab his, qui illas facturi ſunt, ſi velint.

Quod autem malè fiant, non eſt ex malitia ipſius rei: ſed ex malitia ipſius operantis, qui rem, quam poterat bene, noluit niſi malè facere.

Res malæ ſūt ex malitia operantis.

Ille enim, qui petit iuramentum ab infideli, non petit, vt per falſos deos iuret; alioqui ſic petens peccaret: quia peteret id, quod eſt apertum: ſed ſolummodò petit, vt iuret: & ſi daretur optio petentis, eligeret illum iurare per verum Deum trinum & vnum.

Si autem infidelis per falſos Deos iurat, culpa eſt ipſius iurantis, non autem iuramentum exigentis: quia is, qui exigit, id petit ab illo, quod ille ſi vellet, bene facere potuiſſet. Similiter is qui petit ab vſurario, nō petit, vt det ad vſuram: quia ſic petens peccaret, cùm peteret ab illo id, quod ſine peccato fieri non poſſet: ſed petit dumtaxat, vt mutuum ſibi detur, quod non ſolùm ſine peccato, ſed

etiam cum merito fieri poteſt. Si vſurarius non vult dare mutuum ſine vſura, culpa eſt ipſius vſurarij, non autem petentis.

Quia petit id ab illo, quod ille, ſi vellet, ſine peccato & cum merito facere poſſet. In his igitur omnibus exemplis, & aliis ſimilibus, ille qui petit non inducit alium ad peccatum: quia petit id, quod ſine peccato fieri poteſt, ſed vtitur ad commodum ſuum iniquitate alterius, qui non vult niſi malè & iniuſtè facere id, quod ſi vellet poterat facere bene.

Longè aliter ſe habet is, qui petit à Malefico, vt Maleficium diabolica arte diſſoluat ne nocere valeat. Is enim id à Malefico petit, quod ille ſine peccato facere nequit.

Maleficium petens & operans peccat.

Nam (*vt paulò antè diximus*) non ſolùm peccat, qui Maleficium operatur, vt noceat: ſed etiam qui arte diabolica Maleficium tollit, ne noceat.

Quia artem diabolicam exercere, quacunque bona intentione id fiat, grauiſſimum eſt peccatum.

Is igitur, qui à Malefico petit, vt Maleficium diabolica arte diſſoluat, non ſolùm vtitur ad commodum ſuum iniquitate Malefici: ſed etiam inducit illum ad peccatum, & per conſequens peccat: quia petit ab illo, quod ille, etiam ſi vellet, non poſſet facere ſine peccato.

Si autem Maleficium tale eſſet, vt ſine peccato poſſet à Malefico diſſolui, vt putà, quia ſcit, vbi ſit laqueus, aut imago, aut ligaturæ aliquæ, aut characteres cum quibus eſt iam inceptum Maleficium: tunc ſicut ipſe poteſt ſine peccato diſſoluere Maleficium confringendo illa omnia: ita quilibet alius poteſt ſine peccato petere ab ipſo Malefico, vt illo modo diſſoluat Maleficium.

In Maleficis an ſint hæretici 3. conſiderantur.

His omnibus prænotatis, ſupereſt vt inquiramus an huiuſmodi Malefici, ſint hæretici cenſendi: & velut tales puniendi. De qua re, vt certa poſſit dari ſententia, tria ſunt priùs ab his hominibus inquirenda.

Pactum cum Dæmone de fidei Catholicæ aliqua repugnantia.

Primum eſt, an aliquod pactum, ſiue expreſſum, ſiue tacitum cum Dæmone fecerint, per quod promiſerint ſe aliquid, quod fidei Catholicæ deroget facturos. Nunquam enim, aut rariſſimè (*vt præcedenti cap. diximus*) Dæmon ſuum adiutorium hominibus ſine aliqua ſpe lucri impendit. Si in pacto inter illos, & Dæmonem inito interuenit

teruenit aliqua promiſſio de rebus fidei repugnantibus, vt putà de adoratione & reuerentia ipſi Dæmoni præſtanda, aut de eadem reuerentia Chriſto ſaluatori noſtro deneganda, aut de confractione & conculcatione imaginis Chriſti, aut crucis, in qua moriens ille ſalutem noſtram operatus eſt, quæ Dæmon ſummè expetere ſolet ab his, quibus ſe exorabilem exhibet: non eſt dubium, quin tunc tales Malefici ſint hæretici cenſendi, & velut tales puniendi.

Quoniam nihil horum, quæ diximus, poteſt liberè & ex animo ſine manifeſta hæreſi exerceri. Nam licèt ſint multa, quæ voluntas contra iudicium rationis operatur: Quia ad illa voluntas eſt ex ſe prona, & illa ex ſe habent voluptatem quandam, per quam poſſunt voluntatem ipſam ad ſui amorem allicere: ſunt tamen alia, quæ (*Vt primo huius operis capi. diximus*) nunquam voluntas appetit: niſi quia intellectus iudicat eſſe bona: quia nihil habent illa in ſe, per quæ poſſint allicere voluntatem.

Et inde ſequitur, vt ſi voluntas aliquod illorum appetat, non niſi ab intellectu iudicante illud eſſe bonum moueatur ad illud appetendum. In his ergo omnibus operatio exterior apertè indicat errorem intellectus.

Ex quibus omnibus euidenter concluditur, Maleficos omnes, qui aliquid eorum, quæ nunc proximè diximus, ex pacto efficiunt, eſſe hæreticos cenſendos, & velut tales puniendos. Secundum, & de quo examinare oportet Maleficos, eſt Maleficium ipſum, quod exercent, de qua re varia eſt facienda inquiſitio, ſicut varia diximus eſſe Maleficia. Nam illorum alterum diximus appellari amatorium, alterum veneficum. *Malefici in ea hæreſi puniendi.* *Maleficij exercitium.*

Ab illis, qui amatoria venefica exercent, diligenter inquirendum eſt, an credant Maleficia, aut Dæmonem poſſe cogere alicuius viri, aut fœminæ voluntatem ad amorem aliquem libidinoſum, aut quomodolibet inhoneſtum habendum. Et quòd illi hoc fieri poſſe credant, violenta eſt ſuſpicio: quoniam niſi Maleficorum arte, aut Dæmonis poteſtate id fieri poſſe exiſtimarent, nunquam talia Maleficia pro re illa efficienda, exercerent: Si illos ita credere compertum fuerit, & de hoc errore admoniti ab illo diſcedere noluerint: ſed in illo pertinaces fuerint: *Maleficij amatorij venefici inquiſitio.*

meritò cenſebuntur hæretici, & velut tales punientur: quoniam apertam hæreſim pertinaciter tuentur.

Nam credere hominis voluntatem poſſe à Dæmone cogi ad aliquid amandum, hæreſis eſt apertiſſima: quoniam illa coactio repugnat libertati, quam Deus noſtræ indidit voluntati. *Deus* enim (vt ait Sapiens) *ab initio conſtituit hominem, & reliquit illum in manu conſilij ſui. Adiecit mandata, & præcepta ſua: ſi volueris mandata ſeruare, cõſeruabunt te, & in perpetuum fidem placitam ſeruare. Appoſuit tibi aquam & ignem, ad quod volueris, porrige manum* Eccle. 15. *tuam.* Ex quibus Eccleſiaſtici verbis apertiſſimè conſtat liberam factam eſſe à Deo hominis voluntatem, & inde ſequitur illam à Dæmone cogi non poſſe: quoniam alioqui libera non eſſet. Si à Dæmone cogi poſſet homo ad aliquid amandum, tunc iam non eſſet homo in ma- Salomon. nu ſui conſilij (*vt dixit Eccleſiaſticus*) conſtitutus: ſed in manu conſilij Dæmonis. Qui ergo pertinaciter aſſeuerit hominis voluntatem poſſe quibuſcunque Maleficiis, aut quacunque Dæmonis poteſtate ad aliquid amandũ cogi, eſt hæreticus cenſendus, & velut talis puniendus.

Poſſunt quidem Dæmones voluntatem perſuaſionibus allicere ad amandum repreſentando aliquam, quãuis falſam, apparentem tamen boni rationem in amore illo. Poſſunt etiam carnis appetitum, qui liber non eſt, excitare, vt appetat illud, & ardenter illud perquirat, etiã- Iob 41. ſi aliàs ad illud fugeret. Nam (vt eſt apud Iob) *halitus eius prunas ardere facit.* Appetitus autem carnis poſtquàm fuerit vehementer accenſus, voluntatem ipſam etiam vehementer ſolicitabit, & illam validiſſimè impellet, vt in ſuam trahat ſententiam. Ex hac tam vehementi tentatione euenit, vt homines idiotæ dicant ſe cogi ad amorem inuitos teneri, velle ſe diſcedere, & non poſſe. Sed re vera falluntur: quia ſi vellent reſiſtere, poſſent facilè id efficere cum Dei adiutorio, qui omnem ad ſe confugientem 1. Cor. 10. paratus eſt adiuuare. *Fidelis eſt Deus,* inquit Paulus, *qui nõ patietur vos tentari ſupra id, quod poteſtis.* Deinde examinãdi ſunt, qui hæc Maleficia exercent an in illorum exercitio aliquid miſceant, quod meritò poſſit vehementem hæreſis præſtare ſuſpicionem. Quoniam ſi hæc non adſunt: Inquiſitores hæreticorum nihil illis ſunt ſpecialiter hæc

hæc prouincia delegata, non poterunt iure quidquam circa illas diſponere:quoniam hoc eſt illis ſpecialiter interdictum.*in cap. Accuſatus.§. Sanè de hæreticis.lib.6.*Si verò talia in ſuis Maleficiis miſceat, vt de illis poſſit non leuis ſuſpicio hæreſis ſumi,meritò de illis Maleficiis Inquiſitor Maleficos ipſos diligenter,& curioſè examinare poteſt,& debet.

Nam quum Papa in illo *ca. Accuſatus. §. ſanè.* inhibet Inquiſitoribus, ne de diuinationibus, au Sortilegiis inquirant,ſtatim excipit ea Sortilegia,quæ hæreſim ſapiũt. Quo loco Sortilegij nomen capiendum eſt iuxta latam illius ſignificationem, vt comprehendit omnia Maleficiorum genera.Nam iuxta propriam illius vocis ſignificationem ſolùm ad diuinationes pertinet,vt patet per Iſidorum *in capi.ſortilegi.26.q.1.* Sed quia *in dicto capi. Accuſatus.§.Sanè.*poſtquam Papa expreſſit diuinationes,ſtatim addidit Sortilegia,conſtat illum nomine Sortilegiorum non ſolùm diuinationes, ſed etiam Maleficia intellexiſſe:quorum aliqua dicit eſſe quæ hæreſim ſapiunt.

Videndum eſt igitur & diligenter inquirendum, quæ ſunt illa maleficia,quæ hæreſim ſapiunt.Paulus Grillandus *in tractatu de Sortilegijs,quæſtio.*10. pro huius rei cognitione quaſdam aſſignat regulas, quas ex Oldrado *in conſilio.*210. ſe accepiſſe refert. Primùm quidem dicit, quòd ſi Sortilegia, aut Maleficia taliter fiunt, vt in illis adſit inuocatio Dæmonis per modum adorationis, tunc apertè ſapiunt hæreſim. *Maleficia cũ inuocatione Dæmonis.*

Deinde addit quòd licèt non fiat per modum adorationis,ſi tamen per illa Maleficia petatur, aut expectetur à Dæmone,quod ſoli Deo facere conuenit, vt putà mortuos ſuſcitare,ſecreta cordium reuelare, futura, quæ ex cauſis naturalibus non pendent,prædicere,tunc talis petitio ſapit hæreſim. Tertiò dicit, quòd ſi eſt inuocatio Dęmonis non per modum orationis,& petitur à Dæmone id ſolùm quod virtute naturali ille efficere valet:quãnis alia quælibet in Maleficiorum exercitio adhibeantur, dicit illa non ſapere hæreſim.Dicit itaque quòd celebrare Miſſam de defunctis pro aliquo viuo,vt citò moriatur vel hoſtiam conſecratam mulieri cum characteribus ſcriptam turpibus, dare ad amorem prouocandum libi- *Petitio quæ ſoli Deo competit.* *Petitio ex virtute naturali Dæmonis.*

dinoſum, non ſapit hæreſim, Idem dicit de reliquiis ſanctorum, de ſacramẽtalibus, vt ſunt calix, altare portabile, oleum ſacrum, aqua benedicta, aqua fontis baptiſmalis, quæ omnia licèt miſceantur in Maleficiis, dicit non ſapere hæreſim. Et hanc ſuam ſententiam nititur probare per hoc, quòd alia iſtis imponitur à iure pœna, quàm hæreticis.

Et pro hoc adducit *cap. Quicunque. 26. q. 5. & cap. De homine de celebr. Miſſæ.* Addit inſuper aliud, in quo non poſſum non mirari tantam fuiſſe illius ignorantiam. Dicit enim quòd ſi aliquis crucem, aut imaginem Deiparæ Virginis Mariæ aut alterius ſancti, irreuerenter proieciſſet in terra & pedibus conculcaret, non ſaperet hæreſim.

Grillandus refellitur.

Pro qua re adducit cap. *Si canonici. §. fin. de offic. indi. ordi. lib. 6.* Ex his omnibus Pauli Grillandi dictis, non inuenio quod probare aut tolerare poſſim: niſi illa duo prima, quorum alterum de petitione, quâ à Dæmone petitur id, quod ſolus Deus præſtare poteſt. Quę duo dicit ſapere hęreſim. Et hoc ipſum nos etiam docemus.

Reliqua verò omnia quæ in tertio dicto continentur, ſunt manifeſtè falſa, & acerba reprehenſione digna. Vt autem hoc apertiùs efficiamus, id primò annotandum eſt, quòd Sortilegium, aut Maleficium aliquod ſapere hæreſim: idem eſt, ac illud præbere vehementem hæreſis ſuſpicionem.

Nam aliàs non videtur quomodò Sortilegium, aut Maleficium, quod in exteriore operatione conſiſtit, poſſit ſapere hæreſim: cùm hæreſis (*vt in primo de iuſta hæretic. puniti. 2. tomi capite diximus*) non in operatione exteriore, ſed in errore intellectus conſiſtat.

Res autem Sacras præſertim ſacramentum, aut ſacramentalia ad Maleficia exercenda adhibere, apertam & violentam præbet hæreſis ſuſpicionem.

Sacramentalium abuſus ad Maleficia exercenda hæreſim ſapit.

Quoniam nullus illa ad Maleficia exercenda adhiberet: niſi crederet illa ad ſimilia opera exercenda aliquam habere poteſtatem.

Talis autem credulitas, aperta eſt hæreſis. Quia Deus, qui ſacramentis non naturalem, ſed aduentitiam virtutem dedit, non ad deſtructionem & perditionem corporum & animarum, ſed ad ſalutem animarum illam dedit.

Dæmon

Dæmon tamen videns ſe minùs potentem ad Maleficium amatorium exercendum, cùm (*vt diximus*) non poſſit aliquem ad amandum inuitum cogere., ideò res quaslibet ſacratiores miſcere in huiuſmodi Maleficiis procurat, quas rarò in aliis Maleficiis veneficis adhibet, Quia Maleficia venefica poteſt Dæmon, ſi à Deo permittatur, in homine inuito exercere. Sub hac igitur ſpecie Dæmon multos fallit perſuadendo illis, quòd iſtorum ſacramentorum abuſus, mirabiles effectus quoad amorẽ producat, quos ipſe optimè ſcit ab illis ſacramẽtis, aut ſacramentalibus effici non poſſe.

Hoc tamen ille mendacij pater hominibus perſuadere nititur, in vilipendium Chriſtianæ religionis, & vt homines grauiùs Deum offendant. Nec iſta à ſolis prophanis hominibus: ſed etiam ab his, qui altari ſeruiunt, fieri procurat. Legi enim de quoda ſacrilego ſacerdote, quòd cùm mulierem quandam impotenti & impudico affectu adamaret, vt illam in ſui amorem traheret, medietatem ſanctiſſimæ hoſtiæ, quam in Miſſa conſecrauerat, ſumpſit dicens turpia quæ hîc prodere non expedit: reliquam verò partem hoſtiæ miſit ad prædictam mulierem, non in forma hoſtiæ: ſed contritam, & in puluerem redactam, vt pote aptam ad ſumendum in potu.

Sacerdoti ſacrilegi amor impudicus.

Hoſtia conſecratæ abuſus ad amorem illicitum.

Quæ autem à mulieribus hac in parte fiunt, tot ſunt ac tam turpia, & abominabilia, vt ſatiùs ſit illa ſilentio præterire, quàm aliquid illorum proferre. Vt igitur rem hanc totam breui compendio concludamus, talem de illa ſtatuo certiſſimam regulã. Omne Maleficium, quod exercetur per commixtionem alicuius ſacramenti, aut rei ſacramentalis, reddit ipſum operatorem de hæreſi ſuſpectum. Quoniam niſi ille crederet talia ſacramenta, aut ſacramentalia habere virtutem ad Maleficiorum operationem, non adhibuiſſet illa. Inquiſitor igitur, quum talem aliquem Maleficum agnouerit, capere poteſt illum non quidem propter Maleficium: ſed propter ſacramentorum commixtionem, per quam ſe ſuſpectum de hæreſi reddidit.

Captum illum diligenter & curioſè examinabit de illius credulitate. Si ille dixerit ſe non credere, quòd

Examen Maleficij faciendum ab Inquiſitoribus.

ſacramenta aliquam habeant ad Maleficia virtutem & poteſtatem: ſed ideò appoſuiſſe, vt dæmonis voluntati, qui hoc imperauit, obediret: tunc Inquiſitor non poterit illum quamuis grauiſſimè peccantem punire: quia illi prohibitum eſt *in cap. Accuſatus. § Sanè. De hæreti. libr. 6.* ſed illius punitio ad ſolum defertur ordinarium.

Si verò Maleficus dixerit, ſe ideò ſacramenta, aut ſacramentalia in ſuo Maleficio miſcuiſſe: quia credit illa virtutem aliquam & potentiam ad huiuſmodi Maleficia habere, tunc meritò Inquiſitor *iuxta prædictum cap. Accuſatus.* poterit illum punire, non propter errorem fidei, à quo ſi legitimè admonitus diſcedere noluerit, erit per omnia tanquam hæreticus ab eo tractandus.

Crucis ſanctæ & reliquiarum conculcatio ſub hæreſim cadit.

Et idem prorſus dicendum eſſe cenſeo de illo, qui crucem Domini, aut imaginem Deiparæ virginis, aut alterius cuiuſque ſancti irreuerenter proiicit in terram, & pedibus conculcat. Nam hæc ſine vehementi hæreſis ſuſpicione fieri non poſſunt, præſertim cùm ſit hæreſis in ſeptima ſynodo damnata, dicens imagines non eſſe veneratione dignas: ſed prorſus contemnendas.

Quod autem Paulus Grillandus citat, *ex capi. Si canonici. § fin. de offic. iudi. ordi. libr. 6.* nihil certè probat: quoniam res illa cum præſenti negotio nullam prorſus habet ſimilitudinem. Nam canonici illi, de quibus textus ille loquitur, nec pedibus imagines conculcabant, neque ob aliquam irreuerentiam aut illarum contemptum illas ad terram deiiciebant: ſed per cæremoniam quandam illud efficiebant, ad horrorem quendam & abominationem & odium in populo excitandum contra illum propter cuius crimen imponebatur ceſſatio à diuinis.

Quæ res licèt fuiſſet reprehenſione digna, non debuit tamen hæreſeos nomine notari.

Si tamen illi ob irreuerentiam & contemptum imaginum eas ad terram proieciſſent, fuiſſent procul dubio hæretici cenſendi: quoniam eos, qui ita faciendum eſſe olim docuerunt, ſeptima ſynodus (*vt proximè diximus*) hæreticos eſſe declarauit.

De La

CAP. IV.

De Lamiis & Strigibus, an ſint hæretici cenſendi.

PRæter illos perditiſſimos homines Dæmonem colentes, *de quibus ſuprà duobus proximis cap. diſſeruimus,* ſunt adhuc alij etiam Dæmoni inſeruientes, tantò illis omnibus peiore, quantò horribiliora flagitia committunt, per quæ Deo maiorem inferunt iniuriam, & fidem Catholicam apertiùs deſerunt. Sunt enim adeò mali & impij, vt quicquid malitiæ, aut ſceleris, aut infidelitatis apud alios homines, qui Dæmoni quomodolibet inſeruiunt, excogitari poteſt, id totum iſti exerceant & perficiant. Hi apud Hiſpanos lingua eorum vulgari appellantur *Bruxos.* Itali autem vocāt illos *Streghe & Strigem.* Latinè verò dicuntur *Lamia & Striges* propter ſimilitudinem (vt exiſtimo) quam habent cum animabus, quæ huiuſmodi nominibus vocantur. Sic illas ſæpe vocat Apuleius *in ſuo illo opere quod inſcripſit de aſino aureo, præſertim libro primo.* vbi de huiuſmodi mulieribus loquens, hæc ait. *At illa colore ſpurciſſimi humoris percuſſum quo me Lamia illa infecerant, aſpernantur.* Et Philoſtratus in vita Apollonij Pythagorici dicit, Lamias à quibuſdam *Laruas* appellari, & *Lemures* ſeſeque ad amorem, & Venerem propenſas, & carnes humanas præſertim formoſorum eſurienter appetere, quæ libidinis cupiditate alliciant eos, quos poſteà cupiant deuorare. Horū ſectam apertè explicare oportet, vt inde meliùs reſpondere valeamus ad id, quod de illis inueſtigamus, an videlicet tales ſint hæretici cenſendi, an non. De hac re, quia vitia apud diuerſos authores leguntur, qui fortè rem non penè (vt oportebat) examinarunt, ideò illis omnibus prætermiſſis dicam ea, quæ certiſſimā experientiā cognita ſunt, & quæ ipſimet huius peſtiferæ ſectæ profeſſores tam viri, quam fœminæ ſponte coram iudicibus, à quibus hoc didici, confeſſi ſunt. Quiſquis hanc diabolicam ſectam profiteri vult, adducitur primò ab eo, à quo docetur ante tribunal Dæmonis, in ſolio quodam ad regis inſtar ſedentis. Dæmon enim ſe illis in figura

Homines perditiſſimi omnium & Dæmoni ſeruientes quomodo dicantur.

Laruæ & Lemures.

Lamiarum profeſſio quomodo fiat.

quadam viſibili & corporea oſtendit, vt falſam maieſtatem ſuam, & imperium ementito quodam ſigno illis perſuadeat. Coram illo itaque adductus, is qui hanc ſectam profiteri paratur ſtatim debet abnegare baptiſmũ, & omnia Chriſtianæ fidei documenta relinquere. Deinde oportet, vt omnia Eccleſiaſtica ſacramenta reiiciat, Crucem, intemeratæ Virginis, & aliorum quorumcunque ſanctorum imagines proſternere debet, pedibúſque propriis conculcare. Hanc tamen conculcationem imaginum non eſt opus coram ipſo Dæmone ſtatim efficere: ſed ſatis eſt, vt poſteà ſe facturum promittat, cùm primùm ſeſe obtulerit occaſio. His peractis Dæmoni, velut principi, aut regi ſeſe perpetuò obligatum ac deuinctum reddit, vouens in manibus eius, & promittés, prout religioſi in manibus prælati ſuæ profeſſionis votum emittere ſolent, ſe perpetuò futurum illi fidelem, & omnibus illius mandatis pariturum. Poſt hæc tactis ſcripturis ſuper quodam libro obſcuras quaſdem & ignotas paginas continente, iureiurando promittit ſe nunquam ad fidem Chriſti rediturum, nec diuina præcepta ſeruaturum, ſed ſolùm ea, quæ per ipſum principem, Dæmonem videlicet mandabuntur. Promittit inſuper ſe venturum quoties vocatus fuerit ad congregationes nocturnas, & ſacrificia ſe facturum, quæ horis illis nocturnis fieri viderit, preces emiſſurum, adorationis cultum ſe illi exhibiturum, omnia denique alia, quæ ab aliis ibidem fieri viderit, ſe facturum. Quo voto & iuramento per illum emiſſo ſtatim Dæmon, qui in ſolio ſedens velut Regem ſe illi oſtenderat, hilarem frontem prætendens promittit illi ſic ſtanti ſe daturum, quam in ſe non habet, perpetuam fœlicitatem, & gaudia immenſa, & quaſcunque in hoc mundo cupit habere voluptates, & tandem poſt hanc vitam multò maiora ſe daturum promittit. Deinde vnum Dæmonem conſtituit ad illius cuſtodiam & doctrinam, qui illum perpetuò comitetur, & illi per omnia ſeruiat, & omnia tribuat, quę ille cupiet.

Dæmon maieſtatem ementitur.

Votum obedientiæ in manu Dæmonis.

Huic Dæmoni ad cuſtodiam deſtinato inter alia hoc peculiare officium commiſſum eſt, vt quotieſcunque oportuerit ad ludos accedere nocturnos, ille hoc denunciet ſuo clientulo, & illum deferat ad locum congregatio

Officium Dæmonis cuſtodis Lamiarum.

gregatio

gregationis. Hunc Dæmonem, qui velut patronus ad cuſtodiam datus eſt, ipſi homines huius diabolicæ artis profeſſores vocant (vt audio) *Martinetum*, aut *Martinel-lum*.

Hic quotieſcunque nocte aliqua facienda eſt ad ludos & voluptates exercendas generalis eorum congregatio, ante duos dies eam congregationem faciendam eſſe ſuo clientulo annuntiat, horamque, & locum illi declarat, vt cum tempus aduenerit, ſit ad veniendum paratus. Hora verò eundi iam appropinquante, ſtatim Dæmon ille, quem *Martinetum*, aut *Martinellum* ab illis vocari diximus ipſum hominem voce quadam ad ſimilitudinem humanæ vocis formata vocat.

Martinetus vocat ad congregationem.

Qua voce audita mox ille, qui iturus eſt, ſumit pyxidem vnctionis, & quædam ſui corporis membra vnctione ex pyxide ſumpta linit. Quo facto domum exit, & illicò inuenit prope domus oſtium Martinetum illum in forma hirci expectantem, ſuper quo (vt ipſi homines referunt) equitat, qui ad ludos deferendus eſt, manibus ſuis crines hirci fortiter apprehendens, ne propter velociſſimum hirci motum, ille fortè ad terram deiiciatur.

Martinetus pro foribus in forma hirci.

Dæmon igitur ſic illum in forma hirci ſuſcipiens, celerrimè illum per aëra tranſuehit, & ad locum vſque congregationis defert: vbi frequens virorum, mulierúmque multitudo coram Dæmone ad inſtar Regis ſedente, concurrit. Quò poſtquàm quiſque illorum peruenit, imprimis Dæmoni reuerentiam facit, alio tamen modo quàm nos facere ſolemus.

Non enim faciem, ſed terga dæmoni vertunt & caput non versùs pectus, ſed versùs ſcapulas flectunt: ita vt mento ad cœlū eleuato caput ad terga deflectant. Crura verò (nō vt nos facere ſolemus) flectunt à tergo illa curuantes: ſed à parte anteriori illa ſurſum à terra eleuant.

Qua præſtita reuerentia aliquando illi offerunt ſacrificia non tamen ſemper. His omnibus conſummatis Dæmon ille, qui in ſolio maieſtatis ſedet, præcipit omnibus vt tripudient, & pſallant cum gaudio & lætitia ſumentes voluptates ſuas.

Sacrificia Lamiarum.

Et vnuſquiſque Dæmon manu apprehendit mulierem ſuam, ad cuius cuſtodiam deputatus erat, & cum illa

illa ſaltat,& choreas facit, Choreis & ſaltationibus finitis inde ad menſas veniunt quæ lautiſſimis ferculis ornatæ & præparatæ inueniuntur, vt quiſquis ad libitum illis veſcatur.

Conuiuia Lamiarum. Conuiuiis expletis luminaria extinguuntur omnia, & quiſque Dæmon in forma incubi ſuam capit mulierem. Si qui verò adſunt viri hi habent Dæmonem vnuſquiſque ſuum in forma ſuccubi, hoc eſt in forma mulieris & ſic inuicem miſcentur, & carnis libidines vſque ad ſatietatem ſuſcipiunt cum maxima(vt dicunt) voluptate.

Quibus omnibus completis, reuertuntur omnes ad domos ſuas equitantes in hircis, à quibus diximus eos primò ad congregationem deportatos eſſe. Et in his omnibus exercendis hoc ſummo opere ab illis omnibus cauetur, ne aut euntes, aut in congregatione ſtantes, aut ab illa redeuntes, Deus inuocetur, aut quomodolibet nominetur, aut crucis ſignum fiat: Quoniam ſi illorum aliquod fiat, Dæmones illud non ferentes ſtatim fugiunt, & omnes illæ illuſiones Dæmonis arte factæ, euaneſcunt.

Dei inuocatio & crucis ſignum prohibentur.

Sunt præter hæc omnia multa alia flagitia, & ſcelera quæ iſtæ peſſimæ Lamiæ committunt. Non enim ſatis illis videtur, quòd propter libidines explendas ſe Dæmoni tradant, & illi per omnia ſeruiant: ſed alios inſuper quotquot poſſunt ad Dæmonis obſequiũ adducere, & à Dei ſeruitio auertere conantur, vt Dæmonis imperium ſuo miniſterio augeatur. Nam præter hoc, quòd multos ad huiuſmodi diabolicam artem profitendam ſollicitant, pueros multos ante baptiſmum ſuſceptum interficere nituntur, ne baptiſmo ſuſcepto ad gloriam poſſint peruenire ſempiternam. Noctu domos alienas ingrediuntur, cameras quantumlibet obſeratas Dæmone illis viam parante, intrant, puerorum ſanguinem ſugunt, aliquando illos ſuffocant, & multa alia circa illos mala committunt. Et ob hanc cauſam (vt exiſtimo) vocatæ ſunt Lamiæ, & Striges. Nam Lamia animal quóddam eſt nimiùm crudele faciem prætendens muliebrem, equinos pedes habens. De huiuſmodi Lamiis loquitur Hieremias *in Trenis* dicens. *Lamia nudau runt mammas lactauerunt catulos ſuos.* Strix autem auis quædam eſt nocturna,

Lamiarum multa facinora.

Cur dicantur Lamia.

na, & importuna ſic dicta a ſtridore, quem facit. De hac ſic dicit Lucanus *libro ſexto.*

Quòd trepidus bubo, quòd ſtrix nocturna queruntur. Hæc auis pueros aggreditur nutricibus egentes, & ex illorum corpuſculis vitalem ſanguinem abſorbet.

Et ab huius auis nocumento Striges appellantur mulieres iſtæ de quibus hactenùs locuti ſumus: propterea quòd puerorum ſanguinem, ſicut auis illa, ſugunt. Hæc ſunt, quæ de iſta peſtifera hominum ſecta hactenùs certiora eſſe intellexi, quarum partem ex lectione aliquorum Auctorum, qui de hac re ſcripſerunt, partem ex relatione aliquorum probatorum virorum, qui iudices exiſtentes huiuſmodi homines capros diligenter examinarunt, & ferè omnia iſta ex illorum confeſſione acceperunt.

Et inter cætera, quæ de iſtis peſſimis hominibus, certa experientia docente ſciuntur, eſt, multò plures eſſe fœminas, quæ hanc diabolicam artem profitentur, quàm viros. Cuius rei duplex (mea quidem ſententia) poteſt eſſe cauſa. *Fœminarum quàm virorum plures arti diabolicæ addici.*

Prima eſt, nimia mulierum credulitas, ob quam ſexus iſte facilis eſt ad deceptionem. Quarum defectum Dæmon optimè agnoſcens, illas frequentiùs per fallacias & mendacia aggreditur, quàm viros. Nam Euam primam omnium matrem Dæmon ſeduxit, vir autẽ illius Adam (*vt Paulus teſtatur*) non eſt ſeductus. Ob hanc cauſam ipſe Paulus non permittit mulierem docere, ne ipſa decepta alios ſua doctrina decipiat. Quem Pauli locum interpretans Theophylactus ait: *Quia ſemel mulier virum edocuit, & cuncta peruertit, idcircò nequaquam hanc habeat velim docendi de cætero poteſtatem. Et namque mulier natura leuior, & facilè fallitur. Aduerte autem quemadmodum non Euam dixerit deceptam eſſe, ſed mulierem: tamquam de ipſo muliebri ſexu diſſeruiſſet. Nam quemadmodum natura omnis humana perdita eſt, ſic & per Euam in omne fœmineum genus delapſa eſt leuitas: qua & preuaricatio ipſa primùm Euam inuaſit.* Hæc Theophylactus. *I. Ex mulierum credulitate nimia.* *1. Tim. 2.* *Mulier cur potius dicatur quàm Eua.*

Secunda cauſa eſt, earundem mulierum fragilitas, & ad

Sed re vera, qui Lamias de loco ad locum à Dæmone transferri poſſe non credunt, non intelligunt Dæmonis naturalem potentiam, quam ſacræ literæ, & ſacri illarum interpretes tam apertè expreſſerunt.

Nam corpora hæc inferiora cuiuſcunque conditionis exiſtant, ſubduntur imperio angelorum, ſiue bonorum, ſiue malorum, quoad motum localem, ita vt angeli, ſiue boni, ſiue mali poſſint illa de loco ad locum pro libito mouere.

Nam ſi angeli (vt communior Theologorum & Philoſophorum tenet ſententia) mouent illos orbes cœleſtes, qui tam immenſæ ſunt magnitudinis: multò faciliùs poterunt humana corpora, quæ multò minoris ſunt magnitudinis, de loco ad locum mouere. Præterea Angelus tulit Abacuc prophetam capillo capitis illius de Iudæa in Babylonem, vt panes, quos meſſoribus ſuis portabat, præberet Danieli prophetæ in lacu leonum incluſo. *Abacuc trāſlatus ab Angelo.*

Qui poſtquàm panes Danieli præbuit ſtatim ab eodem angelo reductus eſt à Babylone in Iudæam. Si angelus bonus illud facere potuit, conſequens eſt, vt Dæmon etiam idem facere poſſit quia, (*vt Dionyſius Areopagita docet*) naturalia in Dæmonibus manſerunt integra. Rurſum, Dæmon ille, à quo Chriſtus Saluator noſter tentatus eſt in deſerto, aſſumpſit ipſum Chriſtum (*vt Matthæus refert*) & ex deſerto tranſtulit in ſanctam ciuitatem, & ſtatuit illum ſuper pinnaculum templi, Et iterum aſſumpſit eum inde, & tranſtulit in montem excelſum valdè, vbi oſtendit illi omnia regna. *Daniel. 13.* *Matt. 4.*

Si ſanctum Chriſti corpus Dæmon, Deo permittente, tam facilè per tam longa ſpacia mouere potuit conſequens eſt, vt quod libet aliud corpus humanum poſſit, ad quàmlibet magnam diſtantiam mouere. Et inde apertè ſequitur vt Lamias non ſolùm ſpiritu: ſed etiam corpore poſſit Deo permittēte, quò voluerit trāſferre. Accedit ad hæc omnia experientia manifeſta, qua certiſſimè cognitum eſt ipſas Lamias à Dæmone transferri. Pro cuius rei comprobatione, multa poſſem referre exempla, quæ ab his, qui viderunt, audiui. *Chriſti tranſlatio facta à Diabolo.*

His tamen omiſſis duo ſolùm referam, quæ recitat Paulus

Paulus Grillandus *in ſuo tractatu, de Sortilegijs quaſt.* 7. Hic enim refert, quòd anno Domini 1524. ipſemet rogatus ab Abbate monaſterij ſancti Pauli de vrbe acceſſit ad caſtrum Nazanum, quod ſubeſt ditioni eiuſdem monaſterij.

Lamia in caſtro Nazano.

Quò cùm peruenit oblatæ ſunt ei duæ mulieres, vt eas examinaret, quæ accuſatæ, quòd Lamiæ eſſent, in carcere tenebantur incluſæ. Et ab vna illarum, quę mitioris, & facilioris erat ingenij, ſe didiciſſe ferè totam illam cæremoniarum multitudinem, quam ſuprà retulimus obſeruare homines huius ſectæ profeſſores.

Campana ſono Dæmon receſſit.

De altera, quam dicit vocatam eſſe Lucretiam, refert quòd dum illa ex congregatione ludorum deportaretur à Dæmone ad domum ſuam, prope auroram ſonuit campana, quæ in Italia pulſari ſolet illo tempore, vt moneatur populus per illam ad orationem. Quò ſono audito Dæmon receſſit, & dimiſit illam in quodam agro ſpinetis pleno prope ripam fluminis. Quidam autem iuuenis, quem illa optimè agnoſcebat, caſu illac tranſiit per viam illi proximam, quem illa videns vocauit ad ſe.

At iuuenis videns illam nudam totam, præter verenda, quæ erant fœmoralibus tecta, & capillos ſparſos habentem, obſtupuit, & formidabat ad illam accedere: ſed tandem blanditiis mulieris victus acceſſit, & quæſiuit ab illa, quid ſibi accidiſſet, & ob quam cauſam illic nuda perſiſteret.

Illa verò rei veritatem voluit confictis mendaciis tegere, & ſimulare: quæ omnia cùm minimè crederet iuuenis, dixit ſe nihil pro illa facturum niſi veritatem apertè reuelaret.

Illa igitur videns ſe mendaciis nihil proficere, promiſit ſe vera dicturam iuueni, ſi ille promitteret ſe ea omnia perpetuo ſecreto ſeruaturum. Quod cùm iuuenis iureiurando promitteret, ſtatim illa plena fide veritatem aperuit, dicens ſe à Dæmone ad ludos nocturnos fuiſſe portatam, à quibus cùm ab eodem Dęmone ad domum reduceretur, audito campanæ ſono Dæmonem receſſiſſe, & illic illam reliquiſſe.

Lamia deportata & reportata à Dæmone.

Hæc iuuenis audiens credidit illi, & illam ſecretò ad domum

domum ſuam duxit, ob quam cauſam multis ab illa fuit muneribus donatus. Sed tandem iuuenis promiſſi oblitus, retulit hæc omnia vni & alteri, & ſic paulatim res diuulgata eſt, ob quam cauſam illa capta & carceri mancipata eſt. Iuuenis autem in teſtem vocatus coram præfato Paulo Grillando cui huius mulieris examinatio commiſſa erat, hæc omnia, quæ nunc retulimus narrauit, & tandem ipſamet mulier hæc omnia vera eſſe confeſſa eſt. Ex qua hiſtoria, quæ aperta experientia comprobata eſt, manifeſtè conuincitur verum eſſe huiuſmodi Lamias aliquando à Dæmonibus de loco ad locum valdè diſtantem transferri. Aliud refert idem Paulus Grillandus exemplum quod hîc etiam addere placuit ne vno ſolo teſtimonio contenti eſſe videamur. Mulier quædam Sabinenſis diœceſis hanc profitebatur diabolicam artem, de qua cùm maritus ſuſpicionem haberet, interrogauit illam pluries an peſtiferam illam artem ſciret & exerceret: quæ ſemper ſe ſcire negauit. Maritus verò in ſuſpicione ſua perſiſtens anxiè veritatem perquirebat, qui adeò aſtutè ſe geſſit, quod vidit illam quadam nocte ſe vnguento quodam vngentem, qua vnctione peracta vidit mulierem celerrimè quaſi auem recedentem, & ex ſuperiori domus ſolario ad inferiora decendentem, illã maritus ſequens, vt videret, quò tenderet ampliꝰ: eã non vidit, & accedẽs ad portam domus inuenit eam clauſam. Quæ res magnam præbuit illi admirationẽ. Die verò ſequenti iterũ maritus vxorẽ interrogat, ꝙ anxiè ſcire cupiebat, & illa conſtanter (vt antè) ſe neſcire dixit. Maritus verò vt mulier iam negare non poſſit, apertè dicit illi quicquid nocte præterita illã feciſſe viderat, deinde fuſtibus illã percutit grauiter, & duriora minatur verbeta, niſi veritatem dixerit, quam ſi apertè expoſuerit, veniam ſe illi daturum promiſit. Mulier igitur ſe iam celare non poſſe intelligẽs veritatẽ aperuit, & veniã à marito petiit, quã illi maritus hac conditione indulſit, vt illũ ad tales congregationes adduceret: illa verò vt veniam impetraret, facilè petita promiſit, & promiſſum ex licentia Satanæ impleuit. Adductus igitur ille ad locum vbi ludi fiebãt, ludos & choreas, & cætera omnia contemplatus eſt, & tandem ad menſam cum reli-

Mulieris Sabinẽſis in Lamiatu deprehenſæ hiſtoria.

Sabinenſis Lamia à marito virgis cæditur.

Vir Sabinenſis cum vxore ad congregationem Lamiarum transfertur.

quis vt veſceretur ſedens,cùm cibos inſipidos iudicaret, petiit ſibi dari ſal,quod in menſa deerat,& quamuis iterũ atque iterum petiiſſet,nunquã illi dabatur. Tandem cùm poſt importunam petitionem prolixámq; expectationem ſal illi daretur,dixit:Nunc laudetur Deus , quoniam iam venit ſal. Quibus verbis prolatis Dæmones, quoniam laudes Dei audire refugiunt, ſtatim receſſerũt & reliqui omnes diſparuerunt : luminaribúſque extinctis manſit ille ſolus nudus,quouſque mane facto vidit quoſdã paſtores quos interrogauit , quænam eſſet illa patria in qua erat , illi verò reſponderunt eſſe agrum Beneuentanum in regno Neapolitano. Qui locus diſtabat à patria illius viri per centum milliaria,ob quam cauſam licèt diues erat , coactus fuit per viam mendicare , vt ad domũ ſuã redire poſſet. Ad quã poſtquam peruenit ſtatim vxorem ſuã ob Lamiæ crimẽ accuſauit , & totã rem geſtã (vt narrata eſt)coram iudicibus expoſuit. Qui rem totam plenè(vt oportebat)examinantes,vera eſſe omnia quæ diximus inuenerunt, quæ etiam eiuſdem mulieris confeſſione confirmata ſunt. Multa alia poſſem referre teſtimonia ex his , quæ per fideliſſimos teſtes in Hiſpania contigiſſe cognoui:ſed ea , quæ proximè narrauimus ſatis mihi eſſe videtur,ad probandũ Lamias illa aliquando à Dæmonibus de loco ad locũ non ſolùm ſpiritu , ſed etiam corpore deferri. Quod autem alij obiciunt ſe expertos eſſe Lamias iſtas non corpore , ſed ſpiritu à Dæmonibus deferri : quia dum illæ ſic ſe delatas eſſe putabant , aliis videntibus, qui de hac re teſtimonium præbuerunt , veluti dormientes iacebant in terra : nihil hoc contra ea, quæ diximus,agit. Non enim dicimus ſemper illas corpore deferri:ſed hoc fieri poſſe , & aliquando factum eſſe contendimus , concedentes inſuper aliquando etiam fieri oppoſitum, ita vt non corpore , ſed ſolo ſpiritu per illius phantaſticam imaginationem à Dæmonibus de loco ad locum deferantur. Veram igitur eſſe illorum experientiam concedimus:ſed oportet , vt etiam illi noſtram veram eſſe credant,quia altera alteri non repugnat:ſed vtraque alternis vicibus contingere potuit. Sed reſtat,vt reſpondeamus *ad cap. Epiſcopi.* 26. *quæſt.* 5. quod in ſpecie contra nos pugnare videtur : ſi tamen omnia

Sal in epulis diabolicis deſideratur.

Sabinenſis Lamia defertur à marito.

Cap. Epiſcopi explicatio.

omnia in illo cõtenta bene circunſpiciantur, apertè conſtat nihil contra nos agere. Nam ſecta illa de qua *in illo cap.* agitur, longè diſtat ab hac Lamiarum ſecta, de qua nos impræſentiarum diſputauimus. Primo quidem illius ſectæ profeſſores credunt mulierem quandam nomine Dianam, aut Herodianam conuerſam in deam, habere aliquid veri numinis. Lamiæ autem hoc non credunt: ſed bene agnoſcunt ſpiritum illis apparentem eſſe Diabolum, & Dei inimicum, & quamuis hoc agnoſcunt, tamen propter voluptates, quas in illo recipiunt, libenter ſe illi ſubiiciunt. Secundò illius ſectæ profeſſores credunt (*prout ex textu illius capitis conſtat*) creaturam aliquam poſſe ab alio, quàm à Deo in aliam ſpeciem mutari, vt putà hominem in aſinum, aut equum. An autem Lamiæ omnes hoc credant, mihi hucuſque non conſtat: quoniam (vt ex his, quæ de illis legi, & audiui coniicere poſſum) impertinens eſt hoc ad ſectam illarum: quanquàm fortè illarum aliquæ hoc credunt, propterea quòd non ſolùm Lamiarum, ſed etiam Maleficarum ſectam profitentur. Tertiò differunt, quia ſecta illa non dicitur abnegare fidem Chriſti abſolutè, & illius ſacramenta contemnere, crucem confringere, quæ omnia diximus à Lamiis fieri. De hoc tamen inter vtranque ſectam conuenit, quòd vtriuſque illarum profeſſores cum diabolo in delitiis verſantur: vtrique etiam etiam credunt aliquando fieri in corpore, quod in ſola contingit illorum imaginatione. Deinde dico, quòd licèt iſta ſecta Lamiarum eſſet illa eadem, *de qua loquitur illud cap. Epiſcopi*; nihil tamen contra nos ageret textus ille.

Lamiarum duo genera.

Lamiarum vtraque ſecta noctu obambulat. &c.

Non enim negat textus ille mulieres poſſe à Dæmone corporaliter de loco ad locum transferri, neque dicit illum motum ſemper in ſpiritu, & in imaginatione fieri, & nunquam in corpore: ſed ſolùm dicit mulieres illas decipi putantes in corporibus earum fieri, ea, quæ in ſola contingunt imaginatione. Et certè ſæpe ita euenit, quanquam aliquando (*vt diximus*) eas non decipi contingat. Et ſi vniuerſaliter textus ille loqueretur, vt nunquam illas corpore deferri contingat, argumenta, quibus hoc probare nititur, nihil protſus efficiunt. Nam ad ſuæ ſententiæ confirmationem pro-

Cap. Epiſcopi de Lamiis explicatur.

ducit in teſtem Ezechielem prophetam, qui viſiones Dei non in corpore, ſed in ſpiritu ſe vidiſſe teſtatur, & Paulum qui neſciebat, an in corpore, an extra corpus eſſet, cùm vidit arcana Dei. Fateor quidem hæc exempla ſatis eſſe ad probandum viſiones illas aliquando non in corpore, ſed in ſpiritu fieri, quod nos etiam fatemur. Si tamen ex illis colligere velit nunquam talia in corpore, ſed ſemper in ſpiritu fieri: quis non videt, quàm inualidum ſit argumentum? Ex vna quidem aut altera ſingulari, etſi liceat inferre particularem propoſitionem, nunquam tamen licet inferre vniuerſalem. Dico inſuper aliqua eſſe in illo *cap. Epiſcopi*, relata circa illarum mulierū deportationem, quæ nunquam in corpore, ſed in ſpiritu ſemper contingere conſtat.

Viſiones Lamiarum in corpore & in ſpiritu ſiunt.

Lamiarum equitatio ſuper beſtias.

Deinde enim ibi de mulieribus illis, quòd credant ſe ſuper quaſdam beſtias nocturnis horis equitare, & multarum terrarum ſpacia intempeſtæ noctis ſilentio pertranſire.

Et de Lamiis nos etiam ſuprà retulimus illas hoc idē credere. Quòd enim non ſolùm ſpiritu, & imaginatione ſed etiam corpore aliquando deferantur, nos concedimus, & ratione ſimul, & experientia hoc fieri poſſe probauimus.

Quòd autem ſuper beſtias equitent, & multa terrarū ſpacia breuiſſimo tempore ſuper illas equitantes pertrāſeant, hoc non corporaliter, & verè: ſed in ſolo ſpiritu fieri concedam.

Nā beſtiæ illæ: à quibus ſe deportari dicunt, non ſunt veræ beſtiæ: ſed corpora quædam phanſtatica ex aëre, vel ex alia quauis materia à Dæmonibus ad ſimilitudinem beſtiarum confecta.

Aut fortè nulla ſunt corpora: ſed Dæmon tam vehementem illis imprimit beſtiarum imaginationem, vt mulieribus illis etiam vigilantibus præſertim noctu quādo corporei oculi nihil aut parum videre poſſunt, contingat id, quod dormientibus contingere ſolet: Qui ea, quæ in ſomniis acciderunt, ſæpè poſteà vigilantes ſe verè vidiſſe contendunt.

Et certè idem huiuſmodi mulieribus contingere poteſt, dum credunt ſe à beſtiis per longa terrarum ſpacia breuiſſi

breuiſſimo tempore deferri. Non enim tanta eſt alicuius beſtiæ imò nec alicuius auis agilitas, vt vnius horæ ſpacio poſſit trecenta, aut quadringenta milliaria percurrere. Nec tanta eſt etiam alicuius beſtiæ leuitas, vt poſſit per tantum ſpacium in aëre ſe ſuſpendere, vt ſua grauitas illam ad terram non deprimat, atque deiiciat. Et de his, atque aliis eiuſmodi quæ de motu illarum mulierum dicuntur, credo illud *cap. Epiſcopi*, eſſe intelligendum, quum dicit illa non in corpore, ſed in ſolo ſpiritu,& in phantaſia fieri.

Cæterùm quòd de incubis, Dæmonibus dicitur, niſi ſanè intelligatur, meritò incredibile iudicabitur. Nã ſuppoſito quòd Dæmones (vt communior tenet ſententia) ſunt ſpirituales ſubſtantiæ corporibus carentes, neceſſarium eſt, vt ſint indiuiſibiles & impartibiles.

Quò fit, vt nihil de ſua ſubſtantia velut ſemen emittere poſſint,& inde conſequens eſt, vt cum fœminis coïre non valeant, quemadmodum viri cum illis coïre ſolent. Et iuxta hunc ſenſum credo intelligendos eſſe aliquos doctores ſacros, qui negant Dæmones cum fœminis coïre poſſe. Chryſoſtomus *homilia. 22. ſuper Geneſim* hoc apertè negat. Philaſter Brixienſis Epiſcopus, quem beatus Auguſtinus ſe Mediolani vidiſſe refert, *in quodam opuſculo in quo de omnibus hæreſibus diſſeruit*, inter alias hæreſes connumerat eam ſententiam, quæ dicit Dæmones poſſe coïre cum fœminis. Beatus Auguſtinus *li. 15. de ciuitate Dei, cap.* 23. dubius eſt in hac re, quæ dubitatio inde (vt ſuſpicor) eſt illi orta, quòd ipſe putauit Dæmones habere corpora, quamuis non eiuſdem fortè conditionis cum noſtris.

Dæmones incapaces ſunt coïtus.

Hæreſis de coitu Dæmonum cum fœminis.

Hæc autem Auguſtini ſententia, ab omni Theologorum ſchola reiecta eſt, neque eſt præter vnum Theologus aliquis, qui Auguſtini ſententiam in hac parte tueatur.

Sed quia (vt idem Auguſtinus *loco nunc proximè citato* ait) certiſſima experientia ſæpè cognitum eſt, fœminas etiam inuitas à Dæmonibus fuiſſe compreſſas: ideò modum inquirere oportet, quo id fieri poſſe fideliter & Catholicè dicamus. De qua re dicam quod ſentio, paratus meliora docentem audire.

S. Auguſt. dubium de compreſſu mulierum & Dæmonum.

Dæmon quomodo corpus conficere poſſit.

Dæmon, qui naturæ cuiuſlibet inferioris conditiones & proprietates meliùs quàm omnes mundi ſapientes nouit, poteſt aërem condenſare, & ex illo, aut ex aliqua alia materia corpus aliquod conficere, & illud iuxta figuram hominis, aut aſini, aut equi diſponere. Quo corpore confecto, licèt animam vllam illi dare non poſſit, poteſt tamen circa motum localem omnia illa operari, quæ operaretur anima, ſi eſſet in illo. Nam poteſt mouere manus, pedes, linguam ad loquutionem, erigere membra genitalia, vt apta eſſe videantur ad coïtum, & totum denique corpus mouere, ſicut viri cum mulieribus coëuntes mouere ſolent. Quæ omnia cùm fecerint, ſemen tamen, quod Græci σπέρμα vocant, ex corpore illo emittere non poſſunt. Quia ſemē illud (vt Phyſici, & Medici docent) eſt pars ſubſtantiæ, quæ ex cibo optimè digeſto remanet, illa ſcilicet, quæ proxima eſt, vt conuertatur in ſanguinem. Quod vel ex eo coniiciunt Medici, quòd hi, qui nimium indulgent veneri poſtquā totum, quod habebant hauſerunt ſemen, tandem emittunt ſanguinem. Corpus autem phantaſticum cùm ſit prorſus inanimatum non poteſt cibos concoquere, nec vllam illorum facere digeſtionem. Quo fit, vt nec ſemen vllum habeat, quod cùm fœmina coïens, emittere poſſit.

Semine caret Dæmon.

Neceſſarium eſt igitur vt Dæmon, cùm in corpore phantaſtico cum fœmina coït, ex alio corpore humano ſemen illud extorqueat, vt illud in vas muliebre emittere poſſit. Fœmina autem præſtigiis Dæmonis illuſa putat ſemen illud à Dæmone incubo ex proprio corpore emitti. Nec dubito quin fœmina ex tali ſemine concipere poſſit. Quòd ſi contingeret, proles inde nata non eſſet filius Dæmonis dicenda: ſed filius illius à quo Dæmon extorſit ſemen, quod in vuluam mulieris fuerit deciſum, & ex quo ſequutus eſt talis conceptus.

Proles Dæmonum an verè.

His igitur omnibus prælibatis, ſupereſt vt ad id, quod primò quæſitum eſt, reſpondeamus, an ſcilicet huiuſmodi Lamiæ, & Striges, *de quibus hactenùs diſſeruimus*, ſint cenſendæ hæreticæ, & velut tales puniendæ. Cui quæſtioni facilè ex his, quæ de illis ſuprà relata ſunt, reſponderi poteſt. Multa enim ab illius ſectæ profeſſoribus fiunt, propter quæ omnes illi non ſolùm hæretici, ſed etiam apoſtatæ meritò

ritò cenſendi ſunt. Nam honores diuinos Dæmoni tanquam Deo impendunt, illum adorantes, & illi ſacrificia offerentes. Quæ ſine violenta hæreſeos ſuſpicionē nequaquam effici poſſunt. Nunquam enim talia Dæmoni præſtarent: niſi illum aliquid numinis habere putarent. Hoc autem credentes blaſphemi ſunt, & in apertam incidunt hæreſim, contra id quod Regius Propheta ait: *Quis Deus præter Dominum, aut quis Deus præter Deum noſtrum?* Et in alio Pſalmo: *Quoniam magnus es tu & faciens mirabilia, tu es Deus ſolus.* Et ipſemet Deus per Eſaiam prophetam ait: *Ego Dominus, & non eſt alius: extra me non eſt Deus.* Et eandem ſententiam *in illo eodem cap.* ſæpiſſimè repetit. Deinde homines huius peſtiferæ ſectæ profeſſores ſacramenta contemnunt, per quem contemptum in aliam apertam & condemnatam incidunt hæreſim, putantes ſacramenta nullius eſſe valoris, quæ ex Eccleſiæ Catholicæ ſententia, gratiam dignè illa recipientibus conferunt. Præter hæc omnia, crucem, & aliorum quorumcunque ſanctorum imagines confringunt. Quæ res non paruam præbet hæreſeos ſuſpicionē. Nam dicere imagines non eſſe tolerandas, ſed potiùs eſſe confringendas, hæreſis eſt in ſeptima ſynodo damnata. Nec ſolùm hæretici ſunt huius diabolicæ artis profeſſores: ſed, vt nihil illorum malitiæ deſit etiam ſunt apertiſſimi apoſtatæ. Quoniam fidem Chriſti expreſſè abnegant, & quod omnium peſſimum eſt, iureiurando, promittunt ſe nunquam ad fidem Catholicam redituros. Meritò igitur hi peſtiferi homines, ſiue viri, ſiue fœminæ, qui hanc diabolicam profitentur artem, hæretici ſunt cēſendi, & velut tales puniendi. Sed præter hæc quæ ad fidem ſpectant, quædam alia flagitia committunt, propter quæ abſque iudicis eccleſiaſtici ſententia, qui illos de hæreſi damnaret, ſola ſæcularis poteſtas poteſt illos capere, & vltimo ſupplicio punire. Nam (*vt ſuprà retulimus*) pueros noctu occidunt, aut ægros & valetudinarios efficiunt, & alia ſimilia committunt, propter quæ digni ſunt morte: etiam ſi de illorum infidelitate aut apoſtaſia non conſtaret.

Blaſphemia Lamiar.

Pſal. 85.

Eſa. 45.

Chriſti abnegatio & iuramentum apoſtatas facit.

FINIS.

CLAR. IVR. VT.R. DOCT.

D. PAVLI
GRILLANDI
CASTILLIONÆI

Florentini Diœc. Aretin. criminal. cauſar. Auditoris, R. P. D. Andr. Iacobatij. S. D. N. PP. Almæque Vrbis Vicarij Generalis vtiliſſimus Tractatus de Sortilegiis, eorúmque pœnis.

Liber ſecundus de Sortilegijs.

AEQVVM eſt vt poſt hæreſis tractatum ſubijciamus titulū & materiā Sortilegiorum, quæ ſæpius ex illa deſcendunt, vel cum ea habent participationem talem, quòd ſapiunt hæreſim manifeſtè: & propterea rei ipſius criminis examini

examini inquiſitoris hæreticæ prauitatis quandoque ſubijciuntur: & eiſdem hæreticorum pœnis cruciantur. *vt in cap.accuſatus. §.ſanè.de hære.lib.vj.* Deuenio nunc ad materiam.

CAP. I.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium generaliter captum quid ſit.*
2 *Sortilegi ſunt humani generis inimici. & humanæ ſalutis hoſtes.*
3 *Sortilegi propriè ſumpti qui dicantur.*
4 *Sortilegiorum ſpecies continentur ſub verbo* noxia.
5 *Sortilegiorum profeſſio dupliciter conſideratur.*
6 *Sortilegium vnde dicatur.*
7 *Sors multis modis intelligi poteſt.*
8 *Sortilegium à quibus ſit inuentum.*

PRIMO enim quæro † quòd ſit Sortilegium generaliter ſumpto vocabulo pro omni ſpecie ſuperſtitionis. Reſpon.

¶ Sortilegiū eſt ſuperſtitio quædam illuſoria & ſummè noxia qua vtitur homo Dæmonis miniſterio: *vt habetur. xxvi. q.v.in ſum.& xxvi.q. ij quæ ſine ſaluatore.vbi de hoc.l.nemo.& l.multi.C.de maleſi. & Math. & S.Thom.in ſecunda ſecundæ.q.xcv.art.iij. in tit.de ſuperſtit.& not.1.cap. 1.& 2.de Sortileg.* *Sortilegium quid.*

¶ Et ideò Sortilegi, diuinatores, & malefici,huius diabolicæ religionis profeſſi, dicuntur hoſtes humanæ ſalutis & humani generis inimici.*l. & ſi excepta.& l.fin. C.eod.titu.* Quæro nunc quis dicitur propriè Sortilegus *text.enim xxvi.q.j.c.ſortilegi.dicit quòd* *Sortilegi hoſtes humani.*

¶ † Sortilegi propriè hi ſunt qui ſub nomine fictę religionis per quaſdam,quas ſanctorum, ſeu apoſtolorum vocant ſortes diuinationis ſcientiam profitentur: aut quarundam ſcripturarum inſpectione futura promittunt ex quo text. not. quòd iſti Sortilegi & incantatores ſub *Sortilegi propriè qui dicātur.*

falſo quodam ficto religionis nomine ſanctorum, vel Apoſtolorum ſua conficiunt ſortilegia: & hinc eſt quòd iſti incantatores & maximè mulieres in ſuis ſortilegiis & incantationibus vt vulgariter dicitur ſæpius dicere iubent per maleficiatum aut infirmum, Aue Maria, vel Pater noſter: aut alias ſimiles orationes ad deuotionem alicuius ſancti Apoſtoli, vel martyris: vt ſub illorum ſanctorum Apoſtolorum, vel Martyrum deuotione,ac præſidio opus,quod conficiunt, videatur miniſtrati:nihilominùs,omnia illa ſunt falſa & ficta, et non ad veram deuotionem, ſeu intercesſionem illius ſancti Apoſtoli, vel Martyris dicuntur ſeu vouentur: ſed ſub illa falſa religionis demonſtratione omnia opera prædicta arte & præſidio Dæmonis conficiunt, & ſub illius deuotione vouent,de quibus tum latiùs, infrà dicemus, *queſt.v.& vj.text.tamen.in d.c ſortilegi:* videtur ponere ſolùm diffinitione iſtius verbi Sortilegi,ſtrictè ſumpto vocabulo,quod denotat duntaxat ſpeciem diuinandi:& ſic Sortilegia diuinatoria. Ego autem largè ſumo hoc verbum *Sortilegium ſiue Sortilegum*, pro omni ſpecie ſuperſtitioſa,ſiue malefica,ſiue amatoria, ſiue diuinatoria ſit: *vt dixi in prin. q.* quoniam ſunt tot diuerſa nomina ritus & ſpecies iſtius diabolicæ religionis,quòd nimis longum eſſet velle cuiuſque ſuam ponere diffinitionem: & ideò ſub hoc nomine Sortilegij,ſiue Sortilegi omnium maleficorum & diuinatorum ſectas comprehenſas habere volo, tanquam ſub vno genere comprehendens ſub ſe omnes & ſingulas ſpecies ipſorum maleficiorum in ſubſtantia differentes, prout requiritur de eſſentia veræ diffinitionis ſecundùm Bartol.in l.1. ff. de teſtamen. illa enim diffinitio eſt bona reſpectu illius Sortilegij ſpiritualis,de quo ibi,ſcilicet, diuinatiui:ſed volendo ponere diffinitionem Sortilegij, quæ comprehendat omnes profeſſos cuiuſcumque ſint ſpeciei ſub eadem generali diabolica religione dicendum eſt ſic.

Sortilegijs orationes & mixta.

Orationes falſæ Sortilegorum.

¶ Sortilegus propriè is eſt, qui diabolicam religionem profeſſus eſt,& noxia quæque ſuperſtitioſa aut eluſoria Dæmonis inſtructione componit: & ſecundùm hanc diffinitionem omnes ſpecies Sortilegorum continentur, ſub verbo *noxia* continetur ſpecies amatoria & venefica

vt

vt infrà latiùs dicitur ſub verbo eluſoria continetur diuinatoria ſpecies, ſub verbo ſuperſtitioſa Sortilegia quæ fiunt ab ſanandum maleficiatos : *vt l. nemo. & l. multi. & l. eorum. C. de mal. & math. cap. ij. de Sortileg. xxvj. q. v. ſortes. & c. ſeq.*

¶ Iſtorum autem profeſſio duplex eſt vna tacita : altera verò expreſſa : de quibus ad pleuum dicetur infrà *eodem in iij. quaſt. & vide in ſum. confeſſ. in titul. de Sortileg. quaſt. ij. & per totum.*

Sortilegorum profeſſio duplex.

¶ Sortilegium autem dicitur à ſorte, quæ in hac materia accipitur pro arte diuinandi. *xxvj. quaſt. v. ſortes. eadem cauſa. q. iv. c. ſi.*

¶ Sors igitur hoc nomen accipitur quandoque pro fortuna : *vt in auth. vt omnes obedi. iud prouin. §. arripiant. circa ſi.* Sumitur etiam pro conditione humana : & pluribus aliis modis *de quibus per gloſſ. in proœm. Clem. in verſic. ſortis. & l. milites. in verſ. ſortem. Cod. de teſtamen. mili. ſed habetur in l. ij. Cod. communia deleg. & in l. ſed cum ambo. ff. de iudi. vide d. ſede. de ſen. in conſil. cclxxxiv. quod incipit. Domine reuerende*, vbi plenè examinauit quid ſit ſors.

Sortis nomen quomodo ſumatur.

¶ Quæri poſſet etiam à quibus fuerunt inuenta hæc Sortilegia : & qui fuerunt primi, qui illa introduxerunt inter homines : dic quòd populi Perſæ cæteris curioſiores noſcere ea, quæ natura humana per ſeipſam facere nec docere poteſt, *xxvj. q. iv. e.* igitur genus, & quid ſit Sortilegium, & quid ſint Sortilegi vide Archid. *in cap. accuſatus. §. ſanè. d hære. lib. vj. & in ſumma conf. in titul. de Sortileg. q. ij. & iij.* Hoſt. & Rayn. *in ſumma eo. titu.* & S. Thom. *in ſum. ſecunda ſecunda q. xxv. in tit. de ſuperſtit. ver. ad quartum dicendum.*

CAP. II.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegiorum tres ſunt ſpecies principales.*

2 *Sortilegus ſeu maleficiatus non curatur, niſi ab eiuſdem artis perito & profeſſo.*

3 *Ars medicina non operatur in Sortilegia: quia diabolus illorum author eſt.*

4 *Remedia arte diabolica, malefica & damnabili diſciplina adhibita, non ſunt à iure ciuili reprobata.*

5 *Diui*

5 *Diuinatio eſt principalis ſpecies ſortilegij.*
6 *Diuinationum genera ſunt quatuor.*
7 *Diuinatores multipliciter nuncupantur.*
8 *Necromantia vnde dicatur.*
9 *Dæmones dicuntur ſanguinem amare.*
10 *Sortilegia amatoria & venefica æquè puniuntur.*

Sortilegiorum ſpecies tres.

1 SEcūdò quero ¶ quot ſunt ſortilegiorum ſpecies. Reſpōdeo quòd multæ ſunt ac diuerſæ ſecundùm diuerſas hominum profeſſiones & formas quibus illæ conficiuntur: principaliores verò & magiſtrales ſunt tres, ſcilicet diuinatiua, amatoria, & venefica.

1. *Sortilegium diuinatiuum.*

¶ Prima itaque dicitur diuinatiua, per quam iſti ſortilegi vſurparunt ſibi nomen diuinatoris, per quam futura quædam præſentia vel præterita nobis ignota vaticinari conantur. 26. *quæſt. 5. non oportet & l. nemo. C. eo. tit. de malef. &c. ibi* diuinandi curioſitas &c. & ſecundùm hanc ſpeciem ſortilegium propriè & ſtrictiſſimè ſumitur, quia dicitur à ſorte quæ in hac materia ſumitur pro arte diuinandi: *vt ſuprà dictum eſt.* & hoc modo ſumpſit text. hoc verbum *in c. ſortilegij. 26. q. 1.* At Ioan. *lec. in ſum. conf. in tit. de Sortil. & diui. q. 2. in fi.* dicit quod triplex eſt genus diuinationis; quorum primum eſt quod fit per manifeſtam Dæmonum inuocationem, quod pertinet ad Necromanticos. Secundum autem eſt, quod fit per ſolam conſiderationem diſpoſitionis vel motus alterius rei quod pertinet ad augures. Tertium eſt dum facimus aliquid: vt nobis manifeſtetur aliquod occultum quod pertinet ad Sortes: & iſta duo vltima fiunt per tacitam Dæmonum inuocationem: *vt ibi dicitur.* ſub quolibet verò iſtorum generum diuerſæ ſunt ſpecies. *vt ibi not. & dicetur infrà hac. quæſt. 2. ver. redeo nunc &c.*

Diuinationis tria genera.

Diuinationum aliqua ex tacito pacto Dæmonū.

2. *Sortilegium amatorium.*

¶ Secunda verò ſpecies ſortilegiorum ea eſt, quæ dicitur amatoria, quia fit propter amorem libidinoſum: & vt plurimum ad flectendum pudicos animos ad libidinem tam mulierum quàm virorum ſed frequentius mulierum *vt l. eorum in princ. C. eo. tit. & l. 3. §.*

hac

hæc adiectio ff. ad leg. Cor. de ſica. l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pen. vbi ſit mentio de poculo amatorio, *de quo latiùs dicemus infrà eo tit.* 12. *q.* & quod ſi ex poculo huiuſmodi forſan malè cōpoſito, vel indiſpoſitè ſūpto fuerit ſecuta mors, abſorbentis qua pœna miniſtrator ille qui exhibuit potandum puniantur, de hoc latius dicetur ibi & etiam videbimus qua pœna puniantur, quando non fuit ſubſecuta mors: ſed alius turpis effectus, *de quo infrà. q.* 11. *Poculum amatorium.*

¶ Tertia Sortilegiorum ſpecies eſt illa, quæ dicitur venefica, ſiue malefica: & iſta eſt cæteris perniciosior & magis odioſa, per quam multa mala proueniunt & diuersè fabricantur infirmitates, morbi, & calamitates in humanis & brutorum corporibus, ex quibus mors ſæpius cauſatur. quidam enim hac ſpecie malefica polluti citò pereunt, & hoc euenit quotienſcumque compoſitio illa malefica eſt valde atrox & plurimum veneni habet in ſe quod qualiter fiat infrà dicetur: quandoque verò non tam citò mors prouenit: ſed poſt longas luctuoſas querelas & lachrymabiles fletus perſonæ maleficiatæ corpus paulatim conteritur, virtus debilitatur, ita quod demū perit: & propterea ſpecies iſta ſolet dici malefica, quia ſemper tendit ad malum *l. eorum in princ. & l. multi. C. l. tit.* & ideò non immeritò lex vocat iſtos humani generis inimicos: quia ſemper quaſi tendunt ad hominum necem & deſtructionem, & quandoque ſola carminis potentia interimunt abſque vllo veneni hauſtu: *vt dicit S. Aug. in lib.* 10. *de ciuit. Dei. cuius dictum inſertum eſt.* 26 *q.* 5. *c. nec mirum, §. magi. l. & ſi excepta in princ. C. eo. tit.* & alibi appellantur hoſtes communis ſalutis *l. finali in princ. C. eodem titulo.* 3 *Sortilega venefica & malefica.*

¶ Quidam verò reperiuntur, qui eadem profeſſione muniti & malefica arte eruditi ſupra dictas infirmitates & maleficas pollutiones ex languentibus corporibus auferunt, & corpora ita grauiter turbata breui tempore ſanant: quibus verò medelis & remediis ipſorum curas conficiunt, & maleficas illas pollutiones remouent referre nephas eſt: Nec putes quòd curæ homini fieri ſoleant abſque ſcientia maleficæ artis & Dæmonis inſtructione, quia maleficæ illæ pollutiones deſtrui non ſolent *Malefici curantes maleficiatus infirmitates.*

ſolent niſi per eiuſdem artis magiſtros, vel qui ſint diabolicæ profeſſionis bene inſtructi, aut quoquomodo participes quia maleficia ipſa abſque Dæmonis miniſteiro & ſuffragio tam rebus ipſis, quàm verbis communiter inſeri non ſolent in corporibus pariter nec tolli: & hoc eſt quod dixit ſanctus Auguſt. *in lib. de ciuit. Dei prout refertur. 26. q. 5. nec mirum in fi.* quod huiuſmodi remedia & medelas ars non commendat medicorũ, quippe quia illa nouit. ¶ Medicina enim naturalis & omnium phyſicorum & chirurgicorum ars tota communiter non ſufficeret ad ſanandũ corpora ipſa, & remouendum dictas pollutiones, quæ dæmonis opera, & ingenio in dicto corpore fuerunt inſertæ, eadem igitur artis peritia & ſuffragio æquum eſt vt tollantur: quia cuius eſt condere, eiuſdem eſt ſoluere: cuius eſt condemnandi facultas, eiuſdem eſt & abſoluendi libertas. *l. condemnare. ff. de re iudic. & l. nemo qui condemnare. de reg. iur.* Et nihil tam naturale eſt, quàm eodem genere quod quàm diſſolui quo colligatum eſſe reperitur. *l. nihil tam naturale. ff. de regul. iur.* Non nego tamen, quod ſi ægritudines ipſæ ex rebus duntaxat naturalibus cauſantur, putà veneni, quò ex rebus etiam naturalibus contrarius tolli non poſſint, obque. Dæmonis operationem ſi homines per ſe aut naturalis ſcientia hæc ſcire poſſent, & naturalium virtutes & potentias ita ſubtiliter cognoſcerent, ſicut Dæmon, quia ea, quæ mediantibus naturalibus proueniunt, mediantibus etiam contrariis naturalibus tolli neceſſe eſt per ea, quæ proximè diximus, ſed quia iſtarum naturalium virtutes & potentiæ homini vt plurimum ſunt ignotæ tam in ſpecie quàm in genere in arte medicinæ: & Dæmon qui ſubtiliſſimus eſt & perfectiſſimus naturalium virtutum cognitor melius ceteris omnia iſta nouit, nec vult illa poſſe cognoſci niſi per illos qui ſub ſua fide diabolicã religionem profitentur: & propterea vulgariter dicimus. quòd maleficia & ægritudines huiuſmodi non poſſunt communiter tolli per medicos naturalis medicinæ peritos: ſed ſolùm per iſtos magos & incantatores, qui ſub eadem profeſſione morantur, & qui maleficia ipſa facere

Medicina non valet contra Sortilegia.

Contraria contrariis curantur.

cere ſolent,& poſſunt illimet eadem deſtruere & tollere poſſunt arte & inſtructione dæmonis : *vt ſuprà.* & habetur per ſanctum Thom.*in ſecunda ſecunda. q. xcv. arti. vi.& l.eorum.§.fin.C.eod.tit.*

¶ Sed nota, quòd de iure ciuili remedia iſta non ſunt damnanda : & hi, qui dicta remedia faciunt, & ſanant languores prædictos nulla pœna puniuntur de iure ciuili,licèt id agant arte malefica & damnabili diſciplina:*vt eſt tex.l.d.l.eor.§.fin. C. eo.titu.* tamen de iure canonico non licet aliquo modo hominem maleficiatum contrariis maleficiis liberare. *xxvi.q. vlt. admoneant.*de quo tamen latiùs dicemus infrà *q. xv.*

¶ Sequitur modo:vt videamus de aliis ſpeciebus Sortilegiorum, quæ ſunt quodammodo ſpecies ſubalternæ ad illas,*de quibus ſuprà*,quæ in veritare potiùs vidétur reſpicere finem & effectum ipſorum Sortilegiorum,quàm principium : infraſcriptæ verò reſpiciunt finem, principium,& medium : & iſtę diuerſis nominibus nuncupantur ſecundùm diuerſos modos & formas quibus conficiuntur, & eiſdem nominibus appellantur eorum magiſtri ab ipſa eorum arte cognominati. *Sortilegiorum ſpecies ſubalterna ad alias*

¶ Redeo nunc ad primam ſpeciem, quæ eſt diuinatiua; quæ inter cæteras obtinet principatum,in qua plures homines communiter decipiuntur atque incidunt, quàm in aliis:quia natura humana & illorum maximè,qui ſunt curioſi, naturaliter appetit ſcire, quæ majora ſunt naturali ſcientia, & humano intellectui occulta nimis. *Diuinatio eſt pracipua ſpecies Sortilegij.*

¶ Et ideò videmus, quòd communiter iſti Sortilegi, nectomãtici,magi,et ſimiles quotieſcunq; volunt operibus & ſuperſtitionibus ſuis fidem adhiberi,licet extranei ſint & penitùs ignoti, aliqua quæ ex præterito alicui acciderant, eidem ad vnguem,prout euenerant,referre ſolent,quorum relationes,quia ſapiunt veritatem,alliciunt hominũ mẽtes ad credendũ ſibi etiam ea, quę falſa ſunt omnino.Iſta fuit ſent.S.Auguſt.*in lib. 1.de ciuit.Dei* relata per ſacros. Canones *in cap. nec mirum. §. nullum ſuffragium.xxvi.q.v.*ſub hac enim ſpecie plures militant magiſtri, & omnes ferè malefici profitentur artem prædictam.

¶ Et

Diuinationũ quatuor ſunt genera.

¶ Pro cuius euidentia ſciendum eſt quòd diuinatio-num quatuor ſunt genera ſiue ſpecies, ſicut quatuor ſunt elementa. Primum videlicet geomantia, quæ fit in elemento terræ ἀπὸ τῆς γῆς quod eſt terra:& μαντεία, id eſt, diuinatio. hydromantia, quæ fit in aqua, ab ὕδωρ, quod eſt aqua. Pyromantia, quæ fit in igne, à πῦρ: quod eſt ignis,& aërimantia, quæ fit in aëre.

¶ Hinc dicti ſunt Geomanti, Hydromanti, Pyro-manti,& Ærimanti: qui artes ipſas profitentur: *vt expo-nit text.xxvj.q.iv.cap.igitur genus. in prin.* quæ verba fue-runt aſſumpta ex dictis ſancti Augu.*lib.1.de natura Dæ-monum*,& Hoſtienſ.*in ſum.eo.tit.in princ.* Quorum quæ-dam ex ipſis profeſſoribus appellantur.

Diuini, ſic dicti, quaſi Deo pleni. Iſti enim diuinitate ſe eſſe plenos ſimulant, & aſtutia quadam fraudulenta hominibus futura coniectant.

Incantatores.

¶ Alij dicuntur Incantatores, & hi ſunt, qui artem verbis tantùm peragunt:& eſt quandoque tanta iſtorum potentia carminis, vt verbis ſuis abſque aliquo veneni hauſtu occidant: *vt habetur.xxvj. q. v. d.c. nec mirum in principio.*

¶ Quidam alij ſunt Arioli, ſic dicti: quia circa aras Idolorum nepharias preces emittunt, & funeſta ſacrifi-cia offerunt: quibus celebritatibus Dæmonum reſponſa ſuſcipiunt.

Aruſpices.

Alij dicuntur Aruſpices, quaſi horarum inſpectatores: hi enim obſeruant tempora, dies, horas,& momenta, ex quorum obſeruantia bona vel mala futura prædicunt: hi etiam inteſtina pecudum inſpiciunt, & ex his futura prognoſticant.

¶ Alij ſunt Augures qui volatus auium & voces in-tendunt: inde dicitur augurium, quaſi auium Garium.

¶ Alij dicuntur Pythonici qui quædam religione diabo-lica profeſſione ſectantur, à Pythone, id eſt, Apolline dicti, qui auctor fuit artis diuinandi.

Alij ſunt Aſtrologi qui in aſtris vaticinantur: an verò ſit hodie permiſſa vaticinatio per Aſtrologiam dicetur infrà *q. ſequen.*

¶ Alij dicuntur Genethliaci, ſic vocati propter nata-litiorum conſiderationes. Iſti enim capiunt diem natalis

& horam

& horam alicuius & per 12. cæli ſigna ſyderúmque curſus calculantur, & prædicunt fælices & infælices futuros euentus & mortem quandoque.

Salitores.

¶ Alij demum ſunt Salitores ſic dicti: quia dum cuiquam membri aliqua pars ſalierit, aliquid exinde ſibi proſperum, aut infælix ſignificari prædicunt. Hæc omnia declarantur per text. *in d.c.igitur genus.* quæ tamen non pro doctis viris ſed pro iunioribus & rudibus referre placuit.

Necromantici.

Quibus ſuper addo Necromanticos qui per Necromantiam vaticinantur quia videntur eorum incantationibus & coniurationibus reſuſcitari mortui, quibus per dictos Necromanticos fiunt interrogationes: & illi ad eorum interrogata reſpondere: ſic dicti à νεκρὸς Græcè, quod latinè dicitur mortuus, & μαντεία, id eſt, diuinatio: & vt plurimum quando hæc fiunt ipſi magiſtri adiiciunt ſanguinem cadaueri, quia Dæmones dicuntur amare ſanguinem & propterea quotieſcunque fit Necromantia cruor aqua miſcetur, vt Dæmones colore ſanguinis faciliùs prouocentur. Hæc habentur *in c.nec mirum. 26. q. 6. in §. Necromantici.* quæ pro tyronibus ſimiliter adiuncta fuere.

¶ Videndum eſt modò qui ſunt profeſſores, ſiue magiſtri qui in ſecunda & tertia ſpecie ſortilegiorum militare ſolent. & breuiter dicas, quòd hi, qui ſunt profeſſores artis amatoriæ, & in illa ſortilegiorum ſpecie militant, iidem in venefica ſpecie profitentur & iſti appellantur magi ſcilicet qui artem magicam profitentur vt dicit textus. *in l.eorum in princip. C. eo.titul. & dict.capit. nec mirum §.magi*, & iſti ſunt qui vocantur etiam malefici ob facinorum magnitudinem: vt dicit *tex. in d. §. magi.* Ius enim ciuile iſtos vtriuſque artis magiſtros æquiparauit tam in factura quàm in pœnis ſcilicet illum qui conficit ſortilegia amatoria, & ſortilegia venefica: & vtrumque pariter eadem pœna puniri iubet: *vt dict.leg. eorum in princip. & leg. ſi quis aliquid §.qui abortionis. ff. de pœn.* an idem ſit de iure canonico, quòd eadem ſit in vtroque pœna ſtatuta aut diuerſa, dicemus infrà eo.10.q.

Magi.

Malefici.

Sortilegia amatoria & venefica aequè puniuntur.

Z

¶ Sunt quidam, qui dicuntur incantatores, qui ſola potentia carminis perſtringunt hominum vitas: iſti ſolent vt plurimùm in tertia militare: & quidam alij, qui ſuprà in prima ſpecie expreſſi ſunt, in hac tertia ſæpius ſe exercent: vt ſunt Arioli, qui in eorum ſacrificiis, & immolationibus adiungunt quandoque imagines ceræ, vel æreæ recentis & illas iuxta feruentiſſimum ignem apponunt, vel acubus earum capita, vel latera perforant, baptizant, & quamplura alia turpia faciunt: quæ conueniunt tertiæ ſpeciei, *vt latiùs infrà dicetur in ſequen. q.* & Necromantici ſimiliter ſæpius ſolent in tertia ſpecie laborare, de quibus ſimiliter dicetur infrà *in d. q. ſeq.*

CAP. III.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia multis fiunt modis.*
2 *Sortilegiorum profeſſio duplex.*
3 *Sortilegij profeſſio tacita qualiter fiat.*
4 *Sortilegij profeſſio expreſſa dupliciter conſideratur.*
5 *Sortilegij profeſſionis expreſſæ modus & ſolennitas.*
6 *Sathanas ſummopere cupit adorari.*
7 *Sortilegi vtuntur venenorum compoſitione.*
8 *Deus nullam recipit temporis diſtinctionem.*
9 *Theſauri an arte Diabolica poſſint inueniri.*
10 *Aſtrologi, Chiromantici & ſimiles qui futura prædicunt, an pœna ſacrilegij puniantur.*
11 *Sortilegia tam amatoria, quàm venefica dupliciter fieri dicuntur.*
12 *Sortilegia quo mediante, vel qua vi operentur.*
13 *Sortilegium amatorium non cadit in inuitum.*
14 *Sortilegium amatorium requirit puram & liberam voluntatem.*
15 *Amor non poteſt in inuitum cadere.*

16 *Sacra*

16 *Sacramenta Eccleſiaſtica an effectiuè poſſint in ſacrilegijs concurrere.*

17 *Sacramenta Eccleſiaſtica cuius ſint efficaciæ.*

18 *Dæmones magicis artibus aduocati ſignis, ritibus, & carminibus ipſorum magorum etiam inuiti comparere coguntur.*

19 *Acharon nomen eſt Diaboli.*

20 *Sortilegium maleficum quid ſit, & cuius ſit efficacia.*

21 *Venena quare, & quando dicantur bona, vel non mala.*

22 *Venena mala quæ dicantur.*

TERTIO quæro † quot modis fiunt Sortilegia loquendo de omni ſpecie: *vt ſuprà.* Reſpond. multis, ac variis modis fieri poſſe. *Sortileg. multis modis fit.*

¶ Pro cuius intelligentia ſciendum eſt quòd duplex eſt ſortilegiorum profeſſio tacita, ſcilicet, & expreſſa, intelligendo de profeſſis cuiuſcunque ſpeciei.

¶ Tacita enim profeſſio eſt promiſſio quædam, quam quis facit alteri profeſſo de obſeruando quæ ſibi mandauerit ſub promiſſione, quòd grandia faciet, & mirabilia in vita ſua, cognoſcet futura, & multa alia his ſimilia, dũmodo fidem Catholicam abiiciat, & omnia Eccleſiaſtica ſacramenta peſſum det: & totis eius viribus adhærebit cultui & obedientiæ ſui magiſtri, & illum tanquam verum principem adorabit, cultum veræ adorationis ſub idolorum forma ſibi præſtando & alia huiuſmodi turpiora pacta: & cuncta opera per ipſum facienda ſub illius nomine & deuotione conficiet: & iſta dicitur tacita profeſſio: quia non fit propriè cum Dæmone, ſed cum miniſtro Dæmonis, & in qua nullæ interueniunt ſolennitates extrinſecæ, quæ interuenire ſolent in expreſſa profeſſione, ſicut eſt ſolennis ſtipulatio, fides præſtita per iuramentum de obſeruantia promiſſorum: item homagium & fidelitatis promiſſio erga Dæmonem vnâ cum *Profeſſio tacita cur dicatur.*

poſtergatione & omnimoda diuiſione fidei Chriſtianæ, & aliis quæ in ea requiruntur. *vt i.cap.qui ſine Saluatore.* 26.*quaſt* 2.*& vide ſum.confeſſ.c.titul.quaſt.* 3. *&* 6. vbi fit mentio de vtraque profeſſione & pacto habito cum Dæmone ſcilicet tacito & expreſſo: *& eo.tit quaſt.* 10. *in fin.*

Ratihabitio profeſſionis Sortilegij.

quam ſubmiſſionem ipſe Dæmon poſteà ratam habet & reddit ſe facilẽ in obſequendo voluntati: & appetitui illius ſicut aliorum, quo facto omnia ſortilegia, ſicut expreſsè profeſſi: fabricate incipiunt. *vt ibi not.* & notàtur etiam per quendam modernum Theologum *in quodam ſuo tracta.de ſtrigi mag. Dæmon mirand.lib* 1.*c.* 4. *& l.nemo & l.eorum in princ.C.eo.titul. & i.c.*2.*de ſortileg.* vbi dicitur de illo, qui aſpiciebat in aſtrolabio pro inueniendis furtis. & de hac tacita profeſſione videtur etiam meminiſſe *tex. ſi bene conſiderentur verba ſua in dict.c.nec mirum.* §.*Necromantici verb.ad hac omnia*. vbi poſt narrationem certorum remediorum, quæ fiunt erga maleficiatum pro ſalute corporis ſubiungit textus hæc omnia fieri arte Dæmonum ex quadam peſtifera ſocietate hominum & angelorum malorum exorta.

Profeſſio expreſſa duplex.

¶ Alterum verò dicitur profeſſio expreſſa: & eſt illa, quæ fit expreſè cum proprio Dæmone: & iſta eſt duplex, Vna, quæ dicitur ſolemnis ſiue publica, altera quæ dicitur priuata. Solemnis enim & publica eſt illa, quæ fit cum Dæmone, dum publicè reſidet in ſolio maieſtatis more Principis, quando fiunt vniuerſales congregationes omnium ſtrigarum, maleficorum Necromantum, cuiuſcunque generis profeſſorum certis nocturnis horis, locis, & temporibus Dæmonis arbitrio conſtitutis, vbi vniuerſis aſtantibus fit iſta profeſſio.

¶ Priuata verò eſt illa quæ fit cum ipſo Dæmone pacto expreſſo cũ iuramẽto (*vt infrà*) citra tamen ſolemnitates & hominũ multitudinẽ: vnde contra iſtos dicitur Eſa.28. c. *Dixiſtis percuſſimus fœdus & cum inferno fecimus pactum. & de hac fit mentio in ſum.confeſſ. eod.tit.q.* 4.*princ. & quaſt.* 6. *&* 12. fiunt quandoq; eiſdem ſolemnitatibus, quibus fieri ſolent veræ & ſolemnes profeſſiones monachorum in Chriſti religione, dum profitentur regulam monaſticam relinquentes mundum, illi verè faciunt contrarium: quia relinquunt primò Deũ Saluatorem abne-

Profeſſio priuata aliquando fit iiſdem ſolemnitatibus ac religioſorum

gantes

gantes illius nomen & baptiſmum & poſtea reliqua ſacramenta Eccleſiæ: deinde adhærent Dæmoni eidemque perpetuam obedientiam ſpontanea volũtate promittũt, ſuperaddentes etiam ſacramentum, & homagium indubitatum adeò quòd penitus efficiantur Dæmoni ſubiecti & pluſquam vaſſali. & ex tunc contrahitur inter hominem & Dæmonem amicitia quędam & peſtifera ſocietas, ex qua multa mala & turpiſſima opera conficiũt:& quędam alia turpiora faciunt, quæ referre non audeo: vide illum modernũ Theologũ *ind.trac.de ſtrig.Dæmon.miran.c.1.4.c.vbi latius omnia iſta ponit,& in ſum.cõf. eo tit.c.3.& 4.in princ.* ¶ Iſti verò qui expreſſam profeſſionem fecerunt; reddunt etiam expreſſum cultum adorationis Dæmoni per ſolemnia ſacrificia, quæ ipſi faciunt diabolo; imitantes in omnibus diuinũ cultũ, cum paramentis luminaribus,& aliis huiuſmodi, ac precibus quibuſdam & orationibus,quibus inſtructi ſunt,adeò ipſum adorãt.& collaudant continuè, ſicut nos verum creatorem adoramus.*16.q.5.contra idolorum,& eſt glo.in c.accuſatus.* §.*ſanè. de hære.lib.6.& in ſum.confeſſ.eo.tit.q.2.& 3.& 26.q.6.non obſeruetis & eadem cauſa.q.11.qui ſine Saluatore.vbi eſt bonus tex.*quibus autem locis & quibus temporibus hæc faciunt dicetur infrà *q.ſequen.* Et hoc procedit quia Diabolus ſummopere deſiderat ab homine adorari, & Deum ipſum creatorem in hac adoratione imitari:quod peruenit ex illo peccato ſuperbiæ quo ipſe Sathanas voluit ſe facere æqualem Deo & pariter ſicut ipſe adorari quod peccatum adhuc in ſe retinet. vt dicit Sanctus Thom.*in ſecunda ſecundæ.q.95. artic.5.* & Sanctus Auguſtinus *in lib.10. de ciuitat. Dei* cuius dicta tradita ſunt. *26.nec mirum.§. auguria verb.ſed hoc quoſdam fallit: & verb. ad hoc* vbi dicitur. quòd Sathanas ad hoc valde nititur,vt adoretur quaſi Deus, & propterea illi, qui interueniunt in dictis ſacrificiis & expreſsè ipſum Sathanam adorant, ipſi ſunt ſibi cæteris prædilectiores & nihil petunt quin exaudiantur ab eo ex his, quæ ipſe facere poteſt: & ſi petuntur ea, quæ ipſe facere non poteſt, fingit illa facere poſſe, & per multas illuſiones decipit ſuos profeſſos: & propterea dicunt quædam, quòd ſortilegia & maleficia quæ fiunt per iſtos ſunt cæ-

Societas initur inter hominem & Dæmonem.

Cultus Dæmoni vt creatori exhibetur.

Dæmonem adorantes cæteris ſunt cariores.

teris atrociora et grauiora, quippe quia diabolus ſummopere cupit iſtis complacere, à quibus maius prēmiū recipit, & iſti ſunt qui ſolent quandoque ſtruere imagines ceræ, vel cretæ, ſeu alicuius mixturæ gummarum & ſimilium. & dicit S. Auguſt. *in libr. xxi. de ciuitate Dei* hæc verba not. quòd dæmones alliciuntur his rebus, characteribus, ſignis, et carminibus magicorum, non tanquā animal cibis: ſed quaſi ſpiritus ſignis: quia enim homines in ſignum ſubjectionis eis offerunt ſolemnia ſacrificia, & proſtrationes faciunt, gaudent ſummopere huiuſmodi reuerentiæ ſigna ſibi exhiberi. Alliciuntur autem diuerſi dæmones diuerſis ſignis, ſecundùm quod diuerſis vitiis ipſorum magis conueniunt verba Sancti Auguſtini relata per San. Thom. *in tract. qq. diſpu. j partis in titulo de mir a. q x. verſi. reſpondeo in ff.* vbi dicit, quòd Dæmones certis temporibus obſeruatis, & determinatis carminibus & ſignis, ritibus, & imaginibus conſecratis, vel potiùs execratis euocati adueniunt, quas imagines iſti malefici portare ſolent ad loca ſacrificiorum deputata: quibus completis compoſito ingenti igne dictas imagines primò baptizāt in nomine Beelzebub principe dæmonorum ſeu Sathanæ, & quibuſdam alijs turpioribus verbis, quæ referre non audeo: quibus ſic peractis imagines prædictas igni adhibent, & ibi petunt quæ mala et infirmitates volunt in vera naturali perſona illius, quem vel quam ipſa repreſentat imago inferri, & quibus doloribus & tormentis cruciari: quandoque enim acubus vel alijs ferris acutis perforant ſibi capita, coſtas, femora, pectus, ventrem, aut aliam corporis partem, in qua cupiunt exoriri infirmitatem in perſonam maleficiati. *de quibus imaginibus fit mentio in ſum. confeſ. in tit. de ſortileg. quaſt. xij.* vbi dicitur, quòd hi, qui faciunt dictas imagines, dicuntur aſtronomi, et illas vocant aſtronomatas: quæ omnia opere dæmonum habent effectum, cuius ſignum euidens eſt, quia in eis neceſſe eſt ſcribi quoſdam characteres, qui naturaliter intelligi non poſſunt, & ad nihilum operantur, niſi ad opera dæmonum execranda: & illuc ad modicum tēpus auditur perſona illa propter quā Sortilegia & maleficia prædicta facta fuerunt, quòd grauiter dolet, & lamentatur de maximo cordis, viſcerum,

Dæmones vt alliciantur.

Imaginum execratio.

Imaginis perſonæ cruciatus.

rum, ventris, femoris, ſtomachi, aut capitis dolore dicens graui quadam infirmitate repentina cruciari. quã nullus medicorum cognoſcere, nec curare poteſt: & hæc eſt illa, quam Sortilegus dæmonis arte malefica ſibi impoſuit interueniente poſteà ſortilegio formali: *vt infrà dicam*: & iſta eſt veritas, cui nec ſacri canones nec ſacrorum Theologorum ſchola repugnat. *vt in d. c. nec mirum. §. ſi autem quilibet opponit. circa finem.* vbi ad hoc ſpeciale quæſitum reſpondet S. Auguſtin. & fatetur quòd dæmones poſſunt in ſanis corporibus Chriſtianorum immittere ægritudinem mediante miniſterio Sortilegi & malefici: ſed reprehendit illos qui credunt in eis propter periculum animæ: quia, qui in illis credunt, recedunt à fide Chriſtiana in totum, aut dubitant ſiue vacillant in ea. *argum. cap. j. extra de hæreti. & diximus ſuprà tit. primo. q. ij.*

¶ Non tamen tibi perſuadeas quòd ex ſola illa imaginum obſeruantia, tactu & cæremoniis abſque alia factura & maleficio poſſint huiuſmodi infirmitates in dictis humanis corporibus exoriri: quia hoc eſſet ridiculum credere: ſed fiunt poſteà venenorum compoſitiones & conficiunt mixturas malefi. ij, quod præſtant maleficiando, aut in corpore, aut extra corpus. in corpore ſcilicet per pulueres venenorum commixtos in cibo: aut potu perſonæ maleficiandæ: aut per varias vnctiones factas in aliqua corporis parte: qua ægritudinem cupiunt exoriri: extra corpus verò fiunt, quando ipſæ facturæ ſiue maleficia ſic in vnum compoſita abſconduntur in lecto perſonæ maleficiandæ, ſuper quo iacitura ſit, aut ſub limine oſtij cameræ, vel alterius oſtij, ſuper quo perſona ipſa maleficianda tranſitura ſit, illáque pedibus calcare continget, *de quibus latiùs infrà dicetur in vi. q.* Et iſti met expreſſè profeſſi peractis ſacrificiis huiuſmodi ſæpiùs conſueuerunt interrogare Sathanam in forma idoli ſuper altare exiſtentem: vt futurorum, aut præteritorum, ſiue præſentium occultorum notitiam ſibi demonſtret: quæ Sathanas ſua idolorum

Venena per pulueres & mixturas.

Sathanæ promiſſio.

forma illis reſponſa reſtituit de præſentibus, & præteritis valdè occultis & remotis, verum & certum conſueuit præſtare reſponſum ex quo ipſe, qui eſt ſpiritus liber, ſubtilis, & eleuatus, nullóque premitur pondere carnis, ſicut homo videt & expreſsè cognoſcit omnia, quæ fiunt & facta ſunt, in vniuerſo orbe terrarum: quæ omnia facilè homini indicare poteſt: ſed quæ futura ſunt minimè, quia illa ſolus Deus nouit eſſe vera, prout ſunt vel erunt in ſuo eſſe.

Reſponſa Sathana.

¶ Quia apud ipſum, vt dicunt Theologi, nulla datur temporis determinatio præſentis, præteriti, vel futuri, quia omnia ſunt illi præſentia in cœleſti ſpeculo diuinæ Majeſtatis: eo igitur excepto nulla creaturarum habet certam notitiam futurorum. *vt latiùs infrà dicemus. quaſt.* 10. & habetur per Eſai. 12. *cap. annunciate nobis quæ futura erunt*: & dicemus quod dum eſtis vos, & ideò Dæmon, qui eſt Dei creatura, *vt habetur Gene. primo.* non poteſt cognoſcere futura ex certa ſcientia: ſed per quaſdam conjecturas, *vt latiùs infrà dicetur in decima quæſtione*: quotieſcunque igitur fit interrogatio de præteritis, aut præſentibus occultis, vel de his, quæ fiunt in longinquis partibus redditur prompta reſponſio: ſicut ab eo qui habet certam ſcientiam, *vt not. in dict. capit. nec mirum, xxvj. quaſt. v. & notant Canon. in capit. ij. de Sortileg. & leg. multi. Cod. eod. titul.* quotieſcunque verò quæritur notitia futurorum, tunc non venit tam prompta reſponſio, ſed tardior dubia & implicita: quippe quia illorum in veritate ipſe eſt ignarus, quorum certa notitia ad ſolum Deum ſpectat, & ad illum duntaxat, cui Deus voluit reuelare: *vt habetur Eſaia dicto quadrageſimo primo capitulo: & dixi ſuprà proximè: & habetur Act. Apoſtolorum.* 1. *capit.* vbi dicitur, *non eſt veſtrum noſcere tempora, vel momenta, quæ pater poſuit in ſua poteſtate*, & per Sanctum Thomam *in ſecunda ſecundæ quæſtionis vigeſima ſexta articulo ſexto. dixi infrà eodem quæſtione ſexta.*

Futurorum notitiam nullus habet præter Deum.

¶ Hi verò qui tacitam habent profeſſionem cum Dæmone, licèt ipſi quoque ſua execrantur maleficia Dæmonis miniſterio & ſuffragio, & corpora ſancta ab

ab huiuſmodi languoribus ſanant, nihilominùs non habent eandem vim & poteſtatem : ſicut hi qui ſunt expreſſe profeſſi & ſunt reſpectu illorum (vt ita dixerim) tanquam fratres nouitij, aut fratres tertij ordinis reſpectu profeſſorum, cùm ipſi tam in eorum profeſſionibus, quàm in cultu imitantur diuinum, & mores noſtræ religionis ſecundùm diuerſitatem profeſſionis, & cæremoniarum : omnia tamen ad eundem effectum tendentia : *vt dixit textus. capit. excommunicamus : el ſecundo in princip. extrà de hæret.* vbi dicitur facies quidem habentes diuerſas, caudas verò ad inuicem colligatas, &c.

¶ Inter quos non omittam illos qui arte huiuſmodi iactant ſe poſſe inuenire theſauros in locis valdè remotis & ſubterraneis abſconditos, & quandoque inducunt homines ad talem inſaniam, vt foueas quàm in gentes conficiant pro inueniendis theſauris huiuſmodi : & iſta videtur mihi, quòd ſit vna ex turpioribus illuſionibus, quas Dæmon homini faciat: quia in rei veritate nunquam legi, vidi, nec audiui, quemquam ex Necromanticis, Magicis, aut Sortilegis huiuſmodi aliquos vnquam inueniſſe theſauros : aut aliàs aurum vel argentum : ſed quamplures vidi huic operi incumbentes, qui mirabiliter conati ſunt velle experiri : poſt multos labores & Diabolicas obſeruantias demùm nihil viderunt, nec inuenerunt niſi terram : & ratio eſt, quia Deus non permittit, nec vult Dæmonem poſſe theſaurizare : quia aliàs ſequeretùr, quòd iſti Magici, Necromantici, ac cæteri diabolicæ fidei profeſſores eſſent cæteris Chriſti fidelibus ditiores, ac præſtantiores, & quamplures reperirentur ex ipſis Chriſti fidelibus, qui animo ditanti proſequerentur illos, nec curarent Chriſtianam ipſam poſtergare fidem, vt magno theſauro abundarent & venerarentur ab omnibus.

¶ Quinimò videmus hodie totum oppoſitum, quòd iſti Sortilegi, Magici, Necromantici & ſimiles ſunt cæteris Chriſti fidelibus pauperiores, ſordidiores, viliores, & contemptibiliores *Sortilegi & cæteri eiuſmodi reliquis ſunt pauperiores.*

in hoc mundo Deo permittente calamitoſam vitam communiter peragunt, Deum verum infelici morte perdunt, & æterni ignis incendio cruciantur: *vt in capit. firmiſſimè extra de hæret. & 26 quæſt. 5. nec mirum*: & ea qua Dæmon argutia illos decipit eadem & ſimilibus promiſſionibus ipſi nos decipere ſtudent, ſed non capiunt niſi aliquos qui ſunt ſimplicis cognitionis: & carent intellectu & ratione: vel qui ſunt nimium creduli & curioſi, qui auiditate quadam impudenter appetunt ſcire ea; quæ nulla ratione aut honeſta cauſa competit ſibi inueſtigare *d. cap. nec mirum §. auguria. ver. portentis.*

Argutia Dæmonum & Sortilegorum eſt eadem.

¶ Sed quæro nunc, an aſtrologi, chiromantici, & ſimiles, qui ex ſignis cæleſtibus & aſtrorum curſibus futura prædicunt incidunt in peccatum & videtur dicendum quòd ſic, quia iſtorum notitia ad ſolum Deum creatorem pertinet *vt ſuprà proximè diximus & habetur Eſa. 41. cap. annunciate nobis &c.* Tu dic aut iſti Aſtrologi, & alij prænominati volunt futura ipſa prædicere ex certa ſcientia & non licet eis, quia ſigna illa cœleſtia ſunt ſigna rerum, non cauſæ rerum, ſcilicet cauſæ finales: & licèt inclinent naturam humanam ad aliquid faciendum non coarctant, nec imponunt neceſſitatem, aliàs nulla eſſet in nobis liberi arbitrij poteſtas à Deo tributa ſi cogeremur contra voluntatem noſtram peccare: vt dicit ſanctus Thomas *in ſecunda ſecundæ. quæſt. 26. articul. 6. & not. per Abb. in cap. 2. de ſortileg.* aut prædicunt illa per modum demonſtrationis ſeu inclinationis: & bene dicunt dummodo non demonſtrent neceſſitatem præciſam, neque cauſatiuam in eo quod ratione liberi arbitrij prudenter homo euitare poteſt: *vt dixi*, & iſto modo non peccant nunciando.

Prædictiones ex demonſtratione.

¶ Iterum quæri poteſt quid de chiromantia, quæ eſt diuinatio quædam, quæ fit per lineamenta manus: an liceat fieri ſine peccato vel ſine pœna. dic quòd eodem modo aut quiuis narrat præterita, quæ euenerunt illi, cuius manus intuetur, & non eſt peccatum, nec prohibitum: aut quis prædicit futura: & iſto caſu fit eadem diſtinctio, *de qua ſuprà*: aut quis vult prædicere neceſſitatiuè & certo modo, aut inclinatiuè ne-

Chiromantia an cum peccato exerceatur.

mo

mo caſu diuinatio ipſa ſapit hæreſim per ea, *quæ ſuprà proximè diximus*. ſecundo verò caſu nõ ſapit hæreſim, nec meretur pœnam quæ illa prædicit: quia vaticinium iſtius chiromantiæ fit vt plurimum per regulas aſtrologiæ: vt not. iſti ſummiſtæ, maximè Ioan. *lec. in ſumma conf. ſſ. eodem titulo. q. ſecunda & tertia & quinta.* & S. Thom. *d. diſt. 9. 5. articulo. v.* aut nos loquimur de ſecunda ſpecie, quæ dicitur amatoria: & hæc Sortilegia fieri poſſunt per vtrunque profeſſum ſcilicet tacitæ & expreſſæ profeſſionis, ſicut alia diuinatiua.

¶ Sed aduerte, quòd hæc Sortilegia, & ea quæ ſequuntur tertia ſpecie fieri poſſunt dupliciter, & in corpore, & extra corpus perſonæ maleficiandæ. *vt l. eorum. in princi. & l. multi. C. eodem titu. & l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn. & l. ij §. hac adiectio. ff. ad le. cor. de ſica. & habetur in d. c. nec mirum. §. nullum ſuffragium. in ver. ſed hoc quoſdã falūt &c.* in corpore enim fieri dicuntur per cibum vel potum regulariter *vt d. §. qui abortionis. & §. hac adiectio.* extra corpus autem, hoc eſt extra inteſtina fiunt per aliquas mixturas compoſitas ex herbarum foliis vel radicibus, metallis, reptilibus terræ, auium plumis, vel membris, ſeu inteſtinis earundem auium, animalium, vel piſcium, aliarúmque ſimilium rerum naturalium: illáque quandoque conſuunt in chlamyde perſonæ maleficiandæ ad amorem, vel ſub capite lecti ſuper quo perſona ipſa dormit abſcondunt, aut ſub limine oſtij cameræ, aut alterius ſuper quo ipſe maleficiandus vir aut mulier tranſitura ſit. Quidam ſolent apponere imaginem ceræ iuxta ignem ardentem completis ſacrificiis, *de quibus ſuprà* & adhibere quaſdam preces nepharias, & turpia verba, vt quemadmodum imago illa igne conſumitur & liqueſcit, eodem modo cor mulieris amoris calore talis viri feruenter ardeat &c. In iſtis etiam Sortilegiis ad amorem vt plurimum admiſcentur ſacramenta Eccleſiarum, ſicut eſt hoſtia conſecrata: *vt not. gloſſ. in c. accuſatus. §. ſanè de hæreti. lib. vi.* vel nondum ſacrata ſed circumſcripta notis & literis ſanguineis ſuper qua dici curant quandoque vnam, duas, tres, quinque pluréſve miſſas, quibus celebratis tradunt hoſtiam ipſam non inte

Imagines ceræ igni admota ad amorem.

Sortilegijs amatorijs quæ immiſceantur

integram prout eſt: ſed in puluerem redactam valde ſubtiliter perſonæ maleficiandæ, quam aſſumere faciunt in cibo: ſicut in pulmento vel in potu: eodem modo faciunt cum calamita immixta aliis ſpeciebus & tradita *vt ſuprà*, in cibo vel potu perſonæ maleficiandæ, ex quo dicunt illam eſſe naturæ attractiuæ. & quòd poterit cor & voluntatem abſorbentis attrahere ad amorem perſonæ tradentis: ſed omnes ſunt nugæ, & dæmonis fallaciæ quæ raro vel nunquam ſortiuntur effectum ſtante liberi arbitrii poteſtate, mirum quid eſſet, quod mulier caſta & honeſta violenter traheretur ad peccandum & ad amandum illum, quem natura ipſa ſuæ conditionis non patitur. quia nemo, *vt ſuprà proximè dixi*, inuitus compellitur ad peccandum, niſi qui curioſè & ſponte accedit ad peccatum. *d. c. nec mirum. §. auguria. ver. his ergo portentis.* non negatur tamen quòd Dæmon aſtutia & ſolicitudine ſua non poſſit tam grauiter, & ſollicitè mulierem ipſam tentare & illi perſuadere, adeò quòd incidat in peccatum, & incipiat amare virum illum, quem priùs nunquam nouerat.

Nemo inuitus peccat.

¶ Et ideò dixerunt quidam magni Theologi, quòd ſi aliquis maleficiatus, aut maleficiata reperitur, qui deuenerit ad effectus, ad quos tendunt maleficia prædicta, id profectò non prouenit virtute, & potentia maleficij, vel Sortilegij, rationibus prædictis, propter liberi arbitrij poteſtatem. ſed deuenit virtute diabolicæ tentationis, qua Dæmon, vt credentium animas faciliùs decipiat, ita quòd firmiter credant quod illa Sortilegia faciant miracula & vera ſint eorum opera. Ipſemet adeò vehementer ſollicitè infeſtat mulierem ipſam tentationibus & perſuaſionibus die noctéque adeò, quòd nunquam ſinit ipſum vel ipſam aliquo momento quieſcere, nec in ſomniis, nec in vigilia, ad quod multoties accedente maximè opera, & miniſterio extrinſeco Sortilegi, qui extrinſecùs cooperatur, & literis amatoriis, & precibus pollicitationibúſque verbalibus: adeò quòd fragilis ſexus ſæpe illa quœatur, & cadit in peccatum, & hoc non prouenit virtute, & potentia Sortilegij,

Effecta maleficiorum vnde virtutem habeans.

ſed

ſed dæmonis tentationibus, & opera hominis extrinſecùs cooperantis: *vt dixi.* qui inſectantur mulierem ipſam tanquam venatores feram, aut aucupatores auem, & neceſſe eſt, quòd poſt aliquod bellum reddat ſe victam in manibus hoſtis, & cedat propter ſuam debilem naturam, & imbecilles vires quas habet ad reſiſtendum diabolo, imò per quàm facilis eſt, credula, & quæ noua ſunt tam bona quàm mala libenter appetit: *vt not. Gen. iij. & c. forus. de verb. ſigni.* nec dici poteſt hoc violenter fieri, ſed ſponte, quia mulier ipſa ſponte incipit incaleſcere in amorem illius viri & voluntatiè illum deſiderat: & hoc euenit ex natura ſua, & voluntate, violentia Sortilegiorum & hæc eſt facilior via ad flectendum pudicos animos ad libidinem, quàm alia: & maximè ſi quando hæc tentatio fit, mittuntur nuncij, Epiſtolæ amatoriæ, & ſimilia ad mulierem h s vel ſimilibus modis videntur faciliùs flecti, quàm vi ipſius maleficii.

Mulier facilis eſt & credula.

¶ Et nota vnum valde ſingulare quod Sathanas videns feminùs potentem in hac ſpecie Sortilegiorum amatoria: in qua non poteſt hominem inuitum trahere ad amandum, ſicut in tertia ſpecie, in qua etiam viro vel muliere inuita in eius corpore ægritudines intromittit, *vt infrà latiùs dicemus in ſpecie illa, & habetur in d. cap. nec mirum. circa finem in verſicu. ſed hoc quoſdam fallit. &c.*

¶ Effectus enim iſtius Sortilegii requirit puram & liberam voluntatem.

Effectus Sortilegij.

¶ Quia nemo amat inuitus, & licèt iſti vulgares fateri ſoleant ſe inuitos amare, & propter poculum aſſumptum compelli ad amandum, hoc eſt falſiſſimum ſi volumus intelligere de neceſſitate præciſa, vt compellatur homo ratione & voluntate. quia hoc non permittit Deus, ne tollatur liberi arbitrii poteſtas, quam habet homo. Si tu diceres, compellitur homo perſuaſionibus dæmonis, tunc dico quòd non compellitur in ratione, ſed in concupiſcentia carnis, quia debilis eſt, & admodum fragilis naturâ ſuâ: atque niſi fortiter

& dei:

&c deliberatè reſiſtat vel fugiat incidit in laqueum, *vt latiùs infrà dicam in hac q.* & hactenùs nunquàm vidi, nec legi poteſt maleficiorum ordinationibus, ſiue potiùs machinationibus ab iſtis maleficis ſacra miſceri, niſi in in his quæ fiunt ad amorem & in hac ſpecie.

Sacra maleficiis tantùm miſcentur ad amorem.

In hoc bis aut ter habui in facto ſortilegos, qui huic ſortilegio ſiue maleficio incumbentes, hoſtiam commiſcuerant, vnum videlicet clericum religioſum, qui hoſtiam ipſam ſacratiſſimam accipiebat, cuius partem ipſe ſceleratiſſimus, qui cupiebat amari aſſumpſerat dicendo quædam verba ſatis turpia atque nephanda, quæ hîc referre non expedit: reliquam verò partem hoſtiæ miſerat ad ipſam mulierem, non in forma hoſtiæ, ſed minutatim contritam aut in puluerem redactam ſumendam in cibo aut potu.

Hoſtia ſacrata abuſus ad amores.

¶ Iterum habui alium, qui hoſtiam ipſam nondum ſacratam acceperat: & ſuper illa circum circa cum ſanguine annularis digiti nonnulla verba ſatis turpia deſcripſerat: deinde ipſam hoſtiam ſuper altari impoſuerat, hoc eſt ſuper nudo lapide ſacrato, ſub linteamine tamen altaris abſconditam, & à quodam ſacerdote rotundæ conſcientiæ ſuper illa quinque miſſas celebrari fecerat certis orationibus ad eius propoſitum ſuperadditis: deinde hoſtiam ipſam ſumpſerat, quæ tamen non erat expreſſè conſecrata, cuius partem pro ſe aſſumpſerat: alteram verò partem perſonæ maleficiandæ tradiderat redactam in puluerem: *vt proximè dixi*, aſſerentes vterque ipſorum, qui hoſtiam ipſam aſſumpſerat, indiſſolubili amoris vinculo ad inuicem colligari, nihilominùs nullum effectum apparentem vidi nec percepi.

Hoſtia conſecrata in puluerem redacta ad quid.

¶ Nec ſunt adhuc anni duo elapſi, quòd alium ſimilem caſum audiui Romæ accidiſſe de quadam impudica muliere, in cuius cophinis repertæ fuere duæ hoſtiæ, ſuper quibus ambabus erant deſcripta verba quædam ſanguinea &c. quas ipſa tenebat (vt aſſeruit) ad effectum tradendi cuidam alteri mulieri, ad inſtantiam viri qui eiuſdem mulieris amorem concupiſcebat.

¶ Alius quoque nondum eſt annus elapſus quòd duæ impudicæ mulieres Romæ quas vidi & audiui ab excellentiſſimo viro Reuerendo Domino locum tenente

Reuerend. D. Vicarij Papæ: qui illas captiuatas habuerat & examinauerat, quæ acceperant oleum baptiſmatis quo inunxerant ſibi labia dicentes hæc verba: *fides abrenuncio tibi:* & cum labiis illis ſic inunctis deoſculatæ fuerant viros quoſdam cauſa captandi amorem ab ipſis (vt ipſæ aſſerebant) nihilominùs demùm omne experimentum fallax & ſuorum exceſſuum condignas vidi luere pœnas.

¶ Aliud exemplum à triennio & citra in eadem vrbe contigerat, quòd quædam turpiſſima mulier acceperat particulam cutis illius, qua infans indutus egreditur de vtero matris quàm primum venit in lucem, illámque ſimiliter, ſuper nudo lapide ſacrato locauerat, & ſuper illa plures miſſas numero quinque celebrari fecerat, eandémque prædictam poſt modum aſſumpſerat, & baptizauerat ſub nomine perſonæ maleficiandæ cum aqua baptiſmatis & ceremoniis conſuetis: deinde eandem in puluerem redegit ad effectum tradendi perſonæ maleficiandæ: tamē interim capta fuit, nec perficere potuit ſortilegium: ſed congruas ſceleris ſui luit pœnas. *Cutis infantis ad ſortilegia.*

¶ Redeundo igitur ad propoſitum dico, quòd iſti ſortilegi ſæpius requirunt remedia ſacramentorum Eccleſiaſticorum in iſtis ſortilegiis amatoriis, videntes forſan quòd Diaboli auxilium non eſt ſibi ſatis, putantes ſecundùm Dæmonis perſuaſiones, quòd ſacramenta huiuſmodi ſummopere commoueant animos hominum ad amandum terrena & illorum concupiſcentias naturales: ſed in hoc iudicio meo ſummopere decipiuntur putantes tantùm immenſum Euchariſtiæ ſacramentum mundanis laſciuii, & peccatis præſtare ſuffragium. *Sortilegi amatoriis adhibēt ſacramenta.*

¶ Quia in ſacrificiis nullum aliud eſt maius, per quod omnia tolluntur peccata & anima Chriſtiani per ipſum vnitur Deo. *de conſe. diſtin. ij. cum omne crimen. & cap. nihil in ſacrificijs. & in Clemen.* j. *de reliq. & ve. ſanct. & ibi not. d. Cardin.* & ſimiliter cætera ſacramenta, quæ ad excluſionem ſpiritus maligni & purificandum animam à peccatis, & ad confirmandum vnionem fidei Chriſtianæ adinuenta fuerunt, prout eſt oleum ſanctum baptiſmatis, criſmatis, & extremæ vnctionis. j. q. j. *detrahe. & c. firmiſſimè. de hær. & de conſecra. diſt. iv. in prin. & eadem diſt. cap.*

preſby

preſbyteri.c.nullus miniſtrorum. & tetigi ſuprà titu. i. in ij.q. in princi. fatuum eſſet dicere quòd iſtos contrarios effectus operarentur. Sed ego credo quòd Sathanas ſub hac ſpecie vehementer decipit iſtos Sortilegos, perſuadendo illis, quòd iſtorum ſacramentorum abuſus parit mirabiles effectus, quò ad amorem: ſeù hoc ipſe facit in vilipendium Chriſtianæ fidei, & vt grauiùs offendat diuinam majeſtatem: quinimò quandoque reperiuntur quidam ſacerdotes qui ſunt adeò proteruæ & reprobæ conſcientiæ: qui audent in ipſo ſacrificio miſſæ ſcienter dicere nonnullas prauas orationes, & nepharias preces, & maleficiandam perſonam nominare: & apprehenſis Sortilegiis ſuper altari manibus propriis illa immolari Deo non verentur, exorantes quòd ſuſcipiantur exaudiendæ preces, vt illum ad quem deſtinata ſunt ſortiantur effectum: ex quibus apparet quòd Sathanas adeò ſubtiliter operatur quòd ab hominibus & ſacerdotibus Dei miniſtris apud altare ſacratum cultum adorationis extorquet, in maximum dedecus Eccleſiæ & diuinę maieſtatis illos decipit *prout vidimus. ʒ. proximè de Theſauro.*

Cutis virginea. — *Membrana virginea forma.*

¶ Quidam alij capiunt cutim virgineam aut infantis, *de quo ſuprà diximus*: aut alterius quadrupedis nondum nati, hoc eſt quando naſcitur abortiuum, quam redigunt in membranam, quam appellant charram virgineam, & tenent quandoque in forma quadrata, quandoq; verò in forma rotunda ſicut hoſtia vel parum minus, & ſuper illis deſcribunt aut ſcribere faciunt verba incantatiua & coniuratiua ſpirituum, quibus immiſcent certos characteres & ſigna quædam extranea, quibus dęmonum inuocatio continetur: *vt latius* j. *dicetur.q.viij.*

Dæmonum aduocatio quomodo fiat.

¶ Qui dæmones magicis artibus aduocati, mediantibus iſtis Sortilegiis, characteribus, & ſignis coacti adueniunt, certis temporibus obſeruatis, & determinatis carminibus, ritibus, & imaginibus conſecratis vel potiùs execratis vt dicit ſanctus Thom. *in trac. qq. primæ partis. q.x.ver.nonum.in titu. de miracu.* vbi etiam dicit quòd per iſta vel ſimilia nomina dęmones vocati coguntur venire ſi magus illos aduocat: & licèt inſint, & appareant aliqua nomina dei, nihilominùs illorum finis, & vltimus effectus

effectus ſemper tendit ad iſtud: ſed ideò illa Dei nomina apponunt, vt faciliùs legentes decipiantur, & credant per illorum nominum expreſſionem rem ipſam ſanctam atque deuotam eſſe. Et ex iſtis quamplurimas vidi & abſtuli de manibus maleficorum: & inter alia ſæpius vidi iſta verba inſerta. *agios otheos: agios iſchyros: agios athanatos: hoc eſt Deus ſanctus: Deus fortis: Deus immortalis: &c.*

¶ Clarum eſt, quòd hoc nomen *Acharon* eſt nomen Sathanæ, ſiue Beelzebub. *vt not. iij. Regum*, dum Elias diuino numine inſpiratus reprehendit Ochoziam Regem, qui derelicto diuino cultu Deos extraneos adorabat, dicens. *Nunquid non eſt vobis Deus veſter Deus Iſraël: vt catis ad conſulendum Beelzebub, Deum Acharon? de lecto quem aſcendiſti non reſurges* &c. Quidam alij admiſcent in ipſis ſortilegiis amatoriis partem aliquam chlamydis, aut camiſiæ filum, ſi habere poſſunt perſonæ maleficiandæ & cum illis & aliis mixturis componunt facturas ſuas: quidam verò capiunt auium aut brutorum inteſtina vel membra, ſeu aliam corporis vel membri particulam, prout quidã cepere iecur vulpis; oculos lupi aut illius caput: cor cerui; noctuæ inteſtina, aut bubonis: linguam milui, aut philomenæ, & ſimilium.

Ochozias rex increpatur.

Sortilegiorum mixtura.

¶ Nec putes, quòd ſola iſtarum rerum mixtura ſufficiat ad cauſandum prædictos amoris effectus, niſi adeſſent verba diabolica exorcizantia, & Sortilegi mens & intentio, prædicta omnia Sathanæ vouentis & veluti ſacrificia immolantis ad huiuſmodi turpes effectus: quẽadmodum enim per verum ſacerdotem immolatur hoſtia, quæ Deo creatori cum deuotione offertur: ita per iſtos maleficos & Sortilegas verum diuinum cultum imitantes violantéſque hæc eorum reproba ſacrificia immolantur, quibus oblatis & emiſſis precibus ſtatim efficiuntur à Dæmone conſecrata ſeu potiùs execrata, *per not. in d. c. nec mirum. §. ſed hoc quoſdam &c.* & ſanctus Auguſti *in lib. x. & xxi. de ciuit. Dei* idem teſtatur: vide. S. Thom *in trac. qq. diſ. q. x. verſ. nonum primæ partis in tit. de mira. & in ver. reſpondeo in fine.* alioquin ſequeretur, quòd quilibet alius Chriſtianus extra illorum profeſſionem, ſi haberet notitiam illorum verborum poſſet eadem conficere Sortilegia, & eodem effectus conci-

Conſecratio ſeu execratio facta à Dæmone.

pere,quod non eſt dicendum *per ea quæ ſuprà dicta ſunt: & per ea quæ habentur in d. c. nec mirum. §. necromantici. ver. ad hæc omnia.*

Sortileg. ſpecies Maleſ.

¶ Tertia ſuccedit ſpecies Sortilegiorum quæ malefica dicitur, & meritò: nam eſt illa nullum bonum,ſed omnia mala proueniunt, diuerſæ ægritudines ex ipſis Sortilegiis in humanis, aut brutorum corporibus exoriuntur: & mors quandoque ſuccedit citiùs vel tardiùs ſecũdùm venenorum atrocitatẽ,aut leuitatem: & iſta ſimiliter dupliciter fiunt: aut in corpore, aut extra corpus ſicut amatoria: excepto quòd fiunt diuerſæ compoſitiones.ſ.ex diuerſis ſpeciebus & mixturis:quia in ſpecie illà præcedenti vt plurimum interueniunt res dulces calidæ & amœnæ, humanæ naturæ placabiles, coadiuuantes naturalem calorem & potentiam luxuriandi,& ideò lex appellat illa bona, vel non mala venena: quæ non ſunt facta hominis necandi cauſa: *vt l. iij.§. hac adiectio.ff.ad leg.corn.de ſicar.* In hac verò vltima ſpecie,quę dicitur malefica,& propter odium vel indignationem,vt plurimum fit ad vindictam & vltionem alicuius iniuriæ:fiunt diuerſa, immò contraria ſortilegia & maleficia,in quibus mala venena.ſ. ea, quæ facta ſunt hominis necandi cauſa, vt plurimum commiſcentur quandoque plus,quãdoq; minùs,ſecũdùm quod iſti malefici grauiorem vel leuiorem quærunt inferre iacturam:&iſta pocula venefica ſunt communiter frigida, amara & noxia,& naturæ humanæ hominumque ſaluti contraria. *vt* dicit tex. *in l.& ſi excepta.& l.ſi.in pri.C.eo.tit.de maleſ.*

Et ideò lex appellat iſta mala venena, & non ſolùm punitur ille,qui ipſa potanda tradit:verùm etiam qui illa conficit,ſeu componit,tenet,& vendit. *d. l.iij § hac adiectio.* ex his enim variæ ac diuerſæ proueniunt in humanis aut brutorum corporibus infirmitates & ægritudines inſanabiles exoriũtur.ſ.febris,tuſſis phtiſis,phreneſis, dementia, dilucida interualla, inteſtinorum corroſio, cordis dolor intenſus, vel capitis, ventris mugitus, morbus ſonticus, membri debilitatio, nerui alicuius attractio, vel alia ſimilis calamitas, ex qua corpus paulatim conſumitur & abſque remedio medicorum tendit ad necem. Quandoque vero introducitur

Infirmitatum immiſſio.

ducitur virilis membri languedo, & debilitas renum in viro: in muliere verò vuluę arctatio aut matricis frigiditas & indignatio talis, ex qua vir redditur omnino impotens ad generandum: mulier verò incapax & vndique reproba ad recipiendum ſperma in coitu & ad concipiendum: ita quòd redditur inutilis pro matrimonio: & fit quandoque ſeparatio non dico thori, ſed ipſius matrimonij: & datur facultas iterum nubendi illis qui petunt diſſolutionem: & ego vidi ſemel in facto caſum huiuſmodi vbi mulier conquerebatur de viri impotentia, quæ ex maleficio huiuſmodi prouenerat, quæ durauerat per triennium, prout iura requirunt, adhibita poſtea ſeptima manu propinquorum fuit facta diſſolutio matrimonij, ſecũdùm quod habetur *in 1. & c. litera. de frig. & malefi. & not. doc. in c. fraternitatis eo. tit.* quas compoſitiones & mixturas iſti malefici ex pluribus ſpeciebus venenorum componunt, quædam ex herbarum foliis, feſtucis, aut radicibus, piſcibus, animalibus, aut reptilibus venenoſis, lapidibus, atque metallis. vide. S. Thomam *in trac. qq & x. primæ partis in tit. de miracu. ver. ſextũ.* quorum tamen quædam in liquoribus, quædam verò in pulueribus reſoluta tenent: & cum ipſis ſortilegia ſua fabricare ſtudent. Quidam verò ſunt, qui ſola verborum potentia hominem, aut brutum interimunt, aut ægrotare permittunt, & alia quædam miranda faciunt: *vt habetur in c. igitur genus. xxvi. q. iij. & diximus ſuprà hac q. in prin. & tetigi infra eo. q. ſeq.* quæ omnia dæmonis inſtructione & doctrina nouerunt ei, hæc ſunt in veritate, quæ reddunt humana corpora languentia vel moribunda ſæpe, licèt in ipſorum maleficiorum ſiue facturarum reſolutionibus ſpecies & materiæ quædam multùm extraneæ appareãt, prout aliàs vidi pluries, quòd prædicti maleficiati, poſtquam habuerunt remedium liberationis ſæpiùs ex pectore projiciunt, aut ex ore euomunt, vel interius per ſeceſſum emittunt acus, capillos, ferramenta, clauos, plumas, ſulphur, lapides, & res demum tales quas impoſſibile erat dictum maleficiatum potuiſſe comedere; non ſolùm integras, ſed nec fractas, vel minutim in fruſta conciſas vnde videtur quid mirandum: ſed dic (vt quidam dixerũt)

Verborum potentia maleficx.

Languores maficiati.

Vomitus maleficiati.

quod Sathanas ad maiorem hominũ deceptionem facit apparere dictas extraneas ſpecies in reſolutione facturæ vt res magis miranda videatur quandoquidem inſpiciũtur, & conſiderantur ea eſſe talis naturæ, formæ & qualitatis, quòd impoſſibile erat illa potuiſſe ingredi in corpore maleficiali per aliquam partem naturaliter:ſed in rei veritate non ſunt veræ ſpecies naturales: & quòd ſit verum apparet: quia illa emittuntur per vomitum: vel ſtercus & ſic inter illas materias liquidas apparent à principiò cumprimum exeunt de corpore: ſed ſi ſeruares materias illos biduo, triduo, aut quinque dierum ſpacio, prout aliàs ego ſtudioſè ſeruari feci, videres omnia ea liquefacta penitus, & ipſarum formas periiſſe totas. quodſi naturalia eſſent profectò in ſua priori ſiue primæua forma remanerent, nec poſſent per aliquos liquores aut humiditates corrumpi, maximè ferrum & lapides propter eius naturalem duritiem, vt manifeſtum eſt omnibus.

Claui, lapides &c. Euomiti an ſint ſpecies naturales.

Quidam alij dixerunt, quòd Dæmones vt res miranda videatur tunc temporis, quando maleficiatus prouocat ad vomitum, vel ad opus ventris velociſſimè & inuiſibiliter afferunt ibi ſpecies illas ſiue materias de quibus ſupra veras & naturales quas aliunde acceperant & attulerant ibi. Sed nota, quòd licèt Dæmon ſua potentia naturali hoc facere poſſet & tam dextro modo illas inſerere in vomitum, vel ſtercore maleficiati quod nullus hominum aduerteret:tamen prior opinio mihi magis placet, quòd ſint apparentes ſpecies ſub illis formis non naturales:quòd ſit verum apparet ratione prædicta: quia communiter non durant ſub illa forma, ſed breui tempore ſoluuntur in illis liquoribus, cum quibus mixta aduenerant:prout ego pluries vidi, & manibus propriis tetigi quæ à principio, vt dixi, apparebant veræ & naturales & retinebant in ſe neſcio quid duri, tamen breui tempore (vt prædixi) reſoluuntur & pereũnt.

Maleficia quomodo ingrediantur cubicula clauſa.

Quandoque verò iſtæ mulieres maleficæ ſiue malefici media nocte ingrediuntur thalamum perſonæ maleficiandæ (in quibus quomodo & qualiter ingredi poſſunt maximè quãdo oſtia & feneſtræ ſunt omnia clauſa & fortiſſimis ferris, & clauibus concluſa, dicetur infra

ea

ea q. viij.)& maleficiandum ipſum, ſiue maſculus ſit, ſiue fœmina dormientem ſuis liquoribus, aquis, oleis, aut pinguedine, ſiue aliis ſimilibus vnctionibus plura & diuerſa venena continentibus inungunt quandoque femora, quandoque autem ventrem, aut caput, guttur, pectus, vel coſtas, ſeu aliam partem corporis perſonæ maleficiandæ, quæ ſit dormiens nihil ſentit: & eſt tanta vis & potentia illius vnctionis, quòd paulatim durante calore ipſius dormientis ingreditur intus carnes, & vadit ad penetralia cordis & viſcerum maleficiati: vnde paulò poſt cauſantur ingentes dolores in corpore maleficiati, cùm primùm ſcilicet maleficium vel factura (vt dicunt) tangit inteſtina maleficiati, illuc ſuccedunt maximi vlulatus & lamentationes quàm crebræ: & hoc vno modo Sortilegia venefica fiunt in corpore, quia maleficium ſiue factura tangit inteſtina. Alio modo fiunt ſimiliter in corpore per cibum, aut potum, quia illa eorum venena, & maleficas mixturas, in puluerem vt plurimùm redactas, in vino vel ferculis intromiſcent, & iſto modo tradunt mala fercula & peſtiferos potus ignaris, & his, qui bona fide cum eis comedunt vel bibunt: & ideò conſulo omnibus, vt quàm maximè præcaueant ne comedant vel bibant cum his, qui dicuntur malefici, aut cum mulieribus maleficis: ſed fugiant eorum vel earum conuerſationē: & meritò conſtituit Imperator, quòd iſtorum conuerſationem & amicitiam, quamuis vetus ſit, vnuſquiſque omnino fugiat. *l. nullus. C. de mal. & math.* quia ſunt inimici humani generis & hoſtes communis ſalutis. vt dicit *tex. in l. & ſi excepta. in prin. & l fi. C. eo. tit.* ſemperque ſtudent inferre aliqua mala in humanis corporibus, vel in bonis, & hoc faciunt Dæmone inſtigante, vt ſemper operantur malum contra aliquem ex Chriſti fidelibus: & neceſſe eſt quòd hoc faciant imperante Sathana, poſtquam illius imperio ſe ſubiecerunt & promiſerunt obedientiam. *vt latiùs diximus ſuprà. ea q. in princ. in ſecunda ſpecie.*

Vnctiones neſica dormientes in thalamo maleficiandis illata.

Conuerſatio maleficarum fugienda.

¶ Alio modo fiunt hæc maleficia ſcilicet extra corpus, quod eſt, quando iſti malefici abſcondunt in capite lecti, vel in alia parte ſuper qua maleficiandus iacere debet ipſa venefica ſortilegia, aut ſub limi-

Malefica extra corpus.

ne oſtij cameræ abſcondunt eadem, dummodo perſona maleficianda ſuper illis tranſitura ſit,& illa pedibus calcare contingat: quia ſtatim facta calcatione quando ſunt in limine, vel facta iacentia corporis quando ſiunt in lecto, factura ipſa ſortitur effectum, & recipiunt quandoque certa venena adeò atrocia & furibunda, quibus pedibus calcatis ſtatim perit qui illa calcauerit: quædam alia ſunt, quæ non ſtatim occidunt, ſed ſpacio duorum trium, vel octo, aut. x. dierum plus vel minùs, ſecundùm quod voluerint ipſi malefici: quia ſciunt illa temperare prout ex pluribus confeſſionibus reorum iſtius criminis accepi, qui ſimiliter faſſi ſunt ex quibus rebus conficiuntur & qualiter fiat illorum temperatio & quem effectum operantur ſingula, quæ hîc referre non licet: ſufficiat tibi ſcire, quòd hæc fieri poſſunt arte & induſtria Dæmonis ex rebus naturalibus miniſterio & opera ſortilegi interueniente, vt fatetur Sanctus Auguſtinus *in lib. x. de Ciuit. Dei. & habetur. xxvj. q. v. c. nec mirum. circa finẽ. & l. multi. & l. eorum. in principio. cum pluribus alijs legibus. Cod. eodem titulo.*

Maleficia in limine oſtij vel ſub puluino lecti aliquando recõduntur.

Et nota vnum, quòd in omnibus Sortilegiis cuiuſcunque ſunt ſpeciei ſemper interueniunt verba quædam malefica, opus illud quodcunque ſit Dæmoni conſecrantia, & eius auxilium ad id faciendum, ſiue potiùs machinandum inuocantia.

¶ Concludo igitur in hac materia, quòd in quolibet Sortilegio tria concurrere debent, perſona malefica, ſcilicet profeſſa, verba conſecratiua, & materia conſecrata, & ad illum effectum compoſita: excepto maleficio incantatoris quod verbis tantùm perficitur: *vt habetur. xxv. q. iv. igitur genus. & v. q. nec mirum. & ſuprà diximus hac ea. q. in princ.*

CAP.

CAP. IV.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia quibus in locis vel temporibus fabricari ſoleant.*

2 *Lucem odit & fugit qui malè agere intendit.*

3 *Chriſtus luci comparatur, quia veritas eſt.*

QVARTO quæro † quibus locis & temporibus hæc Sortilegia fabricantur: & vbi ipſi Sortilegi & alij ſimiles conuenire ſolent. Reſpond. quòd vt plurimùm in locis ſylueſtribus, occultis, ſubterraneis, & ab hominum conuerſatione remotis, & peregrinis, ruinoſis, atque deſertis, & ſemper dè nocte fiunt: *vt not. in cap. Epiſcopi. xxvj. q. 5.* Ratio poteſt eſſe duplex. prima, quia Dæmon poſt caſum ex paradiſo effectus fuit obſcurus, & tenebroſus, vt concludunt communiter Theologi & maximè. S. Thom. *in Tract. qq. q. xvj. art. j. & vj. in tit. de dæmon.* conſequens eſt, quòd omnia opera quæ ipſe facit fiant in obſcuro & tenebroſo loco, & tempore, eò maximè etiam quia opera ipſa ſunt peccata, quę communiter dicuntur nigra & oppoſita luci veritatis, virtutis, & iuſtitiæ, meritò conficienda ſunt tempore nigro & obſcuro: quia dici ſolet communiter quòd † qui malè agit odit lucem. *xviij. q. ij. pernicioſam & de pœnit. diſt. 1. item ſi ante.* † Lux enim veritatis illa, quæ illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, quòd eſt Chriſtus. *vt habetur Io. 1. 3. 5. & 8. c. & l. inter claras. in prin. C. de ſum. trini.* & eſt lux interna, quæ clarificat animam & intellectum hominis *de conſe. d. iv. in prin.* Sathanas. n. virtutib. bonis operibus, & veritati, quantũ poteſt, aduerſatur, ex quo ipſe mendax eſt & tenebroſus: *vt ſup. diximus*, nimirũ ſi loca ſordida, obſcura, & tenebroſa ſibi elegit ad ſimilitudinem ſui: *vt no. Io. iij. t. & lxxxj. d. valent interdũ.* Secũda redditur ratio, quare potiùs de nocte, quàm de die hęc opera fiũt: quia ſi de die fierent poſſent videri ab aliquo & faciliùs diſcoperirentur eorum maleficia, & deuenirent ad notitiam curiæ, & iuſtitiæ, ac proinde faciliùs caperentur.

Dæmonis operatur obſcurè

punjrentúrque. ne igitur tam facilè detegantur, & impediantur eorum opera fieri, & ſacrificia celebrari faciunt de nocte in locis prædictis, vt à nemine habeant impedimentum, *per ea quæ ſuprà dicta ſunt. & no. in d. ca. Epiſcopi. xxvj. q. v. & c nec mirum. ea. q.*

CAP. V.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi quibus rebus, mixturis, et inſtrumentis communiter vtantur.*
2 *Sortilegiis, per tacita profeſſionis homines exercẽdis, quæ ſoleant inſtrumenta concurrere.*
3 *Sortilegii amatorii inſtrumenta quæ eſſe ſoleant.*
4 *Tentationi Diabolicæ nemo reſiſtere poteſt abſque gratia diuina.*
5 *Diabolus ſummopere abhorret ſignum ſanctæ Crucis, & inſignia Dominicæ paſsionis.*
6 *Diabolus duas manus habuiſſe dicitur: vnam attrahentem, alteram compellentem.*
7 *Memoria paſsionis Chriſti expellit Diabolum.*
8 *Mulicbris ſexus fragilis & ad malum labilis eſt.*
9 *Sortilegium veneficum quibus inſtrumentis exerceatur.*
10 *Venena mala quæ dicantur.*
11 *Venena non mala quæ, et quare dicantur.*
12 *Imagines an in ſortilegijs aliquid operentur.*

QVINTO quæro quibus rebus, mixturis & inſtrumentis vtuntur iſti ſortilegi ad hæc ſua ſortilegia fabricandum? Reſpond. quòd varijs, atque diuerſis, quorum pars maior declarata fuit ſuprà. eod. q. iij. nihilominùs ad maiorem expreſſionem: quia materia iſta non eſt minùs confuſa quàm diffuſa, dicam

ſam aliqua vltra ea quæ ibi dixi:

¶ Aut loquimur de prima ſpecie, quæ eſt diuinatiua, in qua quandoque verſantur ſortilegi qui ſunt profeſſionis expreſsè: aliquando hi, qui tacitæ ſunt profeſſionis.

¶ Primo caſu, dic quòd quotieſcunque ſunt in celebratione ſacrificiorum omnibus ferè & eiſdem inſtrumentis vtuntur ad ſacrificandum quibus vtuntur noſtri ſacerdotes Chriſtianæ religionis, & cum illa reuerentia cultum Dæmonis ſub idolorum forma celebrare ſolent, & offerre preces, quibus veri ſacerdotes Chriſtianæ religionis verum diuinum cultum venerantur, *vt not. Io. lec. in ſum. confeſſ. in tit. de ſortileg. c. j. & 2. & not. in c. nec mirum. 26. quaſt. 5. & in capit. contra idolorum. 26. quaſt. 4. ibid. dict. Archid. Gemin. & alij*, vbi expreſſa fit & *not. gloſ. in capit. accuſatus. §. ſanè de heret. lib. 6. &* mentio de iſtis ſacrificiis: in locis enim quæ ſuprà proximè diximus, quæ ipſi retinent loco templorum, ſolent ſæpius conſtruere & ſuper eiſdem ponere idola & alias diuerſas imagines, quibus in ipſis ſacrificiis & precibus offerre ſolent thura & alias diuerſas fumigationes: deferunt etiam tunicas quaſdam loco camiſiæ, cottæ, tunicellæ, planetæ, vel piuialis, & cum illis celebrant ſacrificia, habentque inter ipſos quoſdam qui meliùs ceteris ſunt depoſiti ad illas ceremonias exercendum, quos illis præponunt & appellant ſacerdotes, ſicut apud veteres dicebantur ſacerdotes Cybelis, ſacerdotes Apollinis & ſimiles: & nunc idem obſeruant Iudæi inter ſe. iſti enim ſunt, qui ſacrificia ipſa manibus propriis celebrant & miniſtrant & maximo reuerentiæ cultu diabolum venerantur, ac ſi verè eſſet illorum Deus, & hoc eſt in quo diabolus ſummopere delectatur, vt adoretur. *d. c. nec mirum. & per S. Tho. in ſum. q. 95. art. 3 in fi. de ſuperſtit. & habetur Matth. 4. c.* quibus completis ſacrificiis ipſi ſortilegi ſuas proponunt interrogationes de his, quæ noſcere cupiunt & ab ipſis idolis voce diabolica reſponſa ſuſcipiunt de futuris, ac de præſentibus occultis ſecundùm quod ipſi magis ſcire cupiunt, licèt futurorum reſponſa ſint vt plurimum dubia: & ad plures ſenſus accommodanda, quoniam futurorum ipſe Dæmon eſt igna-

Sortilegiorum ſacrificia quibus locis fiant.

Sortilegiorum interrogationes de præſcientia futurorum.

tus, quatenus vellet illa prædicere ex certa ſcientiã prout ſunt in ſuo eſſe, de quo latiùs dicam infra q. ſeq.

Sortilegiis tacitis quæ inſtrumenta coucurrunt.

¶ Secundo vero caſu quando ipſa ſortilegia fiunt per homines, quia ſunt tacitæ profeſſionis, & tunc diuerſa interueniunt inſtrumenta, quandoque illa faciunt in in aqua per hydromantiam: quandoque in igne per pyromantiam: quandoque in terra per geomantiam: quandoque verò vtuntur aëre, quando faciunt per aërimantiam: vt latè ponit & declarat iſta d. Hoſtien. *in ſum. de ſortilegiis.* §. 2. quandoque faciunt illa ex inſpectione inteſtinorum auium animalium, aut per eorundem voces, garritum, occurſum & ſimilia: *vt latè diximus ſuprà eodem q. 2. & habetur in c. igitur genus. 26. q. 4. & q. 5. nec mirum. & Io. lec. in ſum. confeſ. in titu. de ſortilegiis, q. 2. ver. diuinatio.* alij reſpiciunt in aſtrolabio, vel in clauicula Salomonis *vt in c. 2. extra eodem titulo.*

¶ Si verò loquimur de ſecunda ſpecie ſortilegiorum amatoria diſtingue: aut ipſa ſortilegia fiunt in corpore: aut fiunt extra corpus. hæc enim diſtinctio non conuenit priori ſpecie: in corpore enim communiter fieri ſolent per cibum vel potum *vt l. 3. §. hac adiectio. ff. ad leg. corn. de ſica. & l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœnis. & l. eorum in princip. & l. multi. C. de malc. & mathe.* in quibus poculis & mixturis comeſtibilibus commiſcentur multa quæ latè diximus ſupra *eodem. quæſt. 3.* non expedit iterum repetere *vide ibid.*

Sortil. amat. extra corpus interueniunt ligaturæ.

¶ Si verò fiunt extra corpus, & tunc interueniunt quædam ligaturæ, quas ipſi magiſtri conſuunt in chlamyde maleficiandi, aut in alia parte latenter abſcondunt, ſicut in lecto inter plumas vel matras, aut ſub limine oſtij vel alio loco ſuper quo perſona maleficianda tranſitura, aut iacitura ſit: & vltra ea quæ diximus ibi. *in 3. q.* adde quòd ipſi ſortilegi admiſcent ſæpius in iſtis amatoriis aquam benedictam ſcilicet fontis bapriſmatis, aut communis amphoræ exiſtentis in eccleſia: aut oleum ſanctum baptiſmatis, criſmatis aut extremæ vnctionis: ramos oliuarum benedictarum: frondes palmarum: candelas benedictas: ſacros agnuſdeos: thura benedicta cerei paſchalis, & his ſimilia. Quandoque autem capiunt

al qua

aliqua ex reliquiis ſanctorum martyrum, ſi habere poſſunt ſcilicet particulas oſſium, capillorum vel veſtium: alij autem capiunt fruſtula quædam indumentorum ſacerdotalium, aliorúmque panniculorum benedictorum, quibus ſacra miniſteria venerantur celebrantúrque ſicut caſulæ, corporalis, purificatorij, tunicellæ, manipuli, amicti, ſtolæ candidæ, lapidis ſacrati, mappę altaris, planetę, ſudarij, calicis & ſimilium: & iſta omnia vel eorum partes admiſcere ſolent in ipſis ſortilegiis amatoriis adhibitis eorum nephandiſſimis precibus & diabolicis verbis ad turpes libidinis actus, tot ſacramentorum & aliorum ſacrorum perpetrantes abuſum: nec obmittam vnum quòd quidam ex his, qui ſunt expreſſæ profeſſionis deferunt quandoque imagines quaſdam ad loca ſacrificiorum terræ vel ceræ aut gummarum: ſeu alia quauis mixtura, confectas illáſque baptizant priùs nomine perſonæ maleficiandæ ſub deuotione & inuocatione diaboli, cum eiſdem cæremoniis quibus vti ſolent noſtri ſacerdotes in vero baptiſmate, & adiiciunt quædam verba valde turpia & nephanda, quæ hîc inſerere non placet, ne quenquam fortaſſe nimis curioſum ad illorum experientiam concitarem: quamuis alius extra profeſſionem effectus huiuſmodi efficere non poſſet, vt *latiùs, diximus ſupeà in fin. 4. quaſt.* quibus imaginibus quandoque aperiunt pectora, & ipſarum corda ingenti calore ignita reddunt: aut tantùm detinent quòd liqueſiunt, putantes quòd eodem modo cor hominis maleficiandi vel mulieris ſimili amoris ardere aduratur, ſeu mollificetur: & obediens reddatur ad votum ſortilegi vel amantis: ſed ſtulti non aduertunt quòd Dæmonis fallacia vehementer decipiuntur, *vt aliàs diximus ſuprà in dict. iij. quaſt.* & tamen poſteà appareat quòd mulier flecti videatur & amari incipiat, id non prouenit virtute & potentia ſortilegij: ſed diabolicæ tentationis & opera extrinſeca alicuius hominis qui ipſam ſollicitat & perſuadet: vt diximus *ſuprà d. iij. q.*

Particulæ indumentorum ſacerdotalium ſortileg. amat. miſcentur.

Imagines ad locum ſacrificiorum à Sortil. deferuntur.

¶ Pro cuius corroboratione adde quod dixit Sanctus Bonauent, *in ſecundo ſententiar. diſtinct. xxviij. numero.*

ro. 39. vbi dicit quòd tanta eſt vis diabolicæ tentationis, quòd homo iſti abſque diuina gratia reſiſtere non poteſt: non quòd hominem præciſè compellat ad peccandum propter liberi arbitrij poteſtatem & gratiam paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti: ſed tanta eſt quandoque ad malum hominis inclinatio & voluntatis pronitas, quòd niſi eſſet aliud ſuſtentans neceſſe haberet homo quandoque motu voluntatis in malum incidere.

Tentatio diabolica.

¶ Diabolus enim nihil eſt quod magis timeat & vehementer abhorreat, quàm ſignum ſiue figuram crucis: & memoriam Paſſionis Domini noſtri Ieſu Chriſti: & ratio eſt quia ante aduentum Chriſti, & illius paſſionem, diabolus habebat mirabilem poteſtatem ſuper omnes homines viuentes: habebat enim duplicem manum, vna, quæ dicebatur manus attrahens: altera, quæ dicebatur manus compellens. Manus enim attrahens erat illa.

Manus attrahens Diaboli.

¶ Poteſtas, qua ipſe Sathanas attrahebat ad limbum omnes iuſtos & ſanctos viros. Manus verò compellens erat illa poteſtas præcipitandi hominem in malum, vel per fallaciam, vel per violentiam: quem tunc tentabat vt Draco, tentabat vt Leo. omnes enim homines vel per fraudulentiam, vel per violentiam ſuperabat. quæ magna ipſius poteſtas debilitata fuit per paſſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti, per quem apparuit lumen veritatis, & interiùs per diuinam inſpirationem, & exteriùs per humanam inſtructionem, ita quòd nos omnes & manibus illius liberauerit, & propterea Diabolus tam fortiter abhorret memoriam paſſionis prædictæ: per quam eius potentia debilitata fuit, & nobis liberi arbitrij vires, & poteſtas grandiùs reſtituta eſt: nihilominus remanſit ſibi illa generalis tentandi facultas, quam poteſt contra omnes in differenter exercere Deo permittente; immo contra ipſummet Ieſum illam experiri voluit: *vt habet. Math. iiij. c.* non tamen habet nunc illa per modum violentiæ: ſed perſuaſionis & fraudulentiæ, quorum tot & tantas ipſe habet, vt vix homo illis reſiſtere poſſit. iſta ſunt verba not. S. Bonauenturæ *in ij. ſent. diſt. xix q iij. num.* 22. *&* 23.

¶ Redeun

¶ Redeundo nunc ad propoſitum dico non eſſe mirum, ſi mulier pudica ex ſe quandoque flectitur ad libidinem & dirigit cor ſuum ad amandum illum quem priùs nullo modo cognouerat: quod ſolum prouenit ex illa feſtina & inſatiabili dœmonis tentatione, quæ intrinſeca eſt, ſollicitans animam, accedente poſteà Sortilegi extrinſeca operatione ſermonis ambaſiatæ literarũ amatoriarum, & alijs ſimilibus extrinſecis ſollicitationibus, quæ propriè ſunt cã immediata lapſus ipſius mulieris vt incidat in laqueum. & qui muliebris ſexus fragilis eſt facilè decipitur, flectitur, & apprehenditur. *vt habetur in c. forus. de ver. ſig. & not. glo. in cap. 1. de cland. deſpon. xxiij. q. vij. quod propoſuiſti: & q. v. c. ada. & c. mulier. & dixi. in eo. q. vi. in fin.* Sortilegia verò ipſa, qualiacunque & quotcunque ſint, non ſunt cã immediata flectendi pudicum animũ &c. ſed dicuntur cauſa mediata & remota, propter quæ dæmon magis deliberatè ſtudet illam tentare & capere in laqueum, poſtquam per turpem abuſum illũ ſacramentorum in grauem offenſam diuinæ maieſtatis obtinũit diuinum cultum proſterni, & ipſe vt Deus adorari, & hoc eſt quod ipſe magis deſiderat, quàm aliud. *vt aliàs diximus ſuprà. q. precedenti & latiùs dicam infrà in fine huius. q.*

Mulier fragilis & flexilis.

¶ Tertiæ ſpeciei inſtrumenta ſimiliter plurima ſunt, quorum partem vidiſtis ſuprà *in iij. q.* quibus aliqua ſuperaddam: ideò dico, quòd aut fiunt in corpore per cibum vel potum, aut extra corpus aliquo ex modis prædictis. primo caſu nota vnum breuiter & & generaliter, quòd omnia per Sortilegia ſiue maleficia venefica, qui fiunt in corpore non fiunt abſque veneno, ſ. omnes illę mixturæ, cõpoſitiones & pocula ſunt mixta veneno, aliqua mitiori, vt minus officiant; aliqua verò atrociori, vt citius vulnerent, occidant, quæ (*vt dixi*) ex diuerſis rebus conficiuntur: quædam ex herbarum folijs, feſtucis, aut radicibus: quædam ex venenis ſerpentum: quędam ex reptilibus terræ, animalibus, vel piſcibus venenoſis, lapidibus, ſulphure, gummis, ære, plumbo, argento viuo, quod ipſi Mercurium appellant aliiſque diuerſis metallis in puluerem redactis, ſeu alio modo combuſtis: & ſic ex rebus naturalibus illa componunt dæmonis inſtructione docente: &

hæc

in poculis amatoriis communiter commiſceri ſolent. *d.l.iij.§.adiecto.& d.§ qui abortionis.& ibi.Bar.*

¶ Aut illa fiunt extra corpus ſcilicet extra cibum vel potũ,& diuerſas ſimiliter vnctionũ mixturas & venenorum compoſioiones accipiunt, quibus maleficiandorum corpora dormientium linire & perſtringere ſolent, & quàm primùm ipſa vnctura ad præcordia penetrauerit, quę facilè penetrat ſtante calore dormientis, ſtatim audiũtur gemitus & maximi vlulatus inſurgũt,quos perſona maleficiata dolore quam graui ſuſtinere non poteſt.

Sortilegia recondita. ¶ Quidam alij ſortilegia huiuſmodi ſub alia forma compoſita conſuunt latenter in chlamyde, aut abſcondũt in lecto ipſius maleficiandi,ſeu in aliquo loco ſubterraneo fouea facta aut ſub limine oſtij ſuper quo deſtruẽdus trãſiturus ſit:& pedibus illa calcare contingat.

Sortilegia in reſiduis hominum. ¶ Quidam autem capiunt reſidua quædam ex corpore perſonæ maleficiandæ ſcilicet capillos,dentes,vngues, pilos, ſiue ſetas corporis,ſanguinem, ſi habere poſſunt, aut particulam pelliculæ manus vel pedum.

¶ Alij verò capiunt particulas veſtium earundem perſonarum, caligarum, ſolearum, ſiue plantarum,calciamentorum,camiſię,diploidis,biretri,ſcuffæ, aut veli muliebris,cinguli ſiue zonę:ſtringarum & ſimilium.

Sortili per particulas cadauerum ſuſpenſorum. ¶ Quidam etiam capiunt particulam alicuius cadaueris eorum ſcilicet qui iam ſepulti fuerunt & vt plurimum quærunt illorum cadauera, qui furca ſuſpenſi aut alia turpi morte periere:& illorum vngues quandoque, aut dẽtes,capillos,aures,oculos,barbam,manum,pedem, vel digitum,aut aliquod ex eorum inteſtinis[ſcilicet cor, iecur,epar,ſiue pulmonem, militiam rectè ventris patrẽ, aut inteſtinorũ pinguedinẽ,neruos, oſſa, vel carnẽ,& cũ iſtis aliis & ſimilibꝰ turpiſſima cõponũt ſortilegia. Quidã alij capiunt particulas quaſdã veſtiũ ipſorũ cadauerũ cũ quibus humati fuerunt. quidã alij capiunt chordã ſiue capiſtrũ viri laqueo ſuſpenſi, aut illius camiſiã & cũ illis ſimiliter quã plura mala turpiſſima execrãtur,nec verentur nocturnis temporibus cadauera ipſa exhumare, aut ipſimet in ſepulcris ipſorum intrare.& hæc pluries habui in facto Romæ & ab ipſis rei in eorũ examine per plures ſpontaneas confeſſiones accepi, quæ quidem omnia fuerunt per demonſtrationem ad oculum verificata. Qui-

dam verò ceperunt auium aut ferarum inteſtina, membra, oſſa, plumas, vel ſetas, quid de oculis, aut capite, vel dentibus lupi: quid de iecore vulpis, pedibus vel cornibus cerui, capite vel lingua milui, pedibus vel vnguibus caſtoris: quid de ore vel becchò aquilæ: quid de galli criſta & teſticulis & aliis quampluribus.

¶ Quidam ſunt, qui imagines ceræ vel alterius mixturæ conficiunt, illáſque portant ad loca ſacrificiorum, quibus completis imagines ipſas ſub nomine perſonæ maleficiandæ certis adhibitis cæremoniis baptizant omnia opera ipſorum cum deuotione Sathanæ offerentes, quibus ſic oblatis & execratis imaginibus ignem ingentem apud ipſas confouent, illáſque ſpinis, acubus, clauis, vel aliis rebus acutis, quandoque in vultu, in gutture, in renibus, pectore, femore, coſtis, aut ventre, vel ſimilibus locis perforant & cruciant; deprecantes continuè vt verum corpus maleficiandi eaſdem patiatur punctūras & pœnas: & eiſdem doloribus crucietur: ac ſi eius corpus his inſtrumentis verè perforari contingeret: & licèt ſæpius perſona maleficiata in eodem corporis parte ſimiles dolores intolerabiles patiatur; nihilominùs nō proueniunt virtute vel potentia dictarum imaginum vel ſacrificiorum: ſed potiùs ex vnctionibus & aliis mixturis veneficis, quas adhibent corpori ipſorum maleficiatorum, *vt ſuprà dictum eſt in iij. q.* Sed quæro nunc ſi dictæ imagines nihil proſunt, nec operātur effectum in ſortilegio, quare fiunt. Reſpond. quòd licèt ex iſtarum imaginum immolationibus non ſubſequantur imediatè effectus *de quibus.s.* tamen ex longinquo & mediantè ſequuntur, quia Dæmon inter alia deſideria ſua hoc maius habet vt adoretur ab homine ad ſimilitudinem Dei, *vt ſuprà proximè dixi*: ſed vt prōpriùs & faciliùs adorationē ipſā cōſequatur & augeat docuit ſortilegos ſuos hæc ſortilegia per imagines fabricare, illáſque primò, & ante omnia baptizare: cum illis preces more ſacerdotali offerre ad hoc, vt cultus ſuæ adorationis amplificetur & latius extēdatur, & ſub iſto colore captādi amorē, inferēdi ægritudinē, inueniēdi theſaurū, vel alia ſimilia decipit iſtos ignaros: nihilominùs opus maleficij perficitur veneniſ, q̄ ſūt propè cā immediata ęgritudinū: iſtę verò imagines dicūtur cauſa mediata, propter quā Dęmō diligen-

Imagines an proſint effectui Sortileg.

Imagines cur Dæmon à Sortilegis fabricari doceat.

tiùs ſatagit ad inſtructionem venenorum & illorum exhibitionem, ita quòd perſona maleficiata audiat quid habet in corpore:& imò iſta dicitur cauſa remota & mediata ad maleficium:mixtura autem poculi aut vnctionis eſt cauſa immediata: *vt no.in c.nec mirum. xxvj. quaſt.v.*

¶ Ex quibus vides, quòd Sathanas ſub diuerſis ſignis, inſtrumentis, mixturis, compoſitionibus, ligaturis, characteribus, atque figuris inſtruit ſortilegos ad conficiendum diuerſa maleficia ſecundùm diuerſas hominum opiniones, quas proſequi intendunt: & vt faciliùs Dæmon ſimplices credentium animos fallaciis ſuis apprehendat, ſæpiùs ſortilegia ipſa ſub aliquo tegmine ſanctitatis abſcondit, aut cultu veræ deuotionis obumbrat, vt res videatur honeſta & ſanctitatis deuotione foueri, & ideò iſtę mulierculæ vel ſimiles in diſſolutione dictorum Sortilegiorum ſemper quaſi iubent dicere Angelicam ſalutationem, ſiue Dominicam Orationem, hoc eſt, *Aue Maria*, vel *Pater noſter*, ad deuotionem alicuius Sancti Apoſtoli vel Martyris, ſeu Sanctarum Virginum: ad deuotionem verò Dei, & beatiſſimæ paſſionis, ſeu Virginis Mariæ nunquam, nec reperies etiam quòd faciant vnquam dicere Symbolum fidei, ſcilicet, *Credo in vnum Deum, &c.* & hoc eſt quòd Diabolus vehementer abhorret: *vt aliàs diximus ſuprà.ea.q.* quia per illud fidei Chriſtianæ obſeruantia & Dæmonis excluſio demonſtratur: ipſæ verò mulieres aut viri remedia huiuſmodi vt plurimùm faciunt inſtructione & ſuffragio Diaboli: & imò dicuntur ſuperſtitioſa & reproba: *vt latiùs dicemus.infrà. in ſeq.q.* vbi pleniùs examinabimus iſtum articulum, an & quando liceat maleficiatum contrario maleficio liberare: & quomodo & qualiter cognoſcatur, an remedia iſta ſint ſuperſtitioſa & reproba vel non, & caſu quo ſint damnata, qua pœna puniatur qui illa ſcienter exercet, *ibi dicetur.*

Dæmon cur Sortilegia aliquo velamine ſanctitatis pretexat.

CAP.

CAP. VI.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegium an effectum à rebus vel ſimplicibus vel mixtis ſortiri dicatur.*
2 *Intellectus angelicus an poſt lapſum fuerit obtenebratus vel diminutus.*
3 *Natura angelica eſt præteritorum & præſentium occultorum optima interpres.*
4 *Diabolus cognoſcit omnia malefacta occultiſſima.*
5 *Futurorum duplex cognitio.*
6 *Diabolus futura prædicit licèt fictè.*
7 *Exemplum mirabile ſortilegij.*
8 *Obliuio an cadat in dæmonem.*
9 *Diabolus multa cognoſcit.*
10 *Diabolus poteſt multa artificiosè ſortilegia docere, etiam in cõmodiſſima, & humanæ naturæ contraria.*
11 *Matrimoniũ Sortilegio contractum diſſolui poteſt.*
12 *Eccleſia an ſortilegiis fidem adhibere poſſit.*
13 *Exemplum ſortilegij impedientis coitum & virtutem generatiuam.*
14 *Sortilegi an eorum arte, & dæmonis ſuffragio poſſint aëris mutationem inducere.*
15 *Deus quare permittat diabolum ſuam diuinitatem deturpare & perſequi.*
16 *Sortilegum conſulere, aut ad executionem ſuæ artis prouocare an impunè liceat.*
17 *Infirmitates corporales an poſſint licitè ſortilegiis amoueri.*
18 *Remedia qualiter ſunt ſuperſtitioſa vel naturalia iudicanda.*

SEXTO quæro quomodo poteſt eſſe, quòd ex præmiſſis rebus ſimplicibus aut mixtis effectus ſortilegiorũ huiuſmodi,& tot accidentia in humanis corporibus ita fortiter cauſentur, ſeu etiam tollantur, aut futurorum occultorumvé reuelationis tã claré ſuccedere poſſunt: nam quibuſdam ridiculum potiùs quam credibile eſſe videbatur, quòd ex tactu vnius imaginis ceræ cretæ, aut alterius mixturæ ſi tangatur in aliqua parte ſui corporis per maleficum, in eadem parte corporis perſonæ maleficiandæ ſtatim exoriatur infirmitas,& cauſentur dolores intenſi, aut amoris cupiditas,& vehemens libido preparet incendia cordi,& ſic de ſingulis alijs ſortilegiorum ſpeciebus: hæc enim videntur eſſe ſatís remota à credulitate recti iudicij, & tamen in rei veritate effectus & accidentia huiuſmodi negari non poteſt, quod veniunt atque recedunt opera & miniſterio dictorum ſortilegorum.

¶ Et immò pro faciliori ſolutione iſtius dubij. Videndum eſt primò de virtute & potentiã dæmonis, quæ & qualis ſit,& quam pietatem habet ſuper homine, qua cognita facilis redderetur ſolutio iſtius dubij.

¶ Sciendum eſt enim quòd anhelus ſathanæ, qui eſt propriè diabolus, mirabilem habet virtutem & pietatem cognitiuam circa naturalia & ſecreta naturæ: plus enim de his ipſe ſolus eſt inſtructus & bene informatus, quàm omnes homines de mundo ſimul: ita dicunt Theologi, & maximè, S.Thom. *in trac.qq.q.16.art.6.in tit.de demon.* S.Auguſt. *lib.10.de ciui. Dei.ſi. & habetur in c.nec mirum.* 26.*q.5.* ex quo enim ipſe Angelus eſt ſubſtantiã ſpiritualis eſt pura intelligentia habet omnes virtures intellectiuas & omnia ſecreta naturæ, quæ naturaliter ſpectant ad angelum ſiue bonum ſiue malum, de quibus latiùs per eundem Thom. *in dicto libr.qq.q.16. ar.3.4.2.6.& per totum de dæmoni & q.6.arti.4.& 6.in titu.de mira.*

¶ Deus enim, dum à principio creauit naturam angelicã in paradiſo eandẽ virturẽ & poteſtatem dedit angelo Sathanæ, quam dedit angelo lucis: quia à principio omnes lucidos & preclaros creauit ita dicũt omnes Theologi,& habet *Ezech.28.c* dũ loquitur diabolo figuratiuè in perſonã regis Tyri dicẽs. *Tu ſignaculũ ſimilitudinis, plenus ſapiẽtia,& perfect⁹ decore, in delitijs paradiſi Dei fuiſti, &c.*

Angelus omnibus omiſſa eſt eadem poteſtas.

lapidum ignitũ orambulaſti, perfectu in viis tuis à die conditionis: donec inuenta eſt iniquitas in te. Peccaſti & eiecite dè monte ſancto Dei & perdidi te: O Cherubin, hæc dicit Dominus Deus habetur etiam de hoc de conſe. diſt. v. j. hi duo. & no. 26. q. j. nec mirum. §. *ſed hoc quoſdam &c.* vbi S. Aug. loquens de accutiſſima intelligentia diaboli dicit, *quantò magis poteſt diabolus, cognoſcere ægritudinem eſſe mortalem vel non, ſi hæc eadem cognoſcit homo per quaſdam coniecturas & ſigna, multò magis illa cognoſcit diabolus, quem angelica poteſtate ſublimen per prophetica oracula fuiſſe teſtantur.* idem dicit Thom. *d. q. 16. de modo.* Quàm primùm igitur Sathanas, qui tunc propter illius ſummam pulchritudinem & ſplendorẽ Lucifer vocabatur, incidit in peccatum ſuperbiæ cũ ſuũ creatorẽ, volens ſe facere æqualem Deo, credens poſſe exercere vires ſuas in cælo, & alij prenominatim præter & contra Dei voluntatem, ſtatim ipſe cũ ſequacibus ſuis de cælo expulſus fuit: & per ſua æterna habitatione ſtatutus fuit infernus locus teterrimus & tenebroſus & propterea perdidit omnem beatitudinem, ſedem cæleſtem, diuinæque maieſtatis ſpeculationem: lux cæleſtis candoris conuerſa fuit in tenebris. Hinc quæri poſſet an intellectus diaboli per peccatum fuerit in tenebris: ita quod non habeat lucem illam intellectus cognitiuam ita ſubtilem & elaram, ſicut priùs habebat, de quo vide S. Thom. *in d. q. 16. art. 6. de demo.* vbi concludit in effectu quod Diabolus peccando proprietatẽ naturæ ſuæ angelicæ non amiſit, ſed naturaliam eis adhuc integra remanent & ſplendidiſſima. idem ſentit Dio. *in lib. de diuit. nomi. c. 3. & not. in d. c. nec mirum 26. q. d. § ſed hoc quiſdam fallit &c.*

Intellicentia diaboli acutiſſima.

¶ Quo ad ea verò quæ ſunt diuinæ cognitionis, prout eſt ſcientia futurorum ex certa ratione ſecreta cordis hominum & ſimilia iſta enim omnis intellectus angelicus etiam angeli boni eſt incapax ex ſe ad cognoſcendum & comprehendendum, & propterea indiget quodam ſuperiori lumine illuſtrari ad ipſa cognoſcenda, quod lumen eſt diuinæ gratiæ & ad hoc non perueniunt niſi angeli boni per gratiam angelus autem ſathanæ eſt indignus & incapax iſtius gratiæ propter peccatum *de conſ. diſt. j. hi, duo, & imò nõ poteſt veraciter futura prædicere.*

Intellectus diaboli indiget ſuperiori lumine ad diuina cognitionem.

Angelus vterque naturalia nouit.

¶ In his verò, quæ naturalia ſunt, vterque angelus habet mirabilem virtutem & poteſtatem cognitiuam longè ſupra humanum intellectum, adeò quod ea, quæ ſunt hominis ſcientiæ quodammodum impoſſiblia ipſe Diabolus videt omnia, & expreſſè cognoſcit, quippe quia ipſe eſt ſpiritus liber & eleuatus, & dicitur ſubſtantia ſpiritualis & incorporea, ita appellatur ab omnibus Theologis, nulloque premitur pondere carnis ſeu alia corporea ponderoſitate, quibus poſſit eius velocitas intellectus quoquomodo offuſcari aut impediri, quominùs videat & expreſſè cognoſcat omnia quæ conueniunt naturæ angelicæ, *vt ſuprà dixi:*

Angeli præſentia & præterita norunt.

¶ Et ideò aut nos loquimur de ſcientia præteritorum, aut præſentium occultorum, quę homini ſunt ignota penitus, & illorum ipſe eſt optimus interpres & cognitor. *ita dicit S.Thom.j.d.xvi.ar.vi. & S. Aug. in lib. x. de ciui. Dei. & not. in c. nec mirum. xxvi.q.v.*

¶ Hinc eſt, quòd Diabolus cognoſcit atque videt omnia furta etiã latentiſſima, & eorũ fures, & alia huiuſmodi crimina licèt occultiſſima ſint: vt ſunt cõiurationes, tractatus, incendia, aſſaſſinia, homicidia occulta, falſitates, ſacrilegia, ſtupra, adulteria, & his ſimilia: non ſolùm quæ fiunt inter præſentes, verùm etiam & inter abſentes, & in partibus multum longinquis atque remotis: ex quo ipſe omnibus his ictu oculi hominis præſentialiter adeſſe poteſt, & de illis notitiam haud dubiam nobis exhibere poteſt: *vt patebit. j. in eadem quæ.* in quibuſdam exemplis: exceptis tamen hominum cogitationibus in mente retentis. quæ licèt ſint de præſenti: tamen Diabolus illas ignorat, maximè quando nondum fuerunt deductæ ad cognitionem alterius per aliquem actum extrinſecum aut ſignum. illorum enim ſolus Deus eſt cognitor & verus interpres: *vt habetur Matt. 22. c. & Marc. 12. & dicemus. l. eo. q.* 10. futurorum quoque diabolus eſt incapax: ſed ſi deuenerit ad cognitionem quandam coniecturalem & demonſtratiuam, ſiue inclinatiuam: quia hanc habet ex conſideratione corporum cæleſtium & motus aſtrorum, ſicut aſtrologus: ſed iſta dicitur dubia & incerta notitia: quia poteſt abeſſe à veritate *vt not. in c. epi. 26 q. 5 & c. fortes. ſ. auguria*

Futuror. in capax Dæmon.

eadem

eadem cauſa.q.4.

¶ Et ideò dicit.S.Thom.*d.q.16.art.7.*quòd futurorum duplex eſt cognitio: vno modo cognoſcuntur futura quantum eſt in ſe ipſis & natura ſui: & hæc cognitio pertinet ad ſolum Deum: nulla enim creatura habet iſtam facultatem niſi ex diuina gratia ſpecialiter fuerit ſibi reuelatum, ſicut fuit ſanctis Prophetis: & ideò bene dixit Eſa. 41. *c. annunciate nobis quæ ventura ſunt & dicemus quia dij eſtis vos.* *Futuror. duplex cognitio.*

¶ Alio modo cognoſci poſſunt futura in ſuis cauſis.ſ.quantum ad cauſas ſuas actiuas, vel ſecundùm potentiam cauſarum & hæc eſt illa cognitio coniecturalis & dæmonſtratiua, *de qua ſupra proximè dixi*, & de hac Diabolus participare poteſt quippe quia ipſe cognoſcit principia rerum & eſt illi magis nota virtus cauſarum naturalium, quàm hominibus, nã per ſcientiã aſtrologię, vel per alia ſigna, & coniecturas faciliùs & certiùs cognoſcit diabolus futura, quàm homo, quia ſubtiliùs cognoſcit cauſas ipſarũ rerum naturales, & quæ antecedũt rem ipſã eſſentialiter, quæ nos vocamus indicia & ſigna rerum: quia ſunt principia quædam futurarum rerum quæ procedunt operationes naturales poſtmodum ſucceſſuras, ſiue euentus rerum futurarum: & per iſta fuit inuẽta prognoſticatio per aſtrologiam, quæ fit iuxta demonſtrationes & inditia aſtrorũ & corporum cœleſtiũ: is igitur qui per ſcientiam & notitiam ipſam futura coniecturaliter & inclinatiuè prædicere quærit, nõ peccat ſi dixerit quòd ſicaſtra minantur, ſiue demonſtrant: ſed dicendo affirmatiuè & certitudinaliter, prout res ſunt, vel erunt in eſſe ſuo, peccat grauiter: *vide Abb. & alios cano. in c.ij. extra eo.tit.* & ideò Diabolus vt videatur habere maiorem poteſtatem & ſe eſſe æqualem Deo, non veretur futurorum quorumcunque velle clarè certam notitiam neceſſariam demonſtrare: & rem futuram quæ adhuc nõ eſt in rerum natura certo modo futurã, prout erit in ſuo eſſe demõſtrare quando venerit in lucẽ, & erit certa in rerum natura: ſed in hoc mẽdax eſt & decipit hominẽ: quia iſtius notitiæ ipſe diabolus eſt omnino incapax: vt cõcludit.S.Tho.*in.d.q.* 16.*arti.*7. *de dæmon.* & hoc idem cæteri Theologi concludunt & tenent.

Futuror: cognitio in ſuis cauſis.

Prognoſticationis inuentio.

Diaboli aſtutia in reddendis reſponſis.

¶ Et propterea ipſe diabolus, vt facilius homines decipiat, quotieſcunque contingit de ipſis futuris interrogari ſemper reſpondere ſolet verbis implicitis dubiis & incertis,quæ ad vtrūq;ſenſū accōmodari poſſunt affirmatiuū ſ.& negatiuū:vt patet exēplo vaticinij ſtrenuiſsimi Ducis armorū dñi.Brachij ſenioris Peruſini,qui paulò antequā cū hoſtib⁹ cōcurreret& bellū iniret cōſuluit dæmonē quēdā,quē aſtrictū tenebat, nūquid futuri belli victoriā,vel ſuā aut ſuorū ſtragē reportaret : & an ipſe incolumis euaderet vel periret: cui reſponſū dedit per iſta verba:*videlicet ibis redibis,nō morieris in bello*:& aliud quòd græcis pronūciaſſe legitur,videlicet, *Aio te Acacidē Romanos vincere poſſe*.quę verba media ſunt adeò cōpoſita,quę adaptari poſſūt ad vtrūq;ſenſū,affirmatiuū,ſ.&negatiuū, hoc eſt victoriæ & ſuccūbentiæ,ſiue mortis:& hoc modo decipere ſolet ſimplices credētiū animos:& quoties rei euētus præter aut cōtra ſpeciē conſulentis ſuccedit,tunc diabolus ſe optimè ſaluat in cōtraria opinione redarguēdo ipſū cōſulentē de ignorātia ſua,aut mala intelligētia verborū ſuorū aut cōtraria interpretatione.Et quia diximus ſuprà, quòd diabolus habet notitiā omniū præſentiū,quæ iam facta ſunt vel fiunt tā inter præſentes quàm inter abſentes,licèt nobis occultiſſima ſint.Subdā exemplū clarū diebus noſtris exortū in ciuitate Peruſina,vt referri audiui à quodā religioſiſſimo viro,& honeſto ſacerdote maturæ ætatis, qui retulit mihi cognouiſſe quēdam preſbyterū Iacobū Peruſinū, qui magicæ artis erat multū eruditus:& ſæpius experiebatur artē prædictā, quadā die dū ipſe preſbyter Iacobus celebraret miſſam in Eccleſia Cathedrali Sancti Laurentij illius ciuitatis,dum eſſet circa mediū miſſæ verteretq; faciē ad populū ad dicendū verba illa, quæ dici ſolent parū ante conſecrationē Euchariſtiæ,videlicet, *Orate fratres* &c.loco illorū verborū dixit,*orate pro caſtris Eccleſia,quia laborant in extremis*:& illo tunc eodēq; momento Dux militū Eccleſiæ vnà cum toto exercitu ab hoſtibus, quibus paulò antè concurrerant,ſuccumbebant,& exercitus ipſe ruebat,& ſcindebatur in diuerſis partibus: & nihilominus diſtabant exercitus huiuſmodi ab vrbe Peruſina ſpacio quinquaginta miliarium vel circa, adeò quòd impoſſibile erat quòd

Reſponſa Dæmonum dubia & incerta

per

per hominem etiam currendo ſtafferram, ſiue per poſtas potuiſſet tam citò tale factum nunciari, Deinde interrogatus preſbyter ille ab aliquibus ex circunſtantibus, qui præconium ipſum audierant: quidnam ſonarent verba illa, & ad quem effectum in illo myſterio miſſę; loco ſolitorum verborum, *orate &c.* promulgata fuiſſent: qui presbyter reſpondit ex tempore; quod ita dixerat: quia verum eſt quòd illo tempore tunc milites & exercitus Eccleſiæ, qui cum hoſtibus concurrerant ſuccumbebant atque petibant: & quia auxilio indigebant ipſe ſacerdos orabat & intercedebat pro illis, interrogatus quis dixerat, vel reuelauerat ſibi quòd milites & exercitus ipſi tunc ſuccūberent: qui reſpondit, quòd ſpiritu ſancto ſibi tunc eadem reuelante, populo manifeſtauerat, & cum iſta reſponſione illos quietos dimiſit: nihilominus in rei veritate Diabolus fuit, qui illa dicto preſbytero manifeſtauerat, de quibus ſæpius interrogabat cum de ipſis militibus & exercitu; & de concurſu atque victoria, & habita reuelatione à diabolo illam populo manifeſtauerat eo modo quo ſuprà; & licèt ea, quæ caſtris ipſis tunc contigerant, propter loci diſtantiam impoſſibile eſſet, quòd tam citò hominibus ipſis innoteſcerent: tamen diabolus, qui eſt ſpiritus liber, & incorporeus potuit illa videre, & præſentialiter interuenire, & ictu oculi ſe transferre Peruſiam, & ea omnia dicto preſbyrero, auido illa ſcire, manifeſtare & aperire totam ſeriem facti ſub breui verborum compendio: & ipſe popopulo, prout fecit, aperuit. ex quibus apparet quod dęmon habet notitiā omnium præſentium & pręteritorū tam eorum quæ ſunt inter preſentes, quàm eorum quæ ſiũt inter abſẽtes, quæcũq; ſint abſentia longa vel breuia. *Diabolus qua manifeſtarit preſbyſtero Peruſino.*

¶ Aut nos loquimur de notitia rerum naturalium creaturam ab ipſo Deo, ſiue natura, aut hominum operatione: & circa iſta ſimiliter habet mirabilē, virtutē cognitiuam, quia omnia, quæ à Deo creata ſunt in mundo ipſe cognoſcit vna cũ virib. & virtutibus ſuis: ipſe n. notitiam habet omnium herbarum nomina & vires ſuas, quas habent in foliis, feſtucis, atque radicibus: item omnia animalia terreſtria, & eorum naturas & qualitates omnes: aues & volatilia cæli: item omnes *Dæmon habet notitiam rerum.*

piſces & animalia aquatilia, omnium metallorum ſulphuriſque vires, omnium lignorum lapidumq; & eorum virtutes & potentias naturales habet in promptu.

Secreta naturæ non ignorat nec obliuiſcitur Dæmon.

¶ Et breuiter dicas, quod circa iſta naturalia & ſecreta naturæ in ipſo Dæmone nulla cadit obliuio nec ignorantia quia cuncta notiſſima repeta ante oculos *ita dicit S.Thom. in d. tract. qq. q. xxi. art. vi in verſi. reſpondeo & quia peccando &c. & §. ad primum ver. ad vij. de Dæmon.* Idem concludit ille Prienas *in d. ſuo tract. &c. lib. 1. c. 13. & lib. 2. c. 7.* vbi recitat quod Dæmon quicunque etiam minimus nouit omnia cum ſuis viribus & proprietatibus.

¶ Primò enim nouit omnia elementa.

¶ Secundò omnia metalla.

¶ Tertiò omnes lapides. ¶ Quartò omnes herbas.

¶ Quintò omnes plantas.

¶ Sextò omnia reptilia terræ. ¶ Septimò omnes aues.

¶ Octauò omnes piſces.

¶ Nonò omnes orbes & motus cælorum.

¶ Decimò omnes & ſingulas ſtellas, figuras, & ſigna cæleſtia, ac eorum influxus & omnium prædictorum virtutes & potentias naturales, ex quibus infinita quodammodo ſumuntur venena, quorum quædam ſunt ad nocendum occidendúmque, quædam verò orta ſunt ad ſanandum quę dicuntur bona venena ex quo natura illa procreauit ad medelã. *l. 3. §. hac adiectio. ff. ad leg. cor de ſica.*

Dæmon & notitia quam habet de rebus naturalibus.

¶ Cùm itaque Diabolus habeat notas omnium ſupradictorum, nomina, virtutes, atque potentias naturales ſicut melior medicus quàm reperiri poſſit in vniuerſo orbe terrarum, & propterea dicunt Theologi quod iſte Diabolus eſt optimus philoſophus, theologus, arithmeticus, mathematicus, dialecticus, phyſicus, grammaticus, muſicus & medicus excellentiſſimus: qui modica experientia quoſcunque viros etiam excellentiſſimos & practicos dictarum artium & peritiæ mirabiliter ſuperaret, & ideo ex eorum ſiue earum mixturis ipſe Diabolus facit vel facere inſtruit ſuos ſortilegos, quomodo & qualiter agere debeant, vt componant venena illa ad formandum ſortilegium ſiue facturam, & diuerſas inducere ægritudines in humanis corporibus, quorum venenorum & maleficorum quædam componunt ex herba-

rum

rum foliis, feſtucis aut radicibus, quæ ſunt mirabilis virtutis & potentiæ: & quædã ſunt, quæ nõ oriuntur in partibus noſtris, ſed illas affert Dæmon ex Ægypto aut ex partibus orientalibus ſeu aliis: vbi naſcuntur & habent meliores vires, vt aliàs à quibuſdã magicis per me examinatis referri audiui. ¶ Quædã verò ex lignis. ¶ Quædam ex lapidibus. ¶ Quædam ex metallis ſcilicet ex plumbo, ære, ſtanno, argento viuo, quod appellant Mercurium. ¶ Quædam ex reptilibus terræ venenoſis.

¶ Quædam ex proprio ſerpentum veneno.

¶ Quædam ex auium, aut animalium, ſiue piſcium venenoſorum membris vel inteſtinis, quæ habent diuerſas proprietates à natura in quibus inſunt diuerſa venena. & virtutes, ſeu potentiæ naturales quæ diuerſas operationes inducunt. *vide S. Aug. lib. 4. q. 24. de ciui. Dei. & S. Tho. in d. tract. qq. quæſt. 6. artic. 10. in titu. de miracul. & Prier. in ſuo tract. de ſtrig. mag. lib. ſecundo. c. 7.*

Veneficiorum puluis maleficialis.

¶ Quædam enim redigunt in puluerẽ, & hæc vt plurimum miſcentur in ferculis vel potu, ex quibus fiunt diuerſa pocula, *de quibus dicemus infra eo q. 11.* Quædã verò redigunt in pinguedinem, cum quibus faciunt diuerſas vnctiones, nec verentur quandoque in ipſis pulueribus ſiue mixturis commiſcere pinguedinem ſiue angiam quam ſumunt ex proprio corpore chriſtiani, aut infantis defuncti ſine baptiſmo, & hanc ipſi appellant *pinguedinem pagani*, quam dicunt habere mirabilem virtutem, & cum ipſis & dictis pulueribus aliiſque rebus adiunctis diuerſas componunt vnctiones maleficas, ex quarum tactu, aut aliorum cibo vel potu, in humanis aut brutorum corporibus infinitæ cauſantur ægritudines & morbi intrinſeci: quandoque ex his prouenit lucis priuatio: quandoque verò membri debilitatio, neruorum attractio, dolor capitis, dentium, pectoris, ſtomachi, ventris, cordis. & iſte ſæpius cæteris euenit: quandoque renum dolor intenſus aut alterius membri & partis corporis.

Pinguedo pagani quæ & cuius ſit virtutis.

¶ Quandoque verò prouenit febris, tuſſis, dementia, phiſis, hydropiſis, aut aliqua tumefactio carnis in corpore, ſiue apoſtema extrinſecus apparens: quandoque verò intrinſecè apud inteſtina aliquod apoſtema fit

ad-ò terribile & incurabile, quod nulla pars medicorum id ſanare & remouere poteſt, niſi accedat alius maleficus ſiue ſortilegus qui contrariis medelis & remediis ægritudinem ipſam maleficam tollat, quam facilè & breui tempore remouere poteſt cæteri verò medici, qui artem ipſius medicinæ profitentur nihil valent & neſciunt afferre remedium: & hoc eſt quod dixit. S. Aug. *in lib.* 10. *de ciui. Dei. & not. in. c. nec mirum. §. ac hæc aut. xx. vi. q. v.* vbi dicitur quòd iſta remedia, quæ fiunt ad tollendum iſtas maleficas ęgritudines nulla ars commendat medicorum, & imò ſunt valde prohibita de iure cano. & Eccleſia multum reprobat illa. *xxvi. q. vij. admoneant. & latiùs dicemus infra ea. q. loco ſuo.* Si igitur remedia huiuſmodi non adſint corpus ipſum maleficiatum paulatim conſumitur, vſque quo deuenit ad extremum vitę: quandoque verò velociùs occidunt. quando volunt inferre mortem abſque remedio adhibent venena atrociora, quę vitam ipſam citiùs perimunt.

¶ Quędam etiam faciũt vt inducant abortiuum pręgnantis mulieris & hęc dicuntur pocula abortionis, *de quibus habetur in l. ſiquis aliquid. §. qui abortionis ff. de pæn. & l. iij. §. hæc adiectio. ff. ad le. cor. de ſica. et. l. diuus. ff. de extraord. crimi. vbi eſt. glo. not. l. cicero. & l. prægnantem. ff. de pæ. de quibus diffuſiùs dicemus.* ꝗ *eod. titu. q. xiij.*

¶ Quãq; verò inducitur deſiccatio dolactis in nutrice.

¶ Quædam fiunt ad deſiccandum totum lac vnius gregis, vel ſecundi armenti vaccarum, adeò quòd nihil caſei penitus reddant: quamuis anteà in maxima abundantia reddidiſſent, & ſimiliter abortiones totius gregis vel armenti inducere poſſunt: prout aliàs vidi & habui in facto Romę, quòd duę maleficæ mulieres cum iſtis maleficiis perire fecerant abortando multos ſecundùm fœtus & lac matrum deſiccauerant penitus.

Generationem impedientia veneficia.

¶ Quidam verò cum eiſdem compoſitionibus & venenis impediunt in maſculo vel fœmina virtutem generatiuam emittendi ſperma.

Cœundi impotentia in maribus & fœminis.

¶ Quandoque verò in maſculo membri languedinem, & omnimodam impotentiam coeundi: in muliere verò vuluæ arctationem talem, ſiue matricis indignationem talem, quę ſummopere abhorret concubitum & viri acceſſum

acceſſum ad coëundum:& pati non poteſt:aliquo modo copulã carnis: vnde euenit quandoque,quòd durãte huiuſmodi maleficio & impedimento Eccleſia mandat matrimonium ipſum ſeparari & impartiri licentiam alteri coniugum, qui vel quæ non patitur impedimentum ad alias nuptias conuolare: ſed hoc procedit quando impedimentũ ipſum durauit triennio:deinde alter vel vterque coniugium fatetur impotentiam ſuam, tunc adhibita ſeptima manu propinquorum aut vicinorum fit ſeparatio ipſius matrimonij per Eccleſiam: *vt habetur in. c.l.& c ſi. de frigi.& maleſi.& ibi Panor.*& imò dixit Hoſt.*in ſum.eo. titu.de ſorti.§ fi.in fi.*quòd iſto caſu Eccleſia credit ſortilegiis & illorum effectibus,*de quibus habetur.xxvij.q.i ſi per ſortiarias.*&pro clariori huius rei intelligentia exemplum facti exhibeo.

Matrimonij diſſolutio ex maleficio.

¶ In agro Sabinenſi in quo hęc maleficarũ ſecta plurimum inualuit & de præſẽti quoque magna ipſarum copia reperitur. Quidam vir egregius litteratus, & illæſæ conditionis & famæ, qui in vno ex oppidis illis ortũ habuit, licèt modo ſit ſenex, quadam die à quinquennio circa mihi retulit quòd ipſe,dum erat in flore iuuentutis ſuæ tempore quo ſponſam duxit, ad matrimonium conſummãdum opera & ingenio cuiuſdam maleficæ mulieris, quam mihi nomine proprio declarauit, maleficiatus fuit, & adeò fortiter apprehenſus fuerat dicto maleficio, quòd cum vxore ea nocte & poſteà per multos dies nullum penitùs debitũ reddere potuit, ex quo habebat maximam verecundiam & nunquam ceſſabat admirari, cõſiderans, quòd priùs erat perquam validus in ſimili actu carnalis copulæ,ex quo maximã ſolitus erat habere delectationem: tunc verò contra adeò quòd ſua miſera vxor eiuſque parentes reclamare cæperunt, primò priuatim putantes poſtmodum durante impedimento deuenire ad matrimonij ſeparationem, adeò quòd iſte ſponſus, pro dolore & verecundia,quaſi demẽs & deſperatus euaſerat: & multos ac multos medicos conuocauit vt liberaretur ab ipſa infirmitate & impedimento,& nihil proderãt ſibi: demum quidam ſenex ipſi conſuluit, vt mitteret in quibuſdam montibus altis pro quodam magno & ſolenni magiſtro, qui vocabatur *Magiſter magnæ experientiæ*, qui in veritate erat ſolennis magus & male-

Magiſter magnæ experiẽtiæ quis.

ficus, qui quamprimum vidit ipſum ſponſum cognouit illius infirmitatem,& breui tempore illum liberare ſpopondit vna nocte tantùm , & iuſſit quòd dormiſſet illa nocte cum vxore,et priùs exhibuit quoddam poculum dum volebat ire dormitũ , & præmonuit ipſum eiuſque vxorem ne illa nocte munirent ſe ſigno crucis, neque timerẽt aliquo pacto ſi aliquid ea nocte viderẽt vel audirent:quia non poterant ſibi nocere.qui maleficiatus,cupiens multum ab ipſo maleficio liberari, omnia ad vnguem ſeruauit:quinta autem noctis hora vel circa cœpit audire maximos tonitrus,pluuias tempeſtoſas & fulgura quam maxima deinde terræ motus adeò terribiles quòd tota domus quaſſabatur à ventis , velut arbor quæ quaſſaretur à ventis : deinde audiuit voce humana quoſdã magnos vlulatus & clamores, & auertens oculos vidit in eius camera plus quã mille vt apparebat, ad inuicem certantes & vnguib⁹,pugnis,& calcibus crudeliter pugnantes,& lacerantes alterius facies,& veſtimenta tota:inter quos vidit mulierẽ quandã,quæ erat alterius vicini,& dicebatur quòd erat malefica:de qua ipſe ſponſus multũ ſuſpicabatur, ne ab ea pollutus fuiſſet : quæ vltra oẽs maioribus gemitib⁹ & vlulatibus cruciabatur, & crines facieq; ſuã totã vnguib⁹ lacerauerat propter quæ ipſe maleficiatus dixit quod aliquantulum pertimuit à principio,dubitãs ne quid mali ſibi accideret:deinde recordatus de monitionibus magiſtri re aſſumpſit vires:vxorẽ verò ſemper tenuit ſub pannis abſconditam ne iſta videret:pòſtquàm verò ita certauerãt per mediã horã vel circa ingreſſus fuit magiſter in camerã prædictã, & erat tũc circa mediã noctẽ:ad cuius ingreſſum oẽs illi pugnantes vnà cũ muliere ipſa ſtatim diſparuerunt & abierunt penitus:ipſe autem magiſter acceſſit ad ipſum maleficiatũ, & illius humeros tetigit manu perfricãdo aliquantulum dicendo , quòd non dubitaret amplius quia iam liberatus erat:& illinc diſceſſit:poſt cuius receſſum dictus maleficiatus ſentit paulatim calorẽ quendam in renibus & lũbis:ita quod mẽbrũ virile cepit erigere vultũ & ſubito ſaliit:& ipſe apprehẽſa vxore reddidit debitũ ſatis pingue cũ maxima dulcedine & delectatione.& deindè proſecutus fuit vſq; ad ſenectuiẽ & ſuſcepit optimã prolẽ vtriuſque

Magus quidam celebris.

Maleficia decertantes inuicem.

Potentia generatiua reſtituta.

que ſexus: & ego quoſdã ex ſuis filijs cognoui & allocutus fui cũ eius vxore tunc vetula: quæ omnia prædicta ingenuè faſſa eſt dicẽs, quòd nunquã diebus ſuis grauiori fuit pulſata timore quã nocte illa *de qua ſupr.* Alia etiã plura exempla de hoc referri poſſent quæ cauſa breuitatis omitto. vide illũ *Prier. in d. ſuo trac. de ſtrigma. de modo. &c. li. 2. c. 2. vbi in 3. puncto* refert exẽplum cuiuſdam ditiſſimi Comitis diœc. Argentin. qui huiuſmodi maleficio ſteterat biennio impeditus, quòd nunquam potuit vxoris Comitiſſæ virginitatem deflorare, quæ pulcherrima erat: *vide ipſum.*

Ligatura Comitis Argentin.

¶ Poſt hæc quæro, an iſti malefici & magi poſſint eorum arte, & Dæmonis ſuffragio inducere pluuias grandines & fulgura, aut magna tonitrua, & etiam an poſſint quando illa venerint remouere & facere vt ceſſent. & videretur dicendum, quòd non, quia ea, quæ de cælo veniunt & ad nos deſcendunt diuina diſpoſitione proueniunt à corporibus cæleſtibus, vel ab aëre mediante ordine quodam naturali dictorum corporum & illorum coniunctionum, ſecundùm quod clarè demonſtrant aſtrologi: tamen dicas, quòd iſti poſſunt Dæmonis induſtria inducere imbres, grandines, & fulgura, & alia de quibus ſuprà & è conuerſo ea ſic irruẽtia remouere: & ratio eſt: quia Dæmones poſſunt elementa concutere & inducere ventos, pluuias, fulgura & grandines inducere: & hoc eſt quod dicit tex. *in l. multi. C. de maleſi. & mat. l. eorum in fin. eo. tit. in d. l. multi.* dicitur quòd multi ſunt, qui magicis artibus manibus accincti elementa concutiunt &c. per quæ omnia ſupradicta proueniunt. *in d. l. eorum.* dicitur quòd ipſi malefici poſſunt tempeſtates ipſas remouere, & id operari ne ſegetibus terræ naſcentibus officiant. & propterea intra ciuilia nolũt quòd iſto caſu maleficus ſiue malefica puniatur quando illorũ affectus tẽdunt ad bonũ & vtilitatẽ: iſtarũ enim maleficarũ vna componit maleficiũ, altera tollit: vna inſtruit, altera deſtruit: vna polluit, altera ſanat: vna impedit, altera ſoluit impedimentũ: & ſic vna ludit alteram: diabolus verò vtranque, vt plurimum ea quæ deſtruit maleficium indicat alterã maleficam ſiue maleficũ, qui vel quę maleficium fecerat, non tamen verbis expreſſis, ſed quibuſdam ſignis

Maleficia bonorum operantes non puniuntur in iure.

ſignis & coniecturis, ex quibus facilè comprehenditur qui fuerit: & hoc prouenit aſtutia & fallacia Dæmonis qui delectatur in fraudibus & ſcandalis hominum: *vt dicunt Theologi in locis ſupra not. & habetur in c. Epiſcopi & nec mirum 27. q. 5.* ¶ Cùm itaque ægritudines, mortes, & accidentia, *de quibus ſuprà* proueniunt ex prædictis mixturis & rebus naturalibus, non eſt dicendum, quòd procedant ex illis cæremoniis & imaginibus ſeu illarum tactibus & ſacrificiis & aliis turpibus obſeruantiis, *de quibus ſuprà*: ſed ideò cæremonias illas obſeruant, & baptizant imagines, & alia huiuſmodi faciunt: quia diabolus, *vt aliàs diximus ſuprà*, ſummopere delectatur in ſacrificiis illis, quia cupit adorari, & vt faciliùs ipſi ſortilegi & malefici ad illa deueniant, diabolus perſuadet illis, quòd ex huiuſmodi obſeruantiis & ſolemnitatibus effectus, *de quibus ſuprà*, proueniunt: ſed valde mentitur quia proueniunt ex naturalibus rebus, *vt ſuprà vidiſtis*. eodem modo dicendum eſt de ſortilegio ſiue maleficio amatorio, in quo ſæpius de modo inſtruit & mandat commiſceri ſacramenta Eccleſiæ vel ſanctorum martyrum reliquias, hoſtiam ſacratam & ſimilia *de quibus ſuprà 3. q. in ij.* ſpecie tamen effectus amoris & flexibilitatis pudici animi libidinem non prouenit virtute illius ſortilegij ſiue maleficij: ſed virtute diabolicæ tentationis, & vtriuſque ſolicitationis, & perſuaſionis intrinſecæ & extrinſecæ *vt ibi dixi*. ſed hoc ideo facit diabolus vt faciliùs adoretur, & turpiùs diuinum cultum tractet, & diſſipet, & illius deſtructionem quærat.

Cæremoniis magicis morbi non inferuntur.

¶ Sed quæri, poſſet quare Deus permittit Diabolus quòd tam turpiter res diuinas & cultum ſuæ adorationis deturpet, & deſtruat quodammodo, cùm facilè poſſet illi reſiſtendo omnia iſta prohibere ne fierent, ſicut aliàs non permittendo impedit Dæmonem ne poſſit quædam alias facere, qui alias de ſui natura facere poſſet: *vt dicemus infrà q. ſeq.* Reſpond. ſecundùm communẽ Theologorũ concluſionẽ, quod ideo Deus non prohibet hominem hæc facere ne videatur ſibi velle auferre liberi arbitrij poteſtatem, quam à principio ſibi dedit, vt poſſit operari bonum & malũ ad libitũ ſuum & impediendo ne incidat in malum videretur ſibi auferre illam libertatem

Liberi arbitrij poteſtas homini à creatione conceſſa.

ratem & velle illam omnino fieri bonum. nec igitur rũpat aut violet legem, quam à principio ipſe conſtituit, vt ſequatur ordo naturæ, ſicut à principio ordinatum fuit: ideò non impedit hominem, quod non faciat iſta: & quæcunque alia mala quando vult operari malum alioquin quis dubitat quod decorẽ remittente hæc fieri minimè poſſent. Sed hanc poteſtatem liberi arbitrij homini dedit vt poſſet operari bonum & malum quodcunque velit ad libitum ſuũ: ſi bonũ fecerit conſequetur gloriã, ſi verò malum perpetuam damnationem. Deditq; diabolo facultatẽ tentandi, vt poſſet poteſtatem ipſam contra quoſcunque indifferẽter exercere: *vt not. Gen. 3. & Matth. 4.* ipſemet Ieſum Chriſtum poteſtatem illã tentandi expertus fuit: *vt habetur etiam Marc. 1. & Luc 4. c. in princ.*

Liberum arbitrium cur dederit Deus homini.

¶ Sed antequam ad vlteriora deueniam. Quæro aliqua d. remediis iſtis, quæ fiunt erga maleficiatum ad tollendum maleficium & liberandum maleficiatum. Et primò quæro an liceat impunè conſulere ſortilegiũ ſiue maleficũ vt diſſoluat facturas, & liberet ægrotũ à maleficio, & ſiluester an liceat incantare & coniurare imbres, grãdines, & fulgures, ne noceant fructibus arboris, aut plãtis, Et dic breuiter, aut nos loquimur de iure ciuili aut de iure canonico. primo caſu licet impune conſulere & adhibere ſortilegiũ ſiue maleficũ ad faciendum opera quæ vertuntur in bonum & proſint. & non debet quis pro bono opere cruciari. *l. eorum §. fin. & ibi Bar. hoc notat expreſſe C de maleſ. & Math.* & hoc eſt clarum de iure ciuili ſed de iure canonico non licet aliquo modo etiam pro recuperãda corporis ſanitate quærere remedia diabolica & ſuperſtitioſa licet aliter ſanitas ipſa recuperari nõ poſſet, niſi per remedia prædicta, ita dicit text. ad literam *in c. admoneãt. 26. q. 7. & tangit verbũ Panor. in c. 2. de cõſortij.* vbi potiùs ſanctiſſimi Põtifices patiũtur bona eccleſiarũ furto ſubtracta penitùs perdi, quàm quod quærantur per remedia & artẽ huiuſmodi, & hinc eſt quod eccleſia potius tolerat diſſimulationẽ matrimonij & tanti vinculi ſacramẽtalis fracturam, quàm quòd permittere & concedere maleficiatũ cõtrariis maleficiis liberari *tex. 24. q. 6. ſi per ſortarias & de frig. & maleſ. c. ſi.* & ratio huius eſt: quia magis expedi pati in corporis iactura quàm animæ *dict. capit. fin. de ſortileg. argu. capit. ſolite. de maior. & obedien.*

Remedia contra maleficia & iure canonice interdicta.

& ibi Panor.& omnes ſcribentes,ad quod ius ciuile non conſiderauit, quod principaliter tendit ad conſeruationem temporalium. *d.c.ſolite. & not.doc.in d.c.admoneant. & no etiam in c.nec mirum. §. ad hac. 26.q.5. quod tene menti.*

¶ Item dicendum eſt de remediis ſuperſtitioſis,ligaturis,& appendiculis; quæ fiunt per ipſos ſortilegos,ſiue maleficos,ad ſanandum alias ægritudines non maleficiales:vt eſt febris, dolor capitis, ventris, & ſimiles quas amouere non licèt huiuſmodi remediis: & hoc eſt quod vult dicere tex. *in d.c. nec mirum §. ad hac omnia &c.* vbi dicit quòd ad hæc pertinent ligaturæ execrabilium remediorum.quas ars,non commendat medicorum:quibus autem pœnis puniantur, qui præmiſſa faciunt vel conſulunt facientes, *dicetur infrà eo.ti.q.*11.

Curatio ſuperſtitioſa.

¶ Præterea non prætermittam hunc notabilem caſum, qui ſæpiſſimè occurrit in facto maximè apud ruſticos:reperitur quidam ægrotus aliqua ægritudine,non maleficiali,loco medicorum, quorum vt plurimum habent penuriam,adducitur mulier,quæ quibuſdam verbis, & remediis aſſerit velle ægrotum breuiſſimo tempore liberare : ægrotus verò qui eſt puræ conſcientiæ dicit,caue,quia nolo curari per remedia ſuperſtitioſa, & ab Eccleſia reprobata:quia magis expedit, vt patiatur corpus quàm anima,*vt ſuprà proximè diximus* : & illa reſpondet, quòd nullatenùs dubitandum eſt de hoc, quia ipſa cum ſanctiſſimis precibus, & orationibus,ac remediis Eccleſiaſticum vult ipſum liberare,& incipit facere ligaturam & dicere ægroto: quòd dicat cum deuotione ſalutationẽ angelicam aut orationem dominicam. ſ. Aue Maria vel Pater noſter : & ipſa quoque magiſtra aliquas preces alta voce promulgat,deinde duo vel tria verba dicit ſubmiſſa voce,quæ nullum ſapiunt diuini cultus odorem:& licèt per illa verba expreſſa non conſtet, quod fiat dæmonis inuocatio, tamen non poſſunt congruè adaptari ad ſenſum præcedentium verborum: quippe, quia quo ad illa longè extranea ſunt, quæritur, an dicta remedia ſint reproba & ſuperſtitioſa: & quilibet diceret quod nõ, ex quo non conſtat aliquid expreſſè de malo:ſed de bono patet expreſſè.

Ligatura cum precibus ad remedia morborum.

Solut.

§ Solut.*tu dic videlicet quod ſcribit.S. Thom. in ſum.q. xcvi.art.ij.in tit.de ſuperſtitio. & d.Ioan.lec. in ſum. conſe.eo. titu.de ſortil. c.xi.*quòd in iſtis remedijs plura ſunt cōſideranda. Et primò conſiderandum eſt vtrum remedia illa naturaliter tales effectus ſanitatis cauſare poſſint, quod facilè iudicabitur conſilio medicorum, quòd ſi tales effectus naturaliter concipere poſſunt non erunt iudicanda ſuperſtitioſa, ſed vera & naturalia, ex quo medicinæ profeſſio approbat illa: ſi verò tales effectus naturaliter parere non poſſunt, ſunt omnino illicita & damnata, quia neceſſe eſt, quòd pertineát ad quædam tacita pacta cum dæmonibus inita.*vt not. S. Aug. in lib. 21. de ciuit. Dei & habetur in d.c.nec mirum. § adhæc omnia 26.q. 5.* Hoc enim ſpecialiter apparet & cognoſcitur ſecundum ipſos, quotieſcunque adhibentur aliqui characteres, ſeu nomina ignota, aut aliæ quæcunque obſeruationes, quia manifeſtum eſt, quòd naturaliter efficaciam ſanitatis & expulſionis ægritudinis illius habere non poſſunt: talia ſemper iudicanda ſunt ſuperſtitioſa & illicita: & iſta ſit regula firma, per quam facilè iudicari poterit an remedia ipſa ſint honeſta, vel illicita, & ſuperſtitioſa; & hæc nota, quia ſunt valde vtilia in foro conſcientiæ, & multùm conferunt ſacerdotibus; his maximè qui laicorum confeſſionibus incumbunt: quæ enim dicta ſunt de verbis, eadem dicenda ſunt de breuibus & ſcedulis: quas ſæpius faciunt iſti incantatores, vt ſuſpenſę deferantur ad collum, ſiue in ſinu ipſius ægroti, vbi, ſi vltra nomina Dei, alias orationes, & preces, reperiuntur aliqui characteres, aut nomina ignota, vel malè ſonantia ad præcedentia iudicāda ſunt omnino ſuperſtitioſa, quia, *ſicut dicit.ſ.Chryſoſtomus*, multi confingunt aliqua nomina hæbraica Dei & angelorum, & alligant, quæ non intelligentibus metuenda eſſe videntur: cauendum eſt etiam, ne aliquid falſitatis contineant: quia impoſſibile eſſet, quòd effectus dictorum operum poſſit expectari à Deo, qui non eſt auctor neque teſtis falſitatis, ſed puræ veritatis.*vt habetur Ioan.primo*: plenum gratiæ & veritatis: illa etiā breuia reprobata ſunt in quibus apparēt nomina quædam ignota, ineffabilia & inuſitata: vel ſub hac conditione traduntur, quòd, quicunque portauerit bre-

Nominum barbarorum confictio.

uia huiuſmodi apud ſe nullos timeat hoſtium incurſus, aut inſultus:vel quòd ſibi aliquid boni contingeret,inuenier,vel conſequetur, aut aliquid aliud ſimile:omnia iſta ſunt ab Eccleſia reprobata,meritò damnabilia,& puniẽda:*vid.d.Io.lec.in ſum.confeſ.*13.*c.*

CAP. VII.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi, & Strigynaga, ſiue Lamia an verè & corporaliter deferantur à diabolo quouis voluerint.*

2 *Diabolus poteſt ſomnia & imaginationes in humanis mentibus imprimere.*

3 *Febris eſt morbus naturaliter in humano corpore cauſatus.*

4 *Striga & malefica ſunt extra protectionẽ Eccleſia.*

5 *Diabolus ſummopere nititur Chriſtianos à vero cultu auertere.*

6 *Angelus quid propriè dicatur.*

7 *Corpora à Damonibus aſſumpta an ſint vera vel fantaſtica.*

8 *Corpora à damonibus aſſumpta ex qua materia ſint.*

9 *Corpora à damonibus aſſumpta an virtutem habeant generatiuam.*

10 *Sperma hominis oritur ex puriſſima ſubſtantia cibi iam digeſti.*

11 *Sperma non generatur in corporibus à damonibus aſſumptis.*

12 *Damon poteſt aſſumpto corpore coire & generare. Filius ex damonis coitu generatus cuius filius dici debeat.*

13 *Damones multa agere eorum natura poſſunt:ſed à diuina maieſtate impediuntur.*

14 Da

14 *Dæmones non faciunt miracula, ſed bene angeli boni & homines.*

15 *Miraculum eſt teſtimonium diuinæ virtutis.*

16 *Dæmonis virtus vehemens eſt & acuta.*

17 *Dæmones poſſunt in homines dupliciter operari.*

18 *Dæmones poſſunt Deo permittente in corporali ſpecie hominem de loco ad locum deferre.*

19 *Diabolus an naturaliter Chriſtum ſuper pinnaculum templi detulerit.*

20 *Spiritus ſiue angelicus, ſiue humanus multæ eſt potentiæ.*

21 *Rei ſuæ quilibet dicitur moderator & arbiter.*

22 *Magi Pharaonis an arte ſua virgas veraciter verterint in ſerpentes veros, non illuſorios.*

23 *Animal brutum an arte diabolica & magica loquatur.*

24 *Aſina balaam qua virtute ipſum fuerit bis allocuta.*

25 *Simulachrum fortunæ quondam Romæ habitum locutum fuiſſe Valer. Max. refert.*

26 *Sortilegium primò profitentes quam obſeruent ſolemnitatem.*

27 *Sortilegium profitentes ſub qua forma diabolum adorent.*

28 *Ratio legis principaliter eſt attendenda.*

29 *Strigæ & apoſtatæ differunt.*

30 *Apoſtatarum ſpecies ſunt duæ.*

31 *Apoſtata quo caſu ſit deterioris conditionis hæret.*

SEptimò quæro an iſti Sortilegi& Strigimagæ ſiue Lamiæ verè & corporaliter deferantur à dæmone, vel ſolũ in ſpiritu. Reſ. quæſt. iſta eſt multũ ardua& famoſa Doct. vtriuſq; facultatis tenẽt, q; deferũtur in corpore: ſed dũtaxat deludũtur in ſpiritu, *per tex. in capitulo Epiſc. vige-*

ſima ſexta.q.5. ex quo textu videtur firmiter probari iſta opinio Theologi verò tenent contrarium,quòd dæmon poteſt deferre corporaliter hominem viuentem de loco ad locum vero motu locali: & per conſequens quòd defert iſtas lamias ſiue ſtrigas corporaliter: *vt ſuprà*: quam opinionem rationibus, auctoritatibus & exemplis preclarè demonſtrant: ego verò vtranque referam,demum ſuperaddam opinionem meam. Fundamentum, *vt dixi*, prioris opinionis eſt textus *in dicto.c. Epiſcopi.* vbi dicitur, quòd *quedam ſcelerata mulieres retrò poſt Sathanam conuerſa demonum illuſionibus & fantaſmatibus tam grauiter ſeducta ſunt, quòd credunt ſe & profitentur cum Diana dea paganorum nocturnis horis, vel cum Herodiade, vel cum innumera multitudine mulierum equitare ſuper quaſdam beſtias,& multarum terrarum ſpacia intempeſta noctis ſilentio pertranſire,eiuſque iuſſionibus obedire, velut domina, & certis noctibus ad eius ſeruitium euocari.* & in fine dicitur,quòd *Dæmon quam primùm mentem cuiuſcunque mulieris caperit, & illam per infidelitatem ſubiugauerit, illicò transformat ſe in diuerſas ſpecies perſonarum,& mentem quam captiuatam tenet in ſomnijs deludens, per quaque deuia deducit: & cùm ſolus ſpiritus hac patitur,infideles hac non in ſpiritu ſiue anima: ſed in corpore euenire opinantur.* Deinde ſubiungitur ratio. *Quis enim in ſomnijs & nocturnis viſionibus non extra ſeipſum deducitur? & multa videt dormiendo,qua nunquam vigilando viderat? quis verò tam ſtultus & hebes ſit qui hac omnia,qua in ſolo ſpiritu fiunt, etiam in corpore accidere arbitretur?* Hæc ſunt quæ in effectu dicuntur *in d. c. Epiſcopi.* per quem tex. dicunt manifeſtè probari, quòd iſtæ mulieres ſtrigę ſiue ſtrigimagæ,& ſtrigones (vt vulgariter loquar) & cæteri qui ſunt maleficæ profeſſionis,non in copore, ſed in ſpiritu duntaxat deferuntur: hoc eſt, quia in ſomniis deluduntur à dæmone,& omnia quæ ipſi vel ipſæ aſſerunt corporaliter vidiſſe,tetigiſſe,feciſſe, & præſentialiter interfuiſſe; omnes ſunt illuſiones dæmonum præſtigioſæ, & figuræ apparentes oculis intellectus & mentis iam captiuatæ ipſorum virorum ſiue mulierum: quas figuras & apparentia ſigna,ac operationes illas diabolus tam ſubtiliter & diligenter accõmodat,quòd vnuſquiſque, qui illa videt in ſomniis, oculo mentis verè & corpora

Deportatio Sortilegarum non eſt realis.

Delatio Strigum præſtigioſa.

corporaliter vidiſſe non dubitet, imò teneat & firmiter credat more ſomniantis: & tamen verè corpus non mutatur de loco.

¶ Præterea dicunt ipſi, ſi eſſet verum, quòd Dæmon deferret hominem corporaliter de loco ad locum tam veloci motu ad remotiſſimas partes, ſequerentur plura inconuenientia, & maximè hoc quia poſſet ad libitum ſuum trahere quoſcunque etiam inuitos, & illos deferre ad extranea & deſerta loca, & compellere illos ad peccandum, aut malè tractaret eoſdem: vel etiã quoſcunq; cupides perficere longum iter breuiſſimo tempore poſſet illos apprehendere per aërem corporaliter ictu oculi, & deferre vſque ad locum ipſum ad quem peruenire deſiderant, & ſæpius hoc faceret, quoniam ex his multi reperiuntur, qui vellent euolare ſi poſſent. hi maximè qui magnorum principum ſecreta & ardua negocia tractãt: imò poſſet etiam trahere hominem ad infernum: & ſequeretur diuinæ legis deſtructio: quia data poſſibilitate in vno quò ad materiam corporalis delationis, ſequitur in omnibus aliis, quæ ſunt eiuſdem ponderis & qualitatis: *vt dicit Sanctus Thom. in trac. q. prima partis q. 5. in titu. de mira. & q. 16. art. 9. &* 10. *titulo de dæmon.* quam poteſtatem, licèt Sathanas habebat tempore legis antiquæ ante Chriſti incarnationem & paſſionem: tamen per myſterium mirabilis paſſionis, illa potentia quam habebat Sathanas illius duplicis manus attrahentis & compellentis, partim fuit totaliter abſciſſa & remota: partim verò debilitata ſiue inguſtata: *vt aliàs diximus, ſuprà q. præcedenti* adeò quòd hodie non poteſt iſta miracula facere, nec hominem deferre, aut compellere ad malum, ſecundùm quod concludit ſanctus Bonauent. *in ij. ſent. diſtin.* 19. *q. iij. nume.* 22. 23. Item ſequeretur aliud: quòd quotieſcunque iſti Sortilegi & malefici vellent aliquem incarceratum crimine capitali à furca vel vltimo ſupplicio liberare, poſſent vtique ad ipſorum libitum hoc facere, ſi dæmones poſſent aliquem corporaliter deferre: quia iſti magi mandarent dæmoni, vt dictum incarceratum apprehenderet, & extra carceres incolumem deferret: quod eſſet valde mirabile ſi eſſet verum; quia iſti eſſent domini dominantium, quinimmò ipſimet dum

Rationes contra tranſuectionem diabolicam.

capiuntur pro ipſis criminibus ſortilegiorum:ſi poſſent à Dæmone corporaliter deferri.ſemper facerent ſe deferre extra carceres, & euitarent pœnas corporales, adeò quòd rariſſimi aut nulli ipſorum perirent: & tamen videmus contrarium,quòd ipſi malefici tota die capiuntur, cruciantur mille tormentis, ſuſpenduntur laqueo, concremãtur igne, & multis aliciis ſuppliis afficiuntur abſq; aliquo impedimento: vnde ſequitur, quòd ipſorum corpora non ſunt in Dæmonis poteſtate, ſed animæ ſolùm.

¶ Nec eſt mirandum, ſi ea, quæ iſtæ ſtrigimagæ & alij ſimiles vident oculo mentis, in apparentia,ſiue in imaginatiua intellectus dormiendo, aſſerunt verè & naturaliter vidiſſe, & corporaliter interfuiſſe: quia ſæpe videmus quòd ſomniantes adeò veriſimilia putant ea, quæ priùs viderant eſſe in ſomniis, vt pro veris quandoque illa promulgare non dubitent adeò firmiter inſiſtunt in illa opinione. Si enim vapores & fumoſitates ciborum ex ſtomacho inſurgentes ad cerebrum ſimiles effectus & ſomnia cauſare poſſunt (vt medici teſtantur)quãtò magis Dæmon poteſt apparentias ipſas humano intellectui repræſentare & demonſtrare mille rerũ ſpecies, quæ nullæ ſunt: hoc enim negat nemo.

Febris quid ſit ¶ Præterea ſi febris, quæ eſt morbus naturalis, & ex indiſpoſitione elementorum corporeorum vt plurimum cauſatur, & eſt calor mutatus in ignem, vt inquit Gale.*in priori parte aphoriſ.6.c.*qui aggrediens quandoque partes illas cerebri intellectiuas, adeò illas vehementer apprehendit & præoccupat, quòd inducit phreneſim,ita quòd ægrotus vigilando& loquendo in meridie efficitur phreneticus, & ex ſano intellectus efficitur inſanus, demens, furioſus: & dum plures adſunt non veretur fatua quædam & extranea loqui & affirmare pro veris, item videre multa, quæ nulla ſunt in veritate:ſi enim accidentia huiuſmodi inanimata permutant hominis intellectum, ita tenaciter & veriſimiliter, quantò magis Diabolus, qui eſt ſubſtantia ſpiritualis, & creatura Dei animata, ſenſibilis, & ingenioſa poteſt iſtas imaginationes & apparentias demõſtrare humano intellectui:

quia

quia cũ ſit incorporeus pōt partes illas imaginatiuas intellectus præoccupare, & demonſtrare per apparentiam aliqua eſſe, quæ in veritate nulla ſunt, naturaliter & adeò veri ſimiliter, quòd quis putet etiam medio iureiurando affirmare vera eſſe & interueniſſe, quæ nulla ſunt vera neque naturalia: vt *d. c. epiſcopi.*

¶ Sit ergo concluſio iſtius opinionis, quòd iſtæ mulieres ſtriges nuncupatæ, aut viri eiuſdem profeſſionis non deferuntur à Dæmone in corpore aliquo pacto, ſed duntaxat deluduntur in ſpiritu. Quæ opi. exemplo etiam comprobatur. Quidam maritus ex oppido quodam agri Sabinenſis habens vxorem maleficam ſiue ſtrigem (vt vulgariter dicunt) de quo tamen crimine maritus non habebat certam notitiã: ſed ſuſpicabatur ſatis de ipſa interrogata quandoque ab ipſo, nunquid eſſet verũ, quòd ipſa eſſet talis profeſſionis & ſectæ: ſemper mulier ipſa audacter negauit; deinde paulatim creſcente fama cõtra ipſam de iſto crimine, quam maritus ex plurium virorum fide dignorum teſtimonio & relatione perceperat, quòd dicta vxor multùm ſtrictè conuerſabatur cum quibuſdam aliis mulieribus: quæ erant ſtrigę, & maleficæ publicæ, & quod interueniebat cũ eis ad multa turpia maleficia: & ad congregationes etiam nocturnas: vnde maritus decreuit velle animum ſuum declarare & ipſam in flagranti apprehendere, & cœpit inuigilare pluribus noctibus magna cum diligentia & attentione: & ita ſtetit vigil pro duodecim noctes vel circa: vt videret ſi ipſa de nocte ibat ad ludum Dæmonum, vel ad faciendũ aliquod maleficium, & ſingulis noctibus obſeruabat inquirendo lectum poſtquã vxor venerat dormitũ, ſi reperiebat ipſam penes ſe: aut locum vacuum, & ſemper illam adinuenit, & manibus palpauit, quę apud ipſum iacebat. Deinde mulier ipſa paucos Dies vna cum quibuſdam aliis mulieribus ſtrigis & maleficis capta & incarcerata fuit: quæ vnà cum aliis examinata, demum confeſſa eſt veniſſe ad ludũ vnà cum aliis mulieribus incarceratis eius ſociis, tali die vndecima menſis &c. & tali nocte, & hora &c. idẽ ẽ cõuerſo fatebãtur alię. Maritus verò volẽs vxorẽ defẽdere aſſerebat ſub grauiſſi. iuramẽ-

Striges nullò modo deferuntur in corpore.

Confeſſio Maleficij.

Maritus uxorẽ Maleficam defendere conatur in iudicio.

io, quòd illa nocte, de qua dicebatur, & illa hora maximè vxor ſua erat in lecto, apud ipſum iacens, & quod illã ſtudioſè tetigit non ſemel tantùm: ſed iterum & pluries: & allocutus fuit cum ea, ergo ſequitur quòd corpus non patitur neque mouetur à Dæmone: ſed ſolus ſpiritus hęc patitur per dictas illuſiones.

¶ Contrariam tamen opinionem quam ſpluresexcellentiſſimi viri tenuerũt, quòd imò verè & naturaliter deferantur in corpore: & hanc opi. omnes ferè Theologi ſequuntur. S. Bonauen. *in 4. ſent. diſt. xix. q. 3.* S. Aug. *in lib. 10. & 21. de ciuit. Dei.* S. Thom. *in ſum. ſecunda ſecundæ. q. xcv. arti. 5. in titu. de ſuperſti.* & idem Thom. *in trac. qq. primæ partis. q. 8. in tit. de mira. & q. 16. ar. 5. & 6. in tit. de Dæmon. &* quidam Modernus Theol. magiſter Syluest. prier. in quodam tractatu quem nuper edidit de ſtrigi. Dęmon. miran. *lib. 1. c penul. & l. 2. c. 1.* vbi nõ tenet expreſſè, quòd poſſunt corporaliter deferri atque deferuntur à Dæmone ea maximè ratione, quia Dæmõ natura ſua, & ſecundùm eius vires & potentiam naturalem poteſt mouere & portare corpus longè etiam magis ponderoſum quàm corpus hominis de loco ad locum motu locali, Deo tamen permittente & non aliter: & ſatis iſto caſu Deus videtur permittere quando Dæmoni non reſiſtit in iſtis operibus, quòd non reſiſtat, ſed permittat, patet quia & viri & mulieres, qui fecerũt hanc profeſſionem ſaltim expreſſam, vt faciunt communiter omnes iſtæ ſtrigæ & maleficæ, quæ omnes ſunt extra gremium Eccleſiæ & à communione fidelium penitus alienæ de quibus Deus & Eccleſia nullam penitùs curam gerit, & habentur ſicut reputantur pro creaturis diaboli: *vt not. 26 quæſt. 2. qui ſine Saluatore. & q. 5. d. c. ap. Epiſcopi in prin.* & pluribus aliis rationibus & auctoritatibus, *de quibus latius per eos in locis prædictis* concludentes in effectu Dæmonem deferre poſſe hominem de loco ad locum motu locali verè & corporaliter. & reſpondent ad dictum c. *Epiſcopi*, quorum reſpõſio hoc concludit in effectu, quòd ille tex loquitur de alia ſecta mulierum longè diuerſa ab iſta. Ego autem olim adhærebam priori opinioni *per tex. in d. cap. Epiſcopi* nihilominus poſteà ex longa rerũ experientia, & cauſarũ huiuſmodi multitudine ne propter multas ac varias earũ

Ratione probatur tranſuectio realis.

opera

operationes & exempla quorum aliqua vidi, aliqua vero à fide dignis accepi ſum modo iſtius ſecundæ opinionis quòd deferantur in corpore. Pro cuius declaratione præponam. Primò aliqua euidentia. Secundò fundamenta quædam declaratiua. Tertiò nonnulla exempla ſubiiciam pro corroboratione. Quartò reſpondebo ad ea quæ dicuntur ſuprà pro priori opinione & & maximè ad *d. c. Epiſcopi.* Quintò & vltimò deducam inconuenientia quędam, quæ ſequerentur tenendo priorem opinionem. Primò igitur pro euidentia præſuppono vnum, quod eſt tritum apud omnes Theologos & canoniſtas, quòd Diabolus inter alia deſideria quæ ipſe habet hoc vnum tenet, quòd ſummopere deſiderat ab homine adorari: & ſicut Deus maxima cum veneratione cultum habere, & in hoc vehementer ſatagit vt Chriſtianos à vero diuino cultu auertat, & illos obedientes atque deuotos ſuæ poteſtati ſubiiciat: vt ab eis cultum ipſum recipiat: ita dicit. S. Aug *lib.* 10. *de ciuit. Dei.* relatus per ſacros canones. *in c. nec mirum* §. *magi.* & *ſequen.* 26. *q* 5. & S. Bonauen. *in* 4. *ſent. diſt.* 19. *q.* 3. S. Thom. *in ſum. ſecunda ſecundæ. q. xcv. artic.* 5. *in titu. de ſuperſtit.* in quo quidem cultum eundem ferè ritum, & ordinē tenet, quē in vero cultu diuino obſeruat eccleſia, & non ſolùm circa res & myſteria verùm etiā quo ad perſonas, ſicut enim eccleſia & Chriſtiana religio admittit plures viros diuerſæ congregationis, habitus, & nominis ſicut eſt congregatio & religio ſancti Benedicti, quæ eſt monachorum: item ſancti Auguſtini, Dominici atque Franciſci & aliorum, qui licèt ſint diuerſi nominis & habitus, & circa modum viuendi diuerſas regulas obſeruent: tamen quò ad diuinum officium ſcilicet horas ordinatas & Miſſarum celebrationem, & alia pia opera omnes tendunt ad eundem effectum ſcilicet laudandi Deum & orandi pro animæ ſuæ ſalute & proximi: eodem modo Sathanas ſub ſua diabolica religione recipit plures profeſſos diuerſæ profeſſionis, habitus, & nominis, qui habet diuerſos ritus & mores: tamē in effectu omnes tendūt ad idē ſcilicet ad laudādū & venerandū diabolum infernalem, & illi bonā fidelitatē & homagiū continuandū, & hoc eſt quod dicit tex. *in c. excommunicamus in princ.* Et primum & ſecūdum

S. riges deferuntur in corpore ex 5. rationibus.

Cultus Dæmonis obſeruatur iiſdem ferè ritibus & ordinibus ac inter Chriſtianos & Catholicos.

de hæreti. facies quidem habẽtes diuerſas, caudas autem adinuicem colligatas; quia de veritate omnes conueniũt in idipſam: de quibus quidem diuerſis nominibus: ac diuerſorũ ordinum profeſſoribus ſub eadem religione cõſtitutis, diximus ſuprà latiùs *eodem titulo. q. ij.* Secundò euidentaliter, pręſuppono quòd Angeli, tum boni, cùm mali ſecundũ Philoſophum & cõmuniter Theologos sũt ſubſtantiæ, quædã ſpirituales, intellectiuæ mobiles arbitrio, & incorporeæ, quæ non dependẽt à corpore. nec quò ad ſui principium, nec quò ad finẽ & non habent corpora naturaliter ſibi vnita. ita dicit. S. Tho. *in. trac. qq. diſput. in prima parte titu. de mira. q. vi. &* licèt non habeant corporã naturaliter ſibi vnita poſſũt tamẽ quãdocunque volũt aſſumere diuerſas corporeas formas, & cum illis diuerſimodè hominibus apparere, & multas naturales operationes in aſſumptis corporibus huiuſmodi efficere: vt idem Thom. teſtatur *eo ti q. vij. &* S. Aug. *in. iij. detrinit. &* idem Aug *xij. c. ſuper geneſi.* Sed dubitatur, an corpora huiuſmodi ſic aſſumpta ſint vera & naturalia corpora, vel fantaſtica & apparentia? Sol. dic quòd nõ ſunt vera & naturalia ex carne, oſſibus, & neruis formata: ſed ſunt quaſi naturalia, & ſimilitudinaria, & licèt habeant in ſe aliquas operationes naturales, ſicut eſt motus localis, locutio, delatio, comeſſio, potus, quamuis iſta duo vltima ſint naturalia, quę ad principium tantùm, non quò ad finẽ: quia cibi & potus aſſumptio fit naturalis in eis: ſicut in homine: digeſtio verò nulla fit, quia ſubſtantia cibi & potus non conuertitur in nutrimentum talis aſſumpti corporis & licèt plures habeant ex ipſis operationibus naturalibus, non tamen omnes habent ſicut eſt creſcere, pinguescere, nutriri, macrari, dormire, audire, generare & ſimilia iſta non habent, nec alia, quæ mutant formam dicti aſſumpti corporis, ſicut eſſet etiam ęgrotari, palleſcere & ſimilia quę quidem corpora non dicuntur eſſe perpetuò & naturaliter vnita dictę ſubſtantiæ ſpirituali ſicut eſt vnio animæ ad corpus humanum: ſed eſt qualis qualis vnio, & adhærentia quædam ſicut moti ad mobile, vel figurati ad figuram.

Angelorum definitio.

Corpora à Dæmonibus aſſumpta an ſint naturalia aut apparentia.

¶ Deinde videndum eſt ex qua materia corpora ipſi dicuntur

dicuntur eſſe cōpoſita ſeu fabricata, an ex aliqua materia elementati ſimplici vel cōpoſita, aut ex alia ſubſtātia ſeparata. dic, quòd ex quolibet elemēto cōfici poſſunt, nihilominùs magis cōmuniter fiunt aëre, quē ipſi angeli poſſunt faciliùs inſpiſſare, & ingroſſare, & corpus ipsū formare: deinde in eorū reſolutione, dum à ſpiritu ſeparant ſimiliter fit facilior reſolutio: quia reſoluuntur in fumū & vapores: vt idem Thom. comprobat *eo. titu. quaſt. vij. in fin.*

¶ Et quod dixi corpora huiuſmodi non habere virtutem generatiuam eſt verum in angelo bono vtroque modo ex quo nullā habet operationē generandi: nec quo ad potentiā neque quo ad actū; quia hoc non conuenit naturę angelicę quę coitum ipſum & omne aliud peccatum penitùs abhorret cuius eſt quodammodo incapax.

¶ Dæmones verò bene poſſunt in aſſumptis corporibus generare, quippe quia in coïtu carnali, ſicut in aliis peccatis, ſummopere delectātur: ſi qua tamē generatio ex illorum coïtu ſuccederet illa non prouenit ex ſemine illius aſſumpti corporis, quod nullum habet in ſe; quia ex quo nō habet virtutem digeſtiuā non habet etiā virtutē generatiuā, quia caret ſāguine: nā ſperma oritur ex puriſſima ſubſtātia cibi iā bene digeſti. vt inquit Auic. *fen. xx. in trac. pr. c. ij.* vbi dicit, quòd ſperma eſt ſuperfluitas digeſtionis quartæ, quę fit cū cibus diſpartitur in membris reſudando à venis tertia digeſtione iam completa, & eſt de ſūma humiditatis proxima coagulationi, ex qua nutriūtur mēbra dura & vena arterię. Iſtę enim operationes naturales non cōueniunt corporibus aſſumptis per Dæmonem. quia non ſunt naturalia, ideò nō faciunt ſperma, nec poſſuut per ſe ipſa virtute propria generare. Diabolus igitur incoïtu generat ex ſpermate alieno ſcilicet alicuius viri in ſōniis polluti aut etiam in vigilia quotieſcunque Dæmon in forma ſuccubi ſe transſormat: id eſt in forma mulieris & habet coïtum cum viro: tunc recipit formam viri: & quanto citiùs velociſſimè accedit ad mulierē in forma ſcilicet viri, & aſſumens coïtum cū ea intromittit dictum ſperma in natura & matrice mulieris, & inde ſequitur prægnantia mulieris infantis: & generatio,

Spermatis ortus.

Sperma non generatur in corporibus aſſumptis.

Filius ex coitu Dæmonis natus quomodo dicatur.

rario, ac ſi mulier cum naturali viro coitum habuiſſet tamē infans ipſe ſi oriatur nō dicetur eſſe filius Dæmonis: ſed illi⁹ cui⁹ erat ſperma. ita firmāt cōmuniter Theologi. S. Aug. *in iij de trinita. & xxi. de ciui. Dei. &. S. Tho. in dicto tra. qq. in prima parte tit. de mira. q. viij. ver. ad primū.*

Angeli operationes in aſſumptis corporibus.

¶ Concluſiuè igitur dico in hoc ſecundo euidentiali, quòd Angelus tum bonus, cùm malus in aſſumpto corpore regulariter retinet & operatur omnes illas operationes naturales, per quas non alteratur forma aſſumpti corporis: ſed remanet in eſſe ſuo & in eadem proportione figuræ & formæ: omnes verò operationes per quas alteratur forma ſiue figura corporis prædicti, *de quibus ſuprà diximus*, ſunt illis prohibitæ ratione prædicta. ita firmant ipſi *Theologi in locis prædictis*: ſed deferre corpus aut aliud pondus de loco ad locum, motu locali, non immutat formam dicti aſſumpti corporis, ergo ſunt capaces iſtius operationis.

¶ Tertiò preſuppono, quòd angeli. i. Dæmones multa facere poſſent ſecundùm eorum naturalem virtutem & poteſtatem, quæ tamen facere non poſſunt, diuina prouidentia ipſos reprimente, eorum operibus reſiſtente: & ſic maiora poſſunt in habitu & potentia, quàm in actu. ita idem Tho. *in trac. qq. q. v. tit. de mira.* & Aug *in. iij. de trini.* vbi dicit, quòd angeli mali quædam facere poſſunt eorū virtute & potentia naturali, ſi permitterentur à Deo; quæ ideò facere nō poſſunt. quia nō permittūtur: impediūtur itaque quandoque ab illis agendis ad quæ eorum naturalis virtus ſe extendere poteſt: idē etiā cōprobat. S Bon. *in. ij. ſenten. lib. ij. diſti. vij*: vbi latè diſputat de virtute & potentia Dæmonum, quam habent reſpectu creaturarum, quid poſſint, qualiter, & quantum poſſunt & quantum eis permittitur à Deo, vbi enumerat plures operationes naturales, quas Dæmon facere poteſt tam in aſſumpto corpore quam ſine eo.

¶ Quartò & vltimò præſuppono, quòd licèt angeli boni & homines quandoque per fidem & diuinam gratiam operentur miracula & faciant aliqua, quæ ſunt vltra eorum naturalem virtutem & poteſtatē: dicit S. Aug. *in. iij. de trini.* Dæmones tamen miracula aliqua operari non poſſunt, vt ſint vera miracula: quoniam miracula

ipſa

ipſa fiunt per gratiam & donum Dei: quia eſt diuina virtus in effectu, quę miracula facit mediante perſona & inſtrumēto angelico, ſiue humano ſicut gratia prophetandi tradita fuit ſanctis prophetis ſimplicibus & ignaris. vt refert S Grego. *in. ij. dialogo: & idem Grego. in prima hemel. ſup. Ezech.* Miraculum enim ſiue operatio miraculoſa eſt quoddam diuinum teſtimonium indicatiuū diuinæ virtutis & veritatis: vt dicit. S. Tho. *in. d. trac. prima parte. q. v. de mira. ver reſpondeo quòd ſi dæmonibus*, quorū eſt tota voluntas ad malum, poteſtas hæc daretur à Deo faciendi miracula, Deus ipſe falſitatis eorum teſtis exiſteret. quod diuinæ bonitati penitùs incongruit. Concludēdum eſt igitur, quòd Dæmones non faciūt niſi ea, ad quæ eorum naturalis virtus ſe extendit & diuina voluntas nō refragatur ſed permittit: *vt idem Tho. hæc eadem teſtatur ibi.* Virtus enim Dæmonis eſt adeò vehemens & acuta, quòd multa opera quæ ipſe facit, eius virtute & induſtria, & ex rebus naturalibus adeò bene componit & veloc ter exequitur, quod homines, qui illa vident, dicunt eſſe miracula, licèt in veritate non ſint. Poſſunt ergo Dæmones mirabiliter in nobis dupliciter operari, nō modò per verā corporis transſmutationē quando fit vera mutatio corporis. Alio modo per quandam illuſionem ſenſuū ex aliqua immutatione imaginationis; neutra tamē operatio eſt miraculoſa, ſed per modum artis & naturę compoſita.. *vt ibi vide in d q. v.* Quibus ſic præſuppoſitis dico, quòd Dæmones Deo permittente poſſunt in aſſumpta corporali forma hominem deferre verè & naturaliter de loco ad locum motu locali. & per cōſequens illas ſtrigimagas, & ſortilegos profeſſos deferant ad nutum in naturali forma ad quæcunque loca: quòd dictum probatur primò ratione per ea quę not. S. Tho. *in trac. qq. in prima parte. q. xvi. ar. x.* vbi dicit. Quòd in actionibus virtutum actiuarum conſiderandus eſt ordo rerum, qui non ſolùm attendit ſecundùm naturas ipſarum rerum: ſed etiam ſecundùm earum motus. Habent enim & ipſi motus quendam ordinem adinuicem, qui dupliciter conſideratur, vno modo ſecundùm propriam rationem, & ſecundùm hoc motus localis ad alios motus duplicem habet comparationem. Prima eſt, quia ipſe motus eſt primus mo-

Miraculi definitio.

Dæmonis virtus acutiſſima.

tuum

Motus localis ad alios duplex eſt conſideratio.

tuum ſecundo, quia per motum localem minima variatio fit circa mobile. nam cùm per alios motus varietur aliquid, quod eſt intrinſecum rei, puta qualitas, quantitas, accidens, aut forma ſubſtantialis per motum iſtum localem variatur ſolum corpus ſecundùm aliquid extrinſecum, quod eſt ipſe locus, per cuius mutationem non mutatur nec alteratur res in ſubſtantia, vel in accidenti, aut alia qualibet eius qualitate intrinſeca: & quantum ad hæc ſecundùm prædicta competit quòd corpora moueantur à ſubſtantiis ſpiritualibus motu locali faciliùs & immediatiùs quàm aliis motibus. Alio modo conſideratur ordo motuum ſecundùm ordinem mobilium: ſicut enim motus cæli eſt prior motu corporis elementaris, ita motus corporum cæleſtium eſt prior motu corporum inferiorum reſpectu ordinis, & ſecundùm hoc competit ſuperioribus ſubſtantiis ſpiritualibus mouere ſuperiora corpora cæleſtia: ita etiam inferiores ſubſtantiæ ſpirituales, quæ ſunt Dæmones reſpectu peccati & priuationis gratiæ conuenit quòd mouere poſſint, & moueant corpora inferiora, ſiue humana ſint, ſiue alia quia data poſſibilitate in vno per conſequens datur: omnibus aliis: his maximè, quæ ſunt eiuſdem ponderis vel magnitudinis: vt dicit idem Thom. *in d. tit. de Dæmon. q. xvi. art. x. in fine* & habetur per S. Aug. *in 3. de trini:* vbi dicit quod Dæmones colligunt quædam ſemina, ex quibus formant ſpecies quaſdam ſiue animalia viuentia, quę fieri non poſſunt abſque corpore mobili: ergo mouere poſſunt corpora inferiora de loco ad locũ motu locali.

Dæmon in forma humana an realiter detulerit Chriſtum.

¶ Secundò probatur hæc opinio auctoritate ſacri Euãgelij *Matth. 4. c.* vbi Diabolus in aſſumpta humana forma tentando Ieſum in deſerto adduxit illũ in ſanctam ciuitatem; & ſtatuit ipſum ſupra pinnaculum templi, quod eſt locus quidam excelſus & eleuatus: ſuper quo Doctores antiquæ legis prædicabant & doctrinam legis prædictæ publicè populoſque docebant, vt dicit S. Tho. *in glo. ſup. d. c. 4. in verſi. Diabolus autẽ &c.* vbi dicit, nota quòd omnia opera illius tentationis corporeis ſenſibus completa fuerunt, quia Diabolus tunc apparuit Chriſto in forma humana: & licet duæ ſint opi. Theologorũ ſuper illo pũcto, qualiter Chriſtus ſtatutus fuerit ſuper illo

pinnaculo

pinnaculo, an per declarationē Dęmonis, vel quòd ipſemet pedibus propriis aſcenderit mediantibus diabolicis perſuaſionibus: verior tamē opinio eſt illa, quòd fuerit portatus à Dæmone ſcilicet eleuatus de terra, & vnico ictu ſiue momēto fuerit poſitus in loco prædicto: & hæc intelligentia magis conuenit literæ Euangelij, dū dicit, *ſtatuit*, quod idē eſt ſicut poſuit, ſiue conſtituit: ſi enim pedibus propriis Chriſtus aſcendiſſet ad Dæmonis perſuaſiones, tex. dixiſſet *adduxit*, ſicut dixerat ſuprà, quando illum adduxit in ſanctam ciuitatem. vide S.Tho. *in u.glo*, Alber. Ma. *ſuper d.*4. & S. Bonauen. *in 2. ſen. lib. 2. diſt. 7. per totum.* quod manifeſtiùs demonſtratur: quòd Chriſtus delatus fuit à Dæmone ex eo, quòd omnes Theologi firmiter ibi cō ludunt, quòd Chriſtus dum ſtatueretur ſuper dicto pinnaculo reddidit ſe inuiſibilem circūſtantibus qui ibi aderant, ne inſurgerent clamores in populo, putantes miraculosè Chriſtū aſcendiſſe locum: qui ſi propriis pedibus naturaliter aſcendiſſet, nō erat opus quòd ſe inuiſibilē redderet, ex quo nihil mirandum feciſſet. fatendū eſt igitur quòd Diabolus ipſum aſſumpſit de terra & raptim vnico ictu ſtatuit illum ſuper dicto pinnaculo. Cùm itaque Dæmon portauerit Chriſtum in vero corpore, qui erat Deus & homo: & verum corpus humanum habebat ipſūmque mouit de loco ad locum etiam ſurſum quod difficiliùs eſt motu locali, Deo permittente nulla ratio diuerſitatis redditur, quare non poſſit etiam Deo permittente portare homines iſtos, ipſóſq; mouere motu locali ad nutum de loco ad locum eò maximè accedente hominis voluntate ſecundùm ea quæ diximus ſuprà *in iij. euidentiali.* Tertiò probatur ſic, ſi humanus ſpiritus, qui eſt anima: quæ eſt incluſa in iſto carcere terreno corporis humani habet vires mouendi corpus ipſum de loco ad locum: aſcendendi, deſcendendi, currendi, ſaltandi, ſiſtendi, & aliud quoque corpus ſupra ſuum portandi ad omne eius libitum, quæ eſt minus potens natura angelica: vt dicit S.Aug. *in 3. de Trini.* & S.Thom. *d.q.xvi.art.*10. quanto magis Dæmon, qui eſt ſubſtantia ſpiritualis libera & ſoluta, nullóque premitur pondere carnis, quis neget quòd ſimiles operationes naturales & longè maiores in aſſumpta corporali forma

Chriſtus à diabolo de terra eleuatus eſt.

Spiritus omnes multæ ſunt potentia.

ma diuina potentia non reprimente operari non poſſit? certè nemo: & quòd ipſe Dæmon ſit longè maioris roboris quàm homo, imò pluribus hominibus, ſimul habetur per S. Aug. *in lib. 10. de ciuit. Dei relatum 26. q. 5. cap. nec mirum* §. *ſuper hoc.* non eſt igitur mirandum ſi Dæmon corpus humanum per æthera portare poſſit, & quàm velociſſimè, dummodo diuina voluntas ſibi non repugnetur ad quæ faciunt ea, quæ diximus *ſuprà in 4. euidentiali & qua dicemus infrà in ſeq. membro.*

Quiſque rerum ſuarum moderator & arbiter eſt.

¶ Quartò dico, quòd vnuſquiſque eorum quæ ſua ſunt eſt bonus moderator & arbiter. *in re mandata. C. manda.* & de rebus propriis quiſque poteſt ad libitum ſuum diſponere, imò ab ipſo Domino auferri non poteſt abſque eius libito voluntatis. *l. id quod noſtrum eſt. ff. de reg. in l. ſi ff. de pac. & per Bar. in l. iuris gentium. ff. eo. tit.* Iſtæ enim ſtrigimagæ, magi & ſortilegi per illam profeſſionem effecti ſunt Dæmonis creaturæ, eo quòd ſponte ſua ſub illius imperio & poteſtate ſe ſubiecerunt vt latiùs ſuprà diximus *in 2. & 3. q.* ergo ſequitur quòd Dæmon de ipſis, ſiue in anima, ſiue in corpore, ad eius libitum quicquid vult diſponere poteſt Deo permittente, qui in hoc Dæmoni nullum præſtat impedimentum: ſed relaxat ſibi arbitrium & libertatem virium ſuarum: in iſtos dico profeſſos, non autem in alios ſecundùm quod dicit S. Aug. *in lib. 10. de ciui. Dei. & in 4. de Trinit.* & S. Thom. *d. q. 16. art. 9. & 10. & habetur in d. Epiſcopi.* ibi mentem quam Diabolus captiuatam tenet per quæquam deuia ad eius libitū deducit &c. Ex quo enim ipſi ſemel Deum reliquerunt, abnegantes fidem Catholicam & totum Chriſtianæ religionis cultum, non eſt dicendum quòd Deus ampliùs ipſos protegat, vel de his curam aliquam habere velit: ſed illos dimittit penitùs ſub poteſtate & arbitrio Sathanæ, poſtquam illi ſponte & ſub eius imperio ſe ſubiecerunt: & eum principem habere voluerūt: cùm ſint igitur extra communionem fidelium, non ſunt ampliùs oues Chriſti, quæ fuerunt traditæ in cuſtodiam Petro: ſed ſunt oues externæ ſcilicet Diaboli: *vt habetur in c. firmiſſimè. & in c. excommunicamus in princ. extra de hæreti. & d. c. nec mirum. 26. q. 5. & eadem cauſa. q. 1. qui ſine Saluatore nimirum.* ergo ſi Dæmones illos deferunt

Qui ſunt extra communionem fidelium non ſunt ampliùs oues Chriſti.

etiam

etiam in corpore primò: quia reſpectu ſubſtantiæ ſpiritualis adeſt potentia naturalis; ſecundò quia reſpectu diuinæ maieſtatis nullum præſtatur impedimentum: *vt concludunt Theologi in locis ſuprà notatis.*

¶ Quintò probatur hæc concluſio ex maiori, per ea quæ habẽtur Exod. 7. c. vbi dicitur quòd magi Pharaonis arte Dæmonum conuerteſunt virgas in Dracones & fuerunt veri Dracones non autem ſuperſtitioſi nec illuſorij vt dicit S. Aug. *ſuper glo.* ibi dicens quòd Dæmones hoc facere potuerunt eorum virtute naturali per aliquas potentias naturales ſeu per quædam ſemina collecta, quæ habent vim putrefaciendi ligneas virgas & conuertendi in lubricam draconis ſpeciem ſecundùm quod dicit S. Aug. *in 3. de Trin.* quem refert & ſequitur S. Thom. *in dict. trac. qq. q. 10. ver. ad octauum in tit. de mirac.* vbi dicit quòd licèt iſta apud nos videantur eſſe miracula: quia humana virtus iſta non capit, nec ſe extendit ad illa: tamen quò ad ſecreta naturæ & Dæmonis intelligentiam non ſunt miracula imò opera ipſius naturæ Dæmonis induſtria fabricata. Item no. aliud mirabile Dæmonis arte factũ legitur in ſacris literis, quòd Simon Magus arte Dæmonũ canes loqui faciebat nec dũ eſt annus elapſus, quod caſus iſte euenit in facto Romæ, vbi mulier quædam magica vetula quæ Franciſca Senenſis dicebatur artis diabolicæ plurimùm perita, canem quendam magnę ſtaturæ nigram totum ſecum ducebat quem poſt nõnullas preces reuerenter emiſſas loqui admodum faciebat, & voce quadam velut humana articulata proferebat, quæ audita fuerunt à pluribus: & maximè à quodam Sacerdote præsbytero, qui rem ipſam propalauit Domino Almæ Vrbis Senatori qui de mandato S. D. PP. adiuncto ſibi Reueren. D. Locum tenente Vicarij ſui vnà cum quibuſdam aliis viris maximæ doctrinæ & experientiæ, mulierem ipſam ſolenniter examinarunt: & comperto facinore flammis publicè conſumpſerunt ipſam: quæ canis loquela duplici modo fieri potuit ſecundũ Tho. *d. q. 5. de mirac.* aut quòd Dæmon aſſumpſerit corpus in forma canis omnium partibus ſuis bene proportionatum: & locut⁹ fuerit: aut quod eſſet canis verus & naturalis: & Dæmon per impulſum aëris motu locali ſonum quen-

Magi Pharaonis an conuerterint virgas ſuas in veros Dracones.

Canis loquela.

dam formauerit ſimilitudinem literatæ, & articulatæ vocis habentem. & hoc modo etiam dicitur quòd Aſina Balaam allocuta fuit ad ipſum duabus vicibus, *habetur Num. xxij. cap.* vbi Aſina ipſa, quæ portabat Balaam, ibat ad regem Balaac qui miſerat pro eo, videns aſina Angelum reſiſtentem in via, & ſe opponentem Balaam Aſina declinauit à recto tramite & iuit per agros: Balaam, percutiebat illã, volens quòd iret per viã illa recuſabat; & adeò vehementer percuſſit illã, quòd cecidit: & tunc Dominus aperuit os Aſinæ & locuta eſt ad Balaam dicendo, quid feci tibi? cur percutis me? At Balaam dixit, quia cõmeruiſti & illuſiſti, mihi vtinam haberem gladium vt te percuterem, cui Aſina iterum reſpondit. Nonne animal tuum ſuũ? cui ſemper inſidere conſueuiſti vſque in præſentem diem: dic quid ſimile vnquam fecerim tibi? At ille ait, nunquam: quæ verba adeò bene & articulatè ab ipſa aſina prolata fuerunt, quòd ab homine dicta viderentur: ſed hoc factum fuit ab angelo ex diuina voluntate: vt ibi dicitur. & dicit. S. Thom. *in d. q. 5. ad tertium* quòd Angelus mouit linguam Aſinæ prædictæ per crebram aëris repercuſſionem protulit articulata verba *de quibus ibi*, naturalium verborum ſimilitudinem habentia. tex. autem ibi dicit quòd Dominus aperuit os Aſinę non Angelus, vide Tho. *in d. q. 5. & 6. in tit. de mira.* Vltimò nõn omittam illud quod *dixit Valer. Max.* quòd olim Romę fortunę ſimulachrum quoddam marmoreum, quod poſitum erat in via latina, dicitur locutũ fuiſſe infra ſcripta verba ad Matronas illas Romanas, *vos ritè me matronæ vidiſtis, riteq; dedicaſtis*: ne putes iſta fuiſſe Poëtarum figmenta: quia ſi talia eſſent profectò ſacri Theologi in ſuis diuinis literis non insererent approbando prout fit per S. Tho. *in d. q. 5. i a 4. not. & eſt glo. not. in c. Moyſes. in ver. habitare. 22. q. 2.* quæ Angeli tam boni quàm mali habitant in ſiccis corporibus ſcilicet in ſtatuis lapideis, æneis, & marmoreis & in cadaueribus defunctorum inanibus, in quibus ipſi Dæmones dant reſponſum. & refert exemplum Saulis, qui adorauit Diabolum: & aliàs dixi ſuprà quòd Dæmon ſub idolorum forma peractis ſacrificiis & precibus ſortilegorum ſiue magorum, ipſis interrogantibus, & ſcire quæren

Aſina Balaam qua ratione ipſum locuta ſit.

Angeli habitant in ſiccis corporibus.

quærentibus, quæ occulta ſunt, reſpondet ad propoſitum voce quadam ſonanti articulata verba, ac ſi ore hominis procederét: nihilominùs neque vox neq; verba naturalia ſunt, ſicut humana: ſed ex crebra aëris repercuſſione per Dæmoné concitata verba illa prolata fuerũt: *vt ſuprà dictũ eſt.* Si igitur hæc fieri poſſunt arte & virtute Dæmonis, quæ lõgè maiora ſunt, & intellectꝰ humani minus capacia & difficiliora, quòd canis aut aliud animal brutum, ſeu ſtatua marmorea verba articulata protulerint quantò magis credendum eſt, quòd Dæmon poſſit hominem corporaliter deferre motu locali aut brutum, quod minus eſt quàm animal de nouo creare, vel vnam ſpeciem in alteram transformare, *prout diximus ſuprà de vi ga conuerſa in draconem.*

Dæmonis vox vt proferatur.

¶ Demum, vt res ipſa cunctis clariùs innoteſcat ſubdam exemplum. Annis citra 20. in agro Sabinenſi, vicino Vrbi Romę, in quodam oppido erat quidam Ruſticus habens vxorem, quæ erat de expreſſa Dæmonis profeſſione, & pluries ab eo interrogata, ſi erat de dicta profeſſione, ſemper audaciſſimè negauerat: qui maritus ex quibuſdam ſignis, quæ viderat, maior ſuſpicio animum eius apprehendit. vnde decreuit velle videre ſi verum erat, quòd de nocte ipſa exiret extra domum, & quorſum tenderet & pluribus noctibus ſummopere inuigilauit, vt videret quid ipſa faceret, quæ ſemper volebat poſt maritum ire dormitum: & diu poſtquã ipſe intrauerat in lecto multoties vigilabat: demum nocte quadam hora quinta vel circa, qua ipſa citata ire tenebatur ad ludum ipſe maritus iacebat quaſi dormiens & ipſa venit ad illũ ad perſcrutandum ſi dormiebat, quod videns maritus ſtatim cõfinxit altiùs dormire & grauiori sõno teneri: ipſa viſo dormiente retroceſſit ſtatim: & pedetentim ibat lento gradu: tunc maritus magis argutè inuigilat, atq; obſeruat cum diligentia cuncta quæ vxor ipſa faciebat: demum vidit quòd acceſſit ad quendam angulum domus & eleuata quadã ciſta aſsũpſit pyxidẽ ſeu ollulã quãdã quę ſuberat: deinde exutis veſtibꝰ cepit inungi cũ certo vnguẽto in dicta ollula exiſtẽte apud ignẽ calefacto poſteà pyxidẽ ſeu ollulã prædictã ad priſtinũ eiꝰ locũ repoſuit: deinde vidit illã velociter exeũtem de domo ac ſi pedibꝰ

Obſeruatio rerum maleficarum vxoris Sabinenſis à marito.

non tangere terram poſt cuius diſceſſum maritus aſſurgens acceſſit ad oſtium, quod clauſum optimè vidit etiã eum peſſulo ſiue ſtanga interiùs:de quo magis obſtupuit deinde acceſſit ad angulum, ex quo illa vnguentum aſſumpſerat & reperta ollula illam accepit: & alibi abſcondit & reuerſus fuit in lecto: perfecitque ſomnum vſque ad mane. die verò ſequenti reuerſa vxore maritus illam interrogauit, quónam proficiſceretur nocte illa quando ex domo receſſit media nocte ſola:quæ à principio ſortiret negabat ſalua fronte:tunc maritus ſũpro ligno cepit illã acriter verberare, vt haberet veritatẽ: ipſa adhuc indurato corde ſiſtebat: demum maritus ſumpta pyxide ſiue ollula:ecce (dixit) mulier maledicta, vide, ſi credis quòd nouerim ſcelera tua, & grauiter ſibi cõminatur, aut quòd mortem ſubiret, aut illum doceret quomodo facit illas vnctiones, & diſceſſus:quia volebat omnino accedere ad congregationes illas quas intendebat omnino videre, & quæ fierent in eis:tunc mulier ipſa confuſa, dum vidit pyxidem vnctionis, faſſa eſt ingenuè errorem ſuum, implorando ſuppliciter veniam ab ipſo viro: qui libenti animo ſub fide promiſit ei indulgeri, dummodo ipſum adduceret ſecum vna nocte ad congregationes prædictas: ipſa tunc aperiens os ſuum cepit vera loqui & cuncta dictæ profeſſionis capitula receſuit:& oſtendit voluptates, illecebras, gaudia immẽſa, quæ inde aſſumebant & de amœnitate & delectatione ludorum, magnificentia chorearum, opulentia conuiuiorum, Principis illius liberalitate, & de vltimi effectus dulcedine cuncta narrauit:ex quo indulgentiam admiſſorum à marito ipſo impetrauerat, qui maritus curioſus iſta videre & intereſſe præcepit vxori, vt quàm primum ad dictam congregationem acceſſura erat ipſum euocaret:quæ mulier promiſit illum adducere & impetrata priùs licentia à Domino Sathana de adducendo maritum ad ipſam congregationem:adueniente hora, adhibitis vnctionibus, vnuſquiſque ipſorum ſuper ſuo hirco equitando quàm velociſſimè peruenerunt ad locum ipſius congregationis, & antequam diſcederent de domo vir ipſe diligẽter præmonitus fuit ab vxore:vt sũmopere præcaueret

Interrogat crebro vir Sabinenſis de facto.

Sabinenſis vir equitat in hirco ad ludos.

præcaueret ne in itinere eundo vel redeundo, aut in loco congregationis ſigno Crucis ſe muniret, aut illius nomẽ nec Dei vel Ieſu Chriſti quouis modo commemoraret, maximè in laudãdo vel adorãdo, qui ſic facere promiſit. in quo loco ſiſtentes vxor dimiſit maritũ in certa parte, monẽdo ipsũ vt illã expectaret donec reuerteretur à preſtãdo obedientiam earũ principi Sathanæ (quemadmodũ vnuſquiſq; aliorũ tenebatur) qui marit⁹ vidẽs tã innumerã virorum ac mulierum multitudinẽ illic adeſſe vehemẽter obſtupuit: finita obedientia fiunt tripudia & choreę quàm celeberrimę cũ maxima cymbalorũ, tympanorum, aliorúmq; inſtrumentorum dulcedine: & tripudiantium numeroſitate, ordine quodã retrogrado cõtra morẽ, naturã & ordinẽ chorearũ, quibus nos vtimur: quibus peractis præparantur menſæ quàm ampliſſimæ cum maxima epularum & cõuiuantium copia, & optimis ferculis. vxor illa ex indulgẽtia Principis introducit maritum ad menſam, comedere incipiunt: maritus deguſtãs epulas inſipidas petiit ſalem, qui nullus aderat in omnibus mẽſis: nec dum veniens quiſquam cum ſale iterum petiit atq; rogauit procedente mora; iterum atque iterum, térque quatérq; ſalem ipſum ſupplicando petiit: & toties replicauit quòd Dæmõ quidã ſalẽ ipſum attulit: vnde maritus vidẽs ſalem ſummopere gauiſus eſt: & præ gaudio magno dixit hæc verba: *hor laudato ſia Dio: pure venẽ queſto ſale*, quo verbo prolato, poſtquam auditum fuit nomen Dei laudatum vnico momento cuncta periere: & omnes vndique ſtatim diſceſſerunt, menſæ epulæque omnes cõſumptæ ſunt, luminaria cuncta, quæ multa erant illicò extincta ſunt: adeò, quòd maritus ipſe reperitur ſolus, & nudus in loco ipſo in medio tenebrarum ſtetitque ſub illa frigidiſſima nuce Beneuentana, per totam noctem vſque ad manè, cum maximo frigore & periculo: die verò ſequenti videns paſtores qui paſcebant greges circa loca vicina, ab ipſis petiit, vbi nã eſſet ipſe, quæ regio illa dicebatur: cui reſponſum fuit, quòd erat Beneuentana: quæ diſtabat à patria ipſius viri centum milliaribus vel circa: ipſe verò erat nudus ſicut alij qui vadunt ad choreas Dæmonum multum malè ſe habuit in partibus illis, adeò quod ſuſtulit periculum mortis & quia val-

Nomen Dei nõ inuocatur à Strigibus.

In laude Dei diabolica pompa euaneſcit.

to, quòd illa nocte, de qua dicebatur, & illa hora maximè vxor ſua erat in lecto, apud ipſum iacens, & quòd illã ſtudioſè tetigit non ſemel tantùm: ſed iterum & pluries: & allocutus fuit cum ea, ergo ſequitur quòd corpus non patitur neque mouetur à Dæmone: ſed ſolus ſpiritus hęc patitur per dictas illuſiones.

Maritus vxorẽ Maleficam defendere conatur in iudicio.

¶ Contrariam tamen opinionem quam plures excellentiſſimi viri tenuerũt, quòd imò verè & naturaliter deferantur in corpore: & hanc opi. omnes ferè Theologi ſequuntur. S. Bonauen. *in 4. ſent. diſt. xix. q. 3.* S. Aug. *in lib. 10. & 21. de ciuit. Dei.* S. Thom. *in ſum. ſecunda ſecundæ. q. xcv. arti. 5. in titu. de ſuperſti.* & idem Thom. *in trac. qq. primæ partis. q. 8. in tit. de mira. & q. 16. ar. 5. & 6. in tit. de Dæmon.* & quidam Modernus Theol. magiſter Syluest. prier. in quodam tractatu quem nuper edidit de ſtrigi. Dęmon. mirан. *lib. 1. c penul. & l. 2. c. 1.* vbi nõ tenet expreſſè, quòd poſſunt corporaliter deferri atque deferuntur à Dæmone ea maximè ratione, quia Dæmõ natura ſua, & ſecundùm eius vires & potentiam naturalem poteſt mouere & portare corpus longè etiam magis ponderoſum quàm corpus hominis de loco ad locum motu locali, Deo tamen permittente & non aliter: & ſatis iſto caſu Deus videtur permittere quando Dæmoni non reſiſtit in iſtis operibus, quòd non reſiſtat, ſed permittat, patet quia & viri & mulieres, qui fecerũt hanc profeſſionem ſaltim expreſſam, vt faciunt communiter omnes iſtæ ſtrigæ & maleficæ, quæ omnes ſunt extra gremium Eccleſiæ & à communione fidelium penitus alienæ de quibus Deus & Eccleſia nullam penitùs curam gerit, & habentur ſine reputantur pro creaturis diaboli: *vt not. 26 quæſt. 2. qui ſine Saluatore. & q. 5. d. cap. Epiſcopi in prin,* & pluribus aliis rationibus & auctoritatibus, *de quibus latiùs per eos in locis prædictis* concludentes in effectu Dæmonem deferre poſſe hominem de loco ad locum motu locali verè & corporaliter. & reſpondent ad dictum c. *Epiſcopi*, quorum reſpõſio hoc concludit in effectu, quòd ille tex loquitur de alia ſecta mulierum longè diuerſa ab iſta. Ego autem olim adhærebam priori opinioni *per tex. in d. cap. Epiſcopi* nihilominus poſteà ex longa rerũ experientia, & cauſarũ huiuſmodi multitudine ne propter multas ac varias earũ opera

Ratione probatur tranſuectio realis.

operationes & exempla quorum aliqua vidi, aliqua vero à fide dignis accepi ſum modo iſtius ſecundæ opinionis quòd deferantur in corpore. Pro cuius declaratione præponam. Primò aliqua euidentia. Secundò fundamenta quædam declaratiua. Tertiò nonnulla exempla ſubiiciam pro corroboratione. Quartò reſpondebo ad ea quæ dicuntur ſuprà pro priori opinione & & maximè ad *d. c. Epiſcopi.* Quintò & vltimò deducam inconuenientia quędam, quæ ſequerentur tenendo priorem opinionem. Primò igitur pro euidentia præſuppono vnum, quod eſt tritum apud omnes Theologos & canoniſtas, quòd Diabolus inter alia deſideria quæ ipſe habet hoc vnum tenet, quòd ſummopere deſiderat ab homine adorari: & ſicut Deus maxima cum veneratione cultum habere, & in hoc vehementer ſatagit vt Chriſtianos à vero diuino cultu auertat, & illos obedientes atque deuotos ſuæ poteſtati ſubiiciat: vt ab eis cultum ipſum recipiat: ita dicit. S. Aug *lib.* 10. *de ciuit. Dei.* relatus per ſacros canones. *in c. nec mirum §. magi. & ſequen.* 26. *q* 5. & S. Bonauen. *in* 4 *ſent. diſt.* 19. *q.* 3. S. Thom. *in ſum. ſecunda ſecundæ. q. xcv. artic.* 5. *in titu. de ſuperſtit.* in quo quidem cultum eundem ferè ritum, & ordinē tenet, quē in vero cultu diuino obſeruat eccleſia, & non ſolùm circa res & myſteria verùm etiā quo ad perſonas, ſicut enim eccleſia & Chriſtiana religio admittit plures viros diuerſæ congregationis, habitus, & nominis ſicut eſt congregatio & religio ſancti Benedicti, quæ eſt monachorum: item ſancti Auguſtini, Dominici atque Franciſci & aliorum, qui licèt ſint diuerſi nominis & habitus, & circa modum viuendi diuerſas regulas obſeruent: tamen quò ad diuinum officium ſcilicet horas ordinatas & Miſſarum celebrationem, & alia pia opera omnes tendunt ad eundem effectum ſcilicet laudandi Deum & orandi pro animæ ſuæ ſalute & proximi: eodem modo Sathanas ſub ſua diabolica religione recipit plures profeſſos diuerſæ profeſſionis, habitus. & nominis, qui habet diuerſos ritus & mores: tamē in effectu omnes tendūt ad idē ſcilicet ad laudādū & venerandū diabolum infernalem. & illi bonā fidelitatē & homagiū continuandū, & hoc eſt quod dicit tex. *in c. excommunicamus in princ.* Et primum & ſecūdum

S. riges deferuntur in corpore ex 5. rationibus.

Cultus Dæmonis obſeruatur iiſdem ferè ritibus & ordinibus ac inter Chriſtianos & Catholicos.

de hæreti.facies quidem habẽtes diuerſas, caudas autem adinuicem colligatas;quia de veritate omnes conueniũt in idipſam:de quibus quidem diuerſis nominibus: ac diuerſorũ ordinum profeſſoribus ſub eadem religione cõſtitutis, diximus ſuprà latiùs *eodem titulo. q. ij.*, Secundò euidentaliter, præſuppono quòd Angeli, tum boni, cùm mali ſecundũ Philoſophum & cõmuniterTheologos sũt ſubſtantiæ,quædã ſpirituales, intellectiuæ mobiles arbitrio,& incorporeæ,quæ non dependẽt à corpore.nec quò ad ſui principium,nec quò ad finẽ & non habent corpora naturaliter ſibi vnita. ita dicit.S.Tho. *in.trac. qq.diſput.in prima parte titu.de mira.q.vi.&* licèt non habeant corpora naturaliter ſibi vnita poſſũt tamẽ quãdocunque volũt aſſumere diuerſas corporeas formas,& cum illis diuerſimodè hominibus apparere,& multas naturales operationes in aſſumptis corporibus huiuſmodi efficere: vt idem Thom.teſtatur *eo ti q.vij.&*.S.Aug.*in.iij.detrinit.&*.idem Aug *xij.c.ſuper geneſi.* Sed dubitatur,an corpora huiuſmodi ſic aſſumpta ſint vera & naturalia corpora, vel fantaſtica & apparentia? Sol. dic quòd nõ ſunt vera & naturalia ex carne,oſſibus,& neruis formata:ſed ſunt quaſi naturalia, & ſimilitudinaria, & licèt habeant in ſe aliquas operationes naturales,ſicut eſt motus localis,locutio,delatio,comeſſio,potus,quamuis iſta duo vltima ſint naturalia,quę ad principium tantùm,non quò ad finẽ:quia cibi & potus aſſumptio fit naturalis in eis: ſicut in homine: digeſtio verò nulla fit, quia ſubſtantia cibi & potus non conuertitur in nutrimentum talis aſſumpti corporis & licèt plures habeant ex ipſis operationibus naturalibus,non tamen omnes habent ſicut eſt creſcere,pingueſcere,nutriri,macrari,dormire,audire, generare & ſimilia iſta non habent, nec alia, quæ mutant formam dicti aſſumpti corporis, ſicut eſſet etiam ęgrotari, palleſcere-- ſimilia quę quidem corpora non dicuntur eſſe perpetuò & naturaliter vnita dictę ſubſtantiæ ſpirituali ſicut eſt vnio animæ ad corpus humanum: ſed eſt qualis qualis vnio ,& adhærentia quædam ſicut moti ad mobile, vel figurati ad figuram.

Angelorum definitio.

Corpora à Dæmonibus aſſumpta an ſint naturalia aut apparentiâ.

¶ Deinde videndum eſt ex qua materia corpora ipſa dicuntur

dicuntur eſſe cōpoſita ſeu fabricata, an ex aliqua materia elemenrari ſimplici vel cōpoſita, aut ex alia ſubſtãtia ſeparata, dic, quòd ex quolibet elemẽto cōfici poſſunt, nihilominùs magis cõmuniter fiunt aëre, quẽ ipſi angeli poſſunt faciliùs inſpiſſare, & ingroſſare, & corpus ipsũ formare: deinde in eorũ reſolutione, dum à ſpiritu ſeparant ſimiliter fit facilior reſolutio: quia reſoluuntur in fumũ & vapores: vt idem Thom. comprobat *eo. titu. quæſt. vij. in fin.*

¶ Et quod dixi corpora huiuſmodi non habere virtutem generatiuam eſt verum in angelo bono vtroque modo ex quo nullã habet operationẽ generandi: nec quo ad potentiã neque quo ad actũ: quia hoc non conuenit naturę angelicę quę coitum ipſum & omne aliud peccatum penitùs abhorret cuius eſt quodammodo incapax.

¶ Dæmones verò bene poſſunt in aſſumptis corporibus generare, quippe quia in coïtu carnali, ſicut in aliis peccatis, ſummopere delectãtur: ſi qua tamẽ generatio ex illorum coïtu ſuccederet illa non prouenit ex ſemine illius aſſumpti corporis, quod nullum habet in ſe: quia ex quo nõ habet virtutem digeſtiuã non habet etiã virtutẽ generatiuã, quia caret sãguine: nã ſperma oritur ex puriſſima ſubſtãtia cibi iã bene digeſti. vt inquit Auic. *fen. xx. in trac. pr. c. ij.* vbi dicit, quòd ſperma eſt ſuperfluitas digeſtionis quartæ, quę fit cũ cibus diſpartitur in membris reſudando à venis tertia digeſtione iam completa, & eſt de sũma humiditatis proxima coagulationi, ex qua nutriũtur mẽbra dura & vena arterię. Iſtę enim operationes naturales non cõueniunt corporibus aſſumptis per Dęmonem. quia non ſunt naturalia, ideò nõ faciunt ſperma, nec poſſuut per ſe ipſa virtute propria generare. Diabolus igitur incoïtu generat ex ſpermate alieno ſcilicet alicuius viri in sõniis polluti aut etiam in vigilia quotieſcunque Dæmon in forma ſuccubi ſe transformat: id eſt in forma mulieris & habet coïtum cum viro: tunc recipit formam viri: & quanto citiùs velociſſimè accedit ad mulierẽ in forma ſcilicet viri, & aſſumens coïtum cũ ea intromittit dictum ſperma in natura & matrice mulieris, & inde ſequitur prægnantia mulieris infantis: & generatio,

Spermatis ortus.

Sperma non generatur in corporibus aſſumptis.

Filius ex coitu Dæmonis natus quomodo dicatur.

ratio, ac ſi mulier cum naturali viro coitum habuiſſet tamē infans ipſe ſi oriatur nō dicetur eſſe filius Dæmonis:ſed illi⁹ cui⁹ erat ſperma.ita firmāt cōmuniter Theologi.S.Aug.*in iij de trinita. & xxi.de ciui.Dei.&*. S. *Thō.in dicto tra.qq.in prima parte tit.de mira.q.viij. ver.ad primū.*

Angeli operationes in aſſumptis corporibus.

¶ Concluſiuè igitur dico in hoc ſecundo euidentiali, quòd Angelus tum bonus, cùm malus in aſſumpto corpore regulariter retinet & operatur omnes illas operationes naturales, per quas non alteratur forma aſſumpti corporis:ſed remanet in eſſe ſuo & in eadem proportione figuræ & formæ:omnes verò operationes per quas alteratur forma ſiue figura corporis prædicti, *de quibus ſuprà diximus*, ſunt illis prohibitæ ratione prædicta. ita firmant ipſi *Theologi in locis prædictis*: ſed deferre corpus aut aliud pondus de loco ad locum, motu locali, non immutat formam dicti aſſumpti corporis, ergo ſunt capaces iſtius operationis.

¶ Tertiò præſuppono, quòd angeli.i.Dæmones multa facere poſſent ſecundùm eorum naturalem virtutem & poteſtatem, quæ tamen facere non poſſunt, diuina prouidentia ipſos reprimente, eorum operibus reſiſtente:& ſic maiora poſſunt in habitu & potentia, quàm in actu. ita idem Tho.*in trac.qq q.v.t it.de mira.*& Aug *in.iij.de trini.* vbi dicit, quòd angeli mali quædam facere poſſunt eorū virtute & potentia naturali, ſi permitterentur à Deo; quæ ideò facere nō poſſunt.quia nō permittūtur:impediūtur itaque quandoque ab illis agendis ad quæ eorum naturalis virtus ſe extendere poteſt: idē etiā cōprobat. S Bon. *in.ij.ſenten.lib.ij.diſti.vij.*vbi latè diſputat de virtute & potentia Dæmonum, quam habent reſpectu creaturarum, quid poſſint, qualiter, & quantum poſſunt & quantum eis permittitur à Deo, vbi enumerat plures operationes naturales, quas Dæmon facere poteſt tam in aſſumpto corpore quam ſine eo.

¶ Quartò & vltimò præſuppono, quòd licèt angeli boni & homines quandoque per fidem & diuinam gratiam operentur miracula & faciant aliqua, quæ ſunt vltra eorum naturalem virtutem & poteſtatē:dicit S. Aug. *in.iij.de trini.* Dæmones tamen miracula aliqua operari non poſſunt, vt ſint vera miracula: quoniam miracula

ipſa fiunt per gratiam & donum Dei:quia eſt diuina virtus in effectu, quę miracula facit mediante perſona & inſtrumēto angelico, ſiue humano ſicut gratia prophetandi tradita fuit ſanctis prophetis ſimplicibus & ignaris.vt refert S Grego.*in.ij. dialogo: & idem Grego.in prima homel.ſup. Ezech.* Miraculum enim ſiue operatio miraculoſa eſt quoddam diuinum teſtimonium indicatiuū diuinæ virtutis & veritatis:vt dicit. S.Tho. *in.d.trac.prima parte. q.v. de mira. vir reſpondeo quòd ſi dæmonibus*, quorū eſt tota voluntas ad malum,poteſtas hæc daretur à Deo faciendi miracula,Deus ipſe falſitatis eorum teſtis exiſteret,quod diuinæ bonitati penitùs incongruit. Concludēdum eſt igitur,quòd Dæmones non faciūt niſi ea,ad quæ eorum naturalis virtus ſe extendit & diuina voluntas nō refragatur ſed permittit: *vt idem Tho. hæc eadem teſtatur ibi.* Virtus enim Dæmonis eſt adeò vehemens & acuta, quòd multa opera quæ ipſe facit, eius virtute & induſtria,& ex rebus naturalibus adeò bene componit & veloc ter exequitur, quod homines, qui illa vident, dicunt eſſe miracula,licèt in veritate non ſint. Poſſunt ergo Dæmones mirabiliter in nobis dupliciter operari, nō modò per verā corporis tranſmutationē,quando fit vera mutatio corporis.Alio modo per quandam illuſionem ſenſuū ex aliqua immutatione imaginationis;neutra tamē operatio eſt miraculoſa,ſed per modum artis & naturę compoſita.,*vt ibi vide in d q.v.* Quibus ſic præſuppoſitis dico, quòd Dæmones Deo permittente poſſunt in aſſumpta corporali forma hominem deferre verè & naturaliter de loco ad locum motu locali.& per cōſequens illas ſtrigimagas, & ſortilegos profeſſos deferant ad nutum in naturali forma ad quæcunque loca:quòd dictum probatur primò ratione per ea quę not.S.Tho. *in trac. qq. in prima parte.q.xvi.ar.x.* vbi dicit. Quòd in actionibus virtutum actiuarum conſiderandus eſt ordo rerum,qui non ſolùm attendit ſecundùm naturas ipſarum rerum: ſed etiam ſecundùm earum motus.Habent enim & ipſi motus quendam ordinem adinuicem, qui dupliciter conſideratur, vno modo ſecundùm propriam rationem, & ſecundùm hoc motus localis ad alios motus duplicem habet comparationem. Prima eſt, quia ipſe motus eſt primus motuum

Miraculi definitio.

Dæmonis virtus acutiſſima.

Motus localis ad alios duplex eſt conſideratio.

tuum ſecundo, quia per motum localem minima variatio fit circa mobile. nam cùm per alios motus varietur aliquid, quod eſt intrinſecum rei, puta qualitas, quantitas, accidens, aut forma ſubſtantialis per motum iſtum localem variatur ſolum corpus ſecundùm aliquid extrinſecum, quod eſt ipſe locus, per cuius mutationem non mutatur nec alteratur res in ſubſtantia, vel in accidenti, aut alia qualibet eius qualitate intrinſeca: & quantum ad hæc ſecundùm prædicta competit quòd corpora moueantur à ſubſtantiis ſpiritualibus motu locali faciliùs & immediatiùs quàm aliis motibus. Alio modo conſideratur ordo motuum ſecundùm ordinem mobilium: ſicut enim motus cæli eſt prior motu corporis elementaris, ita motus corporum cæleſtium eſt prior motu corporum inferiorum reſpectu ordinis, & ſecundùm hoc competit ſuperioribus ſubſtantiis ſpiritualibus mouere ſuperiora corpora cæleſtia: ita etiam inferiores ſubſtantiæ ſpirituales, quæ ſunt Dæmones reſpectu peccati & priuationis gratiæ conuenit quòd mouere poſſint, & moueant corpora inferiora, ſiue humana ſint, ſiue alia quia data poſſibilitate in vno per conſequens datur: omnibus aliis: his maximè, quæ ſunt eiuſdem ponderis vel magnitudinis: vt dicit idem Thom. *in d. tit. de Dæmon. q. xvi. art. x. in fine* & habetur per S. Aug. *in 3. de trini*: vbi dicit quod Dæmones colligunt quædam ſemina, ex quibus formant ſpecies quaſdam ſiue animalia viuentia, quę fieri non poſſunt abſque corpore mobili: ergo mouere poſſunt corpora inferiora de loco ad locũ motu locali.

Dæmon in forma humana an realiter detulerit Christum.

¶ Secundò probatur hæc opinio auctoritate ſacri Euãgelij *Matth. 4. c.* vbi Diabolus in aſſumpta humana forma tentando Ieſum in deſerto adduxit illũ in ſanctam ciuitatem; & ſtatuit ipſum ſupra pinnaculum templi, quod eſt locus quidam excelſus & eleuatus: ſuper quo Doctores antiquæ legis prædicabant & doctrinam legis prædictæ publicè populoſque docebant, vt dicit S. Tho. *in glo. ſup. d. c. 4. in verſi. Diabolus autẽ &c.* vbi dicit, nota quòd omnia opera illius tentationis corporeis ſenſibus completa fuerunt, quia Diabolus tunc apparuit Chriſto in forma humana: & licet duæ ſint opi. Theologorũ ſuper illo pũcto, qualiter Chriſtus ſtatutus fuerit ſuper illo pinnaculo

pinnaculo, an per declarationẽ Dæmonis, vel quòd ipſemet pedibus propriis aſcenderit mediantibus diabolicis perſuaſionibus: verior tamẽ opinio eſt illa, quòd fuerit portatus à Dæmone ſcilicet eleuatus de terra & vnico ictu ſiue momẽto fuerit poſitus in loco prædicto: & hæc intelligentia magis conuenit literæ Euangelij, dũ dicit, *ſtatuit*, quod idẽ eſt ſicut poſuit, ſiue conſtituit: ſi enim pedibus propriis Chriſtus aſcendiſſet ad Dæmonis perſuaſiones, tex. dixiſſet *adduxit*, ſicut dixerat ſuprà, quando illum adduxit in ſanctam ciuitatem. vide S. Tho. *in u. glo*, Alber. Ma. *ſuper d.* 4. & S. Bonauen. *in 2. ſen. lib. 2. diſt. 7. per totum.* quod manifeſtiùs demonſtratur: quòd Chriſtus delatus fuit à Dæmone ex eo, quòd omnes Theologi firmiter ibi cõ ludunt, quòd Chriſtus dum ſtatueretur ſuper dicto pinnaculo reddidit ſe inuiſibilem circũſtantibus qui ibi aderant, ne inſurgerent clamores in populo, putantes miraculosè Chriſtũ aſcendiſſe locum: qui ſi propriis pedibus naturaliter aſcendiſſet, nõ erat opus quòd ſe inuiſibilẽ redderet, ex quo nihil mirandum feciſſet. fatendũ eſt igitur quòd Diabolus ipſum aſſumpſit de terra & raptim vnico ictu ſtatuit illum ſuperdicto pinnaculo. Cùm itaque Dæmon portauerit Chriſtum in vero corpore, qui erat Deus & homo: & verum corpus humanum habebat ipſumque mouit de loco ad locum etiam ſurſum quod difficiliùs eſt motu locali, Deo permittente nulla ratio diuerſitatis redditur, quare non poſſit etiam Deo permittente portare homines iſtos, ipſóſq; mouere motu locali ad nutum de loco ad locum eò maximè accedente hominis voluntate ſecundùm ea quæ diximus ſuprà *in iij. euidentiali.* Tertiò probatur ſic, ſi humanus ſpiritus, qui eſt anima: quæ eſt incluſa in iſto carcere terreno corporis humani habet vires mouendi corpus ipſum de loco ad locum: aſcendendi, deſcendendi, currendi, ſaltandi, ſiſtendi, & aliud quoque corpus ſupra ſuum portandi ad omne eius libitum, quæ eſt minus potens natura angelica: vt dicit S. Aug. *in 3. de Trini.* & S. Thom. *d. q. xvi. art.* 10. quanto magis Dæmon, qui eſt ſubſtantia ſpiritualis liberà & ſoluta, nullóque premitur pondere carnis, quis neget quòd ſimiles operationes naturales & longè maiores in aſſumpta corporali forma

Chriſtus à diabolo de terra eleuatus eſt.

Spiritus omnes multa ſunt potentia.

na diuina potentia non reprimente operari non poſſit? certè nemo: & quòd ipſe Dæmon ſit longè maioris roboris quàm homo, imò pluribus hominibus, ſimul habetur per S. Aug. *in lib. 10. de ciuit. Dei relatum 26. q. 5. cap. nec mirum §. ſuper hoc.* non eſt igitur mirandum ſi Dæmon corpus humanum per æthera portare poſſit, & quàm velociſſimè, dummodo diuina voluntas ſibi non repugnetur ad quæ faciunt ea, quæ diximus *ſuprà in 4. euidentiali & quæ dicemus infrà in ſeq. membro.*

Quiſque rerum ſuarum moderator & arbiter eſt.

¶ Quartò dico, quòd vnuſquiſque eorum quæ ſua ſunt eſt bonus moderator & arbiter. *in re mandata. C. manda.* & de rebus propriis quiſque poteſt ad libitum ſuum diſponere, imò ab ipſo Domino auferri non poteſt abſque eius libito voluntatis. *l. id quod noſtrum eſt. ff. de reg. iu. l. ſi ff. de pac. & per Bar. in l. iuris gentium. ff. eo. tit.* Iſtæ enim ſtrigimagæ, magi & ſortilegi per illam profeſſionem effecti ſunt Dæmonis creaturæ, eo quòd ſponte ſua ſub illius imperio & poteſtate ſe ſubiecerunt vt latiùs ſuprà diximus *in 2. & 3. q.* ergo ſequitur quòd Dæmon de ipſis, ſiue in anima, ſiue in corpore, ad eius libitum quicquid vult diſponere poteſt Deo permittente, qui in hoc Dæmoni nullum præſtat impedimentum: ſed relaxat ſibi arbitrium & libertatem virium ſuarum: in iſtos dico profeſſos, non autem in alios ſecundùm quod dicit S. Aug. *in lib. 10. de ciui. Dei. & in 4 de Trinit.* & S. Thom. *d. q. 16. art. 9. & 10. & habetur in d. Epiſcopi.* ibi mentem quam Diabolus captiuatam tenet per quæquam deuia ad eius libitū deducit &c. Ex quo enim ipſi ſemel Deum reliquerunt abnegantes fidem Catholicam & totum Chriſtianæ religionis cultum, non eſt dicendum quòd Deus ampliùs ipſos protegat, vel de his curam aliquam habere velit: ſed illos dimittit penitùs ſub poteſtate & arbitrio Sathanæ, poſtquam illi ſponte & ſub eius imperio ſe ſubiecerunt: & eum principem habere voluerūt: cùm ſint igitur extra communionem fidelium, non ſunt ampliùs oues Chriſti, quæ fuerunt traditæ in cuſtodiam Petro: ſed ſunt oues externæ ſcilicet Diaboli: *vt habetur in c. firmiſſimè. & in c. excommunicamus in princ. extra de hæreti. & d. c. nec mirum. 26. q. 5. & eadem cauſa. q. 2. qui ſine Saluatore nimirum.* ergo ſi Dæmones illos deferunt etiam

Qui ſunt extra communionem fidelium non ſunt ampliùs oues Chriſti.

etiam in corpore primò : quia reſpectu ſubſtantiæ ſpiritualis adeſt potentia naturalis : ſecundò quia reſpectu diuinæ maieſtatis nullum præſtatur impedimentum : *vt concludunt Theologi in locis ſuprà notatis.*

¶ Quintò probatur hæc concluſio ex maiori, per ea quæ habetur Exod. 7. c. vbi dicitur quòd magi Pharaonis arte Dæmonum conuerteſunt virgas in Dracones & fuerunt veri Dracones non autem ſuperſtitioſi nec illuſorij vt dicit S. Aug. *ſuper glo.* ibi dicens quòd Dæmones hoc facere potuerunt eorum virtute naturali per aliquas potentias naturales ſeu per quædam ſemina collecta, quæ habent vim putrefaciendi ligneas virgas & conuertendi in lubricam draconis ſpeciem ſecundùm quod dicit S. Aug. *in 3. de Trin.* quem refert & ſequitur S. Thom. *in dict. trac. qq. q. 10. ver. ad octauum in tit. de mirac.* vbi dicit quòd licet iſta apud nos videantur eſſe miracula: quia humana virtus iſta non capit, neceſſe extendit ad illa: tamen quò ad ſecreta naturæ & Dæmonis intelligentiam non ſunt miracula imò opera ipſius naturæ Dæmonis induſtria fabricata. Item no. aliud mirabile Dæmonis arte factũ legitur in ſacris literis, quòd Simon Magus arte Dæmonũ canes loqui faciebat nec dũ eſt annus elapſus, quod caſus iſte euenit in facto Romæ, vbi mulier quædam magica vetula quæ Franciſca Senenſis dicebatur artis diabolicæ plurimùm perita, canem quendam magnę ſtaturæ nigrum totum ſecum ducebat quem poſt nõnullas preces reuerenter emiſſas loqui admodum faciebat, & voce quadam velut humana articulata proferebat, quæ audita fuerunt à pluribus: & maximè à quodam Sacerdote præsbytero, qui rem ipſam propalauit Domino Almæ Vrbis Senatori qui de mandato *S. D. PP.* adiuncto ſibi Reueren. D. Locum tenente Vicarij ſui vnà cum quibuſdam aliis viris maximæ doctrinæ & experientiæ, mulierem ipſam ſolenniter examinarunt: & comperto facinore flammis publicè conſumpſerunt ipſam : quæ canis loquela duplici modo fieri potuit ſecundũ Tho. *d. q. 5. de mirac.* aut quòd Dæmon aſſumpſerit corpus in forma canis omnium partibus ſuis bene proportionatum: & locut⁹ fuerit; aut quod eſſet canis verus & naturalis: & Dæmon per impulſum aëris motu locali ſonum quen-

Magi Pharaonis an conuerterint virgas ſuas in veros Dracones.

Canis loquela.

dam formauerit ſimilitudinem literatæ, & articulatæ vocis habentem. & hoc modo etiam dicitur quòd Aſina Balaam allocuta fuit ad ipſum duabus vicibus, *habetur Num. xxij. cap.* vbi Aſina ipſa, quæ portabat Balaam, ibat ad regem Balaac qui miſerat pro eo, videns aſina Angelum reſiſtentem in via, & ſe opponentem Balaam Aſina declinauit à recto tramite & iuit per agros: Balaam, percutiebat illã, volens quòd iret per viã illa recuſabat, & adeò vehementer percuſſit illã, quòd cecidit: & tunc Dominus aperuit os Aſinæ & locuta eſt ad Balaam dicendo, quid feci tibi? cur percutis me? At Balaam dixit, quia cõmeruiſti & illũſiſti, mihi vtinam haberem gladium vt te percuterem, cui Aſina iterum reſpondit. Nonne animal tuum ſuũ? cui ſemper inſidere conſueuiſti vſque in præſentem diem: dic quid ſimile vnquam fecerim tibi? At ille ait, nunquam: quæ verba adeò bene & articulatè ab ipſa aſina prolata fuerunt, quòd ab homine dicta viderentur: ſed hoc factum fuit ab angelo ex diuina voluntate: vt ibi dicitur. & dicit. S. Thom. *in d. q. 5. ad tertium* quòd Angelus mouit linguam Aſinæ prædictæ per crebram aëris repercuſſionem protulit articulata verba *de quibus ibi*, naturalium verborum ſimilitudinem habentia. tex. autem ibi dicit quòd Dominus aperuit os Aſinę non Angelus, vide Tho. *in d. q. 5. & 6. in tit. de mira.* Vltimò non omittam illud quod *dixit Valer. Max.* quòd olim Romę fortunę ſimulachrum quoddam marmoreum, quod poſitum erat in via latina, dicitur locutũ fuiſſe infra ſcripta verba ad Matronas illas Romanas, *vos ritè me matronæ vidiſtis, riteq; dedicaſtis:* ne putes iſta fuiſſe Poëtarum figmenta: quia ſi talia eſſent profectò ſacri Theologi in ſuis diuinis literis non infererent approbando prout fit per S. Tho. *in d. q. 5. i a 4. not. & eſt glo. not. in c. Moyſes. in ver. habitare.* 22. q. 2. quæ Angeli tam boni quàm mali habitant in ſiccis corporibus ſcilicet in ſtatuis lapideis, æneis, & marmoreis & in cadaueribus defunctorum inanibus, in quibus ipſi Dæmones dant reſponſum. & refert exemplum Saulis, qui adorauit Diabolum: & aliàs dixi ſuprà quòd Dæmon ſub idolorum forma peractis ſacrificiis & precibus ſortilegorum ſiue magorum, ipſis interrogantibus, & ſcire quærentium

Aſina Balaam qua ratione ipſum locuta ſit.

Angeli habitant in ſiccis corporibus.

quærentibus, quæ occulta ſunt, reſpondet ad propoſitum voce quadam ſonanti articulata verba, ac ſi ore hominis procederẽt: nihilominùs neque vox neq; verba naturalia ſunt, ſicut humana: ſed ex crebra aëris repercuſſione per Dæmonẽ concitata verba illa prolata fuerũt: *vt ſuprà dictũ eſt*. Si igitur hæc fieri poſſunt arte & virtute Dæmonis, quæ lõgè maiora ſunt, & intellect⁹ humani minus capacia & difficiliora, quòd canis aut aliud animal brutum, ſeu ſtatua marmorea verba articulata protulerint quantò magis credendum eſt, quò l Dæmon poſſit hominem corpora iter deferre motu locali aut brutum, quod minus eſt quàm animal de nouo creare, vel vnam ſpeciem in alteram transformare, *prout diximus ſuprà de vi ga conuerſa in draconem.*

Dæmonis vox vt proferatur.

¶ Denium, vt res ipſa cunctis clariùs innoteſcat ſubdam exemplum. Annis citra 20. in agro Sabinenſi, vicino Vrbi Romæ, in quodam oppido erat quidam Ruſticus habens vxorem, quæ erat de expreſſa Dæmonis profeſſione, & pluries ab eo interrogata, ſi erat de dicta profeſſione, ſemper audaciſſimè negauerat: qui maritus ex quibuſdam ſignis, quæ viderat, maior ſuſpicio animum eius apprehendit. vnde decreuit velle videre ſi verum erat, quòd de nocte ipſa exiret extra domum, & quorſum tenderet & pluribus noctibus ſummopere inuigilauit, vt videret quid ipſa faceret, quæ ſemper volebat poſt maritum ire dormitum: & diu poſtquã ipſe intrauerat in lecto multoties vigilabat: demum nocte quadam hora quinta vel circa, qua ipſa citata ire tenebatur ad ludum ipſe maritus iacebat quaſi dormiens & ipſa venit ad illũ ad perſcrutandum ſi dormiebat, quod videns maritus ſtatim cõfinxit altiùs dormire & grauiori sõno teneri: ipſa viſo dormiente retroceſſit ſtatim: & pedetentim ibat lento gradu: tunc maritus magis arguitè inuigilat, atq; obſeruat cum diligentia cuncta quæ vxor ipſa faciebat: demum vidit quòd acceſſit ad quendam angulum domus, & eleuata quadã ciſta aſsũpſit pyxidẽ ſeu ollulã quandã quę ſuberat: deinde exutis veſtib⁹ cepit inungi cũ certo vnguẽto in dicta ollula exiſtẽte apud ignẽ calefacto poſteà pyxidẽ ſeu ollulã prædictã ad priſtinũ eiꝰ locũ repoſuit: deinde vidit illã velociter exeũtem de domo ac ſi pedib⁹

Obſeruatio rerum maleficarum vxoris Sabinenſis à marito.

præcaueret ne in itinere eundo vel redeundo, aut in loco congregationis ſigno Crucis ſe muniret, aut illius nomẽ nec Dei vel Ieſu Chriſti quouis modo commemoraret, maximè in laudãdo vel adorãdo, qui ſic facere promiſit. in quo loco ſiſtentes vxor dimiſit maritũ in certa parte, monẽdo ipsũ vt illã expectaret donec reuerteretur à prę-ſtãdo obedientiam earũ principi Sathanæ (quemadmodũ vnuſquiſq; aliorũ tenebatur) qui marit⁹ vidẽs tã innumerã virorum ac mulierum multitudinẽ illic adeſſe vehemẽ-ter obſtupuit: finita obedientia fiunt tripudia & chorex quàm celeberrimę cũ maxima cymbalorũ, tympanorum, aliorúmq; inſtrumentorum dulcedine: & tripudiantium numeroſitate, ordine quodã retrogrado cõtra morẽ, naturã & ordinẽ choreatũ, quibus nos vtimur: quibus peractis præparantur menſæ quàm ampliſſimæ cum maxima epularum & cõuiuantium copia, & optimis ferculis, vxor illa ex indulgẽtia Principis introducit maritum ad menſam, comedere incipiunt: maritus deguſtãs epulas inſipidas petiit ſalem, qui nullus aderat in omnibus mẽſis: nec dum veniens quiſquam cum ſale iterum petiit atq; rogauit procedente mora; iterum atque iterùm, térque quatérq; ſalem ipſum ſupplicando petiit: & toties replicauit quòd Dæmõ quidã ſalẽ ipſum attulit: vnde maritus vidẽs ſalem ſummopere gauiſus eſt: & præ gaudio magno dixit hæc verba: *hor laudato ſia Dio: pure venẽ queſto ſale*, quo verbo prolato, poſtquam auditum fuit nomen Dei laudatum vnico momento cuncta periere: & omnes vndique ſtatim diſceſſerunt, menſæ epulæque omnes cõſumptæ ſunt, luminaria cuncta, quæ multa erant illicò extincta ſunt: adeò, quòd maritus ipſe reperitur ſolus, & nudus in loco ipſo in medio tenebrarum ſtetitque ſub illa frigidiſſima nuce Beneuentana, per totam noctem vſque ad manè, cum maximo frigore & periculo: die verò ſequenti videns paſtores qui paſcebant greges circa loca vicina; ab ipſis petiit, vbi nã eſſet ipſe, quæ regio illa dicebatur: cui reſponſum fuit, quòd erat Beneuentana: quæ diſtabat à patria ipſius viri centum milliaribus vel circa: ipſe verò erat nudus ſicut alij qui vadunt ad choreas Dæmonum multum malè ſe habuit in partibus illis, adeò quod ſuſtulit periculum mortis & quia val-

Nomen Dei nõ inuocatur à Strigibus.

In laude Dei diabolica pompa euaneſcit.

de ignotus erat in ea regione & ſine pecuniis, coactus fuit mendicare oſtiatim amore Dei:adeò quòd inuenit tunicellam quandam ſatis contritam,vt poſſet ſe tueri à frigore,quod tunc vigebat:& ſic paulatim quærendo,victum in itinere,amore Dei,tantum ambulauit,quòd peruenit ad patriam ſpacio octo dierum vel circa: & erat adeò deformatus & macilentus quòd à paucis recognoſcebatur:& accedens ad curiam Principis illius caſtri detulit querelam contra eius vxorem, & quaſdam alias mulieres eiuſdem profeſſionis, eius ſocias, quæ omnes fuerunt incarceratę,& dum à principio negarent,inſtante viro prædicto & teſtimonium verum de viſu ferente tandem omnes fàſſæ ſunt: & ardentiſſimis flammis combuſtæ.

Puella Sabinenſis hiſtoria.

¶ Nec dum decem lapſi ſunt vel circiter anni,quòd mulier quædam iuuencula intra. 16. annum ætatis exiſtens adhuc virgo eiuſdem Sabinenſ. diœceſis, ex altero tamen oppido oriunda à quadam alia malefica ſtrige ſeducta, vt religionem diabolicam profiteretur,ad ludum adducta fuit & præmonita ne ſigno crucis ſe muniret, aut Deum Ieſumvè Chriſtum collaudando meminerit, poſtquam ad locum congregationis acceſſerunt iunior ipſa videns tam maximam mulierum virorumque multitudinem,& principem ipſum Sathanam in ſolio majeſtatis tam ſuperbè ſedentem,& tot auratis ornamẽtis & purpureis veſtibus decoratum vehementer obſtupuit: & quæ ſimplex erat virgo incauta, primæ monitionis oblita ob rerum magnificentiam & maximum ſtuporem, quo apprehenſa erat,ſe ſigno crucis muniuit dicendo: *Ieſu be edetto che coſa e queſta?* nec dum verba prædicta perfecerat,quòd ſtatim cuncta euanuere: & omnibus luminaribus penitùs extinctis ſola hæc miſera inter maximas tenebras valde mæſta reperitur & quàm maximus pauor vehementer illam apprehendit, ex quo penè mortua eſt:ſed recordata de nomine Ieſu & Beatæ Virginis Mariæ deuotiſſimis precibus ſe illis commendauit, vouitq; caſtitatem perpetuam, ſi incolumis inde euaderet, & diuino auxilio ſuffragata,tantæ ſolitudinis periculum mox euaſit quia quidam ſenex ruſticus vna cum filio & aſello tranſibat prope locũ prædictũ vbi erat iſta puella, quæ plurimùm lamẽtabatur de ſorte ſua:qui ſenex audi-

ro gemitu acceſſit ad illã, dicens: filia mea quid facis iſtic ſola iſto tẽpore nocturno: quã cum nudã videret magis obſtupuit, quę ſimplex virgo maxima erubeſcentia ducta, quæ nihil habebat, vnde pudibunda pertegeret, poſt multas lachrymas, gemitus, & ſuſpiria huic viro quã plurimum ſe cõmendauit vt illã ſecum adduceret ad domũ ſuam. qui ſenex accepit pallium ſuum & poſuit ſuper humeris puellæ & illã ſecum ad domum ſuã, quæ non multùm diſtabat, adduxit: & in itinere totam ſeriem facti ſibi narrauit: qui ſenex ſtupore & pietate plurimũ afficiebatur: audiuítque ex qua patria, quibuſue parentibus orta eſſet, & decreuit ſenex omnino hæc eius parẽtibus enũciare: & puellam ipſam eiſdem reſtituere: ingreſſi ſũt domum, vxor ſenis quæ erat multùm pia, perquam blandè virginem recepit: & apud ſe in lectum retinuit. & deinde per duos vel tres dies maxima charitate & materna pietate tractauit, eandẽ veſtibus ſuis induit: & poſt triduum maritus accepit aſellum, & comite filio puellã ipſã equitantẽ ad patriã ſuam illæſam reduxit, propriiſque parentibus eandẽ reſtituit, qui dudum fleuerãt perditionẽ filię, putantes ne aliquis miles, aut alius nequam vir nocturno tempore rapuiſſet eandẽ: ſenex maxima veneratione, & amoris dulcedine à parentibus puellæ amplexus eſt, receptíſque muneribus pro ſe & filio dimiſſa puella ad domũ ſuã reuerſus fuit: quę quidẽ puella poſt quã dono Dei & gratia Beatæ Mariæ Virginis tã graue periculum euaſerat, decreuit omnino votum iam factum adimplere, & ingreſſa fuit monaſterium ſancti Franciſci aſſumptóque habitu ſolẽniter profeſſa fuit: & caſtiſſimè vixit cuius parẽtes liberum præſtitere cõſenſum, illam verò maledictã ſtrigem, quæ filiam ſuam adduxerat ad illum locum denunciauerũt curiæ, & re cõperta publicè fuit igne combuſta. Hæc enim quæ audiui retuli: modò referã, quę ipſe vidi & in facto habui, quæ plura ſunt, tamen duo tantùm quæ recentiora ſunt referam.* Anno Domini. 1524. menſe Septẽbris dum eſſẽ in quodã Caſtro Monaſterij Sancti Pauli de vrbe apud regionem Sabinenſem, vt mea quędam illic expedirem, & mox ad vrbẽ reuerterer ſũmis precibus rogatus à Reueren. P. Domino Abbate illius monaſterij qui eſt Dñs in tẽporalibus dictorũ

Strix Sabinenſis igni dãnatur.

Caſtrorum, vt accederem ad aliud Caſtrum eiuſdem monaſterij ibi vicinum, quod Nazanum appellant, ad examinandum tres mulieres maleficas ſiue ſtriges (vt dicebant) quæ in arce ipſius Caſtri aliquandiu inclusæ remanſerant, & quæ ex earum dictis acciperē, ſibi referrem, atque conſulerem quid mihi in re illa agendum eſſe videretur. Ego. n. qui meis præpeditus eram, licèt nō potuerim abſque magno meo in commodo illuc accedere, & huic rei vacare: nihilominus vt morem gererem tanto viro, quem aliàs in meis valde gratum & benignum reperi, non potui euitare quin ad eius preces, mihi mandata ſeruarem. Acceſſique ad illas, quarum vnam quæ mihi facilior videbatur examinare cœpi, & pluribus exhortationibus, vt veritatē aperiret perſuadere quæ demum poſt aliqualem hæſitationem cœpit vera loqui: & rem ipſam totam fateri, qualiter ipſa erat de ſecta illa ſtrigimagarū expreſſè profeſſa, in qua profeſſione inſtiterat per annos quatuordecim continuos, quibus continuum commercium habuerat cum dæmone & nominauit alteram mulierem maleficam quæ fuerat eius magiſtra, & ad ipſam profeſſionem adduxerat: & quòd iſto tempore plurima maleficia, fecerat: & contra hominū perſonas, & contra iumenta; ex quibus homines tres perierant: iumenta autem quatuor: & quòd agrorū plurium ſegetes immaturas ventis, grandinibus, & tempeſtatibus ſtrauerat, & penitùs deuaſtauerat: & multa alia his ſimilia obſcœna machinata fuerat arte illa malefica ad vlciſcendum iniurias ſuas.

Striges Nazana Sabineaſ. territorij.

¶ Quam ego ſubtiliùs interrogans, vt clariùs haberem quæ ſunt iſtius diabolicæ religionis, ſeu profeſſionis ſecreta. Primò enim perſcrutatus fui quidem illam profeſſionem, quam mulieres ipſę faciunt cum dæmone, & quibus modo & ordine ad illam accedunt, & quibus cæremoniis & ſolemnitatibus vtuntur in ea? Ad quid ſe obligant dæmoni. Sub qua forma verborum fit obligatio ipſa: item poſteà quæ ſunt ab eis ſeruanda & ad quæ tenentur. Similiter quæ præmia habent, & quæ habere ſperant ab earum Principe dæmone: & ex quibus rebus ſimplicibus vel mixtis componunt vnguenta, quibus liniunt corpora ſua dū vadunt ad ludos, & cum

quibus

quibus etiam rebus faciunt alia venefica maleficia. Item quē ordinem tenent quādo acceſſuræ ſunt ad ludos prędictos: & ſi eſt verum quòd vadunt corporaliter vel illa ſit illuſio ſiue viſio quædam in apparentia, in mente & intellectu. & caſu quo accedant corporaliter an ambulent pedibus propriis, vel aliter deferantur, & quomodo, & per quē. Itē quomodo & qualiter celebrant ſacrificia quæ offerunt, preces, & munera dæmoni. Itē quæ ſunt illis præcipua in obſeruantia in dicta profeſſione, & alia quædā, quæ nunc non recordor: quæ quidē mulier ſub ſpe veniæ cuncta à principio vſq; ad finē recenſuit quæ profeſſio ipſa requirit exprimēdo omnia & ſingula illius capitula. Primū enim dixit, quòd quādo adducta fuit per illā eius magiſtrā ante tribunal Principis earū, qui eſt diabolus in forma Regis, præſidens in ſolio maieſtatis, inſtructa priùs à magiſtra quid factura erat, venit, & oportuit primò abnegare baptiſmum & omnia Chriſtianę fidei documenta relinquere: deinde Eccleſiaſtica ſacramēta cuncta proijcere, pedibúſque propriis conculcare crucē & imagines Beatæ Mariæ Virginis & aliorū ſanctorū: quāuis hæc vltima non fiunt corā eo: ſed alibi, poſteā ſatis eſt quòd iſta promittāt ſe facturas, quàm primū ſe det occaſio: deinde fecit obligationē per ſolēnē ſtipulationē in manibus ipſius Principis: qua vouit & promiſit quòd perpetuò erit illi fidelis & obediēs, & omnibus eius mandatis parebit. Deinde medio iureiurando tactis ſcripturis ſuper quodam magno libro obſcuras paginas continente præſtitit homagiū ſiue perpetuū vaſſalagiū: & quòd nūquā redibit ad fidē Chriſti nec diuina præcepta ſeruabit, ſed ſolū ea quæ per ipſū principē erāt decernenda: & quòd perpetuis futuris tēporibus erit obediens illi & veniet cōtinuò cū vocata fuerit ad ludos & cōgregationes nocturnas: & quæ in eis per aliās mulieres fiūt ipſa faciet: & quòd eriā aderit ſacrificiis illorū nocturnis: & ſolitas preces & cultū adorationis præſtabit: & vota quæcūq; quæ ipſa præſtare contigerit pro viribus adimplebit: & quoſcūq; poterit alios ad eādē profeſſionē adducet. Econuerſo autē ipſe Princeps egregia fronte promiſit eidē mulieri ſic præſēti præſtare perpetuā felicitatē, gaudia immēſa & voluptates quaſcūq; in hoc mundo

Sortilegijs initiatorum ſolemnitates.

habere deſiderauit, & demũ poſt hanc vitam longè maiora munera conſequetur. Quo facto ſtatim vnũ dæmonẽ cõſtituit ad cuſtodiã ipſius mulieris, quã nunquã relinquere debeat: ſed illi inſeruire in omnibus, quæ ipſa cupiet:& quotieſcũq; contigerit ad ludos accedere hoc ipſe intimabit mulieri, & illã deferet & inſtruet *vt ſuprà*: qui quidẽ dæmon aſſociatur ei tanquã maritus vxori: inſuper dixit quòd ſæpius accedunt ad congregationes illas vbi maxima mulierum numeroſitas congregatur, & non vident illa in mente & intellectu in apparentia: ſed in vera & naturali forma accedunt ad loca prædicta hoc modo & ordine: videlicèt quia primò per vnum, vel duos dies, antequã fiat cõgregatio intimatur ſibi per dæmonẽ illũ qui eſt ad ipſarum cuſtodiam conſtitutus: qualiter nocte tali & tali hora ſe præparet adveniẽdũ ad ludũ: quæ mulier, ſi haberet iuſtã cauſã impedimenti, deducitur: & auditur dũmodo ſit cauſa vera & excuſabilis, quæ legitimè excuſare poſſet, alioquin ſi fingeret habere cauſam, quæ nulla eſſet, vt non accederet non deferebatur inuita, ſed remanebat in domo ſua, nihilominus pro pœna ſui mendacij adeò fortiter cruciabatur à dæmone, vt in mẽte & in corpore maximis & cõtinuis doloribus & ægritudine intrinſeca vel extrinſeca tã fortiter vexabatur, quòd die nocteq; nil penitùs quietis haberet: ſed ſemper tribularetur, & omnia, quæ ipſa ageret euaneſcerẽt & perirẽt in fieri, adeò quòd neceſſe fuit vt tot mala ceſſarẽt quòd peccatũ ſuũ fateretur & promitteret etiã medio iureiurando, quòd ampliùs non recuſabit accedere: & hoc modo euaſit ab illis malis. Cùm verò promitteret acceſſuram ſtatim adueniẽte nocte & hora, euocabatur voce quadã velut humana ab ipſo dæmone, quẽ nõ vocát dæmonẽ, ſed magiſterulũ alias magiſtrum *Martinettum* ſiue *Martinellum* hoc nomine diminutiuo, quæ ſic euocata mox ſumebat pyxidẽ vnctionis, & liniebat corpus ſuũ in quibuſdã partibus & mẽbris: quo linito exibat ex domo & inueniebat ſemper magiſterulũ ſuũ in forma hirci illã expectantẽ apud oſtium ſuũ, in quo mulier ipſa dixit ꝙ equitabat, & applicare ſolebat fortiter manꝰ ad crines & ſtatim hircus ille aſcẽdebat per aërẽ, & breuiſſimo tẽpore deferebát mulierẽ ipſã vſq; ad nucẽ Beneuẽtanã & ibi illam

Magiſterulus Martinettus.

Equitatio in hirco.

illā ſuauiter deponebat, vbi innumera mulierū virorūq; multitudo corā Principe illo vndique confluebat.

¶ Primùm autem quod faciendū erat per ipſas mulieres erat ſignū obedientiæ & reuerentię, quæ fiebat coram principe ordine quodam retrogrado in oppoſitum directo illi reuerentiæ,quam nos præſtare ſolemus: nos enim inclinamus caput, humeros flectimus genu crure retrò curuato,voluentes vultum ad Principem ſiue ad alium quē veneramur: ipſi verò iaciunt contra quia terga voluunt verſus principem,& caput curuant verſus humeros, adeò vt mentum cælum reſpiciat, crura verò non curuant retrò vt nos facimus,ſed eleuant ſurſum à terra à parte anteriori: & ita ſeruatur ibi. peracta igitur reuerentia princeps mandat quòd omnes tripudient, ſaltentq; cum lętitia & gaudio, ſumentes vnaquęque voluptates ſuas, & vnuſquiſque dæmonum accipit mulierem ſuam ad cuius cuſtodiam deputatus eſt: & cum ea gerit ſaltationes illas magna lætitia atque dulcedine: & interim præparantur menſæ cum lautiſſimis ferculis abundantiſſimè ornatæ & celebratis choreis veniunt ad conuiuia: quibus completis & cibatis omnibus extinguuntur luminaria omnia: & quiſque dæmon in forma incubi. ſ. viri ſuam capit mulierem:ſi qui verò ſunt viri habent dęmonem ſuum in forma ſuccubi.ſ.mulieris & ſic adinuicē adimplent coïtum carnis,cum maxima voluptate, quo officio completo reuertuntur ad domum omnes equitātes ſuper illis hircis:ſacrificia verò,cùm fiunt,fieri ſolent ſtatim poſt peractum reuerentiæ ſignum,fit adoratio, qua expleta deueniunt ad tripudia & alia de quibus ſuprà,quamuis ſacrificia ipſa celebrare ſolent etiam in alijs locis extra locū cōgregationis, putà in domo priuata vt in quibuſdam locis occultis, *vt latè diximus.* § *.*10*.q.*3*. &* 5.Sed aduerte ad duo,quòd ipſa dixit. vnum eſt,quia dęmones feſtinent reportare illas ad domū antequam labatur nox,& antequam pulſetur cāpana pro Aue Maria de manè quæ pulſari ſolet in aurora, vel parū antè.quoniā ſi fortè pulſaret cāpana tēpore quo deferūtur ad domum neceſſe habet illarū magiſter in eodē loco vbi audit ſonū prędictū deponere mulierē aut virū,nec poteſt ampli* ipſū vel ipſā tāgere: ſed neceſſe eſt ꝙ reſiduū iter pedibus

Coïtus Dæmonum cum Strigibus.

pro

propriis ambulet, quod perrarò quidem euenire ſolet quia ita velociter ipſas reportant, quòd non impediuntur à ſono: ſecundum eſt quod retulit, quòd quotieſcunque interfuerat ludis, ita feſſa reuertebatur ad domum propter illas choreas & crebras ſaltationes, quia erat debilis complexionis (vt apparebat) quòd per tres vel quatuor dies malè ſe habebat in corpore propter magnos labores quos ſuſtinuerat, quæ ſimiliter cum Dæmone ſuo, dū eſſet in forma incubi ſepiſſime fuiſſe carnaliter cognitā maxima cum delectatione teſtata fuit: *hæc illa ibi.* Aliud breuius exemplum ſuper addam: alia quoque mulier eiuſdem profeſſionis, quæ vnà cum præcedenti erat incarcerata: dum deferretur à Dæmone ſuo reuertendo à ludis prædictis in itinere antequam peruenirent ad domum, dum eſſet vicina oppido patriæ ſuæ audiuit pulſare campanam de mane pro Aue Maria. vnde Dæmon neceſſe habuit illam deponere & diſcedere, quam depoſuit ſtatim & dimiſit in quodam agro iuxta quandam ripam, vbi erant ſpineta quædam, & in dicto loco ipſa miſera mulier neceſſe habuit expectare vſque ad mane: quò lux clara appareret: ſed fortuna profuit ſibi: quia illa die in aurora & in diluculo quidam iuuenis illius oppidi ibat ad alium locum ibi vicinum, quem ipſa videns tranſeuntem cognouit atque vocauit nomine proprio, quod audiēs iuuenis prima facie timuit aliquātulum: ſed videns poſteà mulierem ipſam, quæ ſeminuda erat à femoribus ſuprà & crinibus ſparſis capillata tota magis obſtupuit, nec audebat ad ipſam accedere: nihilominus illa adeò benignè & humiliter ipſum rogauit vt accederet ad illam, quòd venit & interrogauit eandem poſtquam illam recognouit, cur illic ita ſola moraretur in ea forma: cui illa dixit quòd tota nocte aſellum ſuum, quem perdiderat, perquiſierat & nunquam potuit illum inuenire: cui iuuenis ſubridens minuſque credens dixit. hoc enim aliud ſibi quęrit quàm aſelli inquiſitio: qui quęrit aſellum vadit cum ſocio: & non ſola ſic ſeminuda & capillata: aliud eſt quod quærebas dixit ipſe: dicas mihi veritatem ſi vis quòd adiuuem te: vnde venis, vbi fuiſti, quid facis hîc ſola? quis te adduxit, dicas mihi omnia, ſi vis habere ſuffragium & ero tibi ſecretus & fidus?

Laſſæ & fatigatæ à choreis domum redeunt Sortilegæ.

¶ Tunc

¶ Tunc mulier ipſa, Lucretia nuncupata, quæ erat ſatis pinguis & pulchra, licèt ſatis timeret ſæuitiam viri & ſuorum conſanguineorum, confiſa eſt de iuuene illo rogando ipſum priùs ſummis precibus ne cuique reuelaret factũ illud, ſed taceret: quia ipſa volebat pinguiora munera ſi elargiri: cui iuuenis ſub fide promiſit quòd abſque dubio nulli referret, & ille futurus erit ſibi ſecretiſſimus: tunc ipſa faſſa eſt, quòd reuertebatur ea nocte à ludis Beneuentanis: & dum eſſet in itinere, deferretur per aërem à magiſterulo ſuo, audito ſono cãpanę, quæ pulſatur de mane pro Aue Maria fuit ſibi neceſſe, quòd illam deponeret in terram eodem loco in quo reperiebatur, quando audiuit ſonum prædictum, & hoc modo ipſa ſic ſola reperiebatur ibi: qui iuuenis acceſſit ad illam & præſtitit ſibi opem in reueſtiendo & recaptando ſe. deinde aſſociauit illam vſque ad domũ abſque eo, quòd aliquis factum illud aduerteret: pro cuius laboribus & fide mulier ipſa donauit dicto iuueni vnum par caligarum, vnum birettum, & camiſiam vnam, & certas petias caſei rogando eum iterumque iterum vt taceret: & ita promiſit & tacuit rem ipſam per plures menſes: deinde neſcitur quò ſpiritu aut indignatione vel lapſu iuuentutis ductus rem ipſam ſecreto modo cum vno, deinde cum altero propalauit: adeò quòd paulatim res deuenit ad notitiam curię: vnde mulier ipſa capta, & cum aliis incarcerata fuit, & iuuenis ille vt teſtis omnia hæc medio iuramento depoſuit: adeò quòd ipſa quoque poſt multa facinus ſuum diutius tergiuerſare non potuit. ego tamẽ illarũ ſententiis intereſſe nõ potui quia neceſſe mihi fuit ad vrbẽ reuerti, illáſque dimiſi earum iudici ordinario, vt iuſtitiam faceret: ſed cũcta præfato Domino Abbati prout inueneram, qui mandauit ſuo Locum tenenti, vt de ipſis iuſtitiã faceret: & idẽ ad paucos dies retulerunt mihi, quod vitam ſuã finierunt flãmis: iſtarum vnguenta vidi atque tetigi, & quaſdã alias maleficas mixturas: quib: grauiſſimas ægritudines in humanis corporibus inferebant. & illud etiam vidi, quo hominẽ ad earũ libitũ in furorẽ & inſaniam inducebant quæ omnia mandaui igne comburi. Ex quibus omnibus manifeſtè deprehẽdi poteſt, quòd verè & corporaliter deferuntur, non autem in ſpiritu illuduntur:

ad

à ratione ſua, maximè quando ratio in lege reperitur expreſſa, quę magis attendēda eſt, quam dictũ legis. *l. adigere. §. quamis. ff. de iur. patro. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. ij. l. milites prohibentur. & l. milites agrũ. in prin. ff. de re milit. l. nomen. l. ſi. ff. de le. iij. & Bar. in l. ij §. videndum. ff. ad tertul. idē Bar. in l. omnes. populi. in. vij. q. principali. ff. de iuſti. & iur. Bar. in l. ſi conſtante. in. v. col. in. vij. & ix q. ff. ſolu. mat. & in. l. ſi vero. §. de viro eo. ti. & in. l. 1. C. quæ ſit lon. cō. & ī. diſtin. c. conſuetudo per Gemi. in c. vbi periculum. in. ij. not. de elec. lib. vi. & eſt glo. not. in Clem. 1. de elec. in verſi. eligatur. & glo. in. d. c. conſuetudo. ī. diſt.* Ideo dicunt doc. quòd cui nō conuenit ratio legis, minùs conuenit ipſa lex. *d. l. cùm pater. §. dulciſſimis. & d. l. nomen. in ſi. & d. l. milites. la prima. & la. ij. ff. de re mili.* Quibus prę̨miſſis dico, quòd ratio principalis illius. c. & intentio concilij Ancyrani nō fuit velle impugnare & hab ere pro impoſſibili, quòd dæmon Deo permittēte non poſſit hominem corporaliter deferre de loco ad locũ motu locali: quia ſi fuiſſet iſtius intentionis dixiſſet cōtra cōmũnem omniũ Theologorũ & canoniſtarũ ſententiã, imò cōtra tex. proprium ſācti Euangelij *Matthei. iij. Luc. iv. Marc. 1. c. in prin.* vbi apparet quòd Diabolus tentando Chriſtum, qui erat Deus & homo naturalis, detulit ipſum corporaliter ſuper pinnaculum templi, & in montem excelſum, *vt latius infrà dicemus.* intentio igitur finalis illius concilij *in illo ver. Illud etiā non eſt omittendũ &c.* fuit velle improbare & damnare errorem illũ, in quo erant mulieres illæ ſceleratę, *de quibus ibi,* quę erant hereticæ & in ſua obſtinata opinione damnatę: & quę fuit ratio principalis atque finalis, quare Conciliũ illud declarauit mulieres illas eſſe hæreticas & damnatas. Rō dico principalis fuit illa, quam ponit ibi tex. videlicet Cùm aliquid diuinitatis aut numinis eſſe extra vnũ Deũ arbitrantur hæc eſt ratio principalis, quę facit illas eſſe damnatas; quod meliùs declaro ſic, Concilium illud in princi. text. ponit generale edictum, quo mandat omnib. Epiſcopis & clericis, vt ſũmo ſtudio elaborēt pernicioſam ſortilegam & magicā artē ex parochiis ſuis penitus eradicare. & ſic primò improbat artē: deinde deuenit ad ſpeciē. ſ. ad homines illius artis peritos, dũ dicit: quòd ſi aliquem virum aut mulierem huiuſmodi ſceleris ſectatorem

ctatorem inueniāt turpiter dehoneſtatum ex parochiis ſuis deiiciant, quia ſubuerſus eſt, & his etiam qui ſimilis eſt ſibi ſubuerſi ſunt omnes, & à Diabolo captiui tenentur, quæ relicto creatore ſuo Diaboli ſuffragia quærunt:& ideò à tali peſte debent mundari ſanctæ Eccleſię. hîc enim remanet completa oratio primæ partis capituli, vbi Concilium mandat extirpari hanc reprobam artem magicā & ſortilegam, & illius profeſſos turpiter dehoneſtatos; & externos à fide catholica ex omnibus parochiis ſuis expelli, ad hoc vt ſancta Eccleſia à tali peſte liberetur: Deinde incipit ſecunda pars ibi, *illud etiam non eſt omittendum, quod quædam ſceleratæ mulieres retrò poſt Sathanam conuerſæ &c.* vbi Concilium prædictum mutauit ſermonem & poſuit alium caſum diuerſum à precedenti:quod patet ibi dum dicit, *illud non eſt omittendum quòd quædam ſceleratæ mulieres &c.* tex. ibi in princ. locutus fuit de mulieribus, quæ artem magicam & ſortilegam profitentur ibi dum dicit. *ſi aliquem virum, aut mulierem huiuſcemodi ſceler s &c.* ſi enim concilium prædictum in illa ſecunda parte voluiſſet intelligere de eiſdem mulieribus de quibus fuerat facta mentio in principio, tex. non dixiſſet per iſta videlicet, *quædā ſceleratæ mulieres &c.* ſed dixiſſet per aliqua verba repetitiua earundem perſonarum & qualitatū. videlicet *eadem ipſe dictæ*: vel *prædictæ*. vel alia ſimilia verba: ex quo enim text. in dicta, ſecunda parte non fuit locutus per verba repetitiua:ſed per diuerſa,& diuerſum ſenſum,& caſum,demonſtrātia, fatendum eſt de neceſſitate quòd ille ſit diuerſus caſus à præcedenti,& ſic diuerſa ſpecies perſonarum: & quòd ſit verum clariùs demonſtrabitur infra. Concilium igitur deueniendo ad ſecundam partem exponit iſtarum mulierum profeſſionem,& qualiter ſub falſis illuſionibus & fantaſmatibus illuduntur à Dæmone: deinde enumerat quaſdam operationes, quas mulieres illę profitentur facere cum Dianā vel Herodiade deabus ſuis, quarum iuſſionibus ad illarū ſeruitium euocātur & nocturnis horis accedere profitentur; ſed vtinam hæ ſolæ in ſua perfidia periiſſent, & non multas alias ad illarum interitum pertraxiſſent: deinde ponit modum infidelitatis, & errorem exprimit,quòd principaliter deducuntur in hęreſim,dum dicit

dicit: *nam innumera multitudo hac falſa opinione decepta hac vera eſſe credunt.* ſcilicet quia putant Dianam & Herodiadem eſſe veras Deas:& poſſe illa opera, de quibus ibi perficere & credendo à recta fide deuiant, & errore paganorum inuoluuntur. Ratio finalis & principalis omnium ſupradictorum operum, & damnatę credulitates, ex qua dicuntur hæreticæ nunc ponitur, dum dicitur. *Cùm aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deũ arbitrantur*, & huc vſque perficitur ſecunda oratio & dictum illius ſecundæ partis: deinde ſequitur improbatio illarum falſæ opinionis & erroris prædicti. Ratio igitur finalis eſt illa, quam proximè dixi, ex qua omnes alij errors & illuſiones ſucceſſiuè dependent, cùm credunt illas Dianã & Herodiadem eſſe veras deas, & in eis multũ diuinitatis & numinis eſſe: & iſte eſt verus intellectus illius capituli, ſi bene conſideretur in verbis & in mente. Stante igitur ratione prædicta expreſſa ſecundùm illam verba ipſius legis ſunt interpretanda: & vbi ratio ipſa non conuenit lex quoque omnino ceſſat. *d.l.cùm pater.§. dulciſſimis ff.de leg.2.l.hac actio.& ibi Bart. ff.de calũ.l.is qui animo.ff.de acquiren.poſſeſſ.* Ratio autẽ prædicta non condicta non conuenit neque verificari poteſt in hac ſecta ſtrigum & maleficum quippe, quia ipſi vel ipſæ non decipiuntur iſta falſa opinione, putantes inſeruire deabus iſtis, & extra vnum Deum aliquid numinis eſſe: ſed ipſe vident cognoſcunt & apprehendunt expreſsè quòd iſtarum. Princeps cui inſeruiunt & quòd obediunt & adorant, eſt Diabolus inferni inferior Deo, & inimicus Dei: ſed illis inſeruiunt relicto creatore propter mundi vanitates ad explendas illarum libidines. *d.c. Epiſcopi in princ. & c ſi quis Epiſcopus eadem.q.* 5. ſi enim ratio ipſa *de qua ſuprà* iſtis ſtrigimagis non conuenit verba legis & illius diſpoſitio minus conuenire debet, per ea quæ proximè dicta ſunt, eo maximè. Quia ratio legis determinata reſtringit dictum legis: vt illa duntaxat lex ipſa comprehendat, ad quæ ratio illa naturaliter adaptari poteſt: & non vltra *d.l. cum pater. §. dulciſſimi. & l. hac actio. & ibi: Barto.ff.de calumnia.& l.is qui animo ff.de acquiren. poſſeſſ. & prima diſtin.conſuetudo.& not.glo.in Clemen.pri.de elec. & per Gemini.in c.vbi periculum.in prin.eo. tit.lib.6.* Cùm

Ratio legis principalis eſt attendendo.

autem iſtæ ſint excluſæ à ratione, dicuntur eſſe excluſæ à legis diſpoſitione per ea, quæ ſuprà diximus: nec obſtãt exempla & auctoritates, quas textus inferiùs deducit de Paulo & Ezechiele: quia illa omnia referuntur ad ſectã illam: de qua ibi, non autem ad ſtrigas ſiue maleficas: de quibus hîc. fateor tamen, quòd ſtrigæ iſtæ & maleficæ in quibuſdam conueniunt cum mulieribus illis, *de quibus in d.c. Epiſcopi. in ſecunda parte.* in hoc, ſ. conueniunt, quia vtraque ſecta inſeruit Diabolo, etiam illius imperio gubernatur: ſed vna ſcienter, altera ignoranter: vna decipitur, altera decipit. Conueniunt & in alio: quia quò ad effectum æternæ damnationis: ita ſunt damnatæ illæ, ſicut iſtæ: ita Dæmones habent imperium ſuper illis ſicut ſuper iſtis, & eodem modo illæ ſunt eliminandæ & deiiciendæ extra Parochias, ſicut iſtæ ſtrigimagæ: quia omnes ſunt damnatæ: non tamen ſequitur ſi in aliquibus conueniunt & æquiparantur: ergo in omnibus debent eſſe equiparatæ: quia data diuerſitate rationis datur etiã diuerſitas iuris: *vt ſuprà diximus & dicemus etiam infrà eo. tit. q.* 12. dum declarabitur materia poculorum, ſiue venenorum: & vt dixi extra communionem fidelium poſitę ſunt illæ, ſicut iſtæ & omnes tanquam oues morboſæ ſunt penitùs à Chriſti fidelibus euitandæ, ne ſanas oues morbo illo inficiant. *l. ij. C. de ſum. tri. & l. hi qui ſancta. C. de apoſta.* quia omnes ſunt eiuſdem diabolicæ religionis: ſed diuerſæ profeſſionis & habitus: dico animi, non corporis, & ordinis profeſſæ, ſicut monachi & moniales Chriſtianæ religionis diuerſos ordines profeſſionis accipiunt: ad vnum tamen diuinum cultum omnes tendentes: ita iſti damnati diuerſos ordines & ritus accipiunt & ſub diuerſis ordinibus & motibus diabolo inſeruiunt & diuerſis quoque nominibus nuncupãtur: quidã ſunt hæretici: quidam manichæi: alij verò apoſtatę: alij ſchiſmatici, Donatiſtę, & ſimiles, *de quib. in l. manichæos. C. de hæret. & l. 1. & l. hi qui ſanct. C. de apoſta. & habetur per gl. Abb. & alios doc. in reb. & in. c. 1. de apoſta. & de ſchiſmat.* & hoc eſt quod in effectu voluit dicere tex. *in c. excommunicamus io. primo. & lo. ij: in prin. extra de hæret.* vbi dixit. *facies quidẽ habẽtes diuerſas, caudas autẽ adinuicẽ colligatas,* quia de vanitate cõueniũt in idipſũ, per *facies* dico *diuerſas* intellexit de diuerſis ordinib' ſortilegorũ per caudas colligatas

intellexit de vnico cultu eiuſdem Diabolicæ religionis: quia omnia eorũ opera tendunt ad cultum Sathanæ, ſiue in mente & intellectu, ſiue in corpore fiant. ad hoc vide quæ dixi. §. *in pri. euidẽtiali huius. q.* Illæ igitur mulieres *de quib. in d. c. epiſc.* dicũtur propriè hæreticæ ex quo perſiſtũt in illo errore, putantes aliquid numinis eſſe in illis deabus, & illas eſſe veras deas relicto Deo ſaluatore noſtro, *vt in c. 1. de ſum. tri. & xxi. q ij. qui ſine ſaluatore. &. firmiſſimè. de hæreti.* Iſtæ verò ſtriginagę, magi, & ſortilegi, quę ſcienter ex propria malitia peccant, relinquentes diuinũ cultum & Chriſti fidẽ & ſcienter ad hærẽtes Diabolo, quẽ ſciunt & cognoſcunt Diabolũ infernalẽ & inimicũ Dei non dicũtur propriè & ſtrictè hæreticæ, quia nullo dicuntur errore ſeductę: ſed potiùs apoſtatę & perfidę: quia ſciẽter propria temeritate receſſerunt à fide Chriſti, quãuis iſta earũ apoſtaſia longo tẽpore indurata & pertinaciter defenſata tranſit in hęreſim. *vt diximus* §. *tit. q. ij. & dicũt gl. & doc. in rub. extra de apoſta: & habetur per imperatorem in l. 1. & hi qui ſancta. C. eo. tit.* vbi apoſtatę propriè dicũtur qui ſciẽter & propria auctoritate ſiuè potiùs temeritate retrocedũt à fide Chriſtiana, *vt habetur in d. l. 1. & in glo. rub. & in c. 1. extra eo. tit. & per S. Tho. in ſecũda ſecunda q. xcv. art. v. & vi. in titu. de ſuperſt.* ad quę faciunt quæ diximus. §. *in primo euidentiali & §. etiam. q ij.*

Striges & apoſtatæ differunt.

¶ Et nota vnũ valde ſingulare, quòd iſtorũ apoſtatarũ duæ ſunt ſpẽs: vna eſt quæ ſimpliciter retrocedit à fide, & ſequitur cultũ & obediẽtiã Demonis: altera eſt, quę poſtquàm Chriſti fidẽ abnegando poſtergauit, & deiecit ex corde ſuo, iterũ ſe baptizat expreſſè in nomine Diaboli: & aliud nomẽ ſibi ſuperimponit; licèt vtraque ſpecies ſit damnata: prior tamen, ſi peccatũ ſuum reuocat, admittitur ad pœnitentiã & euitat pœnas corporales, ſicut hęretici: *vt l. manichæos. C. de hæret.* ſecunda verò ſpecies nũquã admittitur ad pœnitentiam in foro iudiciali, ex qua poſſit pœnas corporales, etiam ſi millies abiuraret profeſſionem illam, & vellet ad Chriſti fidem reuerti, non auditur quo ad iſtum effectum: & iſte *eſt tex. valde not. ad hoc in d. leg. hi qui ſancta. & ibi gloſſ. Cod. de apoſta.* eodem modo irremiſſibiliter puniuntur, qui abnegato baptiſmate Chriſtiano Iudæi effecti ſunt, & inter

dam formauerit ſimilitudinem literatæ, & articulatæ vocis habentem. & hoc modo etiam dicitur quòd Aſina Balaam allocuta fuit ad ipſum duabus vicibus, *habetur Num. xxij. cap.* vbi Aſina ipſa, quæ portabat Balaam, ibat ad regem Balaac qui miſerat pro eo, videns aſina Angelum reſiſtentem in via, & ſe opponentem Balaam Aſina declinauit à recto tramite & iuit peragros: Balaam, percutiebat illã, volens quòd iret per viã illa recuſabat, & adeò vehementer percuſſit illã, quòd cecidit: & tunc Dominus aperuit os Aſinæ & locuta eſt ad Balaam dicendo, quid feci tibi? cur percutis me? At Balaam dixit, quia cõmeruiſti & illũſiſti, mihi vtinam haberem gladium vt te percuterem, cui Aſina iterum reſpondit. Nonne animal tuum ſuũ? cui ſemper inſidere conſueuiſti vſque in præſentem diem: dic quid ſimile vnquam fecerim tibi? At ille ait, nunquam: quæ verba adeò bene & articulatè ab ipſa aſina prolata fuerunt, quòd ab homine dicta viderentur: ſed hoc factum fuit ab angelo ex diuina voluntate: vt ibi dicitur. & dicit. S. Thom. *in d. q. 5. ad tertium* quòd Angelus mouit linguam Aſinæ prædictæ per crebram aëris repercuſſionem protulit articulata verba *de quibus ibi*, naturalium verborum ſimilitudinem habentia. tex. autem ibi dicit quòd Dominus aperuit os Aſinę non Angelus, vide Tho. *in d. q. 5. & 6. in tit. de mira.* Vltimò non omittam illud quod *dixit Valer. Max.* quòd olim Romę fortunę ſimulachrum quoddam marmoreum, quod poſitum erat in via latina, dicitur locutũ fuiſſe infra ſcripta verba ad Matronas illas Romanas, *vos ritè me matronæ vidiſtis, ritéq; dedicaſtis*: ne putes iſta fuiſſe Poëtarum figmenta: quia ſi talia eſſent profectò ſacri Theologi in ſuis diuinis literis non infererent approbando prout fit per S. Tho. *in d. q. 5. i a 4. not. & eſt glo. not. in c. Moyſes. in ver. habitare. 22. q. 2.* quæ Angeli tam boni quàm mali habitant in ſiccis corporibus ſcilicet in ſtatuis lapideis, æneis, & marmoreis & in cadaueribus defunctorum inanibus, in quibus ipſi Dæmones dant reſponſum. & refert exemplum Saulis, qui adorauit Diabolum: & aliàs dixi ſuprà quòd Dæmon ſub idolorum forma peractis ſacrificiis & precibus ſortilegorum ſiue magorum, ipſis interrogantibus, & ſcite quæren

Aſina Balaam qua ratione ipſum locuta ſit.

Angeli habitant in ſiccis corporibus.

quærentibus, quæ occulta ſunt, reſpondet ad propoſitum voce quadam, ſonanti articulata verba, ac ſi ore hominis procederēt: nihilominùs neque vox neq; verba naturalia ſunt, ſicut humana: ſed ex crebra aëris repercuſſione per Dæmonē concitata verba illa prolata fuerūt: *vt ſuprà dictū eſt*. Si igitur hæc fieri poſſunt arte & virtute Dæmonis, quæ lōgè maiora ſunt, & intellect⁹ humani minus capacia & difficiliora, quòd canis aut aliud animal brutum, ſeu ſtatua marmorea verba articulata protulerint quantò magis credendum eſt, quòd Dæmon poſſit hominem corpora'iter deferre motu locali aut brutum, quod minus eſt quàm animal de nouo creare, vel vnam ſpeciem in alteram transformare, *prout diximus ſuprà de vi gæ conuerſa in draconem.*

Dæmonis vox vt proferatur.

¶ Demum, vt res ipſa cunctis clariùs innoteſcat ſubdam exemplum. Annis citra 20. in agro Sabinenſi, vicino Vrbi Romę, in quodam oppido erat quidam Ruſticus habens vxorem, quæ erat de expreſſa Dæmonis profeſſione, & pluries ab eo interrogata, ſi erat de dicta profeſſione, ſemper audaciſſimè negauerat: qui maritus ex quibuſdam ſignis, quæ viderat, maior ſuſpicio animum eius apprehendit. vnde decreuit velle videre ſi verum erat, quòd de nocte ipſa exiret extra domum, & quorſum tenderet & pluribus noctibus ſummopere inuigilauit, vt videret quid ipſa faceret, quæ ſemper volebat poſt maritum ire dormitum: & diu poſtquā ipſe intrauerat in lecto multoties vigilabat: demum nocte quadam hora quinta vel circa, qua ipſa citata ire tenebatur ad ludum ipſe maritus iacebat quaſi dormiens & ipſa venit ad illū ad perſcrutandum ſi dormiebat, quod videns maritus ſtatim cōfinxit altiùs dormire & grauiori sōno teneri: ipſa viſo dormiente retroceſſit ſtatim: & pedetentim ibat lento gradu: tunc maritus magis argutè inuigilat, atq; obſeruat cum diligentia cuncta quæ vxor ipſa faciebat: demum vidit quòd acceſſit ad quendam angulum domus, & eleuata quadā ciſta aſsūpſit pyxidē ſeu ollulā quandā quę ſuberat: deinde exutis veſtib⁹ cepit inungi cū certo vnguēto in dicta ollula exiſtēte apud ignē calefacto poſteà pyxidē ſeu ollulā prædictā ad priſtinū ei⁹ locū repoſuit: deinde vidit illā velociter excūtem de domo ac ſi pedib⁹

Obſeruatio rerum maleficarum vxoris Sabinenſis à marito.

præcaueret ne in itinere eundo vel redeundo, aut in loco congregationis ſigno Crucis ſe muniret, aut illius nomẽ nec Dei vel Ieſu Chriſti quouis modo commemoraret, maximè in laudãdo vel adorãdo, qui ſic facere promiſit. in quo loco ſiſtentes vxor dimiſit maritũ in certa parte, monẽdo ipsũ vt illã expectaret donec reuerteretur à preſtãdo obedientiam earũ principi Sathanæ (quemadmodũ vnuſquiſq; aliorũ tenebatur) qui marit' vidẽs tã innumerã virorum ac mulierum multitudinẽ illic adeſſe vehemẽter obſtupuit: finita obedientia fiunt tripudia & choreę quàm celeberrimę cũ maxima cymbalorũ, tympanorum, aliorúmq; inſtrumentorum dulcedine: & tripudiantium numeroſitate, ordine quodã retrogrado cõtra morẽ, naturã & ordinẽ chorearũ, quibus nos vtimur: quibus peractis præparantur menſæ quàm ampliſſimæ cum maxima epularum & cõuiuantium copia, & optimis ferculis, vxor illa ex indulgẽtia Principis introducit maritum ad menſam, comedere incipiunt: maritus deguſtãs epulas inſipidas petiit ſalem, qui nullus aderat in omnibus mẽſis: nec dum veniens quiſquam cum ſale iterum petiit atq; rogauit procedente mora; iterum atque iterùm, térque quatérq; ſalem ipſum ſupplicando petiit: & toties replicauit quòd Dæmõ quidã ſalẽ ipſum attulit: vnde maritus vidẽs ſalem ſummopere gauiſus eſt: & præ gaudio magno dixit hæc verba: *hor laudato ſia Dio: pure veñe queſto ſale*, quo verbo prolato, poſtquam auditum fuit nomen Dei laudatum vnico momento cuncta periere: & omnes vndique ſtatim diſceſſerunt, menſæ epulæque omnes cõſumptæ ſunt, luminaria cuncta, quæ multa erant illicò extincta ſunt: adeò, quòd maritus ipſe reperitur ſolus, & nudus in loco ipſo in medio tenebrarum ſtetitq; ſub illa frigidiſſima nuce Beneuentana, per totam noctem vſque ad manè, cum maximo frigore & periculo: die verò ſequenti videns paſtores qui paſcebant greges circa loca vicina; ab ipſis petiit, vbi nã eſſet ipſe, quæ regio illa dicebatur: cui reſponſum fuit, quòd erat Beneuentana: quæ diſtabat à patria ipſius viri centum milliaribus vel circa: ipſe verò erat nudus ſicut alij qui vadunt ad choreas Dæmonum multum malè ſe habuit in partibus illis, adeò quod ſuſtulit periculum mortis & quia val-

Nomen Dei nõ inuocatur à Strigibus.

In laude Dei diabolica pompa euaneſcit.

de ignotus erat in ea regione & ſine pecuniis, coactus fuit mendicare oſtiatim amore Dei: adeò quòd inuenit tunicellam quandam ſatis contritam, vt poſſet ſe tueri à frigore, quod tunc vigebat: & ſic paulatim quærendo, victum in itinere, amore Dei, tantum ambulauit, quòd peruenit ad patriam ſpacio octo dierum vel circa: & erat adeò deformatus & macilentus quòd à paucis recognoſcebatur: & accedens ad curiam Principis illius caſtri detulit querelam contra eius vxorem, & quaſdam alias mulieres eiuſdem profeſſionis, eius ſocias, quæ omnes fuerunt incarceratę, & dum à principio negarent, inſtante viro prædicto & teſtimonium verum de viſu ferente tandem omnes falſæ ſunt: & ardentiſſimis flammis combuſtæ.

Puella Sabinenſis hiſtoria.

¶ Nec dum decem lapſi ſunt vel circiter anni, quòd mulier quædam iuuencula intra 16. annum ætatis exiſtens adhuc virgo eiuſdem Sabinenſ. diœceſis, ex altero tamen oppido oriunda à quadam alia malefica ſtrige ſeducta, vt religionem diabolicam profiteretur, ad ludum adducta fuit & præmonita ne ſigno crucis ſe muniret, aut Deum Ieſumvè Chriſtum collaudando meminerit, poſtquam ad locum congregationis acceſſerunt iunior ipſa videns tam maximam mulierum virorumque multitudinem, & principem ipſum Sathanam in ſolio majeſtatis tam ſuperbè ſedentem, & tot auratis ornamētis & purpureis veſtibus decoratum vehementer obſtupuit: & quæ ſimplex erat virgo incauta, primæ monitionis oblita ob rerum magnificentiam & maximum ſtuporem, quo appreheuſa erat, ſe ſigno crucis muniuit dicendo: *Ieſu be edetto che coſa e queſta?* nec dum verba prædicta perfecerat, quòd ſtatim cuncta euanuere: & omnibus luminaribus penitùs extinctis ſola hæc miſera inter maximas tenebras valde mæſta reperitur & quàm maximus pauor vehementer illam apprehendit, ex quo penè mortua eſt: ſed recordata de nomine Ieſu & Beatæ Virginis Mariæ deuotiſſimis precibus ſe illis commendauit, vouitq; caſtitatem perpetuam, ſi incolumis inde euaderet, & diuino auxilio ſuffragata, tantæ ſolitudinis periculum mox euaſit quia quidam ſenex ruſticus vna cum filio & aſello tranſibat prope locū prædictū vbi erat iſta puella, quæ plurimùm lamētabatur de ſorte ſua: qui ſenex audi-

ro gemitu acceſſit ad illā, dicens: filia mea quid facis iſtic ſola iſto tēpore nocturno? quā cum nudā videret magis obſtupuit, quę ſimplex virgo maxima erubeſcentia ducta, quæ nihil habebat, vnde pudibunda pertegeret, poſt multas lachrymas, gemitus, & ſuſpiria huic viro quā plurimum ſe cōmendauit vt illā ſecum adduceret ad domū ſuam. qui ſenex accepit pallium ſuum & poſuit ſuper humeris puellæ & illā ſecum ad domum ſuā, quæ non multùm diſtabat, adduxit: & in itinere totam ſeriem facti ſibi narrauit: qui ſenex ſtupore & pietate plurimū afficiebatur: audiuítque ex qua patria, quibuſue parentibus ortá eſſet, & decreuit ſenex omnino hæc eius patētibus enūciare: & puellam ipſam eiſdem reſtituere: ingreſſi ſūt domum, vxor ſenis quæ erat multùm pia, perquam blandè virginem recepit: & apud ſe in lectum retinuit. & deinde per duos vel tres dies maxima charitate & materna pietate tractauit, eandē veſtibus ſuis induit: & poſt triduum maritus accepit aſellum, & comite filio puellā ipsā equitantē ad patriā ſuam illæſam reduxit, propriiſque parentibus eandē reſtituit, qui dudum fleuerāt perditionē filię, putantes ne aliquis miles, aut alius nequam vir nocturno tempore rapuiſſet eandē: ſenex maxima veneratione, & amoris dulcedine à parentibus puellæ amplexus eſt, receptíſque muneribus pro ſe & filio dimiſſa puella ad domū ſuā reuerſus fuit: quę quidē puella poſt quā dono Dei & gratia Beatæ Mariæ Virginis tā graue periculum euaſerat, decreuit omnino votum iam factum adimplere, & ingreſſa fuit monaſterium ſancti Franciſci aſsumptóque habitu ſolēniter profeſsa fuit: & caſtiſſimè vixit cuius parētes liberum præſtitere cōſenſum, illam verò maledictā ſtrigem, quæ filiam ſuam adduxerat ad illum locum denunciauerūt curiæ, & re cōperta publicè fuit igne combuſta. Hæc enim quæ audiui teruliſmodò referā, quę ipſe vidi & in facto habui, quæ plura ſunt, tamen duo tantùm quæ recentiora ſunt referam.* Anno Domini. 1524. menſe Septēbris dum eſſē in quodā Caſtro Monaſterij Sancti Pauli de vrbe apud regionem Sabinenſem, vt mea quędam illic expedirem, & mox ad vrbē reuerterer ſūmis precibus rogatus à Reueren. P. Domino Abbate illius monaſterij qui eſt Dñs in tēporalibus dictorū

Strix Sabinenſis igni dānatur.

Caſtrorum, vt accederem ad aliud Caſtrum eiuſdem monaſterij ibi vicinum, quod Nazanum appellant, ad examinandum tres mulieres maleficas ſiue ſtriges (vt dicebant) quæ in arce ipſius Caſtri aliquandiu incluſæ remanſerant, & quæ ex earum dictis accipere, ſibi referrem, atque conſulerem quid mihi in re illa agendum eſſe videretur. Ego. n. qui meis præpeditus eram, licèt nō potuerim abſque magno meo in commodo illuc accedere, & huic rei vacare: nihilominus vt morem gererem tanto viro, quem aliàs in meis valde gratum & benignum reperi, non potui euitare quin ad eius preces, mihi mandata ſeruarem. Acceſſique ad illas, quarum vnam quæ mihi facilior videbatur examinare cœpi, & pluribus exhortationibus, vt veritatē aperiret perſuadere quæ demum poſt aliqualem hæſitationem cœpit vera loqui: & rem ipſam totam fateri, qualiter ipſa erat de ſecta illa ſtrigimagarū expreſſè profeſſa, in qua profeſſione inſtiterat per annos quatuordecim continuos, quibus continuum commercium habuerat cum dæmone & nominauit alteram mulierem maleficam quæ fuerat eius magiſtra, & ad ipſam profeſſionem adduxerat: & quòd iſto tempore plurima maleficia, fecerat: & contra hominū perſonas, & contra iumenta; ex quibus homines tres perierant: iumenta autem quattuor: & quòd agrorū plurium ſegetes immaturas ventis, grandinibus, & tempeſtatibus ſtrauerat, & penitùs deuaſtàuerat: & multa alia his ſimilia obſcœna machinata fuerat arte illa malefica ad vleiſcendum iniurias ſuas.

Striges Nazana Sabinenſ. territorij.

¶ Quam ego ſubtiliùs interrogans, vt clariùs haberem quæ ſunt iſtius diabolicæ religionis, ſeu profeſſionis ſecreta. Primò enim perſcrutatus ſui quidem illam profeſſionem, quam mulieres ipſę faciunt cum dæmone, & quibus modo & ordine ad illam accedunt, & quibus cæremoniis & ſolemnitatibus vtuntur in ea? Ad quid ſe obligant dæmoni. Sub qua forma verborum fit obligatio ipſa: item poſteà quæ ſunt ab eis ſeruanda & ad quæ tenentur. Similiter quæ præmia habent, & quæ habere ſperant ab earum Principe dæmone: & ex quibus rebus ſimplicibus vel mixtis componunt vnguenta, quibus liniunt corpora ſua dū vadunt ad ludos, & cum

quibus

quibus etiam rebus faciunt alia venefica maleficia. Item quē ordinem tenent quādo acceſſuræ ſunt ad ludos prędictos: & ſi eſt verum quòd vadunt corporaliter vel illa ſit illuſio ſiue viſio quædam in apparentia, in mente & intellectu. & cāſu quo accedant corporaliter an ambulent pedibus propriis, vel aliter deferantur, & quomodo, & per quē. Itē quomodo & qualiter celebrant ſacrificia quæ offerunt, preces, & munera dæmoni. Itē quæ ſunt illis præcipua in obſeruantia in dicta profeſſione, & alia quædā, quæ nunc non recordor: quæ quidē mulier ſub ſpe veniæ cuncta à principio vſq; ad finē recenſuit quæ profeſſio ipſa requirit exprimēdo omnia & ſingula illius capitula. Primū enim dixit, quòd quādo adducta fuit per illā eius magiſtrā ante tribunal Principis earū, qui eſt diabolus in forma Regis, præſidens in ſolio maieſtatis, inſtructa priùs à magiſtra quid factura erat, venit, & oportuit primò abnegare baptiſmum & omnia Chriſtianę fidei documenta relinquere: deinde Eccleſiaſtica ſacramēta cuncta proijcere, pedibúſque propriis conculcare crucē & imagines Beatæ Mariæ Virginis & aliorū ſāctorū: quāuis hæc vltima non fiunt corā eo: ſed alibi, poſtea ſatis eſt quòd iſta promittāt ſe facturas, quàm primū ſe det occaſio: deinde fecit obligationē per ſolēnē ſtipulationē in manibus ipſius Principis: qua vouit & promiſit quòd perpetuò erit illi fidelis & obediēs, & omnibus eius mandatis parebit. Deinde medio iuriiurando tactis ſcripturis ſuper quodam magno libro obſcuras paginas continente præſtitit homagiū ſiue perpetuū vaſſalagiū: & quòd nūquā redibit ad fidē Chriſti nec diuina præcepta ſeruabit, ſed ſolū ea quæ per ipſū principē erāt decernenda: & quòd perpetuis futuris tēporibus erit obediens illi & veniet cōtinuò cū vocata fuerit ad ludos & cōgregationes nocturnas: & quæ in eis per aliàs mulieres fiūt ipſa faciet: & quòd etiā aderit ſacrificiis illorū nocturnis: & ſolitas preces & cultū adorationis præſtabit: & vota quæcūq; quæ ipſa præſtare contigerit pro viribus adimplebit: & quoſcūq; poterit alios ad eādē profeſſionē adducet. Econuerſo autē ipſe Princeps egregia fronte promiſit eidē mulieri ſic præſēti præſtare perpetuā fœlicitatē, gaudia immēſa & voluptates quaſcūq; in hoc mundo

Sortilegijs initiatorum ſolemnitates.

habere deſiderauit, & demũ poſt hanc vitam longè majora munera conſequetur. Quo facto ſtatim vnũ dæmonẽ cõſtituit ad cuſtodiã ipſius mulieris, quã nunquã relinquere debeat: ſed illi inſeruire in omnibus, quæ ipſa cupiet: & quotieſcũq; contigerit ad ludos accedere hoc ipſe intimabit mulieri, & illã deferet & inſtruet *vt ſuprà*: qui quidẽ dæmon aſſociatur ei tanquã maritus vxori: inſuper dixit quòd ſæpius accedunt ad congregationes illas vbi maxima mulierum numeroſitas congregatur, & non vident illa in mente & intellectu in apparentia: ſed in vera & naturali forma accedunt ad loca prædicta hoc modo & ordine: videlicèt quia primò per vnum, vel duos dies, antequã fiat cõgregatio intimatur ſibi per dæmonẽ illũ, qui eſt ad ipſarum cuſtodiam conſtitutus: qualiter nocte tali & tali hora ſe præparet adveniẽdũ ad ludũ: quæ mulier, ſi haberet iuſtã cauſã impedimenti, deducitur: & auditur dũmodo ſit cauſa vera & excuſabilis, quæ legitimè excuſare poſſet, alioquin ſi fingeret habere cauſam, quæ nulla eſſet, vt non accederet non deferebatur inuita, ſed remanebat in domo ſua, nihilominus pro pœna ſui mendacij adeò fortiter cruciabatur à dæmone, vt in mẽte & in corpore maximis & cõtinuis doloribus & ægritudine intrinſeca vel extrinſeca tã fortiter vexabatur, quòd die noctéq; nil penitùs quietis haberet: ſed ſemper tribularetur, & omnia, quæ ipſa ageret euaneſcerẽt & perirẽt in fieri, adeò quòd neceſſe fuit vt tot mala ceſſarẽt quòd peccatũ ſuũ fateretur & promitteret etiã medio iuteiurando, quòd ampliùs non recuſabit accedere: & hoc modo euaſit ab illis malis. Cùm verò promitteret acceſſuram ſtatim adueniẽte nocte & hora, euocabatur voce quadã velut humana ab ipſo dæmone, quẽ nõ vocát dæmonẽ, ſed magiſterulũ aliàs magiſtrum *Martinettum* ſiue *Martinellum* hoc nomine diminutiuo, quæ ſic euocata mox ſumebat pyxidẽ vnctionis, & linibat corpus ſuũ in quibuſdã partibus & mẽbris: quo linito exibat ex domo & inueniebat ſemper magiſterulũ ſuũ in forma hirci illã expectantẽ apud oſtium ſuũ, in quo mulier ipſa dixit ꝙ equitabat, & applicare ſolebat fortiter man⁹ ad crines & ſtatim hircus ille aſcẽdebat per aërẽ, & breuiſſimo tẽpore deferebát mulierẽ ipsã vſq; ad nucẽ Beneuẽtanã & ibi illam

Magiſterulus Martinetus.

Equitatio in hirco.

illā ſuauiter deponebat, vbi innumera mulierū virorūq; multitudo corā Principe illo vndique confluebat.

¶ Primùm autem quod faciendū erat per ipſas mulieres erat ſignū obedientiæ & reuerentię, quæ fiebat coram principe ordine quodam retrogrado in oppoſitum directo illi reuerentiæ, quam nos præſtare ſolemus: nos enim inclinamus caput, humeros flectimus genu crure retrò curuato, voluentes vultum ad Principem ſiue ad alium quē veneramur: ipſi verò iae'uni contra quia terga voluunt verſus principem, & caput curuant verſus humeros, adeò vt mentum cælum reſpiciat, crura verò non curuant retrò vt nos facimus, ſed eleuant ſurſum à terra à parte anteriori: & ita ſeruatur ibi. peracta igitur reuerentia princeps mandat quòd omnes tripudient, ſalientq; cum lętitia & gaudio, ſumentes vnaquęque voluptates ſuas, & vnuſquiſque dæmonum accipit mulierem ſuam ad cuius cuſtodiam deputatus eſt: & cum ea gerit ſaltationes illas magna lætitia atque dulcedine: & interim præparantur menſæ cum lautiſſimis ferculis abundantiſſimè ornatæ & celebratis choreis veniunt ad conuiuia: quibus completis & cibatis omnibus extinguuntur luminaria omnia: & quiſque dæmon in forma incubi. ſ. viri ſuam capit mulierem. ſi qui verò ſunt viri habent dęmonem ſuum in forma ſuccubi. ſ. mulieris & ſic adinuicē adimplent coïtum carnis cum maxima voluptate, quo officio completo reuertuntur ad domum omnes equitãtes ſuper illis hircis: ſacrificia verò, cùm fiunt, fieri ſolent ſtatim poſt peractum reuerentiæ ſignum, fit adoratio, qua expleta deueniunt ad tripudia & alia de quibus ſuprà, quamuis ſacrificia ipſa celebrare ſolent etiam in alijs locis extra locū cōgregationis, putà in domo priuata vt in quibuſdam locis occultis, *vt latè diximus. §. 10. q. 3. &* 5. Sed aduerte ad duo, quòd ipſa dixit. vnum eſt, quia dęmones feſtinent reportare illas ad domū antequam labatur nox, & antequam pulſetur cãpana pro Aue Maria de manè quæ pulſari ſolet in aurora, vel parū antè. quoniā ſi fortè pulſaret cãpana tēpore quo deferūtur ad domum neceſſe habet illarū magiſter in eodē loco vbi audit ſonū prędictū deponere mulierē aut virū, nec poteſt ampli⁹ ipſū vel ipſā tãgere: ſed neceſſe eſt ꝙ reſiduū iter pedibus

Coïtus Dæmonum cum Strigibus.

pro

Laſſa & fatigata à choreis domum redeunt Sortilegæ.

proprijs ambulet, quod perrarò quidem euenire ſolet quia ita velociter ipſas reportant, quòd non impediuntur à ſono: ſecundum eſt quod retulit, quòd quotieſcunque interfuerat ludis, ita feſſa reuertebatur ad domum propter illas choreas & crebras ſaltationes, quia erat debilis complexionis (vt apparebat) quòd per tres vel quatuor dies malè ſe habebat in corpore propter magnos labores quos ſuſtinuerat, quæ ſimiliter cum Dæmone ſuo, dũ eſſet in forma incubi ſepiſſime fuiſſe carnaliter cognitã maxima cum delectatione teſtata fuit: *hæc illa ibi.* Aliud breuius exemplum ſuper addam: alia quoque mulier eiuſdem profeſſionis, quæ vnà cum præcedenti erat incarcerata: dum deferretur à Dæmone ſuo reuertendo à ludis prædictis in itinere antequam peruenirent ad domum, dum eſſet vicina oppido patriæ ſuæ audiuit pulſare campanam de mane pro Aue Maria. vnde Dæmon neceſſe habuit illam deponere & diſcedere, quam depoſuit ſtatim & dimiſit in quodam agro iuxta quandam ripam, vbi erant ſpineta quædam, & in dicto loco ipſa miſera mulier neceſſe habuit expectare vſque ad mane: quò lux clara appareret: ſed fortuna profuit ſibi: quia illa die in aurora & in diluculo quidam iuuenis illius oppidi ibat ad alium locum ibi vicinum, quem ipſa videns tranſeuntem cognouit atque vocauit nomine proprio, quod audiẽs iuuenis prima facie timuit aliquãtulum: ſed videns poſteà mulierem ipſam, quæ ſeminuda erat à femoribus ſuprà & crinibus ſparſis capillata tota magis obſtupuit, nec audebat ad ipſam accedere: nihilominus illa adeò benignè & humiliter ipſum rogauit vt accederet ad illam, quòd venit & interrogauit eandem poſtquam illam recognouit, cur illic ita ſola moraretur in ea forma: cui illa dixit quòd tota nocte aſellum ſuum, quem perdiderat, perquiſierat & nunquam potuit illum inuenire: cui iuuenis ſubridens minùſque credens dixit. hoc enim aliud ſibi quęrit quàm aſelli inquiſitio: qui quęrit aſellum vadit cum ſocio: & non ſola ſic ſeminuda & capillata: aliud eſt quod quærebas dixit ipſe: dicas mihi veritatem ſi vis quòd adiuuem te: vnde venis, vbi fuiſti, quid facis hîc ſola? quis te adduxit, dicas mihi omnia, ſi vis habere ſuffragium & ero tibi ſecretus & fidus?

¶ Tunc

¶ Tunc mulier ipſa, Lucretia nuncupata, quæ erat ſatis pinguis & pulchra, licèt ſatis timeret ſæuitiam viri & ſuorum conſanguineorum, confiſa eſt de iuuene illo rogando ipſum priùs ſummis precibus ne cuique reuelaret factũ illud, ſed taceret: quia ipſa volebat pinguiora munera ſi elargiri: cui iuuenis ſub fide promiſit quòd abſque dubio nulli referet, & ille futurus etiã ſibi ſecretiſſimus: tunc ipſa faſſa eſt, quòd reuertebatur ea nocte à ludis Beneuentanis: & dum eſſet in itinere, deferretur per aërem à magiſterulo ſuo, audito ſono cãpanę, quæ pulſatur de mane pro Aue Maria fuit ſibi neceſſe, quòd illam deponeret in terram eodem loco in quo reperiebatur, quando audiuit ſonum prædictum, & hoc modo ipſa ſic ſola reperiebatur ibi: qui iuuenis acceſſit ad illam & præſtitit ſibi opem in reueſtiendo & recaptando ſe. deinde aſſociauit illam vſque ad domũ abſque eo, quòd aliquis factum illud aduerteret: pro cuius laboribus & fide mulier ipſa donauit dicto iuueni vnum par caligarum, vnum birettum, & camiſiam vnam, & certas petias caſei rogando eum iterumque iterum vt taceret: & ita promiſit & tacuit rem ipſam per plures menſes: deinde neſcitur quò ſpiritu aut indignatione vel lapſu iuuentutis ductus rem ipſam ſecreto modo cum vno, deinde cum altero propalauit: adeò quòd paulatim res deuenit ad notitiam curię: vnde mulier ipſa capta, & cum aliis incarcerata fuit, & iuuenis ille vt teſtis omnia hæc medio iuramento, depoſuit: adeò quòd ipſa quoque poſt multa facinus ſuum diutius tergiuerſare non potuit. ego tamẽ illarũ ſententiis intereſſe nõ potui: quia neceſſe mihi fuit ad vrbẽ reuerti, illáſque dimiſi earum iudici ordinario, vt iuſtitiam faceret: ſed cũcta præfato Domino Abbati prout inueneram, qui mandauit ſuo Locum tenenti, vt de ipſis iuſtitiã faceret: & idẽ ad paucos dies retulerunt mihi, quod vitam ſuã finierunt flãmis: iſtarum vnguenta vidi atque tetigi, & quaſdã alias maleficas mixturas: quib. grauiſſimas ægritudines in humanis corporibus inferebant. & illud etiam vidi, quo hominẽ ad earũ libitũ in furorẽ & inſaniam inducebant quæ omnia mandaui igne comburi. Ex quibus omnibus manifeſtè deprehẽdi poteſt, quòd verè & corporaliter deferuntur, non autem in ſpiritu illuduntur:

ad

à ratione ſua, maximè quando ratio in lege reperitur expreſſa, quę magis attendẽda eſt, quam dictũ legis. *l. adigere. §. quãuis. ff. de iur. patro. l. cum pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. ij. l. milites prohibentur. & l. milites agrũ. in prin. ff. de re milit. l. nomen. l. ſi ff. de le. iij. & Bar. in l. ij §. videndum. ff. ad tertul. idẽ Bar. in l. omnes populi. in. vij. q. principali. ff. de iuſti. & iur. Bar. in l. ſi conſtante. in. v. col. in. vij. & ix q. ff. ſolu. mat. & in. l. ſi vero. §. de viro eo. ti. & in. l. 1. C. quæ ſit lon. cõ. & .j. diſtin. c. conſuetudo per Gemi. in c. vbi periculum. in. ij. not. de elec. lib. vi. & eſt glo. not. in Clem. 1. de elec. in verſi. eligatur. & glo. in. d. c. conſuetudo. j. diſt.* Ideo dicunt doc. quòd cui nõ conuenit ratio legis, minùs conuenit ipſa lex. *d. l. cùm pater. §. dulciſſimis. & d. l. nomen. in fi. & d. l. milites. la prima. & la. ij. ff. de re mili.* Quibus prẽmiſſis dico, quòd ratio principalis illius. c. & intentio concilij Ancyrani nõ fuit velle impugnare & habere pro impoſſibili, quòd dæmon Deo permittẽte non poſſit hominem corporaliter deferre de loco ad locũ motu locali: quia ſi fuiſſet iſtius intentionis dixiſſet cõtra cõmunem omniũ Theologorũ & canoniſtarũ ſententiã, imò cõtra tex. proprium ſãcti Euangelij *Matthei. iij. Luc. iv. Marc. 1. c. in prin.* vbi apparet quòd Diabolus tentando Chriſtum, qui erat Deus & homo naturalis, detulit ipſum corporaliter ſuper pinnaculum templi, & in montem excelſum, *vt latius infrà dicemus.* intentio igitur finalis illius concilij *in illo ver. Illud etiã non eſt omittendũ &c.* fuit velle improbare & damnare errorem illũ, in quo erant mulieres illæ ſceleratę, *de quibus ibi*, quę erant hereticæ & in ſua obſtinata opinione damnatę: & quę fuit ratio principalis atque finalis, quare Conciliũ illud declarauit mulieres illas eſſe hæreticas & damnatas. Rõ dico principalis fuit illa, quam ponit ibi tex. videlicet Cùm aliquid diuinitatis aut numinis eſſe extra vnũ Deũ arbitrantur hæc eſt ratio principalis, quę facit illas eſſe damnatas; quod meliùs declaro ſic, Concilium illud in princi. text. ponit generale edictum, quo mandat omnib. Epiſcopis & clericis, vt ſũmo ſtudio elaborẽt perniciofam ſortilegam & magicã artẽ ex parochiis ſuis penitus eradicare. & ſic primò improbat artẽ: deinde deuenit ad ſpeciẽ. ſ. ad homines illius artis peritos, dũ dicit: quòd ſi aliquem virum aut mulierem huiuſmodi ſceleris ſectatorem

dicit: *nam innumera multitudo hac falſa opinione decepta hæc vera eſſe credunt.* ſcilicet quia putant Dianam & Herodiadem eſſe veras Deas:& poſſe illa opera, de quibus ibi perficere & credendo à recta fide deuiant, & errore paganorum inuoluuntur. Ratio finalis & principalis omnium ſupradictorum operum, & damnatę credulitates, ex qua dicuntur hæreticæ nunc ponitur, dum dicitur.*Cùm aliquid diuinitatis aut numinis extra vnum Deũ arbitrantur*, & huc vſque perficitur ſecunda oratio & dictum illius ſecundæ partis: deinde ſequitur improbatio illarum falſæ opinionis & erroris prædict. Ratio igitur finalis eſt illa,quam proximè dixi, ex qua omnes alij errors & illuſiones ſucceſſiuè dependent, cùm credunt illas Dianã & Herodiadem eſſe veras deas,& in eis multũ diuinitatis & numinis eſſe:& iſte eſt verus intellectus illius capituli, ſi bene conſideretur in verbis & in mente. Stante igitur ratione prædicta expreſſa ſecundùm illam verba ipſius legis ſunt interpretanda: & vbi ratio ipſa non conuenit lex quoque omnino ceſſat *d l.cùm pater §. dulciſſimis ff.de leg.2.l.hæc actio.& ibi Bart. ff.de calũ.l.is qui animo.ff.de acquiren.poſſeſſ.* Ratio autẽ prædicta non condicta non conuenit neque verificari poteſt in hac ſecta ſtrigum & maleficum quippe,quia ipſi vel ipſæ non decipiuntur iſta falſa opinione, putantes inſeruire deabus iſtis,& extra vnum Deum aliquid numinis eſſe: ſed ipſe vident cognoſcunt & apprehendunt expreſsè quòd iſtarum.Princeps cui inſeruiunt & quòd obediunt & adorant,eſt Diabolus inferni inferior Deo, & inimicus Dei: ſed illis inſeruiunt relicto creatore propter mundi vanitates ad explendas illarum libidines. *d.c. Epiſcopi in princ. & c ſi quis Epiſcopus eadem.q.* 5. ſi enim ratio ipſa *de qua ſuprà* iſtis ſtrigimagis non conuenit verba legis & illius diſpoſitio minus conuenire debet, per ea quæ proximè dicta ſunt,eo maximè. Quia ratio legis determinata reſtringit dictum legis: vt illa duntaxat lex ipſa comprehendat, ad quæ ratio illa naturaliter adaptari poteſt: & non vltra *d.l cum pater. §. d dulciſſimi. & l. hæc actio. & ibi: Barto.ff.de calumnia.& l.is qui animo ff.de acquiren. poſſeſſ. & prima diſtin.conſuetudo.& not.glo.in Clemen.pri.de elec. & per Geminia.in c.vbi periculum.in prin.eo. tit.lib.* 6. Cùm

Ratio legis principalis eſt attendendo.

Ee

intellexit de vnico cultu eiuſdem Diabolicæ religionis: quia omnia eorũ opera tendunt ad cultum Sathanæ, ſiue in mente & intellectu, ſiue in corpore fiant. ad hoc vide quæ dixi. §. *in pri. euidẽtiali huius. q.* Illæ igitur mulieres *de quib. in d. c. epiſc.* dicũtur propriè hæreticæ ex quo perſiſtũt in illo errore, putantes aliquid numinis eſſe in illis deabus, & illas eſſe veras deas relicto Deo ſaluatore noſtro, *vt in c. 1. de ſum. tri. & xxi. q. ij. qui ſine ſaluatore. & firmiſſimè. de hæreti.* Iſtæ verò ſtrigimagæ, magi, & ſortilegi, quę ſcienter ex propria malitia peccant, relinquentes diuinũ cultum & Chriſti fidẽ & ſcienter ad hærẽtes Diabolo, quẽ ſciunt & cognoſcunt Diabolũ infernalẽ & inimicũ Dei non dicũtur propriè & ſtrictè hæreticæ, quia nullo dicuntur errore ſeductę: ſed potiùs apoſtatę & perfidę: quia ſciẽter propria temeritate receſſerunt à fide Chriſti, quãuis iſta earũ apoſtaſia longo tẽpore indurata & pertinaciter defenſata tranſit in hęreſim. *vt diximus §. tit. q. ij. & dicũt gl. & doc. in rub. extra de apoſta. & habetur per imperatorem in l. 1. & hi qui ſancta. C. eo. tit.* vbi apoſtatę propriè dicũtur qui ſciẽter & propria auctoritate ſiuè potiùs temeritate retrocedũt à fide Chriſtiana, *vt habetur in d. l. 1. & in glo. rub. & in c. 1. extra eo. tit. & per S. Tho. in ſecũda ſecunda q. xcv. art. v. & vi. in titu. de ſuperſt.* ad quę faciunt quæ diximus. §. *in primo euidentiali & §. etiam. q. ij.*

¶ Et nota vnũ valde ſingulare, quòd iſtorũ apoſtatarũ duæ ſunt ſpẽs: vna eſt quæ ſimpliciter retrocedit à fide, & ſequitur cultũ & obediẽtiã Demonis: altera eſt, quę poſtquàm Chriſti fidẽ abnegando poſtergauit, & deiecit ex corde ſuo, iterũ ſe baptizat expreſſè in nominẽ Diaboli: & aliud nomẽ ſibi ſuperimponit: licèt vtraque ſpecies ſit damnata: prior tamen, ſi peccatũ ſuum reuocat, admittitur ad pœnitentiã & euitat pœnas corporales, ſicut hęretici: *vt l. manichæos. C. de hæret.* ſecunda verò ſpecies nũquã admittitur ad pœnitentiam in foro iudiciali, ex qua poſſit pœnas corporales, etiam ſi millies abiuraret profeſſionem illam, & vellet ad Chriſti fidem reuerti, non auditur quo ad iſtum effectum: & iſte *eſt text. valde not. ad hoc in d. leg. hi qui ſancta. & ibi gloſſ. Cod. de apoſta.* eodem modo irremiſſibiliter puniantur, qui abnegato baptiſmate Chriſtiano Iudæi effecti ſunt, & inter

Striges & apoſtatæ differunt.

Iudæos commorantur. *vt in l.1. C.de apoſta.* Quò ad animam verò in foro conſcientiæ admittitur pœnitentia iſtorum ab Eccleſia & aliorum quoruncumque, *vt not. in d.l.Manichos per doc.& habetur in cap. ad abolendam & c.firmiſſimè de hæret.per gl.in c.excommunicamus el. ij. eo. tit. & c.ſuper cõ.titu.lib.6. & diximus ſuprà tit.1. q. 5. circa finem.*& iſta ſit prima differentia quæ reperitur inter iſtas, quo ad nomen & ordinem profeſſionis.

Apoſtata quo caſu hæretico ſit deterioris conditionis.

¶ Secundò differunt in modo profitendi : quia ille de quibus in d.c.Epiſcopi non faciunt profeſſionem expreſſam cum Dæmone ſicut iſtæ, nec credunt inſeruire dæmoni:ſed deluduntur ſub ſpecie boni & propterea dicit tex. ibi quòd Diabolus poſtquam illarum mentem captiuatam tenet transformat ſe in diuerſas ſpecies perſonarum. Tertiò differunt : quia illæ nulla conficiunt ſortilegia nec maleficia in humanis aut brutorum corporibus,& nemini nocent niſi ſibi ipſis,& propterea non dicuntur maleficæ ſed hæreticæ. iſtæ verò ſunt deterioris conditionis : quia nocent multis per diuerſa maleficia:*vt latiùs ſuprà vidiſtis in 2.3.q.*

¶ Quartò diſconueniunt in hoc, quia non reperitur quòd illę aliquē maleficiatū curauerint,& ipſa maleficia contrariis maleficiis abſtulerunt:iſtæ verò publicè incūbunt curæ & medelis maleficiatorum & poſtquàm aliquem dicto morbo curauerint ſæpius indicant maleficiatum ſaltem aliquibus medicis *vt habetur per S. Aug.in lib.10.de ciuit.Dei.& in 3.de Trin. & S.Thom.in d. quæſt.5. primæ partis tract.qq.in titu.de mira.& habetur 26. q. 5.nec mirum.§.necromanti.ver.ad hæc omnia.*

¶ Quintò quia illa licet inſeruiant Dæmoni virtualiter tamen inſeruiunt ſub forma dearum & bonorum numinum:iſtæ verò proprio Dæmoni ſedenti in ſolio maieſtatis, cui vt vero & vnico Principi reddunt obedientiam,*vt ſuprà latiùs diximus in 2. & 3. q.* Sextò quia non apparet quòd illæ *de quibus in d.c.Epiſcopi.*accedant ad ludos & exerceant ibi choreas & ſaltationes, & demū coitum carnalē habeant cùm ſicut illę *per ea quæ ſuprà.latiùs in hac q.concluſimus & per S.Thom.d.q.5.* Septimò diſcordāt in hoc quia illę nulla celebrāt ſacrificia nullaſq;imagines offerunt neque baptizant:aut reſponſa petunt:iſtæ

verò

verò cuncta opera huiuſmodi faciunt vt ſupra latè vidiſtis in 2.& 3.q.& in hac etiã in primo,& 2.fundamẽto.

¶ Et quòd ſint diuerſi ordinis ſpecie differentes apparet ex diuerſitate tractatuum & capitulorum & etiam auctorum.ea enim quæ diſponuntur in d.c. Epiſcopi decreta fuerunt in concilio Aquiren. diſpoſitio autem c. nec mirum ſumpta fuit ex doctrina textualium. S.Aug. *in lib.10.de Ciuit. Dei.* cùm igitur ex diuerſis auctoribus temporibus & cauſis decreta ipſa ſtatuta fuerint ſuperflua fuiſſet alterius deciſio ſi vtrumque eundem caſum comprehenderet vel decidere.cõtra no. in §. quibus in prima conſtitu. c.& in c. ſi Papa.de priuileg. lib. 6.ne igitur iſtud inconueniens ſuperfluitatis ſuccedat dicamus quod c.Epiſcopi loquatur de diuerſa ſpecie mulierũ ab iſta & ab illa de qua *in d.c.nec mirum.* maximè cùm in veritate plures reperiuntur, ſpecies & diuerſæ profeſſionũ ſub hac diabolica religione vt ſuprà dictum eſt in primo euidẽtiali.Sed cõtra prædicta oppono, & dico quod imò. *d.c.Epiſcopi.* loquitur de iſtis ſtrigimagis maſculis & fœminis & de omnibus ſortilegis,vt apparet in princ.ipſius. c.dũ dicitur quòd Epiſcopi & eorũ miniſtri curã habeãt ſortilegã & magicã artẽ à zabulo inuentã extirpare,& ſi aliquẽ virũ aut mulierem huiuſmodi ſceleris ſectatorem inuenerint ex parochiis ſuis omni ſtudio eliminare & deiicere curent. fol. verum eſt quòd omnes illi qui ſunt diabolicę religionis & ſub illius obedientia, debent à limine eccleſiarum & à Chriſti fideliũ cõmunione repelli ſiue ſunt hæretici, ſiue ſchiſmatici, ſiue apoſtatæ, magi, necromantici, ſortilegi cuiuſcunque ſunt ordinis & gradus,aut quocunque nomine nuncupentur,quò ad hoc vt à fidelium Chriſti conſortio ſeparentur omnes æquiparãtur ex quo omnes dãnati ſunt, vtt dicuntur veluti oues morboſæ & ab ouili Chriſti fidelium penitùs externæ,& meritò ſunt igitur ab ipſorum cõſortio ſeparandæ:*vt l.2. C.de ſum.Trint.& l.hi qui ſcãm.C.de apoſta e.firmiſſimè & c. ad abolendã.extra de hæret.& in Clem.1.eo.tit. & d.c.Epiſprin.*licet enim qui adhoc ſint æquiparati, nõ ſequitur ergo quòd quo ad omnia cenſeantur eſſe æquiparati:*vt no. in c.excõmunicamus in princ.el. primo & lo. 2. de hæret.* licet enim iuriſlator in princ.d. c. fecerit mẽtionẽ de hac ſe-

Diabolicæ ſectæ profeſſores exterminandi.

ctu,nihilominus poſteà dñ loquitur de illis mulieribus in ſpecie mutauit caſum in facto *in ver.ibi.illud etiam non eſt omittendũ,quòd quædam ſceleratæ mulieres retro poſt Sathanam conuerſæ &c.* qui eſt diuerſus à præcedenti, vt patet ex his,quæ tradit S.Tho.*in d q. 5.primæ partis trac. qq.tit.de miracu.* vbi dicit quòd Dæmones poſſunt mirabiliter in nobis operari dupliciter:vno modo per veram corporis tráſmutationẽ,& per veros effectus corporeos. Alio modo per apparentiam & illuſionem ſenſuum ex aliqua immutatione imaginationis, per quæ verba voluit intelligere de vtraq; mulierũ ſecta, ſubiungens etiã quod neutra tamẽ ipſarũ operatio eſt miraculoſa, ſed ex rebus naturalibus & per modum artis Dæmonis ſubtilitate inuenta: & hæc ſufficiant quo ad ſolutionem oppoſitionis factæ *de.d. c.Epiſcopi.* Ad illud ſecundum dico, dum adducitur illud inconueniens quòd Dæmon portare poſſet &c.ſolum colligitur ex his quæ dicit.S.Thom. *in d.q.5.ver.reſpondeo in tit.de miracu.* vbi dicit quòd Dæmones multa poſſent facere, quæ nobis viderentur eſſe miracula, tamen ea facerent eorũ naturali virtute & ex rebus naturalibus,ſi à Deo facere permitterẽtur:ſed quia non permittuntur,imò ea facere non poſſunt,quæ quidẽ facultas fuit illis adempta per paſſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti,vide ibi: vt ſingulariter dixit S.Bonau. *in 3. ſent.diſt.19.q.3.& diximus ſupra.q. præcedẽti.* nec eſt mirãdum,ſi Dæmon ſtrigimagas & alios ſuos profeſſos defert corporaliter: quia id facere poteſt Deo permittente: ex quo ſunt omnes gregis diabolici: *vt latiùs diximus ſuprà ea.quæſt.in 4. fundamẽto iſtius vltimæ opi.*& tetigi ſuprà in vltimo fundamento eiuſdẽ poſt ſeptimã differentiam. in d.c. Epiſcopi & ſectã ſtriganũ.Pro quo optimẽ facit dictã illud.S.Bon.*in 3.ſenten.diſt.19.q.3.in 22. & 23. de quo diximus ſuprà.q.prox. a contrario ſenſu.* ſi enim diaboli potentia fuit depreſſa & debilitata per paſſionem Domini noſtri Ieſu Chriſti,à quo fit manus attrahẽs penitus abſciſſa, manus verò cõpellens debilitata:& eius vires coãguſtatæ fuere:illud eſt verũ reſpectu Chriſtianorum pro quibus effuſus fuit ille sãguis pretioſus:illi verò qui sũt extra baptiſmũ, & abnegarũt fidem Chriſti ſicut Pagani ſunt reputandi & ſunt extra omnẽ gratiam & beneficiũ ſalutis *vt d.ca.firmiſsimè. de hæret. & l.hi.qui ſanctã C.de*

Dæmones poſſunt in nobis duobus modis mirabiliter operari.

poſta. ergo ſequitur quòd diaboli potẽtia,quo ad iſtos, remanet illæſa:per cõſquẽs ipſos deferre poteſt ad libitũ accedente maximè ipſarũ mulierũ voluntate & cõſenſu.

¶ Ad tertium dico quòd Dæmones non poſſunt extendere eorũ vires contra iuſtitiã humanã & eripere captiuos de manibus publicæ iuſtitiæ:quia Deus non permittit *vt d.cit. S. Aug.lib.10.de ciui.Dei:& S.Thom. d. q. in tit. de mirac.* aliàs ſequeretur quòd Dæmonis potentia eſſet ſupra diuinam, & quòd iuſtitia omnino periret : & iura omnia ſubuerterentur, quod Deus nullo modo patitur, *vt dicit Thom ibi vide dixi ſupra eo.q.5.* Ad quartum non negatur immò cõceditur,quòd Dæmones poſsũt mirabilia operari in imaginatiua & humano intellectu,quæ veriſimilima ſunt & vera vndique eſſe videntur:ex hoc tamen non ſequitur quòd non poſſint aliquas operationes naturales efficere & mouere corpora inferiora:*vt latè diximus ſuprà in primo fundamento : & etiã in ſecundo huius concluſionis;& S.Tho.in d q.5.ver.reſpondeo.* vbi dicit quòd Dæmones poſſunt mirabiliter in nobis operari dupliciter vno modo per verã corporis tranſmutationem : alio modo per præſtigioſam mẽtis illuſionem & formas apparentes vt habetur *in d.c.Epiſcopi in 2.parte.* Ad quintum, dum datur de illo exemplo reſpõdeo quando Dæmones facilè poſſunt homines decipere , dum capiunt mulieres ad ludos prædictos,& illorum ſacrificia celebranda, neceſſe eſt quòd habeant mulierem in corpore & earũ naturali forma , ſi ea quæ cupiunt perfici volunt & propterea ne ſequatur ſcandalum aut periculum cõtra ipſas Sathanas mittit aliũ Dæmonẽ in forma ſuccubi quæ iacet ad lat⁹ mariti loco vxoris quoties cõtingit oĩa vxoris officia in thoro cõiugali etiã coĩtus ſubite nõ denegat ſed liberet appetit & adeò ſe bene accõmodat quòd quẽquã etiã ſapientiſſimũ falleret.vide S.Tho.*in d.q.5.*& dixi ſuprà latè *in primo fundamento cõcluſionis & in 2. euidentiali.* dum dixi de operationibus incuborũ & ſuccuborum: Nempe velle quòd hi qui tenent aliam opi.quod deferũtur ſolũ ſpiritũ,reducerẽt nihil intellectũ illũ ad practicã. Aut enim volũt quòd Dæmõ capiat partẽ ſpiritus ſ.animę quia ſpirit⁹hominis idẽ eſt quòd anima.*vt no.declar. Arc.in c.Moyſes .32.q.2.*&hoc facere nõ põt.quia anima eſt vnica in ſubſtantia,& indiuiſibilis & nullã recipit

3. *Obiectionis ſolutio.*

4. *Obiect. Solutio.*

Dæmonis in locum vxoris malefica ſuccubant viro.

diuiſionẽ in quantitate, nec in qualitate: vt dicit Philoſ. *in primo de anima.& eſt gl.not. & ibi Abb. in c. 1.de ſum. tri.in ver.ſimplex.& Var.in l. ſtipulationes non diuiduntur.ff. de verb.obli.in 3. opp.* vbi dicit quòd anima eſt indiuiſibilis,& eſt tota in toto & tota in qualibet parte corporis: aut volunt,quòd dæmon capiat totum ſpiritum ſiue totam animam, & neceſſe eſſet quò remaneret hominis cadauer, & ſic mortuum abſente anima, & ſequeretur maius inconueniens quia eſſet in poteſtate dæmonis auferre vitam homini,& illi defuncto reſtituere,& ſic mortuum ſuſcitare: quòd eſt impoſſibile quia ſolus Deus hoc facere poteſt:& nulla creatura, neque angelica, neque humana, habet hanc facultatem ſuſcitandi mortuũ *vt dicam. j. in x. q.* vnde non video quomodo illorum opinio poſſit ſaluari intelligendo de ſtrigibus & magis: & ſi tu diceres,nòn dico quòd dæmon auferat totam,nec partem animæ, ſed deludit dormientem per illa ſigna præſtigioſa, formata in intellectui præſentata per immutationem imaginationis, quòd facere poteſt dæmon. tunc reſpond. quòd eſt impoſſibile, vt tot naturales operationes, quæ fiunt per iſtam ſectam ſtrigimagarum, maleficorum & aliorum ſimilium fieri poſſunt in ſpiritu ſolo,quin interueniat corpus & membra naturalia: quomodo enim poſſent in congregationibus & ludis prædictis tot choreas,reuerentias,& retrogradas ſaltationes efficere niſi corpus adeſſet: quomodo poſſent coïtum carnis implere,quẽ faciunt in ſingulis congregationibus ludis completis, niſi corporaliter intereſſent: nec dicendũ eſt quòd ſit pollutio ſomniãtis, quia dæmones poſſẽt verè & corporaliter cum mulieribus coïtũ perficere & illas quãdoq; reddere prægnantes in aſſumptis corporib. *ſecundùm ea quæ. s. diximus in 2. euidentiali iſtius. q.* ergo ſequitur neceſſariò, quòd corporaliter perficiunt coïtũ: non nego tamẽ quòd etiam non poſſunt in ſomniis pollui diabolo operante. Quõo etiã poſſent illorũ ſacrificia& cærimonias celebrare?& imagines illis imponere ſi in ſolo ſpiritu hæc fieret. quarũ imaginũ olim vnã vidi Romæ & manibus palpaui: & erat vera ſpecies materialis habẽs materiã & formã, & formata erat ex quibuſdam mixturis mihi ignotis: quomodo etiã poſſent tot malefi-

Impoſſibilis operatio Strigum in ſpiritu ſolo.

cia

cia & ſortilegia contra humana corpora fabricare, niſi corporaliter intereſſent? in ſpiritu enim ei in ſomniis nemini vnquam vidi iniuriā fieri, nec occidi quēquam. Cùm igitur operationes iſtæ & aliæ huiuſmodi, quæ ſūt naturales & corporeæ, non poſſunt fieri niſi per corpus & mēbra: ergo ſequitur quòd ſtrigimagæ & aliis ſimiles deferuntur & interſunt corporaliter & in ſpiritu ſolo: & per iſta ſū expedit᷒ de iſta ſeptima difficili quæſtione.

CAP. VIII.

SVMMARIVM.

1 *Diabo. aut ſortilegus an poſſit nocere corporib. Chriſtianorū.*
2 *Maleficium poteſt ſolis verbis perfici.*

OCTAVO quæro, ſi dæmon per ſe non poteſt nocere corporibus Chriſtianorum, qui non ſūt de ſua religione: quia Deus id non permittit, vnde fit, quòd ſæpius infantes ad latus parentū & in propriis gremiis matrū reperiuntur quandoque ſuppreſſi: & eorū corpuſcula confeſſia & mutilata, aut aliqua alia intrinſeca ęgritudine polluta, ex qua ſæpius polluūtur. Sol. dic, quòd licèt dæmon per ſeipſum corporibus Chriſtianorū nocere nō poſſit ad illos maleficiādū, vtitur inſtrumēto maleficæ ſiue magi, qui vel quæ cū vnctionibus, pulueribus, cæteriſq; mixturis maleficis, & venenis prædictis infantibus & aliis in occultæ noctis ſilētio, dū dormiunt parentes, & omnes quieſcunt, ipſe dæmon aperit oſtia, etiam ſi fortiſſimis ferris clauſa eſſent, & illas maleficas intromittit, per oſtium dico, aut quandoque per feneſtras in domo maleficiādi, quos ſic intromiſſos inſtruit quomodo facere debeant, & ne lux candelæ aut lucernæ impediat maleficum ne diſcoperiatur aut cognoſcatur à maleficiando ipſe demū in aſſumpta forma felis ſiue gattæ lucernā, lampadem, ſiue candelam, quā lucentem reperit illicò extinguit, vt maleficus ipſe cōmodius poſſit maleficia ſua perficere, quibus peractis maleficus tutus abit: dæmon verò vt faciliùs illinc recedere poſſit aperit oſtia, deinde, reclaudit prout ante illa reperierat: nec putes (vt quidam ignari vulgares aſſerunt) quod ipſe ſtriges ſeu malefici transforment ſeipſum in ſpeciē gattę aut alterius animalis bruti: quia hoc eſt impoſſibile dæmoni quòd poſſit hominē trāsformare in alterā ſpeciem:

Diabolus aut Sortilegus an nocere poſſint corporibus Chriſtianorū.

vt diximus ſuprà.q.præceden.& dicemus infra.eo.q. x. bene verum eſt quòd ipſemet dæmon aſſumit illas varias formas & facit operationes illas, de quibus ſuprà, ſecundũ quod declarat.S.Aug.*in lib.x.de ciui.Dei & in 3.de trini.& S.Thom.d q.v.primæ partis qq.diſput.in tit.de mira.*& S,Bonauen.*ſup.3.ſententiarum.q.3.& in.c.Epiſcopi.26.q.5.* Et faciliùs & ſine periculo ipſi malefici poſſint perficere dicta eorum maleficia dæmon eſt illis præuius & tanquam dux in tenebris, quos ducit ad lectum maleficiandi, diſcooperit pannos & oſtendit omnia, quæ facienda ſunt dormientibus omnibus, quibus ipſe Dæmon imponere poteſt iuxta caput ſemina quædam aut pulueres, ex quibus inducitur profundus ſomnus: quibus ſic dormientibus introducit maleficum, & omnia perficit: & hoc ego aliàs referri audiui à duabus mulieribus maleficis, quas pro maleficiis huiuſmodi præ manibus examinandas accepi: & eſt veriſimile, quòd ita ſit quia nunquam reperi, nec audiui quòd aliquis maleficus ſiue malefica fuerit vnquam apprehenſus in flagranti crimine, & videtur quodammodo impoſſibile, quòd euntes in domos alienas & per ſecreta domus nocturno tempore clauſis oſtiis atque feneſtris poſſent ita tutè in obſcuris tenebris ingredi, & euadere abſque aliquo rumore vel ſcandalo, niſi haberent ducem Dæmonem, qui illas in operibus ipſis ſaluas redderet.

¶ Quandoque nullo veneni hauſtu, vel mixtura in corpore vel extra corpus adiecta: ſed ſola potentia carminis & verborum perficitur maleficium: *vt habetur in.c. nec mirum.§.magi.26.q.v.vbi tex.refert.dictum Lucani:*

Mens hauſti nulla ſanie polluta veneni, &c.

¶ Et ego aliàs vidi Romæ quẽdam magnum excellẽtiſſimum Græcum tempore Adriani.VI.antequam perueniret ad vrbem Ponti.ipſe qui ſolis verbis compreſſerat vires cuiuſdam ferociſſimi tauri exiſtentis in armento in loco ſylueſtri, quem ſic affixum (vt ita dixerim) & humiliatum apprehendit per cornua, & cordula quadam ſatis debili, arte tamen magica fabricata, taurum ipſum ligatum quò voluit, adduxit media nocte circiter quatuor aut quinque milliaribus: & hæc notoria ſunt, quæ viſa fuerunt per ducentos & vltra viros quem poſteà habui

habui in carceribus capitolinis examinandum: & omnia iſta & maiora quoque ingenuè fatebatur verborum potentia efficere poſſe, quod tamen poſteà euaſit imperfecto examine fauoribus populi Romani & quorundam magnatum.

CAP. IX.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegi quare incarcerati & in publica cuſtodia detenti non vtantur arte ſua.*

2 *Sortilegi qualiter cognoſcantur verè vel ſictè pœnitere.*

3 *Deus quandoque impedit diabolicam operationem ad conſeruationem Chriſtianæ religionis.*

NONO quæro quare eſt, quòd poſtquam iſti malefici & ſtrigimagæ ſunt in manibus publicæ iuſtitiæ incarcerati non faciunt ſe corporaliter deferri à dæmonibus in quibus iacent, vt poſſint ſaluare vitam & euadere pœnas corporales, quòd quidam iudices curioſi quandoque tentarunt experientiam rei videre, & tamen nihil fecerint: quia poſt multa viderunt ex eorum ſortilegiis nullum penitus effectum ſortiri huiuſmodi corporalis delationis: & propterea multi tenuerunt quòd ipſi malefici & ſtrigimagæ corporaliter deferri non poſſunt à dæmone. Pro ſolutione iſtius. q. duæ redduntur rationes per ſacros Theologos & canoniſtas *in. c. nec mirum. xxvi. q. v.* prima eſt, quòd dæmon qui nil auidius cupit quàm animas multas lucrari: & ad tenebras inferni multifariam fraudibus homines protrahere, quàm primum videt hominem ipſum apprehenſū & illius animam ſub ſua poteſtate ſubiectā,

nil

nil aliud quærit niſi vt ſeparetur à corpore, vt quam adhuc ſub conditione retinet certam lucretur,quæ poſſet per pœnitētiā illius imperiū ſubter fugere & ſe reunire cū Chriſti fidelibus:ad hoc igitur vt certam eius prædam poſſideat, ſemper quærit illius mortē & diſſolutionem animæ à corpore:quia nonnulli quandoque reperti ſunt qui reuocauerunt errorē ſuū & grauē ſuſceperunt ex cōmiſſo crimine pœnitentiam & reſiduū vitæ ſuæ ſanctiſſimè duxerunt: & propterea dicunt, quòd tunc diabolus nil aliud ſatagit nec laborat in alio,niſi perſuadēdo malefico vt perſiſtat opinione & profeſſionē ipsâ nullatenus reuocet, ſed in ea perſeueret vſque ad finem vitæ: quia licèt adducatur ad furcas & ſuper imponatur igni, ipſe dæmon ſtatim illum arripiet corporaliter & liberabit à laqueo & flammis, adeò quòd nullum penitùs dolorem patietur:& caſu quo mori contingeret tranſibit ſine pœna ſupplicij, & liberabit ſe à tot periculis huius mundi & longè maioribus gaudiis in alio ſæculo fruetur cum eo:his igitur illuſionibus & falſis perſuaſionibus ab eo præmunitus ſæpius tenaciter perſeuerat in eius opinione:nec curat quoquo modo errorem ſuum reuocare & pœnitentiam agere:ſed obſtinatus permittit potiùs vltimo ſupplicio perimi.

¶ Quædam verò ex ipſis maleficis mulieribus reperiuntur, quæ erroris ſui mirabiliter ſe pœnitere videntur,& maximis fletibus agere pœnitentiam: quæ omnia fictè peragunt nullâque gerunt in corde meſtitiam aut veræ pœnitentiæ amaritudinem.

¶ Ad cognoſcendum autem an verè vel fictè pæniteant maximè mulieres, quæ habent faciles lachrymas: aduertendum eſt ad oculos ipſarum,an in fletu & gemitu huiuſmodi emittunt lachrymas, quas ſi non emittunt nulla adeſt cordis contritio:ſed omnia ſimulatè fiunt: & aliàs audiui à quodā excellētiſſimo canoniſta,qui erat etiā optimus Theolog.,ꝙ regula iſta eſt veriſſima,maximè in mulieribus, quæ non laborat multùm in lacrymis & dixit mihi quòd lacrymæ ipſe,ſunt ſigna manifeſta veræ & internæ pœnitentiæ: & adduxit mihi tex. *de pœni. diſtinct. j. c. petrus. & 2. cap. lacryma.* vbi dicitur quòd lacrymæ lauant delictum, quòd pudor eſt magnus con

confiteri:& *habetur Luc.iij cap.*&c. ego aliàs habui in ſ-ᴄto nondũ tertius eſt elapſus annus Romæ:in agro Sabi-nenſi dum quandã vetulam maleficam examinatem quę iam. xx. annos in ipſa profeſſione cõpleuerat, & infinita quodãmõ ſortilegia venefica ſuis mixturis fabricauerat & magnũ Chriſtianorum numerum diuerſis ęgritudini-bus pollutum reddiderat:quoſdam verò occiderat raros, vel nullos ſanauerat:quę poſtquàm cõfeſſa fuit crimen, dũ ego proſequerer illius examinationem per horas duas & vltra,quàm maximè videbatur cõdolere deſuis cõmiſ-ſis exceſſibus,& cõtinuos fletus, & ſuſpiria cõficiebat aſ-ſerens velle profeſſionẽ illã omnino relinquere, & ad ve-ram orthodoxa fidei religionẽ reuerti:veruntamen in tã-ta fletus & ſuſpitiorũ copia nullã vnquàm etiam mini-mã lachrymã emittere potuit:ad quod ego aliàs inſtru-ctus plurimùm aduerti:& viſum fuit quid valde mirabi-le,quòd mulier fleret ſine lachrymis:& niſi vidiſſem for-taſſe nõ credidiſſem:licèt in viro nõ ſit mirãdum, ex quo ipſi duriores sũt in lachrymis:nõ tamen nego,quin mu-lieres poſſint in multis confingere lachrymas:vt aliàs di-xit Cato.

Inſtruit inſidias lacrymis dum fœmina plorat.

In actu tamen pœnitẽtiæ videtur quid mirandũ ſed dici poteſt quòd diuina iuſtitia hoc agit fauore pœniten-tiæ.

¶ Secunda ratio redditur.quare non poſſunt euadere quando ſunt incarcerati:quia diuina iuſtitia tunc nõ per-mittit Dæmonẽ poſſe ſuam naturalem potẽtiam exerce-re illos :ne aliqui iudices & officiales curioſi , forſan vi-dentes aliqua ſigna manifeſta liberationis eorum inui-tarentur ad proſequendum illorum profeſſionem:& hoc eſt quòd dixit. S.Aug.*in li.iij.de Trint.in.x.de ciui. Dei. & S.Tho.in trac.q.prima partis.q.v.in tit.de mira. & canoniſta in c. nec mirum.xxvi.q. v* quòd Deus impedit potentiam Dæmonis in quibuſdam ad obſeruationem Chriſtianæ fidei:*vt latè diximus ſup. eo. tit. vij. q.* quia aliàs fides ipſa Chriſtiana paulatim tota ſubuerteretur maiorémque poteſtatem videretur habere Diabolus quàm Deus , & iudex qui eſt miniſter *Dei xi.q. iij. nemo contemnat. & c. ſeq. &* imò tunc Deus reſiſtit Dęmoni& illius vires com-

primit

primit per ea que not. S. Aug. *in lib. x. de ciui. Dei* : & refert & ſequitur. S. Thom. *in. d. trac. qq. d. q. v. & dixi ſuprà eo. q. vij.*

CAP. X.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia an hæreſim ſapiant manifeſtam, vt à iudice Eccleſiaſtico debeant examinari.*

2 *Deo ſoli reſeruata quæ ſint.*

3 *Dæmoni naturaliter conuenientia, & à Deo ſibi conceſſa quæ ſint.*

4 *Sortilegium cum hoſtia conſecrata factum an ſapiat hæreſim manifeſtam.*

5 *Sortilegia ſimplicia non ſapiunt hæreſim.*

6 *Imagines facere ad amorem prouocandum ſuperſtitioſum dicitur potius quàm hæreticum.*

7 *Sortilegium duo præſupponit conſideranda.*

8 *Tentatio eſt præcipua Diaboli conditio.*

6 *Adoratio Diaboli ſapit hæreſim manifeſtam.*

10 *Modus & forma quibus Diabolus inuocatur eſt in materia ſortilegij conſideranda.*

11 *Sacerdotes diuina exercentes, vt contra naturam aliquid eueniat, an poſsint dici ſortilegi.*

12 *Imagines indebitè & viliter tractantes an ſint hæretici habendi.*

13 *Sortilegium cum hoſtia non conſecrata an ſit hæreticum.*

14 *Sortilegi in forma imaginis aliquem affligentes an ſint manifeſti hæretici.*

15 *Sortilegia in quibus reliquiæ Sanctorum admiſcentur an ſapiant hæreſim.*

16 *Sortilegia, in quibus admiſcentur eſſentialia, vel ſubſtantia ſacramentorum Eccleſiaſticorum, an hæreſim*

hæreſim ſapiant.

17 *Secreta cordium ſortilegio inquirens hæreticus dicitur.*

18 *Sacramenta Eccleſiaſtica non operantur in turpem vel indebitum finem.*

19 *Sortilegia, in quibus interueniunt res benedictæ, non ſapiunt hæreſim.*

20 *Sortilegium multis concurrentibus cenſetur hæreticum.*

1. DEcimò videndum eſt, an & quãdo huiuſmodi ſortilegia & opera, maleficorum ſapiant hæreſim manifeſtè: ita quòd ipſorum rei & machinatores iudicis Eccleſiaſtici inquiſitores hereticæ prauitatis examini ſubiiciantur, & hæreticorum pœnis puniantur. Reſpond. in hoc deueniendum eſſe ad diſtinctiones. Sed antequàm ad vlteriora procedam pro euidentia. Præſuppono primò quòd quædam ſunt quę ad ſolum Deum creatorem pertinent, ex quo illa reſeruauit ſibi in priuilegium, nulliſque creaturæ etiam Angelicę illa conceſſit. Prout eſt hominem verum naturalem creare: *vt habetur Ge.ij & S.Tho. in.1.parte trac.qq. in ti. de poten. genera & de creatio q.ij.ar.vi.q.iij.art.1.& ij.& iv.*

Reſeruata Deo ſoli.

Creatio hominis Dei eſt.

¶ Vel iam creatum in melius, aut deterius reformare: aut in alteram ſpeciem commutare: *vt ibi dicitur.* Item mortuum ſuſcitare: ita vt verè & naturaliter viuat: ſicut reſuſcitatus fuit Lazarus, qui iam quatriduanus erat. *vt habetur Ioan. xi. cap.* & quando etiam filium illius viduæ dum deferretur ad ſepulturam ex feretro ſuſcitauit & ſurgere iuſſit: *vt habetur Matt.xviij.c.*

¶ Item futura ſcire ex vera & perfecta ſcientia ad ſolum Deum pertinet: *vt dicitur Eſa. xlj.c.* annunciate nobis quæ futura erunt & videmus quia dij eſtis vos.

¶ Item cæli motum ſiſtere ab eius vnica voluntate dependet, *vt inquit S.Tho. in trac.qq.in prima parte.q.1.art. iij.& .vi.*

¶ Item

¶ Item ſecreta cordis humani, quæ in animo ſunt occulta, nec dum ad aliquem actum extrinſecum deuenerunt ſolus Deus eſt ſeruator & verus cognitor: *vt habetur Matth. xxij. c.* vbi Chriſtus optimè cognouit ſecreta cordis Phariſæorum, qui cupiebant ipſum calumniari apud Cæſarem, ex eo quòd vocabat ſe Regem Iudæorum: & propterea interrogarunt ipſum cui nam deberent offerre tributum ipſum vel Cæſari. tunc Ieſus petiit ab eis vt oſtenderent ſibi monetam aliquam ſi habebant: & vnus ipſorum exhibuit numiſma: quòd Ieſus videns interrogauit cuiuſnam eſſet illa imago in numiſmate ſculpta: at illi reſponderunt eſt Cæſaris imago. tunc Ieſus reſtituens illis numiſma dixit: reddite ergo quę ſunt Cæſaris Cæſari, quę ſunt Dei Deo: demonſtrans quòd Deus non quærit theſaurum pecuniarum, ſed corda fidelium & opera charitatis, *de pœnit. diſt. 1. ecce. & c. ſeq. & diſt. ij. c. radicata. & c. ſeq. 2. not. in c. à nobis. de ſent. excom. & in c. 1. quia cle. vel vouent.* Et iſta ac his ſimilia nullus Dæmonum nec Angelorum facere aut cognoſcere poteſt, ſed ſolus Deus: *vt dixi. & habetur ij. q. iv. c. conſuluiſti.*

Phariſæorum calumnia contra Chriſtum.

¶ Quędam verò ſut ſub cognitione & naturali potentia Dæmonis, & que Dæmon ipſe permiſſu diuinæ clementiæ facere poteſt: quia ſibi non reprimit, & hæc multa ſunt inter quæ eſt tentandi facultas & flectendi pudicos animos ad libidinem & ad alia peccata: *vt habetur in Apocali. ij. c. Ecce miſſus eſt Diabolus aliquos ex vobis in carcerem vt tentemini: vt habeatis tribulationem diebus decem nolite timere &c. S. Aug. lib. x. de ciui. e Dei. & S. Thom. in ſecunda ſecundæ diſt. xcv. q. ij. in tit. de ſuperſtit. & habetur Gen. iij. & Matt. iv. Marc. 1. Lu. iv.* vbi Diabolus auſus fuit tentare Chriſtum: *& diximus ſuprà eo q. vi.*

¶ Item omnium naturalium & virtutum creatarum cognitio tam ſuperiorum, quàm inferiorum, ex quibus quidem rebus naturalibus inferioribus multa fiunt veneficia, & quibus diuerſę, & quàm plurimæ cauſantur infirmitas in humanis corporibus ſciunt quæ dictas ęgritudines ſic ex accidenti expoſitas contrariis remediis curare, quàm quidem ſcientiam naturalium Dæmones poſſunt homines docere & inſtruere quomodo facere debeant ad ſauciandum ſanandumue corpora homini: *vt proximè*

proximè diximus ſuprà eo.tit.in 6. quæſt. & alia huiuſmodi quàm plura facere poſſunt eorũ natura & permiſſu Dei. *vt dicit S.Thom.in tra.qq.prima parte. q. 5.de miracul. & & eo.lib.q.16.art.7.de Dæmon.*

¶ Quibus ſic præſuppoſitis nunc diſtingue: aut Sortilegus Malefica ſiue Magus, ſunt de expreſſa profeſſione Diabolica quod eſt quando expreſsè abnegarunt Chriſti fidem, & iterum ſe baptizarunt in nomine Beelzebub: *vt plenè diximus ſupra eo.d.q.ſexta & q.tertia vt habetur in l.hi.qui ſanctam.C.de apoſta.* aut malefici huiuſmodi ſunt tacitæ profeſſionis, quod eſt quando nondum ſe remouerunt penitùs à diuino cultu & à fidei Chriſtianæ religione, nec celebrant expreſſum Dæmonis cultum per ſacrificia diabolica, nihilominus habent quandam tacitam &. occultam amicitiam ſeu familiaritatem cum Dæmone & aliis maleficis, propter quam quædam conficiunt ſortilegia & operationes ſuperſtitioſas, quæ non poſſunt abſque Dæmonis ſuffragio & inſtructione compleri ſeu effectum ſortiri: vt ſunt ligaturæ execrabilium remediorum, & incantationes quas faciunt iſtæ mulierculæ vt plurimum cum ſcedulis omnibus, aut aliis mixturis, ſiue ligaturis ſuſpendendis, aut ligandis ad collum maximè quando ſtudent ſanare perſonam maleficiatã: & hoc eſt quod dicit tex. *1.c.nec mir.in princ. in.ver.ad hæc omnia.* 26.*q.5.S.Aug.lib.* 10.*de ciuit.Dei.* vbi dicit quòd in iſtis omnibus ars Dæmonum eſt ex quadã peſtifera ſocietate hominũ & angelorum malorũ exorta. Primo caſu dic qualitercunque & quomodocunque fiunt ipſa ſortilegia per illũ qui eſt expreſſę profeſſionis ſẽper dicuntur ſapere hæreſim manifeſtè ſi non reſpectu operis ſaltẽ reſpectu operãtis, qui eſt verè & propriè hæreticus: ex quo relicto Deo proprio creatore adorat Dæmonẽ tanquam vnicum Deũ, & propterea dicitur hæreticus quia contrauenit primo diuinorum præcepto. *Vnũ cole Deum, &c.* Item primo ex articulis Chriſtianæ fidei. *Credo in vnum Deum, &c.* idem dicendum eſt de eo qui non eſt hæreticus tamen in ipſis ſortilegiis fabricandis aſſociat ſibi hæreticum, vel puerum rebaptizat &c. *vt dicit glo.in d.c.accuſatus.§.ſanè de hære. lib.* 6. Et licet quædam ex his quæ faciunt ſint de his quæ Dæmon facere

Sortilegi ſunt de expreſſa profeſſione diabolica.

Sortilegia profeſſionis expreſſæ ſapiũt manifeſtè hæreſim.

Hæretica reſpectu operantis.

poteſt naturaliter, quæ regulariter non deberent ſapere hæreſim manifeſtè, tamen iſto caſu dici poſſunt hæretica non reſpectu rei, ſed reſpectus operantis, & hoc eſt quod voluit dicere *glo.1.d.c.accuſatus.§.ſanè.* quæ exemplicat plures caſus in quibus ipſa ſortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtè, inter quos ponit iſtos ſcilicet quando ſortilegi ad ipſa ſortilegia conficienda aſſociant ſibi hæreticum aut puerum rebaptizant &c.& quædam alia his ſimilia faciunt. Secundò autem caſu quando hæc fiunt ab his qui ſunt tacitæ profeſſionis: & tunc diſtingue ſecundùm quod fecit Oldra.*in conſi.ccx.quod incipit regularis habet traditio &c.* vbi dicit quòd aut imploratur auxilium Dæmonis ad ea faciendum, aut cognoſcendum, quæ ipſa Dæmon ſua naturali virtute & poteſtate facere poteſt diuina virtute non reprimente, ſicut eſt hominem tentare ad peccandum, aut flectere pudicos animos ad libidinem & ſimilia facere: *vt dictum eſt ſuprà latè in 36.& 6.qu. &* iſto caſu non ſapiunt hæreſim manifeſtè: *vt dicit glo.& no. Arch.Gemin.& cæteri doc.1.d.c. accuſatus. §.ſanè.* idem eſſet ſi eius virtus inuocetur ad reuelandum furta vel alia occulta præsētia vel præterita, vel ad præparandum docendúmque medelas ad ſanandum maleficiatum: iſta licet fieri omnino prohibeantur Dæmonis auxilio de iure canonico: *vt habetur in c.2. de ſorti.vbi copioſè per Panor.& 26. q. vltima. c. admoneant.* tamen non ſapiunt hæreſim manifeſtè: quod patet ex genere pœnę *vt in d.c.2.de ſortil.& per Oldr.in d.conſi.ccx.* Aut imploratur auxilium Dæmonis ad cognoſcendum vel faciendum ea, quæ de ſua natura ſcire aut facere non poteſt: quia ſunt de his quæ pertinent ad ipſum creatorem: *vt ſupra latè diximus:* & tunc ſi quis putat Dæmonem poſſe facere per ſeipſum illa, quæ ad ſolum Deum pertinent eſt hæreticus & pagano deterior. *d.ca.Epiſcopi §. quiſquis in fine.& d.c.qui ſine Saluatore.*

Sortilegium cum hoſtia conſecrata an manifeſta ſit hæreſis.

¶ Sed quæro quid ſi aliquis aſſumeret hoſtiam ſacratam in ſortilegiis ipſis, quæ fiunt maximè ad amorem, quibus ſæpius iſta ſacra miſcentur: *vt diximus ſuprà in 2.& 3.q.* an iſta ſapiunt hæreſim manifeſtè, quando in eis nullus hæreticus interuenit: diſtingue, aut illa fiunt ad effectum cognoſcendi animum mulieris vel viri, ſi

amat

amat illum vel illam, qui vel quæ ſortilegia facit: vt ſepius faciunt iſti amantes, qui ſunt de mentes: aut fiunt ad effectum introducendi amorem erga ſortilegum aut ſortilegam in corde illius amatæ perſonæ quæ nullum vel minimum habet amorem. Primo caſu non videtur, quòd ſapiant hæreſim manifeſtè, ex quo in hoc ſortilegio imploratur auxilium illius ſacramenti ad ea quæ ſunt propria diuinæ virtutis. ſcilicet ad reuelandum ſecreta cordis hominum ſecundùm quod concludit Oldr. *in d.conſil.ccx. de quo ſuprà proximè diximus* hæreticum potiùs eſſet ſi pro notitia occultorum prædicatorum quis inuocaret auxilium Dæmonis putans Dæmonem poſſe ipſa reuelare & certa ſcientia, ſecundùm quod dicit idem Oldra. *in d.conſi. & diximus ſuprà.* Et ſecundùm hoc nota, multi hodie incidunt in hanc ſpeciem hæreſis, quia plures ſunt ex iſtis amantibus fatuis qui facere ſtudent hæc eorum ſortilegia cum aliis diuerſis rebus, vt ſciant animum amaſiæ ſiue amaſij, an teneat dilectionem ſui: vt hi qui in hac opinione perſiſtunt, firmiter id credentes ſunt hæretici aliàs non.

Caſus de ſortilegiorum hæreſi ad ſecreta,

¶ Secundo verò caſu, quando fiunt ad effectum calefaciendi cor frigidum: & iſta ſimiliter non videntur quòd ſapiunt hæreſim manifeſtè quoniam inuocatur ſuffragium illius ſacramenti ad diligendum, ſed dilectio in ſe non eſt peccatum imò videtur eſſe meritum apud Deum, vt habetur in diuinis præceptis: *Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* & no. Matth. 12. c. & dixit Pau. Apo. *ſi omnes virtutes habuero, charitatem autem non habeam nihil ſum.* & not. *in c. firmiſſimè de hæret.* glo. tamen *in d.§. ſanè c. accuſatus. de hæreti. lib 6.* videtur tenere contrarium quòd ſortilegia in quibus interuenit hoſtia conſecrata ſapiunt hæreſim manifeſtè dum ponit plura exempla, in quibus ſortilegia ipſa ſapiũt hæreſim manifeſtè: ponit etiã iſtud de per ſe. quãdo interuenit hoſtia cõſecrata, nec ſpecificè ponit ad quẽ effectũ illa fierẽt: vnde intelligi poteſt ad omnẽ turpẽ effectũ. maximè vbi vertitur materia peccati & ab iſta opinione quã fauorabilis eſt pro fide nõ diſcederẽ: *vt dicit tex. in d.c. accuſat⁹.* maxima enim temeritas eſt illius Chriſtiani, qui in reb⁹ vanis & laſciuis tanti ſacramenti abuſum audet miniſtrare. & ad ea quæ ſuprà

in contrarium adducebant reſpondeo, nec ego quod diuina virtus precibus implorata ad reuelandum ea, quæ ſecretiſſima ſunt in corde hominum hoc facere poſſet, quia hæc ſunt ſub eius arbitrio & poteſtate, non autem Dæmonis qui eſt creatura: hoc eſt verum quotieſcunque conſultatio ipſa fieret debito modo: iuxta ritum veri diuini cultus, & Chriſtianæ religionis; & per modum ſacrificiorum quæ in Eccleſia celebrantur per bonos ſacerdotes, non autem iſto modo ſuperſtitioſo & retrogrado, *iuxta no. in c. nihil in ſacrificiis de conſecrat. diſt. 1. & no. in cap. cum marthe. de celebrat. Miſſ. vide d. Io. lec. in ſum. conf. in tit. de ſortile. q. 19. q. vlt.* per iſta enim ſortilegia non imploratur auxilium ſacramenti mixti in factura, aut ipſa diuina virtus ad reuelandum iſta: ſed potius Dæmonis ſuffragium, vt illa reuelet per abuſum iſtorum ſacramentorum cui omnia huiuſmodi ſortilegia immolantur per illam amicitiam, quam ipſi malefici habent cum Dæmone ſecundùm pacta inter eos inita *26. q. 5. ca. nec mirum. vbi ad hac omnia. & Io. lec. in ſum. con. eo. tit. c. 2.* & hoc faciunt in opprobrium diuinæ maieſtatis: & ſi qua reſponſa reuolutionis inde ſequantur illa profectò ſunt diabolica & non diuina: ſed iſtum tam turpem abuſum ſacramentorum diabolus inſtruit hominem facere. vt ſub eo ipſe faciliùs adoretur ab homine in dedecus diuinæ bonitatis & hoc modo hominem decipit: vt dicunt canoniſtæ & ſacri Theologi in locis ſuprà *not. in 6. & 7. q. & habetur in d. c. Epiſcopi.* Ad ſecundum dum dicebatur quòd diligere in ſe non eſt peccatum: eſt verum, quando dilectio ipſa eſt in charitate fundata: tunc enim eſt opus meritorium Deo, quia charitas eſt recta voluntas ab omnibus terrenis ac præſentibus penitùs aduerſa iuncta vero Deo inſeparabiliter vnita igne quodam ſpiritus, omnis extraneę corruptionis neſciat nulli vitio mutabilitatis obnoxia, ſupra omnia quæ carnaliter diliguntur excelſa: & in effectu conclude: quòd illa eſt dilectio maxima circa diuina & eccleſiã, vel erga proximũ propter Deum qui reſpicit animæ beatitudinem, non hæc mundana fragilia. *vide tex. preclarum de pœnit. diſt. 2. c. charitas eſt.* vbi plura ſingularia de charitate narrantur: hæc enim eſt illa charitas & dilectio quæ habet meritũ regni cæleſtis,

Abuſus ſacrorum ad faciliorem adorantem inſtruit Dæmon.

leſtis hæc eſt illa de qua locutus fuit Paulus Apoſtolus & Matth. 22. *c.* & de qua loquitur diuinum præceptum. *& tex.in c.firmiſſimè. & ibi glo.* cæteræ verò dilectiones carnis, quæ terrenæ ſunt po iùs habent annexũ peccatum, quàm meritum reſpectu vltimi effectus, qui eſt carnalis coitus & propterea ille qui putat ſacramentum Euchariſtiæ operari ea, quæ ſunt mediatè vel immediatè peccatum eſt in maximo errore: nec caret maniſeſtè hæreſis ſuſpicione nihilominus in iſtis ſemper me refero ad communem Theologorum opi. & rectum iudicium ſanctæ Matris Eccleſiæ.

Dilectio terrena annexum habet peccatum.

Oldradus autem in hac materia.*in conſil.ſuo* 210.*quod incipit regularis habet traditio &c.* ſic diſtinguit, dicens, quòd ſortilegia ſimplicia, item pocula amatoria, vel aſſumere hoſtiam non conſecratam, iſta non inducunt hæreſim: *vt in c.*1. *de ſorti.& in Rub.eo.tit. l. ſi quis aliquid.* §.*qui abortionis.ff.de pœnis.& c.de homine. de celebra. Miſſ.*

¶ Imagines verò facere ad amorem mulieris prouocandum dicit ipſe quòd magis videtur eſſe ſuperſtirioſum quàm hæreticum. Sed circa hæc duo ſunt conſideranda. Primum eſt modus inuocationis quomodo inuocatur Dæmonis ſuffragium.

¶ Secundum eſt conſiderandum circa rem quæ experitur.

¶ Primo igitur caſu aut inuocatur auxilium Dæmonis per modum imperij & ſuffragij, aut per modum adorationis & cultus latriæ primo caſu aut imploratur ad tentandum & flectendũ publicos animos mulierum ad libidinem vel his ſimilia, quæ ſunt de propria Dæmonis natura & non ſapiunt hæreſim: *vt habetur in Apocalypſ.*2.*c.ecce miſſurus eſt Diabolus ad aliquem ex vobis in carcerem vt tentemini,&c.& habetur Matth.*4. *Marc.*1. *& Luc* 4. hoc enim eſt proprium Dæmonis tentare hominem ad peccandum: *vt ibi dicitur & diximus ſupra ea. q. in princ.*

Tentatio eſt præcipua Diaboli conditio.

¶ Aut imploratur eius auxilium ad ſciendum futura vel ad aliquid aliud faciendum quod ſoli Deo creatori competit & tunc ſapiunt hæreſim maniſeſtè, quia vult attribuere creaturæ quod eſt proprium creatoris: *vt cap. accuſatus.§.ſanè.de hæret.lib.*6.*& ibi not.doc.*

¶ Secundo verò caſu principali, quando inuocatio illa fit per modum adorationis & cultus latriæ adorando Diabolũ abſque dubio illud ſapit hæreſim, immò eſt propriè hæreſis adorare diabolum: ſi enim adorare hæreticum eſt, hæreſis non propter perſonam ſed propter vitium, in qua eſt graue peccatum: vt dicit Oldrad. *ibi & Gemin. in. d. c. accuſatus. §. ſanè.* ita & multò fortiùs adorare diabolum eſt opus hæreticũ: quod enim maius & deteſtabilius vitium eſt quàm adorare diabolum? & hîc nõ ponderatur perſona, ſed vitium quod committit in alia adoratione.

¶ Et ideò diligenter eſt aduertendum ad modum & formam, quibus dæmonis ſuffragium inuocatur. quia ſi per modum imperij & gratificationis & petuntur ea quæ diabolus facere poteſt, non ſapiunt hæreſim: ſi verò per modum certæ adorationis tunc ſapiunt hæreſim expreſſè per ea, quæ proximè diximus quæ fuit ſingularis doctrina Oldrad. *in dicto conſilio. ccx.*

¶ Ex qua nota ſingularẽ cautelã in pra. pro aduocatis, vt ſint cauti informando poſitiones vel interrogationes, quòd per modum imperij ſeu gratificationis quis inuocauit auxiliũ dæmonis: & iſto modo euitabitur labes hæreſis: ſi verò ponat, quòd per modum adorationis in veri cultus latriæ, quis incidit propriè in hæreſim, *per ea quæ ſuprà diximus.*

¶ Poſt hæc videndum eſt quid de ſacerdotibus qui cauſa doloris ſpoliant altaria, & celebrant miſſas veſte lugubri in liuorem & odium alicuius inimici, vel celebrant miſſas defunctorum pro ipſis viuentibus, & ſumunt preces vt citiùs moriantur, vel incurrant mortis periculum, nunquid iſta ſapiunt hæreſim manifeſtè: dic quòd non, quod apparet reſpectu pœnæ quæ imponitur pro iſto crimine. *26. q. 5. quicunque.* & clarius dicetur infrà *eodem. q. ſequent.* vbi tradetur de pœnis iſtorum.

Imagines irreuerenter tractantes an hæretici ſint habendi.

¶ Deinde quæro. quid ſi clerici vel laici crucem aut imaginem Beatæ Mariæ Virginis, ſeu aliorum ſanctorum irreuerenti auſu proiecerint in terram, & ſpinis vel vrticis ſuppoſuerint, aut pedibus forſan calcauerint, an iſta ſapiant hæreſim manifeſtè, vel dicantur propriè opera hæretica: & ſimiliter dicas quòd non, licèt grauiſſimum

ſit

ſit peccatũ in ſe.*c.ſi canonici.§.ff.de offi.ordi.li.vi.* Vlterius quæro, quid ſi Sacerdos celebrat vnam aut plures miſſas ſuper hoſtia,quã nũquã ſacrauit, ſi poſtea cõmunicat ſe cũ illa,an incidat in hęreſim,vel dicatur hæreticus ex eo: ſimiliter ſi aliquis acceperit hoſtiã ſuper qua celebratæ fuiſſent vna aut plures miſſæ nõ tamẽ fuit ſacrata.& illã immiſcuerit in ſortilegiis maximè his quæ ſiũt ad amorũm,an incidat in hæreſim ſacerdos,qui miſſas illas ſciẽter celebrauit,& ille qui hoſtiam ipſam cõmiſcuit in ſortilegiis:dic quod neuter cõmittit hæreſim: quãuis grauiter peccat vterque.c.de homine de celebra.miſſ,per Oldra.*in.d.conſi.iij.col.& diximus verbum ſ.ead.q.in prin.& habetur per.d.Io,lec.in ſum.conf.eo. q. xij. &. xvi.* Hæc omittã eos,qui in ſortilegiis ſuis apponunt imagines,illáſque baptizãt ſub nomine perſonæ maleficiãdæ, vt affigãt in eo vel ea illud accidens,quòd ipſi vel ipſę deſiderant, an iſta ſapiũt hæreſim manifeſtè:dic quòd cõſiderandum eſt ad quem effectum imagines illæ fuerunt fabricatæ, & ad quem effectum tendunt ſortilegia, & ad quid imploratur auxilium Dęmonis,aut ad ea quę facere poteſt virtute ſua naturali,aut ea quæ ſpectant ad creatorem.itẽ ſub quo modo & forma imploratur Dæmonis ſuffragium, aut per modum imperij & gratificationis, vel per modum adorationis & cultus latriæ, *de quibus omnibus diximus ſuprà eadem.q.imò* nõ inſiſto vlteriùs in declaratione.*vide.d.Io.lec.in ſum.conf.eo.tit.q.xij.* Quid de his,qui in ipſis ſortilegiis immiſcent reliquias ſãctorum martyr. ſcilicet particulas oſſium, carnis, aut neruorum, capillorum,vnguium, & ſimilium, vel particulas aliquas veſtiũ eorumdẽ,vel Dñi noſtri Ieſu Chriſti, aut Beatæ Virginis Mariæ,ſeu aliorum ſanctorum aut ſanctarum, an ſortilegia ipſa dicantur eſſe hæretica, vel ſapere hæreſim manifeſtè, prę ſuppoſito quòd immixta fuerit in ſortilegio amatorio,vt ſæpius fieri ſolet.dic quòd non ſunt hæretica nec ſapiunt hæreſim manifeſtè quamuis negari non poteſt quòd ſunt valde ſuperſtitioſa, damnanda, quod eſt verum quando fierent ipſa ſortilegia ad flectendum pudicos animos ad libidinem, vel ad alios effectus, qui fieri poſſunt per Dæmonem, & non interuenit cultus adorationis: ſi verò interueniret

Sortilegia cum mixtus reliquiarum ſanctorum an ſaniant hæreſim.

tilegium, 17.q.4.*ſacrilegium. & c ſiquis contumax*.§.1.

¶ Nec dum eſt annus elapſus, quòd vidi Romæ caſum iſtum euenire in facto, vbi duæ mulieres impudicæ cum oleo ſancto baptiſmatis & chriſmatis, quo inunxerunt ſibi labia, dicentes quædam turpia verba ad formandum ſortilegium: deinde deoſculabantur viros, à quibus amari cupiebant, aſſerentes quod illud ſortilegium & obſeruantia operabatur maximum effectum, quo ad iniũgendam dilectionem in corde vacuo, nihilominus vidi ambas fuſtigari per vrbem & mitratas in loco quodam publico notiſſimo turpiter dehoneſtari, *ſecundùm quod dicit Panor. in d.c.ij. de ſortileg.*

Oleo ſancto abuſæ ſunt Romæ 2. Striges.

¶ Idem dicendum eſt de his, qui in huiuſmodi ſortilegiis amatoriis immiſcent aquam benedictam ſumptã ex amphora communi, quæ patet in Eccleſia, candelas benedictas: frondes palmarum: ramos oliuarum benedictarum: ſacros agnuſdei & ſimilia: iſte dicitur potiùs abuſus quidam ſacramentorum, *vt ſuprà proximè diximus*: quàm hæreſis expreſſa. idem dicendum eſt de his, qui aliquas reliquias veſtium ſanctorum apoſtolorum martyrum, aut aliorum ſãctorum, vel qui particulam lapidis ſacrati, purificatorij, ſuper quo immolatur hoſtia: item calicis, vel alterius rei benedictæ ſiue ſacratæ commiſcuerint in ipſis ſortilegiis amatoriis, dicuntur abuti ſacramenti huiuſmodi & grauiſſimè peccant, citra tamen hæreſis labem: *vt notatu. per d. Oldra. in d. conſil. ccx. & Panor. in d.c.ij. de ſortil.* vbi expreſſè dicit, quòd quotieſcunque non interueniunt ea, *de quibus per glo in d.c. accuſatus. §. ſanè.* quamuis inuocentur dæmones, vt promoueant animũ mulieris ad impudicitiam: licèt illud ſit grauiſſimum peccatum in ſe: tamen non ſapit hæreſim. quia proprium eſt dæmonis tentare creaturam: *vt habetur Apocalyp. ij. c. & xvi. q. ij. v. ſi. ſis. vide. S. Thom. in ſum. ſecunda ſecundæ quæſti. 95. ar. iij ver. dicendum in tit. de ſuperſti. & Io. lec. in ſum. in titu. de ſortileg. q. xxv.* ad literam, qui omnes tenent quòd per iſta quis non incidit in hęreſim, dũ tamẽ fiant modo prædicto. Quæ omnia prædicta limitanda ſunt pluribus modis: & primò vt non procedãt, quotieſcunque in ipſis ſortilegiis celebrarẽtur ſolẽnia ſacrificia interpoſitis aris,

idolis,& aliis de quibus ſupra *in. 3. & 6. qq.* & diabolus adorarentur:quia iſto caſu committitur hæreſis:vt ſæpius ſuprà proximè diximus. ita tenet expreſſè Oldrad. *in. d. conſi.*& Gem.& alij doc.*in.d.* §.*ſanè.* dicentes,quòd peius eſt adorare diabolum, quàm hæreticum:

¶ Secundò limitantur, vt non procedant in ſacramento Euchariſtiæ corporis vel ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti: quia tunc committitur hæreſis.*ita dicit expreſſè glo. in. d.*§.*ſanè.*

¶ Tertiò limitantur quando interueniret rebaptizatio pueri in ipſis ſortilegiis, quia etiam ſaperent iſto caſu hæreum manifeſtam.*vt p. d.glo.in d.*§ *ſanè.*

¶ Quartò limitantur, niſi in ipſis ſortilegiis miniſtrandis hæreticus interuenerit: *vt per. d.gloſ.*

¶ Quintò & vltimò limitanda ſunt, quotieſcunque dæmonis ſuffragium inuocatur ad habendum notitiam eorum,vel faciendum ea, quæ ſoli Deo creatori competunt in priuilegium, de quibus pleniùs diximus. *ſ.eadē. q.in prin.*& per iſta ſit expedita hæc decima vtilis quæſtio quę omnia bene not.quia iſtorum ſcientia eſt maximè importantiæ tam reſpectu examinis, quàm pœnarū, *de quibus dicemus infrà q.proxima.*

CAP. XI.

SVMMARIVM.

1 *Pœna ſortilegis imponenda diuerſimodè conſideratur.*

2 *Sortilegium qualiter ſit in foro conſcientiæ puniendum.*

3 *Sortilegi qualiter veniant in foro iudiciali canonico puniendi.*

4 *Sortilegi diuinatores qua pœna de iure ciuili puniantur.*

5 *Sortilegia amatoria qualiter ſint punienda.*

5 *Sortilegium amatorium qualiter ſit de iure ciuili puniendum.*

7 *Pœna*

7 *Pœna ſortilegis imponenda plura præſupponit conſideranda.*

8 *Clericus poteſt, pro ſortilegiis, Eccleſiaſticis beneficiis priuari.*

9 *Sortilegus non excuſatur ſimplicitate vel ignorantia.*

10 *Sortilegia venefica qualiter veniant in foro conſcientiæ punienda.*

11 *Iura multùm adhorrent artem maleficam.*

12 *Pœna ſortilegis imponenda diuerſimodè conſideratur.*

13 *Conuerſantes cum ſortilegis ſunt puniendi.*

14 *Tortura indiſtinctè contra crimen ſacrilegij procedit.*

15 *Sortilegus teſtibus conuictus & pertinax poteſt beſtiis tradi vorādus.*

16 *Docens ſortilegium & addiſcens æqualiter veniunt puniendi.*

17 *Membri languedinem & incurabilitatem inducētes poſſunt ſortilegij pœna condemnari.*

18 *Sortilegium, in bonum finem factum, an ſit puniendum.*

19 *Futura an poſſint impunè prognoſticari.*

20 *Sacerdos, cauſa doloris Eccleſiaſtica immutans infamis eſt habendus.*

21 *Imaginem crucis, vel alterius ſancti, indignè tractans, qua pœna ſit puniendus.*

22 *Sacerdos celebrans, & nihil conſecrans, qua pœna ſit puniendus.*

23 *Imagines baptiſantes, vt ſortilegium exerceant, qua pœna veniant puniendi.*

24 *Aſtrologi futura prædicentes diuerſimodè veniunt in pœnis imponendis conſiderandi.*

25 *Sor.*

primit per ea que not. S. Aug. *in lib. x. de ciui. Dei*: & refert & ſequitur. S. Thom. *in. d. trac. qq. d. q. v. & dixi ſuprà eo. q. vij.*

CAP. X.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia an hæreſim ſapiant manifeſtam, vt à iudice Eccleſiaſtico debeant examinari.*

2 *Deo ſoli reſeruata quæ ſint.*

3 *Dæmoni naturaliter conuenientia, & à Deo ſibi conceſſa quæ ſint.*

4 *Sortilegium cum hoſtia conſecrata factum an ſapiat hæreſim manifeſtam.*

5 *Sortilegia ſimplicia non ſapiunt hæreſim.*

6 *Imagines facere ad amorem prouocandum ſuperſtitioſum dicitur potius quàm hæreticum.*

7 *Sortilegium duo præſupponit conſideranda.*

8 *Tentatio eſt præcipua Diaboli conditio.*

6 *Adoratio Diaboli ſapit hæreſim manifeſtam.*

10 *Modus & forma quibus Diabolus inuocatur eſt in materia ſortilegij conſideranda.*

11 *Sacerdotes diuina exercentes, vt contra naturam aliquid eueniat, an poſſint dici ſortilegi.*

12 *Imagines indebitè & viliter tractantes an ſint hæretici habendi.*

13 *Sortilegium cum hoſtia non conſecrata an ſit hæreticum.*

14 *Sortilegi in forma imaginis aliquem affligentes an ſint manifeſti hæretici.*

15 *Sortilegia in quibus reliquiæ Sanctorum admiſcentur an ſapiant hæreſim.*

16 *Sortilegia, in quibus admiſcentur eſſentialia, vel ſubſtantia ſacramentorum Eccleſiaſticorum, an hæreſim*

hæreſim ſapiant.

17 *Secreta cordium ſortilegio inquirens hæreticus dicitur.*

18 *Sacramenta Eccleſiaſtica non operantur in turpem vel indebitum finem.*

19 *Sortilegia, in quibus interueniunt res benedictæ, non ſapiunt hæreſim.*

20 *Sortilegium multis concurrentibus cenſetur hæreticum.*

1. DEcimò videndum eſt, an & quãdo huiuſmodi ſortilegia & opera, maleficorum ſapiant hæreſim manifeſtè: ita quòd ipſorum rei & machinatores iudicis Eccleſiaſtici inquiſitores hæreticæ prauitatis examini ſubiiciantur, & hæreticorum pœnis puniantur. Reſpond. in hoc deueniendum eſſe ad diſtinctiones. Sed antequàm ad vlteriora procedam pro euidentia. Præſuppono primò quòd quædam ſunt quę ad ſolum Deum creatorem pertinent, ex quo illa reſeruauit ſibi in priuilegium, nulliſque creaturæ etiam Angelicę illa conceſſit. Prout eſt hominem verum naturalem creare: *vt habetur Ge.ij & S.Tho. in. 1. parte trac.qq. in ti. de poten. genera & de creatio.q.ij.ar.vi.q.iij.art.1.& ij.& .iv.* *Reſeruata Deo ſoli.* *Creatio hominis Dei eſt.*

¶ Vel iam creatum in melius, aut deterius reformare: aut in alteram ſpeciem commutare: *vt ibi dicitur.* Item mortuum ſuſcitare: ita vt verè & naturaliter viuat: ſicut reſuſcitatus fuit Lazarus, qui iam quatriduanus erat. *vt habetur Ioan. xi. cap.* & quando etiam filium illius viduæ dum deferretur ad ſepulturam ex feretro ſuſcitauit & ſurgere iuſſit: *vt habetur Matt xviij.c.*

¶ Item futura ſcire ex vera & perfecta ſcientia ad ſolum Deum pertinet: *vt dicitur Eſa. xij.c.* annunciate nobis quæ futura erunt & videmus quia dij eſtis vos.

¶ Item cæli motum ſiſtere ab eius vnica voluntate dependet, *vt inquit S.Tho. in trac.qq. in prima parte.q.1.art. iij.& .vi.*

¶ Item

¶ Item ſecreta cordis humani, quæ in animo ſunt occulta, nec dum ad aliquem actum extrinſecum deuenerunt ſolus Deus eſt ſeruator & verus cognitor: *vt habetur Matth. xxij. c.* vbi Chriſtus optimè cognouit ſecreta cordis Phariſęorum, qui cupiebant ipſum calumniari apud Cæſarem, ex eo quòd vocabat ſe Regem Iudæorum: & propterea interrogarunt ipſum cui nam deberent offerre tributum ipſum vel Cæſari. tunc Ieſus petiit ab eis vt oſtenderent ſibi monetam aliquam ſi habebant: & vnus ipſorum exhibuit numiſma: quòd Ieſus videns interrogauit cuiuſnam eſſet illa imago in numiſmate ſculpta: at illi reſponderunt eſt Cæſaris imago. tunc Ieſus reſtituens illis numiſma dixit: reddite ergo quę ſunt Cæſaris Cæſari, quę ſunt Dei Deo: demonſtrans quòd Deus non quærit theſaurum pecuniarum, ſed corda fidelium & opera charitatis, *de pœnit. diſt. 1. ecce. & c. ſeq. & diſt ij. c. radicata. & c. ſeq. 2. not. in. c. à nobis. de ſent. excom. & in c. 1. quia cle. vel vouent.* Et iſta ac his ſimilia nullus Dæmonum nec Angelorum facere aut cognoſcere poteſt, ſed ſolus Deus: *vt dixi. & habetur. ij. q. iv. c. conſuluiſti.*

Phariſæorum calumnia contra Chriſtum.

¶ Quędam verò ſut ſub cognitione & naturali potentia Dæmonis, & que Dæmon ipſe permiſſu diuinæ clementiæ facere poteſt; quia ſibi non reprimit, & hæc multa ſunt inter quæ eſt tentandi facultas & flectendi pudicos animos ad libidinem & ad alia peccata: *vt habetur in Apocali. ij. c. Ecce miſſus eſt Diabolus aliquos ex vobis in carcerem vt tentemini, vt habeatis tribulationem diebus decem nolite timere &c. S. Aug. lib. x. de ciui. e Dei. & S. Thom. in ſecunda ſecundæ diſt xcv. q. ij. in tit. de ſuperſtit. & habetur Gen. iij. & Matt. iv. Marc. 1. Lu. iv.* vbi Diabolus auſus fuit tentare Chriſtum: *& diximus ſuprà eo q. vi.*

¶ Item omnium naturalium & virtutum creatarum cognitio tam ſuperiorum, quàm inferiorum, ex quibus quidem rebus naturalibus inferioribus multa fiunt veneficia & quibus diuerſę, & quàm plurimæ cauſantur infirmitas in humanis corporibus ſciunt quæ dictas ęgritudines ſic ex accidenti expoſitas contrariis remediis curare, quàm quidem ſcientiam naturalium Dæmones poſſunt homines docere & inſtruere quomodo facere debeant ad ſauciandum ſanandum've corpora homini: *vt proximè*

proximè diximus ſuprà eo.tit.in 6. quaſt. & alia huiuſmodi quàm plura facere poſſunt eorũ natura & permiſſu Dei. *vt dicit S.Thom.in tra.qq.prima parte. q. 5.de miracul. & & eo.lib.q.16.art.7.de Dæmon.*

¶ Quibus ſic præſuppoſitis nunc diſtingue: aut Sortilegus Malefica ſiue Magus, ſunt de expreſſa profeſſione Diabolica quod eſt quando expreſsè abnegarunt Chriſti fidem, & iterum ſe baptizarunt in nomine Beelzebub: *vt plenè diximus ſuprà eo.d.q.ſexta & q.tertia vt habetur in l.hi.qui ſanctam.C.de apoſta.* aut malefici huiuſmodi ſunt tacitæ profeſſionis, quod eſt quando nondum ſe remouerunt penitùs à diuino cultu & à fidei Chriſtianæ religione, nec celebrant expreſſum Dæmonis cultum per ſacrificia diabolica, nihilominus habent quandam tacitam & occultam amicitiam ſeu familiaritatem cum Dæmone & aliis maleficis, propter quam quædam conficiunt ſortilegia & operationes ſuperſtitioſas, quæ non poſſunt abſque Dæmonis ſuffragio & inſtructione compleri ſeu effectum ſortiri: vt ſunt ligaturæ execrabilium remediorum, & incantationes quas faciunt iſtæ mulierculæ vt plurimum cum ſcedulis omnibus, aut aliis mixturis, ſiue ligaturis ſuſpendendis, aut ligandis ad collum maximè quando ſtudent ſanare perſonam maleficiatã: & hoc eſt quod dicit tex. *1.c.nec mir. in princ. in.ver.ad hacomnia.36.q.5.S. Aug.lib. 10.de ciuit.Dei* vbi dicit quòd in iſtis omnibus ars Dæmonum eſt ex quadã peſtifera ſocietate hominũ & angelorum malorũ exorta. Primo caſu dic qualitercunque & quomodocunque fiunt ipſa ſortilegia per illũ qui eſt expreſſę profeſſionis ſẽper dicuntur ſapere hæreſim manifeſtè ſi non reſpectu operis ſaltẽ reſpectu operãtis, qui eſt verè & propriè hęreticus: ex quo relicto Deo proprio creatore adorat Dæmonẽ tanquam vnicum Deũ, & propterea dicitur hæreticus quia contrauenit primo diuinorum præcepto. *Vnũ cole Deum, &c.* Item primo ex articulis Chriſtianæ fidei. *Credo in vnum Deum, &c.* idem dicendum eſt de eo qui non eſt hæreticus tamen in ipſis ſortilegiis fabricandis aſſociat ſibi hæreticum, vel puerum rebaptizat &c. *vt dicit glo.in d.c.accuſatus.§. ſanè de hæret. lib. 6.* Et licet quædam ex his quæ faciunt ſint de his quæ Dæmon facere

Sortilegi ſunt de expreſſa profeſſione diabolica.

Sortilegia profeſsionis expreſſa ſapiũt manifeſtè hæreſim.

Hæretica reſpectu operantis.

poteſt naturaliter, quæ regulariter non deberent ſapere hæreſim manifeſtè, tamen iſto caſu dici poſſunt hæretica non reſpectu rei, ſed reſpectus operantis, & hoc eſt quod voluit dicere *glo.1.d.c.accuſatus.§.ſanè.* quæ exemplicat plures caſus in quibus ipſa ſortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtè, inter quos ponit iſtos ſcilicet quando ſortilegi ad ipſa ſortilegia conficienda aſſociant ſibi hæreticum aut puerum rebaptizant &c. & quædam alia his ſimilia faciunt. Secundò autem caſu quando hæc fiunt ab his qui ſunt tacite profeſſionis: & tunc diſtingue ſecundùm quod fecit Oldra. *in conſi.ccx. quod incipit regularis habet traditio &c.* vbi dicit quòd aut imploratur auxilium Dæmonis ad ea faciendum, aut cognoſcendum, quæ ipſa Dæmon ſua naturali virtute & poteſtate facere poreſt diuina virtute non reprimente, ſicut eſt hominem tentare ad peccandum, aut flectere pudicos animos ad libidinem & ſimilia facere: *vt dictum eſt ſuprà latè in 36.& 6.qu.* & iſto caſu non ſapiunt hæreſim manifeſtè: *vt dicit glo.& no. Arch.Gemin.& cæteri doc.1.d.c. accuſatus. §.ſanè.* idem eſſet ſi eius virtus inuocetur ad reuelandum furta vel alia occulta præſētia vel præterita, vel ad præparandum docendúmque medelas ad ſanandum maleficiatum: iſta licet fieri omnino prohibeantur Dæmonis auxilio de iure canonico: *vt habetur in ç.2. de ſorti. vbi copioſè per Panor.& 26. q. vltima. c. admoneant.* tamen non ſapiunt hæreſim manifeſtè: quod patet ex genere pœnę *vt in d.c.2.de ſortil.& per Oldr. in d.conſi.ccx.* Aut imploratur auxilium Dæmonis ad cognoſcendum vel faciendum ea, quæ de ſua natura ſcire aut facere non poteſt: quia ſunt de his quæ pertinent ad ipſum creatorem: *vt ſupra latè diximus:* & tunc ſi quis putat Dæmonem poſſe facere per ſeipſum illa, quæ ad ſolum Deum pertinent eſt hæreticus & pagano deterior. *d.ca.Epiſcopi.§. quiſquis in fine.& d.c.qui ſine Saluatore.*

Sortilegium cum hoſtia conſecrata an manifeſta ſit hæreſis.

¶ Sed quæro quid ſi aliquis aſſumeret hoſtiam ſacratam in ſortilegiis ipſis, quæ fiunt maximè ad amorem, quibus ſæpius iſta ſacra miſcentur: *vt diximus ſuprà in 2.& 3.q.* an iſta ſapiunt hæreſim manifeſtè, quando in eis nullus hæreticus interuenit: diſtingue, aut illa fiunt ad effectum cognoſcendi animum mulieris vel viri, ſi amat

amat illum vel illam, qui vel quæ ſortilegia facit: vt ſepius faciunt iſti amantes, qui ſunt de mentes: aut fiunt ad effectum introducendi amorem erga ſortilegum aut ſortilegam in corde illius amatæ perſonæ quæ nullum vel minimum habet amorem. Primo caſu non videtur, quòd ſapiant hæreſim manifeſtè, ex quo in hoc ſortilegio imploratur auxilium illius ſacramenti ad ea quæ ſunt propria diuinæ virtutis. ſcilicet ad reuelandum ſecreta cordis hominum ſecundùm quod concludit Oldr. *in d.conſil.ccx.de quo ſuprà proximè diximus* hæreticum potiùs eſſet ſi pro notitia occultorum prædicatorum quis inuocaret auxilium Dæmonis putans Dæmonem poſſe ipſa reuelare & certa ſcientia,ſecundùm quod dicit idem Oldra.*in d conſi.& diximus ſuprà.* Et ſecundùm hoc nota. multi hodie incidunt in hanc ſpeciem hæreſis, quia plures ſunt ex iſtis amantibus fatuis qui facere ſtudent hæc eorum ſortilegia cum aliis diuerſis rebus, vt ſciant animum amaſiæ ſiue amaſij,an teneat dilectionem ſui: vt hi qui in hac opinione perſiſtunt,firmiter id credentes ſunt hæretici aliàs non.

Caſus de ſortilegiorum hæreſi ad ſecreta,

¶ Secundo verò caſu, quando fiunt ad effectum calefaciendi cor frigidum: & iſta ſimiliter non videntur quòd ſapiunt hæreſim manifeſtè quoniam inuocatur ſuffragium illius ſacramenti ad diligendum, ſed dilectio in ſe non eſt peccatum imò videtur eſſe meritum apud Deum, vt habetur in diuinis præceptis: *Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* & no.Matth. 12. c. & dixit Paul Apo. *ſi omnes virtutes habuero, charitatem autem non habeam nihil ſum.*& not.*in c.firmiſſimè de hæret.*glo. tamen *in d.§. ſanè c.accuſatus.de hæreti.lib 6.* videtur tenere contrarium quòd ſortilegia in quibus interuenit hoſtia conſecrata ſapiunt hæreſim manifeſtè dum ponit plura exempla, in quibus ſortilegia ipſa ſapiũt hæreſim manifeſtè: ponit etiã iſtud de per ſe.quãdò interuenit hoſtia cõſecrata,nec ſpecificè ponit ad quē effectũ illa fierēt:vnde intelligi poteſt ad omnē turpē effectũ, maximè vbi vertitur materia peccati & ab iſta opinione quã fauorabilis eſt pro fide nõ diſcederē:*vt dicit tex.in d.c.accuſat⁹.*maxima enim temeritas eſt illiusChriſtiani,qui in reb⁹vanis & laſciuis tanti ſacramenti abuſum audet miniſtrare & ad ea quæ ſuprà

in contrarium adducebant reſpondeo, nec ego quòd diuina virtus precibus implorata ad reuelandum ea, quæ ſecretiſſima ſunt in corde hominum hoc facere poſſet, quia hæc, ſunt ſub eius arbitrio & poteſtate, non autem Dæmonis qui eſt creatura: hoc eſt verum quotieſcunque conſultatio ipſa fieret debito modo: iuxta ritum veri diuini cultus, & Chriſtianæ religionis, & per modum ſacrificiorum quæ in Eccleſia celebrantur per bonos ſacerdotes, non autem iſto modo ſuperſtitioſo & retrogrado, *iuxta no. in c. nihil in ſacrificiis de conſecrat. diſt. 1. & no. in cap. cum marthe. de celebrat. Miſſ. vide d. Io. lec. in ſum. conf. in tit. de ſortile. q. 19. q. vlt.* per iſta enim ſortilegia non imploratur auxilium ſacramenti mixti in factura, aut ipſa diuina virtus ad reuelandum iſta: ſed potius Dæmonis ſuffragium, vt illa reuelet per abuſum iſtorum ſacramentorum cui omnia huiuſmodi ſortilegia immolantur per illam amicitiam, quam ipſi malefici habent cum Dæmone ſecundùm pacta inter eos inita *26. q. 5. ca. nec mirum. vtr. ad hæc omnia. & Io. lec. in ſum. con. eo. tit. c. 2.* & hoc faciunt in opprobrium diuinæ maieſtatis: & ſi qua reſponſa reuolutionis inde ſequantur illa profectò ſunt diabolica & non diuina: ſed iſtum tam turpem abuſum ſacramentorum diabolus inſtruit hominem facere. vt ſub eo ipſe faciliùs adoretur ab homine in dedecus diuinæ bonitatis & hoc modo hominem decipit: vt dicunt canoniſtæ & ſacri Theologi in locis ſuprà *not. in 6. & 7. q. & habetur in d. c. Epiſcopi.* Ad ſecundum dum dicebatur quòd diligere in ſe non eſt peccatum: eſt verum, quando dilectio ipſa eſt in charitate fundata: tunc enim eſt opus meritorium Deo, quia charitas eſt recta voluntas ab omnibus terrenis, ac præſentibus penitùs auerſa iuncta vero Deo inſeparabiliter vnita igne quodam ſpiritus, omnis extraneę corruptionis neſciat nulli vitio mutabilitatis obnoxia, ſupra omnia quæ carnaliter diliguntur excelſa: & in effectu concludo: quòd illa eſt dilectio maxima circa diuina & eccleſiã, vel erga proximũ propter Deum qui reſpicit animæ beatitudinem, non hæc mundana fragilia. *vide tex. preclarum de pœnit. diſt. 2. c. charitas eſt.* vbi plura ſingularia de charitate narrantur: hæc enim eſt illa charitas & dilectio quæ habet meritũ regni cæleſtis,

Abuſus ſacrorum ad faciliorem adorantem inſtruit Dæmon.

leſtis hæc eſt illa de qua locutus fuit Paulus Apoſtolus & Matth. 22. c. & de qua loquitur diuinum præceptum. *& tex. in c. firmiſſimè. & ibi glo.* cæteræ verò dilectiones carnis, quæ terrenæ ſunt potiùs habent annexū peccatum, quàm meritum reſpectu vltimi effectus, qui eſt carnalis coitus & propterea ille qui putat ſacramentum Euchariſtiæ operari ea, quæ ſunt mediatè vel immediatè peccatum eſt in maximo errore: nec caret manifeſtè hæreſis ſuſpicione nihilominus in iſtis ſemper me refero ad communem Theologorum opi. & rectum iudicium ſanctæ Matris Eccleſiæ.

Dilectio terrena annexum habet peccatum.

Oldradus autem in hac materia *in conſil. ſuo 210. quod incipit regularis habet traditio &c.* ſic diſtinguit, dicens, quòd ſortilegia ſimplicia, item pocula amatoria, vel aſſumere hoſtiam non conſecratam, iſta non inducunt hæreſim: *vt in c. 1. de ſorti. & in Rub. eo. tit. l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœnit. & c. de homine. de celebra. Miſſ.*

¶ Imagines verò facere ad amorem mulieris prouocandum dicit ipſe quòd magis videtur eſſe ſuperſtirioſum quàm hæreticum. Sed circa hæc duo ſunt conſideranda. Primum eſt modus inuocationis quomodo inuocatur Dæmonis ſuffragium.

¶ Secundum eſt conſiderandum circa rem quæ expetitur.

¶ Primo igitur caſu aut inuocatur auxilium Dæmonis per modum imperij & ſuffragij, aut per modum adorationis & cultus latriæ primo caſu aut imploratur ad tentandum & flectendū publicos animos mulierum ad libidinem vel his ſimilia, quæ ſunt de propria Dæmonis natura & non ſapiunt hæreſim: *vt habetur in Apocalypſ. 2. c. ecce miſſurus eſt Diabolus ad aliquem ex vobis in carcerem vt tentemini, &c. & habetur Matth. 4. Marc. 1. & Luc 4.* hoc enim eſt proprium Dæmonis tentare hominem ad peccandum: *vt ibi dicitur & diximus ſupra ea. q. in princ.*

Tentatio eſt præcipua Diaboli conditio.

¶ Aut imploratur eius auxilium ad ſciendum futura vel ad aliquid aliud faciendum quod ſoli Deo creatori competit & tunc ſapiunt hæreſim manifeſtè, quia vult attribuere creaturæ quod eſt proprium creatoris: *vt cap. accuſatus. §. ſanè. de hæret. lib. 6. & ibi not. doc.*

¶ Secundo verò caſu principali, quando inuocatio illa fit per modum adorationis, & cultus latriæ adorando Diabolũ abſque dubio illud ſapit hæreſim, immò eſt propriè hæreſis adorare diabolum: ſi enim adorare hæreticum eſt, hæreſis non propter perſonam ſed propter vitium, in qua eſt graue peccatum: vt dicit Oldrad. *ibi & Gemin. in d. c. accuſatus. §. ſanè.* ita & multò fortiùs adorare diabolum eſt opus hæreticũ: quod enim maius & deteſtabilius vitium eſt quàm adorare diabolum? & hîc nõ ponderatur perſona, ſed vitium quod committit in alia adoratione.

¶ Et ideò diligenter eſt aduertendum ad modum & formam, quibus dæmonis ſuffragium inuocatur. quia ſi per modum imperij & gratificationis & petuntur ea quæ diabolus facere poteſt, non ſapiunt hæreſim: ſi verò per modum certæ adorationis tunc ſapiunt hæreſim expreſſè per ea, quæ proximè diximus quæ fuit ſingularis doctrina Oldrad. *in dicto conſilio. ccx.*

¶ Ex qua nota ſingularẽ cautelã in pra. pro aduocatis, vt ſint cauti informando poſitiones vel interrogationes, quòd per modum imperij ſeu gratificationis quis inuocauit auxiliũ dæmonis: & iſto modo euitabitur labes hæreſis: ſi verò ponat, quòd per modum adorationis in veri cultus latriæ, quis incidit propriè in hæreſim, *per ea quæ ſuprà diximus.*

¶ Poſt hæc videndum eſt quid de ſacerdotibus qui cauſa doloris ſpoliant altaria, & celebrant miſſas veſte lugubri in liuorem & odium alicuius inimici, vel celebrant miſſas defunctorum pro ipſis viuentibus, & ſumunt preces vt citiùs moriantur, vel incurrant mortis periculum, nunquid iſta ſapiunt hæreſim manifeſtè: dic quòd non, quod apparet reſpectu pœnæ quæ imponitur pro iſto crimine. 26. *q. 5. quicunque.* & clarius dicetur infrà *eodem. q. ſequent.* vbi tradetur de pœnis iſtorum.

Imagines irreuerenter tractantes an hæretici ſint habendi.

¶ Deinde quæro, quid ſi clerici vel laici crucem aut imaginem Beatæ Mariæ Virginis, ſeu aliorum ſanctorum irreuerenti auſu proiecerint in terram, & ſpinis vel vrticis ſuppoſuerint, aut pedibus forſan calcauerint, an iſta ſapiant hæreſim manifeſtè, vel dicantur propriè opera hæretica: & ſimiliter dicas quòd non, licèt grauiſſimum

ſit

ſit peccatũ in ſe.*c.ſi canonici.§.ff.de offi.ordi.li.vi.* Vlterius quæro, quid ſi Sacerdos celebrat vnam aut plures miſſas ſuper hoſtia,quã nũquã ſacrauit, ſi poſtea cõmunicat ſe cũ illa,an incidat in hęreſim,vel dicatur hæreticus ex eo: ſimiliter ſi aliquis acceperit hoſtiã ſuper qua celebratæ fuiſſent vna aut plures miſſæ nõ tamẽ fuit ſacrata.& illã immiſcuerit in ſortilegiis maximè his quæ fiũt ad amorũm,an incidat in hæreſim ſacerdos,qui miſſas illas ſcienter celebrauit,& ille qui hoſtiam ipſam cõmiſcuit in ſortilegiis:dic quod neuter cõmittit hæreſim: quãuis grauiter peccat vterque.c.de homine de celebra.miſſ.per Oldra.*in d.conſi.iij.col.& diximus verbum ſ.ead.q.in prin.& habetur per.d.Io.lec.in ſum.conf.eo. q. xij. & xvi.* Hæc omittã eos,qui in ſortilegiis ſuis apponunt imagines,illáſque baptizãt ſub nomine perſonæ maleficiãdæ, vt affigãt in eo vel ea illud accidens,quòd ipſi vel ipſę deſiderant, an iſta ſapiũt hæreſim manifeſtè:dic quòd cõſiderandum eſt ad quem effectum imagines illa fuerunt fabricatæ, & ad quem effectum tendunt ſortilegia, & ad quid imploratur auxilium Dęmonis,aut ad ea quę facere poteſt virtute ſua naturali,aut ea quæ ſpectant ad creatorem.itẽ ſub quo modo & forma imploratur Dæmonis ſuffragium, aut per modum imperij & gratificationis, vel per modum adorationis & cultus latriæ, *de quibus omnibus diximus ſuprà eadem.q.imò* mõ inſiſto vlteriùs in declaratione.*vide.d.Io.lec.in ſum.conf.eo.tit.q.xij.* Quid de his,qui in ipſis ſortilegiis immiſceat reliquias ſãctorum martyr. ſcilicet particulas oſſium, carnis, aut neruorum, capillorum,vnguium, & ſimilium, vel particulas aliquas veſtiũ eorumdẽ,vel Dñi noſtri Ieſu Chriſti, aut Beatæ Virginis Mariæ,ſeualiorum ſanctorum aut ſanctarum, an ſortilegia ipſa dicantur eſſe hæretica, vel ſapere hæreſim manifeſtè, prę ſuppoſito quòd immixta fuerit in ſortilegio amatorio,vt ſæpius fieri ſolet.dic quòd non ſunt hæretica nec ſapiunt hæreſim manifeſtè quamuis negari non poteſt quòd ſint valde ſuperſtitioſa, damnanda, quod eſt verum quando fierent ipſa ſortilegia ad flectendum pudicos animos ad libidinem, vel ad alios effectus, qui fieri poſſunt per Dæmonem, & non interuenit cultus adorationis: ſi verò interuenitet

Sortilegia cum mixtus reliquiarum ſanctorum an ſaniant hæreſim.

cultus adorationis & fierent ad ſciendum illa, quæ pertinent ad Deum ſemper ſapiunt hæreſim manifeſtè: *vt latè diximus* §. *proximè. vide. S. Tho. in ſum. ſecunda ſecundæ diſt. 95. arti. ij. ver. dicendum in tit. de ſuperſti. vbi hoc idè tenet. idem tenet Ioan. lec. in ſum. conf. 10. ti. q. xvi.* Modò quæro quid de his, qui ſacramẽta Eccleſiarũ vt eſt oleum ſanctũ baptiſmatis, chriſmatis, vel extremæ vnctionis, aut aquã fontis baptiſmatis in dictis ſortilegiis cõmiſcuerint, an ſapiãt hæreſim, *vt ſuprà:* & breuiter dicas, quòd nõ: quod patet ex diuerſitate pœnarum indictarum pro huiuſmodi maleficiis, quæ ſunt diuerſæ à pœnis hæreticorum, *de quibus in c. ad abolendam. & c. vergentis. extra de hæret. & latè diximus* §. *ti. 1. q. vi.* Quod tamen eſt verum, quando per ipſa ſortilegia nõ imploratur auxilium Dæmonis, niſi ad ea quæ de ſui natura facere poteſt, *de quibus aliàs diximus* §. *ea. q. & q. vi. & vij.* ſi verò inuocaretur ad ea, quæ nõ ad ipſum, ſed ad Deũ creatorẽ ſpectant, ſine dubio tunc ſaperent hæreſim manifeſtè, vel ſi per Dæmonis ſuffragium inuocantur per modum adorationis & cultus latriæ. quia ipſi ſortilegi & eos cõſulentes adorarent cum deuotione Diabolum tunc illorum opera eſſent hæretica, aliàs ſi per modum impetij vel gratificationis, dicas quòd nõ *vt.* §. *proximè diximus & per Oldra. in d. conſil. ccx.* Et imò dic, quòd ſiquis in ipſius ſortilegiis quæreret auxilio Dæmonis ſcire ſi mulier in corde ſuò amat ipſum amantẽ, vel è cõuerſo quãdo mulier ſortilegat erga virũ iſto caſu ſortilegia ſapiũt hæreſim manifeſtè, quia ſecreta cordis hominũ nemo ſcit niſi ſolus Deus, & cui ipſe voluit reuelantur: *vt hab. ij. q. iv. conſuluiſti. & latè diximus.* §. *ea. q. in prin.*

Secreta cordiũ perſcrutans ſortilegio hæreticus dicitur.

¶ Sed quæro, quãdo ipſa ſacramẽta poſita in amatoriis ſortilegiis ad flectendũ, *vt* §. *an operentur effectũ*, vt ex potentia illius ſacramenti flectatur animus illius ad amandum &c. dic quòd non, quia illius non vtuntur debito modo nec ad honeſtum: ſed turpem effectum, quod vt plurimum tendit vt peccatum ad quæ opera diuina gratia vel ſacramenta Eccleſiarum ſe non extendunt *vt aliàs diximus.* §. *eo. q. vi.* & ideo communiter appellari ſolet iſte abuſus quidam ſacramentorum, ſortilegium

tilegium. 17.q.4.*ſacrilegium.* & c *ſiquis contumax* §.1.

¶ Nec dum eſt annus elapſus, quòd vidi Romæ caſum iſtum euenire in facto, vbi duæ mulieres impudicæ cum oleo ſancto baptiſmatis & chriſmatis, quo in unxerunt ſibi labia, dicentes quædam turpia verba ad formandum ſortilegium: deinde deoſculabantur viros, à quibus amari cupiebant, aſſerentes quod illud ſortilegium & obſeruantia operabatur maximum effectum, quo ad iniūgendam dilectionem in corde vacuo, nihilominus vidi ambas fuſtigari per vrbem & mitratas in loco quodam publico notiſſimo turpiter dehoneſtari, *ſecundùm quod dicit Panor. in d.c.ij.de ſortileg.*

Oleo ſancto abuſæ ſunt Romæ 2. Striges.

¶ Idem dicendum eſt de his, qui in huiuſmodi ſortilegiis amatoriis immiſcent aquam benedictam ſumptā ex amphora communi, quæ patet in Eccleſia, candelas benedictas: frondes palmarum: ramos oliuarum benedictarum: ſacros agnuſdei & ſimilia: iſte dicitur potiùs abuſus quidam ſacramentorum, *vt ſuprà proximè diximus:* quàm hæreſis expreſſa. idem dicendum eſt de his qui aliquas reliquias veſtium ſanctorum apoſtolorum martyrum, aut aliorum ſāctorum, vel qui particulam lapidis ſacrati, purificatorij, ſuper quo immolatur hoſtia: item calicis, vel alterius rei benedictæ ſiue ſacratæ commiſcuerint in ipſis ſortilegiis amarotiis, dicuntur abuti ſacramenti huiuſmodi & grauiſſimè peccant, citra tamen hæreſis labem: *vt notatur per d Oldra. in d. conſil. ccx. & Panor. in d.c.ij. de ſortil.* vbi expreſſè dicit, quòd quotieſcunque non interueniunt ea, *de quibus per glo in.d.c. accuſatus. §. ſanè.* quamuis inuocentur dæmones, vt promoueant animū mulieris ad impudicitiam: licèt illud ſit grauiſſimum peccatum in ſe: tamen non ſapit hæreſim, quia proprium eſt dæmonis tentare creaturam: *vt habetur Apocalyp.ij.c. & xvi.q.ij.v ſis. vide. S. Thom. in ſum. ſecundæ ſecundæ diſti.95. ar. iij ver. dicendum in tit. de ſuperſti. & Io. lec. in ſum. in titu. de ſortileg. q. xxv.* ad literam, qui omnes tenent quòd per iſta quis non incidit in hereſim, dū tamē fiant modo prædicto. Quæ omnia prædicta limitanda ſunt pluribus modis: & primò vt non procedāt, quotieſcunque in ipſis ſortilegiis celebrarētur ſolēnia ſacrificia interpoſitis aris,

idolis,& aliis de quibus ſupra *in*. 3. *&* 6. *qq*. & diabolus adorarentur:quia iſto caſu committitur hæreſis:vt ſæpius ſuprà proximè diximus. ita tenet expreſſè Oldrad. *in. d. conſi*.& Gem.& alij doc.*in.d.* § *ſanè*. dicentes,quòd peius eſt adorare diabolum, quàm hæreticum.

¶ Secundò limitantur, vt nòn procedant in ſacramento Euchariſtiæ corporis vel ſanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti: quia tunc committitur hæreſis.*ita dicit expreſſè glo.in. d.§.ſanè.*

¶ Tertiò limitantur quando interuenire rebaptizatio pueri in ipſis ſortilegiis, quia etiam ſaperent iſto caſu hæreum manifeſtam.*vt p. d.glo.in d.§ ſanè.*

¶ Quartò limitantur, niſi in ipſis ſortilegiis miniſtrandis hæreticus interuenerit: *vt per. d.gloſ.*

¶ Quintò & vltimò limitanda ſunt, quotieſcunque dæmonis ſuffragium inuocatur ad habendum notitiam eorum,vel faciendum ea, quæ ſoli Deo creatori competunt in priuilegium, de quibus pleniùs diximus. *s̃.eadẽ. q.in prin*.& per iſta ſit expedita hæc decima vtilis quæſtio quę omnia bene not.quia iſtorum ſcientia eſt maximè importantiæ tam reſpectu examinis, quàm pœnarũ, *de quibus dicemus infrà q.proxima.*

CAP. XI.

SVMMARIVM.

1 *Pœna ſortilegis imponenda diuerſimodè conſideratur.*

2 *Sortilegium qualiter ſit in foro conſcientiæ puniendum.*

3 *Sortilegi qualiter veniant in foro iudiciali canonico puniendi.*

4 *Sortilegi diuinatores qua pœna de iure ciuili puniantur.*

5 *Sortilegia amatoria qualiter ſint punienda.*

5 *Sortilegium amatorium qualiter ſit de iure ciuili puniendum.*

7 *Pœna*

7 *Pœna ſortilegis imponenda plura præſupponit conſideranda.*

8 *Clericus poteſt, pro ſortilegiis, Eccleſiaſticis beneficiis priuari.*

9 *Sortilegus non excuſatur ſimplicitate vel ignorantia.*

10 *Sortilegia venefica qualiter veniant in foro conſcientiæ punienda.*

11 *Iura multùm adhorrent artem maleficam.*

12 *Pœna ſortilegis imponenda diuerſimodè conſideratur.*

13 *Conuerſantes cum ſortilegis ſunt puniendi.*

14 *Tortura indiſtinctè contra crimen ſacrilegij procedit.*

15 *Sortilegus teſtibus conuictus & pertinax poteſt beſtiis tradi vorãdus.*

16 *Docens ſortilegium & addiſcens æqualiter veniunt puniendi.*

17 *Membri languedinem & incurabilitatem inducẽtes poſſunt ſortilegij pœna condemnari.*

18 *Sortilegium, in bonum finem factum, an ſit puniendum.*

19 *Futura an poſſint impunè prognoſticari.*

20 *Sacerdos, cauſa doloris Eccleſiaſtica immutans infamis eſt habendus.*

21 *Imaginem crucis, vel alterius ſancti, indignè tractans, qua pœna ſit puniendus.*

22 *Sacerdos celebrans, & nihil conſecrans, qua pœna ſit puniendus.*

23 *Imagines baptiſantes, vt ſortilegium exerceant, qua pœna veniant puniendi.*

24 *Aſtrologi futura prædicentes diuerſimodè veniunt in pœnis imponendis conſiderandi.*

primit per ea que not. S. Aug. *in lib. x. de ciui. Dei*: & refert & ſequitur. S. Thom. *in. d. trac. qq. d. q. v. & dixi ſuprà eo. q. vij.*

CAP. X.

SVMMARIVM.

1 *Sortilegia an hæreſim ſapiant manifeſtam, vt à iudice Eccleſiaſtico debeant examinari.*

2 *Deo ſoli reſeruata quæ ſint.*

3 *Dæmoni naturaliter conuenientia, & à Deo ſibi conceſſa quæ ſint.*

4 *Sortilegium cum hoſtia conſecrata factum an ſapiat hæreſim manifeſtam.*

5 *Sortilegia ſimplicia non ſapiunt hæreſim.*

6 *Imagines facere ad amorem prouocandum ſuperſtitioſum dicitur potius quàm hæreticum.*

7 *Sortilegium duo præſupponit conſideranda.*

8 *Tentatio eſt præcipua Diaboli conditio.*

6 *Adoratio Diaboli ſapit hæreſim manifeſtam.*

10 *Modus & forma quibus Diabolus inuocatur eſt in materia ſortilegij conſideranda.*

11 *Sacerdotes diuina exercentes, vt contra naturam aliquid eueniat, an poſſint dici ſortilegi.*

12 *Imagines indebitè & viliter tractantes an ſint hæretici habendi.*

13 *Sortilegium cum hoſtia non conſecrata an ſit hæreticum.*

14 *Sortilegi in forma imaginis aliquem affligentes an ſint manifeſti hæretici.*

15 *Sortilegia in quibus reliquiæ Sanctorum admiſcentur an ſapiant hæreſim.*

16 *Sortilegia, in quibus admiſcentur eſſentialia, vel ſubſtantia ſacramentorum Eccleſiaſticorum, an hæreſim*

hæreſim ſapiant.

17 *Secreta cordium ſortilegio inquirens hæreticus dicitur.*

18 *Sacramenta Eccleſiaſtica non operantur in turpem vel indebitum finem.*

19 *Sortilegia, in quibus interueniunt res benedicta, non ſapiunt hæreſim.*

20 *Sortilegium multis concurrentibus cenſetur hæreticum.*

1. DEcimò videndum eſt, an & quādo huiuſmodi ſortilegia & opera, maleficorum ſapiant hæreſim manifeſtè: ita quòd ipſorum rei & machinatores iudicis Eccleſiaſtici inquiſitores hereticæ prauitatis examini ſubiiciantur, & hæreticorum pœnis puniantur. Reſpond. in hoc deueniendum eſſe ad diſtinctiones. Sed antequàm ad vlteriora procedam pro euidentia. Præſuppono primò quòd quædam ſunt quę ad ſolum Deum creatorem pertinent, ex quo illa reſeruauit ſibi in priuilegium, nulliſque creaturæ etiam Angelicę illa conceſſit. Prout eſt hominem verum naturalem creare: *vt habetur Ge.ij & S.Tho. in.1. parte trac.qq. in ti. de poten. genera. & de creatio q.ij.ar.vi.q.iij.art.1.& ij.& iv.*

Reſeruata Deo ſoli.

Creatio hominis Dei eſt.

¶ Vel iam creatum in melius, aut deterius reformare: aut in alteram ſpeciem commutare: *vt ibi dicitur.* Item mortuum ſuſcitare: ita vt verè & naturaliter viuat: ſicut reſuſcitatus fuit Lazarus, qui iam quatriduanus erat. *vt habetur Ioan. xi. cap.* & quando etiam filium illius viduæ dum deferretur ad ſepulturam ex feretro ſuſcitauit & ſurgere iuſſit: *vt habetur Matt xviij.c.*

¶ Item futura ſcire ex vera & perfecta ſcientia ad ſolum Deum pertinet: *vt dicitur Eſa. xij. c.* annunciate nobis quæ futura erunt & videmus quia dij eſtis vos.

¶ Item cæli motum ſiſtere ab eius vnica voluntate dependet, *vt inquit S.Tho. in trac.qq. in prima parte. q.1. art. iij. & vi.*

¶ Item

¶ Item ſecreta cordis humani, quæ in animo ſunt occulta, nec dum ad aliquem actum extrinſecum deuenerunt ſolus Deus eſt ſeruator & verus cognitor: *vt habetur Matth. xxij. c.* vbi Chriſtus optimè cognouit ſecreta cordis Phariſęorum, qui cupiebant ipſum calumniari apud Cæſarem, ex eo quòd vocabat ſe Regem Iudæorum: & propterea interrogarunt ipſum cui nam deberent offerre tributum ipſum vel Cæſari. tunc Ieſus petiit ab eis vt oſtenderent ſibi monetam aliquam ſi habebant: & vnus ipſorum exhibuit numiſma: quòd Ieſus videns interrogauit cuiuſnam eſſet illa imago in numiſmate ſculpta: at illi reſponderunt eſt Cæſaris imago. tunc Ieſus reſtituens illis numiſma dixit: reddite ergo quę ſunt Cæſaris Cæſari, quę ſunt Dei Deo: demonſtrans quòd Deus non quærit theſaurum pecuniarum, ſed corda fidelium & opera charitatis, *de pœnit. diſt. 1. ecce. & c. ſeq. & diſt ij. c. radicata. & c. ſeq. 2. not. in c. à nobis. de ſent. excom. & in c. 1. quia cle. vel vouent.* Et iſta ac his ſimilia nullus Dæmonum nec Angelorum facere aut cognoſcere poteſt, ſed ſolus Deus: *vt dixi. & habetur. ij. q. iv. c. conſuluiſti.*

Phariſæorum calumnia contra Chriſtum.

¶ Quędam verò ſut ſub cognitione & naturali potentia Dæmonis, & que Dæmon ipſe permiſſu diuinæ clementiæ facere poteſt; quia ſibi non reprimit, & hæc multa ſunt, inter quæ eſt tentandi facultas & flectendi pudicos animos ad libidinem & ad alia peccata: *vt habetur in Apocali. ij. c. Ecce miſſus eſt Diabolus aliquos ex vobis in carcerem vt tentemini; vt habeatis tribulationem diebus decem nolite timere &c. S. Aug. lib. x. de ciui. e Di. & S. Thom. in ſecunda ſecundæ diſt xcv. q. ij. in tit. de ſuperſtit. & habetur Gen. iij. & Matt. iv. Marc. 1. Lu. iv.* vbi Diabolus auſus fuit tentare Chriſtum: *& diximus ſuprà eo q. vi.*

¶ Item omnium naturalium & virtutum creatarum cognitio tam ſuperiorum, quàm inferiorum, ex quibus quidem rebus naturalibus inferioribus multa fiunt veneficia, & quibus diuerſę, & quàm plurimæ cauſantur infirmitas in humanis corporibus ſciunt quæ dictas ęgritudines ſic ex accidenti expoſitas contrariis remediis curare, quàm quidem ſcientiam naturalium Dæmones poſſunt homines docere & inſtruere quomodo facere debeant ad ſauciandum ſanandum vt corpora homini: *vt proximè*

proximè diximus ſuprà eo.tit.in 6. quaſt. & alia huiuſmodi quàm plura facere poſſunt eorũ natura & permiſſu Dei. *vt dicit S.Thom.in tra.eiq prima parte. q. 5.de miracul. & & eo.lib.q.16.art.7.de Dæmon.*

¶ Quibus ſic præſuppoſitis nunc diſtingue: aut Sortilegus Malefica ſiue Magus, ſunt de expreſſa profeſſione Diabolica quod eſt quando expreſsè abnegarunt Chriſti fidem, & iterum ſe baptizarunt in nomine Beelzebub: *vt plenè diximus ſupra eo.d.q.ſexta & q.tertia vt habetur in l.hi.qui ſanctam.C.de apoſt.* aut malefici huiuſmodi ſunt tacitæ profeſſionis, quod eſt quando nondum ſe remouerunt penitùs à diuino cultu & à fidei Chriſtianæ religione, nec celebrant expreſſum Dæmonis cultum per ſacrificia diabolica, nihilominus habent quandam tacitam & occultam amicitiam ſeu familiaritatem cum Dæmone & aliis maleficis, propter quam quædam conficiunt ſortilegia & operationes ſuperſtitioſas, quæ non poſſunt abſque Dæmonis ſuffragio & inſtructione compleri ſeu effectum ſortiri: vt ſunt ligaturæ execrabilium remediorum, & incantationes quas faciunt iſtæ mulierculæ vt plurimum cum ſcedulis omnibus, aut aliis mixturis, ſiue ligaturis ſuſpendendis, aut ligandis ad collum maximè quando ſtudent ſanare perſonam maleficiatã: & hoc eſt quod dicit tex.1.*c.nec mir.in princ. in.ver.ad hæc omnia.56.q.5.S.Aug.lib.* 10.*de ciuit.Dei* vbi dicit quòd in iſtis omnibus ars Dæmonum eſt ex quadã peſtifera ſocietate hominũ & angelorum malorũ exorta. Primo caſu dic qualitercunque & quomodocunque fiunt ipſa ſortilegia per illũ qui eſt expreſſę profeſſionis ſẽper dicuntur ſapere hæreſim manifeſtè ſi non reſpectu operis ſaltẽ reſpectu operãtis, qui eſt verè & propriè hæreticus: ex quo relicto Deo proprio creatore adorat Dæmonẽ tanquam vnicum Deũ, & propterea dicitur hæreticus quia contrauenit primo diuinorum præcepto. *Vnũ cole Deum, &c.* Item primo ex articulis Chriſtianæ fidei. *Credo in vnum Deum, &c.* idem dicendum eſt de eo qui non eſt hæreticus tamen in ipſis ſortilegiis fabricandis aſſociat ſibi hæreticum, vel puerum rebaptizat &c. *vt dicit glo.in d.c.accuſatus.§.ſanè de hæc. lib.* 6. Et licet quædam ex his quæ faciunt ſint de his quæ Dæmon facere

Sortilegi ſunt de expreſſa profeſſione diabolica.

Sortilegia profeſſionis expreſſæ ſapiũt manifeſtè hæreſim.

Hæretica reſpectu operantis.

poteſt naturaliter, quæ regulariter non deberent ſapere hæreſim manifeſtè, tamen iſto caſu dici poſſunt hæretica non reſpectu rei, ſed reſpectus operantis, & hoc eſt quod voluit dicere *glo.1.d.c.accuſatus.§.ſanè.* quæ exemplicat plures caſus in quibus ipſa ſortilegia ſapiunt hæreſim manifeſtè, inter quos ponit iſtos ſcilicet quandoq́ ſortilegi ad ipſa ſortilegia conficienda aſſociant ſibi hæreticum aut puerum rebaptizant &c.& quædam alia his ſimilia faciunt. Secundò autem caſu quando hæc fiunt ab his qui ſunt tacitæ profeſſionis: & tunc diſtingue ſecundùm quod fecit Oldra.*in conſi.ccx.quod incipit regularis habet traditio &c.* vbi dicit quòd aut imploratur auxilium Dæmonis ad ea faciendum, aut cognoſcendum, quæ ipſa Dæmon ſua naturali virtute & poteſtate facere poteſt diuina virtute non reprimente, ſicut eſt hominem tentare ad peccandum, aut flectere pudicos animos ad libidinem & ſimilia facere: *vt dictum eſt ſuprà la è in 36.& 6.qu.* & iſto caſu non ſapiunt hæreſim manifeſtè: *vt dicit glo.& no. Arch.Gemin.& cæteri doc.1.d.c. accuſatus. §.ſanè.* idem eſſet ſi eius virtus inuocetur ad reuelandum furta vel alia occulta præſētia vel præterita, vel ad præparandum docendúmque medelas ad ſanandum maleficiatum: iſta licet fieri omnino prohibeantur Dæmonis auxilio de iure canonico: *vt habetur in c.2. de ſorti.vbi copioſè per Panor.& 26. q. vltima. c. admoneant.* tamen non ſapiunt hæreſim manifeſtè: quod patet ex genere pœnæ *vt in d.c.2.de ſortil & per Oldr.in d.conſi.ccx.* Aut imploratur auxilium Dæmonis ad cognoſcendum vel faciendum ea, quæ de ſua natura ſcire aut facere non poteſt: quia ſunt de his quæ pertinent ad ipſum creatorem: *vt ſupra latè diximus:* & tunc ſi quis putat Dæmonem poſſe facere per ſeipſum illa, quæ ad ſolum Deum pertinent eſt hæreticus & pagano deterior. *d.ca.Epiſcopi.§. quiſquis. in fine.& d.c.qui ſine Saluatore.*

Sortilegium cum hoſtia conſecrata an manifeſta ſit hæreſis.

¶ Sed quæro quid ſi aliquis aſſumeret hoſtiam ſacratam in ſortilegiis ipſis, quæ fiunt maximè ad amorem, quibus ſæpius iſta ſacra miſcentur: *vt diximus ſuprà in 2.& 3.q.* an iſta ſapiunt hæreſim manifeſtè, quando in eis nullus hæreticus interuenit: diſtingue, aut illa fiunt ad effectum cognoſcendi animum mulieris vel viri, ſi

amat

amat illum vel illam, qui vel quæ ſortilegia facit: vt ſepius faciunt iſti amantes, qui ſunt de mentes: aut fiunt ad effectum introducendi amorem erga ſortilegum aut ſortilegam in corde illius amatæ perſonæ quæ nullum vel minimum habet amorem. Primo caſu non videtur, quòd ſapiant hæreſim manifeſtè, ex quo in hoc ſortilegio imploratur auxilium illius ſacramenti ad ea quæ ſunt propria diuinæ virtutis. ſcilicet ad reuelandum ſecreta cordis hominum ſecundùm quod concludit Oldr. *in d.conſil.ccx.de quo ſuprà proximè diximus* hæreticum potiùs eſſet ſi pro notitia occultorum prædicatorum quis inuocaret auxilium Dæmonis putans Dæmonem poſſe ipſa reuelare & certa ſcientia,ſecundùm quod dicit idem Oldra.*in d conſi.& diximus ſuprà.* Et ſecundùm hoc nota, multi hodie incidunt in hanc ſpeciem hæreſis, quia plures ſunt ex iſtis amantibus fatuis qui facere ſtudent hæc eorum ſortilegia cum aliis diuerſis rebus, vt ſciant animum amaſiæ ſiue amaſij,an teneat dilectionem ſui: vt hi qui in hac opinione perſiſtunt,firmiter id credentes ſunt hæretici aliàs non. *Caſus de ſortilegiorum hæreſi ad ſecreta,*

¶ Secundo verò caſu, quando fiunt ad effectum calefaciendi cor frigidum: & iſta ſimiliter non videntur quòd ſapiunt hæreſim manifeſtè quoniam inuocatur ſuffragium illius ſacramenti ad diligendum, ſed dilectio in ſe non eſt peccatum imò videtur eſſe meritum apud Deum, vt habetur in diuinis præceptis: *Diliges proximum tuum ſicut teipſum.* & no.Matth. 12.c. & dixit Paul Apo. *ſi omnes virtutes habuero, charitatem autem non habeam nihil ſum.*& not.*in c.firmiſſimè de hæret.*glo. tamen *in d.§. ſanè c.accuſatus.de hæreti.lib 6.* videtur tenere contrarium quòd ſortilegia in quibus interuenit hoſtia conſecrata ſapiunt hæreſim manifeſtè dum ponit plura exempla, in quibus ſortilegia ipſa ſapiũt hæreſim manifeſtè: ponit etiã iſtud de per ſe.quãdo interuenit hoſtia cõſecrata,nec ſpecificè ponit ad quẽ effectũ illa fierẽt:vnde intelligi poteſt ad omnẽ turpẽ effectũ, maximè vbi vertitur materia peccati & ab iſta opinione quã fauorabilis eſt pro fide nõ diſcederẽ:*vt dicit tex.in d.c.accuſat⁹.*maxima enim temeritas eſt illius Chriſtiani,qui in reb⁹ vanis & laſciuis tanti ſacramenti abuſum audet miniſtrare & ad ea quæ ſuprà

in contrarium adducebant reſpondeo, nec ego qud diuina virtus precibus implorata ad reuelandum ea, quæ ſecretiſſima ſunt in corde hominum hoc facere poſſet, quia hæc ſunt ſub eius arbitrio & poteſtate, non autem Dæmouis qui eſt creatura: hoc eſt verum quotioſcunque conſultatio ipſa fieret debito modo: iuxta ritum veri diuini cultus, & Chriſtianæ religionis, & per modum ſacrificiorum quæ in Eccleſia celebrantur per bonos ſacerdotes, non autem iſto modo ſuperſtitioſo & retrogrado, *iuxta no.in c.nihil in ſacrificiis de conſecrat. diſt. 1. & no.in cap.cum marthe. de celebrat. Miſſ. vide d. lo.lec.in ſum.eonf.in tit.de ſortile.q.*19.*q.vlt.* per iſta enim ſortilegia non imploratur auxilium ſacramenti mixti in factura, aut ipſa diuina virtus ad reuelandum iſta: ſed potius Dæmonis ſuffragium, vt illa reuelet per abuſum iſtorum ſacramentorum cui omnia huiuſmodi ſortilegia immolantur per illam amicitiam, quam ipſi malefici habent cum Dæmone ſecundùm pacta inter eos inita *26.q.5.ca. nec mirum.vtr.ad hæc omnia.& lo.lec.in ſum.con. vo. tit.c.2.* & hoc faciunt in opprobrium diuinæ maieſtatis: & ſi qua reſponſa reuolutionis inde ſequantur illa profectò ſunt diabolica & non diuina: ſed iſtum tam turpem abuſum ſacramentorum diabolus inſtruit hominem facere. vt ſub eo ipſe faciliùs adoretur ab homine in dedecus diuinæ bonitatis & hoc modo hominem decipit: vt dicunt canoniſtæ & ſacri Theologi in locis ſuprà *not. in 6. & 7. q.& habetur in d.c.Epiſcopi.* Ad ſecundum dum dicebatur quòd diligere in ſe non eſt peccatum: eſt verum, quando dilectio ipſa eſt in charitate fundata: tunc enim eſt opus meritorium Deo, quia charitas eſt recta voluntas ab omnibus terrenis, ac præſentibus penitùs auerſa iuncta vero Deo inſeparabiliter vnita igne quodam ſpiritus, omnis extraneę corruptionis neſciat nulli vitio mutabilitatis obnoxia, ſupra omnia quæ carnaliter diliguntur excelſa: & in effectu conclude: quòd illa eſt dilectio maxima circa diuina & eccleſiã, vel erga proximũ propter Deum qui reſpicit animæ beatitudinem, non hæc mundana fragilia. *vide tex. præclarum de pœnit. diſt. 2. c. charitas eſt.* vbi plura ſingularia de charitate narrantur: hæc enim eſt illa charitas & dilectio quæ habet meritũ regni cæleſtis,

Abuſus ſacrorum ad faciliorem adorantem inſtruit Dæmon.

leſtis hæc eſt illa de qua locutus fuit Paulus Apoſtolus & Matth. 22. c. & de qua loquitur diuinum præceptum. *& tex. in c. firmiſſimè. & ibi glo.* cæteræ verò dilectiones carnis, quæ terrenæ ſunt po iùs habent annexũ peccatum, quàm meritum reſpectu vltimi effectus, qui eſt carnalis coitus & propterea ille qui putat ſacramentum Eucharistiæ operari ea, quæ ſunt mediatè vel immediatè peccatum eſt in maximo errore: nec caret manifeſtè hæreſis ſuſpicione nihilominus in iſtis ſemper me refero ad communem Theologorum opi. & rectum iudicium ſanctæ Matris Eccleſiæ.

Dilectio terrena annexum habet peccatum.

Oldradus autem in hac materia *in conſil. ſuo 210. quod incipit regularis habet traditio &c.* ſic diſtinguit, dicens, quòd ſortilegia ſimplicia, item pocula amatoria, vel aſſumere hoſtiam non conſecratam, iſta non inducunt hæreſim: *vt in c. 1. de ſorti. & in Rub. eo. tit. l. ſi quis aliquid. § qui abortionis. ff. de pœnit. & c. de homine. de celebra. Miſſ.*

¶ Imagines verò facere ad amorem mulieris prouocandum dicit ipſe quòd magis videtur eſſe ſuperſtitioſum quàm hæreticum. Sed circa hæc duo ſunt conſideranda. Primum eſt modus inuocationis quomodo inuocatur Dæmonis ſuffragium.

¶ Secundum eſt conſiderandum circa rem quæ expetitur.

¶ Primo igitur caſu aut inuocatur auxilium Dæmonis per modum imperij & ſuffragij, aut per modum adorationis & cultus latriæ primo caſu aut imploratur ad tentandum & flectendũ publicos animos mulierum ad libidinem vel his ſimilia, quæ ſunt de propria Dæmonis natura & non ſapiunt hæreſim: *vt habetur in Apocalypſ. 2. c. ecce miſſurus eſt Diabolus ad aliquem ex vobis in carcerem vt tentemini, &c. & habetur Matth. 4. Marc. 1. & Luc 4.* hoc enim eſt proprium Dæmonis tentare hominem ad peccandum: *vt ibi dicitur & diximus ſupra ea. q. in princ.*

Tentatio eſt præcipua Diaboli conditio.

¶ Aut imploratur eius auxilium ad ſciendum futura vel ad aliquid aliud faciendum quod ſoli Deo creatori competit & tunc ſapiunt hæreſim manifeſtè, quia vult attribuere creaturæ quod eſt proprium creatoris: *vt cap. accuſatus. §. ſanè. de hæret. lib. 6. & ibi not. doc.*

¶ Secundo verò caſu principali, quando inuocatio illa fit per modum adorationis & cultus latriæ adorando Diabolũ abſque dubio illud ſapit hæreſim, immò eſt propriè hæreſis adorare diabolum: ſi enim adorare hæreticum eſt, hæreſis non propter perſonam ſed propter vitium, in qua eſt graue peccatum: vt dicit Oldrad. *ibi & Gemin. in. d. c. accuſatus. §. ſanè.* ita & multò fortiùs adorare diabolum eſt opus hæreticũ: quod enim maius & deteſtabilius vitium eſt quàm adorare diabolum? & hîc nõ ponderatur perſona, ſed vitium quod committit in alia adoratione.

¶ Et ideò diligenter eſt aduertendum ad modum & formam, quibus dæmonis ſuffragium inuocatur. quia ſi per modum imperij & gratificationis & petuntur ea quæ diabolus facere poteſt, non ſapiunt hæreſim: ſi verò per modum certæ adorationis tunc ſapiunt hæreſim expreſſè per ea, quæ proximè diximus quæ fuit ſingularis doctrina Oldrad. *in dicto conſilio. ccx.*

¶ Ex qua nota ſingularẽ cautelã in pra. pro aduocatis, vt ſint cauti informando poſitiones vel interrogationes, quòd per modum imperij ſeu gratificationis quis inuocauit auxiliũ dæmonis: & iſto modo euitabitur labes hæreſis: ſi verò ponat, quòd per modum adorationis in veri cultus latriæ, quis incidit propriè in hæreſim, *per ea quæ ſuprà diximus.*

¶ Poſt hæc videndum eſt quid de ſacerdotibus qui cauſa doloris ſpoliant altaria, & celebrant miſſas veſte lugubri in liuorem & odium alicuius inimici, vel celebrant miſſas defunctorum pro ipſis viuentibus, & ſumunt preces vt citiùs moriantur, vel incurrant mortis periculum, nunquid iſta ſapiunt hæreſim manifeſtè: dic quòd non, quod apparet reſpectu pœnæ quæ imponitur pro iſto crimine. 26. *q. 5. quicunque.* & clarius dicetur infrà *eodem. q. ſequent.* vbi tradetur de pœnis iſtorum.

Imagines irreuerenter tractantes an hæretici ſint habendi.

¶ Deinde quæro, quid ſi clerici vel laici crucem aut imaginem Beatæ Mariæ Virginis, ſeu aliorum ſanctorum irreuerenti auſu proiecerint in terram, & ſpinis vel vrticis ſuppoſuerint, aut pedibus forſan calcauerint, an iſta ſapiant hæreſim manifeſtè, vel dicantur propriè opera hæretica: & ſimiliter dicas quòd non, licèt grauiſſimum

ſit

ſit peccatũ in ſe.*c.ſi canonici.§.ff.de offi.ordi.li.vi.* Vlterius quæro, quid ſi Sacerdos celebrat vnam aut plures miſſas ſuper hoſtia, quã nũquã ſacrauit, ſi poſtea cõmunicat ſe cũ illa an incidat in hęreſim, vel dicatur hæreticus ex eo: ſimiliter ſi aliquis acceperit hoſtiã ſuper qua celebratæ fuiſſent vna aut plures miſſæ nõ tamẽ fuit ſacrata. & illã immiſcuerit in ſortilegiis maximè his quæ fiũt ad amorùm, an incidat in hæreſim ſacerdos, qui miſſas illas ſciẽter celebrauit, & ille qui hoſtiam ipſam cõmiſcuit in ſortilegiis: dic quod neuter cõmittit hæreſim: quãuis grauiter peccat vterque. c. de homine de celebra. miſſ. per Oldra. *in d. conſi. iij. col. & diximus verbum* § *ead. q. in prin. & habetur per d. Io. lec. in ſum. conf. eo. q. xij. & xvi.* Hæc omittã eos, qui in ſortilegiis ſuis apponunt imagines, illáſque baptizãt ſub nomine perſonæ maleficiãdæ, vt affigãt in eo vel ea illud accidens, quòd ipſi vel ipſę deſiderant, an iſta ſapiũt hæreſim manifeſtè: dic quòd cõſiderandum eſt ad quem effectum imagines illæ fuerunt fabricatæ, & ad quem effectum tendunt ſortilegia, & ad quid imploratur auxilium Dęmonis, aut ad ea quę facere poteſt virtute ſua naturali, aut ea quæ ſpectant ad creatorem. item ſub quo modo & forma imploratur Dæmonis ſuffragium, aut per modum imperij & gratificationis, vel per modum adorationis & cultus latriæ, *de quibus omnibus diximus ſuprà eadem. q. imò* mõ inſiſto vlteriùs in declaratione. *vi. le. d. Io. lec. in ſum. conf. eo. tit. q. xij.* Quid de his, qui in ipſis ſortilegiis immiſceant reliquias ſãctorum martyr. ſcilicet particulas oſſium, carnis, aut neruorum, capillorum, vnguium, & ſimilium, vel particulas aliquas veſtiũ eorumdẽ, vel Dñi noſtri Ieſu Chriſti, aut Beatæ Virginis Mariæ, ſeu aliorum ſanctorum aut ſanctarum, an ſortilegia ipſa dicantur eſſe hæretica, vel ſapere hæreſim manifeſtè, prę ſuppoſito quòd immixta fuerit in ſortilegio amatorio, vt ſæpius fieri ſolet. dic quòd non ſunt hæretica nec ſapiunt hæreſim manifeſtè quamuis negari non poteſt quòd ſunt valde ſuperſtitioſa, damnanda, quod eſt verum quando fierent ipſa ſortilegia ad flectendum pudicos animos ad libidinem, vel ad alios effectus, qui fieri poſſunt per Dæmonem, & non interuenit cultus adorationis: ſi verò interueniret

Sortilegia cum mixtus reliquiarum ſanctorum an ſaniant hæreſim.

tilegium. 17.q.4.*ſacrilegium. & c ſi quis contumax* §.1.

¶ Nec dum eſt annus elapſus, quòd vidi Romæ caſum iſtum euenire in facto, vbi duæ mulieres impudicæ cum oleo ſancto baptiſmatis & chriſmatis, quo inunxerunt ſibi labia, dicentes quædam turpia verba ad formandum ſortilegium: deinde deoſculabantur viros, à quibus amari cupiebant, aſſerentes quod illud ſortilegium & obſeruantia operabatur maximum effectum, quo ad iniũgendam dilectionem in corde vacuo, nihilominus vidi ambas fuſtigari per vrbem & mitratas in loco quodam publico notiſſimo turpiter dehoneſtari, *ſecundùm quod dicit Panor. in d.c.ij.de ſortileg.* *Oleo ſancto abuſæ ſunt Romæ 2. Striges.*

¶ Idem dicendum eſt de his, qui in huiuſmodi ſortilegiis amatoriis immiſcent aquam benedictam ſumptã ex amphora communi, quæ paret in Eccleſia, candelas benedictas: frondes palmarum: ramos oliuarum benedictarum: ſacros agnuſdei & ſimilia: iſte dicitur potiùs abuſus quidam ſacramentorum, *vt ſuprà proximè diximus:* quàm hæreſis expreſſa. idem dicendum eſt de his qui aliquas reliquias veſtium ſanctorum apoſtolorum martyrum, aut aliorum ſanctorum, vel qui particulam lapidis ſacrati, purificatorij, ſuper quo immolatur hoſtia: item calicis, vel alterius rei benedictæ ſiue ſacratæ commiſcuerint in ipſis ſortilegiis amatoriis, dicuntur abuti ſacramenti huiuſmodi & grauiſſimè peccant, citra tamen hæreſis labem: *vt notatu per d Oldra. in d. conſil. ccx. & Panor. in d.c.ij. de ſortil.* vbi expreſſè dicit, quòd quotieſcunque non interueniunt ea, *de quibus per glo in d.c. accuſatus. §. ſanè.* quamuis inuocentur dæmones, vt promoueant animũ mulieris ad impudicitiam: licèt illud ſit grauiſſimum peccatum in ſe tamen non ſapit hæreſim. quia proprium eſt dæmonis tentare creaturam: *vt habetur Apocalyp. ij. c. & xvi. q. ij. v: ſis. vide. S. Thom. in ſum. ſecunda ſecundæ diſti. 95. ar. iij ver. dicendum in tit. de ſuperſti. & Io. lec. in ſum. in titu. de ſortileg. q. xxv.* ad literam, qui omnes tenent quòd per iſta quis non incidit in hereſim, dũ tamẽ fiant modo prædicto. Quæ omnia prædicta limitanda ſunt pluribus modis: & primò vt non procedãt, quotieſcunque in ipſis ſortilegiis celebrarẽtur ſolẽnia ſacrificia interpoſitis aris,

7 *Pœna ſortilegis imponenda plura præſupponit conſideranda.*

8 *Clericus poteſt, pro ſortilegiis, Eccleſiaſticis beneficiis priuari.*

9 *Sortilegus non excuſatur ſimplicitate vel ignorantia.*

10 *Sortilegia venefica qualiter veniant in foro conſcientiæ punienda.*

11 *Iura multùm adhorrent artem maleficam.*

12 *Pœna ſortilegis imponenda diuerſimodè conſideratur.*

13 *Conuerſantes cum ſortilegis ſunt puniendi.*

14 *Tortura indiſtinctè contra crimen ſacrilegij procedit.*

15 *Sortilegus teſtibus conuictus & pertinax poteſt beſtiis tradi vorãdus.*

16 *Docens ſortilegium & addiſcens æqualiter veniunt puniendi.*

17 *Membri languedinem & incurabilitatem inducẽtes poſſunt ſortilegij pœna condemnari.*

18 *Sortilegium, in bonum finem factum, an ſit puniendum.*

19 *Futura an poſſint impunè prognoſticari.*

20 *Sacerdos, cauſa doloris Eccleſiaſtica immutans infamis eſt habendus.*

21 *Imaginem crucis, vel alterius ſancti, indignè tractans, qua pœna ſit puniendus.*

22 *Sacerdos celebrans, & nihil conſecrans, quâ pœna ſit puniendus.*

23 *Imagines baptiſantes, vt ſortilegium exerceant, qua pœna veniant puniendi.*

24 *Aſtrologi futura prædicentes diuerſimodè veniunt in pœnis imponendis conſiderandi.*

25 *Sortem in Euangeliis quærentes & verba Euangelica in illis immiſcentes qualiter ſint puniendi.*
26 *Verba honeſta an poſſunt licitè verbis inhoneſtis commiſceri.*
27 *Scriptura ligata an poſſint licitè in collo,vel alio loco corporis deportari vt ex hoc aliquid eueniat.*
28 *Diabolo ſacrificantes, vt ad honores perueniant, qua pœna mulctentur.*
29 *Reliquias ſacras, ſubſtantialia ſacrorum Eccleſiæ, cæteras res ab Eccleſia benedictas,ſortilegijs ſuis immiſcentes,hæretici habentur.*
30 *Sortilegia ſanatiua, & nullum præiudicium inducentia,de ciuili non puniuntur.*
31 *Diuinatio per ſomnia an ſit prohibita & punibilis.*

VNDECIMO poſt præmiſſa videndum eſt, quibus pœnis iſti ſortilegi puniuntur, in qua ſimilis diſtinctio de ſuprà repetenda eſt, aut ſapiunt hæreſim manifeſtè: aut non. primo caſu pœnæ ipſorum declaratæ fuerant. ſ. *ti.* 1. *q.* 4. vbi copioſè diximus quibus pœnis puniuntur hæretici. ſecundo verò caſu, quando non ſapiunt hæreſim expreſſam. diſtingue aut ſumus in prima ſpecie ſortilegiorum diuinatiua, aut in ſecunda quæ eſt amatoria: aut in tertia,quæ dicitur malefica, *de quibus aliàs diximus. ſuprà eo. titu. q. ij.*

¶ Primo caſu, aut fiunt ad habendum notitiam futurorum, aut eorum, quæ in corde ſunt hominis: & iſta quia ſapiunt hæreſim manifeſtè *vt ſuprà proximè diximus* puniuntur pœnis hæreticorum *de quibus ſuprà.* idē eſt,ſi in illis commiſcerent hoſtiam ſacratam, aut alia, *de quibus per gl. in d. c. accuſatus. §. ſanè: de hære. lib. 6.* quia tunc ſortilegia ipſa ſaperent hæreſim manifeſtè & hæreticorum pœnis eſſent puniendi,quæ præmiſſa faciunt. *ita dicit. Oldra. in d. conſi. ccx. Panor. in c. ij. extra eo. ti. & diximus,ſuprà proxima q. circa fi.*

Sortilegij pœna in foro conſcientiæ.

¶ Aut fiunt ad habendum notitiam præſentium occultorum,prout ſunt furta,rapinę,incendia, tractatus,

adu

adulteria: homicidia occulta:& his ſimilia facinora:aut eorũ,quę iã facta ſũt de pręterito:ſeu eorũ,quę in lõginquis partibus fiunt & ſimiliũ.quia tunc nõ ſapiunt hæreſim manifeſtè aliis pœnis puniũtur:quia ſi eſt clericus de iure cano. ſiue diuino in foro cõſciẽtiæ ſubiicitur pœnitẽtię.xl.dierũ extra collegiũ Eccleſiæ ſiue cõmunionẽ fidelium,quę imponitur per ſacerdotẽ,qua ſubiiciũtur etiã laici,vt *eſt tex.in.c.1.de ſortileg, & ibi Panor.& alij qua ita declarat.tex.illum*,licet.gl.fi.videatur aliter sẽtire:ſed ipſa loquitur de pœnis iudicialib. imponẽdis à iudice Eccleſiaſtico,in foro cõtentioſo ſecundùm iura,quæ gloſſ.ipſa allegat.*vt* ĩ.*proximè dicã.* Aut ſumus in foro contentioſo iudiciali canonico,poſtquàm delictum innotuit curiæ,& tunc pro eodẽ crimine imponũtur grauiores pœnæ:quia clericus erit ſuſpenſus à diuinis & ab altaris miniſterio per annum & vltra ad arbitrium iudicis,ſecundùm facti qualitatem,aut turpitudinẽ. & perſonarum cõditionem, quo termino elapſo clericus ipſe ſtatim ipſo iure reuertitur ad priſtina ſua. *ita dicit tex.in.c.ij.eo tit.& ibi per do. Abb.quẽ vide & Feli.& alios.* laic° verò regulariter excõmunicatur.*xxvi.q.v.non oportet.* Sed hoc eſt verũ quotieſcunq; ex ſimplicitate & bono zelo clericus peccaſſet ſecundũ terminos *d.c.ij.* aliàs grauiùs punietur:quia deponitur ab omni ordine ſacro & priuatur omnibus beneficiis, & intruditur in monaſterium ad agendum perpetuã pœnitentiã:*vt hab tur.xxvi.q. v.ſi quis epiſc. & ibi gl.idem tenet.Panor.in d.c. ij* Et nota quòd vltra pœnas prædictas poterit iudex Eccleſiaſticus exercere etiã alias pœnas cõtra laïcos huiuſmodi ſortilegia exercentes: quia ſi ſerui ſunt & viles perſonę poterunt mitrari,fuſtigari & aliis ſimilibus modis dehoneſtari: digniores verò poterunt relegari, vel ad perpetuos carceres condemnari, *vt in. c. contra idolorum.xxvi.q. v.* quod eſt verũ & procedũt iſtæ vltimæ pœnæ, quotieſcunque aliàs moniti laïci ab ipſis ſortilegiis noluerint ſe abſtinere, & ſic de his qui pluries inciderunt in crimen. *vide Panor.in d.c.1.de ſortil. in gl.fi.* vbi ſubiungendo dicit, nota quòd licèt iſtud ſit crimen Eccleſiaſticum,tamen non eſt merè Eccleſiaſticum:quia iudex etiam ſæcularis poteſt de hoc crimine cognoſcere,paritérque punire, licèt reos ipſos pœnis grauioribus

Sortilegij pœna contra laïcos.

proſe

proſequatur. De iure autem ciuili punitur pœna capitis tam ille ſortilegus & magus, quàm ille qui conſulit ipſos & ſortilegia ipſa confici mandat. *& iſte eſt tex. in l. nemo. C. de malef. & mat.* Iſti enim diuinatores ſunt multùm Deo abominabiles, & exoſi. ratio eſt, quia volunt ſe facere æquales Deo dum diuinã poteſtatem quæ verſatur in cognitione futurorũ ſibi vſurpare cõtendũt, & eſſe ſimiles Deo: *& dicit do. Ioan. detur. crem. in. c. contra idolorum. xxvi. q. v.* quòd quemadmodum Lucifer & primi noſtri parentes voluerunt eſſe ſimiles Deo in altitudine & pulchritudine: item in cognitione & ſcientia boni & mali: ideò omnes de cœlo deiecti fuerunt, quorum quidam in profundum inferni: quidam verò in hoc variarum calamitatum mundo peruenerunt. ita dicendum eſt de iſtis diuinatoribus, qui in cognitione futurorum volunt eſſe æquales Deo, de Eccleſia Dei, quæ pro cœlo figuratur, omnino expellendi ſunt & à Chriſti fidelibus penitus repellendi.

Sortilegia amatoria vt puniantur.

¶ Aut ſumus in ſecunda ſpecie, quæ dicitur amatoria, & ſi in ea interueniunt ea, quæ narrantur per *glo. in d. c. accuſatus. §. ſanè.* dicendum eſt quòd ſapiunt hæreſim manifeſtè & puniuntur pœnis hæreticorum: *vt. ſ. proximè diximus. idem dicit Abb. in d. c. 1 de ſortil.* aut illa non interueniunt, & non ſapiunt hæreſim & dic aut ſumus in foro conſcientiæ & eadem. xl. dierum pœnitentiæ ſubiiciuntur tã clerici quàm laïci, ſicut alij *de quibus ſ. d. c. 1. de ſorti.* qui tex. loquitur indiſtinctè & generaliter de quibuſcunque perſonis, & de hac etiam ſpecie ſortilegiorum, in qua viget eadem ratio, intelligi poteſt argu. *tex. in. c. ſi quis epiſc. xxvi. v.* vbi loquitur de omni ſpecie: ex quo etiam non datur diuerſa ratio inter caſum & caſum *ar. l. illud. ff. ad leg. aquil. cum ſimilibus*: & ita tenent doc. ibi.

¶ Si verò ſumus in foro iudiciali, de iure canonico, & eiſdem pœnis puniuntur clerici atque laïci tam prima quàm ſecunda vice prout ſ. *proximè diximus in præcedenti ſpecie. xxvi. q. v. c. non op. c. ſi quis epiſcopus. c. aliquanti. c. contra idolorum. & c.* auguriis. quæ omnia iura maximè. *ca. non opus & c. aliquanti.* loquuntur de pluribus

tibus ſpeciebus ſortilegiorũ & de iſta quoque loquũtur.

¶ De iure ciuili ſimiliter eadẽ pœna capitis puniũtur. *d.l.damo.C.eo.tit.* quę omnes ſortilegorũ profeſſiones, ac ſortilegorũ ſpecies cõplectitur: *vide tex. ibi & gl.o.& l.eorum. in princ. eod. ti.* vbi tex. videtur æquiparare quo ad pœnas illos maleficos, qui flectunt pudicos alios ad libidinẽ, & illos qui contra ſalutẽ hominum moliti ſunt. omnes enim ſeueriſſimis pœnis ſunt puniendi quæ non denotãt niſi vltimum ſupplicium: *vt no.glo.in.d.l.eorum.in prin. & l. multi.* Et circa pręmiſſa nota vnum ſingulare, quod dixit Abb.*in.d.c.ij. de ſortil.* quòd pœna imponenda iſtis ſortilegis vel eos cõſulentibus eſt arbitraria poteſtque iudex illã aggrauare, ſeu grauiorẽ aut leuiorem imponere, ſecundũm qualitatem facti, conditionem perſonarũ, & animum delinquẽtis, & ſecundùm ipſas qualitates & accidẽtia pœnas ipſas moderari. *arg.l.hodie.& l.aut facta.ff.de pœ.z.l.quid ergo. §. pœna grauior. ff de his qui no. infra.xxiv.q.1.nõ aſſeramus.* Hoc tamen procedit de iure canonico in foro Eccleſiaſtico. de iure tamen ciuili ſecùs eſt vt ſupra proximè dixi. Et nota etiam aliud, quod dicit Ab.ibi. quòd clericus pro huiuſmodi ſortilegijs, de quib. ibi potuiſſet officiis & beneficiis Eccleſiaſticis priuari. *argu.text.xxvi.q.v.c.aliquãti.* ſed ibi ideò clericus ille fuit dignus miſericordia, vt illa minori ſuſpenſionis pœna puniretur: quia ex ſimplicitate peccauit, & bono zelo pro inueniendis bonis Eccleſiæ fuerant furto ſubtracta :*vt dicitur in.d. c.ij.* aliàs grauius fuiſſet penitùs, quę nota pro limitatione eorum, quæ ſupra dixi.

Sortilegia amatoria vt reliqua damnantur.

¶ Et nota etiam hoc aliud quod in iſtis criminibus non parcitur ſimplicitati, nec ignorantiæ: quia licèt ſortilegia ipſa facta fuerint bono zelo & ad bonum effectum ſcilicet reperiendi res Eccleſiæ furto ſubtractas, nihilominus puniuntur, qui illa conficiunt aut conſulunt facientes. *d.c.ij de ſortil.& ibi Panor.* vbi dicit quòd iſto caſu mitiùs puniuntur, ex quo text. iuncta hac doctrina apparet deciſio illius caſus, an liceat hæc ſortilegia fieri ad ſanandum corpora maleficiata, & ſi quis maleficis remedis & arte prædicta aliquos ſanauerit, an puniatur & qua pœna. *de quibus habetur.xxvi.q.vlti. nõ oporteat*, & dicemus e.q. loco ſuo.

¶ Aut

¶ Aut ſumus in tertia ſpecie principali, quæ dicitur venefica & ſi in ea interueniunt aliqua de his quę narrātur *glo.in.d.c.accuſatus.§.ſanè.*dicendum eſt quòd ſapiunt hæreſim manifeſtè & pœnis hereticorum ſunt puniendi vt aliàs diximus ſuprà:ſi vero ea non interueniunt vel alia his ſimilia:& tunc aliter puniuntur quia aut ſumus in foro conſcientiæ & punitur fabricans:& ille qui conſuluit pœnitētia exilij:xi.dierū extra gremiū Eccleſiæ, & fideliū cōmunionē.*d.c.1.de ſortil.iuncto c.ſi quis epiſc.xxvi. q.v.* & licet tex.*in.d.c.* 1. loqui videatur de alia ſpecie ſcilicet diuinatoria tamen. *c. ſi quis epiſcopus* loquitur generaliter de omnibus, & in fine vna & eadem pœna omnes punit, qua pœna tam clerici quàm laici ſubiiciuntur:quia text. *in. d. c.* 1. loquitur generaliter & indiſtinctè. *l de pretio.ff.de publi. & xxvi.q.v.*& cum hac ſolut. videntur tranſire doc.*in. d. c.* 1. nullam facientes differentiam de aliqua ſpecie ſortilegiorum aut perſonis.

Sortilegia venefica ut ſint punienda in foro conſcientia.

¶ Aut ſumus in foro canonicò contentioſo. & ſic in foro fori,ſi laic⁹ hoc crimine peccauit,prima vice erit excōmunicat⁹& ab Eccleſia remouēd⁹ erit. *xxvi q.v.ſi quis epiſcopus. & c. aliquanti.* ſi verò ſemel monitus adhuc in eodem propoſito perſeuerando iterum commiſit idem delictum, & tunc ſi eſt vilis perſona debet fuſtibus cędi, ſiue fuſtigari publicè per vrbem mittari, & publicè, tāquàm infamis dehoneſtari:digniores verò relegantur in carceribus ſiue ad perpetuos carceres condemnantur. *xxvi q.v.contra idolorum.*

¶ Clerici verò efficiuntur infames & omnibus officiis atque beneficiis Eccleſiaſticis priuantur: & nihilominus ipſi quoque intruduntur in carceribus,aut in monaſterium ad agendum perpetuam pœnitentiam *xxvi.q. v.ſi quis epiſcopus.& c. aliquanti. & ſequen.* in hoc tamen non recederem ab epi.Abb.*de quæ in d.c.ij. de ſortileg:*quòd ſit conſideranda conditio perſonæ qualitas facti & animus delinquentis, & ſecundùm qualitates illas pœnas ipſorum quandoque augere, quandoque verò minuere iuxta ſanum iudicis arbtrium.

Ars malefica ex odio,eſt.

¶ De iure autem ciuili hæc ſortilegia grauius puniuntur:quia iura ipſa multum adhorrent artem maleficam: *vt in toto tit.C.de maleſi.& mathe.*& ideò omnes iſti malefici

le&ci puniũtur vltimo ſupplicio.*l. nemo. l. multi. l. & ſi excepta. & l. eorum in prin. C. de tit.* & ideo lex vocat illos humani generis inimicos ex quo vt plurimũ quærunt innocentum corpora illis veneficiis labefactare. *d. l. multi. & natura humana peregrini .l. ſi. eo. tit.*

Sortilegij pœna diuerſa.

¶ Regulariter igitur puniuntur pœna capitis tam ipſi magiſtri, quàm hi qui illos conſulunt & hæc fieri mandant. *d. l. nemo in fin. & l. multi.* ſi quis verò magiſter ad alterius domũ acceſſerit exercendi maleficij cauſa igne concrematur: is verò qui illum præmiis & ſuaſionibus euocauerit & aſſociauerit omnia eius bona publicantur & in inſulã deportantur. Sed contra hoc eſt *tex. in l. nemo C. eo titu.* vbi dicit, quòd ille qui conſulit & vocat iſtos magiſtros punitur pœna capitis *ſolu gl. in d. l. nemo* refert vtramq; pœnam: ſed non ſoluit contrarium, quidã dixerunt. *quòd in d. l. nullus.* licèt ille magiſter fuerit adductus ad domum alterius cauſa faciendi ſortilegia, ipſa tamen nõ fuerunt facta *in d. l. nemo.* Solu. non placet, quia ſapit diuinationem: quia ſi non apparet, quòd in *d. l.* nulla fuerint facta ſortilegia minùs etiam apparet in *d. l. nemo* quòd facta vel non facta fuerint: niſi diceres quòd ille, qui conſulit interuenit in eis & credit his, quæ fiunt, eſſe vera, propterea grauiùs punitur: vt *d. l. nemo.* is verò qui adducit maleficum ſiue ſortilegum ad domum alterius poteſt eſſe, quòd ſit ignarus puta famulus vel alius, qui non interuenit vel non credit in eis: ideò mitiùs punitur tamen in hoc loco cogita.

Conuerſantes ſortilegis vt ſint puniendi.

¶ Et nota quòd iſtorum amicitiam & conuerſationem, quamuis vetus beniuolentia fuerit, debemus relinquere & eos omnino euitare, qui verò contra fecerint omnibus eorum bonis publicatis in inſulam deportandi ſunt. *d. l. nullus.*

¶ Et nota quòd pro iſto crimine omnes poterunt indiſtinctè torqueri non obſtante quocunque priuilegio dignitatis: quo deſt ſpeciale in iſto crimine: & hoc nota limitationem *ad l. miles. C. de quæſtio. l. decuriones. & l. Diuo Marco. eodem titulo.*

¶ Si quis autem de hoc crimine teſtibus conuictus fuerit & nihilominus obſtinato corde inſtiterit in negando etiam præſentibus teſtibus qui illius detexerunt

facinus, traditur viuus beſtiis vorandus ac dentibus & vngulis lacerandus. ita dicit tex. *in dict.leg.& ſi excepta. in fine.*

Sortilegij doctor & diſcipulus eaſdem pœnas luent.

¶ Et nota etiam quòd eadem pœna capitis punitur ille qui docet artẽ prędictam, & ille qui ipſam addiſcit, *l.eiuſ pa & ibi glo.C.eod titu.* quod videtur eſſe ſpeciale in iſto crimine, in crimine hæreſis eſt contra. *l. quicunque §. eos verò C.de hæret.* vbi minori pœna ſcilicet pecuniaria puniuntur ſcholares: magiſtri verò pœna capitis.

¶ Eadem pœna vltimi ſupplicij puniuntur, qui eiſdem maleficiis inducunt membri languedinem, & virtutem viri aut mulieris generatiuam impediunt, aut lac nutricis deſiccant: vel quouis alio modo ipſa ſortilegia & maleficia conficiunt, ſiue in corpore per cibum vel potum, ſiue extra corpus aliquo ex modis, quibus diximus ſuprà *in 2.& 3.q.*

¶ Sed quæro nunc, quid ſi aliquis ſortilegus ſortilegia exercet ad bonum finem, ſcilicet ad ſanandum ægrotos maleficiatos & ſoluendum aliorum facturas: an hoc licet impunè fieri & videtur dicendum quòd ſic ex quo facto nemini nocent, ſed alicui proſunt, non ſunt ergo digni punitione aliqua. & de hoc eſt tex. *in l.eorum.§ j.C. eo tit.* vbi ille, qui fecit ſortilegia ad incantandum imbres ne noceant ſegetibus vel plantis nulla pœna punitur: & ideo Bart. ibi per illum text. decidit hanc q. dicens quòd non debet qui curat iſtos infirmos maleficiatos, aliqua pœna puniri, hoc tamen eſt verum de iure ciuili: vt ibi: ſecus autem eſt de iure canonico, quia eccleſia ſummopere abhorret iſta remedia ſortilega etiam ſi fiant ad effectum recuperandæ ſanitatis non vult fieri poſſe hac ratione, quia non licet inuocare auxilium Dæmonis etiam pro mille corporum ſanitatibus recuperandis: quia minus malum eſt quòd pereat corpus quàm anima cuius maius eſſet detrimentum: vide text. *in c.admoneant xxvi. q. vij.* & ſi quis hoc facere ipſum præſũpſerit, ſi clericus eſt degradetur & omni officio ac beneficio eccleſiaſtico priuandus erit: laicus autem excommunicandus, pro quo facit etiam tex. *in cap nec mirum.§.ad hæc autem.xxvj.q. v.* vbi omnes iſtæ ligaturæ, & ſuperſtitioſa incantationum remedia ſunt omnino

Sortilegia ſanatiua prohibita.

damna

damnata : quia hæc fieri non poſſunt abſque Dæmonis opera & ſuffragio : & imò dicit Sanctus Auguſtinus *lib.*10.*de ciuit Dei.*:cuius verba relata ſunt in d. c.*nec mirum*. quòd hæc ſunt talia remedia, quæ ars non commendat medicorum, ab eccleſia omnino reprobata, meritò ſunt à Chriſti fidelibus euitanda: vide S.Thom. *in ſecunda ſecunda diſtinct.* 95 *artic.*4. *in ver.dicendum titulo. de ſuperſtit.& Io.lec in ſum.conf.eo.tit.q.*2.*&* 13.

¶ Vltra ea, quæ diximus ſupra, in prima ſpecie diuinatiua addenda ſunt hæc, quid dicendum ſit de aſtrologis & chiromanticis, qui ſecundùm curſum aſtrorum & ſigna cœleſtia futura prognoſticant, an liceat hoc facere, vel ſint puniendi ſicut augures & aruſpices, aut alio modo?

Reſpondeo aut hæc futura prædicunt ex certa ſcientia imponentes futuris contingentibus rebus neceſſitatem quandam quam dicunt cauſari ex motu corporum cœleſtium, & iſto modo ſunt hæretici : & puniuntur vt hæretici : *vt latè diximus ſuprà hac quaſtione in principio & quaſtione præcedenti.*

Ratio eſt quia ſigna illa non ſunt cauſę rerum finales, imponentes neceſſitatem humanis rebus agendis, aut homini: ſed ſunt ſigna quædam inclinatiua, ſiue indicatiua rerum futurarum ſecundùm communiter accidentia per regulas quaſdam, & naturas corporum cœleſtium, quæ multoties fallunt, quibus non ſubijcitur neceſſariò natura humana, quin poſſit illa euitare & vti liberi arbitrij poteſtate : vide Abbatem *in dicto capite ſecundo extra.eo titulo. quaſtione quinta.* aut illa prædicunt demonſtratiuè, præſumptiuè, ſiue inclinatiuè, aſſerentes quòd ex motu corporum cœleſtium tale quid inclinatiuè demonſtratur, ſiue figuratur in actibus hominum inferioribus, & hoc modo non eſt peccatum ex quo nullam imponunt neceſſitatem, ſed inclinationem quandam quam quis liberè euitare poterit, ſi velit vti prudentia, & ſui liberi arbitrij poteſtate, *vt latiùs dicemus infrà & habetur per Abbatem in dicto capite* 2.*eod titulo.*

Sacerdos immutans Eccleſiaſtica cauſa doloris infamis eſt.

¶ Pro faciliori intelligentia præmiſſorum ſubſubiiciam infraſcriptas quæſtiones ſpeciales declarando

pœnas criminis cuiuſque. Et primò quæro quid de ſacerdotibus, qui cauſa doloris ſpoliant aras, aut extinguunt luminaria conſueta, quâ pœnâ puniuntur? dic quòd clericus honore & dignitate priuatur, & ſic efficitur infamis *vt in c. quicunque in primo reſpon. 26. q. 5. & Io. lec. in ſum. con. eo. titul. q. 18.* & hoc niſi ſponte de præmiſſis coram Epiſcopo vel Metropolitano ſe culpabiles detulerint, & de ipſis condignam peregerint pœnitentiam. *d. c. quiſ-unque.* alij ſacerdotes reperiuntur, qui ſumpta veſte lugubri Miſſas defunctorum celebrant pro viuentibus cauſa inimicitiæ, vt is pro quo ſacrificium ipſum offerunt moriatur aut incurrat mortis periculum, quâ pœnâ ſit puniendus: dic iſto caſu, quòd ſacerdotes vel clericus qui ſcienter iſta fecerit à proprij ordinis gradu priuatur & perpetui exilij ergaſtulo vnàcum eo qui ipſum ſacerdotem conſulit, aut præmiſſa fieri ordinauit ſiue mandauit relegatur: *vt eſt tex. in d. c. quicunque in fi. 26. q. 5. & Io. lec. in ſum. con. eo. tit. q. 20.*

Imagines indignè tractans vt ſit puniendus.

§ Deinde quæro, quid de clericis & laicis qui imaginem crucis, aut Beatæ Mariæ Virginis, ſeu aliorum ſanctorum proiecerunt in terram, illáſque vrticis, ſpinis, vel pedibus conculcarunt, qua pœna puniendi ſunt? caſus iſte ponitur per tex. *in c. ſi canonici. §. fi. de offi. ordi. lib. 6.* vbi dicit quòd vltrix ſic procedat dura ſententia contra eos per quam alij id facinus patrare pertimeſcāt. glo. verò declarando tex. primò dicit, quòd erunt priuandi loci ſui dignitate atque honore, niſi celeri ſatisfactione corā metropolitano ſe ſufficienter purgauerint: demũ deuenitur ad aliam pœnam dicens quòd ſtatur arbitrio iudicis concludens in effectu quòd ſit pœna arbitraria pro prima allegat tex. *in d. c. quicunque 29. q. 5. & l. j. ff. de iur. delib.* cum qua glo. tranſit Gem. *ibi.* Archi. autem dicit quòd poterant temporaliter puniri, quòd in vinculis publicis conuincientur. *vt l. j. C. de his qui ad ſtatu. contu. & ff de pœn. l. capitalium. §. qui ad ſtatuas, vel quòd moriantur. vt not. in l. 1. C. ne lice. ſing. ſalua. &c.* hæc vltima pœna infertur de rigore iuris ciuilis: *vt d. l. 1.* aliæ verò ſuperiores inferri poſſunt per iudicem. eccleſiaſticum: vt dicunt *doc. in d. c. ſi canonici. §. fin.*

§ Videndum eſſet etiam, quid de Iudæo qui ſuper

crucem

Crucem dum deferretur publicè per vrbem proiecit immunditias quâ pœnâ puniatur? iſtum caſum decidit Pet. de ancha. *in c. nſu. 15. quod incipit ſpiritualis iudex in prouincia Romandiola.* vbi dicit quòd Iudæus ipſe poterit per vtrumque iudicem caſtigari eccleſiaſticum & laicum: & ſeueris pœnis puniri.

Sacerdotis celebrantis & & nihil conſecrantis pœna.

¶ Quæro quid dicendum ſit de his, qui in ſortilegiis commiſcuerunt hoſtiam non ſacratam, ſuper qua tamen celebrata fuit vna aut plures Miſſæ, qua pœna puniatur ſacerdos qui ſcienter ſuper hoſtia illa celebrauit Miſſas, vel qui celebrando non conſecrat aliquid: ſed capit panem & vinum apud altare ſine ſacramento, & omnes ac ſingulas ceremonias & ſolemnitates fecit apud altare excepta conſecratione, qua pœna puniatur? caſus iſte ponitur *in c. de homin, de celebrat. Miſſ.* vbi tex. nullam ponit pœnam temporalem: ſed credo quòd ſit pœna arbitraria in eo, qui celebrat Miſſam, & ſine conſecratione accipit hoſtiam & vinum quam iudex eccleſiaſticus ſibi iniunget loco pœnitentiæ: is verò qui ſcienter celebrat ſuper hoſtia, aut alia re, cum qua fieri debent ſortilegia, grauius puniendus eſt, ſicut is qui ſortilegia ipſa conficeret: quia paria ſunt aliquid prohibitum facere, vel efficere aliquod neceſſarium antecedens per quod peruenitur ad illud *vt leg. oratio. ff. de ſponſa vide tex. in dict. c. ſi quis Epiſcopus. 26. q. 5.* qui loquitur generaliter de omnibus ſortilegiis. ille enim qui habuit animum delinquendi & deuenit ad actum proximum delictis habetur ac ſi feciſſet & conſummaſſet delictum: non ſolùm de iure canonico. *vt in cap. ſicut dignum de homicid. cum multis ſimilibus:* ſed etiam de iure ciuili. *vt leg. is qui cum telo C. ad leg. corn. de ſic. & leg. 1. §. diuus & ibi Bar. ff. eo. titul. & habetur per Panor in dict. cap. 2. de ſorti'eg. & Io. lec. in ſum. conf. eo titu l. quaſt. 24. & Oldra. 1. d. conſil. 210. in 3. col.* laicus verò excommunicatur & relegatur de iure canonico in foro iudiciali. *cap. aliquanti. xxvj. q. 5.* ſed ſi ſemel monitus iterum ſe immiſceat in prædictis, ſi eſt nobilis intruditur in carcerem: ignobilis fuſtigatur, mitratur, & publicè dehoneſtatur. *d. cap. ſi quis Epiſcopus. cap. aliquanti. c. ſortes. cum aliis ſequen.*

¶ Quid dicendum de his, qui imagines conficiunt

atque baptizant, & cum illis conficiunt ſortilegia. dic aut ſortilegia ipſa fiunt ad aliquem effectum, qui dæmoni non conuenit,ſed ſoli Deo,& ſapiunt hæreſim manifeſtè,*vt ſuprà diximus. q.præcedenti*: & immo puniendi ſunt vt hæretici:*vt ſ. diximus ti.1 q.3.*ſalua tamen doctrina gloſ.*de qua in d.c. accuſatus. §. ſanè de hæreti.lib. 6.*& saluis etiam limitationibus, de quibus infra in fi. dico illos eſſe puniendos eiſdem pœnis quibus alij in ſuperioribus caſibus vide Oldra.*in d. conſi. ccx.* vbi de hoc facit mentionem expreſſam.*& Ioan.lec.in ſum.con.eo.tit.q.xij.*

¶ Idem dicendum eſt de his, qui in ipſis ſortilegiis immiſcent ſacras reliquias ſanctorum martyrum. ſ. ex membris vel oſſibus aut de veſtibus eorundem.*d.c.ſi quis Epiſcopus.& c.aliqnanti.& Panor.in. d.c.ij. & Ioan.lec.in d. tit.in ſum.q.xvi.*

¶ Idem etiam iudicandum eſt de his, qui ſacramenta Eccleſiarum.ſ.oleum ſanctum baptiſmatis,chriſmatis, aut extremæ vnctionis, ſeu aquam fontis baptiſmatis & ſimilia. *d.c. ij. & ibi Abb. & d.c. ſi quis Epiſcopus.cum aliis ſequen.*

¶ Idem quoque cenſendum eſt de his,qui in eiſdem ſortilegiis admiſcent aquã benedictam,candelas benedictas,ſacros agnuſdei, ramos oliuarum aut frondes palmarum & ſimilia.*de quibus habetur per Ioan. lec. in.d. ſum. eo.tit.q.vlti.*

Aſtrologorum futura prædicentium pœna eſt diuerſa

¶ Iuxta prædicta videndum eſt, quid de Aſtrologis, qui futura prædicunt,an puniantur. & qua pœnã:dic aut illa prædicunt ex certa ſcientia,quaſi ſigna illa, per quæ futura coniecturantur,aut cauſæ rerum imponentes futuris rebus neceſſitatem ineſſe, quòd ſic vel ſic erunt, omnino & iſtud eſt hæreticum & puniri debent, vt hæretici:quia futurorũ notitia certa, prout eſt in eſſe rei eſt ſolius Dei,*vt haret.Math.22.c.& 2.q.4. conſuluiſti & 27. q.3.ſciendum.& latè diximus ſ.q.præcedenti*:aut illa prædicunt coniecturaliter, demonſtratiuè ſiue inclinatiuè: & iſto modo non errant nec puniuntur aliquâ pœnâ:quia verum eſt, quòd corpora cœleſtia habent quædam motiua & inclinationes ad corpora inferiora,& operationes humanas,ſecundùm quas multoties ſic fieri contingunt, quamuis euitari poſſunt, & propterea dicitur, quòd illa

ſunt

ſunt ſigna rerum non autem cauſæ rerum. de quibus vide Panormita. *in dicto. c. ſecundo extra eod. titu. 3. colum.*

¶ Quid enim dicendum ſit de his qui ſortes quærunt in Euangeliis, aperiendo librum. & ſortificando in illis. dic quòd prohibitum eſt, & puniuntur qui præmiſſa faciunt, modo quo ſuprà. 27. q. 2. hi qui. Et quia diximus ſuprà, quòd ſunt prohibita remedia ſortilegiorum, quæ fiunt ad ſanandum corpus maleficiatum, de iure canonico, licet de iure ciuili permiſſa ſunt, *vt ſuprà diximus eadem. q.* Quæro nunc quid ſi aliquis in opere ſanatiuo dixit plura verba honeſta, & ſanctas ac deuotas orationes Dei, beatæque virginis Mariæ & aliorum ſanctorum; & illa eadem fecerit dicere per ipſum maleficiatum ad deuotionem Beatæ Virginis Mariæ. aut alicuius Sancti Martyris: nihilominùs poſteà Magiſter ſiue Magiſtra Sortilegiorũ aliqua verba extranea dixerit publicè vel ſecretè: quæ non videntur cõgruere illi operi religioſo, & ſanitatis, an iſta dicantur eſſe ſuperſtitioſa, & punienda. dic quòd ſic, quia quotieſcunque cum rebus, aut verbis religioſis, ſiue Eccleſiaſticis miſcentur aliqua verba extranea & quæ naturaliter non tendunt ad opus illud ſapitatis, nec poſſunt naturaliter talem effectum operari neceſſariò, tunc dicuntur eſſe ſuperſtitioſa, & faciunt totum opus ſuperſtitioſum & damnabile, quod eſt maximè quotieſcunque adiunguntur nomina quædam ignota aut characteres, ſeu aliæ diuerſæ obſeruationes, quas manifeſtum eſt naturaliter efficaciam ad ſanitatem habere non poſſe, illa non fiunt ſine ſuperſtitione & Dæmonis miniſterio: vt dicit. S. Thom. *in ſum. ſecunda ſecundæ. q. xcv. art. 2. ver. dicendum in ti. de ſuperſtit. & Ioan. lec. in. ſum. con. eo. ti. q. 11.* *Superſtitioſa quæ dicantur.*

Et propterea ſunt punienda de iure canonico: quia ſi clericus eſt, qui talia fecit, deponitur: laicus verò excommunicatur, pro prima vice. *xxvi. quæſt. vij. admoneant*: ſed ſi monitus, ſpreta monitione iterum ſe ingeſſerit in eiſdem; ſi eſt nobilis vir & honeſtæ familiæ, incarceratur aut relegatur: ignobilis verò cum vituperio fuſtibus cæditur. *xxvi.*

q.v.c.ſi quis Epiſc.c.aliquanti. c.ſortes & c.ſeq.& per Abb.in d.c.ij.de ſortil. vbi dicit, quòd pœna iſtorum eſt arbitraria & hoc puto verius ſecundùm qualitatem facti, conditionem perſonarum, & animum delinquentis, *arg.l.aut facta.& l.reſpiciendum.§.delinquunt. ff. de pœ.& l.quid ergo. §.pœna grauior.ff.de his qui no.infam.c.ſicut dignum.in prin. de homic.* De iure autem ciuili remedia iſta non puniuntur, dummodo fiant ad bonum finem. *d.l.eorum. ſi. & ibi Bar.C.de male.& Math.& aliàs diximus ſuprà eodem. q.6.*

¶ Idem dicendum eſt de his, qui faciunt ſcedulas, aut breuia, & ligaturas ſuſpendendas, & deferendas ad collum maleficiati, cùm continent aliquid extrinſecum, ſiue extraneum ſignum ſit, character, aut nomen quod naturaliter non tendit ad concluſionem & intellectum aliorum verborum, vel ad opus ſanitatis tunc iudicatur illud eſſe ſuperſtitioſum & punibile: quia fieri non poteſt abſque ſuffragio & inſtructione diaboli: *vt dicunt ſupradicti doc.in locis prædictis & habetur in. c. nec mirum. §.ad hæc omnia &c. 26. q. 5. & per. S. Auguſt.in 21.de ciui. Dei.* & ideò puniuntur his pœnis, quas ſuprà diximus *hac eadem.q.in membris proximè relatis.*

Deus Acharō quid ſignificet.

¶ Quid ſi inter alia verba vel nomina Dei, quæ iſtæ maleficę ſæpius deſcribere faciunt in earum ſcedulis vel breuibus, appoſuerint hoc verbum, *Deus Acharon* an ſit verbum ſuperſtitioſum & diabolicum. dic quòd ſic, quia illud eſt nomen Beelzebub principis dæmoniorum: *vt habetur 4. Regum. 1. c.* dum Elias monitus ab angelo reprehendit Ochoſiam Regem ſub his verbis, *nunquid non eſt vobis Deus in Iſraël, vt eatis ad conſulendum Beelzebub, Deum Acharon, immo de lectulo ſuper quē aſcendiſti, non deſcendes, ſed morte morieris:* quod bene not. quia ſæpius in iſtis ſcedulis & breuibus hoc nomen.ſ. *Deus Acharon* reperies expreſſum. *vide. d. lo.de turr.crem.in.c.contra idolorum.26.q.5.& d.lo.lec.in ſum.con.eod.tit.q.11.& 13.*

¶ Quid dicendum, de his, qui ſacrificant mammoni deo nummorum, vt diuites efficiantur, qua pœna ſunt puniendi: dic, quòd ſi eſt clericus, ſecundùm quorundam opinionem indiſtinctè eſt priuatus ipſo iure omni officio, beneficio, honore, & dignitate, ſiue occultum ſit crimen, ſiue publicum: & ideò neceſſariò indiget diſpenſatione,

tione, ſi vult amplius celebrare: quidam alij dixerunt, quod quando crimen eſt occultum, poſſunt agere pœnitentiam, confitendo peccatum ſuum, & non incurrunt pœnam illam priuationis, & ideò non indigent neceſſariò diſpenſatione: ſi verò crimen eſſet publicum, aut notorium, tunc incurrit irregularitatem & priuationem ipſo iure, & indiget diſpẽſatione: nihilominùs præcedens opinio videtur eſſe magis tuta in foro conſcientiæ, vt quis petat diſpenſationem etiam quando crimen eſſet occultum. *vide. d. lo. lec. in ſum. conf. eo. tit, q. vlti.*

¶ Vbi iſtis æquiparat etiam ſacerdotes, qui in ſortilegiis immiſcent ſacramenta Eccleſiaſtica. ſ. oleum ſanctum chriſmatis, baptiſmi, vel extremæ vnctionis aut aquam fontis baptiſmatis, eiſdem pœnis puniuntur, *de quibus aliàs diximus. ſuprà ea. q.* laici verò de iure canonico prima vice ſunt excommunicati, & ſunt à limine Eccleſiæ repellendi: ſed ſi poſt primam monitionem iterum ſe ingeſſerint, in eiſdem, ſi nobilis eſt condemnatur ad perpetuos carceres: ignobilis verò fuſtigatur publicè cũ maximo dedecore: deinde in exilium condemnatur, *ſecundùm quòd habetur. 26. q. 5. ſi quis Epiſc. c. aliquanti. cum alijs ſeq.* Abb. tamen dixit *in d. c. ij. de ſorti.* quòd iſtorum pœnæ erunt arbitrariæ mitigandæ, alterandæ, neque leuiandæ ſecundùm facti qualitatem aut turpitudinem ſeu ſcandalum, quod inde poſſet oriri aut exortum iam eſſet. Item perſonarum conditionem, & animum delinquentis, ſi aut ex ſimplicitate dicitur lapſus in illud, & ad aliquẽ bonum effectum, *vt habetur in. d. cap. ij. extra eodem. tit.* vel ſi ex propria malitia, animo aliquem decipiendi, & ſimilia, *vt ibi. per. Ab. latius dicitur & diximus ſuprà proximè vide tex. in. c. ſicut dignum. in princ. de homic.*

¶ De iure verò ciuili pro omnibus ſortilegiis huiuſmodi eſt pœna vltimi ſupplicij. *l. nullus. l. eorum. in princip. l. nemo l. multi. & l. ſi excepta. C. eo titul.*

¶ Exceptis ſortilegiis, quæ fiunt ad ſanandum maleficiatum, vel liberandum aliquem ab alia infirmitate, aut incantandum imbres, grandines, & fulgura, ne noceant ſegetibus, arboribus, & plantis, aut animalibus, vel fœtibus eorum: omnia iſta, quæ pro ſunt & non nocent rebus temporalibus, aut perſonis permiſſa ſunt de iure ci-

uili,& nullam pœnam merentur. *vt d. l. eorum.§.fin.& ibi.Bart.C.eo.titu.& aliàs diximus ſuprà.*

¶ Videndum quoque eſſet quid de diuinationibus, quæ fiunt per ſomnia ſecundùm illorum interpretationem, prout habetur in ſomnijs Danielis, & per Dominum Albumaſar *in li. quem fecit de interpreta. ſomnio de quibus latè vide.d.Ioan.lect. in ſum.conf.eo.titu.q. 6.* & quid dicendum ſit de incantationibus ſerpentum, illas videlicet, quæ fiunt contra ſerpentes; vbi dicas, quòd aut in illis præcantationibus imploratur dumtaxat auxilium Dei ſimpliciter cum deuotione abſque aliqua machinatione intrinſeca, & non erunt reprobandæ imò commendandæ: aut illis imploratur diaboli ſuffragium, vt ſortiantur effectum ſiue tacitè, ſiue expreſſè & erunt illicitæ penitùs & damnabiles: ſed qualiter cognoſci poterit an ſint licitæ vel illicitæ, & an & quando in eis imploratur auxilium dæmonis tacitè vel expreſſè, vel ſolius Dei: dic quòd eſt diligenter aduertendum ad verba ipſa, item ad modum, ritum, & ordinem ipſius incantationis: quia ſi in eis inſunt aliqua verba extranea, vel ignota nomina, aut characteres, ſiue verba quædam extranea, quæ non congruũt concluſioni, nec naturæ verborum ſupradictorum, nec poſſunt ſecundùm eorum naturam aliquid operari circa effectum, de quo agitur: tunc opera ipſa dici non poſſunt niſi ſuperſtitioſa & diabolica in quibus diabolus plurimum operatur, & illius ſuffragium ſaltim tacitè inuocatur, *ſecundùm quod concludit. Ioan. loc. in ſum. conf. eo. titu. q. 15. & diximus ſuprà ea. q. in illo arti. de remediis quæ fiunt contra maleficiatum* : & ideò iſto caſu puniendi erunt de iure canonico pœnis ſuprà proximè dictis. De iure verò ciuili nulla pœna erunt puniendi, ex quo dictæ incantationes fiunt vt proſint, ſine hominibus noceant ſerpentes. Verùm, quia in iſtis ſortilegiis, amatoriis maximè & veneficis, quæ dicuntur fieri in corpore, ſępius interueniunt pocula quædam, quæ traduntur potanda perſonæ maleficiandæ, quæ communiter appellari ſolent *pocula amatoria aut venefica*: ex quorum potu, quandoque præter ſpem & intentionem tradentis, mors abſorbentis ſuccedit: quandoque verò non: ideò aliqua de ipſis poculis ſpecialiter videamus.

Opera ſuperſtitioſa.

C A P.

CAP. XII.

SVMMARIVM.

1 Poculum amatorium porrigens & miniſtrans qua ſit pœna mulctandus.

2 Poculum dans amatorium, ſi ex illo mors ſequatur, qualiter punietur.

3 Homicidium, ſine dolo commiſſum, poteſt vltimo ſupplicio puniri.

4 Venenum diuerſimodè conſiderari poteſt.

5 Verbum iſtud venenum medium eſt & promiſcuum.

6 Venena, ſanitatis inducendæ cauſa confecta, vel multum in commodum generantia, non reprobantur à iure.

7 Pœna.l.Corneliæ de ſica.quæ hodie.

8 Impronidè accidentia fato, non culpæ imputantur.

9 Pœnæ quibuſdam circunſtantiis concurrentibus ſunt leuiandæ.

10 Poculum conceptorium miniſtrans, ſi mors ſequatur quâ pœnâ veniat puniendus.

11 Caſuum conformitas iuris conformitatem exigit.

12 Determinabile relatum ad plura determinabilia dicit illa æqualiter determinare.

13 Poculum amatorium dupliciter poteſt conſiderari.

14 Intentio

14 *Intentio corrumpit actum, qui aliter excuſari poterat.*

15 *Venena diuerſimodè in iure conſiderantur.*

16 Poculum ſterilitatis tradens quam pœnam incurrat

DVODECIMO igitur nunc quæro, ſi quis miniſtrauerit vel dederit poculum amatorium mulieri ad flectēdū eius pudicū animū ad libidinem, ſi calefaciendum eius cor ad amandum virum prædictum, vel ècontra quid ſi mulier dederit poculum viro, vt amet ipſam, licèt hoc rarius contingat, quā pœnā puniatur qui poculum ipſum dederit? Reſpondeo quòd de iure ciuili humiliores in metallum damnantur: honeſtiores verò in inſulam dimidia parte bonorum ſuorum confiſcata relegantur: *ita dicit tex. in l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis. ff. de pœn.*

¶ Clerici verò de iure canonico ſunt priuandi. *26. q. 5. c. ſi quis Episc. & per Abba. in d. c. ſecundo de ſortileg.*

¶ Sed quid ſi ex poculi huiuſmodi aſſumptione mors abſorbentis ſuccedat eo quòd forſan malè compoſitum fuerat, & non erat bene temperatum, vel in mala ſoi bentis diſpoſitione ſumptū fuerit, qua pœna punietur qui dederit: & videtur dicēdum, quòd aliqua pœna punietur extra ordinaria relegationis: vel ſimili, ex quo homicidium illud non fuit commiſſum, dolo nec cum propoſito occidendi: idcò non debet puniri pœna vltimi ſupplicij. *l. prima. §. diuus. & l. diuus. ff. ad leg. cor. de ſicar. tamen contrarium dicit tex. in. d. l. ſi quis aliquid d. con. §. qui abortionis.* quòd ſi caſu moriatur, qui vel quæ poculum prædictum abſorbuit, qui tradidit vltimo ſupplicio puniendus eſt, licèt dolo non dederit, ſed bono zelo: & hoc eſt quia res ipſa eſt mali exempli.

Homicidium ſine dolo commiſſum ancapite puniatur.

¶ Ex quo nota caſum ſingularem in quo quis punitur pœna vltimi ſupplicij, pro homicidio commiſſo ſine dolo & intentione aliqua occidendi, cuius contrarium diſponit regula iuris cōmunis *de qua in. d. l. 1. leg. corn. l. & l. diu⁹. & l. j. §. diuus. ff. ad l. cor. de ſic. & l. ii qui cū telo. C. eo. ti.*

quæ

quæ habet, quòd nunquàm infertur pœna mortis pro homicidio cõmiſso ſine dolo & propoſito occidendi imò in caſu prædicto lata culpa non æquiparatur dolo, *vt nota. dicit Bar. in. d. l. in lege cornelia. ff. de ſica.* hic enim nulla ratio neque præſumptio viget cõtra ipſum qui dedit poculum amatorium, ex qua coniecturari poſſit: quòd habuerit animũ occidendi imò in patre nulla offendendi. *d. l. in lege & l. 1. §. diuus ff. eo. ti* Contra prædicta oppo. *de l. 3. §. hoc ad iectio. ff. ad le. cor. de ſic.* vbi videtur eſſe tex. valde contrarius *d. §. qui abortionis.* ibi enim dicitur quòd venenorũ plura ſunt genera ſiue plures ſpecies, quorum quædam dicuntur mala venena, ea ſcilicet quæ facta ſunt hominis necandi cauſa: quædam alia ſunt, quæ dicuntur bona, ſiue non mala venena: & ea ſunt, quæ facta fuerunt ad ſanandum corpus ægrotum item ea, quę fiunt ad concipiendum, & illud quod amatorium appellatur vel aliud quodcunque factum ad alium effectum dũmodo non ad occidendum: & propterea ſubiungit tex. *in ver. adiectio,* quòd adiectio illa mali veneni opportunè poſita fuit in illa lege, quoniam ex illa qualitate mala adiuncta demõſtratur quædam eſſe venena non mala. ergo nomen hoc venenum medium eſt, ſiue promiſcuum; adaptatur ad vtranque partem: reſpectu verò adiunctæ qualitatis, tam illud quod ad ſanandum, quàm illud quod ad occidendum paratum eſt, continet: ſed & id, quod amatorium appellatur, vel quod ad conceptionem traditur, continet omnia iſta, quæ comprehendi poſſunt ſub nomine iſto veneni: ſolum enim in ea lege notatur quod hominis necandi cauſa fit. ergo cætera venena, quæ non ſunt facta hominis necandi cauſa, prout ſunt venena ſanatiua amatoris & ea quæ fiunt ad concipiendum, non continentur ſub lege illa, nec pœna illius legis plectuntur qui illa tradunt. & propterea tex. ibi in fine exemplificat regulam iſtam ponendo caſum cum ſua deciſione: vel quod ex ſenatus conſulto iuſſa eſt relegari mulier, illa, quæ non malo quidem animo, ſed malo exemplo medicamentum ad conceptionem dedit, ex quo ea mulier, quæ illud acceperat, deceſſerit. ex qua deciſione probatur, quòd omnia venena, quę non ſunt facta hominis necandi cauſa, dicuntur non mala venena: & ideò ſi ex illorum

Verbum venenum medium eſt & promiſcuum.

potu

potu quiſquam perierit, qui tradidit nō tenetur pœna illius legis Corneliæ de ſicarijs, quæ hodie eſt pœna capitis, licet olim eſſet perpetua deportatio, & omniū bonorum publicatio *l. 3. §. legis. ff. ad leg. Cor. de ſic. & in. §. item lex Cornelia. inſt. de pub. iud.* licet aliâ minori pœna puniatur ſcilicet relegationis: *vt. d. l. 3. in adiectio. in fi.* ratione prædicta: quia defuit animus occidendi tam in compoſitione, quàm in traditione. pro quo facit tex. *no. in l. 1. §. C. eo. ti. de ſicar.* vbi dicitur, quòd ea, quæ ex improuiſo caſu potiùs, quàm fraude accidunt, fato plerunq; non noxæ ſine culpæ imputátur & per conſequens mitiùs puniūtur: *vt. d. l. 1. §. fi. 2. l. 1. § diuus. ff. eo titu.* vbi, ſi quis in rixa alium cucuma, vel claua percuſſerit: ex quo nō occidendi animo illum percuſſit leuiandā eſſe pœnam huic percuſſori iuriſconſultus conſtituit. idem fit in caſu noſtro & licèt tex. *in. d. l. 3. §. 1. in. deciſione* loquatur de veneno cōceptionis, nō autem amatorio, ratio tamen præcedens, quā dedit iuriſconſultus eſt generalis, cōprehendens omnia illa venena, quæ facta nō fuerūt hominis necandi cauſa, ſed ad alium effectū, prout eſt iſte. xii. Quotieſcunque autem ratio eſt generalis, & indeterminatè poſita in lege comprehendit omnē determinationem, quæ ad illam poteſt adaptari, & vbicunque ſe extēdit ratio, extēditur etiā ipſa lex: & illius diſpoſitio *l. metum aut ē. §. animaduertēdum ff. quòd met. cau. & ibi Bar. in pri. no. l. nomen. § fi ff. de leg. 3.* illa igitur ratio, quæ multùm in ea lege notatur ſcilicet quòd venena facta nō ſint hominis necandi &c. comprehendit generaliter omnia venena, quæ facta ſunt abſque illa qualitate: tria enim venena, *de quib. iuriſconſultus fecit mentionē in. d. l. 3. ill. 1.* expreſſit tanquā exempla regulę. vt ſit ſenſus, quicunq; venenū amatoriū ſanatiuum. vel cōceptionis, ſeu, quodcūq; aliud venenū, nō factum hominis necādi cauſa, cuiquam tradiderit, nō animo occidendi: ex cuius potu ille qui aſſumpſit, periit, qui dedit poculum puniri non debet pœna illius legis Corneliæ: cuius deciſionis rationem duplicem conſiderauī, prima eſt quia lex Cornelia de ſicariis, *vt proximè dixi capite quinto* non comprehendit iſta venena, *de quibus ſuprà in d. l. 3. in prin. & ibi Bar.* ſecunda eſt, quia quotieſcunque mors prouenit ex facto alicuius, abſque animo & propoſito occiden-

Improuiſa accidentia cui imputentur.

Venenorum tres ſpecies.

di

di, nunquam ille punitur pœna illius legis Corneliæ, & ſic pœna mortis, ſed alia mitiori pœna iuxta modum culpæ. *d. l. 1. §. ſi. C. ad le Cor. de ſica.* vbi dicitur, quòd ea, quæ ex improuiſo caſu abſque fraude accidunt, fato potiùs quàm noxæ imputātur: ideo excuſātur à pœna ipſius legis: idem diſponitur *in. d. l. 1. §. diuus & l. diuus. & l. in lege Cornelia. & ibi Barto. ff. eo. titu. idem Bar. in l. abſentem. & in. l. aut facta. ff. de pœn & in. c. ſicut dignum. in prin. & ibi per canoniſtas de homi.*

¶ Cûm itaque in poculo, ſiue veneno conceptionis dolus & animus occidendi omnino defuerit, tam in compoſitione quàm in traditione, videbatur dicendum, quòd nulla pœna puniri deberet: tamen iuriſlator dicit, quòd propter malum exemplum iuſſa eſt relegari ea, quę non quidem malo animo: ſed malo exemplo medicamenta ad conceptionem dedit, ex quibus illa, quæ biberit periit. *Poculum conceptorium mortem afferans quomodo damnetur.*

¶ Hæc autem tria venena ſunt æquiparata primò quo ad cõpoſitionem: quia ſunt facta abſque cauſa hominis necandi: ſecundò quo ad traditionem: quia omnia traduntur abſque animo & propoſito occidendi: quare non eſt dicendum quòd etiam in deciſione, & pœnæ impoſitione ſint ſimiliter æquiparata, cùm factum idem eſſe videtur, & eadem ratio in omnibus militat: *vt ſuprà* dixi: ergo deberet in omnibus eſſe eadem iuris diſpoſitio. *l. illud ff. ad leg. Aqui. l. adigere. §. quamuis. ff. de iur. patro. l. cùm pater. §. dulciſſimis. ff. de leg. 2. l. hac actio. & ibi Bar. ff. de calum. & eſt gloſſ. in clemen. auditor. in ver. Romana. de reſcri. & clemen. 1. in ver. eligatur. de elec.* maximè, quia alia ratio mali exempli: quæ eſt poſita pro ratione decidendi *in. d. §. adiectio. & dicto. §. qui abortionis*: ita militat in vno ſicut in alio caſu. ergo deberet etiam eſſe eadem pœna in vtroque caſu ſtatuta, *de qua in. d. §. adiectio* attenta caſuum conformitate & ęqualitate in facto deberet etiam eſſe conformitas iuris *per ea quæ no. voluit Bartol. in. leg. omnes populi. in. 4. quæſt. principali. ff. de iuſtit. & iure. & Alexand. in. leg. peregre. §. quibus. in. 2. colum. ff. de acquiren. poſſeſſ.* ¶ Pro quo facit etiam regula illa, quòd vnum

vnum determinabile relatum ad plura determinabilia debet illa pariformiter determinare. *l. nam hoc iure. ff. de vul. & pu. & Bar. in l. cēt. in 1.8. colūna in verſi pro alia. con. titu.* ſed ratio compoſitionis traditionis: atque deciſionis vnica videtur eſſe in omnibus hoc eſt, quòd ea, quæ ponitur in vno caſu, militat etiam in alio caſu: ergo deberet eſſe vtriuſque pariformis pœnæ deciſio. *d. l. iam hoc iure. cum aliis prædictis.*

† Quid dicendum in hac ambiguitate? contrarium profectò eſt valde vigens: iſta enim opinio poſſet ſuſtineri per regulas & rationes prædictas, & magis æqua videtur, quàm illa, *de qua in. d. §. qui abortionis*, quæ eſt nimis rigida & contra omnes regulas iuris communis. Bar. enim *in dicto. §. qui abortionis* nihil dicit, ſed remittit ſe ad dictum. §. *adiectio.* vbi monet iſtud contrarium de dicto. §. *qui abortionis.* tamen ſoluit multùm ſimpliciter nec tangit difficultatem poculi amatorij. dicit enim quòd *in dicto. §. adiec.* tex. loquitur in poculo conceptionis: & ſic in re licita, ibi verò *in. §. qui abortionis* tex. loquitur in poculo ipſius abortionis: & ſic de eo, qui incumbebat rei illicitæ & prohibitę: imò traditur diuerſa pœna in vno, quàm in alio. de poculo autem amatorio, & de quo in vtraque lege mentio fit, nullum verbum fecit Bart.

Abortiuum tradens homicida corporalis.

¶ Ego enim poſt aliquas meditationes conſideraui contrarium iſtud ita ſolui poſſe, quòd *in dicto. §. qui abortionis.* vterque habebat animum occidendi, vnus occidendi infantem in vtero matris, & ſic eſt homicida corporalis: *vt. l. pragnantem. & l. Cicero. de pœn.* Alter autem, qui dedit poculum amatorium, ex quo illud dedit cauſa fornicandi & peccandi cum ea, dicitur homicida ſpiritualis. quia illo peccato mortali occidit animam. *de conſe. diſtin. quarta. quaris. de pœn. diſt. 1. noli. & 22. q. v. illic. & c. ſi aliquis. extra de homic.* Ex quo igitur vterque eſt homicida tam in ipſa traditione quàm propoſito: ergo pari pœna puniendi ſunt: ſed iſta ſolutio parum valet, quia non reperio cautum de iure ciuili, quòd pro vno peccato mortali quis incurrat pœnam mortis, ſicut pro homicidio doloſè commiſſo, niſi in caſibus à iure expreſſis.

Amator. tradens homicida ſpiritualis.

¶ Ideò deueniendum eſt ad aliam ſolutionem, & antequàm ad vlteriora procedam ſciendum eſt, quòd in

hac

hac materia poculorum duo ſunt principaliter conſideranda, quæ præcedunt caſum mortis. Primum eſt quòd conſiderari debet compoſitio: ſecundum verò traditio: in compoſitione verò conſideranda eſt cauſa, propter quam venenum ipſum componitur & fit: aut enim fit cauſa occidendi hominem aut non. primo caſu ſit locus pœnę. *d. l. legis Corneliæ de ſica.* ſecundo verò non *vt d. l. 3 in princ. & §. adiectio.* in traditione verò duo alia ſunt conſideranda in cauſa prima & immediata, quæ reſpicit principiũ id eſt principalis intẽtio ipſius tradentis. Item cauſa mediata & finalis, quæ reſpicit finem actus, ad quem tendit animus illius, qui tradidit: ſi enim proxima cauſa & principalis, intentio tradentis, tendebat ad occidendum, nulli dubium eſt, quòd tradens tenetur pœna illius legis Corneliæ de ſicariis: *vt l. 1. §. diuus. & l. 3. in princ. & l. 1. lege corneliæ. ff. eo. tit. etiam quòd mors ſecuta non fuerit. l. in princip. & l. is qui cum telo. C. eo. tit.*

Poculi compoſitio & eius cauſa.

Poculi traditio, qua duabus etiam de cauſis inducitur.

Si verò non habuit animum occidendi, tunc conſideranda eſt illa cauſa remota, & finalis intentio, ſiue vltimus effectus rei, ad quam traduntur ipſa pocula: aut enim traduntur ad bonum & honeſtum finem ſcilicet conceptionis vel ſanitatis & iudicantur bona & honeſta, & tunc quis excuſatur à pœna capitali morte ſecuta: ſed alia minori pœna punitur: *vt d. l. 4 §. adiectio in fin. & ſuprà diximus.*

¶ Aut finalis intentio & vltimus eius effectus tendebat ad turpe & illicitum, ſicut eſt in poculo amatorio cuius effectus eſt libidinis apprehenſio, & illicitus mulieris concubitus *vt aliàs diximus ſupra & habetur. l. eorum in princ. C. de maleſ. & Math.* & iſto caſu non excuſatur propter principalem eius intentionem, ſiue cauſam proximam ſcilicet quòd non habuerit animum occidendi: ſed attenditur magis illa cauſa finalis & vltimus effectus, ad quem venena tendebant: & ideo indubitáter punitur pœna vltimi ſupplicij. *d. l. ſi quis aliquid. §. abortionis.* vbi eſt caſus. *ff. de pœn.* & ratio deciſionis eſt, quia dabat operam rei illicitæ: imò non videtur excuſandus, quia dicitur eſſe in culpa, & ideò tenetur etiam de caſu fortuito, qui præter ſpem & intentionem

Intentio corrumpit actum qui aliter excuſari non poteſt.

inopinatè prouenit: vt eſt caſus. 1. *c. ff. de homic. lib. 6. & facit text. in arg. in c ſicut dignum eo. tit. in anti. l. 5. ſi mulier. ff. quod met. cau. l. qui occidit. §. in hac. ff. ad leg. aquil.* Ex quibus patet quòd illorum trium venenorum, *de quibus in d. l. 3. §. adiectio.* nõ eſt omnimoda ſimilitudo quò ad omnia, ſed ſolùm quo ad primas cauſas reſpectu compoſitionis & traditionis, in eo quod in vtroque deficit animus occidendi, quò ad iſta ſunt ſimilia & æquiparata: ſed quò ad vltimum effectum & cauſam finalem ipſius traditionis ſunt diſſimilia: *vt ſuprà diximus*, quia ea quæ fiunt ad ſanandum & concipiendum habent honeſtum & laudabilẽ finẽ. *l. eorum. §. fi. de malef. & Math. & d. l. 3. in princ. & habetur Gen. 2. c.* ea verò quæ fiunt ad amãdum & flectendum &c. habent turpem & illicitum finẽ, *d. l. eorum in princ. & diximus ſuprà* In iſtis igitur diſconueniunt & ſunt diſſimilia, ideò faciunt diuerſificare, pœnas: quia licèt à principio neuter haberet animum occidendi, tamen vnus dabat operam rei licitę & honeſtę, alter verò dabat operam rei illicitæ, turpi & reprobæ: *vt proximè diximus.* Poſt hæc alio modo conſideraui reſponderi poſſe ad iſtud contrarium quod. *in d. §. qui abortionis.* ideò punitur pœna mortis ille, qui dedit quia venenum illud fuerat compoſitum arte malefica per ſortilegum ſiue maleficum, qui illud Dæmonis inſtructione & ſuffragio interueniente compoſuerat *ſecundùm ea quæ diximus ſuprà in 3. & 6 qq. in §. autem adiectio.* compoſitum fuit arte & ſcientia naturali ſcilicet medicorũ peritia nulla interueniente ſuperſtitione. Ars enim ipſa malefica & mathematica eſt valde reprobata, & vndique damnata & per conſequens omnia opera, quæ ipſi malefici faciunt, ſiue ad amorem ſiue ad occiſionem, vel ægritudinem ſunt damnata, nec minori pœna puniũtur, quàm pœna mortis. *d. l. eorum in prin.* vbi ponitur vterq; caſus, & vnica eſt vtriuſq; deciſio & pœna: ea enim quæ dicuntur *in d. §. qui abortionis* debẽt intelligi & interpretari ſecundũ terminos. *d. l. eorũ in princ.* ideò atrociùs puniuntur ibi, quàm in d. §. *adiectio* propter ſuperſtitionem illius damnatiſſimæ artis, & ſecundũ iſtã declarationem ille tex. *in d. §. qui abortionis* nõ videtur eſſe ita exorbitãs à iure cõmuni imo ſecũdũ ius cõmune regulatur. Ad tex.

Venenorum æquiparatio ſola eſt in compoſitione & traditione.

Poculum tradens morte punitur quod per ſortilegia.

Opera maleficorum damnantur.

autem

autē *in d.§.adiect.* poteſt dupliciter reſpōderi, primò: quia deciſio illius tex. & pœna, *de qua ibi* non adiungitur pro poculo amatorio, ſed conceptionis, quę ſunt diuerſa: quo ad vltimum effectum: *vt ſuprà diximus*: ergo debent diuerſo iure cenſeri. *l. Papinianus exuli. ff. de mino.* ſi aliter enim euenit caſus quàm ipſe opinabatur ſibi imputetur qui dedit poculum amatorium per modum ſuperſtitioſum: quia ex quo a principio dabat operam rei illicitæ: ex hoc enim non caret culpa, ideo tenetur etiam de caſu fortuito *vt in d.c. ſi de homicid. lib.* 6. vbi ſi Dominus mandauit ſeruo, quòd acciperet baculum & percuteret Titium, citra mortem tamen & quòd diligenter caueret, ne ipſum occideret, quia nolebat eum interficere: ſi tamen famulus tam grauiter Titium percuſſerit, quòd ipſum occiderit ille Dominus mandans non excuſatur propterea à pœna homicidij, licet nunquam habuerit animum occidendi illum, & ratio eſt illa *de qua ſuprà proximè pro quo facit tex. in c. ſicut dignum. in princ. extra eo. tit. in antiq. l. ſi mulier. ff quòd met. cau. & l. qui occidit. §. in hac. ff. ad leg. aquil.* venena igitur *de quibus loquitur text. in d. § adiectio.* non fuerunt facta per ſortilegum ſiue maleficium per modum ſuperſtitioſum, ſed arte naturali hominis & peritia medicorum, ſicut fiūt & componūtur venena ſanatiua medicinarū, quod patet quia in vtroque titulo fit mentio de venenis. ſcilicet *in tit. legis Corneliæ de ſicariis. ff. & C. & in tit. de malef. & Math.* ſed in tit. legis Corneliæ fit mentio & tractatur de venenis naturalibus, quæ hominis ingenio, & peritia medicorum fiunt abſque aliqua ſuperſtitione. ſiue Dæmonis inuocatione tacita vel expreſſa, prout eſt venenum ſanatiuum, quod miſcetur in medelis ad ſanandum corpora ægrotantium *d. l. 1. & l. 3. in princip. ff. ad leg. cor. de ſica.* Venena verò *de quibus loquitur* titulus & iura. *C. de malef. & Math.* ſunt illa quæ fiunt per ſortilegos. magos, maleficos, aut Necromanticos & ſimiles, ope & ſuffragio Dæmonis, ad quæ illius inuocatio diuerſis precibus tacitè vel expreſſè ſemper interuenit & habetur: *vt dicit Io. lec. in sū con eo. ti. q. 11. & 11. & l. multi. l. et ſi excepta. C. eo. tit.* Ex hac igitur declaratione colligitur iſta diſtinctio, quòd aut venena, ſiue pocula amatoria fuerunt compoſita per ſortile-

Amatorium & conceptorium poculum differunt.

Veneni diuerſa eſt ratio in iure.

Venena naturalia.

Venena Sortileg. & Malefi.

Venena Maleſica tradens ad mortem pœna mortis tenetur.

gum ſiue maleficum modo ſuperſtitioſo, & per inuocationem Dæmonis tacitam vel expreſſam: & tunc ſi ex illorum potu cauſatur mors potantis, tradens ille punitur pœna vltimi ſupplicij, *de qua in dict. §. qui abortionis*: aut non fuerunt facta per ſortilegum nec eo modo ſuperſtitioſo, ſed humana induſtria aut medicorum peritia, & iſto caſu morte ſecuta non punietur pœna mortis ille, qui tradidit, ſed alia mitiori pœna, *de qua in d.c. 3. §. ad tert.* an aut & quando remedia & pocula ipſa dicuntur eſſe ſuperſtitioſa. & qualiter cognoſcatur, *vide quæ diximus ſupra eo. quæſt. præceden. in materia remediorum quæ fiunt ad ſanandum.*

¶ Cogita tamen ſuper præmiſſis: quia doc. non declarant, & ego hactenùs non reperi magis congruam reſponſionem. Et tenendo iſtam opinionem pro ſolutione dictę oppo. non obſtant ea, quæ ſuperiùs in contrarium adducebantur, & primò quòd illa vnica ratio *de qua in l. 4. in princ. 2. §. 1.* viget pariter in omnibus venenis, quæ non ſunt facta hominis necandi, &c. quia fateor quòd quò ad compoſitionem reſpectu primæ cauſæ & quò ad traditionem reſpectu vnius qualitatis ſcilicet carentiæ animi occidendi æquiparantur omnia iſta: non tamen ſequitur, quòd quò ad alia quæ ſequuntur, & ſic in omnibus dicantur eſſe æquiparata: quia quò ad vltimum effectum ſiue naturalem intentionem ſunt longè diuerſa: *vt latiùs ſuprà diximus*: non mirum igitur ſi ſit diuerſa deciſio in vno quàm in alio: & diuerſæ pœnæ ſtatutæ ſunt. & ex hoc poteſt etiam ſolui aliud quod vnum determinabile relatum &c. quia illud eſt verum & procedit quando illa determinabilia ſunt in omnibus æquiparata, & vnica ratio in omnibus viget æqualiter, ſed quando inter ipſa militat diuerſa ratio, tunc nō poſſunt pariformiter determinari: ſed difformiter ſecūdū quod militat diuerſitas rationis. *l. lucius & ibi doct. ff. de vulg. & pupil & Bart. in l. Titia. §. Titia ff. de leg. ij. Soz. in l. cum auus. in 27. col. ff. de condit. & Damon.*

Venena miniſtrantes morte ſequente & medic. induſtria quam incurrant pœnam.

¶ Non obſtat etiam illud quod dicebatur de malo exemplo quod exprimitur in vtraq; lege: quia tenendo ſecundā ſolutionē dico, quòd in caſu *d. l. in §. adiectio* viget duntaxat illud malum exēplum, *de quo ibi*: intentio tamen

Pocula conſiderationem exempli & intentionis inducunt in traditione.

tamen tradentis & effectus ad quem tendebant pocula erat iuſtus & honeſtus:ſed in caſu *d. §. qui abortionis.* ne dum viget malum exemplum,verùm etiã mala intentio & turpis effectus, propter quem pocula prædicta facta & tradita fuerũt ſcilicet explendæ libidinis per ſtuprũ vel adulterium *vt aliàs ſuprà diximus*:cùm igitur tendant ad diuerſum effectum meritò vt diuerſa inter ſe debeant diuerſo iure cenſeri. *d. l. Papinianus exuli.* & quòd ſimiliter diximus ſuprà. Idem videtur ſentire Bart. *in d.l.3.§.adiectio.1.l. ſolutio ne oppon. quam facit de d.§.qui abortionis:*ſed ſecũdùm vltimam ſolutionem dico quòd non ſolùm dicuntur eſſe diuerſa quò ad iſtum vltimum effectum *de quo ſuprà*: verùm etiam quò ad primas cauſas: & ſic quò ad ipſam compoſitionem, quia illa *de quibus in d.§.adiectio.* fiunt induſtria hominis naturali, & ſecundùm naturalem peritiam medicorum, ſicut alia venena ſanatiua medelarum., *vt alias diximus*:illa verò de quibus *in d.§.qui abortionis* fiũt per modũ ſuperſtitioſum arte diabolica.& per inuocationem Dæmonum tacitam vel expreſſam:*vt aliàs diximus & habetur in ſum. con.per Ioan.lect.eo.titu.q.2.11.& 13.per totum* nec mirum igitur ſi grauiùs puniuntur:quia omnia opera,quæ fiunt arte malefica ſunt plurimùm deteſtanda, & grauiùs punienda.] *vt d. l. nullus & l. nemo. C.de malef. & Math.* Et licèt iſta vltima ſolut. prima facie videatur ſubtilis & concludenter ſoluere nodum inter ipſas duas leges: præcedens tamen ſolut.mihi magis placet, & eſt magis iuridica:& hanc videtur tenere.Bar.*in d.§. adiectio vt ſuprà dixi,*hæc enim vltima in veritate ſapit diuinationem: quia dicere quòd pocula illa *de quibus d. §.qui abortionis* fuerunt facta per ſortilegum ſiue maleficum,diaboli inſtructione, de hoc nullũ verbum fit *in d.l.*nec ex aliquo iudicio vel coniectura hoc deduci poteſt. Præterea video, quòd pocula, quæ fiunt arte magica & traduntur mulieri ad flectendum pudicum animum ad libidinem: licèt mulier ipſa non moriatur ex poculi ſumptione, tamen maleficus, & ille qui ipſum cònſuluit, vel qui ſcienter dedit poculum puniuntur omnes vltimo ſupplicio.*vt l.eorum in princ.l.nemo. & l.multi.C.de malef.& Math.* vbi hæc expreſſè probantur & tamen *in d. §. qui*

Amatoria tradentes cui pœna traduntur.

abortionis: ex traditione illius poculi amatorij, quando mulier, quæ aſſumpſit non moritur, non infertur pœna vltimi ſupplicij: ſed humiliores in metallum damnantur, honeſtiores verò in inſulam relegantur confiſcata dimidia parte omniũ bonorum ſuorum, *vt ibi dicitur*: ergo non eſt dicendum quod illa ſint pocula facta arte magica: ſed naturali, prout ſunt ea *de quibus in dicto. §. adiectio.* ſed ideò diuerſis pœnis puniuntur: quia tendunt ad diuerſum effectum, *vt aliàs ſuprà diximus*: & hoc eſt de mente Bar. *in d. §. adiectio.* ponamus enim quòd quis dedit venenum ſanatiuum ægroto, vt recuperet ſanitatem & liberetur ab illa infirmitate, ex cuius tamen aſſumptione fuit liberatus à vita, quia mortuus eſt: erit ne dicendum quòd talis medicus vel alius qui dedit venenum in medela ſit puniendus poena mortis vel relegationis aut alia ſimili? certè non: imò erit immunis ab omni poena dũmodo non interuenerit dolus aut lata culpa: *vt d. l. 3. §. alio ſenatuſconſulto. ff. de ſica.* quia in iſto veneno defuit dolus & animus occidendi: deficit etiam malum exemplũ & turpitudo finalis intentionis: quia omnia ſunt bona & cum bona intentione facta, immo euadit impunis, ergo ſunt omnino diuerſa quo ad effectum.

Veneni ſanatiui traditio, morte ſecuta, in qua ſit pœna.

¶ Poſtremò, vt me expediam de iſta. q. ſic diſtingue: aut nos loquimur de poculo abortionis ſeu amatorio, tunc aut ex illius aſſumptione ille qui aſſumpſit perijt, aut non: priori caſu ille qui dedit, et ſi dolo non dederit, punitur vltimo ſupplicio propter malum exemplum. Suppleas tu & turpitudinem finalis intentionis: & ita intelligitur tex. *in d. §. qui abortionis*: vbi eſt caſus.

¶ Aut non fuit mors ſecuta & iſto caſu humiliores in metallum perpetuò damnantur: honeſtiores verò propter malum exemplum confiſcata dimidia parte bonorum ſuorum in inſulam perpetuò relegantur, ſecundùm quod dicit tex. cum gloſſ. *in. d. §. qui abortionis.*

¶ Aut nos loquimur in veneno cõceptionis & tũc aut ex illius ſumptione quis periit, & ille qui tradidit punitur poena relegationis, duntaxat propter malum exemplum, ex quo in ipſo tradente erat bona, & iuſta intentio ſua finalis, quæ tendebat ad ſuſcipiendam prolem, quod eſt fauorabile: *vt ſuprà diximus*. Si enim iſta eſt cauſa fauorabilis,

zabilis,in quo igitur conſiſtit iſtud malum exemplum de quo loquitur *tex.in d. §. adiectio . in fi.* Reſpon.quia mulier illa videtur quodammodo voluiſſe violentare naturam & voluiſſe imponere foecunditatem in vtero , in quo Deus & natura impoſuerunt ſterilitatem propter hoc videtur eſſe malum exemplum , quia fuit nimium audax : nam prohibitum eſt velle ſubuertere ordinem naturę. cap. *ſi al quis. de homic. in antiquis.*

Mulier conceptoria ſumens naturā violentat.

¶ Aut non fuit ſecuta mors illius abſorbentis & nulla pœna punitur ex quo caret dolo & culpa , dum modo aliquod ſcandalum ſubſecutum non fuerit. & ita videtur ſentire gl. *in dicto. §. adiectio.* Aut nos loquimur de veneno ſanatiuo,quod fit cauſa ſanitatis, & miſcetur in medelis:& iſto caſu ſiue ſequatur mors abſorbētis,ſiue liberatio ab illa ęgritudine ſiue non : in omnē euentū qui tradidit vel cōpoſuit erit immunis ab omni pœna, dummodo non abſit dolus vel culpa. *d.l 3.§.alio cōtrario ſenſu & ſuprà proximè diximus:* & per hæc ſum expeditus de iſta ardua & nobili quæſtione. Sed antequā ad vlteriora procedā quæro in hac materia,quid ſi aliquis cauſa libidinis aut odij aliquid potandū dederit mulieri , vt parere vel cōcipere nō poſſit,(quod dicitur venenū, ſiue poculū ſterilitatis,quod eſt cōtrariū veneno cōceptionis, *de quo ſ.proximè dixi)* qua pœna ille,qui tradidit,puniatur. Reſpō.quòd de iure canonico quaſi homicida punīēdus erit: ita dicit text.vbi eſt caſus iſte *in. c. ſi aliquis. de homic. ſed* glo.*ibi* dicit quòd debet intelligi de pœna ſpirituali ſcilicet excōmunicationis,quæ infertur tā in clericū quā in laicū:nō tamē,clericus propter hoc efficitur irregularis, ac ſi verū hominē viuentē occidiſſet, niſi probaretur infātē animatū & viuētē occidiſſe:*vide gl.in.d.c.ſi aliquis.& ibi Abb.* Si verò loquimur de iure ciuili fit eadē diſtinctio: aut infans in vtero matris adhuc nullus erat homo:quia adhuc formatus nō fuerat nec animat⁹,& tradēs poculū punitur pœna extraordinaria.ſiue relegationis.*d.§.qui abortionis l.diuus.ff de extraordi.cri.& l.cicero.§.fi.ff.de pœn.*aut erat iā animat⁹& viuēs,& punitur de homicidio:quia hominē dicitur occidiſſe:*vt.l.1.ff.ad leg.pōp.de paricid. & meliùs in l.pen.C.ad le.cor.de ſic.& l.1.in prin ff.eo.tit.& per gl. in. d.l.diuus ff.de extraord.crim.& j. latiùs dicam in ſequ.q.*

Pocula citrā mortem & ſcandalum abſcorpta non puniuntur.

Venenum ſanatiuum pœna immunitatem inducit.

Poculum ſterilitatis miniſtrans & porrigens quā pœnam incurrat.

Sterilitatis pocula tradens cui pœnæ ſubdatur.

CAP. XIII.

SVMMARIVM.

1 *Poculum abortionis tradens mulieri pregnanti qualiter puniatur.*

2 *Mulier, ſcienter poculum abortionum ſumens, quam pœnam incurrat.*

3 *Abortiuum procurans dupliciter poteſt conſiderari.*

4 *Anima hominis dicitur in ſanguine conſiſtere.*

5 *Infans intra quod tempus dicatur in vtero formatus.*

6 *Infans in vtero dicitur virtute planetarum formari & vegetari.*

7 *Infans ſeptem menſium poteſt viuere & octo non: & quare.*

8 *Mulier pregnans ſeptem menſium accipiens poculum abortionis tenetur vt matricida.*

9 *Poculum abortionis dans mulieri ſeptem menſium pregnanti tenetur lege Cornelia de ſica.*

10 *Poculum abortionis, à muliere pregnante ſumptum, diuerſimodè poteſt conſiderari, & ſecundùm diuerſitatem conſiderationis inſpici.*

11 *Poculum abortionis tradens, ex quo ſequatur mors, tenetur pœna mortis, ſiue dolo fecerit ſiue non.*

12 *Abortiuum procurans foetus nondum animati quâ poenâ teneatur.*

13 *Poculum abortionis miniſtrantes & componentes aquè puniuntur.*

DEC

DECIMOTERTIO proſequendo materiam poculorum quæro, quid ſi aliquis miniſtrauerit poculum mulieri prægnanti ad effectum vt faceret abortiuum, quod poſteà effectualiter ſubſecutum fuerit, quâ pœnâ puniatur. nec putes.q. iſtam eſſe eandem de qua in. d. §.*qui abortionis*, quia ibi non fit mentio de abortu ſecuto, vel de infante occiſo, ſed diſponitur ibi:quando poculum ipſum nocuit matri. Ad propoſitum igitur reſpond. quòd in hac q repetenda eſt diſtinctio illa, quam ſuprà proximè *in fine præcedentis.q.* dedimus: quòd, aut infans in vtero matris erat iam animatus & viuens,aut non. primo caſu, qui dedit poculum nulli dubium eſt, quòd ſecuto aborſu tenetur de homicidio. *l.penult.C.ad leg.Cor de ſica.l.1.in princ.ff.eo.ti.l.cicero.in prin.ff.de pœn.& not.per gl.in l.diuus.ff de extraordi.crimin.gloſſ.eſt in.c.ſi aliquis.de homic. & ij.q.4. c.conſuluiſti*: quia iſto caſu dicitur occidiſſe hominem & ſumus propriè in terminis legis Corneliæ de ſicariis *c.quinto vt.l.3.in princ.ff.eo.tit.*&iſta dicuntur eſſe mala venena,quæ facta ſunt hominis necandi cauſa. *d. l. 3.in princ.* Secundo verò caſu, quando partus ſiue infans nondum erat animatus, neque formatus ſecuto aborſu, non tenetur de ſicariis: ſed alia pœna extraordinaria relegationis vel ſimili ad arbitrium iudicis, ſecūdùm qualitatẽ facti & perſonarum conditionem. *d. l. diuus. & l. cicero. fin.& l pregnantem ff. de pœn & l.ſi mulierem viſceribus. ff. ad leg. Corn de ſicar.*

Aborſus infātis animati aut inanimati.

Mala venena hominis necādi cauſa.

¶ Mulier autem, quæ ſcienter poculum ipſum aſſūpſit vt faceret abortiuum, ſi inde ſit ſecutus aborſus & infans iam animatus & completus erat, tenetur pœna legis Pompeię de paricidis: quia eſt matricida: *vt l.1.in ver.mater.ff.ad leg.Pompe.de parit.& ibi Bar & Bar.in d l. diuus.idem tenet.*quòd ſi mulier, ipſa adhuc pregnans recepta pecunia partum ſuum abegerit,tenetur pœna capitis indiſtinctè, ſiue partus erat iam animatus ſiue non:& hoc propter turpitudinem illam receptionis pecuniarum.quia dicitur aſſaſſinium:*vt.l.cicero.in princ ff.de pœn. vide Bar.in d.l.diuus.*

¶ Sed quia fit illa diſtinctio, quòd aut partus erat animatus aut non:in materia abortionis quæro, quanto

Abortiuum procurantis duplex eſt diſtinctio.

tempore partus ſiue infans in vtero matris dicitur eſſe animatus à die conceptionis. Reſpond. cum primùm formatus fuerit infans & completus corpore, tunc anima ingreditur in ipſo corpore quæ infunditur à Deo: illo tunc cùm corpus reperitur formatum. *xxxij. q. ij. quod vero. & c. moyſes.* non enim conuenit quòd anima priùs infundatur in corpore illo, antequam habeat perfectam formam in omnibus partibus & membris ſuis. quia non eſt conueniens quòd habitare debeat in corpore ſicco, hoc eſt rudi & informi: debet enim habere ſedem ſiue domum ſuam perfectam, in qua habitare poſſit: *vt dicit gloſ. in. d. c. quod vero. & c. moyſes.* quæ glo. *in ver. ſicco*: dicit quòd ſecundùm quorundam opinionem anima dicitur habitare in ſanguine, & propterea dicit quòd Normandi, Anglici, & Poloni fortiter bibunt ne contingat animam habitare in ſicco.

¶ Rurſus quæritur, quo tempore, vel intra quantum tempus infans dicitur eſſe formatus in vtero matris. glo. *in. d. l. diuus.* videtur tenere quòd in quadraginta diebus. Barto. *ibi.* dicit hoc eſſe verum in maſculo: in fœmina verò poſt. lx. dies. demum hoc declarandum reliquit naturalibus: dominus autem Conciliat. *in ſuis differentiis. Phyſic. differ. xlix.* dicit quòd trigeſimo aut. xxxv. die ad plus partus ſiue infans in vtero matris dicitur eſſe formatus.

Infans in vtero virtute planetarum formatur & vegetatur.

¶ Deinde ponit notabilem & pulchram doctrinam circa partus genituram, formationem, & augmentum, & de illius ortu. Dicit enim quòd vnuſquiſque infans à principio ſuæ creationis, dum primò incipit generari vſque ad diem ſui ortus recipit fomentum & influentiam ab omnibus ſeptem planetis, quorum vnuſquiſque ſingulo menſe ſucceſſiuè ſui ſyderis gratiam naturaliter operatur in ipſo infãte, in vtero matris iacente, ſecundùm quã paulatim infans recipit augmentum, ita quòd deuenit ad perfectionem ſuam & venit in lucẽ. Primo enim menſe regnat Saturnus, qui eſt frigidus & ſiccus, inimicus vitæ humanæ quæ conſiſtit in calido & humido, *vt per glo. prædictam in. d. c. quod verò & c. moyſes.* iſtius planetæ ſeu ſyderis natura eſt ſperma viri de recenti effluxum in ventre matris, quòd adhuc liquidum eſt, vna cum ſpermate mulieris in ſimul coagulare & inſpiſſare: ita quòd poſſit

Planetæ dominantes infantiin vtero.

Saturnus 1. menſe infantẽ coagulat & inſpiſſat.

recipere formã, & adeò fortiter illud perſtringit coagulando, quòd reducit illud tanquam in maſſam paſtæ: quo ſic in vnum coagulato fit paulatim extenſio & formatur primò caput, deinde alia membra, adeo quòd. xxx. die cõpleto communiter infans ſolet habere formam ſuam perfectam.

¶ Secundo menſe venit Iuppiter, qui eſt calidus amicus vitæ humanæ & inimicus mortis, & infantem ipſum, quem formatum reperit, extendit & auget: quos verò inuenit nondum eſſe bene formatos, illorum formas complet mirabili gratia & fortuna: quod euenire ſolet quandoque propter debilitatem matris: & hinc eſt, quòd mulieres iſtæ communiter ſolent ſecundo menſe ſentire in fantem in vtero commoueri. *Iupiter. 2. mẽſe infantem extendit.*

¶ Tertio menſe Mars ſuccedit, qui eſt calidus & ſiccus vt ignis, & iſte ſimiliter fert opem augmento partus: illas humiditates, quas reperit ex reſiduis ſyderis Iouis, de ſiccat, & incumbit augmento pueri. *Mars 3. mẽſe augmẽto incumbit.*

¶ Quartò deinde menſe venit Venus, quæ frigida & humida vtraque, & ipſa ſimiliter temperat ſuperfluas caliditates ignitas præcedentis ſyderis. *Venus 4. mẽſe.*

¶ Quintò ſuccedit Mercurius. *Mercurius. 5.*

¶ Sextò Sol.

¶ Septimò Luna & vnumquodque ſydus procedit proportionabiliter ſecundùm eius naturam in augmentum ipſius infantis. completo igitur ſeptimo menſe curſus iſte ſydereus reuertitur iterũ ad primum quod eſt Saturnus, qui regnat & operatur octauo menſe. Deinde ad Iouem qui venit nono menſe: poſteà Martem qui decimo: & ſic de ſingulis ſucceſſiuè. Et hinc eſt quòd infans qui naſcitur ſeptimo menſe viuit ſo, quia naſcitur ſub ſydere lunæ, vitæ humanæ compatibili: & quia tunc infans dicitur eſſe perfectus. ex quo participauit de natura & qualitatibus omnium ſeptem ſyderum, ſiue planetarum, ſi naſcitur illo ſeptimo menſe, dum Luna dominatur, viuit: & quamplures reperiuntur qui nati ſunt ſeptimo menſe & viuunt: ſi verò octauo menſe veniret in lucem, perrarò vel nunquam viuit, ratio eſt, quia venit ſub ſydere Saturni maligno: & multum contrario vitæ hominis, ex quo, *vt dixi*, eſt frigidus & ſiccus, habet conformitatem cum *Sol. 6. menſe. Luna 7. Saturnus. 8. Iupp. 9.*

cum morte: illi igitur, qui ſub iſto ſydere veniunt in lucem, adeò grauiter vulnerantur & premuntur, iſtius ſyderis malignitate, & frigiditate, quòd neceſſe eſt vt pereant. Hi verò, qui nono menſe veniunt in lucẽ, prout maior pars venit, omnes communiter viuunt & creſcunt, ex quo ſub Ioue, ceteris benigniore ſydere, & humanæ vitæ conſeruatore, oriuntur: de quo magis quã de aliis natura lętatur: hæc licèt ſint aliquantulum extra materiam noſtram. tamen quia ſunt delectabilis intelligentiæ ſaltem pro iunioribus hîc inſerere placuit.

¶ Redeamus nunc ad materiam noſtram, qua quærebamus, quanto tempore infans in vtero matris dicitur eſſe formatus: & concludendum eſt ſecundùm opinionem dicti doc. quòd communiter. xxx. & quandoque xxxv. die ad plus à die ipſius conceptionis, quidam alij dixerunt quòd maſculus poſt. xl fœmina verò poſt. lxxx. dies habet perfectam formam. ita dicit glo. *v. diſtin. in prin. in ver. xl.* quam refert & ſequitur Abb. *in c. ſi aliquis. in fi. de homic.* tamen de iure ciuili non eſt diſcedendum ab opinione gl. *in. d. l diuus.* quæ eſt communiter approbata: Si igitur poſt dictum tempus mulier acceperit poculum abortionis ſcienter tenetur vt matricida, & legis Pompeiæ de paricidis pœnâ punienda eſt. *vt. d. l.* 1. §. *mater. ff. ad. leg. Pom. de paric.*

¶ Si autem alius ſcienter dederit poculum prædictũ, quòd ipſa mulier ignoranter accepit, ille qui tradidit punitur pœna legis Corneliæ de ſicariis: *vt l.* 1. *in princ. & l.* 3. *ff. eodem. tit. de ſica.*

Abortiuum à pregnante ſumptum multimodè attenditur.

¶ Si verò poculum prædictum aſſumptum fuerit ante tempus prædictum. ſ. antequam puerperium eſſet formatũ in vtero: & tunc aut mulier accepit pecuniam pro bibendo poculum, vt faceret abortiuum: & iſto caſu mulier ſemper punitur pœna capitis, ſiue infans erat iam formatus, ſiue non. *d. l. cicero. in princi. & ibi. Bar. & idem Bar. in. d. l. diuus. ff. de extraor. crimin.* Si verò mulier pecuniam non accepit, non punitur pœna mortis: quando ante tempus formationis & vitæ ipſius infantis aſſumpſit poculũ: ſed aliâ pœnâ extraordinaria relegationis *d. l. diuus. & ibi glo. & Bar. in. l. pregnantem. & l. cicero.* §. *fin. ff. de pœn. & l. ſi mulierem viſceribus. ff. ad l. Cor. de ſica.* quod verũ eſt

Pœna abortiui à pregnante ſumpti in iure ciuili.

de iure ciuili per iura prædicta.

¶ De iure autem canonico infertur, pœna ſpiritualis ſcilicet excommunicationis quocunque tempore fuerint data dicta pocula, etiam ſi eſſent data mulieri, nihil adhuc habenti in vtero, ad effectum ne conciperet, eadem pœna puniuntur velut homicidæ. *c. ſi aliquis. de homic. in antiq. & diximus ſuprà prox. q. in fin.* Prædicta omnia tamen procedunt, quando fuit ſecutus effectus, quòd mulier fecit abortiuum partum: ſed quid ſi non obſtante poculo mulier peperit filium viuentem, & qui durauit in vita: an qui dedit poculum, vel ipſa mulier puniatur, & qua pęna: vide do. And. Barb. *in conſi. 23. in 2. vol.* vbi dicit quòd non debet puniri pęna mortis, ex quo non fuit ſecutus effectus: quia hodie in maleficiis potiùs ſpectatur euentus, quàm ſolus animus delinquentis ſine effectu: nihilominus nõ euadet impunis ille qui ſciẽter tradidit vel quæ ſcienter aſſumpſit, quia poterit relegari *per ea quæ habentur in l. ſi quis aliquid. §. qui abortionis ff. de pœni.* Quandoque verò ex poculo huiuſmodi ſumpto mulier ipſa periit: & tunc ille, qui tradit, punitur pœna vltimi ſupplicij, licèt non dederit dolosè contra ipſum quia res mali exempli eſt, & iſte propriè caſus *in d. § qui abortionis in fi.* Quid ſi aliquis dederit poculũ amatorium mulieri pregnanti, vt flecteret eius animum ad amandum ipſum tradentem, ex quo poculo mulier ipſa periit, qua poena puniatur tradẽs: dic quòd eadem poena vltimi ſupplicij, quamuis animum occidendi nõ habuerit, & dolo non fecerit: *vt d. §. qui abortionis.* qui decidit vtrúmque caſum in terminis, hæc tamen quæ ſuprà diximus procedunt de iure ciuili & inter laicos. De iure autem canonico vltra ea, *quæ diximus* ſ clariùs hic diſtingue, quòd aut loquimur de iure antiquo ſecundùm legem Moyſis: aut de iure nouo ſecundùm conſtitutiones Pontificum Primo caſu ſi infans iam formatus & animatus erat, quòd qualiter & quanto tempore dicatur eſſe formatus & animatus, *diximus ſuprà ea. q.* tunc det animam pro anima, & ſic punitur poena mortis qui dedit poculum abortionis quo necauit infantem: *vt in c. Moyſes. 32. q. 2. in prin.* aut partus nondum erat completus in forma, nec animatus; & tradens poculum huiuſmodi

Abortiui ſumpti ex iure canonico pœna ſpiritualis.

Abortiuo non obſtante ſi mulier peperit viuentem quis & quæ pœna teneatur.

Abortiuum tradens ex quo ſequatur mors, eadem mortis pœna tenetur.

Amatorium pregnanti propinans ad amorem, ex quo mortua ſit quæ pœna mulctetur.

huiuſmodi mulctatur pecunia arbitrio iudicis. *d. c. Moyſes.* Ratio eſt, quia non poteſt dici examinatum illud quod caret anima, quam non habet adhuc.

¶ Secundo verò caſu, quando loquimur de iure Pontificio. aut loquimur de pœna irregularitatis vel degradationis, & iſta non infertur niſi clericus effectualiter hominem viuentem occiderit, vel quòd ſit natus, vel adhuc in vtero matris, non refert *& in. c. 1. & c. ſicut dignum. §. 1. de homic. & per glo. in. d. c. Moyſes. c ſi aliquis in glo. eo. tit. & glo. in c. conſuluiſti. ij. qu. iv.* idem ſequitur Panor. *in. d. c. ſi aliquis.* aut loquimur de pœna excommunicationis, & iſta infertur pro quocunque abortiuo ſecuto, ſiue puerperium erat animatum ſiue non, & iura ipſa appellant iſtud homicidium: ſed antequàm infans ſit plenè formatus & animatus non poteſt dici propriè homicidium: quia non poteſt corpus exanimari quod adhuc caret anima: *vt ſuprà proximè diximus.* iſto caſu igitur impropriè dicitur homicidium: *vide tex. in dicto. c. ſi aliquis. & ibi do. Abb.* imò hac pœna punitur, etiamſi aliquis libidine aut odio daret mulieri, quæ nondum concepit, venenata pocula ſterilitatis ad hoc ne coëundo concipere poſſit. *vt. d. c. ſi aliquis:* vbi eſt caſus valde nota. quòd non ſolùm quis tenetur de homicidio pro abortiuo iam facto: ſed pro fiendo, vel pro impedimento præſtito ad concipiendum.

Abortiuum componentes & miniſtrantes aquè puniuntur.

¶ Et nota etiam hoc vnum in tota materia poculorum, quòd non ſolùm punitur qui ſcienter tradidit poculum, verùm etiam ille qui ſcienter fecit & compoſuit: ita expreſsè not. Panor. *in. d. c. ſi aliquis. in princi. & not. in l. 1. in princ. & l. iij. in princ ff. ad leg. Cor. de ſica.* hoc idem ſeruatur in quibuſcunque aliis ſortilegiis. *vt not. Arch. xxvi. q. v. quicunque. & 1. diſt. ſi quis viduam. xxxiij. q vlt. peſſimam. ff. ad legē iul. maie. & l. 1. & ff. de iniur. l. item apud labeonem. §. adduxiſſe.*

C A P.

CAP. XIV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos celebrans, ſi prætendens ſortilegium faciat preces inhoneſtas & indebitas, quam pœnam incurrat.*

2 *Sacerdos celebrans contra viuentem, vt citiùs moriatur, infamis efficitur.*

3 *Sacerdos ſimplex aut ignorans, an pro ſacramentorum abuſu ſit potius, quàm expertus excuſandus.*

Sacerdos miſſas celebrans ad effectum in ſortilegij quæ pœna teneatur.

1. DEcimò quartò vltra ea, quæ diximus ſuprà *in.* 11. *q.* videndum eſt quid de ſacerdoribus, qui ſuper rebus prophanis, & aptis ad faciendum ſortilegia, & ad illum duntaxat effectum oblatis vnam aut plures miſſas ſcienter celebrant, adhibitis nefariis & inhoneſtis precibus, & verbis ſuperſtitioſis, quibus pœnis puniuntur. Res vero ſuper quibus ſolent miſſas ipſas celebrare ſunt vt plurimùm iſtæ, panis crudus ſine paſta, aut coctus vt placenta, item calamita, quandoque cutis indumenti pueri naſcentis quàm appellant *pelliculam virginem*, & alia his ſimilia, ſimplicia, aut mixta, impoſita ſuper altari illis modis, de quibus ſuprà diximus *in* 3. *q.* pro iſto facinore: dic quòd de iure canonum clericus omnino deponitur: *vt in c. ſi quis epiſcopus.26.quæſt.* 5. ſi enim pro ſola celebratione miſsæ defunctorum dicta pro viuentibus vt citiùs moriantur, aut periculum mortis incurrant, ſacerdos perpetuo priuatur officio, beneficio, ordine, gradu atque dignitate, in perpetui exilij ergaſtulo, vnà cū cōſulente, vel id fieri procurāte, relegatur. *vt in c. quicunq.26.q.5.dix.& 5.11.q.ver.pro faciliori*, quāto magis deberet

Sacerdos celebrans contra viuentem vt mortem acceleret infamia notatur.

deberet iſte ſacerdos deponi, & relegari qui in miſſarum ſuarum celebratione illa prophana & immunda turpiter commiſcuit; illáque vel Deo, aut potiùs dæmoni vouere turpibus & ſuperſtitioſis precibus non veretur, certè non video cur minori pœna puniri poſſit: maximè quando ſcienter iſta patrauit. *d.c. quicunque. in ij. parte circa finem. pro quo facit in arg. tex. de conſe. diſt. ij. cùm omne crimen. in fin.* vbi grauiter punitur clericus depoſitione, qui abutitur ordine ſacramenti, licèt id non faciat ad effectum ſortilegiandi, aut per modum ſuperſtitioſum, *vt latiùs infrà dicam.*

Sacerdotis ſimplicitas aut ignorantia in ſacramentorum abuſu excuſationis loco ſint.

¶ Quidam verò dixerunt, quòd pro huiuſmodi facinore ſit pœna arbitraria iuxta doctrinam do. Abb. *in d. c. ij. extra eo. titulo.* hoc tamen tolerari poſſet quotieſcunque factum non eſſet valde turpe, vel perſona ſacerdotis eſſet adeò ſimplex, & debilis ingenij, quòd de facili quis cognoſcere poſſet, quòd bona fide ductus fuerit circumuentus putans benefacere & non peccare: *vt in d. c. ij. & eſt tex. & ibi. Bar. in l. ſi adulterium cum inceſtu. in verſi. idem pollioni ff. ad leg. iul. de adul.*

CAP. XV.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos abutens debito modo & ordine ſacrificandi quam poenam incurrat.*

DECIMOQVINTO quæro, quid de ſacerdotibus, qui abutuntur debito modo & ordine ſacrificandi: vt quia non ponunt vinum cum aqua ſimul in calice: ſed vinum tantùm, aquam ſolam, vel botrum vuarum comprimunt in calice, aut panniculum muſto intinctum & diu conſeruatum aqua ablauant, & illam lauaturam ponunt in calice loco vini aqua commixti, aut panem ſacramenti intinctum in vino calicis ſacrato tradunt laicis pro communione ſiue Euchariſtiæ ſacramento: quibus pœnis puniuntur: omnia iſta narrantur in tex. *in. c. cùm omne crimen. de conſe. diſt. ij.*

& con

& concluditur, in fine quòd ſacerdos pro iſto facinore debet priuari ad tempus omni ordine, & gradu arbitrio iudicis, & tādiu ſic priuatus exiſtere, donec iudici viſum fuerit illum congruam pœnitentiam peregiſſe, vt poſteà purgatus ad omnia ſua priſtina reſtituatur, *vt ibi dicitur.*

CAP. XVI.

SVMMARIVM.

1 *Vaſa ſacra Eccleſiaſtica, vel res Eccleſiæ benedictas polluens, & in vſum prophanum illas conuertens, qua pœna ſit puniendus.*

2 *Præsbyter vel diaconus rebus abutens ſacris vel ſacratis qualiter puniantur.*

3 *Præsbyter vel clericus admiſcens res ſacras ſortilegiis omni dignitate priuantur.*

4 *Rebus ſacris vel benedictis abutens habetur vt ſacrilegus.*

DECIMOSEXTO quæro, qua pœna punitur ſacerdos vel laïcus, qui vaſa Eccleſiaſtica ſacrata vel veſtes ſacras aut benedictas (vt eſt altaris palla, calix, patena, purificatorium; tabernaculum ſacramenti Euchariſtiæ, aut aliquarum reliquiarum, item lapidem ſacratum, totū aut partem, ſiue corporale, manipulum, ſtolam, camiſiam, platenam: item vela quæ ſunt in ſanctuario, aut iuxta imaginem crucis, aut Beatæ Mariæ virginis & alia his ſimilia acceperit, & ad prophanos vſus irreuerenter conuerterit, aut damnabiliùs in ſortilegijs commiſcuerit. *Res ſacras polluens & prophanans qua pœna teneatur.* Dic quòd primo caſu, quando quis abutitur illis in prophanis domeſticis vſibus circa ſortilegia, de iure antiquo ſecundùm legem Moyſis vltione diuina percutiebantur, & ſæpius morte, & totius ſtatus ſubuerſione, ſi erant reges vel alij principes, *vt habetur Daniel. 5.* Vbi rex Balthaſſar filius Nabuchodonoſor poſtquā cœpit ex-

ga Deum & res ſacras irreuerenter ſe habere, & quòd ſacrata vel benedicta vaſa aurea & argentea ex ſacro templo Domini in Hieruſalem abſtulerat, & cum illis ipſe rex Balthaſſar vnà cum principibus & primatibus ſuis, vxoribus, atque concubinis in conuiuiis ſuis vinum biberant, iratus eſt valde Deus de tanta eorum inſolentia: & primò monuit regem Balthaſſarem quodam præconio literarum miraculoſè ſcriptarum in albo pariete aulæ regiæ, quas nemo ſapientum ipſius regis Balthaſſaris, ſed ſolus Daniel interpretatus eſt, & comminatus fuit futurum malum iudicium contra ipſum, adeò vt illa nocte ipſe Rex Balthaſſar ab inimicis ſuis interfectus eſt, & regnum ſuum ad extraneas manus deuenit. *vide in.d.c.Daniel.de quo ſit mentio de conſe. diſt.1.c. veſtimenta & c.in ſancta.* vnde concludi poteſt, quòd de iure antiquo pro huiuſmodi rapina& abuſu ſit pœna mortis & bonorum ſuorum publicatio aut mala ſucceſſio.

¶ De iure verò Pontificio Diaconus pro iſto crimine tribus annis & ſex menſibus excommunicatus exiſtit, & ab altaris miniſterio omnino ſuſpenſus habetur.

Presbyteri pœna in abuſu ſacrorum.

¶ Presbyter verò decem annis & ſex menſibus remanet excommunicatus, *& habetur de conſe. diſt. 1.c.nemo per ignorantiam.*

¶ Si verò bona prædicta ipſi immiſcuerunt in ſortilegiis, aut aliis tradiderunt vt immiſcerent, grauiùs puniuntur: quia clericus debet deponi, & omnibus ſuis officiis, atque beneficiis, ordine, gradu, & dignitate priuari, & in perpetuum carcerem intrudi, aut in exilium perpetuũ mitti. *vt d.c.ſi quis Epiſcopus. & c.quicunque.in fi.xxvi.q.v.* vel dic ſecundùm Abb. *in. d.c.ij.extra eo.tit.* quòd erit pœna arbitraria, ſecundùm arbitrium iudicis moderanda, attenta qualitate facti, & perſonarum conditione, *vt aliàs diximus ſuprà eod.* per dicta iura, quæ ampliùs non refero vt capiam breuitatem.

Rebus ſacris abutẽtes etiã pœna ſacrilegij tenetur.

¶ Et nota vnum in tota materia ſortilegiorum, quòd ille, qui abutitur rebus ſacris vel benedictis & Eccleſiaſticis ſemel dedicatis, non ſolùm tenetur pœnis, *de quibus.* ſ. verùm etiam tenetur pœna ſacrilegij, quia in veritate per ſimilem contrectationem rerum ſacrarum committitur

titur ſacrilegium, *vt habetur.xvij.q.iiij.ſacrilegium.& c.ſi quis contumax.§ 1. & domi.Ioan.lect in ſum. in titulo. de ſacri.q.iij. & Sanctus Thom.in ſecunda ſecundæ.q.xcix.artic.iij. verſic.dicendum.* & de pœna ipſorum: vide in dict. c. *ſi quis contumax.* imo dicit Archi. *in.c felicis.de pen.lib.vi.in prin.* quòd ſacrilegium committit quilibet de ordinibus clericorum, qui ariolos, incantatores, aruſpices, & ſimiles conſulunt, vel ſimilia fecit, intelligens in effectu quòd omnis ſortilegus poteſt dici ſacrilegus, & de ſacrilegio puniri: vide tamen quæ latiùs dicam infra *tit ſequen.q.1.* Et nota etiam quòd pro iſto crimine ſubtractionis vaſorum ſacrorum de Eccleſia imponuntur grauiores pœnæ, *de quibus habetur.xij.q.ij. de viro. vide ibi.*

Sortilegus dici poteſt ſacrilegus.

CAP. XVII.

SVMMARIVM.

1 *Sacerdos preces nefandas in ſua celebratione faciens qualiter puniatur.*

2 *Exemplum ſacerdotis Hiſpani, preces prophanas in ſuis ſacrificiis offerre conſueti.*

3 *Votum inhoneſtum Deo exhibens quam pœnam incurrat.*

1 DECIMOSEPTIMO quæro quid de his ſacerdotibus, qui in miſſarum ſuarum celebrationibus huiuſmodi aliquas preces nefandas & turpes abſque alicuius rei immixtione protulerint, illa aut Deo aut dæmoni vouendo, non abſque magna ſuperſtitione dicauerint, quæro qua pœna puniantur: & vt faciliùs res iſta apprehendi poſſit ſubdam exemplũ prout habui ſemel in facto Romæ. Quidamvir Hiſpanus clericus in ſacris beneficiatus & decretorum doc.

Pœna ſacerdotis preces inhoneſtas celebrationi immiſcentis.

doc. ætatis annorum xlv. vel circa captus erat amore quarundam monialium iuuenum, quæ erant plurimùm formâ venuſtæ, quas iſte ſæpius ad monaſterium viſitabat & blandis verbis atque muneribus multories blandiebatur eis: adeò quòd propter illarum pulchritudinem & venerabilem venuſtatem ille Hiſpanus paulatim cæpit ardeſcere, & frequentiùs illarum monaſterij limina viſitare. & in tam magnam deuenit inſaniã & cæcitatem, quòd die noctéque tam in ſomnis quàm in vigilia nil aliud niſi illarum amplexus & concubitus meditabatur, corde, verbo, geſtis, aut ſignis. Et in tam graui dementiâ adductus fuit, quòd aſſerebat expreſſè, ex quo ipſe erat clericus eſſe ſponſum Eccleſiæ & moniales illas ſimiliter eſſe ſponſas Eccleſiæ: nam quia dicebantur eſſe ſponſæ Chriſti, qui repręſentatur per Eccleſiam, concludebat quòd ſponſi & ſponſæ ſpirituales, hoc eſt ſacerdotes & moniales poterant adinuicem carnaliter copulari ſine peccato: & quod ita Deus pręordinauerat putans ſummum bonum in ſolo coïtu conſiſtere, & quod turpius eſt, ipſe ſæpius hoc prædicabat illis iuuenculis: adeò quòd ipſæ cæperunt illum euitare: vnde ipſe clericus poſteà deuenit in maiorem inſaniam. quia quotidie cùm eſſet literatus componebat aliquas orationes & preces nefarias, quibus orabat Deum & alios ſanctos, vt pręſtarent ſibi robur maximum in renibus, in lumbis verò calorem talem quo poſſet facillimè in magna abundantia luxuriari, & coïtum carnis ſæpiſſime complere: & quia illarum monialium quædam vocabatur Cecilia, altera Vrſula, alia verò Magdalena & Clara. in ipſis ſuis orationibus, quas quotidie de nouo formabat ſummis precibus deprecabatur virgines illas ſanctas & beatas poſt Dei inuocationem, vt ex dono gratiæ ſpecialis in mentibus & cordibus ipſarum monialium hanc meditationem & firmam opinionem infunderent: ita quòd ipſæ moniales ſimiliter putarent & crederent nullum aliud magis meritorium opus Deo fieri poſſe, quàm coïre, & carnaliter commiſceri, creſcere & multiplicare, nulla adhibita perſonarum diſtinctione, ſit ſacra vel prophana: ſit coniugata vel ſoluta: ſit conſanguinea vel extranea, & ſimilia: & quod ex coïtu huiuſmodi putarent votum caſtitatis nulla

Summum bonum qui ponebat in coïtu.

nullatenùs infringi poſſe: ſed magis hoc Deo placere quàm holocauſtum ſiue ſacrificium: & vltra hoc quòd ardentiùs illarum corda incaleſceret ad amandum & vehementer diligendum virum ipſum ſacerdotem, qui erat ſponſus Eccleſiæ & eius vota carnalia firmiter maxima cum humilitate adimplere, eiuſque mandatis vt veri patris parere, aſſerens quòd illo modo conſummandum erat matrimonium ſpirituale inter religioſos viros & mulieres quemadmodum matrimonium carnale conſũmatur per veram vtriuſque coniugum carnalem copulam: *vt in c. continebatur. primo reſponſo. de deſpon. impub. & in c. tua nos. de ſponſa.*

Matrimonij ſpiritualis cõſummatio.

¶ Quas quidem ſchedulas ipſe clericus portabat quotidie ad quoddam monaſterium, vbi morabantur quidam boni & puriſſimi ſacerdotes mendicantes, qui potiùs ſimplicitate & bonitate quàm doctrina religionem ſuam profitebantur, & die qualibet ad Eccleſiam illius monaſterij accedebat ad miſſam, & ſingulis diebus vnam ex ipſis ſchedulis dabat ſacerdoti; & dabat etiam iulium vnum pro eleemoſyna, ad hoc, vt in celebratione miſſæ, ſcilicet in momento preces illas Deo & ſanctis virginibus prædictis offerret cum deuotione, orando Deum & ſanctas virgines prædictas, vt pia vota ipſius orantis exaudirent, & hoc modo decepit vnum vel duos ex ſimplicioribus & rudioribus illorum monachorum, & interim ipſe quoque intereſſe miſſæ & totidem eaſdémque preces ipſe cum deuotione recitabat, & proſequendo vlteriùs in hac ſua ſuperſtitione quotidie nouas orationes componens deuenit tandem ad manus cuiuſdam monachi, qui erat cæteris magis doctus atque expertus, qui ſumpta ſchedula duplicata vnà cum eleemoſyna acceſſit ad altare & perlegens quæ intus erant verba valde obſtupuit, & ne miſſæ ſacrificium perturbaret dimiſit ſchedulam illam in angulo altaris, & proſecutus fuit miſſam: demùm eâ completâ ipſe monachus multùm reprehendit ipſum clericum Hiſpanum, dicens, quòd verba illa erant valde turpia & ſuperſtitioſa, nec merebantur per aliquem ſacerdotem in tanto miſſæ myſterio memorari: at ille ſubriſit deridens monachi illius ſimplicitatem & ignorantiam, cæpitque ſecum vel di-

Schedula ſacerdotis alteri data vt offerat Deo in celebratione.

ſputare, quia argutus erat & quaſdam interpretationes diuinæ ſcripturæ longè erroneas attribuens, adeò quòd non tranſibat abſque ſcrupulo & labe hæreticæ prauitatis, *vt aliàs diximus ſuprà tit. 1. q. 1. & 2.* Videns itaque monachus ille ipſum clericum tam graui errore apprehenſum, ſumptis pluribus ex illis ſuis ſchedulis, quas adinuenit, de præmiſſis omnibus conſulit quondam Reuerendiſsimum Dominum Vicarium Papæ: cuius tunc ego auditor aderam, mihiq; ille mandauit vt rem hanc cognoſcerem, & ipſum clericum pro modo culpæ corriperem: qui ſtatim incarceratus & examinatus omnia ad vnguē confeſſus eſt, immò à principio inſtabat pertinax in illa ſua erronea opinione, volens defendere falſas quaſdam & nouas interpretationes, quas diuinæ ſcripturæ attribuerat, qui quàm primum vidit me præparari ad declarandum illum hæreticum, & pœnis hæreticorum ſubijciendum niſi errorem ipſum reuocaret: incontinenti omnia reuocauit, & errorem ſuum ſolenniter abiurauit: adeò quòd pro hæreſis ſuſpicione meruit veniam, & reuocauit omnes illas ſuas interpretationes, quas dederat diuinæ ſcripturæ & reliquas omnes inſanias ſuas, quas ſuprà narrauimus: nihilominus, vt cautiùs in futurum procederet, de mandato Summi Domini noſtri Papæ fuit relegatus ab vrbe ad certum quoddam tempus tantùm.

Sacer[illegible] hæreſis & ſuperſtitio damnatur & pœna traditur.

¶ Ad propoſitum nunc quæſtionis noſtræ redeundo, quæro, ſi reperiatur aliquis ſacerdos, qui ſcienter preces huiuſmodi aut ſimiles, quæ non tendunt ad verum diuinum cultum & ſalutem animæ, ſed potiùs vertuntur in peccatum in rem damnabilem, in miſſæ ſolenni ſacrificio celebrauerit: ſeu alio quouis modo vouerit aut obtulerit, qua pœna puniatur? Dic quòd iſto caſu putarem eſſe priuandum omni ordine, in gradu, officijs atque beneficijs Eccleſiaſticis, in etiam relegandum eſſe tam ipſum ſacerdotem quàm illum, qui ipſum conſulit in præmiſſa fieri mandat. *argu. eorum quæ habentur in dicto c. quicunque. in fin. xxvi. q. v.* vbi ſi ſacerdos pro viuentibus celebrat miſſam defunctorum, vt illi, pro quibus miſſa celebratur, citiùs moriantur aut mortis periculum incurrant, ſacerdos ipſe punitur pœnis prædictis: & nihilominùs

Sacerdos miſſam defuncti, ad mortem viuētis, celebrans quæ ſit pœna puniendus.

nùs ibi non apparet de aliqua ſuperſtitioſa oratione aut ceremonijs, ſed ſolùm de turpi celebrantis animo ac intentione, quantò magis in caſu noſtro ob oculos poſito iſte deberet hac pœna, & verò multò atrociori, puniri, qui preces iſtas obſcœnas diuino cultui admodum contrarias, & quæ omnes tendunt ad peccatum & totius Chriſtianæ fidei læſionem, & Eccleſiæ Catholicæ detrimentum, dum quærit per ſacrificium miſſæ præbere materiam peccandi & malè faciendi, per quam & eius holocauſtum ſolent peccata dimitti. *de conſecratione diſtin.2. cùm omne crimen & eadem diſtinctione. nihil in ſacrificiis. & diximus ſuprà titulo primo.q ſecunda. in principio.* nihilominus iſto caſu non diſcederem ab opinione Abbatis.*de qua in dicto ca.ſecundo.extra eodem titulo*: ſcilicet quòd pœnæ huiuſmodi ſint aggrauandæ vel minuendæ iuxta qualitatem facti, aut turpitudinem, ſiue ſcandalum, quod inde exoritur, & perſonarum conditionem, in quibus omnibus plurimùm vertitur arbitrium iudicis: ponamus enim quòd eſſet aliquis ſimplex humilis ſacerdos, idiota, qui ſit aliàs bonæ conditionis & famæ, & puræ conſcientiæ, qui ad preces & mandata alicuius magni Principis, Baronis, aut viri magnæ conditionis ſimiles preces emiſerit: erit ne dicendum quòd ſit puniendus ille, ſicut alius verſutus, malitioſus, & qui in iſtis turpitudinibus delectatur? certè non: & proptereà bene & ſanctè diſpoſuit textus *in cap. ſicut dignum in principio. de homicid. & in l. reſpiciendum. & l.aut facta.ff.de pœn. & l.quid ergo. & ibi Bart.ff.de his qui notantur infa. & Bar.Bal. & alij in l.prima. §.diuus. & in.l.diuus. & l.in lege Cornelia. ff.ad legem Corneliam de ſicarijs*, vbi dicunt, quòd in omnibus criminibus attenditur principaliter animus & intentio delinquentis, an ex ſimplicitate quadam vel ignorantia, aut dolo & malitia inductus fuerit ad peccandum, taléque facinus perpetrandum, vt his diligenter & cautè attentis decernatur, & fiat variatio pœnæ, pro quo bene facit textus, & quod ibi not.gl.& Panormitanus *in dicto capi.ſecundo.extra eodem titulo.*

Pœnarum grauitas vnde imponatur facinoroſis.

In criminibus attenditur animus & intentio delinquentis.

¶ Præterea ponamus, quòd aliquis perſuadet ſacerdoti quòd voueat, offerat pro eo preces quaſdam in miſſa, quæ expreſſè non apparebant nec cognoſcebantur, ſaltem per virum rudem & inexpertum, quòd eſſent ſuperſtitioſa: vt quia in ipſis apparebant à principio verba quædam honeſta & religioſa: deinde verò ſuperſtitioſa & diabolica, ſed erant per nomina quædam adeò ignota ipſi ſacerdoti, quòd putabat omnia eſſe bona, & nullam in ſe habere ſuperſtitionem: iſto caſu ſimiliter putarem dictum ſacerdotem eſſe longè mitiùs puniendum, *per ea quæ ſuprà diximus & dicto capi. ij. & ibi glo. extrà eodem titulo.*

Laus Deo, beatæque ac glorioſæ Virgini Mariæ Gratiæ immortales.

FINIS.

INDEX
ALPHABETICVS
RERVM VERBORVM
ac ſententiarum memorabilium, quæ in hac ſecundi Tomi parte altera continentur.

A

ABACVC trãſlatus ab Angelo. 335
Abiuratio Dæmonis cuiuſdam. 158
Aborſus infantis animati aut inanimati. 491
Abortiui à prægnãte ſumpti pœna in iure ciuili. 494. eiuſdem pœna ſpiritualis ex iure canonico. 495
Ab ortiuo non obſtante ſi mulier peperit viuentem quis & qua pœna teneatur. ibidem
Abortiuum à prægnante ſumptum multimodè artenditur. 494
Abortiuum tradens ex quo mors ſequatur eadem mortis pœna tenetur. 495
Abortiuum tradens homicida eſt corporalis. 482
Abortiuum procurantis duplex eſt diſtinctio. 491
Aborriuum componentes & miniſtrantes æquè puniuntur. 496
Abraham primus Dei martyr. 37. è fornace ſaluus euaſit. ibidem, mandatum à Deo. 38
Abuſus diuinarum appellationum. 77. rerum ſanctarum in artibus magicis. 259. ſacrorum ad facilioren adorationem inſtruit Dæmon. 452
Acetum cur Chriſtus non biberit. 105

Acheronta mouere. 21
Aduentus Christi testes. 48
Ægritudines omnes à Dæmone. 151
Ægyptij imaginibus vſi in neceſſitatibus. 151
Aërimantia quid & vnde. 352
Alexander Magnus nomen Dei adorauit. 51
Amatorium tradens poculum homicida eſt. 482. & conceptorium poculum differunt. 485
Amatorium tradens qua pœna puniatur. 487. prægnanti propinans ad amorem, ex quo mortua ſit, qua pœna mulctetur. 495
Amici duo viuentes & mortui. 88
Amor parentum in crudelitatem verſus. 40
Angeli cur à ſacerdotio arceantur. 104. qualiter dicantur comedere. 208. præſentia & præterita norunt. 388. habitant in ſiccis corporibus. 418. ſtellæ dicti ſunt. 17 è quibus ordinibus deiecti. 17. hominum cuſtodes. 29
Angelis paradiſus eſt deſtinatus. 14. omnibus commiſſa eſt eadem poteſtas. 386
Angelorum definitio. 410. operationes in aſſumptis corporibus. 412. minor pars corruit. 17
Angelus præmonuit Noë futuri diluuij. 35. Romanis eos caſtigans apparuit 78
Animalibus infirmitates à maleficis inferuntur. 190
Annuli ſeptem planetarum Iarchæ &c. 131. Gygis & Paracelſi inuiſibilem & victorem reddiderunt. 131
Apoſtata quo caſu hæretico ſit deterior. 436
Apoſtatas aggrediūtur aquilonei ſpiritus. 27
Apparitio trium Angelorum facta Abrahæ. 81. Dæmonum ſub forma humana, ibidem. animarum defunctorum. 92. bonorum angelorū in aſſumptis corporibus. 204
Apparitiones variæ angelorum. 216. & 217
Apuleius in aſinum verſus. 207
Aqua maledictionis adulteras prodens. 53
Aquilo ominoſus Cabaliſtis. 27
Arcades in lupos. 220
Aretia ſiue Tyræa Noë vxor. 57
Argenti fodinæ Dæmonum. 148
Argutia Dæmonum & ſortilegorum eſt eadem. 362
Arioli qui & vnde ſic dicti. 352
Ars fulguritoria. 58. Dæmonum

num. 321. malefica eſt in odio. 466
Articuli facultatis Theologiæ Pariſienſis reprobantes artes magicas. 267. ad 272
Artium magicarum finis. 257
Aruſpices qui ſint. 352
Aſpectus cœleſtes cur aufugiant Dæmones. 141
Aſſumptio formarũ in Dæmone pro occaſione & ſubſtantiæ gradu. 83
Aſtrologi qui ſint. 352
Aſtrologiæ cognitio exacta non eſt. 1. periti prioribus temporibus. ibidem.
Aſtrologorum cauſæ ſunt iudicum Eccleſiaſticorum. 286. futura prædicentium pœna eſt diuerſa. 472
Aſtutia Dæmonum in fodinis. 46
Auditus Dæmonum. 87
Auerrois libri. 63
Augures qui & vnde. 352
S. Auguſtini dubiũ de compreſſu mulierum & Dæmonum. 341
Auguſtus Antonio formidabilis. 161
Auium ſimilitudinem inducit Dæmon. 82
Aurum Diaboli inſtrumentum. 135
Auſpiciis omnia fiebant. 56. & 59

B.

BAſiliſci conſpectus mortifer. 160
Balaam ariolus. 191
Bathi vexillum cum charactere X profligat Polonos. 133
Beatæ Virgini preces effuſæ quid contra ſpectra valeant. 119
Bernardus Comenſis inquiſitioni deputatur. 170
Blaſphemia Lamiarum. 343
Boni Angeli bonos puniunt. 77. in receſſu conſolantur. 92
Branchis vates. 46

C.

CAbala falſa quæ. 66
Cabaliſtarum error de creatione Dæmonum. 7
Cæremoniæ Maleficarũ. 213
Cæremoniis magicis morbi non inferuntur. 398
Caïni poſteri. 36
Campanarum & luminum vſus in Eccleſia. 31. ſono Dæmon receſſit. 336
Canis loquela. 417
Capituli Epiſcopi explicatio. 180. 318. 339
Carolenſis quidam in proteſtatione cæſus & tandem liberatus. 101
Caſeus præſtigioſarum mulierum. 311
Caſus de ſortilegiorũ hæreſi ad ſecreta reuelanda. 451
Cauſa vna omnium & ſummè bona eſt. 6

Cauſa poſita aut ſublata tollitur, aut remouetur effectus. 320
Cauſarum liberarum effectus quomodo cognoſcantur. 298
Cham patrem Noë fratribus deridendum propinat. 35
Characteres & ſigna quibuſuis Dæmonibus ſua adſcribuntur. 132
Characteres Mathematici, aut Magici, figuræ, vel litteræ damnantur. 276. & 277
Chiromantia. 66. an cum peccato exerceatur. 362
Chriſti abnegatio & iuramentum Lamias apoſtatas facit. 343
Chriſtiani ſuperſtitionibus dediti. 67
Chriſtus quomodo fingatur à pictoribus. 49. poſt reſurrectionem qualiter comederit. 224. luci comparatur. 375. à diabolo de terra eleuatus eſt. 415. & tranſlatus eſt à diabolo. 335
Circe cur dicatur ſocios Vlyſſis in beſtias conuertiſſe. 213. & 220. eiuſdem transformatio quæ fuerit. 312
Claui, lapides, &c. euomiti an ſint ſpecies naturales. 472
Coëundi impotentia in maribus & fœminis. 394
Coïtus contra naturam. 39.
Dæmonum cum mulieribus. 204. & 427
Colloquium cum Dæmonibus poſſibile. 203
Comedere non conuenit Angelis. 223
Comenſis quidam Maleficus deprehenſus eſt in ludo Herodiadis. 170
Concilij Ancyrani decreta contra Sortilegos & Maleficos. 171. & 183
Concubitus origo. 108
Confeſſio delet & tegit peccata. 99. Dæmonum. 145. Strigum. 168. & 169. ſociorum de illuſionibus. 239. eorumdem in cauſa hæreſis ibidem. cum iuramento facit indiciũ contra ſocium. 242
Confeſſio in tormentis tribus modis extorquetur. 244. quæ præiudicare poſſit. 246
Coniecturæ & præſumptiones contra Striges. 187. an valeant ad manifeſtandum. 235
Conſecratio ſeu execratio quomodo fiat. 169
Cõſilia & cogitationes Dæmonum contra honorem Dei irrita. 22
Conſtitutio Pij. V. de reis ad iudices ſæculares remittendis. 194. item Alexandri VI. 198. item Innocentij VIII. 294

Contra

INDEX.

Contraria contrariis curantur. 350
Contrariorum eadem eſt ratio. 26.& 155
Conuerſantes cum Maleficis vt ſint puniendi. 467
Conuerſatio Maleficarum fugienda. 373
Conuerſio Strigum & abiuratio. 171
Conuiuæ & conuiuium Dæmonum euaneſcunt. 116
Corpora Dæmonum ſub ſenſum non cadunt. 81. vt noſtra variis membris diſtincta ſunt. 85. à Dæmonibus aſſumpta an ſint naturalia aut apparentia. 410
Corruptores vt quid tolerentur. 261
Creatio Dæmonum quæ ſit. 6. hominis eſt ſolius Dei, 447
S. Crucis abnegatio & conculcatio. 133. & reliquiarum proiectio ſapit hæreſim. 328
Cultus variarum gentium. 58. profeſſorum Sortilegorum. 282. Dæmoni vt creatori exhibetur. 357. Dæmonis obſeruatur iiſdem ferè ritibus & ordinibus ac inter Chriſtianos & Catholicos. 408
Cumanenſium Dæmon. 102
Cupiditatibus malorum ſatisfaciunt Dæmones. 161
Curatio ſuperſtitioſa. 400
Curioſitas hominum quo feratur. 295
Curis infantis ad ſortilegia. 367. virginea. 368

D.

DÆmon Angelum lucis effingit. 72. ſub hominis nigerrimi forma. 82. horribiliores animantium formas cur affingat. ibidem.
Dæmon ſubterraneus ſub vetulæ forma. 126
Dæmonem adorantes ceteris illi ſunt cariores. 357
Dæmones qui ex Philoſophis. 3. ſunt ex Stoicis, Platonicis, & fide noſtra. 4. dicti Diaboli ob calumniam. 5
Dæmones qui ex Theologis. 5. vt Angeli boni & perfecti creati ſunt omnes, ſed diſpari modo. 8
Dæmones è cœlo vt plumbum in aquam præcipitati, & ad inferna relegati. 16. inferiores incluſi ſunt aëri. ibidem.
Dæmones nonniſi malum volunt & agunt. 19. qui ſub aëre manſere. 20. quod in cœlo non potuerunt, id in terra tentarunt. ibidem.
Dæmones vnde anſam nobis nocendi ſumant. 32. acceſſu ſuo horrores concitant. 75. corporei ſunt ex Thalmudiſtis & Rab-

binis. 80. cibos non vorant. 88. cadaueribus gaudent. ibid. nos inuadendo quid refrigerij ſentire videntur. 95

Dæmones Angelorum miniſterio ligati. 106. opera ſua per energumenos perficiunt. 120. non poſſunt ditare pro arbitrio. 124

Dæmones claſſibus diſtincti ſunt. 125. cogi ſe fingunt. 148. poſſunt in nobis duobus modis operari. 438. in locum vxoris ſuccubant viro. 339

Dæmoni omnia ſua referentes. 38

Dæmonibus inferi deſtinati. 14. non licet animas reuocare. 70. quædam effecta naturalia aſcribuntur. 154

Dæmonis nomen quibus ſpiritibus conueniat. 4

Dæmonis magna eſt poteſtas & cupiditas ad nocendum. 210. aſſiſtentia ſpiritualis & corporalis. 225. tanta eſt poteſtas, vt non alia comparetur ei. 226

Dæmonis inuocatio in ſortibus mittendis. 300 fraudes in decipiendis hominibus. 303. opera cur obſcura. 375. notitia de rebus naturalibus. 392. virtus acutiſſima. 413. vox vt proferatur. 419

Dæmonum virtus & natura difficulter internoſcitur. 1. ſtatio in cœlis à creatione ad lapſum quanto tempore. 14. poteſtas à Deo limitata. 24. voluntas nocendi diuerſa. ibid. nomina. 68. miniſteria erga homines. 70

Dæmonum aſtutia in illuſione. 72. in nocendo concordia. 77. nocendi cupiditas. 94. quorundam munus vt otioſi non ſimus. 97

Dæmonum poteſtas ab angelis imminuta. 137. opera famulitia. 147. notitia. 218. aduocatio quomodo fiat. 368

Dagon Syrorum idolum. 134

Decretum facultatis Theologiæ Pariſienſis contra errores Magicos. 264. ad 267

Decullis Platonica. 117

Delati ab Angelis 115. à Dæmone. ibidem. ſine crimine. ibidem.

Delatio Strigum realis eſt ex proceſſibus. 169. 170. Lamiarum quæ. 201. 285. præſtigioſa eſt. 404

Delinquentibus animus & intentio in criminibus attenditur. 505

Demarathus in lupum verſus. 119

Deportatio Chriſti & Samuelis

mulis an fuerit ſimilis. 309
Deportatio Sortilegarum non eſt realis. 404
Deſcenſus ad inferos. 45
Deſperationis origo. 32
Dei & Dæmonis eædem ſunt litteræ ex Cabaliſtis. 72
Dei perfecta ſunt opera. 7. pietas in hominem. 22. miſericordia. 23. Paterna in nos affectio. 28. inuocatio & crucis ſignum prohibentur. 331
Deorum denominatio. 104
Deus Acharon quid ſignificet. 474
Deus & homo in vno ſuppoſito. 51. cur Dæmones malè facere permittat. 94 cur multa Magicis artibus perfici ſinat. 142
Diaboli forma horrenda. 79. Chriſtum nunquam rogarunt. 146. fodinas incolentes. 149. cur Deus eos permittat auro & argento homines fallere. ibid. nocere poſſunt diuerſimodè. 151. non ſemper occupato, detinent. 155. poſſunt naturaliter mouere corpus de loco ad locum. 177. inuocantur à maleficis. 203
Diaboli cur interdum vera dicant. 204. varias inducunt formas ad decipiendum. 205. vbinam detineantur vſque ad diem iudicij. 208. non adſunt inuocanti pro arbitrio. 209. non poſſunt ex corporibus aſſumptis ſemẽ emittere. 222. ad quem locum detruſi ſint poſt lapſum. 224
Diaboli ſunt & mirabilia operantur. 153. ſunt hoſtes naturæ humanæ. 255. vt ſanent corpora. 258. cogi finguntur. 261
Diaboli ſunt incapaces coitûs. 341. vt alliciantur. 358. aſtutia in reddendis reſponſis. 390
Diabolica pompa euaneſcit in laude Dei. 421
Diabolicæ ſectæ profeſſores exterminandi. 437
Diabolicis artibus dediti vt diuitiis & deliciis fruantur. 76
Diabolus ſpecie prægrandis moloſſi. 118. nonniſi mendax & homicida. 164. 203. cur actibus noſtris aſſiſtat. 209. non poteſt cum omnibus magicis tranſmutare homines eſſentialiter in bruta. 217
Diabolus nihil gratis impertit. 307. maieſtatem ementitur. 330
Diabolus quomodo corpus conficere poſſit. 341. ſemine caret. ibid. cur ſortilegia aliquo ſanctitatis velamine prætexat. 384. quæ

manifeſtarit præſbytero Peruſino. 391. habet notitiam rerum. ibid.
Diabolus in forma humana an realiter detulerit Chriſtum. 414
Diabolus aut Sortilegus an poſſint nocere corporibus Chriſtianorum. 441
Dianæ & Herodiadis ludus, 175. de nocte celebratur. 181
Dilectio terrena annexum habet peccatum. 453
S. Dionyſij opinio de creatione Dæmonum. 8
Diſſidij Angelorum cauſæ petuntur à diſpari voluntate. 12
Diuinatio prima ſpecies eſt ſortilegij. 288. quatuor ſunt eius ſpecies. ibidem. &c. 352
Diuinatio quid ſit. 296. cum Dæmonum inuocatione. 299. hæreſim non ſapiens. 301. eſt præcipua ſpecies ſortilegij. 351
Diuinationis tria ſunt genera. 348
Diuinationum aliquæ ex tacito pacto Dæmonum. ibidem.
Diuinator quis dicatur. 296. differt à propheta. 298
Diuini vnde. 298. 352
Diuinitas Chriſti mortuorum ſuſcitatione probatur. 310
Domus inhabitata & crebris Dæmonum terroribus infeſtata. 157. & 158
Draco dictus Diabolus 18. è ſeraphico ordine. ibidem.
Druides non pepercerunt humano ſanguini in ſacrificiis. 41

E.

Effecta veneficarum omnia Dei permiſſu. 84
Effecta maleficorum vnde virtutem habeant. 364. Sortilegij quid requirant. 365
Eleazari annulo curatus energumenus. 130
Elementis abutuntur Dæmones vt exerceant artes. 103
Empirica & methodica ſuperſtitioſa culus ſint virtutis. 258
Energumeni qui ſint. 99. quædam diuexata. ibid. an cogendi ſint magico ritu. 121
Epiſcopi de ſortilegiis cognoſcunt. 302
Epulæ Strigimagorum & Dæmonum. 114. 332
Equitatio in hirco ad ludos. 420. 426.
Eucharistiæ abuſus ad maleficia. 300
Examen maleficij faciendum ab inquiſitoribus. 328
Excõmunicati cur Sathanæ dabantur vexandi tempore naſcentis Eccleſiæ. 255

Exem

Exemplum de Dæmone inuocanti ipſum obtemperante. 206
Exorciſtarum cautela. 121. non eſt par poteſtas. 122

F.

Facinora multa perpetrantur à Lamiis vigilantibus. 293
Fallax promiſſio Dæmonum. 257
Fallere nos ſolet Dæmon. 262
Faſcinatio quid ſit. 188
Febris quid ſit. 406
Fides & intentio in obſeruationibus requiruntur. 260
Figuræ ſuperſtitioſæ. 63
Filiorum Dei concubitus cum filiis hominum. 108
Filium Dei incarnandum præuidens Dæmon adorare cum ſuis recuſauit. 11
Filius ex coïtu Dæmonis natus quomodo dicatur. 412
Fœminæ plures quàm viri arti diabolicæ addicuntur. 133. & vnde hoc. ibidem.
Forma ſubſtantialis ab agente quomodo materiæ vniatur. 307. quas requirat diſpoſitiones vt informetur. 312
Fuga Dæmonum in aduentu Chriſti. 49
Futura duobus modis cognoſcuntur. 297
Futurorũ prædictio vt conceſſa. 56. cauſæ ſe habent ad effecta tripliciter. 297. notitiam nullus habet præter Deum. 360
Futurorum incapax eſt Dæmon. 388. duplex eſt cognitio. 389. cognitio in ſuis cauſis. ibidem.

G.

Generationem impedientia veneficia. 394
Genethliaci qui & vnde. 352
Genij apud poëtas qui mali dicantur. 25
Genius Socratis quid ei reuelarit. 123
Gentis impiæ impatientia, querimonia & in Deum inuectio. 263
Geomantiæ ſuperſtitio & vnde dicatur. 352
Gigantes diluuij cauſa fuerunt. 35
Goëtiæ & pharmaciæ vſus inter Lamias. 72
Gracta Maga in vaccã conuerſa. 140
Gratiæ priuatio mors animæ. 52
Grauiora crimina maiores & clariores exigunt probationes. 237

H.

Hæreſes ad quid. 156. de coïtu Dæmonum cum fœminis. 341
Hæreſis Marcioniſtarum. 299
Hæreſis Lamiarum. 176

Hæreſis crimen multas requirit probationes. 243
Hæretica reſpectu operantis. 450
Hæreticorum quorundam error de creatione Dæmonum. 6
Hæreticus quis ſit cenſendus. 243
Hebræorum gens 38. litterarum punctis occupati. 50. errores. ibid. cæcitas. ibid. lingua ex integritate certa. 7
Hecates ars magica & miracula. 71
Heroës qui & vnde. 109
Heierus veſte donatus à Dæmone. 146
Hiſtoria Sabinens Lamiæ. 317 338.422
Homagium & obedientia Dæmoni præſtita à Maleficis. 202
Homerus ab inferis excitatus. 68
Homicidium ſine dolo commiſſum an capite puniatur. 478
Homines qua ætate vexentur à Diabolo. 26. neceſſe eſt reſiſtere diabolo. 53
Homines Dæmonum imitatores. 93. non poſſunt vi magicarum conuerti in bruta animalia. 211. omnium perditiſſimi & Dæmoni ſeruientes quomodo dicantur. 329
Hoſtia conſecrata ad quid in puluerem redacta. 366
Hoſtiæ conſecratæ abuſus ad amorem illicitum. 366
Humanam ſpeciem cur aſſumat Dæmon. 87
Hydromantiæ genera. 60. ei Numa fuit addictus. 64
Hydromantici qui & vnde. 304.352

I.

Ibes Ægyptiorum. 128
Idola plurima pro diis coluntur. 41
Idololatriæ genera. 58
Idololatriam & hæreſim manifeſtam quæ ſapiant ſortilegia. 283
Ieſuiſtarum acta in Braſilia. 144
Ieſus ab Hebræis, Arabibus, Chaldæis & Cabaliſtis quomodo dicatur. 51
Ignem adorantes. 57
Imaginatio facit caſum. 258
Imagines à Dæmonibus aſſumptæ non ſunt terreſtres nec aqueæ. 84. animarum falſæ. 97. necromanticæ quomodo cudendæ. 129
Imagines conficientes & iis vtentes an crimine careant. 130. aſtrologicæ & magicæ damnantur. 274. 275. & 277. Maleficæ Dæmonum operatione conficiuntur. 317
Imagines cereæ igni admouentur etiam ad amorem. 363.

363. ad locum ſacrificiorum à Sortilegis deferuntur. 379. an profint effectui Sortilegorum. 283
Imagines an Dæmon à Sortilegis fabricari doceat. 383
Imagines irreuerenter tractantes an ſint hæretici habendi. 454. & vt ſint puniendi. 470
Imaginis perſonæ crucientur. 358
Imaginum introductor Diabolus. 132
Imaginum execratio. 358
Imitatio pſalmorum Dauidis. 46
Imprecationes ollæ iniectæ. 134
Improuiſa accidentia cui imputentur. 480
Incantationes in ſe experti. 154
Incantatores. 351. & 354
Incubi & ſuccubi qui ſint. 222. & eorum apparitio. 90
Incuborum vnus coït cum virgine. 111
Infans in vtero virtute planetarum formatur & vegetatur. 492
Infirmitates à Maleficis illatæ. 202
Infirmitatum immiſſio. 370
Inquiſitorum cautela inter interrogationes obſeruanda. 186. poſſunt compellere iudices ſæculares ad exhibendum hæreticum. 195
Inquiſitores vt poſſint cognoſcere de lamiis. 197
Inquiſitores Hiſpaniæ contra Lamias procedunt. 292. de Lamiis vt hæreticis cognoſcunt. 293
Inquiſitorum eſt cognoſcere de ſortilegiis & ſuperſtitionibus. 287
Inſtrumenta Sortilegiorum. 381
Intellectus Diaboli indiget ſuperiori lumine ad diuinam cognitionem. 387
Intelligentia Diaboli acutiſſima. 387
Intentio corrumpit actum, qui aliter excuſari non poteſt. 483
Inuidet Adamo Diabolus. 21
Inuocantibus Dæmon colloquitur. 203
Inuocatio ſuperſtitioſa Dæmonum. 68
Ioſephus Aegyptiis venditur à fratribus. 41
Ioſias ſacra Solis ac Lunæ ſuſtulit. 66
Iudex ſæcularis poteſt ab inquiſitore compelli per excommunicationem. 196
Iuliani apoſtatæ impium edictum contra Chriſtianos. 148
Iupiter cuius ſit virtutis in formando & vegetando infan

infantem in vtero nono menſe operatur. ibid. ſecundo menſe extendit infantem. ibidem.

L.

LAmech ſollicitatur libidine. 34
Lamia quædam deportata & reportata à Dæmone. 336. quædam Sabinenſis. 337
Lamiæ quæ & vnde. 109. & 292. & 332. vt hæreticæ ab inquiſitoribus puniendæ.197. in caſtro Nazano repertæ. 335
Lamiarum equitatio quæ fit. 285. equitatio ſuper beſtias. 340. error de equitatione & conſortio Dæmonum damnatur. 232. tranſuectio & coïtus cum Dæmone an re vera fiat. 334
Lamiarum ſecta. 175. hæreſis. 176. nefaria ſcelera. 199. multa facinora. 332. duo genera. 339. vtraque ſecta noctu obambulat. ibid.
Lamiarum ſocietas cum Dæmone annexam habet apoſtaſiam vel hæreſim. 247. aliquæ ſoporatæ & illuſæ. 334
Lamias tranſuehi non impugnat. 116
Langüores maleficiati. 371
Lares ſic dicti Dæmones. 91
Laruæ & Lemures. 92. & 329
Latria quid. 281
Leges Diis acceptas referentes. 43
Legio Dæmon ſic dictus. 100
Legio Dæmonum cur porcos intrarit. 256
Leones contra Samaritanos. 98
Liberi arbitrij poteſtas homini à creatione conceſſa.398. cur Deus homini dederit. 399
Libri Magici igni damnati. 71. & Aſtrologici à Sixto. V. prohibiti. 287
Libri ſacri non omnibus manifeſtati. 44
Ligatio multifaria. 160. magna ligularum. 162. venereæ potentiæ venefica & lethifera.ibidem.quinque fit modis. 189. cum precibus ad remedia morbotum. 409
Ligatura comitis cuiuſdam Argentinenſis. 397
Liminum ſuperſtitio. 134. maleficia. 374
Linguis diuerſis à vernacula loquitur dæmoniacus.152
Litterarum ſtudia interdicta. 49
Loca apparentium Dæmonum. 88. à Dæmonibus vexata. 89.118
Lombardia Lamiarum hæreſi infecta. 198
Lothi vxor in ſtatuam tranſformata. 229

Lucem odit qui malè agere intendit. 376
Lucis præſentia Dæmonum inſidiæ retunduntur. 31
Lucifer vnde. 10. eius complices. ibid. tentat Euam in paradiſo. 22
Lucretia quædam Lamia deprehenditur. 428
Lucta Angeli cum Iacob. 30
Ludi Beneuentani. 429
Ludus Dianæ & Herodiadis. 113
Luminum vſus ex primitiua Eccleſia. 32
Lumen cur oderint Dæmones. 87
Lunæ Soliſque cultus. 57. abiit in inſignia Turcarum. 107. magnitudo ibid. carminibus cœlo detrahebatur. 313. laborans quomodo ſonitibus iuuabatur. 312
Luporum Viennenſium rabies & voracitas. 98

M.

B. Machario puella ſe obtulit. 136
B. Macharius Dæmonis fallaciam ſoluit. 211
Magæ exules. 71
Magi qui ſint. 304. & 353. mirabilia operantur ex pacto cum Dæmonibus. 305. illuſionibus decepti à Dæmone. 310. an poſſint tranſmutare in bruta. 311. Pharaonis an conuerterint virgas ſuas in veros dracones. 417
Magica obſeruantia in quibus conſiſtat. 252
Magica tractant Lapij. 102. effecta vt damnentur. 259
Magicæ artes Romanorum lege prohibitæ. 213. cur non ſint permiſſæ. 252. cuicumque bono etiam interdictæ. 291
Magiſter magnæ experientiæ quis. 395
Magiſterulus quis. 426
Magus quidam celebris. 396
Mahumecti aduentus. 42
Maieſtas apparentis Dæmonis vnde petatur. 83
Mala venena quæ hominis necandi cauſa. 489
Maleficarum ſcopus carnis voluptas. 226. multa genera. 315. varia appellatio. 201. ruſticitas & inſcientia. 318. poteſtas & ſcientia nocendi. ibidem opera vtrinque damnantur. 484
Malefici à Dæmone decepti. 134. igne damnati. 139. non poſſunt in omnes mala inferre. 141. cur non omnibus nocere poſſint. ibid. non ſunt carcerandi ſed morte damnandi. 193
Malefici qui ſint. 315. & 353
Malefici an ſint hæretici tria important conſideranda. 322. in ea hæreſi puniendi. 323
Malefici curantes maleficiales infirmitates. 349.

quomodo

quomodo ingrediantur cubicula clauſa. 372. decertantes adinuicem. 396
Malefici bonum operantes non puniuntur in iure. 397
Maleficia maleficiis deſtructa. 191. aduerſus coniugatos & alios. 206. & 218. maleficiis deſtruere non licet. 219. à quibus curentur. 290. Dei inuocatione & piis precibus deſtruuntur. 291
Maleficia amatoria quænam ſint. 315. venefica in perſona. 316. quomodo diſſolui permittantur. 319. petens vt & operans peccat. 322. cum Dæmonis inuocatione. 325. extra corpus. 373. in limine oſtij vel ſub puluino lecti aliquando reconduntur. 374
Maleficiati difficiliùs curantur quàm Dæmoniaci. 290
Maleficij amatorij venefici inquiſitio. 323
Maleficiorum exercitium. 323
Maleficium poteſt ſolis verbis perfici. 441
Malis Angelis malorum executio commiſſa. 78
Malitia Dæmonum non æqualis. 89
Malorum animæ non exiſtunt. 7
Malorum quatuor ſunt genera. 127. 128
Manus Diaboli attrahens & compellens. 380
Maritus quidam vxorem maleficam defendere conatur in iudicio. 408
Mars tertio menſe incumbit augmento infantis. 493
Martinetus vocat ad congregationem diabolicam. 33. & 426. ſtat pro foribus in forma hirci. ibid.
Maſcæ quænam ſic dictæ. 165
Materia non obedit Dæmoni. 140
Matrimonij diſſolutio ex maleficio. 395
Matrimonij ſpiritualis conſummatio. 503
Medici ſortilegiis vtuntur in curationibus. 251
Medicina non valet contra ſortilegia. 350
Medicus Montis peſſulani refellitur de leonis imagine ad curationem renum. 174. & 179
Membranæ virgineæ forma. 368
Mendacia Dæmonum. 92
Mendriſium oppidum Comenſe Striges habet. 171
Menſtruæ purgationis ſuppreſſio. 160
Menſtruata mulier inficit ſpeculum. 188
Mercurius 5. menſe incumbit augmento infantis in vtero.

vtero. 491
Meridiani Dæmones potentiſſimi. 28
Merita ſanctorum cuius ſint virtutis. 136
Meſſiæ certitudinem non habuerunt Dæmones. 145
Michaël beatorum ſpirituum dux. 12
Miniſterij malum. 128
Miracula B.Mariæ Virginis. 100. differunt à prodigiis. 144. fiunt bifariam. 215. vera ſunt ſupra vires naturæ. ibid.
Miracula quæ dicantur. 228. Dæmonum ab intra. 229
Miraculi vox largè ſumpta quid ſit. 228. definitio. 415
Miſericordia Dei quomodo comparetur. 262. diuinæ terminus non eſt præfigendus. 263
Montes loco templorum. 40
Morbus naturalis quis ſit. 136
Morbis quibuſdam liberati appenſione ſchedularum &c. 163
Morientes tentantur à Diabolo. 34
Mortem portendunt Dæmones frequenti conſpectu. 156
Motus localis ad alios duplex eſt conſideratio. 414
Moyſes miraculis clarus. 62
Moyſis lignum in aquam proiectum. 93
Mulier à mollicie animi & leuitate. 140. an poſſit accuſare. ibidem. eſt teſtis minùs idoneus. 149
Mulier in ſacra ſcriptura cur potiùs dicatur quàm Eua. 333
Mulier quædam Sabinenſis in Lamiam deprehenſa. 337
Mulier facilis eſt & credula. 365. fragilis & flexilis. 381
Mulier conceptoria ſumens naturam violentat. 489
Mulierum credulitas nimia. 333. fragilitas & libido. ibid.
Multa mala patrantur in coactione Dæmonum. 78
Mures Peruanis calamitates prænotarunt. 59

N.

Nabuchodonoſor & alij incantationes experti ſunt. 254
Naturæ malum. 128. vires percallet Dæmon. 143
Natus cum ſerpente in humero. 131
Neceſſitas conſilium rerum agendarum meditatur. 262
Necromantici qui. 313
Necromanticorũ mors frequentiſſima 73. terra frequentiùs obſtructa. 78
Nectanebi imagines ceræ ad quid ſubmerſæ. 133
Nemo inuitus peccat. 364

Nnij

Nili angues. 143
Nodi magici. 160
Noë quies Domini. 35
Nomen Dei non inuocatur à Strigibus. 421
Nomini Ieſu efficacia. 115
Nomina falſa Dæmonum. 61
Nominũ barbarorum confictio. 401
Nocotia ſuperſtitio. 67
Noxæ malum. 128. effecta. ibidem.
Numinis imminutio non tam ex ſyderibus quàm ex flagitiis. 33

O.

OBſeruantia effectuum non naturalium ſuperſtitioſa & ſuſpecta eſt. 254
Obſeruatio rerum maleficarum vxoris Sabinenſis à marito. 419
Obſeruationes quædam & cæremoniæ in Eccleſia. 260
Conſeruationes ſuperſtitioſas quomodo ſuadeant Dæmones quatuor de cauſis. 256. in artibus magicis. 260
Obſeruationes & effecta artium magicarum condemnantur. 275. 276. 277
Obſeſſi in ſtatu peccandi nec merendi eſſe poſſunt. 122
Occupatio Dæmonum. 32
Ochozias rex increpatur. 369
Officium Dæmonis cuſtodis Lamiarum. 330
Oleo ſancto Romæ ſunt abuſæ duæ Striges. 459
Onomantia. 66
Operari per inſtans non poteſt Dæmon. 137
Opprobria quæ committant Striges. 168
Oppugnatio Dæmonũ continua. 33
Oracula ex quercu reddita. 46. ceſſabant graſſantibus delictis. 53
Oraculorum ſilentium. 47
Orationes falſæ ſortilegorum. 346
Orbis vniuerſi commendatio. 9. quomodo deſignetur. 58
Ordo rerum à Dæmonibus immutari non poteſt 314
Orpheus verba immutari noluit. 74
Oſiridis reliquiæ.

P.

PActi taciti ratihabitio facta à Dæmone. 306. qualitas & conditio. ibid.
Pactorum diabolicorum ſigna. 162
Pactum Dei cum Abraham. 38
Pactum cum Dæmone in obſeruatione ſuperſtitioſa damnatur. 255
Pagani dicti Dæmones. 90. eorum pœna. ibidem.
Pars auſtralis propitior. 12
Particulæ indumentorum ſacerdo

Sacerdotalium Sortilegiis amatoriis miſcentur. 329
Paupertas auida theſauri reperiendi. 156
Peccatores vt & aliquando ſanctos feriunt Dæmones. 139
Peccatum ex corruptione. 15
Pecuniam cur Dæmones cumulent. 147
Perfectam rerum cognitionem nullus conſequi poteſt. 55
Peripateticorum opinio de Dæmonibus. 3
Perplexitas oraculorum cui tribuenda. 54
Pe ſeus è virgine natus. 44
Petitio quæ ſoli Deo competit. 325.ex virtute naturali Dæmonis. ibid.
Pharifæorum calumnia contra Chriſtum. 448
Phyſiognomia. 66
Pinguedo Pagani quæ & cuius ſit virtutis. 393
Platonis & Porphyrij error de ſpiritibus. 5
Plumbi infuſio ſuperſtitioſa. 65
Pocula conſiderationem exempli & intentionis inducunt in traditione. 485. citra mortem & ſcandalum abſorpta non puniũtur. 489
Poculi compoſitio & cauſæ illius 483. traditio quæ duabus etiam de cauſis inducitur. ibid.
Poculum amatorium. 349. conceptorium mortem accelerans quomodo dãnetur. 481. tradens morte punitur per Sortilegia. 484. ſterilitatis miniſtrãs & porrigens quam pœnam incurrat. 489
Pœnæ & tormenta Dæmonum in exorciſmis cui rei tribuantur. 154
Pœnarum grauitas vnde facinoroſis imponatur. 505
Poëtæ à Diabolo edocti. 44. diuinos prophetas æmulantes. 45
Ponzinibius refellitur. 168
Porci in mare præcipitati. 97
Potentia generatiua reſtituta. 396
Potitiorum familia. 125.
Præcepta Dei tabulis duabus lapideis inſculpta. 42
Prædictiones interdum cõprobatæ. 55. ex demonſtratione. 362
Prælium Angelorum inter ſe vbinam fuerit commiſſum. 13
Prænotio cum Dæmonis inuocatione eſt hæreſis. 300
Præſbyteri pœna in abuſu ſacrorum. 500
Præſcriptio loci datur Dæmoni. 138
Præſtigiæ præſtigiis impedita. 263
Præſtigioſæ Magorum trãſmutationes. 2[illegible]

* *

Præſumptio vehemens quando probationem faciat. 136
Præuaricatores Angelorum Romam conuocati. 104
Preces Eccleſiæ qua ratione inſtitutæ. 30
Preces impiæ ad robur, & calorem in coitu. 502
Principibus Dæmones apparent. 148
Priſcilliani error de animarum inſpiratione. 310
Prodigia ex elementis locum dedere diis effingendis. 104. impendentes calamitates & ſpiritus prænunciarunt, 105. & dira omnia in ortu impiorum. 119
Prodigiorum captandorum modi diuerſi. 60
Profeſſio Sortilegorum duplex. 281. tacita quæ. ibid. expreſſa quæ, ibid. ſolennis & publica. ibidem. priuata quæ. 282. tacita cur dicatur. 355. expreſſa duplex. 356. priuata aliquando fit iiſdem ſolennitatibus ac religioſorum. ibid.
Proles Dæmonum an verè dicatur. 342
Promiſſa quæ non poſſit præſtare Dæmon. 306
Promiſſio Dæmonis ex pacto. 305
Prognoſticationis inuentio. 389
Propheta quis. 296
Protei tranſmutatio. 130
Proteſtatio & abiuratio neceſſaria contra arreptionem & illuſionem. 101
Puella ſuſcepit à Dæmone puerum & enixa eſt. 111. ruſtica Latinè & Græcè reſpondet. 152. Panormitana S. Chriſtinæ interceſſione à Dæmone liberatur. 153. Ariſtotelis doctrinam profeſſa eſt Dæmoniaca. ibid.
Puellæ cuiuſdam confeſſio de delatione & congregatione Strigum. 170
Puellæ Sabinenſis hiſtoria. 422
Pueris lactantibus nocent Dæmones. 162
Pulmonum noſtrorum quis vſus. 86
Pyromantici qui. 352
Pythagoricorum & Perſicorum Magorũ doctrina. 96
Pythonici qui & vnde. 352

Q.

QVæ in ſpiritu ſolo fiũt, ea vel in corpore exiſtunt. 179
Quantitas ſpiritualis quæ. 138
Quiſque rerum ſuarum moderator & arbiter eſt. 416
Qui ſunt extra communionem fidelium non ſunt amplius oues Chriſti. 416

R.

RAtificatio confeſſionis factæ in tortura qualem

lem requirat obſeruantiam. 236. confeſſionis extra locum quæſtionis valet. 245. confeſſionis ceſſāte dolore tormentorum valet. ibidem.
Ratihabitio confeſſionis infra iuſtum tempus ceſſati doloris 245. profeſſionis Sortilegorum. 356
Ratio legis principalis eſt attendenda. 433
Raziel Angelus quis ſit Rabbiniſtis. 23
Rebus ſacris abutens etiam pœna ſacrilegij tenetur. 500.
Reliquiæ ſanctorum ad Dęmones fugandos. 120
Remedia contra Maleficia etiam iure canonico interdicta. 399
Res malæ ſunt ex malitia operantis. 321
Res ſacras polluens & prophanans qua pœna teneatur. 499
Reſeruata Deo ſoli. 447
Reſponſa Dæmonum quæ. 46. non tantùm voce, ſed etiam ſignis prodita. 52. cur dubia & perplexa. 54. & 261. & 390. redduntur ſub idolorum forma. 360
Reſurrectio & Aſcenſio Chriſti. 45
Reſuſcitare mortuum eſt potentiæ infinitæ. 180
Reuelatio ex templis & alijs locis petita. 124
Reuocatio animarum an ſit poſſibilis. 69
Romæ vna nocte quinquaginta puellæ dæmoniacæ factæ ſunt. 95
Romanorum leges qua lingua ſeruatæ. 43

S

Sabinenſis Lamia virgis à marito cæditur. 337. defertur à marito. 338
Sacerdos abutens debito modo & ordine ſacrificādi quam pœnam incurrat. 498
Sacerdos quidam à Dæmone vectus. 116. immutans Eccleſiaſtica cauſa doloris infamis eſt. 469. miſſas celebrans ad effectum ſortilegij qua pœna teneatur. 497. celebrans cōtra viuentem vt mortem accelerer infamia notatur ibidem. & qua pœna teneatur. 504. preces inhoneſtas celebrationi immiſcens qualiter puniatur. 501
Sacerdotis ſacrilegi amor impudicus. 327. celebrantis & nihil conſecrantis quæ ſit pœna. 471. ſimplicitas aut ignorantia in abuſu ſacramentorum excuſationis loco ſunt. 498
hæreſis & ſuperſtitio dā-

natur & pœnæ traditur. 504
Sacra maleficiis tantùm miſcentur ad amorem. 368
Sacramentalium abuſus ad maleficia exercenda hæreſim ſapit. 326
S.Sacramenti abuſus. 93
Sacramenta omnia Eccleſię violantur. 150
Sacrificia variarum gentiũ. 40.Lamiarum. 331
Sacrificium filij Deus præcepit Abrahæ. 40
Sal in epulis diabolicis deſideratur. 338
Salitores quinam dicantur. 353
Salomon in dubio verſatur. 261
Saluris hieroglyphica apud Ægyptios. 117
Samuelis anima in ſinu Abrahę 69.reſurrectio eiuſdem ibid.& an ſit vera.307. anima ab inferis ſuſcitata. 309
Sanctorum aliqui miniſterio Dæmonum vſi ſunt. 111
Sathanæ promiſſio. 310
Sathanas Diabolus vnde dictus. 23
Saturnus octauo menſe incumbit vegetationi infãtis in vtero.493. idem etiã primo menſe. 492
Saül veneficam adiens morte damnatur. 164
Saxum in D. Dominicum a

Dæmone proiectum. 159
Schedula ſacerdotis cuiuſdã alteri data vt in celebratione offerat Deo. 503
Schedulæ collo appenſæ ad reſciſſionem morborum. 163
Scripturæ Dæmonum ad quid. 63
Secreta naturæ non ignorat, nec obliuiſcitur Dæmon. 392.cordium perſcrutans Sortilegus dicitur hæreticus. 498
Seleuci anchora. 131
Semen ex alio corpore aſſumunt Dæmones ad coïtum 222
Serpens æneus ſanat morſum ſerpẽtis venenati.47
Signa in cœlo. 127
Signo crucis & nomine Ieſu diabolica conuiuia euaneſcunt. 117. Dæmon fugatus. 118
Simon Magus. 304
Societas Dæmonum cum Lamiis ſuperſtitioſa.223. & amicitia initur inter hominem & Dæmonem. 357
Sociis criminis tanquam teſtibus criminoſis non eſt credendum. 137
Sol ſexto menſe incumbit augmento infantis. 493
Solennitates initiatorũ Sortilegiis. 435
Solis eclipſis vniuerſalis in plenilunio. 127

Somniorum interpretatio dormientibus frequens. 123
Sortes quæſitæ à bonis & malis. 64
Sortis nomen quomodo ſumatur. 347
Sortilegi ſunt de expreſſa profeſſione diabolica. 449. cui præſtent obſequium. 259. hoſtes ſunt humani generis. 345. amatoriis adhibent ſacramenta. 367
Sortilegi qui propriè dicantur. 345. & cæteri eiuſmodi ſectæ reliquis ſunt pauperiores. 361. quare in publica cuſtodia detenti non vtantur arte ſua. 443. incarcerati cur non poſſint euadere. 445
Sortilegia quæ non ſubſunt inquiſitioni. 305
Sortilegia amatoria & venefica æquè puniuntur. 363 recondita. 382. in reſiduis hominum. ibid. per particulas cadauerum ſuſpenſorum, ibidem. profeſſionis expreſſæ ſapiunt hæreſim manifeſtè. 449
Sortilegia cum mixturis reliquiarum ſanctorum an ſapiant hæreſim. 455
Sortilegia venefica vt ſint punienda in foro conſcientiæ. 466
Sortilegia ſanatiua prohibita. 468
Sortilegij pœna in foro cõſcientiæ. 462. contra laïcos. 463. doctor & diſcipulus eaſdem pœnas luent. 468.
Sortilegiis orationes mixtæ. 346. amatoriis quæ immiſceantur. 363. tria concurrunt. 374. tacitis quæ inſtrumenta concurrant. 378. initiatorum ſolennitates. 425
Sortilegio amatorio extra corpus interueniunt ligaturæ. 378
Sortilegiorum ſpecies tres. 348. ſpecies ſubalternæ ad alias. 351 mixturæ. 369. ſpecies eſt Maleficium. 370. ſacrificia quibus locis fiãt. 377. pœna diuerſa. 467
Sortilegium quid ſit. 280. & 345
Sortilegium, quod manifeſtam hæreſim ſapit, vt cognoſcatur. 283. & quod non ſapit. ibid. hæreticale quod. 284
Sortilegium ad epiſcopos & iudices Eccleſiaſticos ſpectat. 286, variis modis perficitur à perſonis tacitæ profeſſionis. 289. in corpore. ibidem. extra corpus ibidem. diuinatiuum quid ſit. 348.
Sortilegium amatoriũ quid. 348. Veneficum & maleficum. 349. multis modis fit. 355. cum hoſtia conſecrata an manifeſta ſit hæ-

reſis. 450. vt puniatur. 464. vt reliquæ damnatur. 465.
Sortilegorum profeſſio duplex. 347. interrogationes de præſcientia futurorum. 377. ſubtilia pœnitentia. 444
Sortilegus dici poteſt ſacrilegus. 501
Spectra quæ. 109. vnde dicantur arma metuere. 119. ſub forma matertere cuiuſdam defunctæ. 157
Sperma non generatur in corporibus aſſumptis. 411
Spermatis ortus. ibidem.
Spes nulla de Deo à Dæmonibus inducta. 257
Spiritus nequitiæ licet vnius ſunt formæ non tamen habent æquam tentandi poteſtatem. 45. ætherei furioſos ſollicitant. 27. euaneſcentes ſulphureum relinquunt odorem. 85
Spiritus organicè non mouentur, oſſibus & neruis carent. 86. tympanis ſonant. 106. nihil ſeminis poſſunt emittere. 109. aquis prædominantes. 126
Spiritus cur loco non inſint. 138. qui negarint. 253. omnes multæ ſunt potentiæ, 415
Spirituum facultas & ſubſtantia nota gentium ſacerdotibus. 1
Spirituum deluſio & aſtutia. 2. peſſimi omnium muti, & difficiliùs pelluntur. 122. monita non ſpernenda. 124
Sterilitatis pocula tradens cui pœnæ ſubdatur. 489
Stoïcorum opinio de Dæmonibus. 3
Stratagemata Dæmonum in conſideratione corporis humani. 26
Strepitus in aëre vnde fiant. 106
Striges vnde dictæ. 165. multis nominibus dictæ. 166. 167
Striges vbi & quando congregentur. 166. quid Diabolo promittant. ibid. laſſæ & fatigatæ domum redeunt. 428. quomodo adeant conuenticula. 167. die Iouis conueniunt. 171
Striges deluduntur aliquando in ſomniis. 178. ex ratihabitione phantaſticæ apparitionis apoſtatæ & hæreticæ ſunt. 181. perfidæ & infideles. 182. apoſtatæ & idololatræ quomodo ſint. ibid. & 185. hæreticæ. 183. & 185. quomodo verè ſint apoſtatæ, idololatræ & hæreticæ. 184. & apoſtatæ differunt. 435
Striges cognoſcuntur ex confeſſione & depoſitione

ſociarum. 185. manifeſtantur per coniecturas & præſumptiones. 187
Striges maleficiis deſtruunt terræ fructus. 190. profeſſæ quomodo ab Eccleſia expellendæ. 284
Striges effectualiter & localiter an deferantur. 284
nullo modo deferuntur in corpore. 407. deferuntur etiam in corpore multis rationibus. 409
Striges Nazanæ in Sabinenſi territorio. 424
Strigiatus pœna & cognitio. 172. Comenſis origo ab annis centum & quinquaginta. 173. ex familiaritate Dæmonis & effectis cognoſcitur. 191. ſigna manifeſtationis. 192
Strigimagarũ error de tranſmutatione in animalia. 231. proceſſus. 428. 429. 430. operatio impoſſibilis eſt in ſpiritu ſolo. 440
Strix Sabinenſis igni damnatur. 423
Succuborum cõgreſſus cum iuuenibus. 121. an coëant & quomodo. 221
Summum bonum in coitu aliquis ponebat. 502
Superſtitionum ſpecies. 62. omnes à Dæmone. 65
Superſtitioſa quæ dicantur. 473. opera. 476
Syderum obſeruatio à Necromanticis quæſita. 71
Syndereſis quid ſit. 214

T

Templa Dæmoni extructa. 48
Templum Salomonis vero Deo extructum. 48
Tenebræ Romanis ſuſpectæ. 31
Tentandi ratio quæ ſequetur à Dæmone. 27
Tentatio diabolica. 380. eſt præcipua diaboli conditio. 455
Tentationum eodem genere non ſemper tentamur. 29
Tentationibus exercemur & non ſubmergimur ex diuina miſericordia. 34
Tentator Chriſti & primorum parentum è ſupremo ordine. 25
Teſtimonium ſocij criminis an ſit ſufficiens indicium ad torturam. 234. 241. 5
Theologorum opinio de Dæmonibus. 3
Theophania. 66
Theſaurorum perquiſitio præſtigioſa. 361
Thuſcorum cultus qui. 58
Tituli Dæmonum. 29
Tranſcurſus Lamiarum. 200
Tranſformatio apud poëtas. 39. in aliam ſpeciem à ſolo Deo. 176. 179. 200
Tranſlatio corporum poſſi-

bilis eſt ſpiritibus bonis. 114
Tranſmigratio animarum & eius aſſertores. 96
Tranſmutatio Dæmonum. 142
Tranſmutationes quas narrant hiſtorici & poëtæ qualiter factæ intelligi debeant. 212. veræ fiunt per miracula. 214. in bruta à Dæmonibus factæ ſunt illuſoriæ & phantaſticæ. 312
Tranſuectio Lamiarum improbatur rationibus. 405. realis probatur ratione. 408

V.

VArietas ſenſibiliũ tranſit in mundi intellectilis ornamentum. 9
Vaticinia Sybillarum &c. 145
Velocitas Dæmonum. 88
Venationum ligaturæ. 65
Veneficorum pulvis maleficialis. 393
Veneficium multifariam fit. 316
Venena per pulueres & mixturas. 359. naturalia. 485. Sortileg. & Malefici. ibid.
Venena malefica tradens ad mortem pœna mortis tenetur. 486
Venena miniſtrantes morte ſequente & medicorum induſtria quam pœnam incurrant. ibidem.
Veneni verbum medium eſt & promiſcuum. 479. diuerſa eſt ratio in iure. 485. ſanatiui traditio morte ſecutâ in qua ſit pœna. 488
Venenorum tres ſunt ſpecies. 480. æquiparatio ſola eſt in compoſitione & traditione. 484
Venenum ſanatiuum pœnæ immunitatem inducit. 489
Venus quarto menſe incumbit vegetationi infantis in vtero. 493
Verba diuina ad faſcinum & contra recitantur. 61. ſuperſtitionum vana ſunt. 74
Verborum potentia malefica. 371
Verſi quidam in bruta animalia. 159
Vertumni varia transformatio. 21
Victoria noſtra contra Dæmones vnde petenda. 25
Vir Sabinenſis cum vxore ad congregationem Lamiarum transfertur. 337. & 410 crebro interregat de facto. ibidem.
Virgæ magicæ comperiendis theſauris. 150
Viri prudentes Deo curæ ſunt. 87
Viſiones Lamiarum. 340. in corpore

corpore & in ſpiritu fiunt. ibidem.
Vlyſſis ſociorum mutatio. 129
Vmbræ dicti Dæmones. 147
Vnctiones veneficæ dormientibus in thalamo maleficiandis illatæ. 373
Voce muliebri Dæmon in naui procelloſa ſibi periculi cauſam intulit. 112
Voces Dæmonum. 86. articulatæ. ibidem.
Voces humanæ ex arboribus auditæ. 52
Vomitus maleficiati. 371
Votum obedientiæ factum in manu Dæmonis. 330
Vrbium ſalutem ſibi Dæmones tribuerunt. 53
Vultu horridus Dæmon apparet.

Z.

ZOna victoriæ data à Dæmone. 146
Zoroaſter qui & Nembrothus primus inuentor Magiæ. 36. igne periit. 67

FINIS.

EX TYPOGRAPHIA
IOANNIS ROYAVLX,
ANNO DOMINI
1620.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google